

กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน
: การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา

นายภัทร์ พลอยแหวน

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

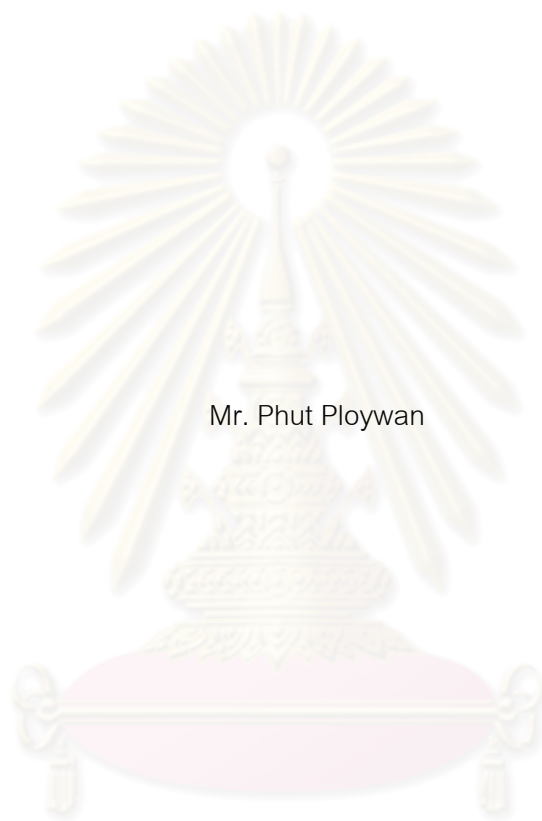
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SUFFICIENCY ECONOMY DRIVING MOVEMENT PROCESSES IN
PRIVATE SECTOR BUSINESSES : A MULTIPLE CASE STUDY ANALYSIS

Mr. Phut Ploywan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education

Department of Educational Policy, Management and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

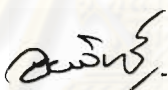
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาค ธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา
โดย	นายภัทร์ พลอยแหวน
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทระดับบัณฑิต

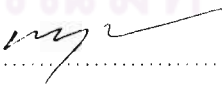

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.อมรวิชัย นาครทรรพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาพร มาติลกโกวิท)

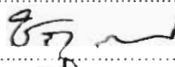

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี)

ภัทร์ พลอยแหวน : กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา (SUFFICIENCY ECONOMY DRIVING MOVEMENT PROCESSES IN PRIVATE SECTOR BUSINESSES : A MULTIPLE CASE STUDY ANALYSIS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผศ.ดร.ชื่นชนก โควรินทร์, 405 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนและนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน เป็นการวิจัยพหุกรณีศึกษา จากองค์กรธุรกิจเอกชนขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับรางวัลการประกวดผลงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) พ.ศ. 2550 จำนวน 4 กรณี ผู้วิจัยใช้การวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่นำเสนอได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์กรธุรกิจเอกชนที่เป็นกรณีศึกษาเป็นองค์กรที่ผู้บริหารและพนักงานมีความศรัทธาในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงาน ปรับพฤติกรรมการทำงานและวิถีการดำเนินชีวิตของพนักงาน เพื่อให้เป็นองค์กรที่พึ่งตนเองได้ และช่วยสร้างสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชน ประกอบด้วย (1) กำหนดกลยุทธ์และวิถีการบริหารงานตามเป้าหมายที่ประกาศชัดเจนว่าจะเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) ดำเนินกิจกรรม/โครงการพัฒนาองค์กรโดยส่วนใหญ่เริ่มจากความพอประมาณเพื่อการพึ่งตนเองให้มากที่สุด (3) ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การมีประสบการณ์ตรง เพื่อให้พนักงานมีความตระหนัก ความรู้ และความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้สามารถนำไปประยุกต์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต (4) มีการติดตามโครงการอย่างเป็นระบบโดยเน้นผลผลิตภาพและการมีส่วนร่วมของพนักงาน (5) ขยายผลไปสู่ชุมชนด้วยการพัฒนาองค์กรให้เป็นต้นแบบการเรียนรู้ และให้การสนับสนุนชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนต้องคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร ได้แก่ ความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการ ความมุ่งมั่นของผู้บริหารองค์กร และการมีส่วนร่วมของพนักงาน ส่วนปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร ได้แก่ การสร้างองค์กรต้นแบบความสำเร็จในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาผู้ประกอบการที่มีจิตสำนึกต่อสังคม การสนับสนุนของภาครัฐโดยเฉพาะการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนี้สิต.....
 สาขาวิชา พัฒนศึกษา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา 2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

4984687027 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORDS : SUFFICIENCY ECONOMY / PRIVATE SECTOR BUSINESS /

PHUT PLOYWAN : SUFFICIENCY ECONOMY DRIVING MOVEMENT PROCESSES IN PRIVATE SECTOR BUSINESSES: A MULTIPLE CASE STUDY ANALYSIS. ADVISOR : ASSOC.PROF.CHANITA RUKSPOLLMUANG Ph.D., CO-ADVISOR : ASST.PROF. CHUENCHANOK KOVIN Ph.D., 405 pp.

This research aimed to analyze the driving processes of Sufficiency Economy Philosophy in private sector businesses and to propose guidelines for such processes. The research employed a multiple case study design to gather data on four business organizations of medium and small sizes that won the Sufficiency Economy Philosophy Awards given by the Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB) in 2007. The Interview, observation, and focus group discussion were used as methods in this field research; the guidelines for the driving processes of Sufficiency Economy Philosophy in private sector businesses drafted were examined by experts.

Findings were as follows:

1. The executives and employees in the private organizations studied had faith in the Sufficiency Economy Philosophy. They gave importance to making changes in the management system, work habits, employees' lifestyles for the organizations to become self-sufficient and contribute to the society with regard to the Philosophy.

2. The driving processes of Sufficiency Economy Philosophy in private organizations comprises: (1) formulation of strategy and management with a clear aim of Sufficiency Economy Philosophy business operations; (2) implementation of activities and projects for organization development, primarily and initially with moderation to maximize self-sufficiency; (3) promotion of 'learning by doing' and concrete experience, aiming at the employees' awareness, knowledge, and understanding of the concept of Sufficiency Economy Philosophy; (4) systematic monitoring of projects, emphasizing at both productivity and participation of employees; and (5) extension of the Philosophy to the communities by means of organization development so as to become a learning model for the communities and community support, facilitating learning in accordance with Sufficiency Economy Philosophy.

3. Internal private organization's success factors in the driving processes of Sufficiency Economy Philosophy that need to be taken into consideration were faith in the Sufficiency Economy Philosophy of business operators; commitment of executives; and participation of employees. External factors were successful organization model development with regard to the adaptation of the Philosophy; development of business operator with public-mindedness; government support in terms of education provision for a better understanding of the Philosophy; network creation; and social capital utilization.

Department : Educational Policy, Management, and Leadership
Field of Study : Development Education
Academic Year : 2010

Student's Signature Phut Ploywan
Advisor's Signature Chanita Rukspolmuang
Co-advisor's Signature Chuenchanok Kavin

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชชพลเมือง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ ดร.อมรวิเศษ นาคทรพรพ ประธานกรรมการสอบ ศาสตราจารย์ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธีและรองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาตรี มาติลกโกวิท กรรมการสอบ ที่ได้ช่วยแนะนำแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจเครื่องมือการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้บริหาร พนักงานบริษัทของทั้ง 4 กรณีศึกษา และสมาชิกชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการวิจัยภาคสนามและเสียสละเวลาให้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวนามท่านไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ในหลักสูตร เพื่อน พี่น้องพัฒนศึกษาที่ได้ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแนะนำผู้วิจัยอย่างดีเสมอมา

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้สนับสนุนทุนวิจัย“ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฑ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตอนที่ 1 แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	15
1.1 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	15
1.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	18
1.3 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	28
1.4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ.....	32
1.5 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	41
ตอนที่ 2 แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร.....	48
2.1 การเรียนรู้ขององค์กร.....	48
2.2 การจัดการเชิงกลยุทธ์.....	62
2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ.....	69
2.4 ภาคธุรกิจเอกชนกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	85
ตอนที่ 3 แนวคิดการการเรียนรู้ของชุมชน.....	105

บทที่

3.1 การเรียนรู้ของชุมชน.....	105
3.2 การเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยน.....	112
3.3 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง.....	121
3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	135
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	156
4.1. งานวิจัยในประเทศ.....	156
4.2. งานวิจัยต่างประเทศ.....	169
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	173
ชั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกกรณีศึกษา.....	173
ชั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน.....	175
2.1 การเตรียมตัวลงภาคสนาม.....	175
2.2 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	175
2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	178
2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	179
2.5 การตรวจสอบข้อมูล.....	180
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	181
ชั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน.....	182
4 กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน.....	184
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน	184
กรณีศึกษา 1 บริษัท ชุมพรคาบาน่ารีสอร์ทและศูนย์กีฬาดำน้ำ	186
จำกัด จังหวัดชุมพร.....	
ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	186

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน	186
2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	190
3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการ ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	210
4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	212
ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจาก องค์กรธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	214
1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	214
2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กร ธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	216
3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง.....	217
4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง.....	222
5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	223
ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	224
กรณีศึกษา 2 บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด กรุงเทพมหานคร.....	227

ส่วนที่ 1	การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน	227
	องค์กรธุรกิจเอกชน.....	
1.	ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน	227
2.	กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน	232
	องค์กรธุรกิจเอกชน.....	
3.	ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการ	242
	ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	
4.	ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา	245
	เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	
ส่วนที่ 2	การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กร	246
	ธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	
1.	ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	246
2.	การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กร	248
	ธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	
3.	การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ	248
	พอเพียง.....	
4.	การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญา	251
	เศรษฐกิจพอเพียง.....	
5.	ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ	253
	พอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	
ส่วนที่ 3	สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	254
	ในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	
	กรณีศึกษา 3 บริษัท โสภณเอ็นจิเนียริง จำกัด จังหวัด	257
	มหาสารคาม.....	
ส่วนที่ 1	การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน	257
	องค์กรธุรกิจเอกชน.....	

บทที่

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน	257
2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน องค์กรธุรกิจเอกชน.....	261
3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการ ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	275
4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	278
ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจาก องค์กรธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	279
1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	279
2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ องค์กร ธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	280
3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง.....	283
4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง.....	285
5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	286
ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	288
กรณีศึกษา 4 บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่.....	290
ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน องค์กรธุรกิจเอกชน.....	290
1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน	290
2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน.....	294

บทที่

3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์การธุรกิจเอกชนโดย กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	306
4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในองค์การธุรกิจเอกชน.....	310
ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจาก องค์การธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	312
1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	312
2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กร ธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	315
3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง.....	316
4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง.....	318
5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน.....	320
ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์การธุรกิจเอกชน.....	321
ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาระบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในองค์การธุรกิจเอกชน ของ 4 กรณีศึกษา.....	324
ตอนที่ 3 การสังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในองค์การธุรกิจเอกชน	331
5 แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน.....	354
ตอนที่ 1 การตรวจสอบแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน.....	354
ตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน.....	358

บทที่	
6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 366
	สรุปผลการวิจัย 369
	อภิปรายผลการวิจัย..... 375
	ข้อเสนอแนะ..... 384
	รายการอ้างอิง..... 387
	ภาคผนวก..... 397
	ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ..... 398
	ข แบบสัมภาษณ์..... 399
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 405

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่		หน้า
1	การจัดกลุ่มบริษัทที่ได้รับรางวัลตามภูมิภาคที่ตั้งอยู่.....	174
2	แสดงการดำเนินงานของบริษัทซุมพรคาบาน่า รีสอร์ท และศูนย์กีฬา น้ำ จำกัด ก่อนและหลังนำปริญญาศรชฐกิจพอเพียง.....	224
3	แสดงการดำเนินงานของบริษัทพิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ก่อนและหลังนำปริญญาศรชฐกิจพอเพียง.....	254
4	แสดงการดำเนินงานของบริษัทโสมภัสเอ็นจิเนียริ่งส์(2005) จำกัด ก่อน และหลังนำปริญญาศรชฐกิจพอเพียง.....	288
5	แสดงการดำเนินงานของบริษัทนิธิฟู้ดส์ จำกัด ก่อนและหลังนำ ปริญญาศรชฐกิจพอเพียง.....	321
6	แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการขับเคลื่อนปริญญาศรชฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชนของ 4 กรณีศึกษา.....	324
7	แสดงผลการเปรียบเทียบการขยายแนวคิดปริญญาศรชฐกิจพอเพียง จากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน 4 กรณีศึกษา.....	328
8	แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการใน องค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการนำ นำปริญญาศรชฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา.....	348

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	13
2 กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	20
3 ระดับของเศรษฐกิจพอเพียง.....	27
4 แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.....	46
5 วงจรการเรียนรู้ของ David A.Kolb.....	54
6 ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	91
7 วัฏจักรของการเรียนรู้ท่ามกลางประสบการณ์.....	116
8 กระบวนการเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์และจิตสำนึก.....	117
9 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม.....	142
10 ต้นทุน – ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม.....	143
11 ระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	152
12 บริเวณที่ตั้งของชุมชนพรคาน่า รีสอร์ท.....	187
13 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ.....	215
14 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท ชุมชนพรคาน่า รีสอร์ทและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด	226
15 ที่ตั้งบริษัทพิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด.....	228
16 ที่ตั้งกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ.....	247
17 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด.....	256
18 ที่ตั้งบริษัทโสภณเอ็นจิเนียริงส์(2005) จำกัด.....	258
19 แผนที่ที่ตั้งชุมชนบ้านดอนหว้าน.....	285
20 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท โสภณเอ็นจิเนียริงส์(2005) จำกัด.....	289
21 ที่ตั้งบริษัทนิธิฟู๊ดส์ จำกัด.....	291
22 บริเวณเทศบาลตำบลบ้านกลาง.....	315
23 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด.....	323

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เวลาศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากสังคมและชุมชนระดับรากหญ้าอย่างรอบคอบ ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา โดยตลอดยาวนานกว่า 30 ปีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ พระองค์ทรงสร้างความรู้ใหม่ด้วยการทดลองทำด้วยพระองค์เองก่อนที่จะทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทหรือคำแนะนำใดๆ ต่อพสกนิกรของพระองค์ (อภิชาติ พันธเสน, 2549 : 35) เป็นปรัชญาที่ถึงถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันรู้เท่าทันต่อโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำเอาหลักวิชาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพสาเหตุของปัญหาที่ก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาจะพบว่า กระบวนการพัฒนาดังกล่าวได้ละเลยหลักการสำคัญขั้นพื้นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่ได้เพียง “ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง” เท่านั้นแต่ยังหมายความรวมไปถึง “ความพอเพียง พอประมาณ และมีเหตุผล” ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ยึดหลัก “ทางสายกลาง” เพราะการลงทุนที่เกินความพอดี ในขณะที่คนในสังคมจำนวนมากยังไม่สามารถยืนอยู่บนขาของตัวเองได้อย่างมั่นคงนั้น ได้ส่งผลให้ชุมชน สังคม และประเทศขาด “ภูมิคุ้มกัน” ในการป้องกันตนเอง ดังนั้นเมื่อมีวิกฤตจากภายนอกเข้ามากระทบ ก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในทุกๆระดับชั้น

การดำเนินการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ภาคปฏิบัติ ไปสู่ประชาชน ชุมชน สังคม ที่ผ่านมามีประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็น โอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ ไม่สามารถดำเนินได้อย่างจริงจัง การดำเนินการยังต้อง ให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้มีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการ เปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วน โดยยึดหลักพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาหลักและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนโดยใช้ กลไกองค์ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก และเน้นการสร้างสมดุลและภูมิคุ้มกันระหว่าง ความพอเพียงและการแข่งขันบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อจุดมุ่งหมายพัฒนา สังคมมีความสุขที่ยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน(Green and Happiness Society) โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีหลักการที่ชัดเจนในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ในมาตรา 83 ความว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง” การพัฒนาให้คนในชาติปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตให้บรรลุ และสอดคล้องตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนในสังคม จึงจะ สามารถไปถึงเป้าหมายนั้น แนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกคนและทุกองค์การในทุกสาขาอาชีพ การที่จะ ให้สังคมโดยรวมเป็นสังคมแห่งความพอเพียง ความจำเป็นพื้นฐานคือ ต้องสร้างความรู้ ความ เข้าใจอย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ตระหนักถึงการดำรงชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรัฐบาลจึงได้บรรจุแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในนโยบายและ แผนระดับชาติ การขับเคลื่อนจากภาครัฐ ขยายผลสู่ภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งสร้างความร่วมมือการ ขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน

ด้วยความตระหนักถึงประโยชน์ของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชน ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนของประเทศจึงต่างพากันตื่นตัวและให้ความ สนใจที่จะนำปรัชญาดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กันอย่างกว้างขวาง หลากหลายระดับและหลาย ลักษณะ และเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักใน การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ พ.ศ.2542 ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 สศช. ได้ แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน

และขยายผลแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประชาชนกลุ่มต่างๆ ในปี พ.ศ. 2548 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านต่างๆ ทั้งด้านองค์การภาครัฐ ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน ด้านการเมืองและวิชาการ ด้านสื่อมวลชนและประชาชน ด้านประชาสังคม และด้านองค์กรธุรกิจเอกชน ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ขยายผลไปยังประชาชนทุกระดับ ทุกภาคส่วนของสังคมไทย

การดำเนินการขับเคลื่อนที่ผ่านจากรายงานการจัดทำกรวิจัยเชิงสำรวจเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนต่อเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชน 18 จังหวัด” โดยศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลและได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนนำไปปฏิบัติว่าประชาชนโดยทั่วไปมีความเข้าใจในนโยบายดังกล่าวมากน้อยเพียงใด และจะสามารถนำไปจริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ภายใต้สภาพเศรษฐกิจของประชาชนในปัจจุบัน โดยผลทัศนคติความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าตนเองมีความเข้าใจอยู่ในระดับมากร้อยละ 33.49 ปานกลางร้อยละ 57.21 น้อยร้อยละ 7.86 ไม่เข้าใจเลย 1.44 (ทีมข่าวเศรษฐกิจ. เศรษฐกิจพอเพียงฉบับประชาชนคนไทยเข้าใจความหมายของคำนี้ดีแล้วจริงหรือ, ไทยรัฐ, 12 กุมภาพันธ์ 2550 : 8)

รายงานการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอยู่ดีมีสุข ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2550 โดยกลุ่มงานสถิติเพื่อติดตามและประเมินผลนโยบายภาครัฐ กองสถิติประชาชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอยู่ดีมีสุข ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2550 ผลการสำรวจในประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากถึงมากที่สุด 49.8 % ปานกลาง 42.3 % น้อยถึงน้อยที่สุดมี 7.9 % ส่วนการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต ประชาชนระบุว่านำไปปรับใช้ระดับมากถึงมากที่สุด 37.4 % ปานกลาง 46.7 % น้อยถึงน้อยที่สุด 15.9 % (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550 : ฉ)

ผลสรุปจากการสำรวจข้างต้นพบว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง อาจมีความเข้าใจที่แตกต่างกันในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีการขยายผลสู่การปฏิบัติในทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ ความร่วมมือและยอมรับ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนสร้างสังคมไทยไปสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำไปสู่การปฏิบัติเข้าสู่วิถีชีวิต การดำรงอยู่ ผู้คนจำนวนมากมักมีความเข้าใจว่าเป็นเรื่องของเกษตรกร ครุว์เรือนชาวนา โดยเฉพาะครุว์เรือนของคนในชุมชนชนบท เป็นเรื่องที่ไกลตัวสำหรับคนในเมือง (พงษ์พิสิฐวิเศษกุล : 183) แต่ที่จริงแล้วทุกภาคส่วนในสังคมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต และในภาคธุรกิจเอกชนกรอบความคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชนมีแนวทางการดำเนินธุรกิจเพื่อการแข่งขัน เพื่อการแสวงหากำไร แต่จากเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี 2540 ได้ชี้ให้เห็นว่าภาคธุรกิจเอกชนที่ได้ดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้สามารถอยู่รอดปลอดภัยเนื่องจากมีภูมิคุ้มกันที่ดี ถึงแม้สภาพของการดำเนินธุรกิจเพื่อการแข่งขันหรือแสวงหากำไร แต่หากธุรกิจสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจเอกชน ไม่เพียงแต่ไม่ขัดกับการทำธุรกิจเพื่อการแข่งขัน หรือแสวงหากำไรแล้ว แต่ยังช่วยส่งเสริมให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว และให้เกิดการเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันความเสี่ยงที่จะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจร่วมมือกันเพื่อให้เศรษฐกิจทั้งระบบสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนและสมดุลมากยิ่งขึ้น (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจเอกชน. ผู้จัดการ, พุทธที่ 26 เมษายน 2549)

สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีความเชื่อมโยงกันทุกภาคส่วน ดังนั้นหากสังคมมีปัญหา ธุรกิจก็จะมีปัญหาไปด้วย ดังคำกล่าวของ Bjorn Stigson ประธานสภาธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Business Council for Sustainable Development หรือ WBCSD) ที่ว่า “ธุรกิจไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ในสังคมที่ล้มเหลว” (Business cannot succeed in a society that fails.) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์(ก.ล.ต.), 2551 : 4) สิ่งที่ภาคธุรกิจเอกชนสามารถดำเนินการได้คือการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือภาครัฐในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมพัฒนาชุมชน เช่น ให้ความรู้ ทำกิจกรรมในชุมชน รับซื้อวัตถุดิบ เป็นต้น ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่อพยพย้ายถิ่น เพราะมีอาชีพ มีรายได้ในชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ภาคธุรกิจเอกชนได้ให้ความสำคัญให้การสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาชุมชนมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนตื่นตัวที่เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคธุรกิจเอกชนมากขึ้นด้วยเช่นกัน

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจเอกชนที่แตกต่างกันใน 4 ลักษณะ คือ ธุรกิจชุมชน (บ้านอนุรักษ์กระดาศา) ธุรกิจขนาดกลางและย่อมหรือ SME. (ชื่อไทยคอตคอม) บริษัทจดทะเบียน (บริษัท

แพรรนต้าจิวเวอร์รี่ จำกัด (มหาชน) และกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด) เป็นกรณีศึกษา ซึ่งผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของธุรกิจได้ (ผู้จัดการรายสัปดาห์, สนง.ทรัพย์สินฯ 4 บริษัท ต้นแบบขับเคลื่อน ศก.พอเพียง บริษัทมีกำไร พนักงานแฮปปี้, วันที่ 28 สิงหาคม - 3 กันยายน 2549 : A1) แม้ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ภาคธุรกิจสามารถจะทนทานและฟื้นตัวอุปสรรคทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยากลำบาก และยังคงรักษาความเป็นผู้นำในตลาดได้

ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับรายงานการศึกษาแนวทางในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย สุขสวัสดิ์ กั้นตะบุตร ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้ศึกษาองค์การภาคธุรกิจกว่า 330 องค์การโดยพบว่า อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมไม้กระดาษและสิ่งพิมพ์ อุตสาหกรรมยางและพลาสติก อุตสาหกรรมโลหะและอะไหล่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์การขนส่ง พบว่าธุรกิจที่สามารถผ่านช่วงวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 มาได้ต่างดำเนินงานอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ธุรกิจเหล่านี้ได้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม คือไม่แพง แต่มีประสิทธิภาพพอเพียง มีการวางแผนกำลังการผลิตของตนตามความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี ไม่โลภมากและไม่มุ่งไปที่ผลกำไรในระยะสั้นเท่านั้น มุ่งเน้นในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของธุรกิจ เช่น การไม่เอาเปรียบผู้บริโภค พนักงาน และผู้ขายวัตถุดิบ เป็นต้น มีการกระจายความเสี่ยงไปผลิตภัณฑ์และตลาดที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ ซึ่ง การศึกษาพบว่าธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางเหล่านี้ สามารถที่จะปฏิบัติตามสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีเป็นพิเศษในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นนี้ สามารถอนุมานได้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการสากลที่สามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนแห่งองค์กรธุรกิจได้เช่นกัน ภาคธุรกิจเอกชนเป็นภาคส่วนของสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

การดำเนินธุรกิจที่ดำเนินการโดยการประยุกต์ใช้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหลักการของธุรกิจเพื่อการพัฒนาตนเองสามารถตอบสนองและแข่งขันในตลาดโลก ประสบความสำเร็จได้อย่างมั่นคง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นยังได้ครอบคลุมไปถึงเรื่องการบริหารจัดการองค์การอย่างรอบคอบระมัดระวัง ซึ่งจะนำไปสู่การมีต้นทุนเกี่ยวกับบุคลากรต่ำ คุณภาพของสินค้าและบริการที่สูงอย่างคงที่ มีหลักของความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า โดยไม่หวังผลกำไรมากมาย และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งไม่ได้รวมถึงนวัตกรรมในตัวสินค้าเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงการ

สร้างนวัตกรรมทั่วทั้งองค์กร แผ่ขยายไปยังภาคส่วนของสังคม องค์กรธุรกิจถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ถ้าภาคธุรกิจเอกชนของไทย ไม่ว่าจะขนาดใด ได้มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในองค์กร มีการวางกลยุทธ์และกำหนดนโยบาย ก็จะมีผลให้ธุรกิจต่างๆเหล่านั้นสามารถที่จะยั่งยืนอยู่ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจที่นับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้น การดำเนินธุรกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงอยู่บนพื้นฐานของการไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้อื่นหรือแสวงหาผลกำไรจนเกินควรจากการเบียดเบียนประโยชน์ของสังคมโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะก่อให้เกิดวิกฤตตามมาอีกครั้ง ตลอดจนให้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในธุรกิจอย่างประหยัดและอย่างมีคุณภาพ

ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจในองค์กรธุรกิจเอกชนได้มีการนำแนวคิดเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) ที่มีหลักการสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน เป็นทิศทางใหม่ของการพัฒนาที่การดำเนินกิจกรรมของภาคธุรกิจต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคมด้วย นอกเหนือจากประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.), 2551 : 4) ซึ่งซีเอสอาร์ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จัดอยู่ในเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า (สีลาภรณ์ บัวสายและคณะ, 2549 : 124) ดังนั้นการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ย่อมจะส่งผลให้ ระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งระบบที่เราอาศัยอยู่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงต่อไปในอนาคต

งานวิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดย ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์และคณะ ได้สำรวจสถานะองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจ การถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการวางแผนและการนำไปปฏิบัติต่อไป ได้ข้อสรุปเพื่อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต ว่าควรจะมีงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในภาคอุตสาหกรรม ได้ศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอุตสาหกรรมขนาดกลางขนาดย่อมกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (อภิชัย พันธเสน , 2549 : 206-207) เป็นแนวโน้มที่สำคัญของการวิจัย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในภาคธุรกิจเอกชน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังทุกภาคส่วน ทุกระดับในสังคม

สืบเนื่องจากในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน

กปร.) จึงได้กำหนดให้มีการจัดการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้มีส่วนร่วมในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (3) ส่งเสริมและยกย่องภาคประชาชน ภาคเกษตร ภาครัฐ และภาคธุรกิจ ที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตจนประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และ (4) เป็นตัวอย่างสำหรับภาคประชาชน ภาคเกษตร ภาครัฐ และภาคธุรกิจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์และปฏิบัติในการดำเนินชีวิตพัฒนาชุมชน พัฒนาองค์กรภาครัฐ และพัฒนาภาคธุรกิจต่อไป ในการประกวดครั้งแรกที่ได้จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2550 ปรากฏว่าเมืองศรีนครภาคธุรกิจเข้าประกวดจำนวนมากโดยได้แสดงให้เห็นว่าองค์กรภาคธุรกิจเอกชนก็สามารถดำเนินงานโดยประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจะทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน เพื่อวิเคราะห์ว่าภายในองค์กรภาคธุรกิจเอกชนมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการเชิงกลยุทธ์อย่างไร องค์กรเกิดการเรียนรู้อย่างไร มีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขับเคลื่อน และองค์กรภาคธุรกิจเอกชนมีส่วนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ชุมชนอย่างไร ชุมชนเกิดการเรียนรู้อย่างไร โดยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะทำให้เห็นแนวทางของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความสำเร็จได้เป็นอย่างดี โดยคนในองค์กรได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ องค์กรมีความยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษากระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักปรัชญาตามหนังสือเอกสารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 (สศช., 2550 : 2) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป ที่ประกอบด้วยหลัก 3 ห่วง คือพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บน 2 เงื่อนไข คือความรู้ และคุณธรรม

องค์กรภาคธุรกิจเอกชน ได้แก่องค์กรภาคธุรกิจเอกชนที่คัดเลือกมาจากองค์กรที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ และรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม จากการประกวดผลงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ปี พ.ศ. 2550

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ภาคธุรกิจเอกชน หมายถึง องค์กรหรือบริษัทที่มีการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจขององค์กร และเป็นองค์กรภาคธุรกิจที่ได้รับรางวัลการประกวดผลงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ประจำปี พ.ศ. 2550

กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน หมายถึง การดำเนินธุรกิจขององค์กรภาคธุรกิจเอกชนที่มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์กรทั้งในด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ การเรียนรู้ขององค์กร และการขยายผลการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรภาคธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่องค์กรภาคธุรกิจเอกชนดำเนินการโดยมีการวางเป้าหมาย และแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งกลไกการติดตามประเมินเพื่อพิจารณาถึงผลของความสำเร็จ ประกอบด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรมโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

การเรียนรู้ขององค์กร หมายถึง การสร้างความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ

การเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนได้สร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทุกภาคส่วนในชุมชน และมีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์กระบวนทัศน์และค่านิยมเกี่ยวกับวิถีคิด วิธีการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชน

ชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมและ/หรือสนับสนุนจากภาคธุรกิจเอกชนในการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่เป็นรูปธรรมและภาคธุรกิจเอกชนขยายผลส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน
2. ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคส่วนอื่นของสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม
3. ภาคธุรกิจเอกชนให้การยอมรับและให้ความสำคัญในแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา ใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สศช., 2550 : 13-16) มีหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 3 ห่วง คือพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บน 2 เงื่อนไข คือความรู้ และ คุณธรรม กล่าวคือ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ “ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง” เท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึง “ความพอเพียง พอประมาณ และมีเหตุผล” ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ

ยึดหลัก “ทางสายกลาง” เพราะการทำสิ่งใดที่เกินความพอดี คนในสังคมจำนวนมากยังไม่สามารถยืนอยู่บนขาของตัวเองได้อย่างมั่นคงนั้น ย่อมส่งผลให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติขาด “ภูมิคุ้มกันที่ดี” ในการป้องกันตนเอง กรอบแนวคิดของหลักปรัชญาจะมุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาตนเองเข้าสู่หลักการดำเนินชีวิต วิธีชีวิต อันมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ สามารถประยุกต์ใช้ในทุกระดับ ระดับองค์กรภาคธุรกิจเอกชน สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ การดำเนินธุรกิจด้วยความพอประมาณหมายถึงความเหมาะสมของการดำเนินงานความเหมาะสมของการดำเนินงานทั้งในแง่ของขนาดที่ไม่เล็กเกินไปหรือไม่ให้กู้จนเกินตัว ความมีเหตุผล ที่หมายถึง การพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไม่มีอคติ คำนึงถึงเหตุผลและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมดการมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การจัดองค์ประกอบการทำงานให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบต่างๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี โดยการเปลี่ยนแปลงภายใน เช่น การโยกย้ายผู้บริหารการเปลี่ยนผู้ถือหุ้น การปรับโครงสร้างทางธุรกิจ จะส่งผลต่อความก้าวหน้าของกิจการ ความได้เปรียบในการแข่งขัน ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวให้ทันและเข้ากับสภาวะการณ์ภายนอก มีความรู้ที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานทุกขั้นตอน โดยอาศัยการมีคุณธรรมคือมีการดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคม ช่วยเหลือสังคม เพื่อนำความสำเร็จของกิจการเชื่อมโยงไปยังภาคส่วนต่างๆของสังคมให้มีความสมดุล การพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

2. แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์

ในปัจจุบันการที่ภาคธุรกิจเอกชนจะนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อมาประยุกต์ใช้ในองค์กรต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของการขับเคลื่อนตามแนวนโยบายของการดำเนินการกับยุทธศาสตร์ขององค์กรที่ได้มีการกำหนดไว้ตามกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ทุกองค์กรภาคธุรกิจเอกชนดำเนินการวางเป้าหมายไว้ และแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติพร้อมทั้งกลไกการติดตามประเมินเพื่อพิจารณาถึงผลของความสำเร็จ ตามกรอบแนวคิดของ Thomas L. Wheelen and J. David Hunger (2000 : 8-21) เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนดังนี้ คือ

1) การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร(Environment Scanning)

ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์กร (Internal Analysis) จะทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ภายนอกองค์กร (External Analysis) ทำให้ทราบถึงโอกาสหรืออุปสรรคทางธุรกิจขององค์กร สภาพแวดล้อมภายในองค์กร

2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กรที่แสดงถึงความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจ ต้องระบุภารกิจและเป้าหมายหลักที่สำคัญของบริษัทว่าจะทำอะไรในปัจจุบันและกำลังจะทำอะไรในอนาคตสร้างกลยุทธ์ที่ดีและเหมาะสมกับองค์กรที่สุด เพื่อเป็นนโยบายขององค์กร

3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation)

เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารแปลงกลยุทธ์และนโยบายไปสู่แผนการดำเนินงาน ในรูปกิจกรรมโครงการ ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ทิศทางขององค์กร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control)

เป็นการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลกลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติ เพราะการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นมักจะเกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการการปรับปรุงเพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้

3. แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร

การเรียนรู้ขององค์กร เป็นการสร้างความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและเกิดความร่วมมือกันในองค์กร ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ David A. Kolb (1991) กระบวนการในการเรียนรู้ขององค์กรเป็นวงจรการเรียนรู้ (Learning Loop) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Concrete Experience - CE) คือ การเรียนรู้ที่ได้มาจากการได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง

2) การเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง (Reflective Observation - RO) เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างที่ผู้อื่น

3) การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization - AC) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม

4) การเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผล (Active Experimentation - AE) เป็นการเรียนรู้โดยการทดลองทำสิ่งใหม่ๆที่ยังไม่เคยทำ และเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้น

4. แนวคิดการเรียนรู้ของชุมชน

กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานในองค์กรต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ขยายผลไปสู่ชุมชน สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาชุมชน ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Jack Mezirow (1995) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกลไกสำคัญในการปรับเปลี่ยน เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างระบบใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างชุมชนตระหนักรู้อย่างมีวิจารณ์ญาณ เกิดการบูรณาการความรู้ ความเชื่อและประสบการณ์ใหม่เข้ากับสิ่งเดิมได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในฐานรากซึ่งเป็นที่มาของพฤติกรรมที่แท้จริง นำสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล มีการเรียนรู้และเกิดการปรับความเข้าใจ ปรับความรู้สึกลึกซึ้ง และปรับการกระทำในแนวทางใหม่ เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมให้ก้าวหน้าขึ้นอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง แกนหลักของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Mezirow ประกอบด้วย 3 ส่วนร่วมกันคือ 1) ประสบการณ์ 2) การคิดไตร่ตรอง และ 3) การสนทนาอย่างมีเหตุผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาคใต้	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ
<p>บ. ชมพุดามานารีรีสอร์ท และศูนย์กีฬาตาน่า จังหวัดชุมพร</p>	<p>บ. พินุลย์ชัยนำพริกเผา ไทยแม่ประนอม จก. กรุงเทพมหานคร</p>	<p>บ. โสมภัสเอ็นเจเนียร์ริง (2005) จก. จังหวัดมหาสารคาม</p>	<p>บ. นิธิฟู๊ดส์ จำกัด อ. สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่</p>
<p><u>Strategic Management Process</u> (Wheelen & Hunger)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Environment scanning 2. Strategy Formulation 3. Strategy Implementation 4. Evaluation and Control 	<p><u>Strategic Management Process</u> (Wheelen & Hunger)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Environment scanning 2. Strategy Formulation 3. Strategy Implementation 4. Evaluation and Control 	<p><u>Strategic Management Process</u> (Wheelen & Hunger)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Environment scanning 2. Strategy Formulation 3. Strategy Implementation 4. Evaluation and Control 	<p><u>Strategic Management Process</u> (Wheelen & Hunger)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Environment scanning 2. Strategy Formulation 3. Strategy Implementation 4. Evaluation and Control
<p><u>การเรียนรู้ขององค์กร</u> (David A. Kolb)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Concrete Experience -Reflective Observation -Abstract Conceptualization -Active Experimentation 	<p><u>การเรียนรู้ขององค์กร</u> (David A. Kolb)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Concrete Experience -Reflective Observation -Abstract Conceptualization -Active Experimentation 	<p><u>การเรียนรู้ขององค์กร</u> (David A. Kolb)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Concrete Experience -Reflective Observation -Abstract Conceptualization -Active Experimentation 	<p><u>การเรียนรู้ขององค์กร</u> (David A. Kolb)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Concrete Experience -Reflective Observation -Abstract Conceptualization -Active Experimentation
<p>การขยายผลไปสู่ชุมชน</p> <p><u>การเรียนรู้ของชุมชน</u> (Jack Mezirow)</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประสบการณ์ -การคิดไตร่ตรอง -การสนทนาอย่างมีเหตุผล 	<p>การขยายผลไปสู่ชุมชน</p> <p><u>การเรียนรู้ของชุมชน</u> (Jack Mezirow)</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประสบการณ์ -การคิดไตร่ตรอง -การสนทนาอย่างมีเหตุผล 	<p>การขยายผลไปสู่ชุมชน</p> <p><u>การเรียนรู้ของชุมชน</u> (Jack Mezirow)</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประสบการณ์ -การคิดไตร่ตรอง -การสนทนาอย่างมีเหตุผล 	<p>การขยายผลไปสู่ชุมชน</p> <p><u>การเรียนรู้ของชุมชน</u> (Jack Mezirow)</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประสบการณ์ -การคิดไตร่ตรอง -การสนทนาอย่างมีเหตุผล

แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ เอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยเสนอประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 1.1 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.3 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ
- 1.5 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 2 แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร

- 2.1 การเรียนรู้ขององค์กร
- 2.2 การจัดการเชิงกลยุทธ์
- 2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ
- 2.4 องค์กรภาคธุรกิจเอกชนกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 แนวคิดการเรียนรู้ของชุมชน

- 3.1 การเรียนรู้ของชุมชน
- 3.2 การเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยน
- 3.3 ชุมชนเข้มแข็ง
- 3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่พลสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และกล่าวถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ภายหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา แนวคิดเน้นความพออยู่พอกิน มีชีวิตสมถะพอเพียงในทุกมิติ สิ่งเหล่านี้ได้ผ่านการดำเนินการทดลองมากกว่า 5 ทศวรรษ (มณูญ มุกข์ประดิษฐ์, 2549 : 3) พระองค์ได้ทำเป็นตัวอย่างมาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ การดำเนินการเพื่อสร้างความสำเร็จได้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งสำคัญคือต้องทำความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นับแต่นั้นเป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ทรงยึดถือพระปฐมบรมราชโองการเป็นแนวทางแห่งการปกครองแผ่นดิน โดยทรงตั้งพระราชปณิธานว่า จะทรงร่วมรับมีว่าทุกข์หรือสุขของประชาชนเท่ากับทุกข์หรือสุขของพระองค์เอง จะทำความดี พัฒนานำความเจริญความสุขสวัสดิ์มาสู่ประเทศชาติอย่างแน่วแน่ และดีที่สุดที่จะทรงทำได้ ปฐมบรมราชโองการอันนับได้ว่าเป็นสัญญาประชาคมพระราชทาน นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาพระองค์ก็ได้ทรงงานหนักตรากตรำเพื่อความผาสุกแห่งปวงพสกนิกรมาโดยตลอด ทรงอุทิศพระวรกาย พระสติปัญญา และในบางโอกาสทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ดำเนินโครงการต่างๆที่เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปรัชญาแนวคิด และทฤษฎีอันเป็นพื้นฐานของการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด ก็คือ ความพออยู่พอกิน และความมีชีวิตอยู่ที่ดีที่สมถะพอเพียงในทุกมิติของชีวิต (มณูญ มุกข์ประดิษฐ์, 2542:17) พระราชดำรัสเกี่ยวกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงพระราชทานแก่นิสิตนักศึกษาในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2517 ว่า (อภิชัย พันธเสน, 2550:39-40)

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอดี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป....”

และพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะ ผู้แทนสมาคม องค์กรเกี่ยวกับศาสนา ครูนักเรียน โรงเรียนต่างๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยในโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ 4 ธันวาคม 2517 ดังความตอนหนึ่งว่า “...คนอื่นจะว่าอย่างไรช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งทันสมัยใหม่ แต่เราพออยู่พอกิน พอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่ พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกินไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

แม้ว่าทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยมาตั้งแต่ปี 2517 และในโอกาสต่างๆต่อเนื่องมา จนกระทั่งเมื่อประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี 2540 จนเกิดผลกระทบทั่วทั้งประเทศจึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนคนไทยยึดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวและเพื่อประชาชนคนไทยมีความพออยู่พอกิน โดยทรงขยายความ “พอกินพอกิน” ว่ามีความหมายที่กว้างกว่าการพึ่งตนเอง (Self-sufficiency) อีกประการหนึ่ง พระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดรวมถึงการพัฒนาและบริหารประเทศ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทางสายกลาง คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำทรงให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีพของปวงชนชาวไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานหรือบริบทของสังคมไทยมาตลอดและต่อเนื่อง อนึ่งจนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจช่วงปี 2539- 2541 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2542 โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 พร้อมกันนี้ได้ได้นำมาหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยึดหลักสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล รวมทั้งมีการบรรจุปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางหลักในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ทั้งในภาคเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม (การแถลงนโยบายรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2549, รัฐบาลไทย ,2550:ออนไลน์)

1.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548 : 4-5)

1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของคนไทยซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและระดับประเทศได้ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนโดยมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้ (สศช., 2550 : 13-16)

3) คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมรวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไปและต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการหลักกฎหมายหลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามคิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

4) เงื่อนไขสำคัญเพื่อให้เกิดความพอเพียงการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขคุณธรรม หลักวิชา และเงื่อนไขชีวิตเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขคุณธรรม เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้รัก สามัคคี ไม่โลภ ไม่ตระหนี่และรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น

- เงื่อนไขหลักวิชา อาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้วางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

- เงื่อนไขชีวิต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและปัญญา บริหารจัดการ การใช้ชีวิต โดยใช้หลักวิชาและคุณธรรมเป็นแนวทางพื้นฐาน

5) แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

โดยสรุป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่มีแนวคิดหลักที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดำเนินในวิถีทางสายกลาง สมดุล มีความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม มีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอประมาณ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรมนำสู่เป้าหมายเพื่อมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางวัตถุ สังคมและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี มีหลักการความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในโดยมีเงื่อนไขพื้นฐาน ความรู้คู่คุณธรรมคือจะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่

เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความละเอียดรอบคอบ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ “เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร” มีนาคม 2549.

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงปรับปรุงพระราชทานเป็นที่มาของนิยาม "3 ห่วง 2 เงื่อนไข" ที่นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยความ 3 ห่วง คือพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บน 2 เงื่อนไข คือความรู้ และ คุณธรรม กล่าวคือ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ว่า "ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง" เท่านั้น แต่ยังหมายความรวมไปถึง "ความพอเพียง พอประมาณ และมีเหตุผล" ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ยึดหลัก "ทางสายกลาง" เพราะการทำสิ่งใดที่เกินความพอดี ในขณะที่คนใน

สังคมจำนวนมากยังไม่สามารถยืนอยู่บนขาของตัวเองได้อย่างมั่นคงนั้น ได้ส่งผลให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติขาด “ภูมิคุ้มกันที่ดี” ในการป้องกันตนเอง

กรอบแนวคิดของหลักปรัชญามุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา เองได้สู่หลักการดำเนินชีวิตที่จริงแท้ที่สุด อันมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ สามารถประยุกต์ใช้ในทุกระดับ ตลอดจนให้ความสำคัญกับคำว่าความพอเพียง ที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

อภิชัย พันธเสน (2547) ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม กล่าวว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็น "ข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง" ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียง ว่า "คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น มุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังของเงินของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน และถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน (ปัจจัยเสริมในที่นี้เช่น ท้องเที่ยว ความบันเทิง เป็นต้น) สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในขณะนี้ เพราะสภาพการดำรงชีวิตของสังคมทุนนิยมในปัจจุบันได้ถูกปลุกฝัง สร้างหรือกระตุ้น ให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวยความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิต

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (กรุงเทพฯธุรกิจ, 5 กรกฎาคม 2549) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กล่าวถึงนิยามของเศรษฐกิจพอเพียงโดยสรุปว่า สามารถแยกออกเป็น 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดย 3 ห่วง ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งเชิงเศรษฐกิจ 2) ความมีเหตุผล และ 3) ภูมิคุ้มกันซึ่งเป็นสิ่งที่ป้องกันความเสี่ยงเมื่อกระแสโลกาภิวัตน์มาแรงซึ่งอาจจะเกิดขึ้นอีกในกรณีภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น การสร้างภูมิคุ้มกันนี้สามารถนำไปปรับปรุงใช้ในภาวะเศรษฐกิจระดับชาติด้วย ส่วน 2 เงื่อนไข คือ 1) การตอกย้ำความ

มีเหตุผล ทั้งการทดลองวิจัย เพื่อให้เกิดความรอบคอบและระวัง 2) ความมีคุณธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญมาก หากทุกข้อที่ปฏิบัติมา ไม่มีคุณธรรมแล้วทุกอย่างถือว่าจบสิ้นและไปไม่รอด

ประเวศ วะสี (อ้างในอภิรัชย์ พันธเสน, 2550:60) เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมาย อย่างน้อย 7 ประการ คือ

- 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
- 2) จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น
- 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
- 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่นปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- 5) ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกัน เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
- 6) ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์ และเติบโตจากฐานวัฒนธรรมอันหมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเศรษฐกิจที่มั่นคง
- 7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถรับได้

วรรณดี บัวภาและคณะ(2550:10-11)เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงินทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจทุนนิยมหรือเศรษฐกิจธุรกิจ เพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคมและมิติด้านวัฒนธรรม

1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่อัตภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

2) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณและพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

3) มิติด้านสังคม เน้นที่การสร้างระบบภูมิคุ้มกันด้านสังคมที่เข้มแข็ง เริ่มที่ครอบครัว เข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง ไม่ตกเป็นเหยื่อของอบายมุข ชุมชนมีความรักสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4) มิติด้านวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี

ปรัชญา แนวคิด และทิศทางของ “เศรษฐกิจพอเพียง” มิใช่เศรษฐกิจ “ระบบปิด” (Close Economy) ตามที่มีผู้พยายามจะตีความให้เป็นเช่นนั้น แต่ในขณะเดียวกัน “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริก็มีใช้ระบบทุนนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยมที่ก่อให้เกิด “วัฒนธรรมการบริโภค” ที่ไร้สาระและเกินขอบเขต คือ สูดโต่งข้างใดข้างหนึ่ง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538:36) ความพอประมาณ หมายความว่า ความเป็นสายกลาง ความพอดี ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดีตลอดจนดุลยภาพ คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน ได้แก่ การได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองของความต้องการคุณภาพชีวิต

สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา(กองบรรณาธิการ POSITIONING, 2549:66) ความพอประมาณ หมายถึง คำว่า “พอ” ทุกคนต้องกำหนดเส้นความพอให้กับตนเองให้ได้ และยึดเส้นนั้นไว้เป็นมาตรฐานของตนเองคำว่าพอนั้นก็ต้องดูตัวเอง ดูรายได้ของตัวเอง ดูขีดความสามารถของตัวเอง และขีดเส้นนั้นให้เหมาะสม ไม่ใช่เห็นเพื่อนเขามีอย่างนี้ ฉันอยากมีบ้าง เห็นเขาซื้อรถเราอยากมีบ้าง ไม่มีเงินก็ไปกู้หนี้ยืมสิน ไปกู้สหกรณ์อะไรต่ออะไร สองรอบสามรอบขึ้นมา แล้วผลสุดท้ายอย่างไร ทุกข์ๆ เพราะฉะนั้นอย่าเอาให้กลับไปอยู่ที่ความพอเพียง

เกษม วัฒนชัย (กองบรรณาธิการ POSITIONING,2550:60) ความพอเพียง หมายถึง ไม่ใช่เป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเดียว หากยังหมายถึงความพอเพียงในการนำไปใช้ในหลายๆด้าน ความพอเพียงเป็นปรัชญาที่สอนให้เราดำรงอยู่ด้วยสติ มีเหตุมีผล รู้จักตัวเอง รู้จักพอประมาณ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง ป้องกันไว้มากกว่ามานั่งแก้ไข

ปริญานูช พิบูลสรวารุช (กองบรรณาธิการ POSITIONING,2550:71)หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงใช้วิธีปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ หรือเรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน กับแบบก้าวหน้า เปรียบเทียบใช้กับทั้งภาคเกษตร ชนบท และภาคธุรกิจได้อย่างเห็นภาพ

ทฤษฎีใหม่มี 3 ชั้นแรก ภาคเกษตรมีที่ดิน พืชพันธุ์ บ่อน้ำ พระองค์ท่านทรงทำให้เห็นตัวอย่างในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ส่วนคนเมืองเองก็มีเงินเดือน การศึกษาเป็นทุนในการดำเนินงานใช้เป็นประโยชน์สำหรับตัวเองด้วยหลักการพึ่งตัวเองได้

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 หมายถึง การรวมตัวกันของคนพึ่งตนเองได้แล้วและมีการแบ่งปัน การออม ในภาคชนบท การเกษตร เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ ออมทรัพย์ ส่วนในภาคธุรกิจ มีการรวมตัวกันเป็นบริษัทเป็นกลุ่มธุรกิจดูแลกันเป็นการพึ่งตนเอง และการรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างสมดุลกันภายในกลุ่ม ทำให้มีภูมิคุ้มกัน และสร้างความความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ที่ภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการพัฒนา เช่น พระองค์ทรงยกตัวอย่างเสมอ คือ การสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่มีกระบวนการเตรียมการ การมีส่วนร่วม และหลายองค์การร่วมก่อสร้างในโครงการ โดยมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ ใช้งบประมาณไม่มากในที่สุดเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ลงทุนและได้ประโยชน์ต่อส่วนรวม

ได้สรุปว่า “การสร้างสมดุลไม่ใช่เรื่องรายได้ แต่รวมถึงความสมดุลด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่คนจนคิดว่าตัวเองไม่เท่าเทียมกับผู้มีรายได้มากกว่า หรือจนเพราะไม่มีความรู้เท่า ซึ่งในระบบเศรษฐกิจพอเพียงจะสร้างให้ทุกคนตระหนักว่าตนเองมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาได้ หากมีความเพียร และความอดทน จึงต้องเป็นการพัฒนาให้คนมีความรู้ มีจิตใจที่เข้มแข็ง เข้าใจในภูมิสังคมและเลือกใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม”

เสรี พงศ์พิศ (2550) พอเพียง หมายถึง อยู่พอดี กินพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่โลภมาก ไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ มีคุณธรรมนำการทำมาหากินและการอยู่ร่วมกันมีความสุขตามอัตภาพ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550:40) ความพอประมาณ หมายถึง สร้างความสมดุลในการพัฒนาบนพื้นฐานความพอดีระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง โดยคำนึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

UNDP. United Nations Development Programme (โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2550:ออนไลน์.) ความพอประมาณ มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าพอเพียงทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำว่า พอเพียงเป็นคำที่มีสองความหมายในขณะเดียวกัน คือเพียงพอในความหมายที่ว่าไม่น้อยจนเกินไป ในขณะเดียวกันก็มีอีกความหมายหนึ่ง คือไม่มากจนเกินไป ซึ่งคำดังกล่าวสื่อความหมายไปในทางสายกลางระหว่าง

ความจำเป็นกับความหรูหราฟุ่มเฟือยระหว่างความยากลำบากกับความฝันที่ไม่อาจจะเป็นจริง ดังนั้นคำดังกล่าวจึงมีความหมายถึงการพึ่งตนเองและการมีชีวิตอย่างเรียบง่าย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (เอกสารการสัมมนาวิชาการประจำปี 2542) ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระดับภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้อง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลต่อการพัฒนานั้น ต้องเข้าใจ “กรอบแนวคิด” ว่าเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ขณะเดียวกัน ก็ต้องเข้าใจคุณลักษณะว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ทุกฝ่ายเข้าใจกรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยมของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแจ่มชัดแล้ว ก็จะง่ายขึ้นในการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และจะนำไปสู่ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ระดับของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับคนกลุ่มหนึ่งยังเข้าใจว่าพอเพียง คือการพึ่งตนเอง ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self – sufficiency ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตรงกับคำว่า Sufficiency Economy มีความหมายกว้างกว่าการพึ่งตนเองได้เศรษฐกิจพอเพียงในแบบที่เลี้ยงตัวเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานส่วนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัวกันเพื่อร่วมกัน

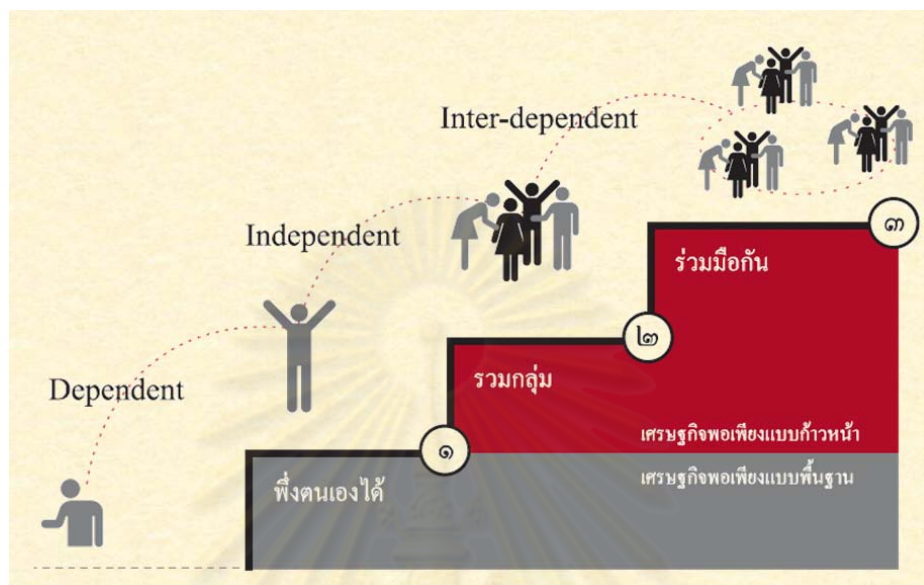
ดำเนินงานในเรื่องต่างๆ มีการสร้างเครือข่ายและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอกเรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่แค่เพียงเรื่องมองการพึ่งตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร และมีแค่เรื่องการประหยัดแต่ยังครอบคลุมถึงการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แท้จริงแล้วเศรษฐกิจพอเพียงสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550)

1) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เป็นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือการที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้สามารถสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น ความต้องการในปัจจุบันของตนเองและครอบครัวมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมีความสามัคคีกลมเกลียว มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและใจ

2) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เป็นความพอเพียงระดับกลุ่มหรือองค์กร คือเมื่อบุคคล/ครอบครัว มีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้ว ก็จะรวมพลังกันในกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยอาจได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

3) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้าที่เป็นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือเมื่อกลุ่มหรือองค์กรมีความพอเพียงในระดับที่สองแล้ว ก็จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและบริษัทต่างๆ ทั้งในด้านการลงทุนการผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการเพื่อขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสวัสดิการ การศึกษาสังคมและศาสนา ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

แผนภาพที่ 3 ระดับของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : พิชัยพันธ์ ยอดพฤติการ(2550 : 85)

การจำแนกเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ระดับข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มต้นจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา (Dependent) เป็นการพัฒนาดตนเองให้ความเข้มแข็งเป็นอิสระ (Independent) แล้วจึงค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่การพึ่งพิงกัน (Inter-dependent) สงเคราะห์เกื้อกูลร่วมมือกันและประสานกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่า คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” มีความหมายในทางกว้างที่รวมเอาความพอเพียงพื้นฐาน กับความพอเพียงระดับก้าวหน้าเข้ามาไว้รวมกัน ได้แก่ การที่บุคคล ครอบครัว หรือชุมชนมีความสามารถเลี้ยงตัวเองพึ่งตัวเองได้ มีความเป็นอยู่พอกินพออยู่ มีจิตใจที่ดีงามสามารถใช้เทคโนโลยีความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการความเป็นอยู่ให้อยู่ในระดับพื้นฐานที่ไม่เดือดร้อน มีภูมิคุ้มกัน ในตัวเองกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายนอก ด้วยความมีเหตุผล มีสติปัญญาระลึกรู้อยู่ตลอดสามารถแก้ปัญหาได้ มีทุนทางวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดถึงความเจริญงอกงามในจิตใจ เกิดความรัก สามัคคีในหมู่ชนที่มาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความก้าวหน้าเป็นชุมชนที่น่าอยู่สำหรับความพอเพียงในระดับก้าวหน้า ได้แก่ การดำเนินธุรกิจตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์และเพื่อให้พร้อมต่อการ

ยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป พบว่ามีอยู่สองส่วนด้วยกันในส่วนที่หนึ่งปรากฏอยู่ 2 แห่งซึ่งมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก

1.3 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา(2548) กล่าวว่า หลายหน่วยงานและประชาชนที่เริ่มต้นตัวและต้องการจะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แต่ส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่หลากหลายและไม่ชัดเจน ถึงความหมายและหลักแนวคิดที่แท้จริงของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า ปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ได้จริงมากน้อยเพียงใดตามมา

ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเกิดสัมฤทธิ์ผลกับทุก ๆ ฝ่าย โดยหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท

ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลต่อการพัฒนานั้น ต้องเข้าใจ “กรอบแนวคิด” ว่าเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา

และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ขณะเดียวกัน ก็ต้องเข้าใจคุณลักษณะว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ปริยานุช พิบูลสรวุฑ (โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2551:ออนไลน์.) กล่าวไว้ว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ ในระดับต่างๆ ดังนี้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศน์วิทยาอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนตนสามารถทำตนให้เป็นพึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่างๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือมีความรู้ และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นต่อน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ ด้วยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ

หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริง ระหว่างกันของคน ในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้ เจริญก้าวหน้าไป อย่างสอดคล้องสมดุกับสถานการณ์ความเป็นจริงของคนในประเทศ อย่างเป็น ขั้นตอนเป็นลำดับ ๆ ต่อไป

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงตาม แนวเกษตรทฤษฎีใหม่ มีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่สอดคล้องสมดุกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัด และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว ได้
- ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อม ก่อนก้าวสู่โลกภายนอก
- ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการ ความรู้ เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่างๆ มาช่วยในการลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีกิจกรรมกลุ่มกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรด้านต่างๆที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดออม และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียง จะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษ หรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจ

ไม่ให้ความบงการ และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และในขณะเดียวกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยา ในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุล ในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักการเมือง

นักการเมืองที่มีหลักคิดและหลักปฏิบัติบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องเป็นตัวอย่างของผู้นำที่มีความเข้มแข็งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด แม้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของผู้นำส่งผลการทบในวงกว้างต่อชุมชน/สังคม และในขณะเดียวกัน นักการเมืองในทุกระดับ จะต้องรู้จักสังคม ชุมชนที่แต่ละคนเป็นผู้แทนอย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจระบบการปกครอง และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ตามกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม รอบรู้และรู้เท่าทันเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมุ่งที่จะดำเนินวิถีทางการเมือง ให้ท้องถิ่น/ประเทศชาติ อยู่อย่างพอเพียง สัมผัสความสามัคคีปรองดองกัน การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและข้อบัญญัติต่าง ๆ ต้องยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง โดยบำรุงรักษาสิ่งที่ดีที่มีอยู่แล้ว เช่น ค่านิยม องค์ความรู้ สิ่งแวดล้อมที่ดี ให้คงอยู่ ปรับปรุง/แก้ไข/ยกเลิก ส่วนที่ไม่ดี ที่เป็นเหตุให้เกิดความไม่สมดุล ไม่พอเพียงในสังคมให้กลับมาสู่แนวทางปฏิบัติที่มุ่งสู่ความสมดุล และสนับสนุนให้เกิดสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ยังขาดอยู่ เช่น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การพัฒนาฝีมืออาชีพต่าง ๆ ให้เกิด มีขึ้นอย่างสมดุลดับศักยภาพ และระดับการพัฒนาของท้องถิ่น/ประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของ คน/ชุมชน ในทุกระดับ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องเริ่มต้นสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลก่อน โดยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเป็นผู้ให้บริการแก่สังคม และร่วมเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาได้อย่างสมดุล มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ บนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ และหมั่นเสริมสร้างความรู้ในเท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือ

โครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยมุ่งให้ประชาชน/ชุมชน สามารถถึงตนเอง และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคม/ประเทศชาติได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูอาจารย์

ครูอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน/นักศึกษา ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด/ปลูกฝัง/อบรม และทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน/นักศึกษาให้เข้าในเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ผ่านการบูรณาการในสาระเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ต้องเริ่มจากการตระหนักถึงความจำเป็นของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล และเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ จนเห็นว่าเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่จะเสริมสร้างให้สังคมเกิดสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน และคนในสังคมมีความสามัคคีปรองดองกัน แล้วฝึกปฏิบัติตนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ บนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพ ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ และหมั่นเสริมสร้างความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

1.4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทย

มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุขเศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ คือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาพที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ พลังงาน กฎกติกา และกลไกสนับสนุนการแข่งขันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นธรรม และมีการสร้างสรรค์คุณค่าสนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศและพัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะมีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ทรัพยากร

เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวในอนาคต และเพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศที่พึงปรารถนาในระยะยาว การพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องที่ขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา เสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุล ระหว่างการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และอนุรักษ์

ฟื้นฟู ใ้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนนำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่า (Value Creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน (Safety Net) และระบบบริหารความเสี่ยงให้กับภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน และการลงทุนเพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งสร้างกลไกในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคู่กับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในรุ่นปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสร้างกลไกในการรักษาผลประโยชน์ของชาติอย่างเป็นธรรมและอย่างยั่งยืน เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน และขยายบทบาทขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

กำหนดเป้าหมายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การพัฒนาคุณภาพคน ให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนและสังคมไทย แก้ปัญหาความยากจน พัฒนาให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืน สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น ธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนเพิ่มขึ้น ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้และมีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้นและภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง ภูลิสิตี หน้าที่ และมีส่วนร่วมมากขึ้นในการตัดสินใจและรับผิดชอบในการบริหารจัดการประเทศ รวมทั้งให้มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทยเพิ่มขึ้น

ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ที่เหมาะสม โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน สามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลก ได้อย่างมีเกียรติภูมิและมีศักดิ์ศรี โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ เน้นการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร มุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ เสริมสร้างคนไทยให้มีความมั่นคงทางอาหารและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ลด ละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน พัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วถึง สร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่ บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง และความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อลดความขัดแย้ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการ

ส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตาม ความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็น ขันตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการ นำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง สร้างความ มั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความ เข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุน ให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนใน การลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน ส่งเสริมการร่วม ลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างระบบแม่เพาะ วิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และทักษะในการประกอบ อาชีพ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง สันติและเกื้อกูล ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งการสร้างกลไก ในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ให้ ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบน ฐานความรู้และความเป็นไทย โดยปรับโครงสร้างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการที่ ใช้กระบวนการพัฒนาคลัสเตอร์และห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งเครือข่ายชุมชนบนรากฐานของความรู้ สมัยใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างสินค้า ที่มีคุณภาพและมูลค่าสูง มีตราสินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด รวมทั้งสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ตลอดจนการ บริหารองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ การปฏิรูป องค์กร การปรับปรุงกฎระเบียบ และพัฒนาระบบมาตรฐานในด้านต่างๆ รวมทั้งการดำเนิน นโยบายการค้าระหว่างประเทศให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต และการเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ โดยการบริหาร เศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคงและสนับสนุน การปรับโครงสร้างการผลิตโดยการระดมทุนไปสู่ภาคการผลิตที่มีประสิทธิภาพ พัฒนารัฐวิสาหกิจ

ให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเกิด ประสิทธิภาพและสวัสดิการสูงสุดแก่ประเทศ ส่งเสริมการออมอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแหล่งระดม ทุนและเป็นหลักประกันในชีวิตของประชาชนและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและการ พัฒนาแหล่งพลังงานทางเลือกเพื่อลดการพึ่งพิงการนำเข้าพลังงานและประหยัดเงินตรา ต่างประเทศ สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา อย่างเป็นธรรม โดยส่งเสริมการแข่งขันการประกอบธุรกิจในระบบอย่างเสรี เป็นธรรม และป้องกันการ ผูกขาด กระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปสู่ภูมิภาคอย่างสมดุลและเป็นธรรม ให้ ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ เพิ่ม ประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานรากให้สามารถ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการพัฒนาองค์การการเงินชุมชนให้ เข้มแข็ง รวมทั้งดำเนินนโยบายการคลังเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยกระจายอำนาจการ จัดเก็บภาษี การจัดทำงบประมาณและการเบิกจ่าย และการกอบกู้หนี้ภายใต้กรอบการรักษาวินัย ทางการคลังสู่ท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความ มั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการรักษาฐานทรัพยากรและ ความสมดุลของระบบนิเวศ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยพัฒนา ระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากร ตลอดจนพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ ให้ความสำคัญกับการกำหนดเขต และการจัดการเชิงพื้นที่ภายใต้การจัดทำข้อตกลงกับชุมชนท้องถิ่น ในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติหลัก ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ทรัพยากรแร่ รวมถึงการมีมาตรการหยุดใช้ทรัพยากรที่สำคัญที่ถูกทำลายสูงเป็นการชั่วคราว และการสร้างกลไก แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รวมทั้งการพัฒนาระบบการจัดการและการป้องกันภัยพิบัติ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการปรับแบบแผนการ ผลิตและพฤติกรรมกรบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดนโยบายสาธารณะ และใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งด้านการเงินและการคลัง รวมทั้งการสร้างตลาดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผล กระทบต่อคุณภาพชีวิต โดยผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ระบบ ประเมินผลกระทบทางสังคมและสุขภาพในโครงการพัฒนาของรัฐ หรือที่รัฐอนุมัติให้เอกชน

ดำเนินการควบคู่กับการยกระดับขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีกลไกกำหนดจุดยืนต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญ เริ่มจากการจัดการองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกัน การคุ้มครองทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจากการคุกคามภายนอก โดยเฉพาะจากพันธกรณีระหว่างประเทศ สร้างระบบการคุ้มครองสิทธิชุมชน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่เยาวชน และประชาชนทุกระดับ อย่างต่อเนื่องจริงจังพร้อมทั้งพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในสังคมทุกระดับเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม ตลอดจนวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกและกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐและการเมืองให้เข้มแข็ง และเป็นอิสระมากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวและรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันให้เข้มแข็ง ส่งเสริมให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และร่วมในกระบวนการบริหารจัดการประเทศให้เกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการพัฒนาประเทศ เสริมสร้างความเข้มแข็ง และสร้างเครือข่ายการทำงานของกลไกตรวจสอบภาคประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐได้อย่างเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ สร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจด้วยการปรับบทบาทโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการภาครัฐและรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ลดการบังคับควบคุม คำนึงถึงความต้องการของประชาชนและทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในกิจการของรัฐและรัฐวิสาหกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และลดภาระการลงทุนของภาครัฐ ตลอดจนพัฒนากลไกการกำกับดูแล ที่เข้มแข็งเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่

เป็นธรรม โปร่งใส โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศและคุ้มครองผู้ใช้บริการ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกข้าราชการให้เห็นความสำคัญและยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และยึดปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างเคร่งครัด กระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพัฒนาศักยภาพ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริงพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล โดยมีมาตรการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจเอกชนทั้งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และธุรกิจเอกชนทั่วไปเป็น “บรรษัทภิบาล” เพิ่มมากขึ้น สร้างจิตสำนึกในการประกอบธุรกิจอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรมต่อผู้บริโภค และเป็นธรรมกับธุรกิจคู่แข่ง พร้อมทั้งยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งปันผลประโยชน์คืนสู่สาธารณะ ตลอดจนสนับสนุนสถาบันวิชาชีพธุรกิจประเภทต่างๆ ให้มีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาลแก่ภาคธุรกิจมากขึ้น ปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอน กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา ด้วยการเปิดโอกาสให้ภาคีและกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตรากฎหมายเพื่อประสานประโยชน์ของภาคส่วนต่างๆ ให้เสมอภาคและมีความสมดุล โดยการปฏิรูปกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ลดการใช้ดุลพินิจของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เพื่อสร้างความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้ประกอบการใหม่ รักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน โดยการพัฒนาศักยภาพ บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมในการป้องกันประเทศและตอบสนองต่อภัยคุกคามในทุกรูปแบบ สถานการณ์ได้ฉับไว พร้อมทั้งผนึกพลังร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการป้องกันและพัฒนาประเทศให้สามารถพิทักษ์รักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถสร้างความมั่นคงของประชาชนและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัยโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในทุกระดับ

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) การพัฒนาของประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและ

ข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนขยายผลไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงให้ลึกซึ้ง ไม่ฉาบฉวย ต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนฯ ว่า ไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ไปทางใดทางหนึ่งโดยไร้ทิศทางหรือเข้าใจไม่ตรงกัน เศรษฐกิจพอเพียงไม่เคยชี้ว่า การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งไม่ดี ใครพูดแบบนี้ แสดงว่าเข้าใจหลักการไปคนละทาง เศรษฐกิจพอเพียง คือการสร้างเชื่อมโยงต่อระหว่างแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ อย่างสอดคล้องและสมดุลกัน เศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นเหมือนห่วงคล้อง ทั้งเรื่องของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจน หรือเรื่องอื่น ๆ เข้าด้วยกัน

การจัดทำแผนต่าง ๆ ที่มีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐาน ต้องระลึกอยู่เสมอว่าในแต่ละภูมิภาค แต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ไม่มีแผน ที่เหมาะกับทุกที่แน่นอน ดังนั้น หากจะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ต้องใช้อยู่บนพื้นฐานของการกระจายประโยชน์ให้เหมาะสมกับทุกที่ ภายใต้ความหวังดีของส่วนรวม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือ สศช. เสนอให้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับ และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ตลอดจนฉบับที่ 10 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีความเข้าใจและนำไปประกอบการดำเนินชีวิต การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลัก เพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยในทุกภาคส่วน วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาฯไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเต็มที่ เป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้

เข้มแข็งรักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่างๆ ตลอดจนสามารถปรับตัว พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทยโดยการขับเคลื่อนจะเป็นไปในลักษณะเครือข่ายและระดมพลังจากทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 2 เครือข่ายสนับสนุนตามกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น ได้แก่ เครือข่ายด้านประชาสังคมและชุมชนและเครือข่ายธุรกิจเอกชน นอกจากนี้แล้วยังมีเครือข่ายสนับสนุนตามภารกิจ ได้แก่ เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายสร้างกระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

โดยสรุป หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวาระแห่งชาติในการพัฒนาประเทศ เป็นวิถีทางเลือกการพัฒนาเพื่อปลดปล่อยตัวเองจากการพัฒนาที่ผ่านมาที่เป็นภาพสะท้อนของการพัฒนาบนบริบทสังคมโลกที่มุ่งการพัฒนาด้านวัตถุ บริโภคนิยม ทุนนิยมส่งเสริมให้คนในสังคมสะสมความต้องการที่ไม่ที่สิ้นสุดของมนุษย์ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากซับซ้อนตามมามากมายตามมาทางรอดของคนในชาติเพื่อการพัฒนาค่อยเป็นค่อยไป การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการพัฒนาประเทศท่ามกลางการพัฒนาที่เน้นเศรษฐกิจเป็นหลัก ภายใต้หลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือให้รู้พอประมาณ ไม่โลภ มีเหตุผล รู้จักคิดใคร่ครวญ มีภูมิคุ้มกัน เมื่อมีสภาพการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้น ต้องมีสติ มั่นคงไม่หวั่นไหว และทุกอย่างดำเนินไปได้ด้วยพื้นฐานของคุณธรรมและความรู้ คือเป็นคนดี ซื่อสัตย์ สุจริต รู้จริง รู้รอบคอบ ไม่ประมาท รู้เท่าทันสังคมในปัจจุบัน นำไปสู่สังคมที่มั่นคง สมดุลและยั่งยืน ภาคธุรกิจเอกชนเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญในการพัฒนา สร้างความเข้มแข็งให้กับระบบของสังคมหากได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์กร การดำเนินธุรกิจบริหารธุรกิจอย่างระมัดระวังไม่ลงทุนเกินตัว พึ่งพิงวัตถุดิบในประเทศ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมทำให้การดำเนินงานขององค์กรมีความมั่นคง ยั่งยืน

1.5 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5.1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นับตั้งแต่มีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2517 เป็นต้นมา พบว่าพระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมี พอกิน พอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างเครือข่าย

เรียนรู้ ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยในทุกภาคส่วน

“วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ให้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง”

หลายฝ่ายเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงควรเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องนี้อย่างจริงจัง แต่หลายคนไม่ทราบว่า จริง ๆ แล้ว ได้มีการผลักดันเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี 2542 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นแกนหลัก และมีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวขับเคลื่อน

ได้มีการจัดทำแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง 4 ปี ในช่วงปี 2547 – 2550 โดยปีที่ 1 เน้นการจุดประกายความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ให้คนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และเกิดความตื่นตัว ต่อมาในช่วงปีที่ 2 ถือว่าเป็นช่วงสำคัญคือ การตอกเสาเข็ม ที่จะเน้นการสร้าง Case study หรือทำให้ประชาชนเห็นว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงทำได้และประสบความสำเร็จได้จริง ๆ ที่สำคัญต้องสร้างความเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียง มิได้จำกัดเฉพาะเกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคน ทุกอาชีพ ทั้งอยู่ในเมืองหรืออยู่ในชนบท ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการที่จะขยายเพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกั๊กมีกำไรทำตามความเหมาะสม ไม่ใช่ทุ่มมาลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มั่นให้ยืนอยู่ได้ เมื่อภาวะของเงินผันผวน

ประชาชนจะต้องไม่ใช่ฟุ่มเฟือยเกินตัว เกษตรกรก็ทำไร่ ทำนา ปลูกพืชแบบผสมผสานในที่แห้งแล้งตามแนว “ทฤษฎีใหม่” หากไม่มีความพอประมาณในใจตน นึกแต่จะซื้อรถปิคอัพใหม่ หรือเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ อยู่ร่ำไป ย่อมไม่ถือว่าประพฤตินอยู่ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ในช่วงปีที่ 3 เป็นช่วงการสร้างเครือข่าย โดยการขับเคลื่อนจะเป็นลักษณะการระดมพลังจากทุกภาคส่วนแบ่งเป็น 2 เครือข่าย สนับสนุนตามกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐทั้งหมด เครือข่ายด้านประชาสังคมและชุมชนเครือข่ายธุรกิจเอกชน เครือข่ายภาคการเมือง นอกจากนี้แล้ว ยังมีเครือข่ายสนับสนุนด้านภารกิจต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการจะมีเครือข่ายวิชาการที่มีนักคิด ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเป็นกำลังสำคัญ ด้าน

การสร้างกระบวนการเรียนรู้ จะดึงเครือข่ายระดับโรงเรียนเข้ามาร่วม ส่วนด้านการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ จะสร้างเครือข่ายกับสื่อมวลชน ก่อนที่ในปีที่ 4 หรือปีสุดท้ายจะเน้นการขับเคลื่อน ให้เกิดการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ แกนกลางของกระบวนการขับเคลื่อนมี 3 ระดับ ได้แก่ คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงใน สศช. ซึ่งจะเป็นหน่วยปฏิบัติงานในการขับเคลื่อน มีบทบาทของภาคีการพัฒนาในการสร้างสมดุลและภูมิคุ้มกัน ทุกๆ ภาคการพัฒนาต้องเข้าใจก่อนว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ แต่ไม่ได้แปลว่า เศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง โดยไม่พึ่งเงิน ไม่พึ่งการค้า ไม่สมาคมกับใคร ซึ่งไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง การจะนำเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาใช้ ทุกฝ่ายต้องมองให้ออกและเข้าใจอย่างถ่องแท้

ในปัจจุบัน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีกลไกในการบริหารจัดการที่จะเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 : คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะเชิงแนวทาง และข้อพิจารณาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับที่ 2 : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแต่งตั้งภายใต้ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีองค์ประกอบและภารกิจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ ประกอบด้วย

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นประธานคณะกรรมการ
- 2) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นรองประธาน
- 3) ผู้แทนจากภาครัฐ ธุรกิจเอกชน ประชาสังคม และนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็น

อนุกรรมการ

- 4) ฝ่ายเลขานุการ

ภารกิจหน้าที่

1) ประสานเครือข่ายทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

2) กำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมหลักๆ ของการดำเนินงาน ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมภายใต้แผนปฏิบัติงานสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

3) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการประสาน เชื่อมโยงเครือข่าย และการระดมทุน

ระดับที่ 3 : กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเบื้องต้นของเครือข่าย ดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ รับผิดชอบการประสานงานในภาคปฏิบัติ และการจัดการทั่วไป โดยมีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลาอย่างพอเพียงที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งความรับผิดชอบตามด้านต่างๆ และใช้กลไกของ มูลนิธิฯ จัดการด้านการเงินและธุรการทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพ

ภารกิจหน้าที่ของฝ่ายเลขานุการ

1) ติดต่อ ประสานแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ของส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายในและภายนอก สศช. ให้เป็นไปในแนวทางที่คณะกรรมการ กำหนดและชี้แนะ

2) พิจารณากลับกรองโครงการและแผนงาน ที่เสนอโดยภาคีจากทุกภาคส่วน ทั้งใน ระดับราชการ ประชาสังคม วิชาการ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ใน กรณีที่ต้องการงบประมาณสนับสนุน

3) ส่งเสริม สนับสนุนและกระตุ้นให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของภาคีต่างๆ เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน และมีความเข้มแข็งพอที่จะมีความเป็นพลวัตในตนเอง

4) ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าจากการขับเคลื่อนของภาคีฝ่ายต่างๆ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว และรายงานต่อคณะกรรมการเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

5) เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานปรัชญานี้กับคนทุกระดับ ไม่ใช่กับชาวนา อย่างเดียว ในภาคประชาสังคม ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ไปจนถึงระดับชุมชน ต้องรู้จัก ความพอดี พอเพียง ความมีเหตุมีผล ระบบภูมิคุ้มกันที่พึ่งต้องโยงกับคุณธรรม และถือเป็น ปรัชญาหลัก ถ้าจะเอาปรัชญาไปปฏิบัติก็ต้องขบคิดให้เหมาะสมกับอาชีพของแต่ละคน อย่างใน ภาครัฐหรือภาคราชการ ก็ใช้ชีวิตทำงานให้พอดี มีบ้านแต่พอดี ดำรงฐานะให้เหมาะ ขยันทำ และ ทำให้มาก ท่านยังแปลลึกลงไปอีกว่า หมายถึง ถ้าขยัน ยิ่งทำ ยิ่งพึ่งตนเอง โดยไม่พึ่งคนอื่นมาก เกินไป ขณะเดียวกัน ถ้าไม่พึ่งเพื่อ ก็ลดปัญหาการคอร์รัปชั่นได้มาก

ขณะที่ในภาคธุรกิจเอกชนนั้น ยังผลักดันในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกันน้อย เนื่องจากมองว่าเป็นแนวคิดที่อยู่คนละด้านกับการทำธุรกิจที่มุ่งการสร้างผลกำไร ซึ่งจริง ๆ แล้ว สามารถปรับใช้เข้าหากันได้ และจะก่อให้เกิดความยั่งยืนมากกว่า

สังคมไทยพึ่งตลาด ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี สมรรถนะของต่างชาติมากเกินไป พึ่งเงินทุนจากต่างประเทศ สังคมไทยอยู่ได้เพราะมีมัจจุคนอื่นหายใจ ยืมเขาทั่วโลก ทั่วโลกเรียกสิ่งที่ทำกันวันนี้ว่า Trade Economy คือ ขายทุกอย่าง ซึ่งแตกต่างจากเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้หมายความว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ให้ค้าขาย แต่ให้ทำอย่างพออยู่พอกินก่อนจะขาย คือการสร้างพื้นฐานของตัวเองให้แน่น ซึ่งจะช่วยให้ทำการค้าหรือแข่งกับใครในโลกก็ได้ ค้าขายไม่ดีก็ไม่ต้องกลัว ธุรกิจไม่ดีก็ไม่ต้องปลดคนงาน การพึ่งพาตนเองแบบนี้มันเอื้อกันหมด

สำหรับในภาคอุตสาหกรรม ก็สามารถนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ได้ คือ เน้นการผลิตด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และไม่ควรมทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เกินไป เพราะหากทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ก็จะต้องพึ่งพิงสินค้าวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อนำมาผลิตสินค้า ต้องคำนึงสิ่งที่มีอยู่ในประเทศก่อน จึงจะทำให้ประเทศไม่ต้องพึ่งพิงต่างชาติอย่างเช่นปัจจุบัน

ดังนั้น ต้องทำให้ประเทศมีความเข้มแข็ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เป็นผู้จุดประกายระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบ และชิ้นส่วนที่นำมาใช้ในการผลิต ที่เป็นลักษณะพึ่งพา แต่ทุกคนมองข้ามประเด็นนี้ไป ตลอดจนได้รับผลจากภายนอกประเทศ ทำให้ประชาชนหลงลืมและมีเมือมาอยู่กับการเป็นนักบริโภคนิยม รับเอาของต่างชาติเข้ามาอย่างไม่รู้ตัว และรวดเร็วจนทำให้เศรษฐกิจของไทยตกต่ำ

ที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้ทุกภาคีการพัฒนาสามารถร่วมกันผลักดันให้ประเทศก้าวเข้าสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังแต่ละฝ่ายโดยปราศจากอคติ หากมีตัวอย่างความสำเร็จใด ๆ ที่นำมาเป็นกรณีตัวอย่างได้ ก็ควรนำมาใช้ในการระดมสมองหรือตั้งประเด็นสำคัญ ๆ ขึ้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนา

นอกจากนี้ ความสำเร็จของทุกภาคีการพัฒนาในการขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรจะต้องเกิดจากการ “ระเบิดออกมาจากภายใน” ของแต่ละภาคส่วนของสังคม สามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา :ปริญานูช พิบูลสรวารุฑ (โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2551:ออนไลน์.)

องค์กรธุรกิจถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หากมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการวางกลยุทธ์และกำหนดนโยบาย ก็จะส่งผลให้ธุรกิจต่างๆ เหล่านี้สามารถที่จะยั่งยืนอยู่ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจที่นับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในการนำหลักปรัชญาดังกล่าวไปใช้ ในปี 2546 สศช. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนและขยายผลแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประชาชนกลุ่มต่างๆ

ในปี 2548 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ทั้งด้านองค์กรภาครัฐ ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน ด้านการเมืองและวิชาการ ด้านสื่อมวลชนและประชาชน ด้านประชาสังคม และด้านองค์กรธุรกิจเอกชน ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาฯ ให้ขยายผลไปยังประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์และภาคธุรกิจเอกชนบริษัทต่างๆ ถือเป็นเครือข่ายสำคัญที่มีพลังในการช่วยขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ขยายวงกว้างและมีผลในทางปฏิบัติได้โดยมี

กรอบการขับเคลื่อน กรอบทิศทางและแนวทางการดำเนินงานของคณะทำงาน มี 6 ประเด็น (โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2552:ออนไลน์.) ดังนี้

1) เผยแพร่ให้กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่เป็นเครือข่ายมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) จัดประชุม สัมมนา และนิทรรศการในทุกภูมิภาค เพื่อเน้นการนำเสนอกรรณิศึกษาที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในองค์กร

3) รวบรวมกรณีศึกษาในภาคส่วนต่างๆ ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำวิจัยและค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อเป็นตัวอย่างให้บริษัทหรือภาคส่วนอื่นๆ ศึกษาหรือใช้ปรัชญาเป็นแนวทางในการทำธุรกิจบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) กำหนดเกณฑ์เพื่อชี้วัดความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจของบริษัทต่างๆ เป็นเสมือนประเด็นการตรวจสอบสำหรับบริษัทในการพิจารณาว่าการดำเนินธุรกิจของตนนั้นสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด

5) จัดตั้งให้บริการข้อมูลเพื่อเป็นศูนย์ป้อนข้อมูล รวบรวมความรู้และรายงานกิจกรรม ความเคลื่อนไหวของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายต่างๆ

6) ขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่กลุ่มเป้าหมายในภาคธุรกิจเอกชนผ่านการทำธุรกิจบนพื้นฐานธรรมาภิบาลและอาศัยจริยธรรมในการทำธุรกิจ

1.5.2 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะยกระดับโรงเรียนไปสู่ศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้สถานศึกษา ต่างๆ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการดังนี้ (ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ , 2553:ออนไลน์.)

1) กรอบแนวทางการดำเนินงาน

1.1) จัดทำสื่อ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ทุกระดับการศึกษา

1.2) ส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการดำเนินงานเครือข่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในและนอกสังกัด (ภาครัฐและเอกชน)

1.3) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในและนอกสังกัด

2) ขยายผลการดำเนินงาน(องค์กรหลัก)

- 2.1) การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 2.2) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมการเรียนการสอน ฯลฯ
- 3) การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์
 - 3.1) ประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายภายในและภายนอก
 - 3.2) เผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยจัดทำสื่อรูปแบบต่างๆ จัดทำเว็บไซต์ ฯลฯ
- 4) ติดตามและประเมินผล
 - 4.1) พัฒนาตัวชี้วัดความพอเพียง
 - 4.2) จัดทำรายงานความก้าวหน้า
 - 4.3) ติดตามผลงานในพื้นที่ ฯลฯ

ตอนที่ 2 แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร

2.1 การเรียนรู้ขององค์กร

การเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและความรู้ ความเข้าใจของบุคคล การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเหตุการณ์ที่เกิดจากการทำงาน ประสบการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ และวัฒนธรรมขององค์กรก็สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรได้ การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลในองค์กรได้เกิดการเรียนรู้ เพื่อตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดและการกระทำของตนเอง โดยได้ลงมือปฏิบัติจริง

บุคคลจะเกิดการพัฒนาได้ต้องเริ่มจากการรับรู้ เรียนรู้และนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเองสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้อาจเป็นได้ทั้งความรู้ ทักษะ ความสามารถและทัศนคติ การดำเนินชีวิตทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานจะสามารถดำเนินไปสู่ความสำเร็จต้องพึ่งพาการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่สามารถขาดได้ หากปราศจากการเรียนรู้ บุคคล องค์กร สังคมก็จะไม่สามารถพัฒนาไปได้ คนทุกคนจะพัฒนาตนได้ต้องเริ่มจากการเรียนรู้เสียก่อน

2.1.1 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง การแสดงให้เห็นถึงลักษณะของกระบวนการที่ต่อเนื่องของการเรียนโดยมีกระบวนการในการหาข้อมูล กระบวนการกำหนดปัญหา กระบวนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา กระบวนการวิเคราะห์เหตุแห่งปัญหา การหาแนวทางแก้ไขและการวางแผนการแก้ปัญหา (สีลาภรณ์ บัวสาย, ม.ป.ป. อ้างใน วิมลลักษณ์ ชูชาติ, 2540) กระบวนการเรียนรู้เป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนในการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เช่น การฟัง การอ่าน การโต้ตอบกับผู้อื่น การซักถาม การเขียน การสังเกต การจดจำ การเลียนแบบ การดูตัวอย่าง การลองทำ การคิด (เปรียบเทียบ วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ฯลฯ) การลงมือทำ เป็นต้น

ดุลยา จิตตะยโคตร (2545 : 2) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวรอันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ จากความหมายดังกล่าว พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรและมีการฝึกฝนจากประสบการณ์

2.1.2 ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์

การสร้างสรรค์และสังสมภูมิปัญญาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ท่ามกลางสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีพัฒนาการมายาวนาน ธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์จึงมีความสำคัญและถือได้ว่าเป็นศักยภาพอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ ถึงแม้ว่ามนุษย์จะสามารถพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างทันสมัยและต่อเนื่อง และได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิทยาการก้าวหน้าที่เรียกว่า เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร (Information Technology) มีทางด้านข้อมูลข่าวสาร มีระบบเครือข่ายข้อมูลนานาชาติที่มีประสิทธิภาพ และคนธรรมดาสามัญทุกหนแห่งสามารถเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารและเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและรวดเร็ว แต่โดยคู่ขนานกัน มนุษย์ยังต้องเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และเรียนรู้จากโลกกายภาพอันเป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เกื้อกูลชีวิตมนุษย์ตลอดมา กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์แล้วสังสมไว้เป็นมรดกทางปัญญาจึงยังคงมีความสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ในวิถีการปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงจริงในชีวิตและสังคม ย่อมมีความแตกต่างหลากหลายกันไปตามสภาพ เพื่อให้รู้พอ รู้ทัน รู้เผชิญ และรู้จักระบบชีวิตและสังคมให้อยู่ในดุลยภาพในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540: 45-49) ได้ศึกษาวิเคราะห์และประมวลเอาลักษณะการเรียนรู้ของ “ชาวบ้าน” จนก่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาไว้อย่างมากมาย พอจะสรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ มีดังต่อไปนี้

1) การลองผิดลองถูก ในอดีต มนุษย์เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตและรักษาเผ่าพันธุ์ของตนให้อยู่รอดด้วยการ “ลองผิดลองถูก” ในการหาอาหาร ต่อสู้กับภัยธรรมชาติ การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ต่อสู้แย่งชิงสิ่งของหรือที่อยู่ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และเผชิญโชคด้วยความเสี่ยงต่างๆ จากประสบการณ์ของการลองผิดลองถูก มนุษย์ได้สะสมความรู้ความเข้าใจของตนไว้ถ่ายทอดส่งต่อให้แก่ลูกหลาน เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งที่เกิดขึ้นปฏิบัติหรือห้ามปฏิบัติ จะกลายเป็นจารีต ธรรมเนียม หรือข้อห้ามในวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น ๆ ไป กาลเวลาล่วงไปมนุษย์อาจลืมเหตุที่มาของธรรมเนียมปฏิบัติไปแล้ว รู้แต่ว่าในสังคมของตนต้องประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จึงจะอยู่รอดปลอดภัย หรือแก้ไข-ป้องกันปัญหาได้ ความรู้และประสบการณ์เหล่านี้ได้รับการทดสอบอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิตจริง บ่อยครั้งภูมิปัญญาเหล่านั้นใช้การต่อไปไม่ได้ เพราะเหตุปัจจัยหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลง มนุษย์ก็ต้องใช้ปัญญาขบคิดแก้ปัญหาใหม่ และเมื่อได้เรียนรู้ว่าคิดอย่างไรทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้ก็จะจดจำความคิดและวิธีปฏิบัตินั้นไว้ต่อไป ถ้าล้มเหลวก็จะจดจำไว้เป็นข้อห้ามด้วยการสั่งสมประสบการณ์ดังกล่าว มนุษย์จึงสั่งสมภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตมากขึ้นและมีความเสี่ยงน้อยลง

2) การลงมือกระทำจริง มนุษย์เรียนรู้ด้วยการ “ลงมือกระทำจริง” ในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง เช่น การเดินทาง ปลูกพืช สร้างบ้าน ต่อสู้กับภัยอันตราย ฯลฯ ในกรณีของชาวบ้านในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ชาวบ้านภาคเหนือเรียนรู้จากการร่วมกันจัดระบบเหมืองฝายเพื่อการกสิกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำระหว่างภูเขา แล้วค่อย ๆ พัฒนาเป็นระบบความสัมพันธ์ในการแบ่งปันน้ำระหว่างคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในลุ่มน้ำเดียวกัน ชาวบ้านภาคอีสานเรียนรู้ที่จะเสาะหาแหล่งดินดำน้ำชุ่มเป็นที่ทำกินหรือขุดสระไว้เป็นบารายรอบเทวสถานเพื่อเลี้ยงชุมชน ชาวบ้านภาคกลางเรียนรู้ที่จะอยู่กับภาวะน้ำหลาก น้ำท่วม น้ำลด ด้วยการปลูกเรือนใต้ถุนสูง เดินทางด้วยเรือ และทำไร่ทำนาให้สอดคล้องกับฤดูกาล ในขณะที่ชาวบ้านภาคใต้เรียนรู้ที่จะพึ่งพากันระหว่างคนที่อยู่ต่างถิ่นต่างทำเลกันในเขตเชิงเขา ลุ่มน้ำ และชายฝั่งทะเล ด้วยการผูกไมตรี แลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างพื้นที่ การเรียนรู้และสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ในสถานการณ์จริง ปฏิบัติจริงแล้วส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลานแบบค่อยเป็นค่อยไปได้กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในที่สุด

3) การสาธิต การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า และการสร้างองค์ความรู้เป็นลายลักษณ์อักษร การถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้จากการทำจริงได้พัฒนาต่อมาจนเป็นการส่งต่อ (Transmission) แก่คนรุ่นหลังด้วย “การสาธิต การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (Oral Tradition) ในรูปของเพลงกล่อมเด็ก คำพังเพย สุภาษิต และ “การสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร”(Literary Tradition) ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านทุกภูมิภาคจะนิยมใช้

2 วิธีแรก คือ การสาธิตและการสอนด้วยวาจา ในกรณีที่เป็นศิลปวิทยาการระดับที่มีความซับซ้อนหรือลึกซึ้ง จึงจะใช้วิธีที่เป็นลายลักษณ์ในรูปของตำรา เช่น ตำรายา ตำราปลูกบ้าน ตำราโหราศาสตร์ฯลฯ หรือผูกเป็นวรรณกรรมคำสอน ภาษิต คู่มือ แผนที่ และตำนาน-นิทาน เป็นต้น

4) พิธีกรรม หากกล่าวในเชิงจิตวิทยา พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจใ้มนำวให้คนที่มีส่วนร่วมรับเอาคุณค่าและแบบอย่างพฤติกรรมที่ต้องการเน้นไว้ในตัว เป็นการตอกย้ำความเชื่อ กรอบศีลธรรมจรรยาของกลุ่มชน แนวปฏิบัติ และความคาดหวัง โดยไม่ต้องใช้การจำแนกแจกแจงเหตุผล แต่ใช้ศรัทธา ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมเป็นการสร้างกระแสความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ถึงแม้จะมีภูมิปัญญา ความรอบรู้อยู่เบื้องหลังพิธีกรรม ก็ไม่มีการเน้นย้ำภูมิปัญญาเหล่านั้น แต่จะเน้นผลที่เกิดต่อสำนึกของผู้มีส่วนร่วมเป็นสำคัญด้วยเหตุนี้ พิธีสืบชะตาแม่น้ำ สืบชะตาเมือง บวชต้นไม้ บวชป่า อุปสมบท บังสุกุล หรือพิธีสู่ขวัญในโอกาสต่าง ๆ ฯลฯ จึงมีผลทางใจแก่ผู้เข้าร่วมพิธี และมีผลในการวางบรรทัดฐานความประพฤติตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมเป็นอันมาก รวมทั้งตอกย้ำความสำคัญของคุณค่าทางสังคมอย่างมีพลังด้วย พิธีกรรมจึงมิใช่เรื่องเหลวไหลหรือมง่าย แต่เป็นกรรมวิธีในทางวัฒนธรรมที่มีผลในการปลูกฝังและบ่มเพาะความเชื่อ คุณค่า และแนวทางความประพฤติที่พึงประสงค์ตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท อย่างไรก็ตาม ในสังคมสมัยใหม่ที่นับถือความเป็นเหตุเป็นผลต่อกันของสรรพสิ่งและให้ความสำคัญต่อข้อมูลเชิงประจักษ์ พิธีกรรมก็ยังคงมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณอยู่นั่นเอง เพราะมนุษย์มิได้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของวิทยาศาสตร์อย่างเดียว

5) ศาสนา ทั้งในด้านหลักธรรม คำสอน ศีล และวัตรปฏิบัติ ตลอดจนพิธีกรรมและกิจกรรมทางสังคมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในเชิงการเรียนรู้ล้วนมีส่วนตอกย้ำภูมิปัญญาที่เป็นอุดมการณ์ของชีวิต สร้างกรอบและบรรทัดฐานความประพฤติ และให้ความมั่นคงความอบอุ่นใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นหลักในการหล่อหลอมบ่มเพาะทั้งความประพฤติ สติปัญญา และอุดมการณ์ชีวิตไปพร้อม ๆ กัน ถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนที่นับถือศาสนานั้น ๆ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อีกทั้งเป็นแก่นและกรอบในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ด้วย สถาบันทางศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของคนที่อยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า

6) การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันทั้งทางชาติพันธุ์ ฐานะ และวัฒนธรรม ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มีสาระ ความคิด วิธีการ และรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาผสมกลมกลืนหรือขัดแย้งกันบ้าง แต่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและกว้างขวาง

7) การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction) ได้มีกลุ่มคนพยายามเลือกฟื้นความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมาในสังคมของตนมาผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม โดยยังคงสอดคล้องกับฐานความเชื่อเดิม เพื่อแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในสังคมไทย

8) ครูพักลักจำ เป็นกระบวนการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่มีมาแต่อดีต เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำ ตามแบบอย่างที่ไม่ได้สังเกตดูแลรับมาเป็นของตนเอง เมื่อสามารถทำได้จริง วิธีนี้อาจดูเหมือนการลักขโมยสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของผู้อื่น แต่ในความหมายที่แท้จริงเป็นวิถีธรรมชาติของบุคคลในการเรียนรู้จากผู้อื่น โดยในชีวิตจริงของคนทุกคนจะมีพฤติกรรมนี้อยู่ไม่มากก็น้อย และอาจกล่าวได้ว่า วิธีการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสูง เป็นธรรมชาติของนิสัยมนุษย์ และเป็นหนทางหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ครูพักลักจำเป็นไม่ใช่การขโมยลิขสิทธิ์ทางปัญญาที่เป็นปัญหาหนึ่งของสังคมไทยยุคปัจจุบันแต่อย่างใด

เมื่อคนเติบโตขึ้นด้วยการเรียนรู้ ค่านิยม แบบอย่างความประพฤติในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและกิจกรรมตามชนบประเพณีที่มีความหลากหลาย ย่อมซึมซับรับเอาคุณค่า คตินิยมและแบบอย่างความประพฤติที่ได้รับการตอกย้ำในโอกาสต่าง ๆ ไว้โดยอัตโนมัติ ถือได้ว่า บุคคลและสังคมโดยรวมนั้นมีกระบวนการเรียนรู้และการปลูกฝังทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่ตลอดเวลา

2.1.3 การเรียนรู้ขององค์กร

องค์กรคือกลุ่มของสมาชิกที่มีเป้าหมายร่วมกัน ร่วมทำกิจกรรมใดๆ ที่การดำเนินการกิจกรรมเหล่านั้นเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยกัน กลุ่มของสมาชิกคือคนในองค์กรเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินกิจการขององค์กร คนจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม คนจึงต้องเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อความอยู่รอดและการเติบโตขององค์กร

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 335) กล่าวว่า การเรียนรู้ขององค์กรเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเรียนรู้ขององค์กรจะใช้วิธีการเก็บสะสมความผิดพลาด และใช้วิธีการปรับวัตถุประสงค์ขององค์กร นโยบาย และมาตรฐานการทำงาน การเรียนรู้ขององค์กรจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกขององค์กรโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงผู้นำ

การเรียนรู้ขององค์กร เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขัน เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร บุคคลภายในองค์กรสามารถกำหนดรูปแบบของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรได้เพราะถือว่ามีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดโครงสร้างและวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและเกิดความร่วมมือกันในองค์กร

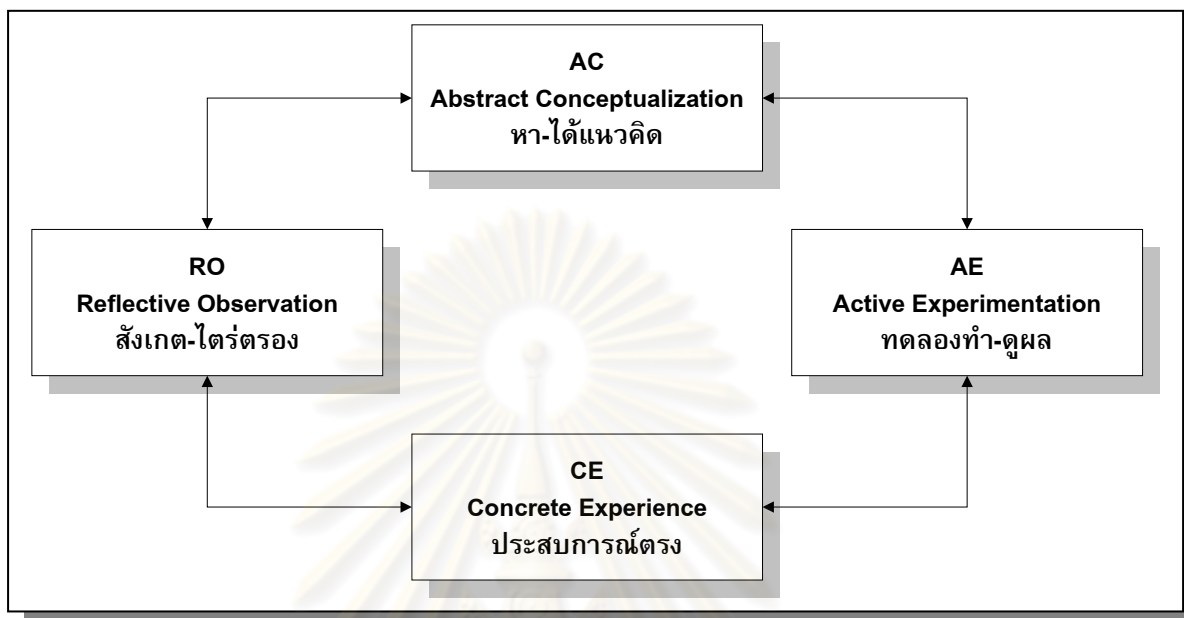
Kreitner and Kinicki (2000 : 677) กล่าวว่า การสร้างความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กร ความสามารถในการเรียนรู้คือชุดของความสามารถหลักที่ถูกกำหนดเช่น ความรู้เฉพาะด้านทักษะและวิธีการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี ทำให้องค์กรแตกต่างจากคู่แข่งและกระบวนการภายในองค์กรสามารถทำให้องค์กรปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

วิชรี สุวรรณวัฒนะ (การพัฒนาองค์กร, 2552:ออนไลน์) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรในองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของสมาชิกทุก ๆ คน และมักจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างต่อเนื่อง องค์กรที่เรียนรู้ คือ องค์กรที่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และการเปลี่ยนแปลง ทั้งจากภายนอกและภายในตัวองค์กรเอง สามารถประมวลผล ทำความเข้าใจ ตีความออกมาเป็นแนวคิด นโยบาย มาตรการ นวัตกรรม และแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสภาพการณ์ และสามารถที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้ความรู้ นั้น เพื่อสั่งสมไว้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับเลือกมาใช้ได้ต่อไปในอนาคต

David A. Kolb (2001) ได้สรุปกระบวนการในการเรียนรู้ขององค์กรไว้เป็น “วงจรการเรียนรู้” (Learning Loop) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเรียงกันเป็นลำดับ (ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา, 2543 : 4-8) ดังนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 5 วงจรการเรียนรู้(Learning Loop) ของ David A. Kolb.

ที่มา : ปັນรศ มาลากุล ณ อยุธยา(2543 : 4-8)

ดังรายละเอียดต่อไปนี้ด้วย

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง CE (Concrete Experience) คือ การเรียนรู้ที่ได้มาจากการได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้ถึงบรรยากาศของกฎกระดิ่งว่าเป็นอย่างไร ก็ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงจึงจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด หรือการเรียนรู้ที่จะว่ายน้ำ ซึ่งจักรยาน ก็ต้องอาศัยประสบการณ์ตรง เช่น ผู้ที่เคยมีเจ้านายที่ชอบดุด่าเป็นประจำ ก็มักจะเชื่อมโยงเอาความรู้สึกที่ไม่ดีจากประสบการณ์ที่ได้จากเจ้านายคนก่อน มาใช้กับเจ้านายคนอื่น ๆ ในอนาคตด้วยองค์กรก็สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงเช่นกัน กล่าวคือ องค์กรที่เคยมีประสบการณ์ในการผลิตสินค้า หรือบริการใด หรือดำเนินการในตลาดใดมาก ๆ ก็มักจะได้บทเรียน ข้อคิด หรือข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ มาก เช่น หน่วยงานราชการที่มักมีความเชี่ยวชาญในระเบียบกฎหมายที่ตนมีประสบการณ์เป็นผู้บังคับใช้ที่ละเอียดถี่ถ้วนจนแทบไม่มีใครที่เข้าใจได้ เช่นเดียวกับที่พนักงานธนาคารสามารถแยกธนบัตรปลอมออกจากธนบัตรจริงได้เพียงอาศัยปลายนิ้วสัมผัส เป็นต้น

2) การเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง RO (Reflective Observation) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างที่ผู้อื่น แล้วนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้ง

ข้อสังเกต ซึ่งมักทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ในอนาคต ตัวอย่างเช่น การส่งคนไปดูงานตามที่ต่างๆ เพื่อที่จะเรียนรู้ และนำมาเลียนแบบ ดัดแปลงใช้ หรือการสร้างต้นแบบอ้างอิง (Benchmarking) ซึ่งเป็นการสรุปลักษณะที่ดีของต้นแบบ เพื่อที่องค์กรจะได้นำมาเป็นเป้าหมายในการดำเนินการให้ได้ผลเช่นเดียวกับองค์กรต้นแบบ

3) การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม AC (Abstract Conceptualization) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น การเรียนรู้ภาษา สัญลักษณ์ หลักการ ปรัชญา หรือแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งอาจได้มาโดยการค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ จากตำรา โทรทัศน์และ Internet ฯลฯ หรืออาจได้มาด้วยการค้นคิดด้วยตนเอง เช่นที่ เซอร์ ไอแซค นิวตัน สามารถคิดกฎแห่งแรงโน้มถ่วง หลังจากที่ถูกลูกแอปเปิลหล่นลงมาบนศีรษะ เป็นต้น ซึ่งองค์กรหลายแห่งสามารถพัฒนาก้าวหน้าไปด้วยการเรียนรู้โดยการคิดเชิงนามธรรมนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งมักจะเป็นองค์กรที่เป็นผู้บุกเบิกสร้างสิ่งใหม่ ๆ เช่น องค์กร NASA มหาวิทยาลัยต่างๆ และบริษัทไมโครซอฟท์ เป็นต้น ความสามารถในการเรียนรู้โดยการคิดเชิงนามธรรม จึงเป็นความสามารถที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรที่เรียนรู้ เพราะการคิดในเชิงนามธรรมมักจะทำให้สามารถคิดไปถึงสิ่งที่ยังไม่เป็นรูปธรรม หรือยังเป็นไปไม่ได้ และหากองค์กรใดสามารถทำสิ่งที่คนทั่วไปเชื่อว่าเป็นไปไม่ได้ ให้เป็นไปได้ในทางปฏิบัติขึ้นมา องค์กรนั้นก็จะเป็นผู้นำที่ดังนั้นจึงมีเครื่องมือทางการบริหารที่ใช้สำหรับช่วยองค์กรในการคิดในเชิงนามธรรมอยู่มากมาย เช่น เทคนิคด้านการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เช่น Simulation, Network Analysis, Decision Tree และ Linear Programming เป็นต้น หรือเทคนิคการวางแผนต่าง ๆ เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการวางแผนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework) ก็ล้วนเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้องค์กรสามารถจัดเรียงความคิดต่างๆ ให้เป็นระบบระเบียบ เป็นแนวคิดที่ชัดเจน สำหรับที่จะนำไปเผยแพร่และปฏิบัติต่อไป

4) การเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผล AE (Active Experimentation) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำ และเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้นในลักษณะของการลองผิดลองถูก ซึ่ง Tom Peter และ Robert Waterman ได้สรุปไว้ใน In Search for Excellence ว่าเป็นลักษณะดีเด่นขององค์กรที่เป็นเลิศ เช่น McDonald's ซึ่งมักจะทดลองรูปแบบของร้าน และรายการอาหารอยู่บ่อย ๆ หรือ 3M ที่มักทดลองสินค้ารูปแบบใหม่ ๆ โดยการทำให้ละน้อย ขายทีละน้อย แล้วค่อยเพิ่มขึ้นทีหลัง เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือ การทดลองทำนั้นต้องถือเป็นการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ คือ หากได้พยายามทดลองทำแล้ว แต่ผล

ออกมากลับเป็นความล้มเหลว ก็ควรจะถือว่าเป็นบทเรียน และไม่ควรดันทุรังทำต่อไปทั้ง ๆ ที่ไม่เห็นผลว่าสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงใด ดังเช่นที่พบอยู่เสมอในโครงการนำร่อง (Pilot Project) ต่าง ๆ ในประเทศด้อยพัฒนา ที่ลงทุนทำการทดลองแล้วแต่ก็ไม่ได้เรียนรู้ผลว่าควรหรือไม่ควรที่จะนำไปขยายผลต่อไป หรือไม่ก็ทดลองทำจนเห็นแล้วว่าไม่ได้ผล แต่ก็ยังคงทำตามแนวเดิมเพราะกลัวเสียหน้า เป็นต้น

การเรียนรู้ขององค์กรทั้ง 4 ประการที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการดัดแปลงมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ ในวิชาจิตวิทยา ดังนี้

การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนั้น ก็ดัดแปลงมาจาก การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเงื่อนไขที่สิ่งเร้า (Classical Conditioning) ซึ่งมาจากการทดลองของ Pavlov นั่นเอง

การเรียนรู้จากการสังเกตไต่ร่องและนำมาเลียนแบบ ก็คือ ทฤษฎีการเรียนรู้จากสังคม (Social Learning Theory) และ Bandura

การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม ก็คือ การเรียนรู้เชิงพุทธิปัญญา (Cognitive Learning)

ส่วนการเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผลนั้น ก็คือ การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขที่การกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ของ B.F. Skinner

แต่เมื่อ Kolb นำการเรียนรู้ทั้ง 4 แบบมาจัดเรียงกันเป็นวงจรของการเรียนรู้ ก็ทำให้สามารถเห็นถึงกระบวนการในการเรียนรู้ขององค์กรได้อย่างชัดเจน นั่นคือ

1) องค์กรสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ จากทั้ง 4 ทาง คือ จากประสบการณ์ตรง (CE) จากการสังเกตไต่ร่องและเลียนแบบ (RO) จากการคิดเชิงนามธรรม (AC) และจากการทดลองทำและดูผล (AE)

2) นอกจากนี้องค์กรยังสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันทั้ง 4 วิธีให้เป็นวงจรได้ โดยอาจเริ่มจากการที่องค์กรได้ดำเนินงานมาระยะหนึ่งก็จะเริ่มมีประสบการณ์ (CE) และหากองค์กรลองสังเกต และไต่ร่องเพื่อศึกษาประสบการณ์นั้น (RO) ก็อาจจะนำไปสู่การได้มาซึ่งแนวคิด (AC) ที่อาจแปลงไปเป็นแผนงานโครงการ ที่จะนำไปทดลองปฏิบัติ (AE) และพิจารณาประเมินผลเพื่อที่จะได้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) หรือความรู้ใหม่ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

3) องค์กรอาจเรียนรู้โดยผสมผสาน การเรียนรู้จากภายนอก และภายในองค์กร เข้าด้วยกันก็ได้ เช่น เมื่อผู้บริหารอ่านหนังสือ หรือผ่านการสัมมนามาแล้วได้แนวคิดใหม่ ๆ (AC) มาจากภายนอก ก็อาจต้องทำให้แนวคิดนั้นชัดเจนขึ้นโดยการไปศึกษาดูงาน (RO) เพิ่มเติม แล้วจึงค่อยนำมาทดลองใช้กับองค์กรแล้วดูผล (AE) ว่าสำเร็จ หรือล้มเหลวเพียงใด และเพื่อให้มี ประสบการณ์ตรง (CE) ก่อน แล้วจึงค่อยประกาศใช้เป็นนโยบายสำหรับทั่วทั้งองค์กรต่อไป เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าขั้นตอนของกระบวนการในการเรียนรู้ขององค์กรนั้น สามารถที่จะเป็นการเรียนรู้ จากทั้งภายนอกและภายในองค์กรเองก็ได้ และยังสามารถสลับลำดับขั้นตอนกันไปมาได้ โดยไม่ จำเป็นต้องเรียงตามลำดับขั้นในวงจรเสมอไป

4) อย่างไรก็ตาม หากองค์กรใดเน้นที่จะเรียนรู้โดยอาศัยเพียงวิธีหนึ่งใดแต่อย่าง เดียวก็อาจก่อให้เกิดผลเสียได้ เช่น องค์กรที่มุ่งแต่การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง (CE) อย่างเดียว ก็จะเป็นองค์กรที่ขาดความกล้าในการริเริ่มทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และในโลกที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น สิ่งที่เคยเป็นสิ่งที่ถูกต้องมาในประสบการณ์ในอดีต อาจกลายเป็น สิ่งที่ผิดไปแล้วก็ได้ในปัจจุบัน หรือองค์กรที่ใช้แต่การสังเกตและเลียนแบบ (RO) จากผู้อื่นอย่าง เดียว ก็พบว่าตนเองได้เพียงแค่ผู้ตามเท่านั้น ส่วนองค์กรที่เรียนรู้ด้วยการคิดเชิงนามธรรม (AC) โดยไม่ได้นำมาปฏิบัติ ก็เปรียบเสมือนคนที่ฝันเฟื่องเพื่อเจ้อ โดยไม่ลงมือทำอะไรจริง ๆ จัง ๆ และองค์กรที่มุ่งแต่การทดลองทำแบบลองผิดลองถูก (AE) แต่เพียงอย่างเดียว ก็อาจจะทำ ผิดพลาดซ้ำกับที่คนอื่นเขาเคยพลาดมาแล้ว เพราะขาดการศึกษาตัวอย่าง (RO) และขาดการคิด คาดการณ์ให้รอบครอบ (AC)

องค์กรสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันทั้ง 4 วิธีเป็นวงจรได้โดยอาจเริ่มจากการ เรียนจากการที่องค์กรได้ดำเนินงานมาระยะหนึ่งก็เริ่มจะมีประสบการณ์ (CE) และหากองค์กรลอง สังเกตและไตร่ตรองเพื่อศึกษาประสบการณ์นั้น (RO) ก็อาจจะนำไปสู่การได้มาซึ่งแนวคิด (AC) ที่ อาจเปลี่ยนแปลงไปเป็นแผนงาน/โครงการ ที่จะนำไปทดลองปฏิบัติ (AE) และพิจารณาประเมินผล เพื่อที่จะได้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) หรือความรู้ใหม่ ๆ ที่อาจเป็น ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

โดยสรุป การเรียนรู้ขององค์กรหมายถึง การสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของ องค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้น โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 วิธีเป็นวงจรการเรียนรู้ที่ ต่อเนื่องกันประกอบด้วย 1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 2. การเรียนรู้จากการสังเกตและ

ไตร่ตรอง 3. การเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม และ 4. การเรียนรู้โดยการทดลองทำและดูผล

การเรียนรู้ภายในองค์กรสามารถทำได้หลากหลายวิธีเช่นกัน เช่น การฝึกอบรม (Training) การเรียนรู้โดยการทดลองจากการจำลองสถานการณ์จริง (Action Learning) การสอนงาน (Coaching) การสาธิตวิธีการทำงาน (Job Shadowing) การเรียนรู้ระหว่างสนทนา (Lunchtime Talks) การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายระบบไร้สาย (Online Communities) การเรียนรู้ผ่านการสังเกตวิธีการทำงาน (Structured Observation) การเรียนรู้โดยวิเคราะห์รูปแบบการทำงาน (Learning Style Analyses) การส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในองค์กรเป็นการพัฒนาบุคลากรได้อย่างเป็นระบบ เป็นความจำเป็นและความต่อเนื่องในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในองค์กร การสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้นมิใช่เป็นการพัฒนาบุคลากรที่มุ่งเน้นเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้นแต่เป็นการสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรในภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งถือเป็นความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรในศตวรรษนี้ อีกทั้งยังเป็นวิธีที่ประหยัดแต่ให้ผลครอบคลุมบุคลากรทุกคนในองค์กรอย่างทั่วถึงและอย่างเป็นระบบด้วย เมื่อองค์กรสามารถสร้างระบบการเรียนรู้ในองค์กรได้ ก็จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในองค์กรเกิดขึ้น มาอะ ญูจินดา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (มาอะ ญูจินดา. กระแสคน กระแสโลก : ความจำเป็นและความต่อเนื่องในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในองค์กร , มติชนสุดสัปดาห์, 14 - 20 กันยายน 2550 : 37) กล่าวถึงประโยชน์การเรียนรู้ ในการสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1) การเรียนรู้ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ (Learning Creates Innovation) หากองค์กรสามารถวางระบบการเรียนรู้แล้ว ก็จะทำให้บุคลากรเกิดความคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ เพราะความรู้ที่เกิดขึ้นในองค์กรจะทำให้บุคลากรเริ่มใช้ความคิดมากขึ้น และจะพัฒนาความคิดของตนไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นแนวคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นในที่สุด หากผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเริ่มต้นเผยแพร่ความรู้ของตนภายในองค์กรแล้วจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างมากมาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วองค์กรก็ควรแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทุกคนมีความเก่งหรือมีพรสวรรค์บางอย่างซ่อนอยู่ในตัวเอง และสิ่งนี้จะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับทั้งตัวบุคลากรและองค์กรควบคู่กันไปได้

2) การเรียนรู้จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม (Learning Creates Participation) บุคลากรในองค์กรถือเป็นต้นทุนที่สำคัญขององค์กรและถือว่ามีค่ามากที่สุดในการบวกรการสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร องค์กรควรดำเนินการเพื่อให้เกิดการตกลงร่วมกันถึงการเรียนรู้ โดยที่องค์กรควรส่งเสริมให้บุคลากรปรึกษากับหัวหน้างานหรือผู้จัดการถึงโอกาสในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการ เช่น การฝึกอบรมเพิ่มเติม และไม่เป็นทางการ เช่น งานที่ควรได้รับมอบหมาย นอกจากนั้น

องค์กรควรส่งเสริมให้บุคลากรปรึกษาหารือร่วมกันในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ว่าได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง เมื่อได้เรียนรู้แล้วให้หาข้อสรุปร่วมกันว่าวิธีการเรียนรู้แบบไหนเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดหรือมีความเหมาะสมที่สุดภายในองค์กร

3) การเรียนรู้จะทำให้เกิดแผนการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม (Learning Creates Succession Plan) แผนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญ การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นเพียงแต่เป็นแพชชั่นที่เกิดขึ้นตามยุคตามสมัย แต่ควรเป็นการเรียนรู้ที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการกำหนดแผนการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม จึงควรกำหนดเป็นแผนการเรียนรู้ระยะยาวและจะต้องมีจุดมุ่งหมายแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน การวางแผนการเรี่ยนน้นจำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือกันระหว่างบุคลากรในองค์กรและที่ปรึกษาที่มีความชำนาญให้แผนการเรี่ยนน้นเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดแผนการเรี่ยนน

4. การเรียนรู้จะทำให้องค์กรได้ค้นหาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคลากร (Learning is the process of searching realistic development plans in the organization) การเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีนั้นเป็นผลดีว่าการเรียนรู้เพียงวิธีเดียวเนื่องจากบุคลากรบางคนอาจเหมาะสมกับการเรียนรู้ลักษณะหนึ่งในขณะที่บุคลากรคนอื่นอาจเหมาะสมกับการเรียนรู้ลักษณะหนึ่ง ดังนั้นองค์กรควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้หลากหลายวิธี รวมถึงออกแบบตาราง (Checklist) การเรียนรู้โดยนำวิธีการเรียนรู้ต่างๆไว้ในตารางและสำรวจว่าวิธีการใดมีความเหมาะสมต่อบุคลากรสูงสุด หากวิธีการไหนไม่มีความเหมาะสมควรให้บุคลากรให้เหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด เพื่อองค์กรจะได้นำไปปรับปรุง

องค์กรสมัยใหม่จะต้องเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรอยู่เสมอ องค์กรจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีระบบ เพราะการเรียนรู้ที่มีระบบจะทำให้บุคลากรมีความคิดใหม่ๆเกิดขึ้น และในที่สุดความคิดนั้นก็พัฒนาเป็นแนวคิดที่มีเหตุและผลได้ต่อไป จนสุดท้ายแนวคิดนั้นอาจก่อให้เกิดนวัตกรรมที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรได้ จะเห็นว่าบุคลากรในองค์กรสมัยใหม่จะเป็นบุคลากรที่มีแนวคิดใหม่ๆอยู่เสมอ การพัฒนาองค์กรให้มีการเรียนรู้ที่เป็นระบบ นั้น เป็นการลงทุนที่มีต้นทุนต่ำแต่สามารถทำให้องค์กรสร้างกำไรจากบุคลากรได้เป็นอย่างสูง

สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม กล่าวถึงการเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคล (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคล, 2551: ออนไลน์) เป็นการสร้างความได้เปรียบและความแข็งแกร่งให้กับองค์กรอย่างยั่งยืน การที่องค์กรจะสามารถบรรลุผลที่เป็นเลิศได้ต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการเรียนรู้ของ

องค์กรและพนักงาน การเรียนรู้ขององค์กรรวมความถึงการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของแนวทางที่ใช้ อยู่ และการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงที่ช่วยนำไปสู่เป้าประสงค์และ/หรือแนวทางใหม่ ๆ ที่สำคัญคือ การเรียนรู้จะต้องถูกปลูกฝังลงไปในกาปฏิบัติงานขององค์กรด้วยซึ่งหมายความว่า การเรียนรู้จะต้อง

- 1) เป็นเรื่องปกติของงานประจำวัน
- 2) มีการปฏิบัติในระดับบุคคล หน่วยงาน และองค์กร
- 3) ส่งผลต่อการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยตรง (Root Cause)
- 4) มุ่งเน้นในการแลกเปลี่ยนความรู้ทั่วทั้งองค์กร
- 5) เกิดขึ้นจากการมองเห็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และสามารถทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้

ขึ้นกว่าเดิมได้

ที่มาของการเรียนรู้ในองค์กรนั้นมาจากความคิดพนักงาน การวิจัยและพัฒนา ข้อมูลจากลูกค้า การแลกเปลี่ยนความรู้ในวิธีการทำงานที่เป็นเลิศ และการเปรียบเทียบกับองค์กรที่เป็นเลิศ (Benchmarking) โดยอาจนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ทางหนึ่งด้วย

การเรียนรู้ขององค์กรส่งผลดังนี้

- 1) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ลูกค้า ในรูปผลิตภัณฑ์และบริการใหม่หรือที่ปรับปรุงใหม่
- 2) การสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ
- 3) การลดความผิดพลาดในการทำงาน ของเสีย ความสูญเปล่า และต้นทุนที่เกี่ยวข้อง
- 4) การปรับปรุงความสามารถในการตอบสนองของลูกค้าและการลดรอบเวลา
- 5) การเพิ่มผลิตภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากรทั่วทั้งองค์กร
- 6) การเสริมสร้างสมรรถนะขององค์กรเพื่อให้บรรลุผลในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

และการให้บริการต่อสาธารณะในฐานะเป็นพลเมืองดี

การเรียนรู้ของพนักงานส่งผลดังนี้

- 1) ช่วยให้พนักงานมีความพึงพอใจและมีทักษะหลากหลายมากขึ้น
- 2) เกิดการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร
- 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรม

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคลเป็นการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่งอันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรทั้งในด้านผลการดำเนินการ ความพึงพอใจของลูกค้าและพนักงาน แล้วยังทำให้องค์กรมีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งด้วย

การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคลนั้นคือการทำให้องค์กรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ภายในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เสริมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กร (Competitive Advantage) จะเห็นว่าในภาวะปัจจุบัน "ความรู้" ถือเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดขององค์กร เนื่องจากสินทรัพย์ทางปัญญาหรือความรู้ (Knowledge Assets) ซึ่งหมายรวมถึง ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรของผู้บริหารและพนักงาน สิทธิบัตรทางปัญญา ความเชื่อมั่นในตราสินค้า ล้วนเป็นสิ่งที่คู่แข่งยากจะเลียนแบบได้ และถือว่ามีค่ามากกว่าสินทรัพย์ที่จับต้องได้เช่นที่ดิน อาคาร หรือเครื่องจักรเสียอีก

การเรียนรู้ได้จากการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกับลูกค้า ข้อมูลการดำเนินงานของคู่แข่ง ข้อมูลการตลาดอื่นๆ รวมไปถึงการเสริมสร้างทักษะความรู้ให้แก่พนักงานและให้โอกาสพนักงานได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ เหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้องค์กรสามารถสร้างนวัตกรรมและสินค้าใหม่สู่ตลาด พัฒนาหรือเพิ่มช่องทางการตลาด เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ รวมถึงการพัฒนาระบบการผลิตหรือกระบวนการทำงานที่มีความคล่องตัว และตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเปิดตลาดของ P&G ในญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีข้อจำกัดอย่างมากในเรื่องพื้นที่ บริษัทจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพการณ์นี้ด้วยการออกแบบบรรจุภัณฑ์บางตัวอย่างผ้าอ้อมเด็กด้วยวิธีสุญญากาศ (Vacuum-packing techniques) เมื่อผู้ใช้เปิดห่อที่บรรจุสินค้าออก สินค้าที่อยู่ภายในก็จะขยายตัวออกมาทำให้ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและวางสินค้า นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่นนี้ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่างๆ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันของบริษัทเครือข่าย ซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำการวิจัยและพัฒนาสินค้าและก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบก้าวกระโดดเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

โดยสรุปแล้ว การจะสร้างให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กรได้นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากพนักงานและผู้บริหาร โดยฝ่ายผู้บริหารต้องจูงใจให้พนักงานเห็นประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับจากการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ของพนักงาน โดยอาจต้องมีการสร้างแรงจูงใจต่างๆ ให้กับพนักงาน รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เป็นการเสริมสร้างองค์กรอย่างเห็นคุณค่าของพนักงาน

2.2 การจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรเป็นส่วนประกอบ และอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นมีตอน เนื่องจากการบริหารกลยุทธ์เป็นการบริหารองค์รวม ผู้นำที่มีความสามารถจะต้องอาศัยกลยุทธ์ในการจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์กร ธุรกิจมีการแข่งขันค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยขั้นเชิงในการบริหารที่เหนือกว่าคู่แข่ง หรืออาศัยความว่องไวในการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการแข่งขันที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักบริหารกำหนดทิศทางของธุรกิจ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร ช่วยกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติ และควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้ ทั้งนี้ไม่จำกัดเฉพาะแต่องค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนแต่อย่างใด

กลยุทธ์ขององค์กรจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรได้ การทำความเข้าใจและการพยายามศึกษาขององค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการใช้กลยุทธ์เพื่อการจัดการจะทำให้นักบริหารได้ทราบถึงคุณประโยชน์ของกลยุทธ์ ที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ และจะต้องมีการพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรเป็นส่วนประกอบ และอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นมีตอน เนื่องจากการบริหารกลยุทธ์เป็นการบริหารองค์รวม ผู้นำที่มีความสามารถจะต้องอาศัยกลยุทธ์ในการจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์กร และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงไม่ล้มเหลว เนื่องจากกลยุทธ์ที่ดีแต่ล้มเหลวจะไม่สามารถนำความสำเร็จมาสู่องค์กรได้ ดังนั้นทั้งกลยุทธ์ และนักบริหารที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกใช้กลยุทธ์และนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติจึงจะเกิดความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือของนักบริหารในการบริหารงานเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น เพราะการจัดการเชิงกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับอนาคตในระยะยาวขององค์กรทั้งหมด ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ

- 1) เป็นกระบวนการของการจัดการองค์กรโดยรวม
- 2) เป็นการบริหารที่เน้นการสร้างกลยุทธ์ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรในระยะยาว
- 3) เป็นการตัดสินใจที่อาศัยขั้นเชิง ไม่มีวิธีการที่สำเร็จรูป
- 4) ต้องอาศัยความร่วมมือ พันธะผูกพัน (commitment) และทรัพยากรในองค์กร

5) มีทิศทางที่ชัดเจนต่อทางเลือกต่าง ๆ และแสดงให้เห็นทุกคนในองค์กรเข้าใจตรงกัน

การจัดการเชิงกลยุทธ์นั้นมีความหมายที่แตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่ส่วนใหญ่แล้ว จะมีความหมายคล้ายคลึงกัน การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นศาสตร์ที่มีมานานโดยคำว่า กลยุทธ์ หรือ Strategic มีที่มาจากคำว่า Strategia ในภาษากรีกซึ่งหมายความว่า Generalship โดยคำว่า ยุทธศาสตร์มักจะถูกนำมาใช้ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร และได้เข้าสู่แวดวง การศึกษาในเวลาต่อมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ในธุรกิจ และต้องการให้เกิดการนำไปสู่การจัดการนโยบายทางธุรกิจที่นำไปใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินงานได้ในอนาคต การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) โดยทั่วไป หมายถึงการ กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Goal) ของ องค์กรในระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นจึงวางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถ ดำเนินงานตามพันธกิจอันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ คือการกำหนด ภารกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกิจการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการจัดการเชิงกลยุทธ์และการตัดสินใจ เชิงกลยุทธ์จะมีผลต่อการดำเนินงานในระยะยาว ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีการวางแผนการทำ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ตอบสนองต่อ กระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคและบดบังโอกาสในการก้าวหน้าขององค์กรได้ ฉะนั้นองค์กรจึงต้องพิจารณาถึงจุดแข็งที่มีอยู่แล้วนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์และพิจารณาถึงจุดอ่อน ขององค์กรเพื่อหาแนวทางขจัดจุดอ่อนเหล่านั้นเสีย ในแนวคิดด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์นั้นจะมีความแตกต่างไปจากการจัดการโดยทั่วไป ซึ่งมักจะศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารตาม กระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ และเน้นหนักไปที่การจัดการและการบริหารภายในองค์กร แต่การ จัดการเชิงกลยุทธ์จะให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกองค์กร หรือสภาวะ แวดล้อมภายนอกด้านต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการแข่งขัน คำนึงถึงการสร้างความได้เปรียบใน การแข่งขันในระยะยาว และสภาวะการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการจัดการกลยุทธ์ยัง คำนึงถึงความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร (Stakeholders) และการจัดการ เชิงกลยุทธ์ยังทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงประสานหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรให้สามารถบริหารจัดการ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการรวบรวมเอาความรู้และทักษะต่างๆที่ได้ศึกษามาหลอมหลอม และรวมเข้าไว้ด้วยกันและทำให้มองเห็นถึงภาพรวมขององค์กร ที่ได้ศึกษามาเพื่อเป็นเครื่องมือ

สำหรับการวิเคราะห์และการตัดสินใจ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายทั้งในระดับวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และวัตถุประสงค์ต่างๆ ในที่สุด

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเรื่องของกระบวนการเป็นเรื่องลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติการ ขั้นตอนหลักในการปฏิบัติโดยกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Basic Model of Strategic Management) ของ Thomas L. Wheelen and J. David Hunger (2000 : 8-21) มีกระบวนการ ดังนี้

- 1) การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร (Environment Scanning)
- 2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation)
- 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation)
- 4) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control)

แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร (Environment Scanning)

ในการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กรนั้นจะประกอบไปด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึง จุด แข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือโดยทั่วไปจะเรียกว่าการวิเคราะห์ตามตัวแบบสว็อท (SWOT Analysis) ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength : S) การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness : W) การ วิเคราะห์โอกาส (Opportunity : O) การวิเคราะห์ภาวะคุกคาม (Threat : T)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์กร (Internal Analysis) การวิเคราะห์ภายใน ขององค์กรนั้นจะทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร ช่วยให้ประเมินอดีตและแนวโน้มใน ปัจจุบัน การวิเคราะห์ภายในสามารถทำได้โดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Critical success factor) การวิเคราะห์คุณค่าห่วงโซ่ (Value chain) และวิเคราะห์กระบวนการ หลัก (Core business process) ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความสามารถหลักที่โดดเด่น (Core competency) การวิเคราะห์ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Critical success factor) สามารถทำ ได้โดยการวิเคราะห์ ลักษณะของกิจการ ตำแหน่งทางการแข่งขัน สภาพแวดล้อมทั่วไป และการ พัฒนาการขององค์กร การวิเคราะห์ห่วงโซ่ค่านิยม (Value chain) เป็นการพยายามเชื่อมโยงกิจกรรมหลัก และกิจกรรมย่อยขององค์กร โดยการพยายามจัดกิจกรรมย่อยให้สนับสนุนกิจกรรมหลัก เพื่อจะ สร้างคุณค่าที่สนองตอบกับค่านิยมของลูกค้า โดยสายงานหลักจะทำหน้าที่ในการผลิตกิจกรรม พื้นฐาน ประกอบไปด้วย การนำเข้าวัตถุดิบ การผลิตสินค้าและบริการ การตลาด และการ ให้บริการลูกค้า ส่วนสายงานสนับสนุน จะทำหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนา

เทคโนโลยี การการจัดซื้อวัตถุดิบ เนื่องจากการวิเคราะห์ห่วงโซ่ ค่านิยมจะทำให้องค์กรได้รับรู้ถึง ค่านิยมของลูกค้าได้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถวิเคราะห์และเชื่อมโยงค่านิยมของลูกค้าเข้าสู่ กิจกรรมทุกกิจกรรมขององค์กร การวิเคราะห์กระบวนการหลัก (Core business process) และ ระบบการดำเนินงาน เป็นกระบวนการสร้างคุณค่าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้จัดหาวัตถุดิบ องค์กร และ ลูกค้าเข้าด้วยกัน โดยมีกระบวนการหลักขององค์กร เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อตอบสนอง ความต้องการของลูกค้า

โดยสรุปแล้วการวิเคราะห์ปัจจัยภายในหรือสภาพแวดล้อมภายในนี้จะทำให้ทราบถึงจุดแข็ง หรือจุดอ่อนทางธุรกิจขององค์กร

จุดแข็ง : ลักษณะหรือองค์ประกอบขององค์กรที่มีสมรรถนะเหนือกว่า

จุดอ่อน : ลักษณะหรือองค์ประกอบขององค์กรที่มีสมรรถนะด้อยกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (External Analysis) สภาพแวดล้อม ภายนอกประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานสภาพแวดล้อม ทั่วไป (General Environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญ แต่อาจจะไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่ เข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรงแต่เป็นสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป มีตัวแบบในการพิจารณา คือ PEST Environment ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านการเมือง (Political Environment : P) สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ (Economic Environment : E) สภาพแวดล้อมด้านสังคม (Sociological Environment : S) สภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยี (Technology Environment : T) สภาพแวดล้อมทั่วไปสามารถส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ ยกตัวอย่างเช่น หากรัฐออกกฎหมายที่เอื้อ ต่อการดำเนินธุรกิจก็จะส่งผลดีต่อโอกาสในการดำเนินงานขององค์กรหรือการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีที่รวดเร็วอาจส่งผลให้สินค้ามีความล้าสมัยอย่างรวดเร็ว เป็นต้น สภาพแวดล้อมในการ ดำเนินงาน (Task Environment) ไมเคิล อี พอร์เตอร์ (Michael E.Poter) ได้เสนอตัวแบบการ วิเคราะห์สภาพการแข่งขัน โดยใช้ตัวแบบที่ชื่อ The Five Competitive Force ซึ่งจะทำให้เราทราบ ถึงสมรรถภาพคู่แข่งที่เข้ามาใหม่ ทราบความต้องการของลูกค้า สามารถสร้างความร่วมมือกับผู้ จัดส่งวัตถุดิบ การระมัดระวังไม่ให้ลูกค้าหันไปให้ความสนใจสินค้าทดแทน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นตัวแบบที่ช่วยในการวิเคราะห์คู่แข่งได้เป็นอย่างดี

โดยสรุปแล้วการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อมภายนอกนี้จะทำให้ทราบถึง โอกาสหรืออุปสรรคทางธุรกิจขององค์กร

โอกาส : การผสมผสานระหว่างเหตุการณ์ เวลา สถานที่ ที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร มาทำให้องค์กรมีสมรรถนะที่จะดำเนินการบางอย่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง

อุปสรรค : เหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และถ้าเกิดขึ้นก็จะทำความเสียหายให้แก่องค์กร

2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรคที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยองค์กรจะต้องกำหนดทิศทางขององค์กรจะประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) และการกำหนดภารกิจ (Mission) หรือกรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางในระยะยาวอีกทั้งยังแสดงถึงความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจ ต้องระบุภารกิจและเป้าหมายหลักที่สำคัญของบริษัท ซึ่งภารกิจ หมายถึง ประกาศหรือข้อความของบริษัทที่พยายามกำหนดว่าจะทำอะไรในปัจจุบันและกำลังจะทำอะไรในอนาคตและองค์กรเป็นองค์กรแบบใดและจะก้าวไปสู่การเป็นองค์กรแบบใดทั้งนี้เพื่อบรรลุสู่ความเป็นเลิศเหนือคู่แข่ง กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (Goal or Objectives) เป้าหมายคือการบอกถึงสิ่งที่องค์กรปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต และพยายามบรรลุ โดยมีการกำหนดให้ชัดเจน กระชับ ตรงจุด และสามารถวัดได้ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายจะมีการกำหนดให้ชัดเจนขึ้นกว่าการกำหนดภารกิจ ว่าจะต้องทำอะไร และสร้างกลยุทธ์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับองค์กรที่สุด ผู้บริหารต้องพยายามตอบคำถามว่าทำอย่างไรองค์กรจึงจะไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้ โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรกำหนดเป็นกลยุทธ์ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงระดับที่แตกต่างกันของกลยุทธ์ด้วย ซึ่งมีทั้งสิ้น 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate Strategy) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy) และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ (Operational Strategy)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีทฤษฎีที่ว่าด้วยกลยุทธ์ที่สามารถนำมาพิจารณาใช้ได้มากมาย แต่ย่อมไม่มีทฤษฎีหรือแนวทางจัดการใดใช้ได้กับทุกสถานการณ์ ดังนั้นจึงไม่มีสูตรสำเร็จในการกำหนดกลยุทธ์และสร้างกลยุทธ์ที่สามารถใช้ได้กับทุกสถานการณ์ แต่อย่างน้อยในการกำหนด กลยุทธ์นั้นควรจะได้พิจารณาเกณฑ์ต่อไปนี้อย่างเป็นกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นกลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ในระยะยาว เป็นกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น เหมาะสม เป็นกลยุทธ์ที่เป็นไปได้

3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation)

การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ คือกระบวนการที่ผู้บริหารแปลงกลยุทธ์ และนโยบายไปสู่แผนการดำเนินงาน กำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ หรือวิธีการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายในด้านวัฒนธรรม โครงสร้างหรือระบบการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) ขั้นตอนของการกำหนดแผนและการจัดสรรทรัพยากร (Resources Allocation)
- 2) ขั้นตอนของการปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการใช้กลยุทธ์ และการใช้ทรัพยากร เป็นต้น
- 3) ขั้นตอนของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนของระบบและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เช่น เรื่องระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบบริหารบุคคล การให้การศึกษา การให้การอบรม การกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
- 4) การกระจายกลยุทธ์ (Strategic Deployment) หากองค์กรมีการสร้างวิสัยทัศน์ สร้างพันธกิจขึ้นมาแล้ว แต่ไม่ได้มีการดำเนินการก็ทำให้เกิดการสูญเปล่า (Waste) ได้ เพราะแม้ว่าแผนเหล่านั้นจะเป็นแผนงานที่ถูกจัดทำมาอย่างดี ผ่านการระดมความคิดมาอย่างเข้มข้นเพียงใดก็ตาม หากไม่ลงมือปฏิบัติก็ย่อมไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมขึ้น

ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลจึงจำเป็นต้องมีการกระจายแผนไปยังทุก ๆ ส่วนทั่วทั้งองค์กร โดยต้องสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน และเข้าใจได้ ซึ่งจากเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic goals) อาจถูกแปลงเป็นเป้าหมายย่อย (Sub-goals) กำหนดเป็นเป้าหมายประจำปี (Annual goals) จากนั้นจะแตกไปเป็นเป้าหมายของแต่ละกลุ่ม แต่ละกิจกรรม โครงการ

เพื่อให้ทราบว่า เป้าหมายของตนเองที่ชัดเจนนั้นคืออะไร และควรจะทำหน้าที่เรื่องใดก่อน ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างสุดเข้าใจเป้าหมายที่ไม่คลาดเคลื่อนแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อกระบวนการในการประเมินผลที่เหมาะสมด้วย ทั้งยังช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมพอดี เพียงเพื่อให้บรรลุผลในแต่ละกลุ่มหรือแต่ละกิจกรรมโครงการนั่นเอง

ความสำเร็จขององค์กรนั้นเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ปฏิบัติ ทั้งนี้ผู้บริหารควรมีการมอบหมาย และกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการปฏิบัติงาน สิ่งที่สำคัญในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างถ่องแท้

4) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control)

การควบคุมกลยุทธ์ เป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลกลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นมักจะเกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการการปรับปรุงเพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้ การตรวจสอบกลยุทธ์ (Strategic Control) จะมีการวัดผลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐาน โดยมาตรวจวัดการดำเนินงานที่เหมาะสมกับแต่ละองค์กร ซึ่งในแต่ละองค์กรจะมาตรฐานและเกณฑ์การดำเนินงานของตนเอง ทั้งนี้การกำหนดมาตรฐานควรมีความระมัดระวังเพื่อให้สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ในการติดตาม ควบคุม และประเมินผลนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลแผนกลยุทธ์โดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องมีบุคลากรที่มีความรับผิดชอบเต็มเวลาที่สามารถทุ่มเทให้กับการติดตามและประเมินผลได้อย่างเต็มที่ หน่วยงานนี้ควรอยู่กับฝ่ายวางแผนที่มีผู้บริหารในฝ่ายอยู่ในระดับผู้บริหารระดับสูง อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินกลยุทธ์นั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือที่ดีจากทุกฝ่ายตลอดเวลา จึงอาจมีความจำเป็นในการตั้งเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนกลยุทธ์ที่ประกอบด้วยผู้แทนระดับบริหารจากฝ่ายต่าง ๆ ขึ้นร่วมด้วย โดยการควบคุมกลยุทธ์ มีขั้นตอน คือมีการกำหนดสิ่งที่จะทำการวัดผล กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน วัดการปฏิบัติงานจริง เปรียบเทียบการปฏิบัติงานจริงกับมาตรฐาน ปฏิบัติการแก้ไขให้ถูกต้อง

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร การดำเนินการที่เป็นกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการขององค์กรที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ดังนี้ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร (Environment Scanning) 2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) 3) การดำเนินกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) และ 4) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาที่นำมาเป็นแนวนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน สร้างสังคมให้พึ่งตัวเองได้ การดำเนินการขยายผลทุกภาคส่วนนำไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต องค์กรภาคธุรกิจเอกชนเป็นภาคส่วนหนึ่งของสังคมได้มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์กร การวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน เป็นตัวอย่างสำคัญที่เป็นรูปธรรมเป็นการขยายผลการดำเนินการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของรัฐ ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของ Thomas L. Wheelen and J. David Hunger (2000 : 8-21) เพื่อศึกษา

กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนดังนี้ คือ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร(Environment Scanning) 2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) 3) การดำเนินกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) และ 4) การประเมินผลและการควบคุม(Evaluation and Control)

2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หรือ Corporate Social Responsibility.(CSR.) มีจุดเริ่มต้นจากการประชุมสุดยอดระดับโลกด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) เมื่อปีพ.ศ. 2535 ซึ่งได้มีการประกาศทิศทางใหม่ของการพัฒนาว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน”หรือ sustainable development นั้น ควรคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคมด้วย เช่น ปัญหาโลกร้อน ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ฯลฯ นอกเหนือจากประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ในปี พ.ศ. 2542 กระแสแนวคิด CSR ได้มีพัฒนาการที่ชัดเจนมากขึ้น เมื่อนาโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติในขณะนั้น ได้ออกมาเรียกร้องให้ธุรกิจทั่วโลกแสดงความเป็นพลเมืองที่ดีของโลก (good global citizenship) รวมทั้งประกาศ “The UN Global Compact” เพื่อใช้เป็นกรอบดำเนินการการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับองค์กรธุรกิจต่อไป และในปีถัดมา OECD (องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา) ก็ได้ออกแนวปฏิบัติสำหรับบริษัทข้ามชาติ (The OECD Guidelines for Multinational Enterprises) เสนอแนะให้บริษัทข้ามชาติของประเทศสมาชิก OECD มี CSR. และติดต่อค้าขายเฉพาะกับคู่ค้าที่มี CSR. เท่านั้น หลักการ CSR สามารถสรุปได้สั้นๆ ด้วยคำกล่าวของ Bjorn Stigson ประธานสภาธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Business Council for Sustainable Development หรือ WBCSD) ที่ว่า “ธุรกิจไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ในสังคมที่ล้มเหลว” (Business cannot succeed in a society that fails.) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์(ก.ล.ต.), 2551 : 4)

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (CSR.) ในปัจจุบันได้กลายเป็นประเด็นสำคัญอันดับต้นๆ ที่หลายองค์กรธุรกิจกำลังศึกษาเพื่อนำมาปฏิบัติใช้ในองค์กรกันอย่างระมัดระวัง ประกอบกับแนวคิดของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการได้ขยายวงจากภาคธุรกิจไปสู่ภาคส่วนอื่นๆ ของสังคม

ก.ล.ต.ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (CSR.) คือ การดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับ

ดูแลกิจการที่ดี และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ การปฏิบัติตามนิยาม CSR ที่สามารถยกระดับตนเองไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้เป็นผลสำเร็จ โดยไม่ผิดศีลธรรมจรรยา ไม่เบียดเบียนทุกฝ่าย ย่อมสร้างสรรคความสุขที่แท้จริงให้กับทั้งตนเอง ธุรกิจ รวมทั้งสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

The World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) CSR. คือการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาอย่างต่อเนื่องของบริษัทในการดำเนินธุรกิจโดยใช้พื้นฐานของจริยธรรมเข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปพร้อมๆ กับกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานและคุณภาพชุมชนท้องถิ่น รวมถึงสภาพสังคมโดยรวม

The European Commission CSR. คือ แนวคิดที่บริษัทผสมผสานความห่วงใยต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไว้ในกระบวนการดำเนินธุรกิจและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียภายใต้พื้นฐานการกระทำที่ความสมัครใจ

สถาบันไทยพัฒน์ CSR. คือการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ทั้งในระดับใกล้ (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กร เช่น ลูกค้ำ คู่ค้ำ ครอบครั้ว พนักงาน ชุมชนท้องถิ่นที่องค์กรตั้งอยู่) และระดับไกล (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทางอ้อม เช่น คู่แข่งชั้นทางธุรกิจ ประชาชนโดยทั่วไป) ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจมีหลักการสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจอย่างกว้างขวาง โดยอยู่ภายใต้หลักความพอประมาณ ความระมัดระวัง มีเหตุมีผล และการบริหารความเสี่ยง ภายใต้ความรู้และคุณธรรมในการประกอบธุรกิจ ซึ่งมีเป้าหมาย คือ ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนของชีวิตและสังคม ดังนั้น การดำเนินธุรกิจตามปรัชญานี้ จึงอยู่บนพื้นฐานของการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นหรือแสวงหาผลกำไรจนเกินควรจากการเบียดเบียนประโยชน์ของสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะก่อให้เกิดวิกฤตตามมา ตลอดจนให้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในธุรกิจอย่างประหยัดและอย่างมีคุณภาพ

ผู้บริหารที่มีจิตสาธารณะ ทำให้บริษัทมีความรับผิดชอบต่อสังคม สะท้อนถึงการมีจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรัการทำงานในโลกเศรษฐกิจใหม่ (Working in the new economy) ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทุนสติปัญญาและเทคโนโลยี (ยุทธนา การะนันท์, 2550 : 176)

ในการปฏิบัติตามหลัก CSR ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับธุรกิจ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 Mandatory Level : ข้อกำหนดตามกฎหมาย (legislation) หมายถึง การที่ธุรกิจมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายแรงงาน การจ่ายภาษี เป็นต้น

ชั้นที่ 2 Elementary Level : ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (economic profit) หมายถึง การที่ธุรกิจคำนึงถึงความสามารถในการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งในขั้นนี้ธุรกิจควรหมั่นตรวจตราว่า กำไรที่ได้นั้นต้องมีกำไรที่เกิดจากการเบียดเบียนสังคม

ชั้นที่ 3 Preemptive Level : จรรยาบรรณทางธุรกิจ (business code of conduct) หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถสร้างกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ในอัตราที่เหมาะสม และผู้ประกอบการธุรกิจได้ใส่ใจเพื่อให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมใกล้ที่อยู่รอบข้างที่มีความคาดหวังว่าจะได้รับการดูแลหรือเอาใจใส่จากผู้ประกอบการธุรกิจ

ชั้นที่ 4 Voluntary Level : ความสมัครใจ (Voluntary Action) หมายถึง การดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ด้วยความสมัครใจ โดยไม่ได้ถูกเรียกร้องจากสังคมแต่อย่างใด ซึ่งในขั้นนี้ การประกอบธุรกิจจะอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ และการดำเนินการ CSR ในส่วนนี้สมควรได้รับความยกย่องชื่นชมจากสังคมอย่างแท้จริง ทั้งนี้

ธุรกิจต้องดำเนินการตามเกณฑ์ในชั้นที่ 1 เป็นอย่างน้อย ส่วนการดำเนินการในชั้นต่อไปให้ขึ้นกับความพร้อมของธุรกิจแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน โดยหลักสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ควรอยู่บนหลักพอประมาณที่ธุรกิจต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และขณะเดียวกันก็ต้องไม่เบียดเบียนสังคม

การดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยหลักคือการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดี ควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งคำว่าธุรกิจนี้ ครอบคลุมถึงการประกอบการทุกประเภทที่มุ่งแสวงหาผลกำไร ไม่จำกัดเฉพาะกิจการขนาดใหญ่ แต่ยังรวมถึงกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยคำนึงถึงการติดต่อสัมพันธ์กับกิจการอื่นๆ ที่ยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกัน

คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้จัดทำคู่มือช่วยบอกพิถีพิถันการดำเนินงานที่มีเป้าหมายด้านธุรกิจควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม ที่เรียกว่า "เข็มทิศ

ธุรกิจเพื่อสังคม" (CSR Guidelines) (ก.ล.ต., 2551 : 10 - 26) โดยมีแนวปฏิบัติสำหรับการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม 8 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 การกำกับดูแลกิจการที่ดี

หลักการ

การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลดีต่อกิจการในระยะยาว ทั้งนี้ ธุรกิจควรถือปฏิบัติตามแนวทางเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์อื่นที่อาจได้มาจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

แนวปฏิบัติ

ศึกษาและปฏิบัติตามแนวปฏิบัติในเรื่องหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ออกโดยหน่วยงานกำกับดูแล หรือสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น "หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนปี 2549" ที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการของ OECD (OECD Principles of Corporate Governance, 2004) ซึ่งเนื้อหาของหลักการนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ

- สิทธิของผู้ถือหุ้น
- การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน
- บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย
- การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส
- ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการบริษัท

ในแต่ละหมวดข้างต้นประกอบด้วยส่วนที่เป็นหลักการสำคัญ และส่วนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนสามารถปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวนอกจากนี้ สำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียนควรศึกษาเอกสาร "คู่มือกรรมการ" ที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของกรรมการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

หมวดที่ 2 การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม

หลักการ

การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลดีต่อกิจการในระยะยาว ทั้งนี้ ธุรกิจควรถือปฏิบัติตามแนวทางเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์อื่นที่อาจได้มาจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

แนวปฏิบัติ

1) หลีกเลี่ยงการดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์หรือหากพบว่ามี ความขัดแย้งทางผลประโยชน์เกิดขึ้น ก็ควรจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยที่เป็นธรรมและมีการ เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วน

2) ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรี หลีกเลี่ยงพฤติกรรมกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก หรือ ร่วมสมคบคิด (ฮั้ว) กัน

3) ไม่สนับสนุนการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาหรือลิขสิทธิ์

4) จัดให้มีระบบการบริหารจัดการที่สามารถป้องกันการจ่ายสินบนและทุจริต หรือ สามารถตรวจสอบพบได้โดยไม่ชักช้า รวมถึงมีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับ ให้ความเป็นธรรมหากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น

5) ผนวกรวมให้กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานเห็นความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ

หมวดที่ 3 การเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม

หลักการ

การเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล อันมีส่วนสัมพันธ์กับ ธุรกิจ ในลักษณะการเพิ่มคุณค่า และทรัพยากรบุคคลนับเป็นปัจจัยสำคัญของธุรกิจในการสร้าง มูลค่าเพิ่มและเพิ่มผลผลิต ดังนั้น ธุรกิจควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในการทำงาน ให้ พนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้มีโอกาสแสดงศักยภาพ ตลอดจนได้รับโอกาสในการฝึกฝนและ เพิ่มพูนทักษะในการทำงาน

แนวปฏิบัติ

1) สนับสนุนและเคารพในการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยหมั่นตรวจตราดูแลมิให้ธุรกิจของ ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น ไม่สนับสนุนการบังคับใช้แรงงาน (Forced Labour) ต่อต้านการใช้แรงงานเด็ก (Child Labour) เป็นต้น

2) ส่งเสริมให้มีการเฝ้าระวังการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสิทธิมนุษยชนภายในธุรกิจของ ตน และกระตุ้นให้มีการปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากล โดยความ รับผิดชอบของธุรกิจด้านสิทธิมนุษยชนยังครอบคลุมไปถึงบริษัทในเครือ ผู้ร่วมทุน และคู่ค้า

3) จัดให้มีระบบการทำงานที่มุ่งเน้นความปลอดภัยและสุขอนามัยในสถานที่ทำงานอย่าง เหมาะสม เช่น การมีระบบป้องกันมลพิษที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน การจัดให้มี สถานที่ทำงานที่สะอาดเพื่อความปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากอุบัติเหตุและโรคภัย

4) พัฒนาพนักงานเพื่อฝึกฝนทักษะและเพิ่มพูนศักยภาพ โดยเปิดโอกาสให้พนักงานมีการเรียนรู้ และเลื่อนตำแหน่งเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม

5) จัดให้มีเงื่อนไขการจ้างงานที่เป็นธรรมสำหรับพนักงาน และให้พนักงานได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามศักยภาพ

6) จัดให้มีกระบวนการร้องเรียนอย่างเหมาะสมสำหรับพนักงานที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

7) จัดให้มีการดูแลในเรื่องสวัสดิการแก่พนักงานตามสมควร เช่น จัดให้มีวันลาพักผ่อนประจำปี การทำงานล่วงเวลาที่สมเหตุสมผล การรักษาพยาบาลตามความจำเป็นและสมควร เป็นต้น

8) ส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพในการใช้ชีวิตระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว มีการพิจารณาให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้พนักงานมีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ทำความดีเพื่อสังคมรวมทั้งการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน

9) จัดให้มีนโยบายปกป้องพนักงาน ไม่กลั่นแกล้ง หรือลงโทษทางวินัยกับพนักงานที่มีการรายงานอย่างสุจริตต่อผู้บริหารหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นภายในองค์กรธุรกิจ (Whistleblower Protection)

10) ให้ข้อมูลสำคัญแก่พนักงานและตัวแทนพนักงาน เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานและสภาพที่แท้จริงขององค์กรธุรกิจ

11) สนับสนุนการหารือ/ความร่วมมือระหว่างนายจ้างกับพนักงาน และตัวแทนพนักงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน

12) เคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของพนักงาน ซึ่งครอบคลุมถึงการมีอิสระในการให้ความเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง การได้รับข้อมูลหรือความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งจัดให้มีช่องทางการสื่อสารเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียอย่างเสรี

หมวดที่ 4 ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

หลักการ

สินค้า และ/หรือบริการของธุรกิจไม่ควรก่อให้เกิดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ธุรกิจควรปรับปรุงมาตรฐานของสินค้า และ/หรือบริการให้มีความเป็นสากลและให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งควรพัฒนาสินค้า และ/หรือบริการเพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยแก้ไขปัญหาของสังคมด้วย

แนวปฏิบัติ

- 1) ผลิตสินค้า/บริการที่ปลอดภัยและไว้วางใจได้ โดยไม่ผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค รวมถึงมีกระบวนการเรียกคืนสินค้า/บริการที่ไม่ปลอดภัย
- 2) จัดเก็บข้อมูลผู้บริโภคอย่างปลอดภัย ไม่ส่งต่อข้อมูลผู้บริโภคให้กับผู้อื่น นอกจากจะได้รับความยินยอมจากผู้บริโภคก่อน
- 3) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอแก่ผู้บริโภค โดยคำนึงถึงสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เช่น ไม่โฆษณาเกินจริง ฉลากสินค้าควรมีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ภาษาเรียบง่ายต่อการทำความเข้าใจ บอกวิธีการใช้สินค้าอย่างปลอดภัยรวมถึงการกำจัดซากขยะหลังการใช้งาน เป็นต้น
- 4) กระตุ้นให้ผู้บริโภคและผู้ผลิตเห็นความสำคัญของการใช้สินค้า/บริการที่คำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น
- 5) พัฒนาผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการของธุรกิจให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรควบคู่ไปกับการนำพาสังคมผู้บริโภคให้เป็นสังคมคนดี มีวัฒนธรรม และคุณธรรม ที่ยังให้เกิดการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ตลอดไปอย่างยั่งยืน

หมวดที่ 5 การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

หลักการ

ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้น ธุรกิจควรจัดกิจกรรมทางสังคม และ/หรือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการผลิตสินค้าและ/หรือบริการของธุรกิจโดยการแสดงตัวเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนนั้น พร้อมกับคิดค้นวิธีการที่จะลด และหยุดผลกระทบในทางลบต่อชุมชน และสังคมที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจในที่สุด

แนวปฏิบัติ

- 1) สำรวจ ตรวจสอบสภาพชุมชนและสังคมโดยรอบที่ตั้งของธุรกิจทั้งใกล้และไกลว่า ได้รับผลกระทบในทางลบจากการดำเนินการของธุรกิจหรือโครงการที่จะดำเนินการในอนาคตมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาพิจารณาแก้ไข/ปรับปรุงการดำเนินการ มิให้เกิดผลกระทบในทางลบ และสร้างความเสียหายต่อชุมชนและสังคม ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม
- 2) สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอาสาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและสังคม
- 3) ร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมให้น่าอยู่

4) สนับสนุนให้ชุมชนและสังคมมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น สถานศึกษา สถานพยาบาล ถนน เป็นต้น

5) สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ เช่น การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการทำความดี ลดบายนุชเพื่อความอยู่ดีมีสุขภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

6) ในการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคม ธุรกิจสามารถขอคำปรึกษาและข้อเสนอแนะได้จาก ก.ล.ต. สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Institute หรือ CSRI) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (CSR) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

หมวดที่ 6 การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

หลักการ

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลก บวกกับปัจจัยความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากเป็นสาเหตุของการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากจนเกินกว่าความจำเป็น ยังก่อให้เกิดมลภาวะทั้งทางน้ำ อากาศ ชยะ สารพิษ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนตามมา โดยภาวะโลกร้อนดังกล่าวจะกระทบต่อมนุษย์ และระบบนิเวศต่อไป ดังนั้น ธุรกิจจึงมีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน

แนวปฏิบัติ

1) จัดให้มีระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และติดตามประเมินผล การดำเนินการดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบนิเวศน์ ปัญหาโลกร้อน มลภาวะ ฯลฯ

2) ใช้เทคโนโลยีและขั้นตอนการผลิตที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงการลดปริมาณและการบำบัดมลพิษก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ

3) ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรการประหยัดพลังงาน และมีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่

4) พัฒนาสินค้า/บริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในการทำงาน

5) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และระบบสาธารณสุข

แก่พนักงานและสาธารณชน

6) ส่งเสริมให้ลูกค้าตระหนักถึงข้อพึงระวังด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้สินค้า/

บริการของบริษัท

7) ให้ความรู้และฝึกอบรมพนักงานในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสาธารณสุข

8) จัดเตรียมแผนฉุกเฉินเพื่อจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งจัดให้มีระบบการรายงานต่อหน่วยงานกำกับดูแลทันทีที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

หมวดที่ 7 นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม
หลักการ

ในการดำเนินธุรกิจควรมีแนวคิด CSR มาประยุกต์ผสมผสานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างกลมกลืน โดยนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การดำเนินงานด้าน CSR มาพัฒนาปรับใช้และคิดค้นให้เกิดนวัตกรรมทางธุรกิจที่สามารถสร้างประโยชน์ความสามารถในการแข่งขัน และมูลค่าเพิ่ม ทั้งต่อธุรกิจและสังคมไปพร้อมๆ กัน (Competitiveness with Innovative Business)

แนวปฏิบัติ

1) สำรวจกระบวนการต่างๆ ของธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันว่า ก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือมีผลกระทบในทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร และศึกษาหาแนวทางแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าวนอกจากนั้น ควรศึกษา พิจารณา และวิเคราะห์กระบวนการทำงานอย่างละเอียดและครอบคลุมทุกด้าน เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาไปสู่การค้นพบนวัตกรรมทางธุรกิจ

2) เปิดเผยนวัตกรรมที่ค้นพบในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้ธุรกิจและผู้ประกอบการรายอื่นได้ปฏิบัติตาม

3) หมั่นวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมตลอดเวลา โดยควรเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อสร้างโอกาสในการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ และเพื่อความเจริญเติบโตควบคู่การสร้างผลกำไรของธุรกิจอย่างยั่งยืน เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคในศตวรรษที่ 21 จะเปลี่ยนไปสู่ความต้องการสินค้าและบริการที่มีองค์ประกอบด้าน CSR มากขึ้น หากธุรกิจไม่สามารถปรับตัวตอบสนองความต้องการได้ทันท่วงที อาจสูญเสียตลาดและโอกาสทางธุรกิจได้

หมวดที่ 8 การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

หลักการ

ธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ที่กล่าวมาอย่างครบถ้วน โดยข้อมูลที่เปิดเผยนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย

(Stakeholders) ทุกฝ่ายยังช่วยในการสอบถามให้ธุรกิจทราบได้ว่า ได้ดำเนินการในเรื่อง CSR ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร

แนวปฏิบัติ

1) จัดทำรายงานเปิดเผยการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม(CSR Report) โดยอาจจะระบุไว้ในรายงานประจำปี (Annual Report) หรือจัดทำเป็นฉบับแยกต่างหากจากรายงานประจำปี ที่เรียกว่ารายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) ตามรูปแบบที่สากลยอมรับและควรครอบคลุมเนื้อหาในหัวข้อดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

1.1) การดำเนินงานด้านธุรกิจ กล่าวถึงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของธุรกิจที่สะท้อนหลักการและแนวทางปฏิบัติตามหลักการ CSR โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี และผลการดำเนินงาน

1.2) การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กล่าวถึงนโยบายการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยกระบวนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูธรรมชาติ และกระบวนการจัดการของเสียและวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.3) การดำเนินงานด้านสังคม กล่าวถึง นโยบายการจัดการด้านแรงงานและพนักงาน สวัสดิภาพในการทำงานของพนักงาน การพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน และการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและสังคมโดยรอบพื้นที่ตั้งของธุรกิจ

2) จัดทำข้อมูลในรายงานให้ชัดเจน กระชับ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่จำเป็น โดยสรุปการดำเนินการทั้งด้านดีและด้านไม่ดีตามข้อเท็จจริง หากมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลจากภายนอกให้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล และกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำมาเปิดเผยไว้ในรายงาน

3) จัดให้มีช่องทางเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก เช่น จัดทำรายงานทั้งในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของธุรกิจ/บริษัท

สำหรับแนวปฏิบัติทั้ง 8 หัวข้อที่กล่าวมา ควรมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างบูรณาการ เพื่อความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันรวมทั้งมีการใช้ความรู้ ควบคู่การมีคุณธรรมในทุกกิจกรรมที่ดำเนินการด้วย ธุรกิจสามารถนำแนวปฏิบัติ CSR ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับทรัพยากรและลักษณะองค์กรของธุรกิจได้ ธุรกิจที่ได้ดำเนินการเรื่อง CSR ควบคู่ไปกับการดำเนินการขององค์กรด้วยนั้น พบว่า จะทำให้ได้รับผลดีตอบแทนกลับมา ทั้งประโยชน์

ทางตรงและทางอ้อม เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจ การค้นพบนวัตกรรม (innovative business) การได้รับความนิยมนิยมชื่นชมและความไว้วางใจจากลูกค้า ตลอดจนการมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นทั้งจากมุมมองของพนักงาน ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โดยหลักการธุรกิจมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว อยู่ในขั้นที่ 1 ในการปฏิบัติตามหลัก CSR ดังนั้นการดำเนินการธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงกับภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะชุมชนที่เป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม ธุรกิจมีการซื้อวัตถุดิบจากแหล่งชุมชน หรือมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนให้ชุมชนผลิตวัตถุดิบให้ นับว่าธุรกิจได้สร้างความมั่นคง สร้างรายได้ให้กับชุมชน ให้ชุมชนสังคมยอมรับ การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันและอนาคต ธุรกิจได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนอย่างจริงจัง องค์กรที่มีบทบาทในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนมีเป็นจำนวนมาก เช่น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการเครือข่ายซิเมนต์ไทยช่วยภัยแล้งโดยสร้างถังเก็บน้ำฝนให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนในพื้นที่ที่ประสบภัยแล้งทั่วประเทศ โดยมีชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจในการก่อสร้าง บริษัท ไทยออยล์ จำกัด จัดทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โดยสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรเพื่อนำผลผลิตมาเป็นอาหารกลางวันและจำหน่าย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2551 5-6) ได้สรุปบทบาทของภาคธุรกิจในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนในภาพรวมมีหลายมิติดังต่อไปนี้

บทบาทการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ภาคธุรกิจช่วยให้เกิดความมั่นคงเรื่องรายได้พื้นฐานซึ่งมาจากการผลิตและการจ้างงาน เช่น ช่วยถ่ายทอดทักษะเชิงธุรกิจให้แก่ชุมชน เปิดซุ้มแสดงสินค้าของชุมชน สนับสนุนด้านการเงินเพื่อช่วยเหลือในการลงทุนทำธุรกิจ ตลอดจนเข้าไปตั้งโรงงานและสร้างอาชีพใหม่ให้แก่ชุมชน ความมั่นคงของชุมชนภาคธุรกิจและรัฐวิสาหกิจมักจะให้ความช่วยเหลือประชาชนในลักษณะคนละบุคคลหรือชุมชนมากกว่ารายบุคคล เช่น การสนับสนุนการศึกษา การสร้างสาธารณูปโภค การส่งเสริมอาชีพ การสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมพัฒนาที่อยู่อาศัย ประชาชนจึงเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อรับการช่วยเหลือ ทำให้ได้รับความมั่นคงปลอดภัย และชุมชนมีความเข้มแข็ง

บทบาทการสร้างความมั่นคงของบุคคลและครอบครัว

การช่วยเหลือชุมชนในด้านสังคมของภาคธุรกิจและรัฐวิสาหกิจ เช่น ช่วยให้ผู้เคยติดยาเสพติดและผู้ป่วยโรคเอดส์มีอาชีพ หรือการดำเนินโครงการศูนย์ต่อต้านการข่มขืนนั้น ไม่เพียงแต่ช่วยให้ชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและมีความเป็นปึกแผ่นกันมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างความมั่นคงของบุคคลและครอบครัวเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเห็นได้จากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวลดลงความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ภาคธุรกิจให้ความสำคัญกับบทบาทในการสร้างความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่าการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประกอบกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมกำหนดให้ธุรกิจที่ดำเนินกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีแนวทางและมาตรการป้องกันผลกระทบดังกล่าว จึงทำให้มีการจัดทำโครงการมากมายเพื่อสร้างความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการปลูกป่า และโครงการปรับปรุงสุขภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

บทบาทการสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพ

ความมั่นคงด้านสุขภาพก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ภาคธุรกิจให้ความสนใจ ดังเห็นได้จากการจัดทำโครงการสุขภาพชุมชน โครงการสนับสนุนหน่วยงานด้านการวางแผนครอบครัว ชุมชนภาคใต้ โครงการวางแผนครอบครัวผสมผสานงานอาชีพอนามัยในโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ประธานกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึงการเพิ่มบทบาทผู้ประกอบการธุรกิจ/อุตสาหกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2551: ออนไลน์) สามารถทำได้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทำหลาย ๆ รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) ทำให้การดำเนินงานของธุรกิจ/อุตสาหกรรม นั้น ๆ มีครบทั้ง คุณธรรม คุณภาพ และประสิทธิภาพ ถ้าทำได้ดังนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ก็ถือว่าเป็นผลเมืองดีที่ได้ทำประโยชน์ตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างน่าพึงพอใจแล้ว แต่ถ้าสามารถทำมากกว่านั้น แนนอน ย่อมเกิดประโยชน์และน่ายกย่องสรรเสริญมากขึ้นไปอีก

2) หารือกับตัวแทนของกลุ่มคนต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อค้นหาช่องทางในการสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกันโดยทุกฝ่ายพอใจ การสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกันย่อมมีได้ หลายวิธี ถ้าได้ปรึกษาหารือกัน น่าจะทำให้เห็นช่องทางอันหลากหลายได้ไม่ยากนัก วิธีการเหล่านี้ คงจะรวมถึงการขยายโอกาสการจ้างงาน การพัฒนาเงื่อนไขการจ้างงานให้ดีกับทั้งฝ่ายผู้ว่าจ้าง ฝ่ายผู้รับจ้าง และดีกับสังคมโดยรวม การรับซื้อสินค้า/บริการจากภายในท้องถิ่น การทำสัญญาร่วมงาน/ร่วมธุรกิจกับคนในท้องถิ่น การร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์หรือมีคุณค่าในท้องถิ่น เป็นต้น

3) บริจาคเงินสิ่งของเพื่อช่วยเหลือ/สนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในท้องถิ่น วิธีนี้เป็นวิธีปกติที่ทำกันโดยทั่วไป และยังคงทำกันต่อไป ตามกำลังความสามารถ/ความศรัทธา ของธุรกิจ/อุตสาหกรรม แต่ละแห่ง หรืออาจตั้งเป็น 'กองทุน' หรือ 'มูลนิธิ' ในสังกัดของธุรกิจ/อุตสาหกรรมผู้เป็นเจ้าของเงินก็ได้ แล้วใช้เงินจากกองทุน/มูลนิธิดังกล่าวในการสนับสนุนกิจกรรมในท้องถิ่นอีกต่อหนึ่ง วิธีนี้ภาษาอังกฤษเรียกว่า 'Corporate Philanthropy' และถ้าตั้งเป็นมูลนิธิในสังกัดของธุรกิจ/อุตสาหกรรม ก็เรียกว่า 'Corporate Foundation'

4) ร่วมกับหลายๆ ฝ่ายในท้องถิ่นตั้งเป็น 'มูลนิธิเพื่อท้องถิ่น' (Community Foundation) เพื่อระดมทุนมาสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นอีกต่อหนึ่ง 'มูลนิธิเพื่อท้องถิ่น' (Community Foundation) จะเป็นความร่วมมือของหลายฝ่าย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่นหรือมีความผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่งกับท้องถิ่น ร่วมมือกันหลายฝ่ายในการจัดตั้ง ในการบริหาร ในการระดมทุน ในการกำกับดูแล ติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทุนที่ได้มาจะนำมาใช้ส่วนหนึ่งและเก็บเป็นกองทุนสะสม (Endowment Fund) อีกส่วนหนึ่งเพื่อจะได้มีทุนต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอน และในการสนับสนุนกิจกรรมในท้องถิ่น ควรมีความหลากหลายตามสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่ง

5) จัดให้มี 'กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อท้องถิ่น' ในหมู่ผู้บริหารและพนักงานของธุรกิจ/อุตสาหกรรม แต่ละแห่งตามความสมัครใจ ประจวบกับรัฐบาลได้ประกาศให้ปี 2545 นี้ เป็น 'ปีแห่งการพัฒนางานอาสาสมัครไทย' ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อต้นปี จึงเป็นการเหมาะสมที่ ธุรกิจ/อุตสาหกรรม ต่างๆ จะสนองนโยบายที่ดีเช่นนี้ของรัฐบาล พร้อมกับทำในสิ่งที่มีคุณค่าในตัวของมันเอง ซึ่งธุรกิจ/อุตสาหกรรม หลายแห่งอาจทำอยู่บ้างแล้ว การเป็นอาสาสมัครไปทำประโยชน์ในท้องถิ่นหรือส่วนรวมเป็นสิ่งที่มีความหมาย น่าชื่นใจ ทั้งต่อผู้เป็นอาสาสมัคร ต่อชุมชนท้องถิ่น และต่อธุรกิจ/อุตสาหกรรม ที่อาสาสมัครสังกัดอยู่ ถ้าใช้ภาษาอังกฤษก็ต้องเรียกว่าเป็น 'Win-Win' คือ ทุกฝ่าย 'ชนะ' หรือได้ประโยชน์นั่นเอง

สมาคม/สมาพันธ์ของธุรกิจ/อุตสาหกรรมสามารถช่วยส่งเสริมสนับสนุนเรื่องทั้งหมดนี้ได้มาก การส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจ/อุตสาหกรรม ให้มีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น และดียิ่งขึ้น น่าจะเป็นหน้าที่หนึ่งของสมาคม/สมาพันธ์ของธุรกิจ/อุตสาหกรรมนั้นๆ ซึ่งย่อรวมถึงหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทยสามสถาบันหลักที่รับหน้าที่เป็นตัวแทนภาคธุรกิจในการประชุมหารือกับรัฐบาลภายใต้ระบบ กรอ. ดังเป็นที่ทราบกันอยู่ เพื่อการนี้ แต่ละสถาบันอาจตั้งเป็น 'โครงการ' ขึ้น โดยมีตัวแทนสมาชิกมาร่วมกัน

บริหาร จะได้มีความจริงจัง ต่อเนื่อง และยั่งยืน อาจใช้ชื่อว่า โครงการธุรกิจเพื่อสังคมไทย โครงการ อุตสาหกรรมไทยรักถิ่น โครงการธนาคารเพื่อท้องถิ่นไทย เป็นต้น

ตัวอย่างกรณีศึกษาบทบาทของภาคธุรกิจในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชน ของสมาคม พัฒนาประชากรและชุมชนเป็นองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ที่พัฒนามาจากสำนักงานบริการ วางแผนครอบครัวชุมชน การดำเนินงานของสมาคมฯ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองให้ดียิ่งขึ้น หลักการสำคัญในการดำเนินงานสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ มีส่วนร่วมในการ ตอบสนองความต้องการของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่โดยเริ่มจากงานบริการวางแผนครอบครัวเป็น พื้นฐาน ต่อมาได้ขยายขอบข่ายการดำเนินงานไปยังกิจกรรมอื่นๆ คือ บริการสาธารณสุขมูลฐาน การสร้างความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมรายได้ของชาวชนบท การ พัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสิทธิและพัฒนา ศักยภาพของสตรีและเด็ก การบรรเทาสาธารณภัยชุมชนและการสังคมสงเคราะห์ การเผยแพร่ ความรู้ ประสบการณ์ และผลงานด้านวิชาการของสมาคมฯ แก่หน่วยงานต่างๆ ภาครัฐกร ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปทั้งในและนอกประเทศกิจกรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสมาคมฯ คือ การส่งเสริมการพัฒนาชนบท

ภาคธุรกิจเอกชน โดยสมาคมฯ เชิญชวนบริษัทธุรกิจเอกชนที่มีจิตใจเป็นกุศลและมีความ พร้อมในการช่วยเหลือสังคมให้เข้าร่วมพัฒนาชนบทตาม “โครงการธุรกิจเพื่อสังคม” (Thai Business Initiative in Rural Development: TBIRD) ที่มุ่งถ่ายทอดความรู้ความสามารถด้านการ จัดการการผลิต การเงิน และการตลาดให้แก่ชาวชนบทที่ยังขาดโอกาสในการสร้างรายได้ ความรู้ ความสามารถเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ชาวชนบทมีอาชีพและรายได้ดีขึ้นซึ่งจะช่วยยก ระดับ คุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น ตลอดจนช่วยลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำ ในการดำเนินงาน บริษัทที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายและดำเนินการเอง สมาคมฯ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ประสานงาน ติดตามประเมินผลโครงการ และประชาสัมพันธ์ผลงานของบริษัท โครงการนี้ เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการในปี 2532

ขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการธุรกิจเพื่อสังคมเริ่มจาก

1) ผู้บริหารสมาคมฯ แนะนำโครงการต่อผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานธุรกิจเอกชน

2) เมื่อผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานใดเห็นชอบในหลักการของโครงการแล้วก็จะจัดตั้ง

คณะทำงานซึ่งโดยทั่วไปมาจากแผนกต่างๆ ของหน่วยงานนั้นเพื่อดำเนินโครงการ

3) คณะทำงานจะร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ เข้าเยี่ยมชมนหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมาย จำนวนหนึ่งถึงสามหมู่บ้านและสำรวจความต้องการของชาวบ้าน

4) คณะทำงานคัดเลือกหมู่บ้านที่จะเข้าไปดำเนินกิจกรรมและคัดเลือกกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อดำเนินการ ในขั้นตอนนี้คณะทำงานจะร่วมกับสมาคมฯ วางแผนการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่

5) นำเสนอโครงการที่จัดทำขึ้นในเบื้องต้นนี้ต่อผู้บริหารของหน่วยงานธุรกิจ เอกชนเพื่อขอความเห็นชอบและขออนุมัติงบประมาณ และ

6) เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วคณะทำงานจะประชุมกับชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อเริ่มดำเนินโครงการ

จนถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 2546 มีบริษัทธุรกิจเอกชนมากกว่า 250 บริษัทเข้าร่วมโครงการธุรกิจเพื่อสังคมโดยจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ชาวชนบทมากกว่า 460 โครงการ และระดมทุนส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาได้มากกว่า 152 ล้านบาท นอกจากนี้สมาคมฯ ยังร่วมกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในการเชิญชวนให้บริษัทธุรกิจเอกชนต่างๆ ไปตั้งโรงงานในหมู่บ้าน 37 แห่ง เพื่อสร้างอาชีพให้แก่ชาวชนบท ซึ่งทำให้มีการจ้างงานแรงงานจำนวน 4,450 คน ตัวอย่างของการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนของภาคธุรกิจเอกชนผ่านสมาคมฯ ได้แก่ โครงการหมู่บ้านในกีฬาพัฒนาที่มุ่งสร้างงานในชนบทเพื่อให้ชาวบ้านไม่ต้องออกไปทำงานนอกท้องถิ่นของตน โครงการพัฒนาหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของธนาคารนครธน โครงการสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกไม้ประดับยืนต้นและจัดหาผู้ซื้อให้ของบริษัทวอลโว่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) ศึกษาวิจัย คุณธรรมในธุรกิจ : การศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการทำประโยชน์เพื่อสังคมของบริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) บริษัท บางจากฯ เป็นบริษัทที่มีพันธกิจสำคัญในการดูแลความมั่นคงด้านพลังงาน เป็นเครื่องมือทำงานเพื่อประโยชน์ของคนไทย บริษัทได้กำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กรไว้ดังนี้

- 1) เป็นบริษัทไทยที่มั่นคงในการดำเนินธุรกิจปิโตรเลียมสอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวม
- 2) เป็นบริษัทที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสังคมไทย

ความมุ่งหมายขององค์กรจะบรรลุผลด้วยคนทำงานที่มีวัฒนธรรมเดียวกันสำหรับบางจาก วัฒนธรรมของคนทำงานที่นี้คือ “เป็นคนดี มีความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น”

บางจากดำเนินธุรกิจควบคู่เป็นเนื้อเดียวกันกับการทำประโยชน์ให้สังคมอย่างจริงและสร้างนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เช่นโครงการนำมันแกวและปืมน้ำมันชุมชนสร้างเศรษฐกิจชุมชน ที่ต่อเชื่อมกับทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง สร้างโอกาสและพัฒนา

อาชีพชุมชนในชนบท โดยการนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาเป็นของแถมที่ป้อนน้ำมันบางจาก แทนการใช้ผลิตภัณฑ์จากโรงงานอุตสาหกรรม ยามใดที่ผลิตผลทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ เช่น ไข่ไก่ มะนาว บางจากก็หาทางช่วยพยุงราคาขึ้นมาด้วยการนำมาเป็นของแถม แม้จะยุ่งยากในการจัดการเพราะเป็นของสดและเสียง่าย แต่เพื่อการรักษาประโยชน์ให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนมีพลังและศักยภาพในการพัฒนาด้านต่างๆ ขยายออกไปได้อีก

สถาบันไทยพัฒน์ได้รายงาน "ทิศทางซีเอสอาร์ ปี 2008 : High Performance CSR" 6 (ประชาตริธุรกิจ.ทิศทาง CSR ปี 2551. ประชาตริธุรกิจ.วันที่ 04 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551)โดยมองว่าทิศทางของการขับเคลื่อน CSR ของไทยในปี 2551 ประกอบไปด้วย 6 ทิศทางหลัก ได้แก่

1) ธุรกิจจะพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมประเภท Eco-Conscious หรือการทำกิจกรรมที่มุ่งให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นจากกระแสโลกรื้อน

2) การเกิดขึ้นของตำแหน่งงานด้าน CSR เพิ่มขึ้นในองค์กรเพื่อให้การทำงานในองค์กรมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ เช่น CSR Director CSR Manager CSR Management Officer เป็นต้น รวมถึงการตั้งคณะทำงานด้าน CSR

3) กลยุทธ์ CSR จะพัฒนาจากระดับที่แสดงถึง "พันธะ" (Engaged) สู่ระดับที่มุ่งสมรรถนะ (High Performance CSR) ซึ่งหมายถึงการที่องค์กรจะหันมาทำกิจกรรม CSR ที่มุ่งไปสู่ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อาทิ จะมีการเลือกประเด็นทางสังคมที่เหมาะสมกับองค์กร การพัฒนานวัตกรรม CSR ในเชิงกลยุทธ์มากขึ้น การทำงานเพื่อสังคมร่วมกับพันธมิตรในลักษณะเครือข่าย เป็นต้น

4) จะเกิดการดำเนินงานเพื่อสังคมร่วมกันระหว่างพันธมิตรในลักษณะเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น หรือที่เรียกว่า Joint-Responsibility โดยขยายความร่วมมือจากที่เคยทำงานร่วมกับพันธมิตรซึ่งเป็นองค์กรธุรกิจด้วยกันที่เคยทำในประเด็นเรื่องอื่นๆ เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรในการทำงานเพื่อสังคม

5) การเผยแพร่รายงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability Report) หรือรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสื่อสารกับสังคม จะมีมากขึ้น โดยแยกออกจากรายงานประจำปีของบริษัท โดยให้ความสำคัญกับมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้น จากที่ผ่านมามักมีค้อยอิงกับมาตรฐานการจัดทำรายงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในระดับสากล

6) จะเห็นถึงความตื่นตัวของหน่วยงานภาครัฐในการออกมาตรการส่งเสริม CSR กันอย่างกว้างขวางต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา อาทิ การพัฒนา CSR สำหรับ SMEs แนวทางการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่สิ่งที่เดินสวนทางกับทุนนิยม แต่เป็นหลักปรัชญาที่ทุกองค์กรสามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกอุตสาหกรรมได้ไม่จำกัด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเล็ก องค์กรใหญ่ หรือองค์กรที่ใกล้ล้มละลายก็ตาม แนวทางการกำกับดูแลที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจขององค์กร คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หรือ Corporate Social Responsibility.(CSR.) การทำธุรกิจในอดีตที่ผ่านมามีแนวคิดและทฤษฎีทางธุรกิจที่ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดสู่องค์กรโดยส่วนใหญ่ ล้วนมุ่งไปที่การพัฒนาให้เป็นองค์กรที่ “เก่ง” สำหรับแนวคิดในเรื่องซีเอสอาร์ จะมุ่งไปที่การสร้างให้องค์กรมีความ “ดี” ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของกิจการ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากหลักคุณธรรม CSR. จึงมีใช้เรื่องใหม่ ประเทศไทยแนวคิดเรื่องซีเอสอาร์ได้ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนาธุรกิจในสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนาน ในรูปของการทำบุญ การบริจาคเพื่อการกุศล หรือการอาสาช่วยเหลืองานส่วนรวมที่เรียกว่า “การลงแขก” เป็นต้น เพียงแต่คนไทยยังมิได้เรียกกิจกรรมเหล่านี้ด้วยคำว่า CSR .

หลักการของ CSR. มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่องค์กรต้องดำเนินกิจการภายใต้หลักความพอประมาณ ระวังมิให้ถึงเหตุผล และมีการบริหารความเสี่ยง ยึดถือคุณธรรมและความรู้ในการประกอบธุรกิจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือสังคมที่มีความสมดุล มั่นคง ยั่งยืนของชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม CSR.ได้ถูกบรรจุเป็นแนวปฏิบัติที่ผนวกเข้ากับการดำเนินธุรกิจ นอกเหนือไปจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบที่อยู่นอกกระบวนการทางธุรกิจ เช่น การบริจาค หรือการอาสาช่วยเหลือสังคมเช่นที่ผ่านมา ดังนั้นองค์กรภาคธุรกิจเอกชนถือเป็นองค์กรที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนภาครัฐในการพัฒนา ส่งเสริมชุมชนอย่างมาก ส่วนหนึ่งไม่ได้เพื่อหวังในการสร้างผลกำไรในองค์กรเพียงอย่างเดียวแต่ต้องคิดถึงภาคส่วนอื่นด้วย องค์กรและสังคมจะได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายและนำไปสู่ความยั่งยืน มั่นคงของชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2.4 ภาคธุรกิจเอกชนกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรไทย และเมื่อภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจพระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤต ภาคธุรกิจเอกชนที่ได้ดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้สามารถอยู่รอดปลอดภัยได้ เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่อยู่แต่ในภาคเกษตร ตามหลักของการผลิตเพื่อกิน เหลือจึงขายเท่านั้น แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่จะทำให้สังคมมีความสุขได้อย่างแท้จริง แม้กระทั่งในภาคส่วนของการทำงานในภาค

ธุรกิจเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนนั้นถือเป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ แต่ปัจจุบันยังไม่เข้าใจมากนักว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำมาใช้ในภาคธุรกิจได้อย่างไร จึงต้องเผยแพร่ โดยคณะทำงานขับเคลื่อนในภาคธุรกิจเอกชน คณะทำงานได้แปลงหลักปรัชญาดังกล่าวออกมาเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติ ได้แก่ การทำกำไรอย่างพอเพียง ยอมรับกำไรอย่างพอประมาณ และมีเหตุผล การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร คือมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือที่เรียกว่า Corporate Social Responsibility : CSR ด้านการมีส่วนร่วมของสังคม ความเสี่ยงของภาคธุรกิจ การเพิ่มทุนอย่างพอเพียง การลงทุนหรือร่วมทุนกับต่างประเทศอย่างพอเพียง

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้แสดงทัศนะการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เช่น มีธุรกิจ 1000 ล้าน จะไปลงทุนก็ควรลงทุน 1000 ล้าน ไม่ใช่ไปกู้มา 10000 ล้าน หรือไม่ก็ลงทุนแค่ 10 ล้าน แบบนี้ไม่พอดี ไม่พอเพียง หลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงนำมาใช้ในนโยบายการระดมทุนของบริษัทได้ คือพอประมาณ ไม่เสี่ยงเกินไป ใช้ความรอบคอบการระดมทุนจากต่างประเทศก็เช่นกัน ทุนจากต่างประเทศต้องมาเทียบกับการระดมทุนภายใน ไม่พึ่งต่างประเทศมากเกินไป และถ้าพึ่งเทคโนโลยีหรือทุนต่างประเทศเพื่อให้บริษัทแข่งขันในตลาดโลกได้ ก็เป็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน คือไม่ปฏิเสธโลกาภิวัตน์ ที่สำคัญคือต้องไม่เกินกำลังขององค์กร(สนง.ทรัพย์สินฯ 4 บริษัทต้นแบบ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายสัปดาห์ 28 สิงหาคม 2549)

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD.) จัดการประชุม Director Forum วันที่ 25 กรกฎาคม 2549 ในประเด็นเศรษฐกิจพอเพียงกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ได้มีการให้ CEO ของแต่ละบริษัทลงคะแนนว่ามีความคิดเห็นแต่ละเรื่องอย่างไร สรุปได้ว่าร้อยละ 80 เข้าใจและเห็นว่าแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ขัดแย้งกับหลักการทำกำไรสูงสุดในทางธุรกิจ ร้อยละ 71 เห็นด้วยว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้บริษัทจะสามารถแข่งขันได้ โดยร้อยละ 90 เชื่อมั่นว่า การนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในบริษัทจะทำให้บริษัทสามารถก้าวทันโลกาภิวัตน์ได้ ส่วนร้อยละ 80 เห็นว่า การดำเนินธุรกิจตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้การระดมทุนของบริษัทดีขึ้น ขณะที่ร้อยละ 84 เห็นว่า มูลค่าหุ้นของบริษัทดีขึ้น และร้อยละ 88 เชื่อว่า จะทำให้บริษัทสามารถดึงดูดผู้ลงทุนได้ดีขึ้นด้วย จากนั้นคณะทำงานชุดนี้ได้มีการไปจัดสัมมนาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับภาคธุรกิจให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่มีกว่า 400 บริษัท และได้รับผลตอบรับที่ดีมาก มีบริษัทกว่า 85% จะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปทำนโยบายองค์กรด้วย

แสดงให้เห็นว่าเอกชนได้ขานรับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง และพบว่าไม่ขัดกับหลักสร้างกำไรสูงสุดทางธุรกิจ อีกทั้งยังเพิ่มศักยภาพบริษัทในยุคโลกาภิวัตน์ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน จึงเป็นเรื่องเข้าใจได้ไม่ยาก หลายบริษัทได้ทำอยู่แล้วแต่ไม่ได้เรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน จะช่วยให้การดำเนินธุรกิจ การได้มาซึ่งกำไรของธุรกิจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น หรือแสวงหาผลกำไรจนเกินควรจากการเบียดเบียนผลประโยชน์ของสังคม ตลอดจนการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในธุรกิจอย่างประหยัดคุ้มค่า การลงทุนหรือการเป็นหนี้ทางการเงินในธุรกิจเป็นไปด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีการบริหารความเสี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายในธุรกิจมากเกินไป ซึ่งสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ (สุชาติ ชะนะภักย์, 2550 : 80 – 89)

1) หลักความพอประมาณทางธุรกิจหากพิจารณาธุรกิจในฐานะที่เป็นหน่วยการผลิตในทางเศรษฐกิจ ความหมายของพอประมาณในเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความเหมาะสมของการดำเนินงานทั้งในแง่ของขนาดที่ไม่เล็กเกินไปหรือไม่ให้เกินตัว หรือในแง่ของจังหวะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจในแต่ละขั้นตอนที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้วยความรอบครอบระมัดระวังเพื่อให้การดำเนินธุรกิจมีความก้าวหน้านอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจที่แสวงหาเพียงกำไรสูงสุดในทางบัญชี หรือที่เรียกว่ากำไรทางธุรกิจนั้นมิใช่เป้าหมายที่ดีที่สุดเสมอไป ในทางเศรษฐศาสตร์มีการคำนวณต้นทุนค่าเสียโอกาสทั้งในส่วนที่เป็นต้นทุนทางการเงิน กับต้นทุนการใช้ทรัพยากรด้านอื่นที่มีใช้ทรัพยากรการเงินเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนที่เพิ่มมูลค่าให้กับองค์กรอย่างแท้จริงมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุดทางบัญชีธุรกิจ ที่สามารถดำเนินการจนมีกำไรคุ้มกับค่าเสียโอกาส หรือเรียกว่ากำไรปกติ(Normal Profit) ในทางเศรษฐศาสตร์มีโอกาสเกิดขึ้น 2 ช่วง โดย

ช่วงแรก เป็นภาวะที่ตัดสินว่าธุรกิจนั้นสามารถดำรงอยู่ได้ ยืนอยู่บนขาตัวเองได้ พัฒนาบ่มเพาะกิจการจนสามารถพึ่งตนเองได้ ในขณะที่ยังมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตเพื่อสร้างกำไรต่อได้อีก จนกระทั่งเมื่อธุรกิจขยายกำลังการผลิตหรือการบริการมากขึ้น

ช่วงที่สอง เป็นภาวะที่คุ้มเพียงค่าเสียโอกาสในทางเศรษฐศาสตร์แม้ตัวเลขกำไรทางธุรกิจหรือกำไรทางบัญชีจะยังเพิ่มขึ้น แต่กำไรทางเศรษฐศาสตร์มีค่าเท่ากับศูนย์ ตามกฎว่าด้วยผลตอบแทนที่ลดน้อยถอยลง (Law of Diminishing Returns) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งธุรกิจหมดศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตเพื่อสร้างกำไรต่อได้อีก ภายใต้ปัจจัยหรือกำลังการผลิตหรือการบริการเดิมที่มีอยู่

ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจจึงควรดำเนินกิจกรรมการผลิตหรือการบริการที่ไม่น้อยเกินไปจนต่ำกว่าจุดกำไรปกติจุดที่หนึ่ง เพื่อให้กิจการสามารถอยู่รอดได้ และไม่มากเกินไปจนสูงกว่าจุดกำไรปกติจุดที่สอง เพื่อไม่ให้กิจการต้องประสบภาวะเสี่ยงหรือขาดภูมิคุ้มกันทางธุรกิจโดยจุดที่เหมาะสมที่สุด คือบริเวณประมาณกึ่งกลางของจุดกำไรปกติทั้งสองในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณทางธุรกิจได้แก่ความพอประมาณที่ก่อให้เกิดกำไรทางเศรษฐศาสตร์ โดยที่ธุรกิจไม่จำเป็นต้องลดศักยภาพหรืออรรถประโยชน์ในการผลิตหรือบริการ หรือเพิ่มศักยภาพหรือขยายกำลังการผลิตหรือการบริการจนทำให้กำไรทางเศรษฐศาสตร์ลดน้อยถอยลงไปสู่จุดกำไรปกติ

2) หลักความมีเหตุผลในธุรกิจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนอกเหนือจากคุณลักษณะด้านความพอประมาณยังมีคุณลักษณะด้านความมีเหตุผล ที่หมายถึง การพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไม่มีอคติ คำนึงถึงเหตุผลและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผลที่เป็นประโยชน์และความสุข โดยปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

เมื่อพิจารณาหน่วยธุรกิจต่างๆ ในทางเศรษฐศาสตร์ถือเป็นหน่วยการผลิต หรือหน่วยการบริการทำหน้าที่แปลงปัจจัยการผลิตเพื่อการบริการให้กลายเป็นผลผลิต เพื่อส่งต่อไปยังหน่วยการบริโภคที่เป็นครัวเรือนและผู้บริโภคลำดับสุดท้ายหรือไปยังหน่วยการผลิตอื่นตามสายอุปทาน (Supply Chain) ในอดีต ธุรกิจตามวิถีของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม วัดผลประกอบการด้วยตัวเลขทางการเงิน เครื่องมือการบริหารจัดการทางธุรกิจส่วนใหญ่ เน้นหน่วยวัดในรูปของตัวเงิน เช่น ยอดขายกำไรสุทธิ ฯลฯ วิฤตทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นบทเรียนให้ธุรกิจต้องมีการปรับตัวจากการใช้ตัววัดด้านการเงินเป็นหลักเพียงอย่างเดียว และไม่สามารถทำให้ธุรกิจมีการเติบโตได้อย่างยั่งยืน

โดยธุรกิจพยายามให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นนอกเหนือจากตัวชี้วัดทางการเงิน เช่น การให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดด้านลูกค้า เนื่องจากลูกค้าเป็นผู้สร้างรายได้และผลกำไรทางธุรกิจให้แกกิจการโดยตรง ให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดด้านกระบวนการทางธุรกิจ ที่สามารถสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างทันท่วงทีเป็นการรักษายอดรายได้หรือกำไรที่เกิดขึ้นจากลูกค้าของธุรกิจได้ หรือการให้ความสำคัญต่อตัวชี้วัดด้านพนักงานที่เป็นทรัพยากรขององค์กร ซึ่งหากไม่มีการพัฒนาทักษะของพนักงานเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โอกาสที่กิจการจะขยายตัวและเติบโตก็เกิดขึ้นได้ยาก

การที่ธุรกิจให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดในมุมมองที่เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองต่างๆ ในเชิงเหตุและผล (Cause and Effect) ตัวอย่างเช่น กำไรของกิจการที่ผู้ถือหุ้นพึง

ได้รับ (มุมมองด้านผู้ถือหุ้น) จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือมีต้นทุนที่ลดลง(มุมมองด้านการเงิน) และการที่องค์กรมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็ต่อเมื่อธุรกิจสามารถเพิ่มส่วนแบ่งตลาดโดยการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ(มุมมองด้านผลิตภัณฑ์) เป็นที่ต้องการของลูกค้าหรือทำให้ลูกค้าพึงพอใจ (มุมมองด้านลูกค้า) และการที่องค์กรจะสามารถนำเสนอสินค้าและบริการตามที่ลูกค้าต้องการได้ องค์กรต้องมีกระบวนการในการดำเนินงานที่เหมาะสมในการนำเสนอสิ่งที่ลูกค้าต้องการ (มุมมองด้านกระบวนการทางธุรกิจ) จากพนักงานที่มีทักษะและความสามารถที่มีขวัญและกำลังใจในการทำงานที่ดี (มุมมองด้านพนักงาน) และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยสนับสนุนให้องค์กรมีกระบวนการสร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้าได้ (มุมมองในระบบงานสนับสนุน) โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม (มุมมองด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม) เป็นต้น

ความมีเหตุผลของการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นฐาน ได้แก่ ระดับของความมีเหตุผลในตัวกิจการเองที่แสดงให้เห็นถึงเหตุปัจจัยแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ส่งต่อกันไปเป็นทอดๆในแต่ละมุมมอง และการจัดลำดับความสำคัญที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประเภทของกิจการ อย่างไรก็ตาม ธุรกิจต้องบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองในแบบองค์รวมที่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันและไม่สามารถบริหารจัดการในแบบแยกเป็นส่วนๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกันได้ส่วนความมีเหตุผลของการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในระดับก้าวหน้า ได้แก่ ระดับของความมีเหตุผลระหว่างตัวกิจการกับหน่วยอื่นๆ ในสังคมทั้งในระดับใกล้ ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และในระดับไกล คือ การบริหารความสัมพันธ์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนทั่วไปรวมถึงการจัดการด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อกิจการดำรงอยู่ได้ไปตลอดชั่วลูกชั่วหลานถ้ากิจการไม่ได้มีเป้าหมายเฉพาะกำไรระยะสั้น หรือคำนึงถึงแต่ผู้ถือหุ้น ขยายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามระดับของการมีเหตุผลภายในความยั่งยืนของกิจการในระยะยาวจะคำนึงถึงสภาวะตลาด ความต้องการของลูกค้าความเป็นธรรมกับคู่ค้า หรือการยอมรับของสังคมตามระดับของความมีเหตุผลระหว่างตัวกิจการกับหน่วยงานอื่นๆ ในสังคม

3) หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในธุรกิจ การมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การจัดองค์ประกอบการดำเนินงานให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบต่างๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี โดยการเปลี่ยนแปลงภายใน เช่น การโยกย้ายผู้บริหารการเปลี่ยนผู้ถือหุ้น การปรับโครงสร้างทางธุรกิจ จะส่งผลต่อความก้าวหน้าของกิจการความได้เปรียบในการแข่งขัน ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวให้ทันและเข้ากับสภาวะการณ์ภายนอก ทั้งนี้ การสร้างภูมิคุ้มกันจากภายในที่สำคัญได้แก่ การพิจารณาและจัดองค์ประกอบ

ต่างๆ ในองค์กรให้เอื้อต่อการปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นด้านๆ ดังต่อไปนี้

3.1) ภูมิคุ้มกันด้านการเงิน ไม่ควรสร้างภาระหนี้มากจนเกินทุน เมื่อเวลาที่เจ้าหนี้ ทวงถามกิจการก็สามารถชำระหนี้ได้

3.2) ภูมิคุ้มกันด้านเทคโนโลยี โรงงานควรเลือกเทคโนโลยีที่สามารถบริหารจัดการได้เอง เมื่อเวลามีปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยี กิจการก็สามารถจะซ่อมแซมแก้ไขได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งเจ้าของเทคโนโลยีทั้งหมด

3.3) การสร้างภูมิคุ้มกันในด้านทรัพยากรบุคคล การที่กิจการมีโครงการถ่ายทอด ทักษะและความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ ฝึกอบรมให้พนักงานอย่างสม่ำเสมอและเปิดให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมถึงการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรม กิจการก็จะสามารถเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

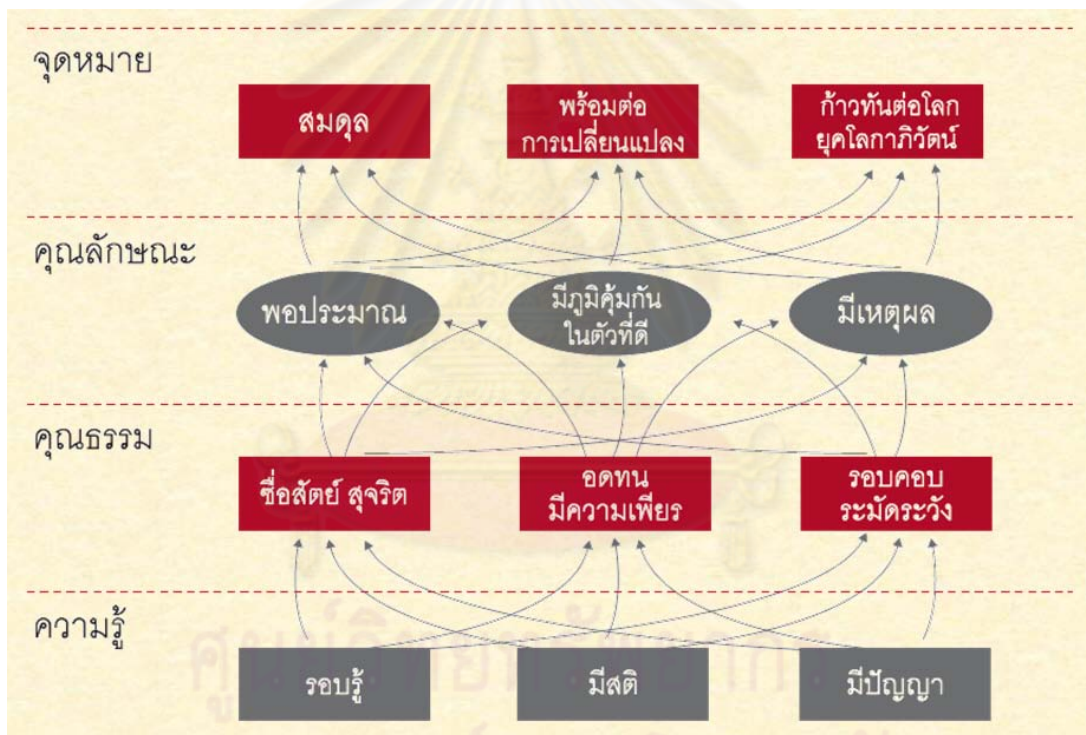
ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนรัฐบาล การเปลี่ยน นโยบายทางเศรษฐกิจ การเกิดขึ้นของตลาดใหม่ จะส่งผลให้เกิดทั้งโอกาสและความเสี่ยงหรือ ความผันผวนทางธุรกิจ การสร้างภูมิคุ้มกันในส่วนที่สามนี้ เป็นการจัดองค์ประกอบการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภายในได้รับผลกระทบกระเทือนเสียหาย ซึ่งการ สร้างภูมิคุ้มกันภายนอกที่สำคัญ คือ การพิจารณาและจัดองค์ประกอบที่อยู่รอบองค์กรให้เอื้อ ต่อการดำเนินงาน ด้วยการช่วยเหลือผู้ที่มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ได้แก่การจัดการส่งเสริมสนับสนุน ลูกค้า (Supply Chain) เพื่อให้สามารถจัดส่งวัตถุดิบและปัจจัยในการผลิตเพื่อการบริการที่มี คุณภาพให้แก่กิจการด้วยการให้ความรู้ และทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ การเอาใจใส่ดูแลชุมชน สิ่งแวดล้อม เพื่อลูกค้าของตนเอง (Demand Chain) เป็นการคืนผลประโยชน์คืนกลับสู่สังคม ย่อม ได้รับความไว้วางใจในคุณภาพและความเป็นธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ ทำให้ลูกค้าสังคมให้การยอมรับ

4) ความรู้และคุณธรรมในธุรกิจนอกจากคุณลักษณะสามประการที่ต้องมี อันได้แก่ ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การดำเนินธุรกิจ ตามแนวทางของ เศรษฐกิจพอเพียงยังต้องพร้อมด้วยความรู้ที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน ทุกขั้นตอน การที่จะมีความรอบรู้นั้น จะต้องประกอบด้วยสติ ได้แก่การระลึกรู้ถึงข้อเท็จจริงที่ เป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมทางธุรกิจ การตลาด การสื่อสารประชาสัมพันธ์ หรือการวางแผนในเรื่อง ต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์หรือเกิดผลเสียหายอย่างไรทั้งในระยะสั้น ระยะยาว

มีปัญหา ความรู้ซัดที่เกิเกิดขึ้นจากความสามารถที่จะคิดพิจารณาอย่างถูกต้องด้วยเหตุผล ทำให้ เห็นและเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างกระจ่างชัด เป็นความรู้แจ้งชัดเจนนงาน/กิจกรรมที่กระทำ

ตลอดจนวิธีปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินกิจการ เป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงตรง โดยอาศัยการมีคุณธรรม ที่ประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรพยายาม อดทนไม่ลดละ เพื่อนำความสำเร็จของ กิจการงานที่มีจุดมุ่งหมายหลักสามประการเชื่อมโยงกันได้แก่ ความสมดุล การพร้อมรับต่อการ เปลี่ยนแปลง และการก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์เมื่อนำความสัมพันธ์ของคุณลักษณะเงื่อนไข และจุดหมายในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแสดงในเชิงเหตุผลแล้ว (Cause and Effect) จะ ปรากฏเป็นผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

แผนภาพที่ 6 ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : พินิจพัฒน์ ยอดพฤติการ(2550 : 97)

ผังแสดงความสัมพันธ์ในรูปแบบข้างต้น จะมีความคล้ายคลึงกับการแสดงความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ในองค์กรธุรกิจที่นำเสนอในรูปแบบของแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) เป็นส่วนสำคัญที่ธุรกิจประยุกต์ใช้เครื่องมือ Balanced Scorecard ในการจัดทำ ดังนั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับธุรกิจที่คุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือทางการจัดการสมัยใหม่จากรูปผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(Sufficiency Strategy Map) ข้างต้นจะพบว่ามีความเชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะและเงื่อนไขต่างๆ อย่างใกล้ชิด ได้แก่

4.1) ความรอบรู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต จะเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เอาัดเอาเปรียบ

4.2) การมีสติไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ด้วยความอุตสาหะพากเพียรจะเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

4.3) การใช้ปัญญาด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ปราศจากอคติจะเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความมีเหตุผล

ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่า การนำความรู้ ซึ่งเปรียบเหมือนเครื่องยนต์มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรอบคอบระมัดระวังเหมือนพวงมาลัยเป็นเครื่องกลั่นกรองหรือคอยกำกับทิศทางอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ การใช้ความรู้ โดยขาดความซื่อสัตย์ สุจริต หรือการใช้สติโดยขาดความอดทน พากเพียร หรือการใช้ปัญญาโดยขาดความรอบคอบระมัดระวัง จึงไม่สามารถเข้าถึงคุณลักษณะด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (จะข้ามเงื่อนไขคุณธรรม ไม่ได้) และไม่สามารถเข้าถึงทางสายกลางตรงตามหลักทางสายเดียวทางสายเอกมีชฌิมาปฏิบัติทางของพระพุทธศาสนา ที่จะก่อให้เกิดผลเสียร้ายทั้งแก่บุคคลนั้นๆ ตลอดจนส่วนรวมก็พลอยได้รับผลกระทบไปด้วย มีผู้คนจำนวนมากยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมักนึกว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรรม เป็นเรื่องของคนชนบท และเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับคนเมือง จึงไม่ใช่เรื่องที่ต้องให้ความสนใจมากนัก ส่วนผู้ที่อยู่ในภาคธุรกิจส่วนใหญ่ก็มีความสงสัยว่าการทำธุรกิจก็เพื่อต้องการกำไรสูงสุด แล้วเศรษฐกิจพอเพียงจะนำมาใช้กับธุรกิจได้จริงหรือไม่

กล่าวโดยสรุป การนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีและ การมีความรู้และคุณธรรม มาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ จะทำให้การดำเนินธุรกิจมีการไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิดและวางแผนอย่างรอบคอบมีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด รอบคอบ มีความรอบรู้ ซื่อสัตย์สุจริต มีสติ และใช้ปัญญาอย่างรอบคอบ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของตน มีความสมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ สามารถมีกำไรที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้เดินทางขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเห็นควรมีการจัดทำกรณีศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในธุรกิจเอกชนขึ้น เพื่อ

ศึกษาการดำเนินการของบริษัทหรือธุรกิจในด้านใดด้านหนึ่งว่า สอดคล้องและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้ได้ข้อคิดและข้อสรุปประกอบการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลในภาคเอกชน โดยในระยะเริ่มแรกได้จัดทำกรณีศึกษาธุรกิจเอกชน 4 แห่ง ในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดการวิสาหกิจชุมชนการบริหารธุรกิจสินค้าส่งออก การให้บริการ คำปรึกษาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการพัฒนาบุคลากรขององค์กรขนาดใหญ่ โดยมีพัฒนาการกรณีศึกษาเป็นนักวิชาการระดับแนวหน้าของประเทศ คือสถาบันศศินทร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำงานอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สศช. หลังจากการจัดทำกรณีศึกษา สามารถนำไปเป็นตัวอย่างและแนวทางในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนเพื่อขยายผลต่อไป องค์กรภาคธุรกิจเอกชนเป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นต้นแบบ 4 แห่งคือ กลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน) กลุ่มบริษัทจดทะเบียน บริษัท แพรนต้าจีแวกอรี่ จำกัด(มหาชน) กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและย่อมหรือ SME. บริษัท ชื่อไทยดอทคอม จำกัด กลุ่มบริษัทธุรกิจชุมชน บ้านอนุรักษ์กระดาศษา มีผลการศึกษา ดังนี้

บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

บริษัทปูนซีเมนต์ไทย เป็นตัวอย่างของบริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมรายใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นองค์กรชั้นนำที่ประกอบไปด้วย กลุ่มธุรกิจหลัก 5 กลุ่ม และมีบริษัทในเครือหลายบริษัท นับเป็นเวลากว่า 80 ปีที่เครือซีเมนต์ไทยมีส่วนร่วมสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเป็นผู้ริเริ่มนำเอาเทคโนโลยีและทักษะความรู้ใหม่ๆ รวมถึงมีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงที่ดีในด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างจริงจังจึงมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประกอบใช้จนประสบความสำเร็จ โดยเมื่อบริษัทมีความสามารถในการผลิต และเป็นบริษัทชั้นนำ ที่แสดงให้เห็นความสำเร็จในการทำธุรกิจแล้ว การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของปูนซีเมนต์ไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการทำให้บริษัทประสบความสำเร็จในธุรกิจ พบว่านโยบายหลักของเครือซีเมนต์ไทยมีการเน้นการรับคนที่เป็น "คนเก่ง และคนดี" เข้าเป็นพนักงาน ซีเมนต์ไทย จึงเป็นตัวอย่างที่ดีในแง่ของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยเฉพาะในส่วนบริหารงานบุคคล ที่ทำให้พนักงานอยู่อย่างมีความสุข มีโอกาสในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

ผลการศึกษา การบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน) โดยใช้กรอบคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

ความพอประมาณ

- รับผิดชอบต่อหน้าที่จำเป็นโดยการจัดคนเข้าทำงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน
- บริหารค่าจ้างและสวัสดิการ โดยเน้นความสมดุล และการตอบสนองผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่ผู้ถือหุ้น

ความมีเหตุผล

- มีการสรรหาคัดเลือกคนอย่างเป็นระบบ โดยยึดคุณสมบัติ “คนดีและคนเก่ง”
- ปฏิบัติงานด้วยนโยบาย “ตลาดแรงงานภายใน” ที่ยึดมั่นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบการมีภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดี
- ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของพนักงานในการแก้ปัญหาของบริษัท
- มีโครงการพัฒนาภาวะผู้นำขององค์กร อย่างต่อเนื่องเพื่อรับรองการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลง
- มีการจัดสรรทุนการศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อต่อยอดความรู้ของพนักงาน เป็นการสะสม “ทุนมนุษย์” เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจในระยะยาว

เงื่อนไขความรู้

- มีการสร้างเสริมความรู้ให้แก่พนักงาน ทั้งการฝึกอบรมในห้องเรียนและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการด้วยตนเอง
- จัดตั้งกลุ่ม “ซ้างอาวโส” ประกอบด้วยบุคลากรเกษียณอายุ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าขององค์กรทั้งทางด้านภูมิปัญญา ประสบการณ์ และความสามารถ ที่สามารถพึ่งพาอาศัยในคราวจำเป็น

เงื่อนไขคุณธรรม

- เน้นให้พนักงานมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม มีสัมมาอาชีวะ และความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน

สมบัติ กุสุมาวลี รองผู้อำนวยการ และอาจารย์ประจำโครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ผู้ศึกษาหลักปรัชญาพอเพียงในภาคเอกชน กล่าวว่า สิ่งที่จะเชื่อมแนวคิดพัฒนาองค์กรได้ พบว่ามี 4 เรื่อง ที่สำคัญ และโยงกับเศรษฐกิจพอเพียงได้ (“ศก.พอเพียง” มาแรง ธุรกิจไทย-เทศใช้ได้ผล, ผู้จัดการรายสัปดาห์, 15 มกราคม 2550)

แนวคิดแรก เศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของเงื่อนไขความรู้คุณธรรม โยงกับเรื่องพัฒนาองค์กรในแง่ที่จะทำให้องค์กรเป็นองค์กรอยู่อย่างมีหลักการ ไม่ใช่เอาตัวรอดไปวัน ๆ แต่ในระยะยาวองค์กรแห่งนี้จะอยู่ไปเพื่ออะไร

แนวคิดที่ 2 ของเศรษฐกิจพอเพียงคือ พึ่งตนเองได้ ทำอย่างไรให้องค์กรพึ่งตัวเองได้ ซึ่งเป็นการพึ่งตนเองในระยะยาว ไม่ใช่แค่ระยะสั้น ซึ่งเรื่องนี้โยงกับผลิตภาพ Productive Organization กำไรเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า ทุกองค์กรต้องมี

แนวคิดที่ 3 หลักการเรื่องของการปรับตัว ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา การสร้างภูมิคุ้มกันในระยะยาวให้กับองค์กร จึงมองว่า เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงจะโยงเข้ากับองค์กรในแง่ของ การทำอย่างไรให้องค์กรมีการปรับตัว มีการพัฒนา มีความยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา จึงโยงเป็นเรื่องของ Adaptive Organization

แนวคิดที่ 4 เห็นแก่ส่วนรวม โยงมาสู่เรื่องการรับผิดชอบต่อชีวิตและสังคมขององค์กร ซึ่งโยงเข้าสู่เรื่ององค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นองค์กรที่มีความชอบธรรม คือมีความชอบธรรมที่คนในองค์กรเห็นแล้วอยากให้องค์กรนี้อยู่ร่วมกับสังคมนี้ ไประยะยาว

องค์กรแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อยน่าจะมี 4 เรื่องนี้คือ เป็นองค์กรที่มีหลักการ มีผลิตภาพ มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา และเป็นองค์กรภทธีกรที่มีความชอบธรรมต่อสังคม บริษัท แพรนต้าจิวเวอรี่ จำกัด (มหาชน)

บริษัท แพรนต้า จิวเวอรี่ เป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจ เครื่องประดับอัญมณีที่มีรายได้หลายพันล้านบาท การนำเสนอสินค้าอัญมณีเครื่องประดับที่หลายฝ่ายอาจมองว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยไม่เหมาะสมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบริษัท แพรนต้าฯจึงมีความน่าสนใจในแง่การนำเสนอความหมายอีกนัยยะหนึ่งของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารธุรกิจสินค้าเพื่อสนองความสุขทางจิตใจมากกว่าสินค้าที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานในชีวิต บริษัทได้มีแนวทางการบริหารเพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืนของธุรกิจ โดยคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกต่างตอบแทนระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะด้านความพอประมาณและความมีเหตุผล นอกจากนี้ยังได้คำนึงถึงการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในองค์กร จนทำให้บริษัทผ่านพ้นวิกฤติทางเศรษฐกิจในช่วงปี 2540 มาได้

ผลการศึกษา การบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท แพรนต้าจิวเวอรี่ จำกัด (มหาชน) โดยใช้กรอบคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้
ความพอประมาณ

- ผลิตเพื่อกลุ่มลูกค้าชั้นดีที่มีช่องทางขายชัดเจน

- ยึดหลักความเสี่ยงปานกลางเพื่อกำไรปกติ
- ยึดหลักการแบ่งปันและไม่เบียดเบียนคู่ค้าธุรกิจ
- มีเครือข่ายผู้ประกอบการ รายย่อย ช่วยจัดส่งงาน เมื่อยอดการสั่งสินค้าเพิ่ม

ความมีเหตุผล

- สร้าง Brand ของตัวเองอย่างต่อเนื่อง และมี Brand ต่างกันสำหรับแต่ละระดับของตลาด

- ตรวจสอบการทำงานของ บริษัทเทียบกับคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอ
- ขยายการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงถูก
- มีความยืดหยุ่นในการเสนอผลิตภัณฑ์ตามความต้องการ

การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

- กระจายผลิตภัณฑ์ในหลายระดับและขยายตลาดในหลายประเทศ
- ให้ราคาแก่ Suppliers อย่างเหมาะสม
- มีนโยบายจ่ายเงินปันผล ไม่เกิน 60% ของกำไรสุทธิ
- ประเมินความเสี่ยงของกิจการทุกๆ 6 เดือน
- ป้องกันความเสี่ยง โดยซื้อขายเงินตราล่วงหน้า

เงื่อนไขความรู้

- พัฒนาและเรียนรู้ เพื่อสร้างนวัตกรรมและโอกาสทางธุรกิจเสมอๆ
- จัดทำโครงการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเด็กด้อยโอกาสและพนักงานของบริษัท
- ร่วมในเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social Venture Network : SVN) ใน

การพัฒนาความรู้และมาตรฐานธุรกิจ

เงื่อนไขคุณธรรม

- จัดโครงการร่วมบริจาคโลหิตให้สภากาชาดเป็นประจำทุก 3 เดือน
- เป็นโครงการโรงงานสีเขียวดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสฟติดในองค์กรบริษัท ชื่อไทยดอทคอม จำกัด

บริษัท ชื่อไทยดอทคอม หรือ ThaiName.com เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยคุณพิพัฒน์ ยอดพฤติการและเพื่อน เปิดให้บริการจดทะเบียนชื่อโดเมนภาษาไทย ในอัตรา 800 บาท/ปี นอกจากนั้นยังรับออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ และพัฒนาโครงการที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จุดประสงค์ที่ทางบริษัทเปิดให้บริการเนื่องมาจากแนวโน้มความนิยมในการจดทะเบียนชื่อเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตของคนไทยมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ สังเกตได้จากการจดทะเบียนชื่อ

เว็บไซต์ไทยจำพวกที่จดคำศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ ทางทีมงานจึงสังเกตเห็นว่าความต้องการในชื่อเว็บไซต์ไทยจะทวีจำนวนเพิ่มขึ้นตามอัตราการเจริญเติบโตของอินเทอร์เน็ตในเมืองไทย ชื่อไทย.คอม จึงพัฒนาโปรแกรม ThaiURL เพื่อตอบสนองต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทย ให้สามารถจดทะเบียนชื่อเว็บไซต์ภาษาไทยได้อย่างแท้จริง

ผลการศึกษา การบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัทชื่อไทยดอทคอม จำกัด โดยใช้กรอบคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

ความพอประมาณ

- รับผิดชอบโครงการตามทรัพยากรที่มี
- ไม่กู้ยืมเงินจากภายนอก

ความมีเหตุผล

- เน้นขายงาน เฉพาะที่บริษัทมีความเชี่ยวชาญ
- เสนอบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าในประเทศ
- ให้บริการทางเทคโนโลยีในรูปแบบที่แตกต่างและมีเอกลักษณ์

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- สร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นภายในองค์กร ในการให้บริการลูกค้า
- มีความระมัดระวังในการรับพนักงานเพื่อให้ได้คุณสมบัติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของ

องค์กร

- มีการปรับตัวพร้อมรับสถานการณ์ในช่วงธุรกิจดอตคอมถดถอย

เงื่อนไขความรู้

- ผนวกการให้บริการด้านเทคโนโลยี ด้านการให้คำปรึกษา และด้านวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์จาก

ทรัพย์สินทางปัญญาแบบบูรณาการ

เงื่อนไขคุณธรรม

- รักษาความลับของลูกค้าอย่างเคร่งครัด
- ก่อตั้งชมรมไทยพัฒนา ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม
- เปิดโอกาสให้พนักงานสามารถลาไปปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ

บ้านอนุรักษ์กระดาศา

บ้านอนุรักษ์กระดาศา เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลิตผลิตภัณฑ์จาก

กระดาศา เช่น กระดาษไนต์ ชุดกางสำหรับห้องผ่าตัด

ผลการศึกษา การบริหารจัดการธุรกิจที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้าน
อนุรักษ์กระดาศาโดยใช้กรอบคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

ความพอประมาณ

- รับคำสั่งซื้อ ตามกำลังทุนที่มี
- ไม่กู้ยืมเพื่อขยายธุรกิจ

ความมีเหตุผล

- สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
- รายได้จากการขายจะจ่ายค่าแรงและวัตถุดิบก่อน
- เน้นการนำปอสาซึ่งมีจำกัด กลับมาใช้ใหม่
- พัฒนาแหล่งพลังงานสำรองในการผลิต
- หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการผลิต

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- ผลิตภัณฑ์สินค้าหลากหลาย
- ใช้แรงงานในท้องถิ่นตัดปอสา และทำไร่ต้นสาในจังหวัดเชียงราย
- จัดสรรเงินออกเป็นทุนหมุนเวียนประจำวันและเงินสำรองระยะยาว
- ส่งเสริมการออมของพนักงาน

เงื่อนไขความรู้

- ยกระดับการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบเต็ม มาใช้เครื่องมือการผลิตสมัยใหม่แทน
- ฝึกอบรมพนักงานอย่างต่อเนื่อง
- เปิดให้คนภายนอกมาเยี่ยมชมและศึกษาการบริหารธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ

เงื่อนไขคุณธรรม

- เจ้าของธุรกิจมีความซื่อสัตย์ในการดำเนินธุรกิจจนประสบผลสำเร็จ
- มีระบบควบคุมคุณภาพสินค้าและรักษาความลับอย่างเคร่งครัด
- มีการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- มีกิจกรรมอบรมคุณธรรมให้พนักงาน

ซึ่งผลการศึกษา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการ
บริหารงานของธุรกิจ สรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

ความพอประมาณ: มุ่งผลประโยชน์ระยะยาวมากกว่าระยะสั้น

หลักความพอประมาณของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญคือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เมื่อเทียบกับการดำเนินธุรกิจได้แก่ การมีจุดมุ่งหมายที่มุ่งหวังได้รับผลประโยชน์หรือผลกำไรสุทธิระยะยาวมากกว่า ระยะสั้นนั่นเอง โดยการประยุกต์ใช้หลักความพอประมาณในทางธุรกิจ จะมีลักษณะการดำเนินงานที่สำคัญๆคือ

การผลิตจะเน้นการผลิตเพื่อลูกค้าบางกลุ่มมากกว่าการผลิตเพื่อขายทั่วไปการรับคำสั่งจะรับคำสั่งเฉพาะที่จะทำได้ตามกำลังที่มีอยู่เพื่อรักษาคุณภาพให้อยู่ในระดับสูง

การแสวงหากำไรจะยึดถือหลักการแบ่งปัน ไม่เบียดเบียนคู่ค้า ให้ร่วมกันเป็นพันธมิตรทางธุรกิจในระยะยาวและเกิดความไว้วางใจ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการจ่ายเงินให้แก่พนักงานและ Supplier อย่างรวดเร็วตลอดจนกันกำไรส่วนหนึ่งสำหรับพัฒนาความรู้และกิจกรรมสังคม

การก่อหนี้และขยายการลงทุน ขยายธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อกำไรมากพอไม่กู้ยืมเงิน และเน้นเฉพาะสาขาธุรกิจที่ตนเชี่ยวชาญ รวมทั้งจะรักษาอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนให้เหมาะสม การแข่งขันด้วยความยุติธรรม เพื่อสร้างพันธมิตรธุรกิจ โดยมีเครือข่ายผู้ผลิตที่เล็กกว่าที่จะจัดส่งงานบางส่วนให้ รวมทั้งมีการฝึกอบรมและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

ความมีเหตุมีผล: ต้องรู้จักลูกค้า รู้จักตลาด รู้จักคู่แข่ง และรู้จักตัวเอง

ส่วนการประยุกต์ใช้หลักความมีเหตุผล ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ คือ การรู้จักลูกค้า รู้จักตลาด รู้จักคู่แข่ง และรู้จักตัวเอง ซึ่งทำให้การบริหารมีลักษณะที่สำคัญๆ ดังนี้

เข้าใจในธุรกิจของตน และตลาดที่ตนแข่งขันอยู่อย่างถ่องแท้ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้ต่างจากคู่แข่ง และมีนวัตกรรมใหม่ๆ มีการวิจัยตลาดรวมทั้งเข้าใจถึง Core Competency ขององค์กรและเน้นการผลิตที่ตรงกับ Core Competency ตลอดจนตรวจสอบผลการดำเนินงานของตนกับบริษัทคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอ (Benchmarking)

เข้าใจถึง Key Success Factor ของธุรกิจ โดยพยายามไม่ให้พนักงานมีหนี้สินและความกังวล ซึ่งจะกระทบต่องานศิลปะที่ต้องใช้ความประณีต รวมทั้งมีการรักษากระบวนการผลิตให้เป็นธรรมชาติที่สุด

สำหรับธุรกิจที่อิงกับเทคโนโลยีต้องพัฒนาความรู้ของพนักงานอย่างต่อเนื่อง และต้องเน้นที่การนำเสนอเทคโนโลยีมาประยุกต์ ตลอดจนมีการแบ่งกลุ่มลูกค้าอย่างชัดเจน และมีความยืดหยุ่นในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าแต่ละ กลุ่มในช่วงเวลาต่างๆ ใช้ทรัพยากรที่มีกระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระจายการผลิตบางส่วนไปใน

ประเทศที่มีแรงงานถูกกว่าเพื่อรักษาความสามารถ ในการแข่งขัน และคิดค้นกระบวนการที่จะนำ วัตถุดิบที่มีต้นทุนสูง หรือหายากกลับมาใช้ใหม่

รับความเสี่ยงในระดับที่เหมาะสมโดยใช้หลักบริหารการตลาดแบบ Concentrated Strategy เพื่อเข้าใจความต้องการของลูกค้าให้ชัดเจนก่อนที่จะขยายตลาดไปยังที่อื่นและ ให้สิทธิ การจัดจำหน่ายในตลาดใหม่ๆ แทนการลงทุนเจาะตลาดด้วยตนเอง

การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ต้องเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม สำหรับการ ประยุกต์ใช้การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำเนินธุรกิจคือ จะต้องเตรียมพร้อมสำหรับการ เปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสมโดย

กระจายผลิตภัณฑ์และตลาดเพื่อลดความเสี่ยง โดยการปรับผลิตภัณฑ์จากสินค้า ฟุ่มเฟือยมาเป็นสินค้าที่ลูกค้าใช้ประจำ และกระจายตลาดในหลายประเทศ เพื่อลดผลกระทบ จากวัฏจักรเศรษฐกิจต่อสินค้าฟุ่มเฟือย

ควบคุมกระบวนการจัดหาวัตถุดิบให้ต่อเนื่อง โดยลงทุนในแหล่งวัตถุดิบของตนเอง รักษา อัตราการหมุนเวียนของพนักงานให้อยู่ในระดับต่ำ ให้ราคาแก่ supplier อย่างเหมาะสม เพื่อรักษา ความสัมพันธ์ระยะยาว และลดต้นทุนของการหา supplier ใหม่ๆ (switching costs) สะสมเงิน ออม โดยมีระบบการแบ่งเงินที่เหลือจากเงินหมุนเวียนเป็นเงินออมระยะยาว และมีนโยบายการ จ่ายเงินปันผลที่เหมาะสมกับการสะสมเงินไว้สำหรับการลงทุนใหม่

สะสมเงินออม โดยมีระบบการแบ่งเงินที่เหลือจากเงินหมุนเวียนเป็นเงินออมระยะ ยาว และมีนโยบายการจ่ายเงินปันผลที่เหมาะสมกับการสะสมเงินไว้สำหรับการลงทุน ใหม่

ประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ โดยมีนโยบายและกำหนดเวลาที่ ต้องประเมินความเสี่ยงอย่างชัดเจน มีการสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า และป้องกันความเสี่ยงจาก ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า รวมทั้งพยายามสร้างความสมดุล ด้านรายรับและรายจ่ายในเงินสกุลต่างประเทศแต่ละสกุล

ส่งเสริมความรู้และคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง

นอกจากการประยุกต์ใช้หลักความพอประมาณ การมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานที่ สำคัญของการดำเนินธุรกิจด้วย ซึ่งธุรกิจต่างๆ จะต้องมีการสร้างความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง และใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง

สร้างเสริมให้พนักงานได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต อย่างสม่ำเสมอ

ร่วมกับผู้ประกอบการอื่นๆ ในการพัฒนาความรู้ และมาตรฐานของธุรกิจ โดย Social Venture Network และ กลุ่มพันธมิตรผู้ให้บริการ Website ภาษาไทย

ส่วนทางด้านคุณธรรมนั้น ต้องมีการสร้างความตระหนักและให้ยึดมั่นในคุณธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในด้านความเพียร ความอดทน และความซื่อสัตย์ โดย

-ให้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

-ให้มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า โดยรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และรักษาความลับของลูกค้าอย่างเคร่งครัด

-ให้มีความซื่อสัตย์ต่อคู่แข่ง โดยการป้องกันผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและจัดทำโครงการเพื่อสังคม

-ส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร โดยปกครองด้วยหลักความเมตตาและการให้สิทธิลาเพื่อไปนั่งสมาธิ การปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเคร่งครัด และยอมรับผลกระทบอย่างเท่าเทียมกันในช่วงวิกฤต

ภาคธุรกิจเอกชนที่มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้ธุรกิจของตนดำเนินงานได้อย่างมีเหตุผล รู้จักลูกค้า รู้จักตลาด รู้จักคู่แข่ง และรู้ตนเอง รวมทั้งพนักงานมีความรู้ และยึดมั่นในคุณธรรมได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจน จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ธุรกิจมีเครื่องป้องกันผลกระทบจากภาวะความเสี่ยง ภัยจากการดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินธุรกิจร่วมมือกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินธุรกิจได้รับผลประโยชน์หรือผลกำไรสุทธิระยะยาวและ ยั่งยืน รวมทั้งช่วยเศรษฐกิจทั้งระบบสามารถเติบโตอย่างมั่นคง แข็งแรงได้ในที่สุด การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการบริหารเพื่อเสริมสร้างความสมดุลและยั่งยืน อันเกิดจากการวางรากฐานและแนวทางการเติบโตอย่างสม่ำเสมอเป็นขั้นตอนและยังเป็นการระมัดระวังเพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ขณะเดียวกันก็ต้องมีจิตสำนึกในคุณธรรม และความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบธุรกิจ

สุขสวรรค์ กันตะบุตร ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศึกษาจากตัวอย่างความสำเร็จขององค์กรที่ใช้ปรัชญาพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ วิเคราะห์กรณีศึกษาในหลายๆองค์กรทำให้สามารถสรุปเป็นแนวทาง ปฏิบัติ 10 ประการแห่งองค์กรธุรกิจแบบพอเพียง อันเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ธุรกิจใดที่ต้องการสร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1) การมองการณ์ไกลในการบริหารจัดการและตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งจะคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวมากกว่าการคิดถึงกำไรระยะสั้น

2) การให้คุณค่าแก่บุคลากรอย่างจริงจัง มีการพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง และหลีกเลี่ยงที่จะปลดพนักงานออกแม้จะต้องเผชิญวิกฤติต่างๆ เนื่องจากพนักงาน ถือเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่บริษัทได้ลงทุนไปมากมายเพื่อให้บริการที่ดีแก่ ลูกค้า ซึ่งหลังจากผ่านพ้นวิกฤติ พนักงานเหล่านี้จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้องค์กรเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง แต่ถ้ามีการปลดพนักงานออก จะทำให้บริษัทต้องเริ่มต้นใหม่หลังสิ้นวิกฤติ โดยจะต้องรับบุคลากรใหม่ ต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาให้มีความสามารถ อีกทั้งพนักงานใหม่เหล่านี้ยังต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ความต้องการของลูกค้าแต่ละคน แต่ถ้าเป็นพนักงานเก่าก็จะเข้าใจความต้องการของลูกค้าได้ทันที

3) ต้องมีความจริงใจและปรารถนาดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนการสร้างสรรค สังคมปัจจุบันเพื่อเป็นสังคมแห่งอนาคตที่ดี เพราะธุรกิจจะอยู่ได้ต่อเมื่อประชากรในอนาคตต้องอยู่ได้ด้วย

4) การพัฒนานวัตกรรมทั่วทั้งองค์กรไม่เพียงแค่การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์และบริการเท่านั้น บุคลากรในทุกระดับมีส่วนสำคัญให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ระดับปฏิบัติการได้มีส่วนในการนำเสนอความคิดสร้าง สรรคใหม่ๆ เพราะผู้บริหารระดับสูงส่วนใหญ่รู้แค่เรื่องนโยบาย ขณะที่พนักงานจะมีความชำนาญและรู้ดีว่าในกระบวนการปฏิบัติควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพ

5) ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ใช้ และ/หรือพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพแต่ราคาไม่สูง โดยเฉพาะเทคโนโลยีแบบไทย ๆ หรือพื้นบ้าน

7) ขยายธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อพร้อมทุกด้านเท่านั้น

8) ลดความเสี่ยงโดยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ตลาดที่หลากหลาย และการลงทุนที่หลากหลาย

9) แบ่งปัน รวมถึงการแบ่งปันองค์ความรู้ที่มีเพื่อพัฒนาตลาด เพื่อผลประโยชน์ที่ตกแก่ผู้บริโภคและสังคม

10) ยึดถือจริยธรรม มีความอดทนและขยันหมั่นเพียร

งานวิจัยการวิเคราะห์อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง (อภิชัย พันธเสน, 2546 : 6) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะแสดงให้เห็นว่าพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงพระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ณ ศาลาดุสิดาลัยนั้น เป็นกรอบแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ได้จริงในฐานะที่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ งานวิจัยนี้ต้องการจะชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถประยุกต์ใช้ได้กับเศรษฐกิจทุกสาขาโดยในกรณีนี้จะแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม ทำให้ได้ข้อสรุปชัดเจนถึงหลักการที่จะนำไปประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในการจัดการธุรกิจหรืออุตสาหกรรมได้ 9 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ แต่มีราคาถูก
- 2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 3) เน้นการจ้างงานเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
- 4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- 5) ไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- 6) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและหรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้
- 8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ
- 9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่นภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับเป็นหลัก

ข้อสังเกตที่สำคัญจากการวิจัยครั้งนี้คือ เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้ครอบคลุมหลักการของบรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance) ที่เน้นในเรื่องความเป็นธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Equality) ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ (Transparency) และความรับผิดชอบอย่างมีคุณธรรม (Accountability) แต่เศรษฐกิจพอเพียงนั้นได้ก้าวไปไกลกว่าที่เน้นการบริหารจัดการอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด และเน้นความไม่โลภพร้อมกันด้วย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมและของประเทศโดยส่วนรวม ดังนั้น ในกรณีของประเทศไทยจึงควรเน้นการดำเนินธุรกิจในแนวเศรษฐกิจพอเพียงแทนที่จะตามแนวคิดบรรษัทภิบาล ซึ่งเป็นแนวคิดที่มี

รากฐานจากอารยธรรมตะวันตก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความหมายและเหมาะสมที่น่าจะนำไปปฏิบัติมากกว่าบรรษัทภิบาลเสียอีก (อภิชัย พันธเสน, 2546 : 260) ดังนั้น สามารถนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์เข้ากับธุรกิจและอุตสาหกรรมได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงมีสองสถานะภาพ สถานภาพหนึ่งเป็นกรอบความคิดหลักที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ สถานภาพที่สองเป็นข้อเสนอในการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล

เศรษฐกิจพอเพียงดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สงบ สันติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับและใจตนเองเป็นที่สำคัญ แท้ที่จริง คือ วิถีชีวิตไทยนั่นเอง วิถีชีวิตไทยที่ยึดทางสายกลางของความพอดี เป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์โดยให้ความสำคัญกับการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งรักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทยอย่างมั่นคง สมดุลและยั่งยืน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวาระแห่งชาติในการพัฒนาประเทศ เป็นวิถีทางเลือกการพัฒนาเพื่อปลดปล่อยตัวเองจากการพัฒนาที่ผ่านมาที่เป็นภาพสะท้อนของการพัฒนาบนบริบทสังคมโลกที่มุ่งการพัฒนาด้านวัตถุ บริโภคนิยม ทุนนิยมส่งเสริมให้คนในสังคมสะสมความต้องการที่ไม่ที่สิ้นสุดของมนุษย์ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากซับซ้อนมากมายตามมา ทางรอดของคนในชาติเพื่อการพัฒนาค่อยเป็นค่อยไป การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการพัฒนาประเทศท่ามกลางการพัฒนาที่เน้นเศรษฐกิจเป็นจากหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือให้รู้พอประมาณ ไม่โลภ มีเหตุผล รู้จักคิดใคร่ครวญ มีภูมิคุ้มกัน เมื่อมีสภาพการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้น ต้องมีสติ มั่นคงไม่หวั่นไหว และทุกอย่างดำเนินไปได้ด้วยพื้นฐานของคุณธรรมและความรู้ คือเป็นคนดี ซื่อสัตย์ สุจริต รู้จริง รู้รอบคอบ ไม่ประมาท รู้เท่าทันสังคมในปัจจุบัน นำไปสู่สังคมที่มั่นคง สมดุลและยั่งยืน การทำธุรกิจที่เป็นไปเพื่อทำกำไรหรือหวังกอบโกยตามระบบทุนนิยมนั้นกลับไปไม่รอด ดังนั้นทั่วโลกในขณะนี้จึงหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาและดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งหวังผลแห่งความสมดุลและยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมมากขึ้น

องค์กรธุรกิจถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ถ้าธุรกิจของไทย ไม่ว่าจะขนาดใด ได้มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการวางกลยุทธ์และกำหนดนโยบาย ก็จะทำให้ธุรกิจต่างๆเหล่านั้นสามารถที่จะยั่งยืนอยู่ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจที่นับวันมีแต่จะเพิ่มขึ้น ซึ่ง ผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เราอาศัยอยู่มี

การพัฒนาอย่างมั่นคงต่อไปในอนาคตเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในการนำหลักปรัชญาดังกล่าวไปใช้ การดำเนินการที่ผ่านมาว่า ในปี 2546 สศช.ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนและขยายผลแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประชาชนกลุ่มต่างๆ ในปี 2548 คณะอนุกรรมการฯ ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ทั้งด้านองค์การภาครัฐ ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน ด้านการเมืองและวิชาการ ด้านสื่อมวลชนและประชาชน ด้านประชาสังคม และด้านองค์กรธุรกิจเอกชน ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาฯ ให้ขยายผลไปยังประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์และภาคธุรกิจเอกชน บริษัทต่างๆ ถือเป็นเครือข่ายสำคัญที่มีพลังในการช่วยขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ขยายวงกว้างและมีผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้รับการยอมรับและเชื่อถือในการนำไปประยุกต์ใช้ นำไปปฏิบัติ ทุกระดับ ทุกภาคส่วนได้จริง

ตอนที่ 3 แนวคิดการเรียนรู้ของชุมชน

การเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้บุคคล ชุมชน องค์กรได้มีการเรียนรู้เพื่อตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดและการกระทำของตนเอง โดยได้ลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงไปเพราะได้เรียนรู้บางสิ่งบางอย่าง ทำให้เกิดการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีอยู่เก่า กระทำหรือดำเนินกิจกรรมบางอย่างผิดจากแต่ก่อน หรือเปลี่ยนทัศนคติในบางเรื่อง การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสำหรับคนทุกคน

3.1 การเรียนรู้ของชุมชน

มณฑิธร บุญช่างเผือกและคณะ (2550 : 9) ได้ให้ความหมายกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึงกระบวนการที่สมาชิกในชุมชนเข้ามารวมกลุ่มคิดวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ วิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา ตัดสินใจทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และการสรุปบทเรียนเพื่อยกระดับสติปัญญาในการแก้ปัญหาให้สูงขึ้น ในบางชุมชนการเริ่มต้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นความคิดริเริ่มและความพยายามของชาวบ้านหรือผู้นำชุมชนนั่นเอง ในบางชุมชนการกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ เกิดจากคนภายนอก เช่น นักพัฒนา เอกชน ภาครัฐ สถาบันการศึกษา ในบางชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจและฝ่ายต่างๆ ที่ทำให้การเรียนรู้และการทำงานของชุมชนเติบโต ขยายตัว ขยายเครือข่ายและมั่นคงขึ้น การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาและ

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็นเรื่องที่มีพลวัต เพราะชุมชนเป็นการรวมกลุ่มที่หลากหลาย และพลังของชุมชนเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

David Mathews (อ้างถึงในปาริชาติ วัลย์เสถียร, 2546 : 8-9) ได้สรุปว่ากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นสิ่งที่คนในชุมชนเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น อะไรคือสิ่งที่มีคุณค่าต่อชุมชน ชุมชนมีเป้าหมายตรงกันหรือไม่ อะไรคือสิ่งที่ชุมชนคิดเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น กระบวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนและสาธารณะ ทำให้คนในชุมชนเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งไม่อาจรู้โดยลำพังจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนกำหนดหรือนิยามประเด็นปัญหาสาธารณะร่วมกัน การเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็นจุดเริ่มต้น ของการพัฒนาชุมชนในวิถีทางที่ทำให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ การสร้างความเป็นชุมชนจึงเป็นหน่วยเดียวกับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และแยกไม่ขาดจากการสร้างสำนึกสาธารณะ ฉะนั้นชุมชนที่อุดมไปด้วยชีวิตสาธารณะที่มีสุขภาพดีหรือชุมชนเข้มแข็ง คือชุมชนแห่งการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นลอยๆ ได้ จำเป็นต้องมีสาระที่เรียนรู้ควบคู่ไปด้วยเสมอ กล่าวคือ เมื่อบุคคลนั้นใช้กระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้เพื่อที่จะเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ แล้ว ผลที่ตามมา คือ ผู้นั้นอาจจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจเรื่องนั้นๆ ก็ได้ แต่สิ่งที่มักเกิดขึ้นควบคู่กันไปโดยที่ผู้นั้นอาจจะไม่รู้ตัว คือ กระบวนการหรือวิธีการในการเรียนรู้ตนเอง (ทิสนา แคมมณี, 2544: 1-3) นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้ยังเป็นกระบวนการทางสังคม (Social process) เนื่องจากบุคคลต้องอยู่ในสังคมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตนเอง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย (ทิสนา แคมมณี, 2544: 11) และกระบวนการเรียนรู้มีลักษณะเป็นพลวัต (dynamic) และเป็นกลไกสำหรับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การทำความเข้าใจและอธิบายการเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของชีวิตและชุมชนในชนบท จึงต้องหยิบยกเอากระบวนการเรียนรู้มาพิจารณา เพราะการเรียนรู้เป็นหัวใจหรือแกนกลางของความเคลื่อนไหวการศึกษาในวิถีชุมชน ดังนั้นการเรียนรู้จึงประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาทั้งของตนเองและชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้เข้ากับสังคมไทยตลอดจนสังคมโลก
- 2) การแสวงหาทางออกที่เหมาะสมกับตนเองและชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุม สัมมนา การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ

3) การสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นผลจากการตัดสินใจของตนเองและชุมชน ในส่วนของชุมชน กิจกรรมที่ทำขึ้นนี้อาจเรียกว่า กิจกรรมเครือข่าย เพราะเป็นตัวชักจูงและเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกัน

4) การประเมินผลกิจกรรม และนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงกระบวนการทั้งหมด

พจนี เทียมศักดิ์ (2544: 76-77) ได้ให้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชนไว้ 4 ประการดังนี้

1) ความรู้และระบบความรู้ ระบบความรู้ของชุมชนเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และคนกับคน อันเป็นปรากฏการณ์ที่ออกมาในวิถีชีวิตด้านต่างๆ เช่น การทำนา การหาอาหาร การจักสาน การทอผ้า การเพาะพันธุ์และการใช้พืชสมุนไพร จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้ที่มีอยู่ตลอดเวลา

2) การสั่งสมและการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเป็นการสั่งสมทั้งระบบคิด ระบบความรู้ ระบบคุณค่าที่สืบต่อกัน เกิดจากการกระจายความรู้หลายรูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การกระจายความรู้ภายในกลุ่มครอบครัวและเครือญาติ การกระจายความรู้ผ่านผู้นำ การบอกเล่าแบบปากต่อปากจากคนในหมู่บ้านเดียวกัน การรวมกลุ่มพูดคุย การอ่านเอกสารที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร การถ่ายทอดจากศรัทธา ความเชื่อ พิธีกรรม จารีตประเพณี และการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทัศนศึกษา การรณรงค์ เป็นต้น

3) สถาบันสังคมซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และระบบความรู้ในชุมชน สถาบันทางสังคม ซึ่งเป็นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของบุคคล มีรูปแบบและมีจุดประสงค์ที่แน่นอนร่วมกัน ตัวอย่างของสถาบันทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว วัด และกลุ่มปราชญ์ชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่ถ่ายทอดความรู้และระบบความรู้แก่สมาชิก เนื่องจากครอบครัวเป็นองค์กรทางสังคม ซึ่งมีหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม อบรม และถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์และการปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตอันเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตวัดเป็นสถาบันที่ช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน เป็นศูนย์กลางของชุมชนในเชิงการเรียนรู้ เพราะวัดเป็นสถาบันทางศาสนาที่อบรมถ่ายทอดอุดมการณ์แห่งชีวิตให้กรอบและบรรทัดฐาน ความประพฤติและจริยธรรม ให้ความมั่นคงและความอบอุ่นทางจิตใจโดยผ่านพิธีกรรมอันเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการปราชญ์ของชุมชน เป็นบุคคลที่มีความชำนาญหรือความสามารถเฉพาะทาง เช่นมีความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคด้วยสมุนไพร เป็นต้น

4) การสร้างสรรค์และปรับปรุงความรู้และระบบความรู้ของชาวบ้านเนื่องจากระบบความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม ระบบความรู้จึงมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับการปรับเปลี่ยนไปด้วย เช่น การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดการผสมผสานการสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาขึ้นมาใหม่ เป็นการรับแนวคิดและรูปแบบการจัดการเข้ามาผสมผสานตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยนำมาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนอันเป็นการบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้ที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เพราะการจัดการศึกษาของชุมชนมิได้เกิดขึ้นลอย ๆ เหมือนอย่างการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่เป็นการศึกษาที่มีรากฐานมาจากชุมชน นอกจากนี้การจัดการศึกษาของชุมชนยังมีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง คือ การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์วางอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมสังคมของชุมชน รูปแบบการเรียนรู้จึงเรียบง่ายเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับแนวทางการดำรงชีวิตในชุมชน สามารถเรียนรู้ได้โดยตรง เร็วและกว้าง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จึงตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงกระบวนการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์หรือการเรียนรู้ของชุมชนจึงไม่ได้มุ่งเฉพาะตัวความรู้หรือเทคนิค แต่รวมถึงแนวคิด ศีลธรรมและจริยธรรม วิถีชีวิตของผู้รู้ ผู้นำและชุมชนด้วยซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้แบบองค์รวม ไม่แยกเป็นส่วนๆ เหมือนอย่างการศึกษาในระบบโรงเรียน

นอกจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้แล้ว บทบาทที่ชุมชนต้องทำควบคู่กันไป คือ การสนับสนุนและพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เข้มแข็งและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม บทบาทในการสร้างสนับสนุนและพัฒนาระบบการเรียนรู้มีลักษณะเป็นกระบวนการ เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันตลอดเวลา บทบาทของชุมชนในการสนับสนุนและพัฒนาระบบการเรียนรู้พอจะสรุปได้ดังนี้

1) การสร้างและพัฒนาองค์กรชาวบ้านหรือองค์กรชุมชน โดยทั่วไป กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นผลมาจากการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุนและความรู้ระหว่างชาวบ้าน ความสัมพันธ์จากการแลกเปลี่ยนนี้อาจสะดุดหยุดลงได้ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ยั่งยืน ฉะนั้น ชุมชนจึงต้องเข้าไปมีบทบาทในการกระตุ้นและสนับสนุนให้ชาวบ้านมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุนและความรู้ร่วมกัน การจัดการร่วมกันนี้คือจุดเริ่มต้นขององค์กรชุมชน

2) การสนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ การสนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นอีกบทบาทหนึ่งของชุมชนในการที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เติบโตและก้าวหน้า

อย่างมั่นคง การสนับสนุนและพัฒนานี้ ชุมชนโดยทั่วไปมักเริ่มต้นจากการสนับสนุนให้องค์กรชาวบ้านที่เกิดขึ้นแล้วในชุมชนได้มีโอกาสนำทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน และความรู้ของตนไปแลกเปลี่ยนกับองค์กรชาวบ้านและองค์กรอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเหล่านี้บนพื้นฐานของการเรียนรู้ การพึ่งพาอาศัยและการจัดการร่วมกัน

3) การสร้างและพัฒนาสถาบันการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการรักษาราชการชาวบ้าน กระบวนการและเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่และสืบทอดไปสู่ลูกหลานคนรุ่นหลัง เป็นความพยายามที่จะพัฒนาองค์กรและเครือข่ายให้มีความมั่นคงและเข้มแข็ง มีการชักนำชาวบ้านเด็กและเยาวชนให้เข้ามาร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวางการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดกลุ่มหรือองค์กรชุมชนและเครือข่ายการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรร่วมกัน และเป็นเงื่อนไขสำคัญในกระบวนการสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาและประยุกต์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชน

คณะกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 9 – 15) กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเริ่มต้นจากวงจรการเรียนรู้ โดยการ “รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน และร่วมรับผลจากการกระทำ” ถ้าวงจรแห่งการเรียนรู้ของชุมชนใดหมุนเร็วหรือมีพลวัตสูง แสดงว่า ชุมชนนั้นมีพลังการเรียนรู้สูง รายละเอียดมีดังนี้

1) รวมคน ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ในชุมชนต้องยึดหลักว่า ทุกคนในชุมชนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติ การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล และทรงพลัง ต้องเริ่มต้นจากการรวมคนในชุมชนเป็น “องค์กรชุมชน” เพื่อเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา เทคโนโลยี การจัดการ การประกอบอาชีพ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ฯลฯ การรวมคนมีวัตถุประสงค์เพื่อรวม “พลังใจ” เป็นการเสริมใจซึ่งกันและกัน สมาชิกขององค์กร มีความสนใจและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้เกิด “จิตสำนึกร่วม” ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทร องค์กรชุมชนที่มีสมาชิกหลากหลายทั้ง เพศ วัย และอาชีพ และพบปะกันอย่างต่อเนื่อง องค์กรชุมชนนั้นย่อมมีความเข้มแข็ง

จำนวนองค์กรในชุมชนจะมีจำนวนเท่าไรก็ได้ คน ๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกของหลายองค์กร เช่น เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มต่อต้านยาเสพติด กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ

และกลุ่มป่าชุมชน ชุมชนใดมีจำนวนองค์กรชุมชนมาก แสดงว่าชุมชนนั้นเข้มแข็ง เพราะมีจำนวน “ผู้นำ” มาก ซึ่งจะเกิด “กลุ่มผู้นำ” ติดตามมา และเป็น “ทุนทางสังคม” ที่สำคัญที่สุดของชุมชน

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการระดมทุนทางสังคมจาก “ภายใน” ชุมชนควรสร้างกิจกรรมที่บุคคลใน ชุมชนสามารถ “มีส่วนร่วม” เช่น การออมทรัพย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเพณี พิธีบ้าน หรือประวัติศาสตร์หมู่บ้าน เป็นต้น หรือทำให้เกิดการเชื่อมต่อ องค์กรในชุมชนเข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มป่าชุมชน-กลุ่มสมุนไพร กลุ่มออมทรัพย์-กลุ่มแปรรูปอาหาร หรือกลุ่มวัฒนธรรม-วัด-โรงเรียน เป็นต้น

การเชื่อมต่อองค์กรในชุมชนกับองค์กรภายนอกเป็นการระดมทุนทางสังคมจาก “ภายนอก” ชุมชน ซึ่งมีความสำคัญว่าการระดม “เงิน” เนื่องจากแต่ละองค์กรมีศักยภาพ “จุดแข็ง” ที่แตกต่างกัน องค์กรในชุมชนที่สามารถเชื่อมต่อกับองค์กรภายนอก เช่น กลุ่มป่าชุมชนกลุ่มสมุนไพร กลุ่มแปรรูปอาหาร กรมส่งเสริมการเกษตร สหกรณ์เลมอนฟาร์ม หรือกลุ่มวัฒนธรรม วัด โรงเรียน ย่อมช่วยทำให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพราะต่างก็มีศักยภาพที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กันและกัน

การรวมคนเป็น “กลุ่ม” และการเชื่อมต่อองค์กรเป็น “เครือข่าย” สามารถกระทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละท้องถิ่น วิธีที่ได้รับความนิยม ได้แก่ “การจัดเวที” อาจเรียกว่า “เวทีชาวบ้าน” หรือ “เวทีประชาคม” เป็นการเปิด “พื้นที่ทางสังคม” แล้วนำประเด็นที่ชุมชนให้ความสนใจมาเป็น “เครื่องมือ” ใน “การรวมคน” และ “การสืบค้นผู้นำ” เช่น การเลี้ยงชีพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพ พิธีกรรมและประเพณี ดนตรีพื้นเมือง ประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น

ชุมชนหลายแห่งใช้ “ผู้นำ” ในชุมชนเป็น “เครื่องมือ” ในการรวมคน อาจเป็นพระภิกษุ ครู หมอพื้นบ้าน ผู้นำจิตวิญญาณด้านพิธีกรรม หรือผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้นำเหล่านี้มักเป็น “ผู้นำตามธรรมชาติ” ซึ่งมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน อดกลั้น และมีจิตใจอาสาสมัคร

บางกรณี องค์กรจากภายนอก โดยเฉพาะ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน เข้าไปมี บทบาทในการกระตุ้นให้คนในชุมชนรวมตัวกัน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการเกษตรเข้าไปจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนกระตุ้นให้รวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนภาคธุรกิจเอกชนที่มีบทบาทเด่นชัด ได้แก่ บริษัทบางจากฯ ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันทำธุรกิจค่าน้ำมัน เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนใช้ “คน” เป็นทั้ง “ปัจจัย” และ “เป้าหมาย” ของการเรียนรู้ ดังนั้น “รวมคน” จึงเป็นขั้นตอนที่ “สำคัญที่สุด” การรวมคนด้วย “ความคิด” จะสามารถ

รวม “พลังใจ” ของ “ผู้นำจิตวิญญาณ” ได้เป็นอย่างดี ทำให้ได้คนที่มี “คุณภาพ” มี “พลัง” และเป็นกรรวมตัวที่มี “ความยั่งยืน” ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานในขั้นต่อ ๆ ไปประสบความสำเร็จ

ถ้ากรรวมคนใช้ “ผลประโยชน์” เป็น “ตัวล่อ” อาจได้คนจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น แต่จะได้แต่ “กาย” ไม่ได้ “ใจ” และมักได้คนที่ไม่มี “คุณภาพ” ไม่มี “พลัง” เป็นการรวมตัวที่ไม่มี “ความยั่งยืน” ซึ่งเป็นวิธีการที่หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่นิยมใช้ในการพัฒนาชุมชนในช่วง 30-40 ปีที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลให้ “ระบบคิด” ของชุมชนใน “การพึ่งตนเอง” ถูกทำลายจนเกือบหมดสิ้น

2) ร่วมคิด มีวัตถุประสงค์เพื่อระดม “พลังความคิด” ให้รู้แจ่มแจ้ง โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อระดมความคิด สร้างความเข้าใจร่วมกัน ปรับกระบวนการทัศน์ สร้างวิสัยทัศน์ร่วม แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหาและโอกาสอย่างรอบด้าน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา (เรียนรู้อะไร) กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนงานในการแก้ปัญหา (เรียนรู้อย่างไร เรียนรู้กับใคร เรียนรู้ที่ไหน)

3) ร่วมทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวม “พลังการจัดการ” ตามแผนงานที่กำหนด โดยใช้หลักสหกรณ์ การฝึกฝนจากการทดลองทำ และการปฏิบัติในพื้นที่จริง กิจกรรมจริง สถานการณ์จริง ประกอบกับการใช้ หลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยี และระบบการบริหารจัดการที่ดีมาสร้างความเชื่อมโยงกัน ซึ่งการจัดแบ่งบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4) ร่วมสรุปบทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “พลังภูมิปัญญา” โดยเริ่มต้นจากการประเมินตนเองและประเมินผลงานผ่านเวทีกลุ่มและเครือข่าย ทำให้เกิดการเชื่อมต่อทักษะองค์ความรู้และประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนา “องค์ความรู้ใหม่” ขององค์กร จากนั้น เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อ (เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์) ไปสู่องค์กรชุมชนอื่น ๆ

5) ร่วมรับผลจากการกระทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “พลังปิติ” โดยการยกย่อง ชื่นชม และให้กำลังใจคนที่เสียสละและทำงานให้กับชุมชนและสังคม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุขจากการทำงานร่วมกัน ส่วนผลจากการกระทำอาจได้รับในมิติที่แตกต่างกัน เช่น สมาชิกองค์กรชุมชนได้รับผลทางด้านเศรษฐกิจ นักเรียนได้เรียนรู้วิถีคิดและการทำงานเป็นทีม ส่วนครูได้เรียนรู้ศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการปฏิบัติการเรียนการสอนในโรงเรียน

โดยสรุป การเรียนรู้ของชุมชนคือการที่คนในชุมชนได้สร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมมือร่วมใจกันทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนในชุมชน และมี

การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน และร่วมรับผลการกระทำอย่างต่อเนื่อง

3.2 การเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยน

การเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยน นักการศึกษาผู้ใหญ่ชื่อ Jack Mezirow ได้พัฒนาขึ้น เรียกว่าทฤษฎีการปรับเปลี่ยน (Transformation Theory) เมื่อปี ค.ศ. 1978 (Jack Mezirow, 1995. อ้างถึงใน พจนานุกรมศัพท์, 2544 : 90-92) เป็นทฤษฎีที่ Mezirow มองว่าผู้ใหญ่มีศักยภาพของความเป็นอิสระเสรีในการคิดและการกระทำที่สูงและมีความเชื่อ เกี่ยวกับฐานรากแห่งพฤติกรรมมนุษย์ว่าบุคคลเมื่อมีประสบการณ์เช่นใดก็จะมองสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ตามประสบการณ์ของตนเอง เป็นกรอบที่บุคคลใช้อ้างอิง (Frames of Reference) ในการตีความหมายและสร้าง ความเข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆ และส่งผ่านถึงกรอบความคิดและการกระทำของบุคคลนั้น กรอบการอ้างอิงจึงเป็นโครงสร้างของความเชื่อเบื้องต้นของบุคคล (Structure of Assumptions) เป็นตัวกำหนดกรอบการคิดของ บุคคล และเมื่อกรอบความคิดเป็นเช่นไร แนวทางการกระทำก็จะเป็นเช่นนั้น

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Mezirow เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนปลดปล่อยหรือเป็นอิสระจากกรอบการอ้างอิงหรือความเชื่อเบื้องต้นที่ตนเองยึดถือ การเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Mezirow จึงเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนกรอบการอ้างอิงหรือความเชื่อ ความรู้สึก ทักษะคติ ต่อเนื่องถึงกระบวนการทัศนทางความคิดของบุคคล โดยเริ่มต้นด้วยการทบทวนชีวิต (life review) และคิดไตร่ตรองในประสบการณ์ของตนเอง ตระหนักรู้อย่างมีวิจารณญาณว่า ความเชื่อเบื้องต้นที่ตนยึดถือและปฏิบัติอยู่เป็นตัวเข้ามาจำกัดวิถีทางการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก นึกคิดของเราอย่างไรและทำไม เมื่อความเข้าใจในความเชื่อเบื้องต้นของเราครอบคลุมมากขึ้น ก็ akan เห็นความแตกต่าง เห็นรายละเอียดทุกแง่มุม และเกิดการบูรณาการความรู้ ความเชื่อและประสบการณ์ใหม่ เข้ากับสิ่งเดิมได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในฐานรากซึ่งเป็นที่มาของพฤติกรรมที่แท้จริง นำสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลต่อเนื่องถึงการปฏิบัติการทางสังคม (social action) ในท้ายสุดจะปลดปล่อยบุคคลนั้นออกจากกรอบความเชื่อและความคิด เดิมที่ครอบงำเขาอยู่ ซึ่งหมายถึงบุคคลได้มีการเรียนรู้และเกิดการปรับความเข้าใจ ปรับความรู้สึกนึกคิด และปรับการกระทำในแนวทางใหม่ เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมให้ก้าวหน้าขึ้นอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง มิได้ยึดติดการความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำเดิม

Mezirow เชื่อว่าการปรับเปลี่ยนกรอบความเชื่อและความคิดของบุคคลจะประสบผล
 อย่างดี ในภาวะวิกฤตการณ์ของชีวิต คือภาวะที่บุคคลไม่ทราบว่าจะตัดสินใจทิศทางของชีวิต
 อย่างไร (Disorienting Dilemma) และผลของการปรับเปลี่ยนความเชื่อและความคิดจะเป็นการ
 เปลี่ยนแปลงชีวิตของบุคคลนั้นอย่างสำคัญ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Mezirow สรุปดังนี้

1) เริ่มจากภาวะวิกฤตหรือภาวะยากลำบากของชีวิต เป็นขั้นตอนแรกของการปรับเปลี่ยน
 พฤติกรรม โดย Mezirow มองว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เริ่มต้นได้อย่างดีเมื่อผู้ใหญ่ต้องเผชิญกับ
 ความยุ่งยากในชีวิต ซึ่งเมื่อริเริ่มขึ้นแล้วกระบวนการเรียนรู้จะติดตามมาได้ง่ายทำให้สามารถพิชิต
 ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้

2) ตรวจสอบตนเอง เป็นการตรวจสอบกรอบความเชื่อของตนเอง การยึดถือปฏิบัติของ
 ตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมรอบข้างและ
 มุมมองของตนเองที่มีต่อโลก ซึ่งกระบวนการทบทวนชีวิตนี้ ทำให้ผู้ทบทวนได้เห็นภาพระบบ
 ความคิดของตนเองซึ่งเป็นระบบภายในที่แสดงออกสู่ภายนอก

3) ประเมินตนเองอย่างมีวิจารณญาณ เกี่ยวกับความเชื่อเบื้องต้น(Assumptions) เป็น
 การประเมินตนเองภายหลังจากการสำรวจตรวจสอบตนเองแล้ว โดยอาจมีการประเมินแบบ
 วิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อเบื้องต้น ซึ่งกรอบความเชื่อเบื้องต้นนี้เป็นตัวกำหนดมุมมองโลก และ/หรือ
 ทักษะคิดส่วนบุคคล

4) วิพากษ์วิจารณ์ร่วมกันในประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เกิดขึ้นเมื่อบุคคลติดต่อสื่อสาร
 กับบุคคลอื่น อาทิ การสนทนา การร่วมวิพากษ์สถานการณ์ต่างๆ กับผู้มีประสบการณ์ คล้ายคลึง
 กัน โดยใช้ประสบการณ์ปกติธรรมดาที่มีอยู่ของบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจและ
 ประสบการณ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องับประเด็นของการสนทนาหรือการวิพากษ์ ซึ่งเชื่อมโยงต่อเนื่องถึง
 การวางเป้าหมายในการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน

5) ค้นหาทางเลือกบทบาทใหม่ของตน เมื่อเข้าใจถึงการยึดถือปฏิบัติของตนเองและ กลุ่ม
 สถานการณ์ที่เป็นปัญหา จึงค้นหาทางเลือกใหม่ ความสัมพันธ์ใหม่ และการกระทำใหม่ เพื่อให้
 เกิดการ ปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินชีวิตที่เคยยึดถือสิ่งๆ ที่คิดว่าเหมาะสม

6) วางแผนเพื่อการปฏิบัติการ หลังจากนั้นจึงได้วางแผนการกระทำ จากการประเมิน
 สถานการณ์และจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

7) ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมในด้านองค์ความรู้เพื่อการปฏิบัติ ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติจะเฝ้าหาความรู้และทักษะในการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย

8) ทดลองปฏิบัติตามแผนและประเมินผลย้อนกลับ ในขณะที่ปฏิบัติการและหลังจากปฏิบัติการ จะมีการติดตามประเมินผลควบคู่ไปด้วย เพื่อปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อแสวงหาองค์ความรู้เพิ่มเติมให้เหมาะสมสำหรับการดำเนินการตามแผนที่วางไว้

9) พัฒนาความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองในบทบาทใหม่ เมื่อบุคคลหรือกลุ่มได้ปฏิบัติจนเห็นผลสำเร็จแล้วความเชื่อมั่นในตนเองต่อกิจกรรมความเชื่อใหม่ ทักษะคิดใหม่ กรอบความคิดใหม่ และการกระทำใหม่ และความสัมพันธ์กับสังคมรอบข้างหรือผู้เกี่ยวข้องในแนวทางใหม่ได้เกิดขึ้น

10) บุรณาการเข้าสู่ชีวิตบนพื้นฐานของมุมมองใหม่ เมื่อความเชื่อมั่นได้เกิดขึ้น บุคคลหรือกลุ่มจะผสมผสานสิ่งใหม่เข้าสู่วิถีชีวิตบนพื้นฐานของแนวความคิดใหม่ ซึ่งเมื่อมาถึงขั้นนี้แล้วความยั่งยืนในกระบวนการเรียนรู้ได้เกิดขึ้น การกระทำการใดๆ ในวิถีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาตนเองหรือสังคม จะมีการทบทวนอย่างรอบคอบอย่างเป็นขั้นตอน นำสู่การปรับเปลี่ยนสู่ทัศนคติ ความคิดและการปฏิบัติใหม่ได้ในที่สุด

แกนหลักของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Mezirow ประกอบด้วย 3 ส่วนร่วมกันคือ 1) ประสบการณ์ 2) การคิดไตร่ตรอง และ 3) การสนทนาอย่างมีเหตุผล จะรวมถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการสนทนา เช่น ข้อมูลข่าวสารที่สมบูรณ์ ความรู้ ความสามารถที่จะประเมิน ข้อโต้แย้ง และความมีเสรีภาพในการคิดและวิพากษ์ ทฤษฎีการปรับเปลี่ยน กระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Mezirow ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

การเรียนรู้เป็นกระบวนการอันหนึ่งที่บุคคลจะเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึกความคิดเห็น และการกระทำ ของตนเอง โดยได้ลงมือปฏิบัติจริงๆ การเรียนเป็นกิจกรรมที่จะทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงไป เพราะได้เรียนบางสิ่งบางอย่าง ทำให้เกิดการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีอยู่เก่ากระทำหรือดำเนินกิจกรรมบางอย่างผิดจากแต่ก่อน หรือเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็น ในเรื่องบางเรื่องการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน หรือกำลังศึกษาเล่าเรียน การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถฝึกหัดให้เกิดมีขึ้นมาได้ โดยอาศัยปัจจัยภายนอกอื่นๆหลายปัจจัย เช่น ลักษณะของบทเรียนที่เรียน เครื่องล่อใจต่างๆ สิ่งแวดล้อมรอบตัว การแนะแนวในการเรียน และครูผู้สอน อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี

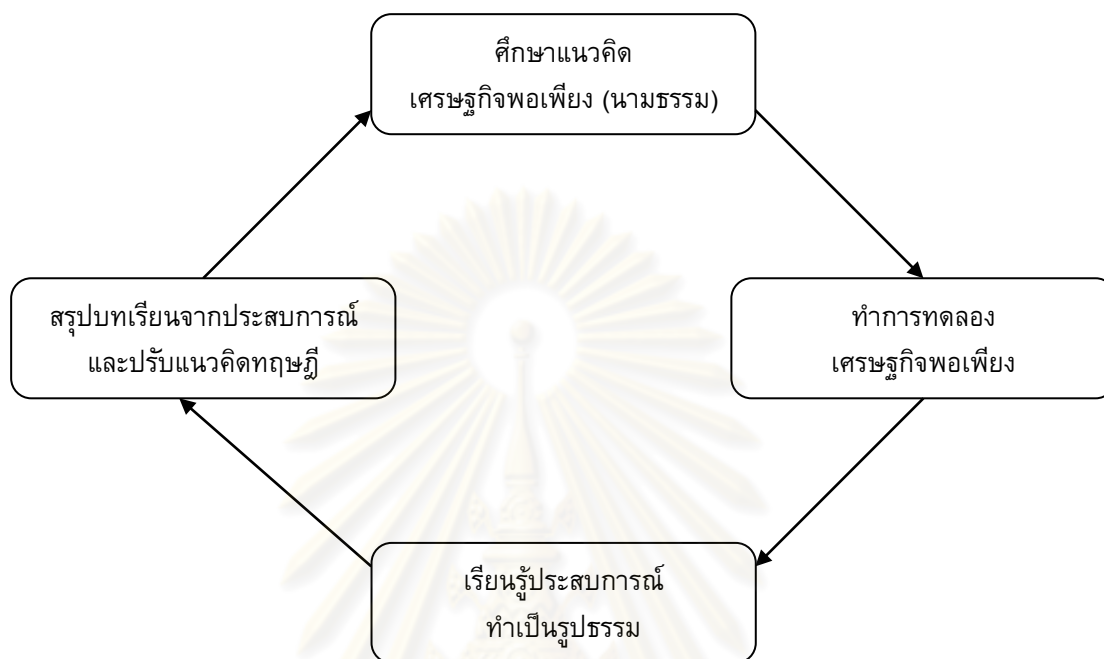
หรือไม่ยอมขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นการมุ่งหมายเพื่อสร้างคนที่สอดคล้องไปกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะบนพื้นฐานคุณธรรม จึงมีความพยายามที่จะสรรหาวิธีการอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความสุขของผู้เรียน

เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้กับคนไทยในการนำหลักการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นความรู้ประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตพื้นฐานความเป็นไทย ที่ต้องมีคุณธรรม มีความรู้ มีความพอเพียง มีเหตุผล มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต เพื่อยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน

ดังนั้น คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ให้ข้อสรุปที่สำคัญข้อหนึ่งว่า การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นำไปประยุกต์ได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเข้มข้น แต่ สศช.ยังไม่มีแนวคิดชัดเจนว่า เราจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไร กระบวนการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องทำกันอย่างไร มีขั้นตอนอะไรบ้าง เกี่ยวกับเรื่องนี้ ฝ่ายงานวิชาการและการวิจัยที่มีหน้าที่เสนอองค์ความรู้ใหม่ควรจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการแสวงหาค้นหาคำตอบ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ระดับชุมชน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์กระบวนทัศน์และค่านิยมเกี่ยวกับวิถีการผลิต วิถีคิด และวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชน ในการนำเอาทฤษฎีที่เรียกว่า Theory of Experiential Learning มาประยุกต์ใช้ ดังแผนภาพ “วัฏจักรของการเรียนรู้ท่ามกลางประสบการณ์” ดังนี้ (อภิชาติ พันธเสนและคณะ, 2550 : 159)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 7 วัฏจักรของการเรียนรู้ท่ามกลางประสบการณ์

ที่มา : อภิชาติ พันธเสนและคณะ(2550 : 159)

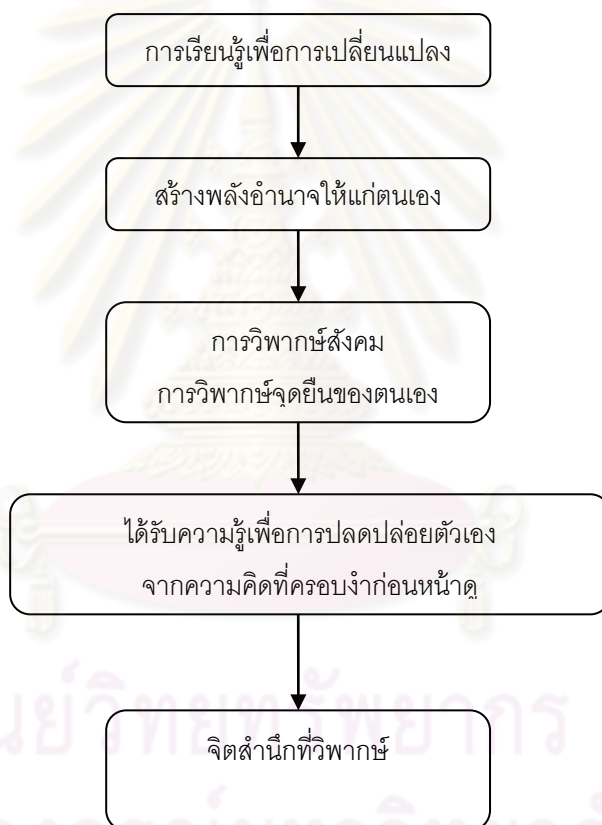
ในแบบจำลองนี้ สมาชิกชุมชนจะเข้ามาร่วมในทีมงานวิจัย ซึ่งสมาชิกเหล่านี้จะเป็นทั้งนักคิดนักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นนักปฏิบัติเรียนรู้และประเมินประสบการณ์เศรษฐกิจพอเพียงไปในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามแบบจำลองนี้ยังมีจุดอ่อนอยู่บางประการ ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมจากสำนักคิด Critical หรือ Radical Pedagogy

ภายใต้แนวคิดนี้ การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์พื้นฐานดังต่อไปนี้ :

- 1) ส่งเสริมจิตสำนึกแบบวิพากษ์ เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตระหนักถึงภัยอันตรายจาก เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่คุกคามวิถีชีวิตของคนในชุมชน
- 2) สร้างสถาบันใหม่ที่สนับสนุนการพัฒนาจิตสำนึกที่วิพากษ์และจะเป็นเวทีเพื่อแพร่กระจายความคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
- 3) พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาพื้นบ้านและโลกทัศน์ดั้งเดิมที่เน้นความพอเพียงทางนิเวศ
- 4) ยึดมั่นในหลักการวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ ไม่ใช่เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อรักษาระบบเก่า หากแต่เป็นความรู้เพื่อสร้างระบบใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงนี้ กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกลไกสำคัญในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์และจิตสำนึกของผู้คนในชุมชน ดังแผนภาพกระบวนการเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์และจิตสำนึก (อภิชัย พันธเสนและคณะ ,2550 : 161)

แผนภาพที่ 8 กระบวนการเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์และจิตสำนึก

ที่มา : อภิชัย พันธเสนและคณะ(2550 : 161)

ผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้จะปรากฏให้เห็นในรูปร่างของการปฏิบัติ ความคิดแบบทุนนิยมและหันมารับเอาความคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมกับแสวงหาแนวทางเพื่อนำเอาความคิดนี้ไปปฏิบัติท่ามกลางเรียนรู้จากประสบการณ์

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ด้วย ดังนี้ (ปรียานุช พิบูลสรวารุช, 2550)

1) มีความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ

1.1) มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2) มีความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป

1.3) เห็นประโยชน์ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่ม/โรงเรียน/ชุมชน และพัฒนาสังคมโดยรวม

2) มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1) มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับภูมิสังคมต่างๆ เช่น การผลิต และจำหน่ายสินค้า การให้บริการ การดำเนินธุรกิจขนาดต่างๆ การใช้จ่ายและการออม การเกษตร ฯลฯ เพื่อให้สามารถดูแลสุขภาพตัวเองและครอบครัวได้

2.2) มีทักษะ ค่านิยม และจริยธรรมเบื้องต้นที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล ไม่เบียดเบียน นำไปสู่ความสันติสุข และรู้จักสามัคคี

2.3) ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์และความสุขอย่างยั่งยืน

2.4) สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น หวงแทนทรัพย์สมบัติของชาติ รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3) ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

3.1) ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่ และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชน/สังคม ที่อาศัยอยู่

3.2) ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติ ปัญญา มีความรอบรู้ และรอบคอบในการคิด พุด ทำ โดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

3.3) มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

3.4) มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง

3.5) ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ขยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เกื้อกูล มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ศสช. ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต การเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน สังคมต่อไป เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เป็นเป้าหมายตายตัวคงที่ หากเป็นกระบวนการมากกว่า ประกอบด้วยแนวปฏิบัติที่สำคัญในการเรียนรู้ ดังนี้

1) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการศึกษาใช้ชีวิต ติดตามการดำรงชีวิตแบบพอเพียงตลอดกาล

2) การเรียนรู้จะต้องใช้แนวทางสหวิทยาการ เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายมากกว่าคำว่าเศรษฐกิจ เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมหลายมิติของชีวิต ซึ่งต้องใช้วิธีวิทยาเชิงบูรณาการหลายสาขา

3) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ต้องอยู่บนฐานคิดที่เรียกว่า คิดอย่างมีระบบ ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้าน ชุมชนเรียนรู้ความสามารถหลายด้าน ตั้งแต่การสังเคราะห์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากประสบการณ์หลายพื้นที่ ไปจนถึงความสามารถในการวางแผนการจัดการ การประเมินผล และการมีความคิดที่วิพากษ์และสร้างสรรค์

4) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลายในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย เอกสาร ตำรา ข้อเขียน ต้องสะท้อนให้เห็นทั้งมิติทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อสรุปทั้งสี่ข้อเมื่อผสมผสานกันจะเป็นการสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชนในการที่จะมีวิถีคิด วิธีการผลิตและวิถีชีวิตของตนเองอันจะนำไปสู่การสร้างระบบที่เป็นอิสระจากทุนนิยมและเดินทางเข้าสู่แนวเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้

หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ชุมชนได้เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมามาทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ของชุมชน และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วง 9 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พรพรรณทิพย์ เพชรมาก และคณะ, 2550 : 47 – 49) มีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดสวัสดิการโดยชุมชน ชุมชนสามารถฟื้นฟูทุนทางสังคมและระบบชุมชนสวัสดิการจากฐานต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ หลักการศาสนา การดูแลทรัพยากร มาสู่การจัดสวัสดิการที่ชุมชนเป็นทั้งผู้จัดและผู้รับสวัสดิการ ผู้ระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หันมาให้ความสำคัญเรื่องสวัสดิการมากขึ้น

2) องค์กรการเงินและการบูรณาการกองทุนในชุมชน มีเงินสะพัดเข้าสู่ครัวเรือนมากขึ้น จากกองทุนต่างๆ ที่ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ยอดหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นซึ่งมีทั้งหนี้เพื่อการผลิตและหนี้เพื่อการบริโภคทำให้หลายพื้นที่มีการสำรวจข้อมูลเพื่อทำแผนชุมชน จึงเห็นภาพรวมทั้งรายได้-รายจ่าย-หนี้สิน นำไปสู่การจัดการการเงินในรูปแบบต่างๆ เช่น การพัฒนารูปแบบกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ บัญชีต้นทุนการผลิต

3) กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ถือเป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ข้อเท็จจริง ศักยภาพ และปัญหาของตนเอง ทั้งยังสามารถนำไปสู่การกำหนดแผนการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาของชุมชนร่วมกับ อปท. และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

4) การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ชุมชนได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจัดการทรัพยากรต่างๆ เช่น ดูแลอนุรักษ์ป่าชายเลน แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวเพื่อเสนอกฎหมายบางเรื่องยังไม่บรรลุเป้าหมาย เช่น กฎหมายป่าชุมชน และกฎหมายปฏิรูปที่ดิน

5) การทำเกษตรยั่งยืน เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการทำเกษตรยั่งยืน มีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรยั่งยืน และเทคโนโลยีชีวภาพจากการทดลองปฏิบัติกรวิจัยโดยชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการนำเข้าสารเคมีเพื่อการเกษตรก็ยังไม่ลดลง

6) การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยโดยชุมชน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัดได้รวมตัวกันจัดการปัญหาที่อยู่อาศัยโดยใช้นโยบายรัฐบาลเรื่องโครงการบ้านมั่นคงเป็นเครื่องมือมีการสำรวจชุมชนที่มีปัญหาและใช้กลุ่มออมทรัพย์เป็นฐานในการจัดการ การตั้งกลไกร่วมระหว่างเครือข่ายชุมชนเทศบาล หน่วยงานดูแลที่ดิน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันอย่างกว้างขวาง

7) การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น สร้างการเมืองสมานฉันท์ ผู้จัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นการเมืองในระบบเลือกตั้งที่มีการแข่งขันแบบแพ้-ชนะ และการเมืองท้องถิ่นที่มีสายสัมพันธ์กับ

การเมืองแบบเลือกตั้งในระดับชาติ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่น การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังคงเป็นการกระจายไปอยู่ที่ อบต. ปัญหาเหล่านี้ผลักดันให้ชุมชนท้องถิ่นหลายแห่งมีการตื่นตัวที่จะทำให้เกิดการจัดการตนเองร่วมกันขององค์กรชุมชน ผู้นำอาวุโส พระ ครู อบต. ตลอดจนใช้ระบบการปรึกษาหารือสหประชาคนมาร่วมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เกิดนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลพันธุ์ใหม่ที่ให้ความสำคัญกับงานพัฒนาโดยชุมชน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นคือการฟื้นฟูทุนทางสังคม และภูมิปัญญาที่เป็นคุณค่าเดิมของสังคมไทยมาปรับใช้ มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม จำนวนชุมชนที่เข้มแข็งนับว่ามีไม่มากนัก ยังคงมีปัญหาอีกหลายอย่างที่ถาโถมเข้าสู่ชุมชนแล้วจัดการได้ไม่เต็มที่ เช่น ระบบการศึกษา และกระแสการบริโภคนิยม การตลาด สังคมโลกาภิวัตน์ ภาคธุรกิจเอกชนปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทในการเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาให้แก่ชุมชน เป็นภาคส่วนที่สำคัญที่การพัฒนาชุมชน สังคม ไม่ได้อยู่ที่รัฐอย่างเดียว ภาคธุรกิจเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการซื้อวัตถุดิบ การจ้างงาน การให้ทุนสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน ย่อมทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ มีขั้นตอน เสริมสร้างทักษะ ทักษะคนดีใหม่ๆ ให้กับคนในชุมชน การทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน จึงเป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคม ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนา คนในชุมชนเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนา เรียนรู้ในสิ่งที่ชุมชนต้องการทำให้ชุมชนมีพลังปิติ มีความสุขที่เป็นผู้ให้และผู้รับอย่างสมดุล มีความสุขจากการทำงานร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ต่อไป

3.3 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนในประเด็นต่าง ๆ นั้นจำเป็นอย่างยิ่ง ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับประชากร กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ประเพณี ทำให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนนั้น หรืออาศัยหลักความผูกพันหรือผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมร่วมกัน ตลอดจนมีผลประโยชน์ในทางการบริการทางสังคมร่วมกัน การมองชุมชนไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านหรือชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น เพื่อพวกเขาเองและความเป็นชุมชน คือ การอยู่รอดของสังคมไทย(ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์., 2543 : 33) ในหัวข้อนี้ ประเด็นที่นำมาประมวลเป็นความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความหมายของชุมชน ลักษณะความเป็นชุมชน พัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

3.3.1 ความหมายของชุมชน

ชุมชน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 368) ชุมชน มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Community (Community) มีความหมายตามพจนานุกรม Oxford Advanced Learner's Dictionary English (2003: 265) ว่า หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่ง มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีศรัทธา ความเชื่อ เชื้อชาติ การงานหรือมีความรู้สึกนึกคิด ความสนใจที่คล้ายคลึงกันมีการเกื้อกูล การเป็นอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่าชุมชน ไว้อีกมากมาย เช่น

ชุมชน เป็นคำที่มีการนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง และใช้ในลักษณะแตกต่างกันออกไป จึงมีอาจกล่าวได้ว่าชุมชนเป็นคำที่มีความหมายแน่นอนตายตัวเพียงประการเดียว อาจพิจารณาได้หลายแง่มุม อาทิ ปรัชญา กายภาพ สังคมวิทยา จิตวิทยา โดยในบางครั้งความหมายของชุมชน ไม่ได้จำกัดอยู่กับความหมายที่ให้มีความสำคัญกับอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์หรือบริเวณเล็ก ๆ ที่หมายถึงหน่วยทางการปกครองในระดับหมู่บ้านเท่านั้น ความหมายของชุมชนอาจจะมีทั้งรูปธรรมและนามธรรม มีหลายขนาดและหลายระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับโลกก็ได้ (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543: 1)

ความหมายของชุมชนอาจเปรียบเทียบกับคำว่า “สังฆะ” ในความหมายของหมู่คณะ เป็นชุมชนแห่งกัลยาณมิตร คือ การที่บุคคลมาอยู่ด้วยกัน เริ่มตั้งแต่ผู้นำเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้ที่จะช่วยเหลือเกื้อหนุนผู้อื่นในการพัฒนาชีวิตที่ดี ให้มีชีวิตที่เจริญอกงาม และผู้ที่มาอยู่ด้วยมีการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันให้แต่ละบุคคลพัฒนาตนให้เข้าถึงชีวิตที่ดีงามขึ้น เมื่อแต่ละบุคคลได้รับประโยชน์จากชุมชน แต่ละบุคคลนั้นจะต้องเป็นส่วนประกอบหรือเป็นส่วนร่วมที่ดี เพื่อช่วยเกื้อกูลต่อชุมชนด้วยเช่นกัน (พระธรรมปิฎก, 2539 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543)

ประเวศ วะสี (2540 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543) เห็นว่า ความเป็นชุมชนอาจหมายถึงการที่คนจำนวนเท่าใดก็ได้ที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่การให้คำนิยามชุมชนมักจะมีระบุถึงองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับที่ตั้งหรืออาณาบริเวณของชุมชนด้วย ซึ่งหมายถึงการที่คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ใน

พื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่นที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้นตระหนักและเกื้อกูลกัน (Mask S. Homan, 1994 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543) แต่องค์ประกอบด้านพื้นที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะพื้นที่ขนาดเล็กหรือหน่วยพื้นที่ทางการปกครองระดับพื้นฐานเท่านั้น ชุมชนอาจหมายถึงกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตร่วมกันตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือข่าย จนถึงระดับหมู่บ้านและระดับที่ใหญ่กว่า

อริยา เศวตามร์ (2542 : 205) กล่าวถึงชุมชนในรูปแบบใหม่ สำหรับผู้นำชุมชนและนักพัฒนาแล้ว ความเป็นชุมชนหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนและเครือข่ายที่กว้างขวาง กิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นการสร้างความเป็นชุมชนในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยุติธรรมและเครือข่ายที่กว้างขวางมากกว่าในอดีต เพื่อสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาในปัจจุบันที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเครือข่าย หรือเพื่อรู้เท่าทันการเชื่อมโยงเครือข่ายของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไร้พรมแดน

นอกจากนี้ งานเขียนบางชิ้นให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ในระดับเดียวกับคำว่า “สังคมหมู่บ้าน” ซึ่งเป็นหน่วยของสังคมหรือหน่วยทางการปกครองขนาดเล็กระดับพื้นฐานที่มีการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่ง เพื่อพึงพิงทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิต และจากเหตุที่มีคนกลุ่มดังกล่าวอาศัยอยู่ร่วมกันและใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต จึงมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ร่วมกันขึ้น มีองค์กรหรือสถาบันชุมชนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นกลไกควบคุมการอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้ชุมชนหมายถึงสังคมขนาดเล็กในชนบทที่ยังไม่พัฒนาหรือสังคมหมู่บ้านที่สมาชิกของสังคมยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และยังสามารถรักษาแบบแผนการดำรงชีวิตบางส่วนได้ (ชยันต์ วรรณะภูติ อ้างถึงใน อุทัย ดุลเกษม, บรรณานิกการ, 2544 : 45-108)

ชุมชนมีความหมายที่หลากหลาย มองโดยรวมความหมายของชุมชนเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมหรือการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทั้งกับภายในและภายนอกชุมชนให้ เป็นไปตามพลวัตหรือกระแสของสังคม ความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะล้วนมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ, 2546 : 58) ฉะนั้น ความเป็นชุมชนจึงเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของคนในชุมชน ในการช่วยกันยกระดับความรู้ความสามารถ การรับรู้และความเข้มแข็ง พลังที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกัน ปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม

3.3.2 ลักษณะของความเป็นชุมชน

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543: 4-7) ได้จำแนกชุมชนและความเป็นชุมชนออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1) ชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1) ชุมชนในฐานะหน่วยพื้นฐานของการพึ่งตนเอง เป็นการมองว่าชุมชนจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ของผู้คนที่รู้จักกันอย่างใกล้ชิด มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้นร่วมกัน ระบบความสัมพันธ์เป็นแบบครอบครัว เครือญาติ มีการแลกเปลี่ยนและพึ่งพา ชุมชนเป็นระบบพื้นฐานของสังคมที่มีศักยภาพในการจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในด้านต่าง ๆ โดยมีพิธีกรรม ความเชื่อพื้นถิ่นช่วยจรรโลงการดำรงอยู่ของชุมชนเอาไว้

1.2) ชุมชนในฐานะหน่วยทางการปกครอง ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดที่ทางราชการกำหนดให้เป็นหมู่บ้าน มีฐานะเป็นหน่วยทางการปกครองของรัฐที่มีพื้นที่และอาณาเขตที่ชัดเจนตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย สมาชิกในชุมชนอาจผูกพันกันในรูปแบบของชุมชนในลักษณะแรก หรืออาจจะไม่ผูกพันแต่ถูกกำหนดความสัมพันธ์โดยกระบวนการของรัฐ

2) ชุมชนในฐานะขบวนการทางสังคม (Social movement) ชุมชนซึ่งเป็นขบวนการทางสังคม เป็นอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทของสังคมสมัยใหม่ (Modernity) เนื่องจากเห็นว่าวิธีการและกระบวนการแบบเดิมไม่สามารถสนองต่ออาการแก้ไขปัญหาได้ จึงมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ มีการกำหนดเป้าหมายและข้อเรียกร้อง มีอุดมการณ์ที่ชัดเจน และมีการจัดรูปองค์กรในการดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และมุ่งที่จะพิทักษ์ชุมชนจากการรุกรานของรัฐและกลุ่มทุน มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยมและสร้างวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาเป็นทางเลือก โดยที่สมาชิกของชุมชนไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน แต่มีการยึดโยงกันด้วยปัญหาอุดมการณ์ และจิตสำนึก เป็นหลัก เช่น การรวมตัวกันของสมาชิกชาคนจน กลุ่มประมงพื้นบ้าน ภาคใต้ เป็นต้น

3) ชุมชนในแนวมนุษยนิยมหรือเชิงอุดมคติ (Humanistic perspective) ชุมชนลักษณะนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่า ความเป็นสังคมสมัยใหม่ทำให้สูญเสียความเป็นชุมชน (Sense of community) ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมสมัยใหม่ เกิดการแข่งขัน เอาตัวเอาเปรียบ สร้างสภาวะแปลกแยก โดดเดี่ยว ลึกลับ ไม่สนใจใยดี และสูญเสียความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อนมนุษย์ในที่สุดขณะเดียวกันรัฐเองไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและสภาวะปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสลบซับซ้อน และมีความเชื่อมโยงและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากกลไกรัฐมีลักษณะที่เป็นทางการใหญ่โต และมีสายบังคับบัญชาในแนวดิ่ง นักคิดในสายนี้จึงเสนอว่าควรจะมีการรื้อฟื้นความเป็นชุมชนขึ้นมาใหม่ โดยเน้นการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา

อย่างเป็นทางการ โดยมิกิจกรรมอันหลากหลายเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ลักษณะของชุมชนตามแนวคิดนี้จึงควรมีขนาดเล็ก เป็นหน่วยอิสระที่ประกอบไปด้วยความแตกต่างหลากหลายโดยไม่ยึดติดกับอาณาเขตหรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่แน่นอนตายตัว

4) ชุมชนในรูปแบบใหม่หรือชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) เกิดจากแนวคิดที่ว่า ความเป็นชุมชนคือการสื่อสาร ชุมชนลักษณะนี้เป็นชุมชนไร้พรมแดน คือสมาชิกหรือผู้ที่สนใจสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่จำกัดหลักแหล่ง เพียงแต่มีระบบเทคโนโลยีครอบคลุมถึง อาจเป็นชุมชนกลางอากาศซึ่งอาศัยการติดต่อสื่อสารของบุคคลผ่านวิทยุกระจายเสียงระบบโทรศัพท์พื้นฐาน และระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น รายการวิทยุ “ร่วมด้วยช่วยกัน” สถานีวิทยุจส.100 เป็นต้น นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เชื่อให้เกิดชุมชนไซเบอร์สเปซ(Cyberspace) ซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ชุมชนรูปแบบนี้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทำหน้าที่ในการร้อยรัดความเป็นชุมชนไว้ อย่างไรก็ตาม มีการตั้งข้อสังเกตว่า ชุมชนลักษณะนี้ทำให้คนรวมตัวกันง่าย และแตกสลายง่าย เป็นชุมชนเฉพาะกิจ และเป็นชุมชนที่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เทคโนโลยี และยุคสมัยเป็นเงื่อนไขสำคัญ

ความสำคัญของความเป็นชุมชน คือ การที่กลุ่มคนได้สร้างสรรคบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาด้วยตนเอง เช่นความสัมพันธ์ระหว่างกันคุณลักษณะหรืออัตลักษณ์และการทำงานร่วมกัน ความเป็นชุมชนมิใช่สิ่งที่คงอยู่ตลอดเวลา อาจะเกิดขึ้นแล้วสลายไปได้และอาจจะฟื้นตัวขึ้นมาใหม่อีกได้ สรุปได้ว่าความเป็นชุมชนมีการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้น การให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชนสามารถเลื่อนไหล เปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับพลวัตของสังคมในแต่ละยุคสมัย อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังคงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพันธะแห่งความร่วมมือของสมาชิกในการสร้างสรรคสิ่งที่ดีงามให้เกิดแก่ชุมชนและสังคมโดยรวม

3.3.3 ทูณของชุมชน (Community capitals)

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนเล็กหรือใหญ่ ทุกชุมชนนั้นมีทุน (Capital) เป็นของตนเองภายในชุมชน ทุนของชุมชนมี 5 ประเภท ดังนี้ (อุทัย ดุลยเกษม, 2545: 1-2).

1) ทุนระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural capital) หมายถึง การมีภูมิปัญญาและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ประยุกต์เข้ากับสภาพสังคม โดยโครงสร้างทางธรรมชาติที่หลากหลายของท้องถิ่นส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์แบบเครือญาติ สร้างระบบสังคมแบบพึ่งพาโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นตัวเชื่อมร้อยความหลากหลายหรือความแตกต่างของบุคคลเข้าด้วยกันจนเกิด

เป็นพลังสำรองและศักยภาพของชุมชนในการใช้ทรัพยากรและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างเหมาะสม

2) **ทุนคน (Human capital)** หมายถึง การมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ ของชุมชนและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน และสมาชิกในชุมชนคนอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายด้านอายุเพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ ของชุมชนเข้าถึงและตอบสนองความต้องการคนทุกกลุ่มอายุ

3) **ทุนสติปัญญา (Wisdom capital)** หมายถึง การมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมหรือชุมชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นทั้งความรู้ทางการศึกษาและรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งมีการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาสู่คนรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการนำความรู้หรือภูมิปัญญาดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างราบรื่น

4) **ทุนระบบนิเวศ (Ecological capital)** หมายถึง ชุมชนมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งปัจจัยสี่ของชุมชน โดยชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนควบคู่กับการอนุรักษ์ด้วย หากชุมชนใดมีทรัพยากรร่อยหรอ ชุมชนนั้นคงยั่งยืนได้ยากเพราะต้องพึ่งพิงทรัพยากรจากภายนอก

5) **ทุนเงินตรา (Monetary capital)** หมายถึง การที่ชุมชนมีการสะสมทุนทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ ร้านค้า หรือกองทุนสวัสดิการต่าง ๆ โดยตั้งอยู่บนหลักของการช่วยเหลือและพึ่งพากันของสมาชิกในชุมชน การมีส่วนร่วมและการสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองของสมาชิกในชุมชน และการกระจายรายได้ภายในชุมชน เพื่อเป็นหลักประกันชีวิตที่มั่นคงแก่สมาชิกในชุมชน และสร้างระบบการเงินภายในชุมชนให้ทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจของตนเองและชุมชน

3.3.4 ฐานพลังชุมชน

ลีลาภรณ์ บัวสาย (2547 : 16-30) ได้ค้นพบว่า ความสามารถของชุมชน ท้องถิ่นในการปรับตัวและพัฒนาได้นั้นเป็นเพราะในชุมชนนั้นๆ มีฐานพลังที่ทำให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ และหาความสมดุลได้ ประกอบด้วย 4 ฐานสำคัญ ดังนี้

1) **ฐานทรัพยากร** ได้แก่ ป่าซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญและกระทบต่อคนในชุมชนมากที่สุด และสายน้ำซึ่งมีความหมายในเชิงฐานทรัพยากรใน 2 นัยยะ นัยยะแรก คือ น้ำเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนา และการทำสวน และนัยยะที่สอง คือ ทรัพยากรที่มากับน้ำ ซึ่งหมายถึง สัตว์น้ำ

2) เครือข่ายทางสังคม การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เมื่อต้องบุกเบิกพื้นที่ใหม่ๆ จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตหรือเพื่อความอยู่รอดนั่นเองและแม้ชุมชนนั้นได้ก้าวพ้นภาวะดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดแล้ว เครือข่ายทางสังคมยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนชนบทไทยรู้จักเครือข่ายทางสังคมนี้เป็นอย่างดีและใช้เป็นด้วย เช่น หากชุมชนจะสร้างโรงเรียนให้สำเร็จโดยการระดมทรัพยากรและแรงงานชาวบ้าน จะต้องไปหาใครก่อนที่เป็นผู้นำที่ชาวบ้านเคารพนับถือ เป็นต้นเครือข่ายทางสังคมถือเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน ประเด็นที่ควรพิจารณาในหัวข้อนี้มีอยู่ 2 ประเด็น คือ ลักษณะของสายสัมพันธ์ทางสังคม และคุณภาพของสายสัมพันธ์

3) ระบบความรู้ ระบบความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากที่เป็นสิ่งตัดสินว่า ท้องถิ่นมีพลังแข็งแกร่งเพียงใด สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคได้เพียงไหน ชุมชนที่อยู่มานานในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาชุดความรู้ของตนเองขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิต ยิ่งชุมชนสามารถเรียนรู้ปรับตัว รับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกมาต่อยอดกับความรู้เดิมที่มีอยู่ได้มาก ชุมชนนั้นจะยิ่งเข้มแข็งมาก ประเด็นที่ควรพิจารณาในหัวข้อนี้มีอยู่ 3 ประเด็น คือ ลักษณะของความรู้ท้องถิ่น กระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้ของชุมชน และการจัดการความรู้เพื่อเป็นพลังในการพัฒนาท้องถิ่น

4) ระบบคุณค่าและความเชื่อ ในการยึดโยงเครือข่ายทางสังคมให้สามารถดำรงอยู่ได้ต่อเนื่องยาวนาน ชุมชนจำเป็นต้องสร้างระบบคุณค่าและความเชื่อชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่เป็นเครื่องมือผูกร้อย “ใจ” ของคนที่อยู่ร่วมกันในท้องถิ่นให้ได้ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกำกับควบคุมพฤติกรรมของคนในกลุ่มให้อยู่ในครรลองที่เป็นที่ยอมรับ และยกระดับจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้น ซึ่งหากกล่าวโดยสาระสำคัญแล้ว นี้คือบทบาทหน้าที่ของศาสนานั้นเอง โดยในที่นี้ได้จำแนกประเด็นของระบบคุณค่าและความเชื่อออกมาเป็น 2 ประเด็นเพื่อให้เห็นความหมายและหน้าที่ทางสังคม (Social function) ที่สะท้อนให้เห็นพลังของศาสนธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ หน้าที่ทางสังคมของระบบคุณค่าและความเชื่อ และการสืบทอดระบบคุณค่าและความเชื่อ

3.3.5 ความเข้มแข็งของชุมชน

ทุนของชุมชนที่มีอยู่ในทุกภาคส่วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวม การพัฒนาชุมชนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง ดังที่ยูว์เดมน์ วุฒิเมธี (2534 : 5) ได้กล่าวถึงปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ต้องประกอบด้วย

1) การพัฒนาชุมชนนั้นให้ความสำคัญ เชื่อมั่นในตัวบุคคลว่าเป็นทรัพยากร(Human Resources) ที่มีความสำคัญที่สุดในความสำเร็จของการดำเนินงานทั้งปวง และเชื่ออย่างแน่วแน่ ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ตามขีดความสามารถทางกายภาพของตน หากโอกาสอำนวยและมีผู้คอยชี้แนะที่ถูกต้อง

2) การพัฒนาชุมชนเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนปรารถนา ต้องการความยุติธรรมที่จะมีชีวิตรอยู่ในสังคม (Social Justice) ต้องการอยู่ในสังคมด้วยความสุขกาย สบายใจ (Social Satisfaction) และต้องการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย (Social Acceptability)

การพัฒนาชุมชนไปสู่ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน สีลาภรณ์ นาครทรรพ, 2539: 242) ได้สรุปเกี่ยวกับความสำคัญ ขององค์กรชุมชนไว้ว่า องค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน คือ หัวใจของการพัฒนา แบบยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม พร้อมกันไป

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม(2541) ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง สังคมที่ประชาชนทั่วไปมีบทบาท สำคัญในการจัดการเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมอันหลากหลายที่ประชาชนจัดขึ้น

เสน่ห์ จาริก (2542: 1) ได้กล่าวความหมายของชุมชนเข้มแข็งไว้ว่า คือ ชุมชนชนบทที่ต้อง พัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะความเข้มแข็งตนเองขึ้นให้ทัดเทียมกับพลังทำลายทางเศรษฐกิจและ สังคมวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์กับระบบชนชั้นนำใหม่

เสรี พงศ์พิศ (2546: 5) กล่าวไว้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมี ศักยภาพในการพึ่งตนเอง สามารถบริหารจัดการตัวเอง จัดการทรัพยากร มีความรักท้องถิ่นเคารพ ในวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย พกอยู่พอกิน มีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและ สมดุลกับธรรมชาติ

อคิน รพีพัฒน์ (2542: .3) กล่าวว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ความเอื้ออาทร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละที่มีต่อกันระหว่างคนในชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นฐานที่แข็งแรง หรือเป็นภูมิปัญญาในระดับชุมชน สำหรับการต่อต้านปัจจัยต่าง ๆ ที่มาจากนอกชุมชน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) ได้กล่าวถึงมิติความหมายของความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่ง พิจารณาได้ดังนี้

1) มิติทางเศรษฐกิจ ความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ที่ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง เลี้ยงตัวเองได้โดยอาศัยหลักทางเศรษฐศาสตร์ คือ การได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) และหลักทางอุปสงค์อุปทาน เพื่อตอบคำถามพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนเองในแง่ว่าจะผลิตอะไรผลิตอย่างไร และจำแนกแจกจ่ายให้กับใคร

2) มิติทางสังคม มองที่ลักษณะทางวัฒนธรรมและการศึกษาที่ไม่แตกสลายการคงอยู่ของสถาบันดั้งเดิมของชุมชน รวมทั้งสายใยของวัฒนธรรม คือความสมานฉันท์ ความผูกพันระหว่างครัวเรือน

3) มิติทางการเมือง เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางอำนาจ (Power Relation) ในการคบค้ากันระหว่างชุมชนกับคนภายนอก ความเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อชุมชนมีความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องไม่เสียเปรียบหรือถูกกดขี่ มีอำนาจถ่วงดุล (Counterveilling Power)

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2542: 3) กล่าวว่า ชุมชนจะเข้มแข็ง กลุ่มคนในชุมชนต้องมีความสามารถที่จะเรียนรู้ สามารถปรับตัว แก้ไขปัญหา สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องโดยรัฐเป็นผู้คอยสนับสนุน สร้างความสัมพันธ์แบบ Symmetrical มีความเป็นหุ้นส่วน แลก เปลี่ยนผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรมของประชาชน รัฐกับชุมชนจะต้องอยู่ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

กองพัฒนาอาสาสมัครผู้นำท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2542: 8) กล่าวไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็งมีองค์ประกอบคือ

- 1) วัฒนธรรมชุมชน ผูกพันแน่นอยู่กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน
- 2) กฎ จารีตประเพณี เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชน ที่หล่อหลอมประสบการณ์ของคนในชุมชนจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง สร้างจารีตสำนึกร่วมกันดูแลชุมชน ดำเนินชีวิตไปตามระบบคุณค่าและความคิดของชุมชน เช่น การกำหนดเกณฑ์การแบ่งปันน้ำแบบสังคมเครือญาติ
- 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสั่งสมมา เช่น การแพทย์พื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรม การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์ที่ละเอียดลึกซึ้งซึ่งแนบแน่นกับธรรมชาติ
- 4) ระบบกรรมสิทธิ์ สืบทอดมรดกจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ก่อให้เกิดความหมายในการจัดการทรัพยากรของชุมชนในเชิงประวัติศาสตร์มากกว่าเชิงธุรกิจ
- 5) ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่กัน ยึดโยงชุมชนให้เข้มแข็งไม่แตกสลายไปง่าย ๆ

6) ทรัพยากรบุคคล กลุ่มผู้นำชาวบ้าน พระ ผู้อาวุโส ผู้นำเกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน เสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาไปเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณเพื่อประโยชน์ของชุมชน

7) การบริหารจัดการทรัพยากรแบบกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะการเกิดของประชาสังคม

8) ความเป็นธรรมในสังคม

โดยมีลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งดังนี้

1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตน

2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่ร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน

3) มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมกระบวนการของชุมชน

6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งพาเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่น ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

กรมพัฒนาชุมชน (2543: 5) กล่าวว่าลักษณะของชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะ ดังนี้

1) สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นว่าตนและคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้

2) สมาชิกชุมชนรักที่จะพึ่งตนเองมีความเอื้ออาทร รักห่วงใยกันและพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาของตนและชุมชนร่วมกัน

3) สมาชิกชุมชนเลือกผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนชุมชนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4) มีการตัดสินใจและทำงานร่วมกันในชุมชนต่อเนื่อง จนเป็นวิถีชีวิตของชุมชนโดยมีผู้นำชุมชนร่วมผลักดันอย่างแข็งขัน

5) สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมประเมินสภาพปัญหาของชุมชน ร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงานติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชน

6) สมาชิกชุมชนเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและชุมชน จากการเข้าร่วมเวทีชาวบ้านและการทำงานร่วมกัน

7) มีแผนของชุมชนในการพัฒนาทุกด้าน โดยมุ่งพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชน ทุกๆ คนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

8) การพึ่งภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

9) มีเครือข่ายความร่วมมือกับหมู่บ้าน ชุมชนอื่น ท้องถิ่น หน่วยงานและบุคคลต่างๆ ในลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนแท้

คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ (2550: 4) กล่าวถึงความเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งว่ามีลักษณะหลายประการดังต่อไปนี้

- 1) มีบุคลากรที่หลากหลายรวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
- 2) มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวด้วยผลประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก
- 3) มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน
- 4) มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ
- 5) มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- 6) เรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เป็นแนวราบและติดต่อสื่อสารกันหลายหลายรูปแบบ
- 7) มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 8) มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
- 9) มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

สศช. (ม.ป.ป : 21-22) ชุมชนเข้มแข็ง คือชุมชนที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความเอื้ออาทร มีผู้นำที่ดี มีคุณธรรม เมตตาธรรม รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลของตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้ พัฒนา

กิจกรรมบนพื้นฐานของศักยภาพชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและมีกระบวนการพัฒนาและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3.3.6 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง การวัดศักยภาพของชุมชนจำเป็นต้องมีตัวชี้วัด อย่างไรก็ตามถึงเรียกว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สีลาภรณ์ นาครทรรพ (2541 : 239-254) กล่าวว่าในการพิจารณาตัวชี้วัดในด้านความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนนั้น มีข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีการนำมิติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ

2) ในด้านประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณาถึง

2.1) ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา

2.2) ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหาภายในหรือภายนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้จะเป็นเครื่องทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถของกลุ่มในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

2.3) จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้

3) ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่

3.1) มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ทางเลือกการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาโดยดูถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ดังกล่าวว่า มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุหรือไม่ คุณภาพในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และการตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่

3.2) มีการพัฒนาจิตสำนึก

4) ในด้านการจัดการกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

4.1) จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม

4.2) ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เสนอ

ความคิดลงมือปฏิบัติ เป็นต้น

4.3) สมาชิกผู้นำที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

4.4) มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

4.5) มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน

4.6) มีความพร้อมเพียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน

5) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ หมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชนควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

5.1) จำนวนผู้นำ มีหลายคนหรือไม่

5.2) ความรู้และทักษะของผู้นำ มีหลายด้านหรือไม่ (เช่น ผู้นำด้านการสื่อสารการถ่ายทอดความรู้ การจัดการ เป็นต้น)

6) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

6.1) การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

7) ในด้านความยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่

7.1) การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก (เช่น เงินทุน ทรัพยากร โครงการ พัฒนาต่างๆ เป็นต้น)

7.2) การมีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งเรียนรู้

7.3) การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ แหล่งทุนต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งในประเด็นปัญหาความขัดแย้งและการขอรับการสนับสนุนต่าง ๆ

8) ในด้านการขยายผล ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่

8.1) จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น

8.2) ประเภทงาน และกิจกรรม มีหลากหลายมากขึ้น

8.3) จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น

นภากาศ หนะวานนท์ (2543: 5-7) ดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งจะต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ดังนี้

1) มีกระบวนการสะสมทุนของชุมชน ในลักษณะวิถีชีวิตสมัยใหม่ หรือสังคมสมัยใหม่

2) การสร้างเครือข่ายชุมชน ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน ชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับรัฐ ชุมชนกับเอกชน โดยภายในชุมชนจะต้องมีระบบการจัดความสัมพันธ์ที่ดี ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างเครือข่ายภายนอกชุมชน กลายเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

3) มีกระบวนการ วิธีการในการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับประโยชน์

4) มีการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อการพัฒนาที่พึ่งตนเองของชุมชน

5) มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน หรือระหว่างชุมชนในรูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้และรูปแบบอื่น

6) มีกระบวนการเสริมสร้างพัฒนาผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงในคนแต่ละรุ่นของชุมชน

กรมพัฒนาชุมชน (2543: 1-4) ได้กำหนดเกณฑ์ชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในเบื้องต้น เพื่อจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและบังเกิดผลตามเป้าหมายได้อย่างแท้จริงไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ คือ ชุมชนต้องบรรลุเป้าหมายความจำเป็นพื้นฐาน ต้องมีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งร่วมกันสร้างธุรกิจชุมชนโดยมีการสะสมทุนของชุมชนเอง

2) ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ เป็นชุมชนปลอดภัยเสถียรและจัดให้มีองค์กรด้านสวัสดิการชุมชนสำหรับทุกกลุ่มเพศและอายุ พร้อมทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) ด้านการเมืองการปกครอง คือ การบริหารงานของชุมชนจะต้องมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนและมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนที่มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิทุกครั้งอย่างตรงไปตรงมา

ชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งด้านความคิด ที่อยู่บนพื้นฐานของการคิดที่จะพึ่งตัวเองให้ได้ก่อนในเบื้องต้น คิดที่จะแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ตลอดจนตั้งอยู่บนเหตุผลและความสมดุลแต่ละชุมชน แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือส่งเสริมการดำเนินชีวิตของครอบครัวและชุมชนที่พอกินพอใช้เป็นพื้นฐาน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ขณะเดียวกันผู้มีฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตัวเองได้ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชนและสังคมได้ บนพื้นฐานของการแบ่งปัน ร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำายที่สุดนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งหากพิจารณาชุมชนในความหมายที่เป็นองค์กรทางสังคมที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันจะหมายความว่า เป็น การที่องค์กรมีศักยภาพในการพึ่งตนเองสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรและมีความสามารถในการแก้ปัญหาของสมาชิกในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปจำแนกองค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชนได้ในประการต่าง ๆ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกภาคส่วนของชุมชน รวมตัวกันโดยเป็นกลุ่มองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2) มีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง รักชุมชนท้องถิ่น และเอื้ออาทรต่อกัน การแก้ปัญหาของชุมชน สำเร็จได้ตามเป้าหมายและสามารถตอบสนองของความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

- 3) มีค่านิยม ระบบคุณค่า วิสัยทัศน์ เป้าหมายการดำรงชีวิตที่ดีของชุมชนร่วมกัน
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและองค์กรต่างๆ มีเอกภาพและสมานฉันท์
- 5) การนำมิติทางวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรมของชุมชน
- 6) การบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ
- 7) สมาชิกของชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม
- 8) กระบวนการพัฒนามีการดำเนินการ มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
- 9) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา

อมรวิรัช นาคทรพรพ(2551 : 49) กล่าวถึงเบื้องหลังความเป็นชุมชนเข้มแข็ง ที่เป็นข้อค้นพบทั้งที่เป็นหนังสือและนักวิชาการที่ได้ศึกษาวิจัยศึกษาชุมชนต่างๆ มักพบปัจจัยเงื่อนไขแห่งความเข้มแข็งของชุมชนที่คล้ายคลึงกัน เช่น

- 1) ปัจจัยอันเนื่องจากสภาพทางกายภาพของชุมชน เช่น จุดที่ตั้ง ความอุดมสมบูรณ์ สภาพภูมิประเทศที่โอบคนไว้ด้วยกัน
 - 2) ปัจจัยผู้นำที่เข้มแข็งซื่อสัตย์เป็นแบบอย่างทางคุณธรรม
 - 3) ปัจจัยระบบเครือญาติและความสัมพันธ์แน่นแฟ้นในชุมชน
 - 4) ปัจจัยการจัดการกลุ่ม การเชื่อมประสานทรัพยากร ทั้งภายในภายนอกชุมชนเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
- โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความสามารถพึ่งตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนัก รับผิดชอบต่อความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเองการมีส่วนร่วมจะทำให้ปัจเจกบุคคลเกิดความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้นในรูปแบบสมานฉันท์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การมีส่วนร่วมของชุมชน คือการที่ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมหรือชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

3.4.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานับตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนกระทั่งสิ้นสุด

นับตั้งแต่ การ่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมประเมิณผล โดยปรับระบบการบริหารการพัฒนาพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม ให้ชุมชน/ภาคประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยภาครัฐเป็นผู้หนุนเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพิ่มสิทธิของชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน การใช้ทรัพยากรราชการมีส่วนร่วมตามแผนฯ 8,9 จึงมี 4 แบบ คือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมิณผล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2550:ออนไลน์)

การมีส่วนร่วมเป็นมากกว่าความต้องการ จากผลการศึกษาหลายๆ กรณี พบว่าชุมชนที่เปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้ประชาชนและพันธมิตรเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน จะเป็นการเพิ่มทรัพยากรและผลตอบแทนต่อชุมชนมากขึ้น และก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม และชุมชนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ขาดไม่ได้ของชุมชน จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น นักวิชาการแต่ละท่านก็ได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน หากแต่เป็นมุมมองในแต่ละมิติของการมีส่วนร่วม ซึ่งไม่ว่าจะมองในมิติที่เกี่ยวกับความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีต่อทรัพยากรภายในชุมชน การเน้นให้ประชาชนใช้หลักพึ่งตนเอง หรือ แม้แต่การมองถึงความสำคัญด้านปัจจัยที่เป็นส่วนช่วยในการสนับสนุนว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเต็มที่ความสามารถได้นั้น ภาครัฐต้องเปิดช่องทางโดยการมอบอำนาจอธิปไตยขึ้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชนด้วย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 148) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือชาวบ้านในการพัฒนาชุมชน ถูกมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการรวมถึงการเป็นผู้พัฒนาเอง ไม่ใช่เป็นผู้รับการพัฒนาหรือผู้ถูกกระทำอีกต่อไป อย่างน้อยที่สุดก็เป็นเพื่อนร่วมงาน ที่เป็นเจ้าของร่วมกัน จึงต้องเต็มไปด้วยความรู้สึกได้เสียอะไรในการพัฒนา ดังนั้น ชาวบ้านต้องร่วมกันกับนักพัฒนา ภาครัฐ ภาคเอกชน (ถ้ามี) ในการพัฒนา

ในปัจจุบันแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนา นั้น ได้รับการยอมรับเป็นแนวทางปฏิบัติงานพัฒนา กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นมีได้ขึ้นอยู่กับการริเริ่มหรือการวางแผนโดยรัฐ แต่ความสำเร็จนั้นอยู่ที่ประชาชนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเป็นอิสระ เน้นการทำงานในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน พลังของกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย นอกจากนี้การพัฒนาจำเป็นต้องมีการรวมพลังในลักษณะเบญจภาคี ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนา

การมีส่วนร่วมนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของกระบวนการพัฒนาที่ประกอบด้วยการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วม เพราะเป็นการสร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ว่าปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความเห็นร่วมกัน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติการ ร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 143-145) ได้สรุปความหมายเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม

4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

จากประสบการณ์ในการทำงานพื้นที่ภาคสนามของคณะผู้วิจัย ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนตามโครงการต่าง ๆ เช่น การติดตามการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้ได้ข้อสรุปว่า การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้มีการเชื่อมโยงกลุ่มคนเข้าหากัน จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่าย ต้องมีความสนใจและรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการร่วมกันเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหา และมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และสิ่งที่ผูกโยงสมาชิกของเครือข่ายเข้าหากัน คือ วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกันอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย จะเป็น

ความสัมพันธ์ในเชิงการแลกเปลี่ยน อาทิเช่น ในเรื่องการใช้ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ สนับสนุนความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ งบประมาณทรัพยากรต่าง ๆ หรือมีพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นการมองภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันจะทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง สามารถเกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งหรือปัญหา อันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างกันได้

3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน เครือข่ายเกิดจากการที่สมาชิก แต่ละคนต่างก็มีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากต่างคนต่างอยู่

4) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้จุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง จะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดจากการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่าย

5) การพึ่งพิงร่วมกัน จะทำให้งานสำเร็จได้ เนื่องจากข้อจำกัดของสมาชิกในเครือข่ายทั้งทางด้านทรัพยากร ความรู้ เงิน ทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกเครือข่ายไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง จึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน

การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่าย และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในกาขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด

ผลดีต่อการบริหารจัดการเครือข่าย

1) ทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลาย เป็นไปอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิด จากบุคคลที่มีความหลากหลาย ทั้ง ความรอบรู้ และประสบการณ์

2) ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยมีให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องอันเกิดผลเสียหายแก่เครือข่ายได้

3) เป็นการขจัดปัญหา มิให้การดำเนินนโยบายใด ๆ มีผลต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมาก หรือน้อยเกินไป ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินการต่อทุกฝ่ายได้

4) ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดี ทำให้การบริหารเครือข่ายเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ขอความร่วมมือง่าย

5) การรวมตัวกันของบุคคลเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมาย โดยทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ

เสน่ห์ จามริก (2540: 20) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหาร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา ร่วมในการดำเนินงานตามแผน และร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรเพื่อให้บริการเป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างในจินดา มณีเนตร, 2540) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีการจูงใจมวลชน (Mass Persuasion)

การจูงใจ หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้เกิดผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อมโดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่า ลำดับขั้นตอนของความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือ ความต้องการของคนเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปหามาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้คือ

1.1) ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย รักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

1.2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัย จากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4) ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-Esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคล (Self-Actualization Needs) ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดที่ตนคาดหวังไว้

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมได้ โดยเฉพาะถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดความพึงพอใจของมนุษย์แล้วก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

2) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Moral)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาัดเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีจะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าขวัญของคนเราเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีนั้น ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นกัน

3) ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกราชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกราชาตินิยมให้เกิดขึ้นซึ่ง หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวเองที่จะอุทิศหรือแนบค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ของชาติ มีความพอใจในชาติของตน พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

4) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคนจิตใจคนไปยังเป้าประสงค์

โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า “ผู้นำปฏิฐาน” (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า “ผู้นำนิเสธ” (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพมีความคิดสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดี นั่นเอง

5) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมายระบบระเบียบ แบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมมือของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

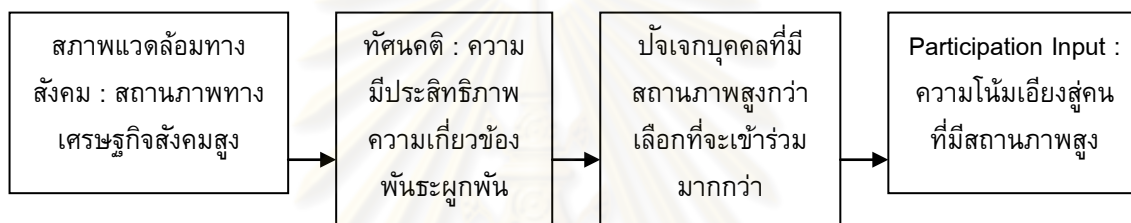
นอกจากนี้ Parry, Moyser และ Day (อ้างถึงในศิริรักษา สถาพรจนา, 2541, 22-30) ได้รวบรวมทฤษฎีในการอธิบายการมีส่วนร่วมเป็น 4 แนว คือ

1) Instrument Participation เป็นการมองว่าการมีส่วนร่วมมีฐานะเป็นเครื่องมือ โดยพิจารณาจาก 2 ทฤษฎี คือ

1.1) ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Socio-psychological Theory) เป็นการอธิบายว่าบุคคลจะใช้การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนเป้าหมายของตนเองด้วยการใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด แต่ก่อให้เกิดผลสูงสุด โดยเป้าหมายนี้อาจจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรืออาจจะเป็นความสนใจส่วนตัวในวงแคบ ดังที่ Verba และ Nie กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่พลเมืองพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ให้ปฏิบัติในทางที่พลเมืองนำเสนอ” โดยเหตุผลก็คือ การตัดสินใจเข้าร่วมของบุคคลเป็นผลมาจากแรงผลักดันทางสังคม (Social Forces) ที่กระทบต่อความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตทางการเมืองของเขา โดยเฉพาะต่อความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการกระทำต่างๆ ที่เขาอาจจะกระทำ แนวคิดนี้เสนอว่า บุคคลจะพัฒนาทัศนคติแบบพลเมือง (Civic Attitude) ที่จูงใจให้เขาเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทัศนคติแบบพลเมืองนี้ ประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง (Interest in Politics) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง (Knowledge of Politics) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Sense of Political Effectiveness) และความรู้สึกว่ามีพันธะผูกพันทางการเมืองที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม (Obligation to Participation)

ทัศนคตินี้ถูกอ้างว่ามักจะปรากฏในบุคคลที่มีสถานภาพสูง (Upper Status) การศึกษาดีซึ่งจะมีความรอบรู้ทางการเมือง ทำให้มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพ อีกทั้งความมั่นคงทางการเมืองจะเปิดโอกาสให้เขาสามารถใช้เวลา พลังงานและเงินให้เป็นความได้เปรียบทางการเมืองเพิ่มขึ้นและยังถูกแวดล้อมไปด้วยบุคคลที่มีส่วนทำให้ความโน้มเอียงนี้เพิ่มความเข้มแข็งขึ้นซึ่งแนวคิดจิตวิทยาสังคม มีองค์ประกอบที่ Verba และNie เรียกว่า “ Socio-economic Status Model ” แสดงเป็นรูปได้ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 9 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ที่มา : Parry, Moyser และ Day (อ้างถึงในศิริรักษา สถาพรวงษา, 2541,22-30)

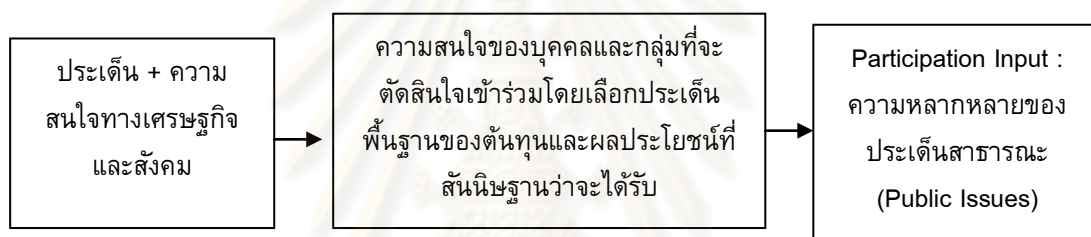
จากตัวแบบสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ Verba และ Nie สามารถอธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล ซึ่งในที่นี้ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนาทัศนคติแบบพลเมืองของบุคคล คือ ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความเกี่ยวข้องทางการเมือง และพันธะผูกพันทางการเมือง ทำให้ปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองต่ำกว่า ดังนั้นปัจจัยนำเข้าของการมีส่วนร่วมจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูง

ด้วยเหตุนี้ Verba และ Nie จึงเสนอว่า ทัศนคติแบบพลเมือง (Civic Attitude) เป็นตัวอธิบายว่าทำไมบางคนที่มีสถานภาพสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวคิดทางจิตวิทยาสังคมได้มองข้ามบริบท อาทิเช่น โครงสร้างการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้น อำนาจของบุคคลที่มีอิทธิพล โอกาสที่เปิดให้มีส่วนร่วม

1.2) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์(Economic Theory) ซึ่งตามแนวคิดของ Barnes, Kaase กล่าวว่า “เหตุผลสำคัญที่ทำให้บางคนมีส่วนร่วมบางคนไม่มีส่วนร่วม ก็คือ ผู้เข้าร่วมได้พิจารณาแล้วว่า การกระทำนั้นมีแนวโน้มว่าจะนำผลประโยชน์มาให้มากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป” ซึ่งแนวคิดนี้ได้เสนอว่า บุคคลจะเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีสถานภาพสูง สะท้อนให้เห็นถึงการลงทุนดั่งที่บุคคลมีในทางเศรษฐกิจและสังคม และการที่เขาต้องการรักษา หรือหาแหล่งทางการเงินที่จะนำมาใช้ได้ การจัดองค์กรและการติดต่อที่ให้ผลที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมของเขา ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลไม่มีทรัพยากรอำนาจ ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายแม้จะมีความต้องการมาก ยากจน ไม่มีที่อยู่ หรือตกงาน เขาก็อาจจะเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่คุ้มค่า ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวสามารถสร้างตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทางเศรษฐศาสตร์ (The Economic Model of Participation) แสดงต้นทุน-ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

แผนภาพที่ 10 ต้นทุน – ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ที่มา : Parry, Moyser และ Day (อ้างถึงในศิริรักษา สถาพรจนา, 2541, 22-30)

ตัวแบบดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า ประเด็นและความสนใจทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลหรือกลุ่ม จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มนั้นๆ ตัดสินใจเข้าร่วมทางการเมืองโดยเชื่อว่า ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมจะมากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป นอกจากนี้ การที่จะอธิบายการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม คนๆ หนึ่งยังต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่สามารถส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ของบุคคลว่าจะอะไรคือสิ่งที่เขาสนใจ

2) Communitarian Participation อธิบายว่า แรงจูงใจที่ทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเกี่ยวข้องกับชุมชนที่เขาเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นแก่นของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democratic Theory) ตามแนวคิดของรุสโซ ที่มองว่า บุคคลจะมีส่วนร่วมสูงในชุมชนท้องถิ่น เพราะเขาจะเข้าใจความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น และตระหนักว่าจะต้องร่วมมือกับคนอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น เมื่อบุคคลรับรู้ถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เขาจะพยายามทำให้ความสัมพันธ์ร่วมกันนั้นยั่งยืน โดยความรู้สึกถึงความเป็นชุมชน (Sense of Community Identity) นี้จะมีมาก ในสังคมขนาดเล็ก ที่มีความผูกพันกันแน่นแฟ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจด้วย

ด้วยเหตุนี้ในการอธิบายว่าทำไมในสังคมสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมจึงมีระดับต่ำ เหตุผลหนึ่งคือ สังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่รวมอำนาจ ทำให้ความเป็นชุมชนลดลง และเป็นผลให้คนธรรมดาๆ ไม่ถูกระตุ้นให้เข้าร่วมในรูปแบบของชีวิตสาธารณะ ซึ่งดูเหมือนจะส่งผลกระทบต่อทางอ้อมเท่านั้น

3) Educative Theory มองว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นมุมมองของการมีส่วนร่วมที่มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบต่างๆ ของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบเข้มข้นและแบบมีส่วนร่วม (Radical Participatory Democratic Theory) โดยการศึกษานในชีวิตทางการเมือง (Political Life) จะพัฒนาความรู้สึกมีความสามารถและความรู้สึกรับผิดชอบของพลเมือง (Sense of Competence and Responsibility) อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ

4) Expressive Participation แนวทางนี้อธิบายว่า ประชาชนอาจจะไม่เข้าร่วมโดยคาดหวังการบรรลุเป้าหมายโดยตรง หรือไม่คำนึงถึงชุมชนของเขาเลย หากแต่จะแสดงออกถึงความรู้สึก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถแสดงถึง Political Identity ของเขาด้วย หรืออาจจะเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Participation) เช่น การร้องเพลงชาติ การเคารพธงชาติ ส่วนที่มีความเป็นสัญลักษณ์ลดลง อาจกระทำโดยการเข้าร่วมขบวนหรือร่วมชุมนุมเพื่อแสดงความเป็นปึกแผ่น (Solidarity) ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ด้วยความคิดของประชาชนที่ปรารถนาจะเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์สำคัญ เช่น การเรียกร้องสิทธิของพลเมือง (The Civil Right) การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรู้สึกของความเป็นพลเมือง (Sense of Citizenship) คือในฐานะที่เป็นหน้าที่ของพลเมือง

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งประชาชนต้องเข้าร่วมด้วยความเต็มใจและความมีอิสระภาพต่อการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุผลไปด้วยดี พอจะกล่าวได้ว่า การที่ชุมชนจะให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น จะต้องคำนึงถึง วัฒนธรรม ค่านิยม ประเพณี พื้นฐานของชุมชนแต่เดิมด้วย

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จให้ชุมชน เป็นเสมือนหัวใจที่สูบฉีดเลือดไปหล่อเลี้ยงชีวิตให้คนและชุมชน การมีส่วนร่วมเป็นมากกว่าความต้องการ จากผลการศึกษาหลายๆ กรณี พบว่าชุมชนที่เปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้ประชาชนและ

พันธมิตรเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน จะเป็นการเพิ่มทรัพยากรและผลตอบแทนต่อชุมชนมากขึ้น และก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม และชุมชนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ขาดไม่ได้ของชุมชนการมีส่วนร่วมในแต่ละชุมชนมีองค์ประกอบแตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปแล้ว การมีส่วนร่วมมีลักษณะดังนี้ (สศช.,2549 : ออนไลน์)

1) มีคนเป็นจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้อง การทำงานของชุมชนเป็นเรื่องที่เข้าใจร่วมกันว่าต้องมีแกนนำการทำงานเฉพาะด้าน เช่น การจัดการความรู้ การจัดสวัสดิการชุมชน แต่ผลของการทำงานเกี่ยวข้องกับทุกคนในชุมชนและเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

2) มีกลุ่มที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมของชุมชนต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมอบอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่กลุ่มทำงานอย่างเป็นอิสระตามความสามารถและความสนใจของกลุ่ม การกระจายอำนาจให้แต่ละกลุ่มจะก่อให้เกิดกิจกรรมของแต่ละกลุ่มที่สอดคล้องกับความสามารถของสมาชิกกลุ่ม

3) เปิดกว้างและเผยแพร่ต่อสาธารณะ การปฏิบัติการสำหรับการมีส่วนร่วมต้องเปิดกว้างสำหรับคนทุกคนในชุมชนและเผยแพร่ให้สาธารณะได้รับทราบอย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีการที่หลากหลายเกี่ยวกับการทำงานของชุมชนและให้โอกาสคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการทำงานของชุมชน โดยต้องหลีกเลี่ยงการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดความกังขา ความไม่ไว้วางใจ และการปิดกั้นคนเข้ามามีส่วนร่วม

4) เปิดรับความเห็นทุกคน การมีส่วนร่วมของชุมชน มีหลักการว่าต้องยินดีรับฟังและให้เกียรติต่อความคิดเห็นของทุกคน ซึ่งต้องให้เกียรติทั้งต่อคนที่มีความคิดก้าวไปข้างหน้าและสร้างความรู้สึที่ดีต่อคนในชุมชนที่มีความคิดใหม่ๆ และความเห็นที่แตกต่างกันไป

5) มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย การมีส่วนร่วมของชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมอบบทบาทหน้าที่ให้ โดยไม่แบ่งแยกคนทางด้านอายุ ความรู้ ความสามารถการศึกษา การทำงานภูมิหลัง การได้รับการยอมรับ แหล่งที่มา ฯลฯ โดยให้ความเท่าเทียมกันทุกๆ คน เพื่อร่วมกันทำงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยจะต้องมีการเชิญชวนให้คนทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้วย

6) เปิดใจกว้างและมีกระบวนการแบบเปิด ต้องสร้างความชัดเจนว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนมิใช่เป็นเรื่องขององค์กรชุมชนด้านใดโดยเฉพาะและไม่มีข้อจำกัดที่ถูกกำหนดโดยองค์กรใดๆ แกนนำชุมชนเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกเพื่อสร้างมุมมองหลายๆ ด้านมากกว่าที่จะเป็นผู้นำให้ชุมชนตามความคิดเห็นของตน แกนนำชุมชนต้องไม่ยึดถือความคิดของตนเอง

เป็นใหญ่ โดยมุ่งไปที่คุณภาพพระดับสูง และกระบวนการตัดสินใจแบบเปิด เปิดทั้งใจและเปิดกระบวนการในการสร้างกิจกรรมให้แก่ชุมชน

3.4.2 ปัจจัยที่มีผลและมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

Singh (อ้างถึงในเดชา เลิศวิสัย, 2540, น.43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมพฤติกรรม ทักษะคติ ข่าวดสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตัวเอง ความเชื่อและการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช., 2549:ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 2 ประเด็นดังนี้

1) ปรับวิธีคิด มองชุมชนในทัศนะใหม่ มองว่าชุมชนมีศักยภาพและความสามารถ มีจุดแข็ง มีทั้งสินทรัพย์ โอกาส และทรัพยากร มองชุมชนในฐานะผู้ให้บริการด้วยมิใช่ผู้รับบริการ เพียงอย่างเดียว แทนแนวคิดแบบเดิมที่มองชุมชนว่ามีแต่ความต้องการและความขาดแคลนที่ต้องการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือตลอดเวลา

2) พัฒนาสินทรัพย์ที่มีคุณค่าของชุมชน เช่น เด็กและเยาวชน ทักษะของคน การรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่าย โครงสร้างกายภาพ เศรษฐกิจชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ การพัฒนาสินทรัพย์ของชุมชนเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มทรัพยากรให้แก่ชุมชน ช่วยเติมในส่วนที่ขาดให้แก่ชุมชนซึ่งจะสร้างผลตอบแทนที่มีมูลค่าให้แก่ชุมชนในระยะยาว สร้างขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คนในชุมชนในการรวมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล กิจกรรมในชุมชนของตน

จันทนา สุทธิจारी (2544, น.415-417) กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1) ปัจจัยทางระบบเมือง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดตามระบอบประชาธิปไตย

2.) วัฒนธรรมทางการเมือง มีผลสำคัญต่อลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม มีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อในการดำรงชีวิตของประชาชน

3) โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ระดับการศึกษา รายได้

4) สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น อิทธิพลของสื่อมวลชนในการรับข้อมูลข่าวสาร

การไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในบางชั้นตอนมีสาเหตุสำคัญๆ มาจากการใช้เวลาเพื่อการประกอบอาชีพมาก ความไม่กล้า เกรงจะไม่มีผู้รับฟังความคิดเห็น ความคิดที่ว่ากิจกรรมพัฒนาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการ เพราะเข้าใจผิดคิดว่ากิจกรรมการพัฒนาเป็นเรื่องของผู้เฒ่าเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้นำท้องถิ่นทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนในขั้นค้นหาปัญหา ส่วนชาวบ้านทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้เพียงร้อยละ 25 เท่านั้น สาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ช่วงเวลาทำกิจกรรมตรงกับช่วงเวลาประกอบอาชีพ และกิจกรรมไม่สอดคล้องกับสภาพ เช่น ต้องการให้บริจาควัสดุ แต่ประชาชนมีฐานะยากจน เป็นต้น

3.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 76 ว่า “ รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐทุกระดับ ” เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของไทย ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในปัจจุบันมีอยู่หลายมาตรา นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมด้านวิธีการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญยังให้สิทธิโอกาสในการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนสรุปได้ 5 ประการ

1) การมีส่วนร่วมรับรู้ ในกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 58 และมาตรา 59 ให้ประชาชนมีสิทธิรับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้ และมาตรา 296 ประชาชนยังมีสิทธิร่วมรับรู้ในทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

2) การมีส่วนร่วมคิดกับองค์กรต่างๆ โดยตามมาตรา 59 แห่งรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ยังให้สิทธิแก่ประชาชนในการแสดงออกความคิดเห็นของตน ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติไว้

นอกจากนี้ตามมาตรา 214 ประชาชนยังมีสิทธิร่วมคิดด้วยการออกเสียงประชามติในกิจการที่เป็นประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศชาติหรือประชาชนโดยส่วนรวม

3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจกับรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐโดยมาตรา 46 ให้ประชาชนที่รวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 190 ยังให้สิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในกระบวนการทางนิติบัญญัติ

4) การมีส่วนร่วมกระทำร่วมกับองค์กรของรัฐ รัฐธรรมนูญให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมกระทำการทางด้านนิติบัญญัติในระดับชาติ ดังบัญญัติในมาตรา 170 ให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างน้อย 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด 5 กฎหมายเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งแสดงถึงเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญที่ต้องการคุ้มครองและให้โอกาสตามความหมายของการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงของประชาชนอย่างหนักแน่นยิ่งขึ้น และการกระทำการทางด้านนิติบัญญัติในระดับท้องถิ่นและมาตรา 287 ยังให้โอกาสมีส่วนร่วมกระทำการทางนิติบัญญัติแก่ประชาชนที่จะเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อใช้ในการคุ้มครอง ดูแล การดำรงชีวิตได้

5) การมีส่วนร่วมตรวจสอบ รัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบไว้ดังนี้

5.1) ประชาชนสามารถใช้สิทธิส่วนตัวของแต่ละคน ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 28 วรรคสอง สิทธิทางศาล มาตรา 62 สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และมาตรา 70 ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบการทำหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมาตรา 291 การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและครอบครัวได้

5.2) ประชาชนสามารถใช้สิทธิรวมเป็นกลุ่มเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตามมาตรา 304 ที่ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน เพื่อเข้าชื่อร้องขอประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติ มาตรา 307 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 303 นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถรวมตัวกันเป็นองค์กรประชาธิปไตยหลายๆ สถาบันและมีพฤติกรรมเข้ามาร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในหลายๆ กรณี

5.3) ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยการกระทำการต่อต้านการล้มล้างรัฐธรรมนูญได้โดยมีสิทธิต่อต้านอย่างสันติวิธีต่อการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศด้วยวิธีการที่มีได้เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ2540ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 65 ซึ่งมาตรานี้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วม 2 ระดับ ทั้งในนัยของการตรวจสอบและโดยการกระทำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญ ที่ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

มาตรา 56 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

มาตรา 60 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่ เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกัน เพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคให้มีองค์กรเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงาน ของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการ คุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์กรอิสระดังกล่าวด้วย

มาตรา 62 บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่ องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง

ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและ การได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อม ที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความ คุ้มครองตามความเหมาะสม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน อย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้น แต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้ องค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทน สถาบันอุดมศึกษา ที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์การทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
- 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่
- 5) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

3.4.4 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้แถลงเป็นนโยบายของรัฐบาลและยังกำหนดไว้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ.2548 – 2551) การส่งเสริมประชาธิปไตย และกระบวนการประชาสังคม ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2546 – 2550) ที่เน้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่

กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงาน แลกงข่าว การตีพิมพ์ และการใช้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

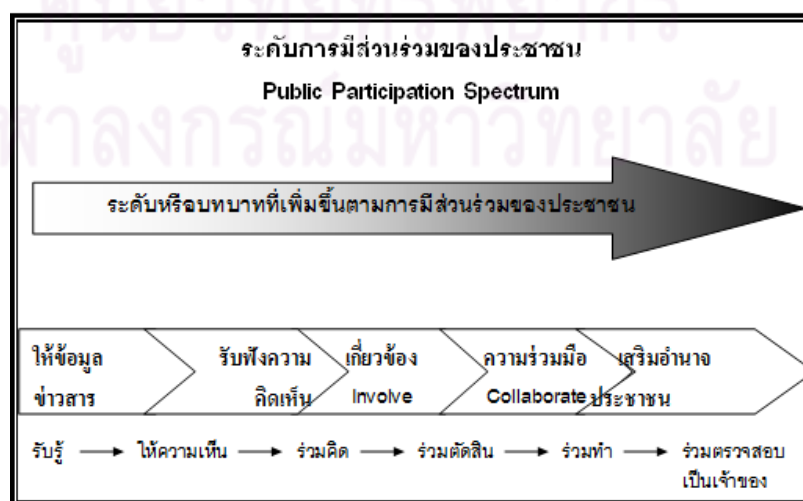
2) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชน ว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้ง คณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนหนึ่งกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

แผนภาพที่ 11 ระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ.2548 – 2551)

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง แก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

3.4.5 การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม

1) ยินดีต้อนรับ เปิดโอกาสให้ชุมชน/แกนนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จะสร้างการมีส่วนร่วมโดยการเปิดกว้างและสร้างความเข้าใจกระบวนการดำเนินงาน สถานะของแกนนำ/ชุมชนที่เข้าร่วม รับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง แม้ว่าความเห็นนั้นไม่มีประเด็นน่าสนใจ และอย่ากีดกันคน/ชุมชนออกเพราะความเห็นไม่ตรงกันหรือความเห็นนั้นล้าสมัย

2) มอบบทบาทหน้าที่ให้ แม้ว่าชุมชนอาจไม่มีผู้แทนเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเวียน และผู้เข้าร่วมจะเป็นคนใหม่ๆ แต่ผู้บริหารจะต้องสร้างความเข้าใจว่า ผู้เข้าร่วมมีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อกิจกรรมนั้นๆ และต้องสร้างการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกใหม่ๆ ด้วย รวมทั้งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบด้วย

3) เข้าถึงชุมชน สร้างความรู้สึกให้ชุมชน/คนในชุมชนได้รู้ว่าชุมชนนั้นมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเข้าถึงชุมชนทำได้โดยการใช้สื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว การประชุม ฯลฯ และใช้การเข้าถึงโดยตรงโดยใช้คน ซึ่งจะสร้างความรู้สึกการยินดีให้เข้ามามีส่วนร่วมได้ดีที่สุด

4) ใช้อาสาสมัคร อาสาสมัครเป็นเส้นชีวิตของกิจกรรมชุมชน ในสภาพแวดล้อมที่ขาดแคลนงบประมาณและค่าจ้างงาน การจูงใจอาสาสมัครจะต้องทำให้กระบวนการตัดสินใจของชุมชนเปิดกว้างในการรับความคิดเห็นใหม่ๆ และความเห็นที่แตกต่าง ด้วยการยอมรับและให้เกียรติกัน สร้างความเข้าใจให้อาสาสมัครเข้าใจว่างานนั้นมีความสำคัญ และงานนั้นมีความชัดเจนในการปฏิบัติ มีการจัดองค์กรและเชื่อมโยงงานกับภาพรวมของชุมชน และต้องมีการสื่อสารให้คนในชุมชนได้รู้ถึงการทำงานของอาสาสมัครเพื่อจูงใจให้อาสาสมัครกลับมาทำงานอีกด้วย

5) ปรับความคิด/สร้างความเข้าใจ/เตรียมความพร้อมตนเอง การสร้างการมีส่วนร่วมและการจูงใจสมาชิกใหม่ เป็นกระบวนการในการระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่าย ซึ่งมีทั้งความเห็นที่แตกต่าง ความเห็นที่ขัดแย้งกัน การทำงานร่วมกันระหว่างคนที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง การมีผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมที่ไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น รวมทั้งการสร้าง ความเข้าใจว่า การเข้ามา

มีส่วนร่วมของชุมชนมิใช่ผลประโยชน์ของปัจเจกชน หรืออำนาจ แต่เป็นการสร้างชุมชนให้เป็นสถานที่สำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานของคนในชุมชนทั้งหมด

6) จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้เกิดการเคลื่อนไหวในชุมชน ทั้งการจัดเวที วงสนทนา การระดมความเห็น การศึกษาดูงาน การเชิญผู้มีประสบการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการถอดประสบการณ์จากของจริง และการกำหนดประเด็นสำคัญของการพัฒนาชุมชน

7) การพัฒนาแกนนำชุมชน เครือข่าย และภาคีการพัฒนา เพื่อให้แกนนำชุมชนมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถที่มีอยู่ สามารถริเริ่ม เพิ่มบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน สนับสนุนเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อเชื่อมโยงชุมชนกับเครือข่ายและภาคีการพัฒนา

8) พัฒนาความสามารถของชุมชนด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาและจัดการปัญหาของชุมชน เช่น การสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชน ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเข้มแข็ง และเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น

9) พัฒนาความสามารถของชุมชนด้านการวางแผนพัฒนาและการวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างโอกาส

10) สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นและชุมชนขาดแคลนแก่ชุมชนที่มีการจัดทำแผนชุมชนที่มีหลักคิดบนหลักการพึ่งตนเอง ฯลฯ

โดยมีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการควรมีความรู้ความสามารถทั่วไป

1) เข้าใจหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน/มีใจให้
2) เข้าใจชุมชน โครงสร้าง กระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การสร้างผู้นำทีมงานและเครือข่าย

3) ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม การประสานงานและการทำงานในรูปเครือข่าย

4) เป็นนักพัฒนาและนักบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เปิดใจกว้าง มองชุมชนได้หลายมิติ มองการณ์ไกล ยึดมั่นความถูกต้อง

5) ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์

6) มีทักษะในการสื่อสารที่ดี

7) วางตัวเป็นกลาง ไม่ตัดสินคุณค่าเชิงจริยธรรม ยึดหยุ่นทางความคิด

ความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน

1) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่ง ที่ช่วยให้เข้าใจบริบทของโครงการหรือนโยบายที่รัฐต้องการจัดทำขึ้น การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย

จะช่วยให้เราได้ข้อมูลที่สำคัญมากเกี่ยวกับว่าใครบ้างที่ถูกกระทบจากโครงการทั้งกระทบทางบวกและทางลบ ใครบ้างที่อาจมีอิทธิพลสูง (ทั้งทางบวกและทางลบ) ต่อโครงการ ทำให้เราได้ทราบว่าใครบ้างควรเข้าไปเกี่ยวข้องในโครงการเข้าไปอย่างไร และผู้มีส่วนได้เสียมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร และผู้จัดจะต้องเตรียมทำอะไรบ้างเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ การวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้เสียจึงเป็นรากฐานสำคัญในการวางแผนการมีส่วนร่วม ตลอดจนการนำไปปฏิบัติ และติดตามผลในเวลาต่อมา

2) เทคนิคการมีส่วนร่วม ในการวางแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือการคัดเลือกเทคนิคที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ผลที่นำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นั่นคือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือนโยบายที่ภาครัฐกำลังจะขึ้น และได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในการดำเนินโครงการหรือนโยบายดังกล่าว การคัดเลือกเทคนิคที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้จัดกิจกรรมสามารถเลือกใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อเป้าหมาย ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มต่างๆ และภาครัฐมีการ feedback ต่อข้อมูลดังกล่าว (หมายถึงการแจ้งกลับต่อประชาชนว่า ข้อมูลที่ได้รับนั้น ภาครัฐนำไปใช้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นเพราะเหตุใด) สร้างเวทีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แสดงความจริงใจและโปร่งใส สร้างเวทีสมานฉันท์มีข้อตกลงร่วมมือกันทำงานระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการจัดทำโครงการและเปิดเวทีสาธารณะ

3) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การจัดโครงการหรือประเด็นเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้หน่วยงานผู้จัดได้เตรียมความพร้อมในการกำหนดกิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และวางแผนเกี่ยวกับช่วงเวลาเทคนิค ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้เพื่อให้การจัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือประเด็นดังกล่าวประสบความสำเร็จ

และจากยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้กับสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน โดยมีแนวทางดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:ออนไลน์)

1) ร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผน

- 2) ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
- 3) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา
- 4) ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน และสถานที่อื่นๆ
- 5) ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นโยบายของรัฐ และสิทธิตามกฎหมายที่ประชาชนพึงมีพึงได้รับในการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ที่มีผลต่อประชาชนนั้น มาจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ หากแต่ประชาชนอาจมีความแตกต่างกันในความสามารถหรือความต้องการในการรับรู้เรื่องนโยบายจากภาครัฐ สิทธิของตนตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนามากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนแต่ละคน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเรียนรู้ จากการส่งเสริมและพัฒนาของภาคธุรกิจเอกชน เป็นแนวทางหนึ่งเพื่อให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้บรรลุเจตนารมณ์ตามหลักการ การดำเนินการต่างๆ จำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมส่งเสริมการปฏิบัติวิถีชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชน เสริมสร้างพลังให้กับชุมชน ชุมชนพึ่งตนเองได้

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ศิริกาญจน์ โกลุมภ (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การศึกษาเพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากปรากฏการณ์ในชุมชน ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีสถานรากโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาปรากฏการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากพื้นที่การศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาโดยวิธีการเลือกเชิงทฤษฎีและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิง

ลึก การจัดกลุ่มสนทนา การสังเกตและจดบันทึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน คณะครู กรรมการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแปลความหมายข้อมูล แล้วสร้างมโนทัศน์ขึ้นแล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ โดยอาศัยความไวทางทฤษฎี การวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อสร้างข้อเสนอ และสร้างทฤษฎีจากฐานราก ผลการศึกษาพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ เงื่อนไขทางด้านบริบทของชุมชน คือเงื่อนไขที่เกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขด้านโรงเรียน และที่สำคัญ คือ การกำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการดำเนินการ 6) การร่วมกันดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ซึ่งจากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว ทำให้แบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแบบแผนของการมีส่วนร่วมเหลือมล้ำ ตามบทบาทการมีส่วนร่วมคุณสมบัติของผู้ที่เข้ามาส่วนร่วมและกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของคุณสมบัติ เป็น 3 แบบแผนย่อย คือ แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ แบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน และแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ

ชัยรินทร์ ชัยสิทธิ์ (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ สรุปผลการวิจัยพบว่า การทำโครงการเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ห่างไกลจากอบายมุข ช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว มีความรับผิดชอบในงานของตนเองมากขึ้นและพบว่า เด็กนักเรียนต้องอาศัยผู้ใหญ่ในชุมชนช่วยให้คำแนะนำต่อโครงการอาชีพให้สมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยได้ทราบถึงคนในองค์กรแห่งความพอเพียงต้องมีลักษณะที่ห่างไกลจากอบายมุข และปัจจัยด้านอายุที่มีความสำคัญมาด้วย

อรรถัย รวยอาจิณ (2543) ศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารโรงพยาบาลของรัฐ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและบริหารโรงพยาบาลโดยศึกษารายละเอียดของลักษณะและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ทั้งนี้โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงพยาบาลรัฐขนาดตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไปทั้งหมดรวม 209 แห่ง และได้คัดเลือกโรงพยาบาล 5 แห่ง เพื่อทำการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โรงพยาบาลที่เป็นกรณีศึกษาได้แก่โรงพยาบาลบ้านแพ้ว โรงพยาบาลท่าวังผา โรงพยาบาลห้วยพลู โรงพยาบาลฟ้ามูลนิธิ และโรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียนผลการสำรวจระดับกว้าง พบว่า โรงพยาบาลของรัฐแทบทั้งหมดเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในหลายลักษณะด้วยกัน ทั้งในด้านบริหารและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาเชิงคุณภาพได้ผลสอดคล้องกันว่า ชุมชนมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาและบริหารโรงพยาบาลให้เป็นไปในทิศทางที่ชุมชนต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนมี 4 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ด้านนโยบายและแผนพัฒนาระบบบริการ การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงพยาบาล และการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนและโรงพยาบาล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการบริหารจัดการโรงพยาบาลมี 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงพยาบาล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงพยาบาล ซึ่งปัจจัยด้านโรงพยาบาลที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายการเข้าถึงชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ศักยภาพของผู้นำหรือผู้อำนวยการ ความขาดแคลนงบประมาณจากภาคราชการ รวมทั้งการใช้กลวิธีในการระดมพลังชุมชนจากความศรัทธาต่อศาสนา ส่วนปัจจัยด้านชุมชนได้แก่ ความต้องการด้านบริการสุขภาพ ศักยภาพของชุมชน ความศรัทธาในผู้นำ ความพึงพอใจในบริการ และความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโรงพยาบาล รวมทั้งความสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างโรงพยาบาลกับชุมชน

สมศักดิ์ ลาดี (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จากการวิเคราะห์ของสมศักดิ์ ลาดี พบว่า การดำรงชีวิตในระดับที่อยู่รอด พออยู่พอกิน และอยู่ดีนั้นจำเป็นต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ รู้จักพึ่งตนเอง ดำรงชีวิตอย่างมีอิสระภาพ มีความสามารถในการบริหารจัดการ รู้จักคิด รู้จักระบบ มีความขยันอดทน ไม่ท้อถอย มีความสามัคคี มีการแสวงหาความร่วมมือ มีการรวมกลุ่มและมีความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุก

ฝ่าย มีการศึกษาข้อมูล ข้อความรู้และนำมาปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาต่างๆ รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล รู้จักพัฒนาตนเองขึ้นตามลำดับ สามารถนำหลักการความรู้ แนวคิด หรือทฤษฎีต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม จากผลการวิเคราะห์ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเทียบเคียงกับลักษณะของคนตามเกณฑ์องค์การแห่งความพอเพียงของกรมราชทัณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ คือ การพึ่งพาตนเอง ความสามัคคี และการสร้างเครือข่ายความรู้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543) ศึกษาเรื่อง การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ให้นำบุคคลหันกลับมายึดเส้นทาง สายกลางในการดำรงชีวิต ยึดหลักการพึ่งตนเองใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตใจเอื้ออาทรประนีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง 2) ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วย เหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นอิสระ 3) ด้านเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความจำเป็น และควรพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งมีพื้นฐานมาจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยยึดหลักการของความยั่งยืน 5) ด้านเศรษฐกิจ ต้องมุ่งเน้นลดรายจ่าย ยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ หลังจากนั้นจึงคิดหารายได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปหลีกเลี่ยงจากการก่อหนี้ที่ไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

อรสุดา เจริญรัต (2543 : 76 - 77) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้นการดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย กล่าวว่่ามโนทัศน์ที่เป็นข้อค้นพบจากข้อมูลภาคสนามชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงโดยนัยยะของความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเองที่ปรากฏอยู่ในรูปของความสมดุลระหว่างการผลิต และการบริโภค รวมทั้งดุลยภาพระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ ความสมดุลระหว่างกายกับจิตของมนุษย์นั้น เกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้สังคมประเพณีของหมู่บ้านนี้ได้ด้วยเงื่อนไขหลักสำคัญ 2 ประการ ประการแรก คือ การมีวิถีการผลิตแบบยังชีพของหมู่บ้าน ซึ่งการผลิตเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคของตนเองเป็นหลัก ประการที่สอง คือ ศักยภาพของหมู่บ้านที่ยังคงสามารถดำรง รักษา “อำนาจ” ในการดูแลจัดการทรัพยากรต่าง ๆ และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของตนเองไว้ ทำให้สามารถใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่จัดการให้กิจกรรมการผลิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ตอบสนองความต้องการในการบริโภคของตนเองอย่างสมดุล

นอกจากนั้นยังพบว่า มีเงื่อนไขอื่น ๆ อีก 4 ประการที่เป็นเงื่อนไขสนับสนุน ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถเกิดขึ้น และดำรงอยู่ได้ในโครงสร้างสังคมประเพณีของหมู่บ้านคือ

- 1) การปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลภายนอกและระบบการค้าแบบเงินตรา
- 2) สภาพของป่าที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งทรัพยากรที่เพียงพอ
- 3) เทคโนโลยีที่มีขนาดเหมาะสมและไม่ซับซ้อนจนเกินไป
- 4) จำนวนประชากรที่เหมาะสม

การมีวิธีการผลิตหลักแบบยังชีพของหมู่บ้านนั้น ทำให้ความต้องการบริโภคของครอบครัว และชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดลักษณะของกิจกรรมการผลิต ไม่ว่าจะเป็นชนิดหรือจำนวนผลผลิตต่าง ๆ ในขณะที่อำนาจของชุมชนจะเป็นปัจจัยที่ควบคุมดูแลให้การผลิตนับตั้งแต่การจัดการปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ รวมถึงกระบวนการผลิตตลอดจนกระทั่งการแลกเปลี่ยน หรือจัดสรรผลผลิตที่เกิดขึ้นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการบริโภคอย่างสอดคล้องและพอเพียงดังนั้น ข้อสรุปที่ได้ก็คือ วิธีการผลิตแบบยังชีพจะเป็นเงื่อนไขพื้นฐานเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างการผลิตและการบริโภค ในขณะที่อำนาจของชุมชน และครอบครัวจะทำหน้าที่บูรณาการให้เกิดความสมดุลระหว่างสองกิจกรรมนี้ในช่วงต่อมา ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินไปควบคู่กันไปทั้งสองประการ จึงจะทำให้ความพอเพียงเกิดขึ้น และสามารถดำรงอยู่ได้

สมเศียร จันทร์หล้า (2544) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลของการศึกษา พบว่า ประชากรในชุมชนมีความเห็นว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเพียงแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้ ปัจจัยส่วนบุคคลทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอิสระในการจัดโครงการเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ เพศ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษามาใช้เป็นตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลของงานวิจัยเพื่อดูถึงความแตกต่างของปัจจัยภูมิหลังนี้จะช่วยให้การเป็นองค์กรแห่งความพอเพียงได้อย่างไร

สมศรี จินะวงษ์ (2544) ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในอดีตและปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนา

เศรษฐกิจแบบพอเพียง และเพื่อวิเคราะห์การกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชุมชนทั้งสองต่างใช้ “ศรัทธา” เป็นฐานในการเรียนรู้ แต่ในกลุ่มชาวบ้านชุมชนบ้านสุขใจ จ.กาฬสินธุ์ได้พัฒนาไปสู่การใช้ “ปัญญา” เป็นฐานในการเรียนรู้และชุมชนทั้งสองมีสถาบันศาสนาเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงทำให้ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ ชุมชนทั้งสองมีระบบเศรษฐกิจของชุมชนเป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียงแบบระดับรากหญ้า นั้น ไม่ได้อยู่อย่างเป็นอิสระ เป็นเอกเทศ แต่มีเศรษฐกิจแบบทุนนิยมครอบทับอยู่อีกชั้นหนึ่ง ส่วนการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในงานวิจัยนี้ กล่าวเพียงแต่ว่า ชุมชนมีการกระจายรายได้ดีขึ้นแต่ไม่ลงรายละเอียดอะไร

บัณฑิตา ทรัพย์กมล (2544, น. 76 -79) ได้ศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ : ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรมเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริหารต่อความรับผิดชอบต่อ นโยบายขององค์กรและแนวโน้มการจัดกิจกรรมในองค์กรจากการศึกษาพบว่า ทัศนคติของผู้บริหารต่อความรับผิดชอบต่อสังคมภายในองค์กรเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมให้แก่ลูกจ้างมากที่สุด ส่วนทัศนคติของผู้บริหารต่อความรับผิดชอบต่อสังคมภายนอกองค์กรเห็นด้วยต่อการให้บริการที่ซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคมากที่สุด รองลงมาคือการไม่จ้างแรงงานที่ผิดกฎหมาย และทัศนคติของผู้บริหารต่อขอบเขตความรับผิดชอบต่อ ในภาพรวมผู้บริหารเห็นด้วยในเรื่องสิทธิของผู้บริโภค ในด้านของนโยบายพบว่า ส่วนใหญ่มีนโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพและการผลิตสินค้าและบริการมากที่สุด รองลงมาคือ นโยบายด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและแนวโน้มของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าแนวโน้มที่ผู้บริหารจะจัดกิจกรรมในด้านการผลิตสินค้าที่ดีและมีคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือการรักษาสภาพแวดล้อมการบริจาคนเงินหรือสิ่งของ ในงานสาธิตกรณีศึกษาต่าง ๆ

ฉัตรวรรษ องคสิงห์. (2545) ศึกษาถึง กระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชาวนา มุ่งศึกษาวิถีชีวิตและการทำนาของชาวนา เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชาวนา และกระบวนการทำนาคที่เป็นฐานคิดของกระบวนการเรียนรู้ การทำนาของชาวนามีได้เป็นเพียงการปลูกข้าว แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้บริบทที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างสรรพสิ่ง ซึ่ง

รวมถึงธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติและมนุษย์ ดังนั้นชาวนาจึงไม่อาจแยกตัวเองอย่างโดดเดี่ยว หากต้องนำตัวเองเข้าไปสัมพันธ์กับธรรมชาติ ซึ่งชาวนาสามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัส สัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งชาวนาสามารถรับรู้ได้ทางจิตใจ และสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกันเอง ภายใต้ระบบความสัมพันธ์นี้ชาวนาจึงเป็นผู้สร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาเพื่อให้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ความรู้ที่สร้างขึ้นมาก็จะไม่แยกออกจากวิถีชีวิตและเป็นความรู้ที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวม เมื่อสร้างความรู้ขึ้นมาแล้ว ชาวนาจึงมีการสะสมความรู้เพื่อถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ และอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต วิธีการที่ชาวนาจะเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้มีอยู่อย่างหลากหลาย แต่การเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้นเกิดขึ้นเมื่อชาวนาสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริงแล้วเห็นผลจากการปฏิบัติว่าสามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้จริงภายใต้บริบทที่มีความเชื่อมโยงกัน กระบวนการเรียนรู้ของชาวนาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตของชาวนา และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตโดยมีพลวัตในตัวของมันเอง กระบวนการเรียนรู้นี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทัศน์ที่เป็นองค์รวมของชาวนา ซึ่งเป็นการมองโลก มองสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวของชาวนามวมถึงตัวของชาวนาว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

สุรางค์ลักษณ์ โรจน์พาณิช (2545) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน บ้านเบธานี อำเภอดงหลวง จังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำความเข้าใจและการประยุกต์ปฏิบัติในบริบทสถานสงเคราะห์ จากนั้นจึงศึกษาทัศนคติและความเข้าใจของบุคลากรในสถานสงเคราะห์ว่าสามารถนำไปใช้ได้หรือไม่ ผลของการศึกษาพบว่า การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้กับทุกเพศ ทุกวัย และระดับการศึกษา แต่พบว่า มีข้อจำกัดอยู่บ้างในส่วนของการจัดวิธีการในการนำไปใช้ เช่น กิจกรรมหรือโครงการบางอย่างไม่ใช่ทุกคนจะเข้าร่วมได้เหมือนกัน หากยึดกิจกรรมหรือโครงการเป็นตัวชี้วัด การนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ก็ควรคำนึงถึงอุปสรรคด้านเวลาและความเหมาะสมของช่วงวัยด้วย การทดลองปฏิบัติครั้งนี้เริ่มจากการชี้แจงให้ผู้บริหารสถานสงเคราะห์ได้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมในองค์กร และเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในองค์กรซึ่งผ่านกระบวนการการสอน สร้างนิสัย ปลูกฝังค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยสามารถนำข้อค้นพบทางสไตส์การบริหาร ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ทักษะและการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงของสถานสงเคราะห์ รวมทั้งปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

อภิชาติ พันธเสน (2546) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะแสดงให้เห็นว่าพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงพระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ณ ศาลาดุสิตาลัยนั้น เป็นกรอบแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ได้จริงในฐานะที่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติของพุทธเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากก่อนหน้านี้พระองค์ได้ทรงเสนอเกษตรทฤษฎีใหม่ตั้งแต่ปี 2537 ในฐานะเป็นลักษณะหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแสดงให้เห็นวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อย ด้วยการเน้นการทำเกษตรเพื่อการบริโภคเองภายในครอบครัวก่อน เหลือจึงรวมกลุ่มกันจำหน่ายหรือแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า หลังจากนั้นอาจเพิ่มอำนาจต่อรองโดยการร่วมมือกับสถาบันการเงินและพลังงานทำการผลิตเพื่อจำหน่ายให้มากขึ้น เนื่องจากทฤษฎีใหม่นั้นมีรูปธรรมที่เน้นแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อยเป็นสำคัญ ทำให้มีความเข้าใจไม่ชัดเจนว่าจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดเป็นทิศทางในการพัฒนาประเทศได้อย่างไร งานวิจัยนี้จึงต้องการจะชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับเศรษฐกิจทุกสาขาได้ในกรณีนี้จะแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม ซึ่งพระองค์ทรงมีตัวอย่างที่ไม่มากพอจึงทำให้ยังอาจจะยังไม่เห็นภาพที่ชัดเจนว่าจะนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร จากการที่ได้ศึกษาพระราชดำริที่ได้ประทานไว้ในโอกาสต่างๆ ประกอบกับการศึกษาโครงการส่วนพระองค์จิตรลดาและสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ทำให้ได้ข้อสรุปชัดเจนถึงหลักการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการธุรกิจได้ แก่ประการ คือ

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ แต่มีราคาถูก
- 2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 3) เน้นการจ้างงานเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
- 4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- 5) ไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- 6) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ / หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้

8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ

9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่นภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับเป็นหลัก

ผลการศึกษาปรากฏว่าในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจอุตสาหกรรมทุกขนาดและทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นโดยภาพรวมหรือมีการจำแนกตามขนาดและจำแนกเป็นรายอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมทุกขนาดและทุกประเภทได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี (B) ตามหลักเกณฑ์ของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ภายหลังจากผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจไปแล้ว อุตสาหกรรมทุกขนาด ทุกประเภทจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีเศรษฐกิจพอเพียงลดลง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าพอใช้เล็กน้อย (C+) ยกเว้นอุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง ที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคือเพียงในระดับพอใช้ (C) สาเหตุของความแตกต่างที่สำคัญระหว่างช่วงวิกฤติและภายหลังก็คือ ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเน้นการปรับขนาดการผลิตให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ โดยได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย (B+ ถึง A-) เน้นความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานและลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ โดยได้คะแนนเฉลี่ย B+ เนื่องจากต้องการเน้นความอยู่รอดร่วมกันของทุกฝ่าย ส่วนประเด็นที่มีความสำคัญในลำดับสามก็คือ เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการ หลังวิกฤติทางเศรษฐกิจแล้ว คะแนนโดยเฉลี่ยลดลงเป็น C+ เนื่องจากอุตสาหกรรมลดการเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภคไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานและลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ โดยเน้นการทำกำไรเพื่อการสะสมทุนหรือขยายตัว ลดหลักการในเรื่องปรับขนาดการผลิตให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการโดยการขยายการผลิตเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย แต่หลักการที่เน้นในระดับเดิมจนกลายเป็นหลักการที่เด่นที่สุด (คะแนน B) ก็คือ การบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเน้นการใช้ทุนภายในเป็นหลัก จึงทำให้อาจจะสรุปได้ว่าหลักการสำคัญที่ช่วยให้อุตสาหกรรมเหล่านี้รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจได้ก็เพราะการเน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำนั่นเอง ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของธุรกิจที่ได้กลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ทุนจากภายนอกมากเกินไป เป็นทุนระยะสั้นดอกเบี้ยสูง นอกจากนั้นยังใช้ทุนดังกล่าวไปในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำไปซื้อทรัพย์สินเพื่อเก็งกำไรหรือเอาไปซื้อหรือขยายที่อยู่อาศัย ประเด็นสำคัญที่ควรตั้งเป็นข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ อุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออกหรือมีส่วนของตลาดต่างประเทศสูง จะมีคะแนนตามเกณฑ์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่ำลง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า หลักการเศรษฐกิจพอเพียงอาจจะประยุกต์ใช้ได้ไม่ดีนักกับ

อุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออกเป็นสำคัญ อย่างเช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง เป็นต้น ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้ครอบคลุมหลักการของบรรษัทภิบาล(good corporate governance) ที่เน้นในเรื่องความเป็นธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (equality) ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ (transparency) และความรับผิดชอบอย่างมีคุณธรรม (accountability) แต่เศรษฐกิจพอเพียงนั้นได้ก้าวไปไกลกว่าที่เน้นการบริหารจัดการอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด และเน้นความไม่โลภพร้อมกันด้วย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมและของประเทศโดยส่วนรวม ดังนั้น ในกรณีของประเทศไทยจึงควรเน้นการดำเนินธุรกิจในแนวเศรษฐกิจพอเพียงแทนที่จะตามแนวคิดบรรษัทภิบาล ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากอารยธรรมตะวันตก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยที่ควรจะทำต่อไปก็คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้อุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก มีวิธีการปรับตัวได้มากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเสียหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเช่นข้อเสนอของสภกรณ์ไคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ที่เสนอให้มีการจัดตั้งบริษัทลูกโดยร่วมมือทุนกับต่างประเทศ (venture capital) หรือหาพันธมิตรในทางยุทธศาสตร์ (strategic partner) เพื่อสามารถแข่งขันกับธุรกิจข้ามชาติได้โดยไม่จำเป็นต้องเสียหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอที่สำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ ทำอย่างไรจึงจะนำเอาการประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่ ร่วมกับการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายและทิศทางในการพัฒนาประเทศ ตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545 -2549) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่จะตามมาต่อไป เพื่อปรับทิศทางการพัฒนาประเทศของไทยให้เป็นไปตามแนวทางพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

พัชรี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2546, น. 96-101) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัท เทเลคอมเอเชียคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมที่พนักงานเข้าร่วม ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและศึกษาทัศนคติของพนักงานต่อแนวทางการมีส่วนร่วม จากการศึกษาพบว่าพนักงานในบริษัทได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม อันได้แก่ โครงการบริจาคเงินหรือสิ่งของช่วยเหลือแก่สถานสงเคราะห์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ โครงการบริจาคเงินหรือสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย ปัจจัยที่เข้าร่วมกิจกรรมของพนักงานส่วนใหญ่เข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม เพราะต้องการให้สังคมดีขึ้นและอุปสรรคในที่ชัดเจนต่อกิจกรรม ด้านกลวิธี ผู้บริหารควรเข้าร่วมกิจกรรมกับ

พนักงาน ด้านการประชากรเข้าร่วมกิจกรรม เพราะพนักงานไม่เห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรม และไม่เห็นความสำคัญของการทำกิจกรรม ส่วนในเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พนักงานบริษัทส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ด้านนโยบายองค์กร บริษัทควรมีนโยบายสัมพันธ์ บริษัทควรมีการเผยแพร่ข่าวสาร/การประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมเป็นระยะ ๆ ด้านการเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็น โดยพนักงานส่วนใหญ่เห็นควรให้พนักงานแสดงความคิดเห็น และด้านรางวัลจูงใจ พนักงานส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านรางวัลจูงใจ ที่ทำให้พนักงานตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม

มนตรี เลิศสกุลเจริญ (2547, น. 105-111) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริหารองค์กรธุรกิจที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดกิจกรรมหรือบริการที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ โดยศึกษาทัศนคติของผู้บริหารองค์กรธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหารองค์กรธุรกิจมีความเห็นด้วยกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมทางด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และการใช้ดุลยพินิจ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากถึง 4 ด้าน และมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมหรือบริการที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม สิทธิผู้บริโภค และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารให้ความสำคัญทางด้านสิทธิผู้บริโภคมากที่สุด และแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ ผู้บริหารองค์กรธุรกิจ ควรมีการกำหนดนโยบายขององค์กรให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านต่าง ๆ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรธุรกิจ เพื่อให้การจัดกิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม และสร้างความเชื่อถือให้กับลูกค้าและชุมชนภายนอก

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยหลักเศรษฐกิจศาสตร์ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัว สามารถเป็นกรอบแนวทางสำหรับการพัฒนาที่มั่นคงและสมดุล ทั้งในระดับประชาชนและ

ระดับประเทศ โดยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับของความอยู่รอดและหรือความเจริญอย่างยั่งยืนภายใต้อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) ระดับของกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน และ 3) ระดับสังเคราะห์แผนปฏิบัติการในการพัฒนาระดับท้องถิ่นตามความเหมาะสมของทรัพยากร

สหทยา พลบัณฑิ (2548) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยครั้งนี้ 1) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) วิเคราะห์การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคนไปสู่คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยเอกสาร เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และใช้การวิจัยภาคสนาม เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในชุมชนชนบท 3 แห่ง ในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งเป็น 3 ประการ คือ 1) พอประมาณ ได้แก่ พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อมและไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น 2) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุพิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ 3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลประโยชน์มากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 3 ประการจะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแบ่งได้ 4 ด้าน คือ กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุล จึงจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคนไปสู่คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนโดยตรงและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบที่ช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง แนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การพัฒนาความรู้และ

คุณธรรมในตัวบุคคลผ่านการศึกษทั้งในระบบและนอกระบบ และการพัฒนาชุมชนให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้านอย่างสมดุล เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

ยุวรัตน์ จงใจรักษ์ (2547) ศึกษาถึง การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน 4 ด้านคือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเป็นผู้ประสานงานในการระดมทรัพยากร ด้านการอาสาสมัครเพื่อพัฒนาการศึกษา และด้านการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 174 คน ครูอนุบาล 35 คน ผู้ปกครองเด็กวัยอนุบาล 105 คน ผู้นำชุมชน 8 คน และประชาชนในชุมชน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามผู้บริหาร และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูอนุบาล ผู้ปกครองเด็กวัยอนุบาล ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมการบรรยายประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากร ผู้รับผิดชอบ และมีการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประจำคือ การจัดทำป้ายประกาศข่าวสาร การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำสมุดรายงานประจำตัวเด็ก และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครู 2) ด้านการเป็นผู้ประสานงานในการระดมทรัพยากร ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบ และมีการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประจำคือ การเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ภายในชุมชน 3) ด้านการอาสาสมัครเพื่อพัฒนาการศึกษา ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากร และการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติโรงเรียนส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน ในการวางแผน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำนโยบาย การจัดตั้งบุคลากร ผู้รับผิดชอบและมีการจัดสรรงบประมาณ ในวิธีการปฏิบัติ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง ส่วนการประเมินผลของโรงเรียน พบว่าโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้างทั้ง 4 ด้าน ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรโรงเรียน 4 โรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน มีความคล้ายคลึงกัน ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน แต่โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง จะมีความสัมพันธ์กับชุมชน

ในลักษณะเน้นตามแผนที่วางไว้ล่วงหน้า ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ชานเมืองจะมีความสัมพันธ์กับชุมชนแบบวิถีธรรมชาติ แต่ขาดการวางแผนและการเสริมแรงจากปัจจัยภายนอก

สมบัติ กุสุมาวาลี(2549) ศึกษาวิจัย เรื่อง ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนกับการพัฒนาตามแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้เบื้องต้นของวัฒนธรรมของชุมชนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวัฒนธรรมของ “ชุมชนที่เข้มแข็ง” ทำให้พบว่ามี 3 กลุ่มสำนักคิดสำคัญของไทยได้แก่ 1) กลุ่มสำนักคิดที่ให้ความสำคัญกับหลักศาสนาธรรม 2) กลุ่มสำนักคิดที่ให้ความสำคัญกับการสร้างวิสาหกิจชุมชนและองค์กรชุมชน 3) กลุ่มสำนักคิดที่ให้ความสำคัญกับรากเหง้าวัฒนธรรมชุมชน จากนั้นจึงได้นำเอาแก่นความคิดของทั้งสามสำนักมาบูรณาการหลอมรวมเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วพัฒนาขึ้นมาเป็น “วัฒนธรรมของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมความพอประมาณของชุมชน 2) วัฒนธรรมความมีเหตุมีผลของชุมชน 3) วัฒนธรรมการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวของคนในชุมชน 4) วัฒนธรรมการมีความรู้คู่คุณธรรม และ 5) วัฒนธรรมของชุมชนที่มีความสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามความหมายและพัฒนาตัวบ่งชี้เบื้องต้นของวัฒนธรรมทั้ง 5 ประการข้างต้น และยังได้มีการพัฒนาและออกแบบเครื่องมือสำหรับการพิจารณาคัดเลือกชุมชนที่มีวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ด้วย

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Smylle Mark A Lazarus Verginia and Brownlee Conyere Jean (1996 : 181-198) ได้ศึกษาผลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับ 8 ในเมือง มิเดิลเวสต์เทิร์น ปี 1990 ถึงปี 1994 ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับการพัฒนาในทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของการเปลี่ยนแปลงองค์กร กับการพัฒนาทางวิชาการมีผลน้อยกว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอาจมีผลในทางลบหรือทางบวกกับผลการเรียนของนักเรียน และ 3) มีความแตกต่างอย่างมาก ระหว่างความสัมพันธ์ของกลไกการเปลี่ยนแปลง กับการพัฒนาทางวิชาการเมื่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คงที่

Czech Conroy, Abha Mishra, Ajay Rai (2002 :227 -237) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองของชุมชนในการจัดการป่าชุมชนในโอริสสา ประเทศอินเดีย จากการดูแลรักษาป่าด้วยตนเองของชุมชนในโอริสสา เป็นความต้องการในการปกป้องรักษาและป้องกันป่าของชุมชน ถึงแม้ว่าความรู้ของคนในชุมชนจะมีข้อจำกัด แต่พบว่าการจัดการป่าของชุมชนในโอริสสากับเป็นพื้นที่ที่ควรทำการศึกษาให้ลึกซึ้งถึงการเรียนรู้ของชุมชน ทำไมชุมชนมีการบริหารจัดการป่าด้วยตัวชุมชนเองนั้นทำอย่างไร มีความยั่งยืนในการจัดการป่าหรือไม่อย่างไร อะไรคือเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน ขนาดและธรรมชาติที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรชุมชน และระหว่างชุมชน ปัจจัยในการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการบริหารความขัดแย้งของชุมชน โดยศึกษาจาก 43 ชุมชนในรัฐโอริสสา ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและป้องกันป่า ชุมชนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดกลุ่มใหม่ๆ ในการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน ในการดูแลป่าให้อยู่กับชุมชนได้ต่อไปในกาลข้างหน้า และยังให้ความสำคัญกับหน่วยงานภายนอกหรือองค์กรภายนอกชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันป่าของชุมชน ในการพัฒนาและเฝ้าระวังป่าของชุมชน การจัดการป่าของประเทศอินเดียที่ในปัจจุบันมีความอ่อนแออย่างมาก การศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางรัฐบาลอินเดียต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาชุมชนในการสร้างสำนึกความรับผิดชอบของชุมชนในการดูแลทรัพยากรของชุมชนเอง รัฐบาลจึงได้จัดโครงการความร่วมมือในการบริหารจัดการป่าโดยชุมชน ในชื่อโครงการ Joint Forest Management

Ricardo S.Morse(2004) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ของชุมชน กระบวนการ โครงสร้าง และการเกิดใหม่ เป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องการชี้ให้เห็นว่าชุมชนในปัจจุบันเป็นตัวขับเคลื่อนทางสังคมที่มีอำนาจและศักยภาพสูง การเคลื่อนไหวตัวของชุมชน การเกิดใหม่ของพลังชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะ กิจการสาธารณะต้องมีชุมชนช่วยเกื้อหนุน การเรียนรู้ของชุมชนแต่ละบริบทชุมชนล้วนมีความหลากหลาย กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจึงเกิดจากความรู้ในแต่ละชุมชน เป็นแนวปฏิบัติกันในระดับโครงสร้างของชุมชน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนสามารถทราบได้จะระดับโครงสร้างของชุมชน ขณะเดียวกันการเรียนรู้ของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาชุมชน การเรียนรู้ในชุมชนบางครั้งอาจไม่ถูกค้นพบในบางเรื่องที่เป็น ดังนั้นจึงควรที่จะค้นหาวิธีการเพื่อจะปิดช่องว่างการเรียนรู้ของชุมชน การศึกษาวิจัยนี้เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของชุมชน เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ Wytheville Verginia ร่วมกับที่วิจัย Tech เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ในการวางแผน

พัฒนาชุมชนในอนาคต ผลการศึกษาพบว่า ความร่วมมือ ร่วมใจเพื่อการเรียนรู้ของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนคือการที่ชุมชนได้สร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ได้อย่างน่าชื่นชม แล้วชุมชนได้นำความรู้ใหม่ๆ ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กระบวนการเรียนรู้ นำชุมชนไปสู่ทิศทางที่ดี และมั่นคง ยั่งยืน ประกอบด้วยการเรียนรู้ของชุมชน 3 ทาง คือ 1) การเรียนรู้ขององค์กรชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ในระดับโครงสร้างของชุมชน 2) กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนผ่านตัวกลางหรือสื่อกลางของชุมชน ที่เป็นการสื่อสารกันภายในชุมชน 3) กระบวนการเรียนรู้จะมีทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการไหลเวียนกันในระดับภายในชุมชนรวมทั้งต้องนำเสนอต่อคณะกรรมการพลเมืองด้วย กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนสามารถสรุปได้ว่าชุมชนเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพที่ภาครัฐควรทำให้ความใส่ใจในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณะ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน สรุปได้ภาคธุรกิจเอกชนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์กรของตนได้ หลักการการทำธุรกิจทำเพื่อแสวงหากำไร แต่หากการดำเนินที่ไม่คำนึงถึงภาคส่วนต่างของสังคม การดำเนินธุรกิจก็จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ธุรกิจควรทำกำไรอย่างไรพอเพียง ยอมรับกำไรอย่างไรพอประมาณ และมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อสังคม ภาคธุรกิจจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้น เมื่อธุรกิจมีการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหากได้ขับเคลื่อนไปยังภาคส่วนต่างของสังคม ทำงานเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการสร้างคุณภาพของชุมชน ทำให้ให้ประชาชน คนในชุมชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจากการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาคธุรกิจเอกชน ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้นำไปพัฒนาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ชุมชนมีพลัง เสริมศักยภาพของตนต่อการพัฒนาเพื่อการพึ่งตัวเอง ทั้งนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกลไกสำคัญในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์และจิตสำนึกของผู้คนในชุมชน จึงจะก่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนสังคมไทยไปในทิศทางตามนโยบายของแผนพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) ภายใต้แนวปฏิบัติของกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข แนวคิดหลักที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รู้จักพอประมาณ มีเหตุผล ภายใต้เงื่อนไขคุณธรรม

และความรู้ มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต รู้เท่าทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านและเป็นวิถีปฏิบัติ สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนหลักดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาองค์กรธุรกิจเอกชนที่ได้รับรางวัลการประกวดผลงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ประจำปี พ.ศ. 2550 การประกวดครั้งนี้เป็นการให้รางวัลองค์กรที่ได้ดำเนินธุรกิจโดยมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในองค์กร แบ่งการให้รางวัลออกเป็นรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจด้านธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม และในการประกวดครั้งนี้มีผู้ได้รับรางวัล 15 บริษัทจำแนกเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ จำนวน 6 บริษัท ธุรกิจขนาดกลาง จำนวน 5 บริษัท และธุรกิจขนาดย่อม จำนวน 4 บริษัท

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกรณีศึกษาแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

- 1) จัดกลุ่มบริษัทที่ได้รับรางวัลตามภูมิภาคที่ตั้งอยู่ (ดูตารางที่ 1)
- 2) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ทุกบริษัทมีโอกาสได้รับการเลือกเท่ากัน ด้วยวิธีจับสลาก

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มบริษัทที่ได้รับรางวัลตามภูมิภาคที่ตั้งอยู่

บริษัท	ประเภทรางวัล		ขนาดธุรกิจ		
	ชนะเลิศ	รองชนะเลิศ	ใหญ่	กลาง	ย่อม
ภาคใต้					
โรงแรมบ้านท้องทราย จังหวัดสุราษฎร์ธานี		✓	✓		
บริษัทชุมพรคานารีรีสอร์ทและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จังหวัดชุมพร	✓			✓	
สหกรณ์การเกษตรรัตภูมิ จำกัด จังหวัดสงขลา		✓			✓
ภาคกลาง					
บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร	✓		✓		
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร		✓	✓		
บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร		✓	✓		
บริษัท แพรนด้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร		✓	✓		
บริษัท ไทยโตชิบาประเทศไทย จำกัด จังหวัด นนทบุรี		✓	✓		
บริษัทพิบูลย์ชัยนำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด กรุงเทพมหานคร		✓		✓	
บริษัท บารูม ดีไซน์ จำกัด จังหวัดปทุมธานี		✓		✓	
ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมศักดิ์แก๊สเซอร์วิส จังหวัด ระยอง		✓			✓
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ					
บริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด จังหวัด มหาสารคาม		✓		✓	
สุขสวัสดิ์ การทอ จังหวัดกาฬสินธุ์		✓			✓
ภาคเหนือ					
บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่	✓				✓
บริษัท นพดลพานิช จำกัด จังหวัดเชียงใหม่		✓		✓	

ผลการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับสลากได้ 4 กรณีศึกษา ดังนี้

- 1) ภาคใต้ : บริษัท ชุมพรคานาน้ำรีสอร์ทและศูนย์กีฬาดำน้ำ จังหวัดชุมพร รางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง
- 2) ภาคกลาง : บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด กรุงเทพมหานคร รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง
- 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : บริษัท โสมภัสเอ็นจีเนียริง (2005) จำกัด จังหวัดมหาสารคาม รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง
- 4) ภาคเหนือ : บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ รางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดย่อม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยภาคสนามเพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 การเตรียมตัวลงภาคสนาม

- 1) ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับกรณีศึกษา โดยการเข้าเยี่ยมชมและเข้าร่วมสังเกตการดำเนินงาน การดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนและชุมชน เพื่อศึกษาบรรยากาศ บริบทแวดล้อม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของคนในองค์กร การมีปฏิสัมพันธ์ของชุมชนและพฤติกรรมในแต่ละกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
- 2) ผู้วิจัยนำผลการศึกษาวิจัยเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศต่าง ๆ มาศึกษาเพื่อกำหนดประเด็นร่วมกับการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มตามที่ได้กำหนดแผนการลงสนามเพื่อการศึกษาวิจัย

2.2 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

2.2.1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในองค์กรธุรกิจเอกชน

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์กร 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้บริหารขององค์กร ได้แก่ ประธานกรรมการ ผู้จัดการ
 2) กลุ่มพนักงาน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบการดำเนินงานด้านการขับเคลื่อน
 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน

ผลการคัดเลือกได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในองค์กรธุรกิจเอกชน

- 1) บริษัท ชุมพรคานานารีรีสอร์ทและศูนย์กีฬาดำน้ำ ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหาร
 จำนวน 3 คน พนักงาน จำนวน 5 คน

นายสารสิน สดากกร	ผู้จัดการรีสอร์ท
นายดำรง ปรีชาชน	ผู้จัดการดำรง complex
นางสาวสุชาวดี สนิชชาชีวะ	ผู้จัดการฝ่ายบริหารงานทั่วไป
นางสาวอารยา พลนิต	แม่บ้าน
นางสาวมณีรัตน์ เทวบุญ	แม่ครัว
นางวิมล ปิ่นสุยาว	แม่บ้าน
นายสุคนธ์ แยมสุคนธ์	กิจกรรมและสันตนาการ
สุโข ทองสวี่	งานผลิตไข่สุโข

- 2) บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหาร
 จำนวน 2 คน พนักงาน จำนวน 3 คน

ดร.วิวัฒน์ แดงสุภา	ที่ปรึกษาบริษัท
นางสาววรรณชมภู วงษ์ประดิษฐ์	ผู้จัดการบริษัท
นางสุภาภรณ์ อนุสกุล	หัวหน้าควบคุมคุณภาพ
นางสาวสุกัญญา ไกลท่อม	เจ้าหน้าที่ธุรการ
นายจักรกรวิฑูญ์ บุญร่วมเทียม	ผู้ช่วยฝ่ายขาย

- 3) บริษัท ไสเมทาสเอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหาร จำนวน 3
 คน พนักงาน จำนวน 5 คน

นายสมพงษ์ พวงเวียง	ประธานกรรมการบริหาร
นายธีรทัศน์ พงษ์พนมเวช	ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล
นางโสภา พนไชยสงค์	เลขานุการประธานกรรมการ
นายพิมาน อุ่นจิงวัง	ฝ่ายผลิต

นางกมลวรรณ อะโน	ฝ่ายผลิต
นางบุญเทียม อัมภาน	ฝ่ายผลิต
นางสำเนียง บุรัมย์สูงเนิน	ฝ่ายผลิต
นางบุษยา นนยะโส	ฝ่ายผลิต

- 4) บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหาร จำนวน 2 คน พนักงาน จำนวน 4 คน

นายสมิต ทวีเลิศนิธิ	ประธานกรรมการบริหาร
นายธิติวัดน์ สิริพันธ์กุล	ผู้จัดการฝ่ายการตลาด
นายสถิตย์ ชอบพิมาย	หัวหน้าฝ่ายประกันคุณภาพ
นายวิเชียร เลื่อนนาค	ฝ่ายผลิต
นายนรินทร์ อินต๊ะสุด	ฝ่ายผลิต
นายสมบัติ ปินแต	ฝ่ายปฏิบัติการ

2.2.2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน

ผู้วิจัยคัดเลือกสมาชิกชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจเอกชน และเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของชุมชนที่เกิดจากการที่องค์กรภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการ Snowball Sampling Technique ผลการคัดเลือกได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

- 1) บริษัท ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ตและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด ได้สมาชิกชุมชนหนองใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร จำนวน 4 คน

นายประวิทย์ ภูมิระวิ(ก้านนเควีด)	ผู้ดูแลโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนหนองใหญ่
นางอารีย์ สุนทรหงส์	สมาชิกชุมชน
นางสาวเมธยา ภูมิระวิ	สมาชิกชุมชน
นางสาวกฤตวรรณ สุตราม	สมาชิกชุมชน
- 2) บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ได้สมาชิกชุมชนกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน

นาวาเอกสมนึก อ่ำเยี่ยม	รอง ผอ.กผค. วศ.ทร.
นาวาโทหญิงนันทพร เกาสวรรณ	หัวหน้าหน่วยเชื้อเพลิงและหล่อลื่น

จำเอนสานนตย์ บญม่น	สมาชกขุมชน
- 3) บรชัฒ โสมภาสเอนจเนยร่ง (2005) จำกัฒ ด้สมาชกขุมชนบ้านดอนหว่าน อำเภอเมอง จ้งหวัดมหาสารคาม จ้งนวน 5 คน
พระปลัดคำพันธ์ อธฐาโน	เจ้าอาวาสวัดบุปผาราม
นายเสน หอมดวง	ผู้นำ(บุคคลตัวอย่างในขุมชน)
นายสมบวรณั ไซยเหมئون	สมาชกขุมชน
นายสัฎฐชัย อัครเทพ	สมาชกขุมชน
นายทองมา คงเสนคำ	สมาชกขุมชน
นางคำเบา ไซยเหมئون	สมาชกขุมชน
- 4) บรชัฒ นรพู้ดส์ จำกัฒ ด้สมาชกขุมชนเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จ้งหวัดเชยงใหม่จ้งนวน 3 คน
นายนรพนธ์ รัตนนลอมร	สมาชกขุมชน
นางแก่นจันทร ศร่มงคล	สมาชกสภาเทศบาล
นายแดง สุรยวงศั	สมาชกขุมชนผู้นำการทำเกษตรอินทรียั

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้แก่

2.3.1) แบบสังเกต ผู้วิจัยด้กำหนดประเด็นเกี่ยวกับปรากฏการณ์และพฤติกรรมเพื่อตอบว้ตุถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยด้สังเกตแบบม่มีส่วนร่วม มีประเด็นการสังเกต ดังนี้

- 1) สถานที่ตั้ง ที่อยู่ท่ติดต่อ แผนท่บรชัฒ /ขุมชน
- 2) สภาพแวดล้อมท่วไปของบรชัฒ /ขุมชน การเดินทาง ล่งก่อสร้าง ห้องทำงาน บรรยากาศของศักร การจ้ดสถานที่ พ่นท่กิจกรรม การจ้ดบอर्ड ฯลฯ
- 3) สภาพการทำงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสารของของบรชัฒ /ขุมชน
- 4) การเชื่อมโยงกิจกรรมโครงการระหว่างภาคธุรกิจกับขุมชน

2.3.2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับองค์กรธุรกิจเอกชน เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในองค์กรธุรกิจเอกชน ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของบรชัฒ กระบวนการ

ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรมโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ด้านการเรียนรู้ขององค์กร ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้องค์กรขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำไปสู่ความสำเร็จ

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับชุมชน เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน การเรียนรู้ของชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชน ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการที่องค์กรธุรกิจเอกชนเข้าไปขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.3) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในองค์กรธุรกิจเอกชน ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของบริษัท กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรมโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ด้านการเรียนรู้ขององค์กร ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้องค์กรขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำไปสู่ความสำเร็จ

2.3.4) การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมและความถูกต้องจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 1) ศาสตราจารย์ ดร.สันทัต เสริมศรี สำนักงานคณะกรรมการจรรยาธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริธรรมิทธิภูมิ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การดำเนินการ มีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

- 1) ประสานงาน นัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบทางการโดยทำหนังสือจากคณะครู

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับผู้วิจัยโดยตรง

2) ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่ ที่ตั้งของบริษัทอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการเตรียมการเพื่อเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3) เตรียมความพร้อมสำหรับการสัมภาษณ์ วัน เวลานั้นัดหมาย การเดินทาง พร้อมเครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ คอมพิวเตอร์พกพา สมุดจดบันทึก เป็นต้น

4) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในภาคสนามตามวันและเวลาที่ได้นัดหมาย โดยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ขออนุญาตบันทึกข้อมูลเสียงหรือบันทึกวิดีโอ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูล ความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง หากยังไม่ครบถ้วนอาจต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

สำหรับระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลในกรณีศึกษาแต่ละแห่งมีดังนี้

1) บริษัท ชุมพรคานาน่า รีสอร์ทและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด จังหวัดชุมพร และชุมชนหนองใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2553 เดือนธันวาคม 2553 และเดือนมกราคม 2554

2) บริษัท พิบูลย์ชัยนำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด กรุงเทพมหานคร และชุมชนกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน 2553 เดือนสิงหาคม 2553 เดือนมกราคม 2554 และเดือนมีนาคม 2554

3) บริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และชุมชนบ้านดอนหวาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน 2553 เดือนตุลาคม 2553 เดือนธันวาคม 2553 และเดือนกุมภาพันธ์ 2554

4) บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ และชุมชนเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม 2553 เดือนพฤษภาคม 2553 เดือนกรกฎาคม 2553 และเดือนมีนาคม 2554

2.5 การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูล เพื่อความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูล ตามรายละเอียดการตรวจสอบข้อมูลดังนี้

2.5.1) ตรวจสอบความตรงของข้อมูล (Validity) จากการจดบันทึก และเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ที่มีการบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีการตรวจสอบจากเครื่องบันทึกเสียง หากไม่ชัดเจน ผู้วิจัยต้องกลับไปถามซ้ำอีกครั้ง เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล และในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยให้ปราศจากความลำเอียง (Bias) โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อการตรวจสอบข้อมูลการวิจัยว่ามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ คือ

- 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูล (Methodological Triangulation) ซึ่งผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกันในหลายวิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการยืนยันจากข้อมูลเอกสารที่รวบรวมศึกษา
- 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เวลาและสถานที่ ที่ต่างกัน เพื่อยืนยันความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูล

2.5.2) การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคที่ทำให้งานวิจัยเกิดความเที่ยงมากที่สุด โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยให้ชัดเจน มีวิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย พิจารณาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีการสังเกตซ้ำ มีการตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูลและผู้เกี่ยวข้อง (Cross check) ที่สามารถตรวจสอบได้ (Audit trail) โดยใช้ข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมไว้ในงานวิจัยนี้

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเริ่มต้นตั้งแต่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจนถึงสิ้นสุดการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็น ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีความหมายร่วมกัน อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ดีที่สุด ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลตลอดเวลาจนถึงขั้นสรุปผล มีการแยกแยะกลุ่มข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ การอภิปรายผล และเขียนข้อสรุปการวิจัยในลำดับต่อไป ดังนั้นการที่ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย การศึกษาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องดังกล่าว จึงทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลต้องทำควบคู่ไปตลอดกระบวนการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 วิธี คือ

1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ จัดระบบข้อมูลและสังเคราะห์เพื่อการนำเสนอในรูปแบบการบรรยายมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนของข้อมูลด้านการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ การเรียนรู้ขององค์กร บทบาทของของภาคธุรกิจเอกชน และการเรียนรู้ของชุมชน

2) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) คือ การตีความ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลเชิงรูปธรรมและเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ค้นพบ โดยรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมหรือจัดกระทำบางอย่างเพื่อพิสูจน์สมมติฐานแล้วมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน

3) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกและจัดระบบหมวดหมู่ข้อมูล (Typology and taxonomy) คือ เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ โดยนำข้อมูลมาจำแนกการกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยภาคสนามในขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วยกร่างเป็น (ร่าง) แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน จากนั้นนำร่างแนวทางฯ ดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจงจำนวน 4 ราย โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ

- 1) เป็นนักวิชาการด้านการศึกษา
- 2) เป็นนักวิชาการด้านการพัฒนาองค์กร
- 3) เป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับและเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือที่เกี่ยวข้องในระดับหน่วยงานหรือระดับชาติ

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 ท่าน ดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัย

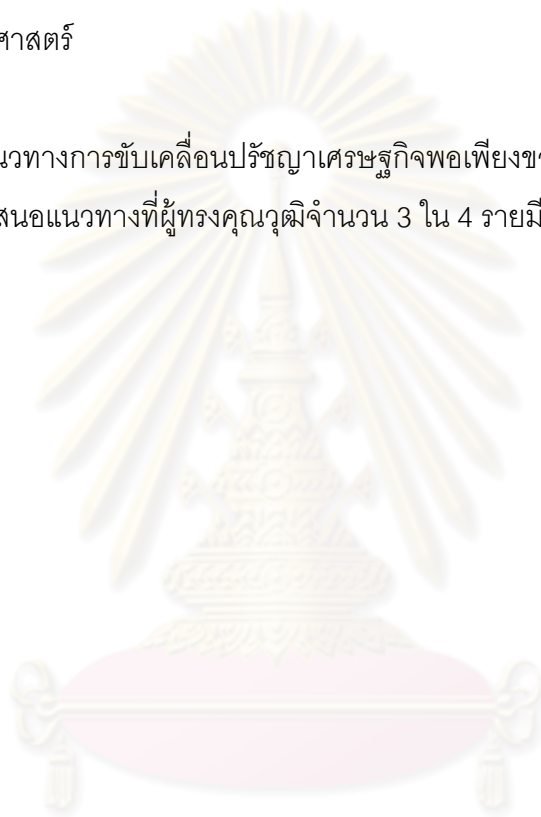
มหาสารคาม

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แย้มนิล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

3) รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริธรรมหิรัญ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

4) อาจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชราภรณ์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งนี้ แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนที่นำมา
เสนอจะต้องเป็นข้อเสนอแนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ใน 4 รายมีความเห็นตรงกัน

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

การวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สันทนา กลุ่ม และการสังเกต ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารกับ 4 กรณีศึกษา นำมาวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษากิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน ของ 4 กรณีศึกษา

ตอนที่ 3 การสังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

แยกเป็นรายกรณีศึกษา ทั้ง 4 กรณีศึกษา ตามลำดับดังนี้

กรณีศึกษา 1 บริษัท ชุมพรคานาน่า รีสอร์ทและศูนย์กีฬา ดำน้ำ จำกัด จังหวัดชุมพร

กรณีศึกษา 2 บริษัท พิบูลย์ชัยนำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กรณีศึกษา 3 บริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด จังหวัดมหาสารคาม

กรณีศึกษา 4 บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

ในแต่ละกรณีศึกษาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน

1.1) ประวัติความเป็นมา

1.2) การดำเนินธุรกิจ

- 1.3) มูลเหตุของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร
2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน
- 2.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการ
- เชิงกลยุทธ์
- 1.2.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร
- 1.2.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ
- 1.2.3) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ
- 1.2.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ
- 2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ในองค์กร
3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.1) ทางสายกลาง
- 3.1.1) ความพอประมาณ
- 3.1.2) ความมีเหตุผล
- 3.1.3) การมีภูมิคุ้มกัน
- 3.2) เงื่อนไข
- 3.2.1) ความรู้
- 3.2.2) คุณธรรม
4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน
- 4.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร
- 4.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร
- ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน
1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน
3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

5.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

5.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

กรณีศึกษา 1 บริษัท ชุมพรคานาน้ำรีสอร์ทและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด จังหวัดชุมพร

ส่วนที่ 1 กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน

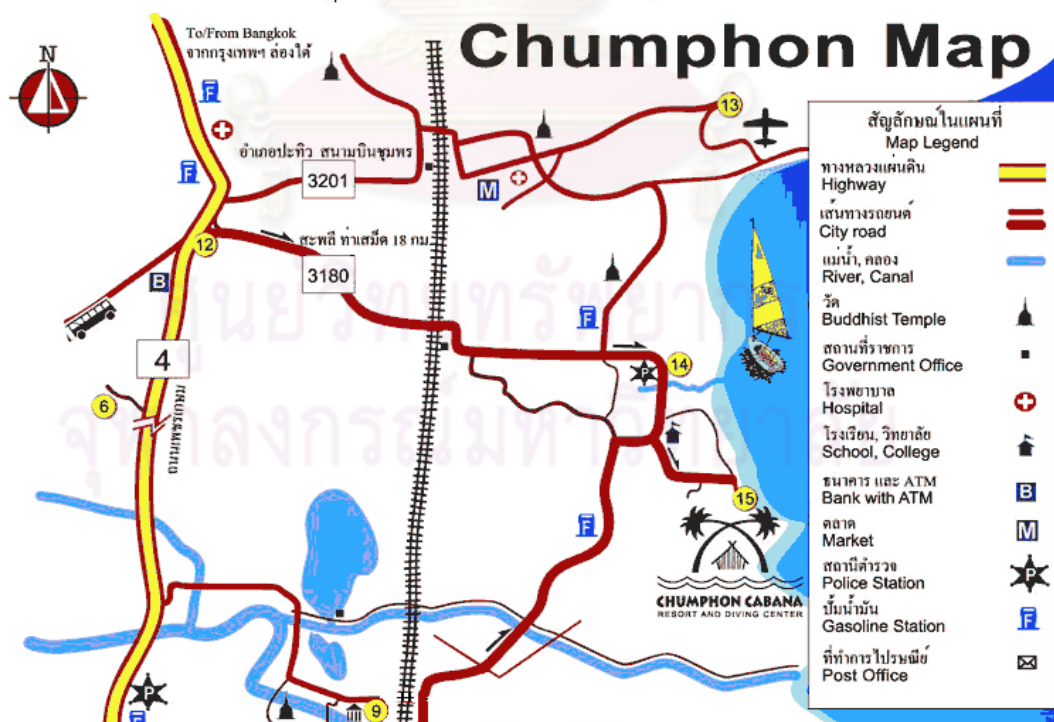
1.1) ประวัติความเป็นมา

ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยผู้ก่อตั้งคือคุณ สุขุม สดากกร และคุณครูอัจฉรา รักรักษ์พันธุ์ ณ หาดทุ่งวัวแล่น ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร จังหวัดชุมพร ในช่วงเริ่มต้นผู้ก่อตั้งได้รับคำแนะนำที่ดี และเป็นประโยชน์จากนักคิดนักเขียนในยุคแรก ดังนี้ จากคุณปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ คุณภราเดช พยัฆวิเชียร และคุณสุรพล สุदारา ทำให้สิ่งหนึ่งที่ฝังติดและเป็นสิ่งกำหนดทิศทางการพัฒนา นั่นคือ การเคารวต่อสรรพสิ่ง ทั้งธรรมชาติและผู้คนในชุมชน ย่อมส่งผลดีต่อธุรกิจการท่องเที่ยว คุณครูอัจฉรา รักรักษ์พันธุ์ ได้ลาออกจากราชการ และตัดสินใจสร้างชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ทขึ้นด้วยความรู้สึกที่แผ่นดินนี้เป็นแผ่นดินของเรา ด้วยเจตนารมณ์ที่จะรักษาธรรมชาติให้เป็นธรรมชาติ ทุกอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท รีสอร์ท ในระยะเริ่มต้นมีเรือนพัก 7 หลังกับศาลาหลังคามุงจาก จากบ้านพักเพียง 7 หลัง ได้เพิ่มขึ้นเป็น 40 หลัง ถึงแม้ว่าการเดินทางจะต้องผ่านถนนลูกรังที่เป็นหลุมเป็นบ่อ การเดินทางไม่สะดวก จากถนนเพชรเกษม อำเภอท่าแซะเข้ามาชายหาดเป็นระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร หรือจากอำเภอเมืองเข้ามาประมาณ 15 กิโลเมตร รวมทั้งไฟฟ้ายังปั่นเองเพียงครั้งคืนจนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2532 ในวันที่ 4 พฤศจิกายน ชุมพรพบกับภัยธรรมชาติ คือพายุดีเปรสชัน ที่ชื่อพายุเกย์ จังหวัดชุมพรได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติอย่างมาก แต่จากภัยธรรมชาตินี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ขึ้นใน ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท และบริเวณใกล้เคียง กล่าวคือถนนลูกรังได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นถนนลาดยาง โดยได้รับงบประมาณจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมีชื่อถนนว่า "ถนนอภากร" ในขณะที่ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเพิ่มที่พักเป็นอาคาร 3 ชั้น 3 หลัง มีห้องพักกว่า 80 ห้อง ต่อมาในปี 2540 ไทย

ประสพวิกฤติเศรษฐกิจทำให้ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท ต้องประสบปัญหาฟองสบู่แตกเช่นกัน โรงแรมมีหนี้สินเพิ่มขึ้นมากเป็นเท่าตัวประสบปัญหาในการดำเนินงาน ในปีเดียวกันนั้นบริษัทได้ดำเนินธุรกิจโดยน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และในปี 2550 ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง การประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระเกียรติ " 80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์" โดยสำนักงานและคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท ตั้งอยู่เลขที่ 69 หมู่ 8 ต.สะพลี อ.ปะทิว จ.ชุมพร มีพื้นที่ประมาณ 40 ไร่ การเดินทางสะดวก มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 450 กิโลเมตร เส้นทางเพชรเกษม เมื่อเข้าสู่อำเภอท่าแซะ เมื่อถึงแยกท่าแซะ ให้เลี้ยวซ้าย เป็นเส้นทางไปอำเภอปะทิว เส้นทางลาดยาง แวดล้อมด้วยธรรมชาติ ระยะทาง ประมาณ 18 กิโลเมตร ถึงชายหาดทุ่งวัวแล่น เมื่อเจอสามแยกบริเวณชายหาดให้เลี้ยวขวากว้านเลียบชายหาดประมาณ 400 เมตร ก็ถึงชุมพรคานาน่า รีสอร์ท ซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความเป็นธรรมชาติ

แผนภาพที่ 12 บริเวณที่ตั้งของชุมพรคานาน่า รีสอร์ท

ที่มา : ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท (ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท,2553:ออนไลน์)

1.2) การดำเนินธุรกิจ

ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท เป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในการให้บริการนักท่องเที่ยว ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บริการนักท่องเที่ยวในทุกรูปแบบ เป็นประเภทธุรกิจขนาดกลาง มีพนักงานไว้คอยให้บริการรวม 120 คน ด้วยความเป็นธุรกิจบริการนักท่องเที่ยว เพื่อการบริหารให้มีประสิทธิภาพได้มีการแบ่งเป็นแผนก รวม 8 แผนก คือ แผนกต้อนรับ แผนกแม่บ้าน แผนกครัว แผนกช่าง แผนกสวนและบริเวณ แผนกศูนย์กีฬาดำน้ำ แผนกบริการห้องอาหาร แผนกบัญชีและบุคคล โครงสร้างเป็นแนวราบแต่ละแผนกขึ้นตรงกับผู้บริหารองค์กรโดยตรง โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการ คือห้องพักแบบบังกะโล พร้อมเครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำในตัวพร้อมเครื่องทำน้ำอุ่น และตู้เย็น จำนวน 18 หลัง ห้องพักแบบโรงแรม พร้อมเครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำในตัวพร้อมเครื่องทำน้ำอุ่น และตู้เย็น จำนวน 110 ห้อง มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว โทรศัพท์ระบบเคเบิล ในห้องพัก โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ ห้องอาหารระเบียงทะเล บริการ ซัก อบ รีด นวดแผนไทย และนวดน้ำมัน ร้านขายของที่ระลึก สระว่ายน้ำ ขนาด 30 เมตร x 15 เมตร พร้อมสระเด็ก และบาร์สระว่ายน้ำ โรงเรียนสอนดำน้ำลึก และดำผิวน้ำ หลักสูตรจากสมาคม PADI เรียนดำน้ำหลักสูตร Open Water Diver Course บริการตัวเรือไปเกาะเต่า บริการ อินเทอร์เน็ต รับแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่างชาติ บริการรถรับส่ง บริการนำเที่ยวชมปะการัง ตกหมึก ชมหิ่งห้อย เทียวสถานที่สำคัญในจังหวัดชุมพร ล่องแพ และล่องแก่งอำเภอพะโต๊ะ บริการห้องประชุมสัมมนาจำนวน 4 ห้อง รองรับผู้เข้าประชุมจำนวนตั้งแต่ 40 ถึง 400 ท่านพร้อมอุปกรณ์การสัมมนา บริการคอมพิวเตอร์คาราโอเกะ อิเลคโทน วงดนตรีพร้อมนักร้อง การให้บริการจะเหมือนธุรกิจทั่วไป แต่สิ่งที่ต่างจากธุรกิจบริการทั่วไปก็คือ บริการให้ความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังได้จัดกิจกรรมทางทะเล บริการเรือนำเที่ยวทางทะเลเพื่อชมเกาะและดำน้ำดูปะการังอันเป็นกิจกรรมหลัก ที่อยู่ควบคู่มากับโรงแรมตั้งแต่เริ่มแรก และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ทะเลชุมพรเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และทำให้ทั่วโลกได้รู้จักหาดทุ่งวัวแล่นของจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะโรงเรียนสอนดำน้ำของชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท

ปัจจุบันนอกเหนือจากลูกค้าที่มาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังเป็นศูนย์เรียนรู้ที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนได้เข้ามาขอศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ ได้รับความรู้ที่เป็นหลักวิชาการตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้ศึกษากับ "พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต" อีกทั้งพนักงานยังมีความมั่นคงในอาชีพ ชุมชนรอบๆ ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ก็

มีความสุขในการอยู่ร่วมกันในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เข้มแข็ง และยั่งยืน โดยมีแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นผู้นำทาง

รางวัลและผลงานเด่นที่ได้รับ

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2545 รางวัลดีเด่นประเภท
รายการนำเที่ยว

รางวัลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โลกลีเขียว ประจำปี พ.ศ. 2549

รางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง การประกวดผลงานตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระเกียรติ " 80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์" ปี 2550
โดยสำนักงานและคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(กปร.)

รางวัลประดิษฐ์คิดค้นดีเยี่ยมจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
(วช.) ปี พ.ศ. 2550 ผลงาน "เพลิน เล่น ู้"

รางวัลประเภทองค์กรดีเด่นของชาติ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2551
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

1.3) มูลเหตุการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร

จากการสัมภาษณ์คุณสารสิน สดากการ ผู้จัดการของชุมพรคานา ริ
สอร์ต ได้เล่าให้ฟังว่า ในปี 2539 คุณวิสร รัชพันธุ์ ประธานกรรมการผู้จัดการชุมพรคานา ริ
สอร์ต นักบริหารรุ่นที่ 2 ที่เข้ามารับช่วงการบริหาร ดำเนินการบริหารธุรกิจโดยใช้หลักการ
บริหารธุรกิจเหมือนธุรกิจทั่วไป เน้นการลงทุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ได้ตัดสินใจขยาย
กิจการเพื่อสร้างโรงแรมระดับ 5 ดาว ยกกระดับโรงแรมจาก 3 ดาว ด้วยการกู้เงินจากสถาบันการเงิน
กู้มาลงทุนกว่า 150 ล้านบาท พอเริ่มก่อสร้าง ในปี 2540 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทย เงิน
บาทลอยตัว ทำให้โรงแรมมีหนี้สินเพิ่มขึ้นเป็นกว่า 300 ล้านบาท ตอนนั้นทำอย่างไรก็ไม่สามารถ
จ่ายหนี้ได้ เพราะทุกทฤษฎีการบริหารที่นำมาใช้ไม่สามารถใช้ได้ ตอนแรกคิดอย่างเดียวว่าคงต้อง
ปิดกิจการและปล่อยให้ธนาคารยึดไป ทำให้คุณวิสรพยายามที่จะรักษากิจการของชุมพรคานา
ริสอร์ต ให้คงอยู่และรุ่งเรือง สามารถดำเนินการต่อไปได้ จนกระทั่งได้พบกับอาจารย์วิวัฒน์
ศัลยกำธร ทำงานในโครงการตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เดินทางมา
พัก คุณวิสรได้พยายามหาวิธีที่จะทำให้องค์กรอยู่รอดได้ แต่ก็ยังหาทางออกไม่ได้ จึงมีโอกาสได้
พูดคุยกัน ท่านก็แนะนำว่าถ้าจะให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้ ต้องปรับวิธีการบริหารมาใช้แนวทาง
พระราชดำริทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง โดยท่านยินดีรับเป็นที่ปรึกษาให้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่

ทำให้ทิศทางการพัฒนา การบริหาร ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท ที่น้อมนำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงแรม แก้ไขวิกฤต จนสามารถพลิกฟื้นธุรกิจให้อยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

2 กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

2.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการเชิงกลยุทธ์

2.1.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร

ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท ได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 ณ ชายหาดทุ่งวัวแล่น มีความเป็นธรรมชาติ สวยงาม สมบูรณ์ เป็นหาดที่มีความลาดชันน้อยมาก มีความสงบ คงความเป็นธรรมชาติในสภาพเดิม รวมทั้งจังหวัดชุมพรเป็นประตูสู่ภาคใต้ ระยะทางจากกรุงเทพถึงชุมพรประมาณ 450 กิโลเมตร จังหวัดชุมพรมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นทะเลที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของอ่าวไทย มีเกาะมากกว่า 40 เกาะ มีใต้ทะเลที่สวยงาม และมีชายหาดที่ดีที่สุดของภาคใต้ในฝั่งอ่าวไทย อีกทั้งผู้ก่อตั้งได้ตัดสินใจสร้าง ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท ขึ้น ณ หาดทุ่งวัวแล่น ด้วยความรู้สึกรักว่าแผ่นดินนี้เป็น "แผ่นดินของเรา" ด้วยเจตนารมณ์ที่จะรักษาธรรมชาติให้เป็นธรรมชาติ ทุกอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การเคารพต่อสรรพสิ่ง ทั้งธรรมชาติและผู้คนในชุมชน เป็นภาพสะท้อนของการดำเนินธุรกิจ ที่ผสมผสานเข้ากับความเป็นธรรมชาติ เมื่อเวลาผ่านไปการดำเนินธุรกิจทุกอย่างก็ดำเนินไปด้วยดี โรงแรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เมื่อหลังจากผ่านพายุเฮอร์นีย์ในปี พ.ศ. 2532 มีถนนลาดยางมาถึงโรงแรม โรงแรมขยายการบริการจากเดิมโดยเพิ่มที่พักเป็นอาคาร เน้นการก่อสร้างแบบรักษาธรรมชาติ ประหยัดพลังงานเพื่อความร่มรื่นอยู่กับธรรมชาติและการพักผ่อน มีการขยายการลงทุนเพื่อสร้างโรงแรมรองรับนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น และต้องการพัฒนาโรงแรมให้เป็นโรงแรมระดับ 5 ดาว โดยการกู้เงินมาลงทุนแต่แล้วในปี 2540 ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้โรงแรมได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับนักธุรกิจรายอื่นๆ เนื่องจากเงินลงทุนไม่เพียงพอ และยังต้องแบกรับหนี้ที่ติดดอกเบี้ยที่เพิ่มอย่างเท่าตัว ต้องมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น 30-40% เนื่องจากการที่รัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาท ทำให้การก่อสร้างโรงแรมใหม่ที่ดำเนินการไปแล้วกว่า 80 % ต้องหยุดชะงักลง กิจการขาดสภาพคล่องเนื่องจากมาตรการเข้มงวดทางการเงินการคลัง ทำให้ธนาคารหยุดการให้ความช่วยเหลือภาวะเศรษฐกิจซบเซาส่งผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยว ลูกค้าน่าลดลงอย่างมาก นอกจากนี้ในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน ยังเกิดอุทกภัยใหญ่ในจังหวัดชุมพร ส่งผลให้จำนวนลูกค้าซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว

ลดน้อยลงไปอีก เป็นการซ้ำเติมสภาวะขององค์กรเนื่องจากการขาดกระแสเงินสดมาเป็นทุนหมุนเวียนในกิจการ โดยเฉพาะเงินเดือนและค่าจ้างของพนักงาน ปัจจุบันเหล่านี้ไม่สามารถควบคุมได้ คุณวิศิษฐ์ รัชพันธุ์ ได้พยายามที่จะรักษากิจการของชุมพรคานา รีสอร์ท ให้สามารถผ่านพ้นช่วงวิกฤติให้ผ่านพ้นไป แต่ก็หาทางออกไม่ได้ จนกระทั่งวันหนึ่งเกิดจุดเปลี่ยนขึ้นภายในชุมพรคานา รีสอร์ท ด้วยการนำเอาแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้ในการบริหารจัดการภายในชุมพรคานา รีสอร์ท

ชุมพรคานา รีสอร์ท จากนี้ที่มีกว่า 300 ล้าน ปัจจุบันยังคงเหลือประมาณ 120 ล้าน จากความร่วมมือของพนักงานทุกคน และสิ่งที่มีค่ามิได้ การดำเนินธุรกิจองค์กร ที่ประยุกต์หลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการโรงแรมที่เป็นภาคธุรกิจเอกชนได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นเสมือนต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ และเชื่อมโยงขยายผลไปสู่ชุมชนรอบข้างโรงแรม จนเกิดเครือข่ายชุมชน เผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าอย่างมากมาในปัจจุบัน เส้นทางพัฒนาของชุมพรคานา รีสอร์ท ภาคธุรกิจเอกชนด้านการท่องเที่ยว กว่าจะมาถึงทุกวันนี้ มีบทเรียนมากมาย ที่หนังสือตำราไม่ได้มีสอนไว้ พบปัญหาและอุปสรรคมากมาย แต่ในยามวิกฤตย่อมมีโอกาสเสมอ เช่นเดียวกับคุณวิศิษฐ์ในยามวิกฤตนั้น กลับนำพาให้ คุณวิศิษฐ์พบความมั่งคั่งอันมีค่ายิ่งกว่าชีวิต ทำความเพียรด้วยความบริสุทธิ์ บริหารโรงแรมให้อยู่รอดได้มาจนถึงปัจจุบันนี้

สรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหารมีความชอบในธรรมชาติ ประสบการณ์ในธุรกิจการท่องเที่ยว สถานที่ตั้งที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติเป็นประตูสู่ภาคใต้ และการมีส่วนร่วมของพนักงาน ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย ปัจจัยภาวะทางเศรษฐกิจ ชุมชนโดยรอบโรงแรม ภัยธรรมชาติ ภาครัฐให้การสนับสนุน กลุ่มลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

หลังวิกฤติเศรษฐกิจ โรงแรมต้องปรับตัวขนานใหญ่ เพื่อที่จะสามารถบริหารให้อยู่รอดได้ โรงแรมมีความมุ่งมั่นตั้งใจ นำเอาแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจ ด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นว่าสามารถนำแนวคิดมาสู่

การปฏิบัติได้จริง เริ่มต้นจากการที่พยายามลดการใช้จ่ายในการบริหารของโรงแรม ลดต้นทุนการผลิต หันมาสำรวจตัวเอง ดูศักยภาพขององค์กร เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติไปได้ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“อาจารย์วิวัฒน์ให้คำแนะนำว่า ก่อนอื่น ผมต้องลืมคำว่า “เงิน” ไปก่อนเลย ผมต้องรู้จักที่จะให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน และสอง คือ ผมต้องพิสูจน์ทุกสิ่งให้เห็นด้วยตัวผมเองก่อน คือ เป็นคนลงมือทำก่อน หากแต่ใช้มือที่นิ้วสั่งลูกน้องอย่างเดียว อย่างนี้ไม่ดีแน่ คนสมัยนี้ถูกทำลายด้วยระบบทุนนิยม คือ ทุกคนทำงานหาเงินเพื่อซื้ออย่างเดียว ผมก็เลยหันกลับมาเป็นผู้สร้าง ซึ่งนั่นก็คือการใช้หลัก Sufficiency นั้นเอง เป็นการพึ่งพาตนเองให้เพียงพอ คือ พออยู่ พอกิน และพอใช้ พออยู่ ก็จะเกี่ยวข้องกับเรื่อง อาคารสถานที่ การออกแบบ ระบบน้ำเสีย การจัดการ การปกครอง พอกิน เป็นเรื่องของการผลิตอาหารทุกอย่างให้เป็นระบบธรรมชาติให้พอกิน และชุมชนที่ผมอยู่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผมพอกิน เช่น ผลิตผลทางการเกษตรในชุมชน และสุดท้ายคือพอใช้ เช่น การผลิตน้ำยาต่างๆ ผลิตแชมพู สบู่เหลว ด้วยวิถีธรรมชาติ ง่ายๆ คือ ทำให้ง่าย แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่ใช่เราจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ถ้าทำเรื่องพออยู่พอกินได้ เราก็จะยอดยิ่งยอดได้”(ชนิกานต์ ตันวิไล สัมภาษณ์ คุณวิมล รัชทรัพย์, 2553:ออนไลน์)

การพัฒนาของโรงแรม จากการเป็นผู้ได้รับปรับเปลี่ยนมาเป็นผู้ที่รู้จักให้ด้วยใจที่สะอาด โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน และดูแลคนในท้องถิ่นให้มีความสุข และสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความมั่นคง โดยเริ่มที่ตัวเองก่อน พึ่งตัวเองให้ได้ ต้องลงมือทำด้วยตัวเองและแสวงหาความร่วมมือกับท้องถิ่น จากอาชีพของคนท้องถิ่นเกือบทั้งหมดอยู่ในภาคเกษตรกรรม มีทั้งสวนผสม ไร่ และนา แต่มีปัญหาในการผลิตคือการใช้สารเคมี มีต้นทุนสูง และขายผลผลิตในระบบที่ถูกนายทุนกดราคา การเกษตรธรรมชาติจึงเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิธีเพาะปลูก โดยได้เริ่มรณรงค์ในพื้นที่การเกษตรของพนักงานและเครือข่ายจำนวนประมาณ 900 กว่าไร่ พร้อมทั้งรับซื้อผลิตภัณฑ์ทั้งหมดกลับเข้าสู่ภาคการผลิตแปรรูปอาหารของโรงแรม รวมไปถึงการเชื่อมโยงกับกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ต่อมาดำเนินการภายใต้ชื่อโครงการ "เศรษฐกิจพอเรา" ทำให้ปัจจุบันพนักงานที่มีสวนไร่ นา สามารถควบคุมและลดค่าใช้จ่ายลงได้ และสามารถขายผลผลิตได้ราคาสูงกว่าท้องตลาดมากก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการ

ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชุมชน อีกทั้งสามารถปรับปรุงและรักษา สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ไม่ ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจนถึงคนรุ่นต่อไป

“การดำเนินธุรกิจที่ค่อยๆเป็นค่อยๆไป ทำไปเรื่อยๆ เดินที ละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำทีละอย่างเพียงแต่ไม่หยุดทำ เพื่อสามารถพึ่งพา ตนเองได้ เป็นทิศทางการพัฒนาที่ดำเนินไปเป็นขั้นๆ ธุรกิจนั้นเลือกที่จะอยู่ แบบรู้จักให้ ไม่ใช่จะเอาอย่างเดียว เมื่อเลือกที่จะอยู่และให้แล้ว ธุรกิจและ ชาวบ้านก็จะอยู่กันได้อย่างเกื้อกูลกัน ธุรกิจก็จะทำให้ชุมชนชาวบ้านเจริญขึ้น ชาวบ้านก็จะช่วยให้ธุรกิจเจริญขึ้นเช่นกัน ที่ว่า "ยิ่งทำยิ่งได้ ยิ่งให้ยิ่งมี...กล ยุทธ์ในการแข่งขันของเรา คือรักษาท้องถิ่นของเราให้อยู่ได้ด้วยตนเอง มิใช่ หรือ ไม่ต้องดิ้นรนอะไรมากมาย แต่ต้องอยู่อย่างรู้จักพอกิน พออยู่ พอใช้ที่ใน หลวงบอก”

(ดำรง ปรีชาชน,สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

ปี พ.ศ. 2543 โรงแรมประกาศให้พนักงานและผู้เข้าใช้บริการว่า โรงแรมได้ดำเนินธุรกิจ บริหารโรงแรมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก้าวต่อไปที่องค์กรมี ยุทธศาสตร์ เป้าหมายที่จะเปลี่ยนสรรพนามจากโรงแรม พร้อมทั้งจะเรียกตัวเองว่า “เรียนแรม” คือผู้ ที่เข้ามาพัก เยี่ยมชม ทัศนศึกษาที่โรงแรมได้พักผ่อนหย่อนใจและได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน เรียนรู้หลัก แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปใช้ ปฏิบัติได้จริง เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและ สนุก (Play + Learn= Plearn => เพลิน) เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ที่เรียกว่าศูนย์กสิกร วมธรรมชาติเพลิน จากการสัมภาษณ์คุณสารสิน สดาการ ผู้จัดการโรงแรม สอนเพลินมีแนว ทางการดำเนินการที่ต้องการให้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตัวเองเริ่มมาจากการปลูกข้าว เหลืองปะทิวในโรงแรม ต่อมาจัดการพื้นที่โดยสร้างฐานการเรียนรู้ต่างๆมากขึ้นในระยะ เริ่มต้นจะสอนให้พนักงานเป็นหลัก ต่อมาในปี 2548 ฐานเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ความรู้เศรษฐกิจ พอเพียงที่พร้อมจะถ่ายทอดความเป็นรูปธรรมของการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถที่ สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสังคม เป็นบริการหนึ่งที่ลูกค้าให้ความสนใจ และเข้ามา ศึกษาและเรียนรู้ เรียนแรมเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ชุมชนพหุคานา ริสอร์ท เลือกใช้เพื่อให้โรงแรมเป็นที่

พักผ่อนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ขยายผลการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.1.3) การดำเนินกิจกรรมโครงการ

จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าบริษัทดำเนินธุรกิจภายใต้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการธุรกิจของโรงแรม มีการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ภายใต้ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน หรือ สวนเพลิน เป็นกิจกรรมที่เด่นชัดในการดำเนินการตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ยืนยันได้จากรางวัลที่ได้รับรางวัลสิ่งประดิษฐ์คิดค้นดีเยี่ยม ด้านพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมประจำปี 2551 จากสภาวิจัยแห่งชาติ สิ่งประดิษฐ์ในที่นี้ไม่ใช่เพียงแต่ตัวผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงานที่ชัดเจนเท่านั้น ทางสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ยังหมายรวมถึงกระบวนการหรือวิธีการ ที่เป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ก่อนหน้านี้สองปี คือ ปี 2549 สิ่งประดิษฐ์นี้ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวอีกรางวัลหนึ่ง สิ่งประดิษฐ์ของชุมชนพรวนน้ำ วิสอรรถ คือ “เพลินเล่นรู้” หรือศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ เป็นสิ่งประดิษฐ์ ที่เป็นกระบวนการหรือวิธีการ ที่เป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม เรียนรู้อย่างองค์รวม ให้รู้จักพึ่งตนเอง ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า และไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความยั่งยืนต่อตนเองและชุมชนท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบริหารจัดการในองค์กรและถ่ายทอดสู่สังคม ในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 ได้อย่างเหมาะสม

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ อยู่ภายในโรงแรม จุดเริ่มต้นของศูนย์เรียนรู้ สวนเพลิน เกิดขึ้นในปี 2542 เมื่อคุณวิสร รัชทรัพย์ ได้ทดลองปลูกข้าวอินทรีย์ในนาของพนักงานโรงแรม ต่อมาปลูกบริเวณรอบสระน้ำของโรงแรม และเริ่มชักชวนชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง แต่ไม่ได้รับความสนใจมากนัก คุณวิสรจึงกลับมาทำในที่ของโรงแรมและให้พนักงานช่วยกันทำโดยใช้พื้นที่ประมาณ 1 ไร่ โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ปรากฏว่าผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นทุกปี แนวคิดหลักที่สำคัญของศูนย์ คือ พออยู่ พอกิน พอใช้ และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการผลิตสิ่งจำเป็นต้องกินและต้องใช้ด้วยตนเอง การนำแนวพระราชดำริจากศูนย์การศึกษาและพัฒนา มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ทฤษฎีการบำบัดน้ำของบึงมักกะสันและแหลมผักเบี้ย ทฤษฎีห้วยฮ่องไคร้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยใช้หญ้าแฝกและฝายแม้ว ทฤษฎีการปลูกพืชบนทรายจากห้วยทราย เป็นต้นโดยกระบวนการถ่ายทอดความรู้ พนักงานจะต้องเข้าห้องเรียนที่

เรียกว่าห้องกวดกระดุม ผ่านฐานเรียนรู้ อาทิ แปลงนาสาธิตปลูกข้าวเหลืองปะทิว โรงสีข้าวชุมชน โรงงานผลิต ไบโอดีเซล การผลิตปุ๋ยชีวภาพ โดยผลผลิตที่ได้จากฝีมือพนักงาน จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในโรงแรมทั้งหมด ขณะที่บางส่วนจะนำไปจำหน่ายให้ชาวบ้านในชุมชน และแขกที่มาพัก ซื้อมากลับไปในราคาถูก โดยวัสดุที่ใช้ในการผลิตทุกขั้นตอนจะถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด เช่น ซี้เก้า ที่ได้จากการเผาถ่าน ก็จะไปผสมน้ำแฉะมือแช่เท้าในสปาสมุนไพรของโรงแรม ของเสียที่ถูกขับถ่ายมาจากแขกที่พักในโรงแรมจะถูกนำไปใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพ น้ำมันที่เหลือใช้จะถูกนำไปทำน้ำมันไบโอดีเซล โรงแรมจะรับซื้อวัตถุดิบในการผลิตจากชาวบ้านในพื้นที่ ทำให้สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้กับโรงแรม และยังเป็นความช่วยเหลือชาวบ้านในพื้นที่กว่า 600 ครอบครัว ให้มีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ตามแนวทางของความพอเพียง ที่เรียนรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบ เรียนไป เล่นไป โดยมาจากคำว่า Play + Learn = Plearn = เพลินตามพระบรมราชาบายของ รัชกาลที่ 6 ที่ทรงอยากเห็นการศึกษาเป็นสิ่งที่เพลิดเพลินของผู้เรียน และในการศึกษาธรรมชาติว่า "ให้การศึกษาที่เกื้อกูลกัน" โดยเชื่อว่า การศึกษาจะเกิดประโยชน์ได้ต่อเมื่อ play + learn = เพลิน ดังนั้น จึงเป็นที่มาของสวนเพลิน สวนเพลินให้ความรู้เรื่องการเกษตรและเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งผลิตเพื่อนำมาใช้ภายในโรงแรม และจำหน่ายให้ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงในราคาถูก เช่น การผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด โรงงานผลิตไบโอดีเซล โรงสีข้าวชุมชน เป็นต้น ทุกฐานสามารถใช้เรียนรู้และปฏิบัติได้ดี ยังมีกิจกรรมหลากหลายที่ให้ประโยชน์กับโรงแรมแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างง่าย ๆ โดยยึดหลัก 4 ด คือ ดูได้ ดมได้ ตี๋มได้ และ ...ก ได้ ดูได้หมายถึง สวยงามเพลินตา เพลินใจ ดมได้หมายถึงคือดอกไม้ล่อแมลง ต้องมีดอกไม้ล่อแมลงที่มีประโยชน์ เช่น ตัวเบียน ให้มากินศัตรูพืช ตี๋มได้หมายถึงรู้สึกได้ชื่นใจ และ...กได้ หมายถึง สามารถนำมา รับประทานได้ ทุกอย่างมีประโยชน์ในทุกกระบวนการเรียนรู้จากฐานเรียนรู้ เรียนอย่างเพลิดเพลิน และมีความสุข นำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างได้ผล ภายในสวนเพลิน เสมือนพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต จะมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมายภายใต้หลักคิดที่ว่า

"Our loss is our gain" = ขาดทุนคือกำไร ยิ่งทำยิ่งได้ ยิ่งให้ยิ่งมี

"Small is beautiful" = เล็กๆ แต่สวยงาม ไม่ต้องทำใหญ่ๆ เล็กๆก็ทำได้

"Simplicity" = เรียนรู้ง่าย เข้าใจง่าย และทำได้ง่าย

"Sustainability" = ยั่งยืนในการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่

เปลี่ยนแปลง

รวมทั้งการทำงานของโรงแรม พนักงาน ผู้บริหารต้องยึดหลัก 3 ค. คือ ค หนึ่ง ต้องคึกคัก เห็นปัญหาแล้วพุ่งเข้าไป ค สอง ต้องคล่องแคล่ว ต้องฝึกตัวเองให้คล่องแคล่ว แล้วก็อย่าไปคิดว่าตัวเองรู้กว่าคนอื่นหมด คนอื่นถือเป็นครูทั้งหมด ค สาม คืออย่าเครียด ทำงานร่วมกับคนอื่นได้มีความสามัคคี ทำให้ครั้นเครง 3 ค. คือคึกคัก คล่องแคล่ว และครั้นเครง ทุกอย่างก็จะสามารถทำได้

กิจกรรมฐานการเรียนรู้ในสวนเพลิน เป็นฐานการเรียนรู้ที่มีเส้นทางเดินโดยรอบบริเวณของโรงแรม มีดังนี้ คือ

1) แปลงนาสาธิตปลูกข้าวเหลืองปะทิว

จากภูมิประเทศของชุมพร เป็นดินทรายจึงยากที่จะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารได้ ดินทรายจึงเหมาะกับการปลูกปาล์มน้ำมัน สามารถเจริญเติบโตในดินทรายได้ แต่มีข้อเสีย คือ ปาล์มดูดซึมน้ำหรือว่ากินน้ำเยอะ ถ้าปลูกมาก ๆ ขึ้น จะมีผลกระทบต่อปริมาณน้ำที่มีการขาดแคลนมากในปัจจุบัน ขณะเดียวกันพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ดีมีชื่อเสียงที่สุดของชุมพร คือ เหลืองปะทิว กำลังจะสูญพันธุ์และในหลวงท่านไม่มีพระราชประสงค์ที่จะให้ชุมพรปราศจากการทำนาข้าวเพราะจะทำให้ชุมพรยังมีความแห้งแล้งยิ่งขึ้น และเพื่อที่จะพิสูจน์แนวคิดในการปรับปรุงดิน การปลูกข้าวจึงเป็นโครงการแรกในการนำระบบเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท โดยร่วมมือกับชาวนากลุ่มสุดท้าย มีอยู่ประมาณ 6-7 ครอบครัว เริ่มตั้งแต่การปรับให้ดินทรายนั่นกลายเป็นดินที่สามารถปลูกข้าวได้ โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นปัจจัยในการผลิต เริ่มโครงการในวันพืชมงคล 2543 (คณะพัฒนาสังคม, ม.ป.ป : 8) โดยได้ทำการนำใบไม้ที่เก็บกวาดได้ในแต่ละวัน นำมาหมัก คดุมดินและฝังกลบ และเริ่มมีการนำหญ้าแฝกพันธุ์พระราชกรมาปลูกตามริมตลิ่งเพื่อป้องกันดินพัง ร่องน้ำเดิมถูกปรับเปลี่ยนเป็นแปลงข้าว ด้านบนบางส่วนจัดเป็นแปลงข้าวใช้น้ำน้อย หรือข้าวไร่ พื้นที่ที่เหลือจัดเป็นแปลงผัก ไม้ผล ไม้ดอก โดยทั้งหมดไม่มีการใช้สารเคมี เน้นการใช้ของเหลือใช้ เช่น ใบไม้ ขยะสดจากครัว ปลายหญ้าแฝก มาเป็นวัตถุดิบในการหมักแบบชีวภาพ เพื่อนำน้ำและกากมาเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงอินทรีย์วัตถุ ให้เกิดการย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยบำรุงดินโดยใช้เวลาอันสั้นกว่าการปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติและสุดท้ายก็สามารถทำให้พื้นดินที่เดิมเคยเป็นดินทรายนี กลับกลายเป็นดินสามารถที่ปลูกข้าวได้จริง ปลูกข้าวอย่างเกษตรอินทรีย์ ไร้สารเคมี เป็นวิธีการที่เรียกว่า การระเบิดจากข้างใน จากภายใน โรงแรมขยายผลสู่ข้างนอก ปรากฏว่าเริ่มได้ผลมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ เนื่องจากพนักงานกว่า 90% เป็นคนท้องถิ่น และพนักงานแผนกสวนเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อได้ลงมือทำ

ทำเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเห็น เห็นผลดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดการขยายผลแบบปากต่อปาก โครงการจึงเริ่มประสบความสำเร็จขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่ไม่ต้องออกไปรณรงค์ในพื้นที่

โรงแรมมีนโยบายในการดูแลและจัดสวัสดิการพนักงาน ทำให้โรงแรมมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการเลี้ยงอาหารพนักงานในโรงแรมจำนวน 3 มื้อ โครงการรับซื้อข้าวที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีจึงเกิดขึ้นในราคาที่ไม่ต่ำกว่าท้องตลาด ข้าวที่ขึ้นหรือหัก นำขายในท้องตลาดไม่ได้หรือขายได้แต่ราคาค่อนข้างต่ำ ทางโรงแรมจะรับซื้อไว้ เพื่อสีให้พนักงานและครัวของโรงแรมเป็นหลัก ปรากฏว่า ชาวบ้านมีความพอใจเป็นอย่างมาก เพราะได้เงินไปจุนเจือครอบครัวในช่วงนอกฤดูทำนา จากการทำที่ไม่เคยคิดว่าจะมีใครมารับซื้อข้าวที่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ดูไม่สวยเนื่องจากหัก แต่ยังคงมีประโยชน์และทรงคุณค่าทางอาหารครบ ในราคาเท่ากับข้าวปกติโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นแรงกระตุ้นและสร้างความมั่นใจให้ชาวบ้านเริ่มหันมาปลูกข้าวไร้สารพิษมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันโรงแรมมีชาวบ้านที่ร่วมโครงการอยู่ประมาณ 20 แปลง มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 300 ไร่ โดยอยู่ในทุก ๆ หมู่เขารอบ ๆ บ้านทุ่งวัวแล่น เกิดผลพลอยได้ขยายผลที่ทำให้ชาวบ้านหันมาปลูกข้าวโดยใช้วิธีเกษตรอินทรีย์ ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและมีตลาดรองรับแน่นอน เกษตรรอบ ๆ ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท จึงมีการทำมากขึ้น ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันได้ในระดับหนึ่ง รีสอร์ทยังจัดกิจกรรมการทำนาภายในโรงแรม ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นวิถีชนบทของทุ่งวัวแล่น โดยภายในโรงแรมมีอาคารที่ชื่อว่า "โรงแรมนา" ได้สร้างขึ้นโดยมีแนวคิดที่ "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" เมื่อผู้มาพักออกจากห้องก็จะเห็นนา เห็นข้าว ส่วนในน้ำก็มีปลานิล โรงแรมได้มีการทำฝายกั้นน้ำแบบง่าย ๆ เป็น 1 ในทฤษฎีดินน้ำของพระเจ้าอยู่หัว น้ำที่ใช้ในการทำนาจึงมาจากฝายกั้นน้ำ อยู่ในด้านหลังของโรงแรม และข้าวที่ได้จากการทำนาก็จะนำมาใช้ภายในโรงแรมด้วย แต่ก็ไม่ปริมาณที่ยังไม่มากพอ แต่คุณค่าและผลประโยชน์สูงสุดในกิจกรรมนี้คือ การรักษาพันธุ์ข้าว เหลืองปะทิวไว้ให้คงอยู่ และตอบสนองแนวพระราชดำริของพระองค์ท่านในการที่จะรักษาไม่ให้นาข้าวหมดไปจากชุมพรได้

2) ไตรธรรมชาติ แปลงพืชที่ใช้บำบัดน้ำเสีย

มีแนวคิดเกี่ยวกับระบบการทำงานของไตในคน แปลงพืชที่ใช้บำบัดน้ำเสีย ที่เรียกว่า ไตรธรรมชาติ เพื่อที่จะทำการพอกน้ำเสียให้สะอาดก่อน ก่อนที่จะปล่อยออกไปจากโรงแรม โดยบิมน้ำเข้ามา แล้วใช้พืชบำบัด เช่น กล้วยน้ำว้า กกเหลี่ยม กกกลม สันตะวา เป็นต้น และไหลวนไปวนมาจนลงบ่อ "สระกระโดนท้องพระโรง" จะทำหน้าที่รับน้ำที่ บำบัดแล้วจากอาคารและพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อบริการหมุนเวียนตามระบบต่อไป บริเวณบ่อน้ำ จะมีหอยเชอรี่ โรงแรม

ได้นำขอมมาทำเป็นเครื่องมือในการจับหอยเชอร์รี่มาไว้สำหรับหมัก ทำเป็นปุ๋ย และอาหารสัตว์ต่อไป

3) พืชผักสวนครัว

การปลูกพืชผักสวนครัว มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของชีวิตประจำวัน เพราะใช้เป็นอาหารในครัวเรือนได้ดี ถ้าปลูกมากมีเหลือก็จำหน่ายได้ และสามารถยืดเป็นอาชีพได้ ขอให้มีความยึดมั่นในธรรมชาติ มีความขยัน และอดทน มีแปลงปลูกพืชผักสวนครัวเช่น พริก ข่า ตะไคร้ มะนาว พริกไทย ชะพลูกระชาย กระเพรา โหระพา แมงลัก ชะอม กระถิน สะตอ เป็นต้น ด้วยวิถีเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมี

4) บ้านอนุรักษ์ธรรมชาติและพลังงาน

สิ่งปลูกสร้างที่เรียกว่า "บ้านอนุรักษ์ธรรมชาติและพลังงาน" สร้างตามแนวความคิดที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือไม่ทำลายธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวรายอื่น ๆ ใช้เป็นต้นแบบในการก่อสร้างอาคารที่พักภายในโรงแรม ทั้งหมดโดยสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียร่วมกับมหาวิทยาลัยฮาวาย มาทำการทดสอบ ภายในตัวอาคารจะใช้ระบบหล่อเย็นและเป็นระบบการก่อสร้างแบบยึดเหนี่ยวในตัวเอง การก่อสร้างจะไม่ใช้เทคนิคสูง สามารถสร้างเองได้ ไม่ต้องใช้ไม้แบบ แต่ใช้ดินผสมซีเมนต์ และน้ำที่ทำปุ๋ยหมักอัดก้อน มีรูเพื่อให้สามารถระบายความร้อน โดยให้ความร้อนวิ่งสู่หลังคาทำเป็นน้ำอุ่น และมีระบบน้ำเย็นอยู่ในตัวอาคาร โดยตัวบ้านมีความสูงระดับต้นไม้ เพื่อป้องกันพายุการก่อสร้างดังกล่าวเป็นการใช้ทรัพยากรและแรงงานที่มีในท้องถิ่น จึงทำให้ประหยัดทั้งเงินและเวลา มีความคงทน สามารถรับแรงกระแทกที่มีความเร็วลมถึง 267 กม./ชม.(คณะพัฒนาสังคม, ม.ป.ป : 13) และทนแรงแผ่นดินไหวขนาดสั้นสะเทือน 7.63 ริกเตอร์ได้ โดยส่วนที่ปลอดภัยที่สุดคือห้องน้ำ เพราะสิ่งของไม่สามารถลอยออกมากระทบได้ แม้มีรถยนต์ลอยมาก็สามารถทนแรงกระทบได้ และสามารถรองรับจำนวนคนได้ถึง 750 คน ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับพายุคนที่อยู่ในบริเวณนี้ก็สามารถเข้ามาหลบพายุแทนถ้าได้ นอกจากนี้ภายในตัวอาคารยังออกแบบเพื่อสร้างความเป็นส่วนตัวให้กับผู้พัก ได้พักผ่อนอย่างเต็มที่

5) เกษตร 4 ชั้น

การปลูกต้นไม้ภายในโรงแรมได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการทำเกษตร 4 ชั้น คือ ระบบการปลูกพืชที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช แต่ละขนาดที่มีความสูงต่างระดับกัน เพื่อรักษาระบบนิเวศ และความสมดุลตามธรรมชาติ ตลอดจนการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนตลอดไป เป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชร่วมกันโดย

การจัดชั้นตามระดับความต้องการแสง คือพืชชั้นบนชั้นกลาง ชั้นล่าง และชั้นใต้ดิน และยังมีเกาะเกี่ยวหรือพืชประเภทไม้เลื้อยที่ต้องอาศัยผู้อื่นในการเกาะเกี่ยวเพื่อการเจริญเติบโตและเป็นการอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผสมผสานประโยชน์ของพันธุ์ไม้ทั้งยืนต้นและทรงพุ่มคลุมดิน และใต้ดินเข้าด้วยกัน ทำให้มีพืช ผัก ผลไม้ ใ้รับประทานตลอดปี และป้องกันแมลงอีกด้วย จึงเป็นการต่างคนต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน เช่น ต้นน้ำที่พะโต๊ะ โดยแบ่งเป็น

- 1) ชั้นที่ 1 ชั้นบนสุด เช่น หมาก มะพร้าว สะตอ เป็นต้น
 - 2) ชั้นที่ 2 เช่น มะม่วง ไม้ผล กัลย เป็นต้น
 - 3) ชั้นที่ 3 คือ พืชประเภทที่เรียดินต่าง ๆ
 - 4) ชั้นที่ 4 คือ พืชประเภทใต้ดิน เช่น ขมิ้น แห้ว เป็นต้น
- 6) ปลูกล้า 5 ชั้น

การจัดระเบียบการปลูกพันธุ์ไม้เพื่อการไว้ใช้งาน ใช้ประโยชน์อย่างครบวงจรในการผลิตและบริโภค ในแนวคิดการปลูกป่า 3 อย่าง ใช้ประโยชน์ได้ 4 อย่าง จัดโครงสร้างพันธุ์ไม้ให้มีสภาพใกล้เคียงกับป่า เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความสมดุลของระบบนิเวศ โดยให้มีชั้นเรือนยอด 3 ชั้น ได้แก่ เรือนยอดชั้นบน เรือนยอดชั้นกลาง เรือนยอดชั้นล่าง และหากจัดโครงสร้างด้านการใช้ประโยชน์จะเป็น 4 ระดับ คือ ชั้นบน ชั้นกลาง ชั้นล่างและชั้นใต้ดิน ตามรูปแบบเกษตร 4 ชั้น, สวนโบราณ, สวนสมรม (สวนขนาดเล็ก)

ไม้เรือนยอดชั้นบนได้แก่ ไม้ที่ปลูกใช้เนื้อไม้ทำที่อยู่อาศัย เช่น ตะเคียนทอง, สัก ยางนา, สะเดา, จำปาทอง ฯลฯ และไม้ที่ลำต้นสูงและที่ปลูกเป็นอาหารได้ เช่น สะตอ, เหยียง, กระท้อน, มะพร้าว หมาก ฯลฯ

ไม้เรือนยอดชั้นกลางส่วนใหญ่เป็นไม้เพื่อการกิน, การขาย, การใช้เป็นอาหารและสมุนไพร เช่น มะม่วง, ขนุน, ชมพู่, มังคุด, ใ้, ทูเรียน, ลองกอง, ปาล์ม ฯลฯ

ไม้ที่ปกคลุมผิวดิน ทั้งที่เป็นอาหาร, สมุนไพรและของใช้ เช่น กาแฟ ผักป้าชนิดต่าง ๆ ชะพูล, มะนาว, หวาย, สับดำ ฯลฯ

พันธุ์พืชที่ใช้ประโยชน์จากส่วนที่อยู่ใต้ดิน (พืชหัว) เป็นพืชที่ปลูกเพื่อความพอเพียงในด้านการกิน ได้แก่ กบวย, ชิง ข่า, กระชาย, กระเทียม ฯลฯ

กระบวนการปลูกในรูปแบบดังกล่าวจะได้พันธุ์ไม้ที่เกิดป่า 3 อย่าง คือ ป่าเพื่อพอกิน ป่าเพื่อพอกินและป่าเพื่อพอกิน เริ่มตั้งแต่ปลูกป่าชั้นนอกสุดจะปลูกไม้สูงยืนต้น ให้ไม้เติบโตขึ้นล้อมที่ดินเหมือนรั้วบ้านกันเป็นอาณาเขต ประโยชน์ด้านอาหาร พลังงาน

การใช้สอย และระบบนิเวศน์ ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ สวนป่า 5 ชั้นเรียกง่าย ๆ ว่า สูง กลาง เตี้ย เรียบดิน และไต่ดิน และจะได้ประโยชน์เพิ่มในด้านการรักษาสมดุลด้านสิ่งแวดล้อม

7) ดำรง Complex

โรงแรมเคยชินกับการซื้อทุกอย่าง แต่เมื่อหันมาพอเพียงหันมาทำอะไรให้มันพอใช้ ฟังตนเอง คุณดำรงมีหัวใจ ความสามารถทางช่าง คุณวิธรจะเป็น Dreamer คือผู้คิดฝัน ส่วนคุณดำรง ปรีชาชน จะเป็น Dream Maker คือผู้นำความคิด ความฝันของคุณวิธร มาทำให้เป็นรูปธรรม เช่น ผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ น้ำยา น้ำมัน แก๊สชีวภาพ ปุ๋ย อินทรีย์ สบู่ ยาสระผม สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ด้วยการพึ่งพาเทคโนโลยีที่เหมาะสมควบคู่การพัฒนาเรียนรู้ เน้นการใช้วัสดุของตัวเอง ฟังพาตนเองได้อย่างน้อย 1 ใน 4 จึงคิดเครื่องมือทุนแรงต่างๆ เท่าที่จำเป็น และทำให้ครบวงจรเพื่อประยุกต์ใช้ในโรงแรม และสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังพนักงาน คนในชุมชนได้อีก เลยตั้งชื่อโรงที่ผลิตนี้ว่า ดำรง Complex

8) โรงสีข้าวชุมชน

ชุมพรคานา รีสอร์ท มีการรับซื้อข้าวที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี ให้ราคาเกวียนละ 7,000 บาท เนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่ายเลี้ยงอาหารพนักงาน วันละ 3 มื้อด้วยข้าวที่ขึ้นหรือหักขายไม่ได้ในท้องตลาด เพราะดูไม่สวย แต่ยังมีคุณค่าทางอาหารครบ จึงรับซื้อหมดเพื่อสีให้พนักงานและครัวหลักที่ทำงานที่นี่ และนี่เป็นแรงกระตุ้นและสร้างความมั่นใจให้ชาวบ้านเริ่มหันมาปลูกข้าวไร้สารพิษมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันโรงแรมมีชาวบ้านที่ร่วมโครงการอยู่ประมาณ 20 แปลง มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 200-300 ไร่ โดยอยู่ทุก ๆ หมู่เขารอบ ๆ บ้านทุ่งวัวแล่น แต่เดิมข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ โรงแรม จะทำการตำเอง แต่ภายหลังไม่ทันต่อความต้องการ จึงซื้อเครื่องสีข้าวมาในราคา 30,000 บาท ผลจากการสีข้าวด้วยตนเอง ทำให้มีทั้งปลายข้าว รำและแกลบ สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้ ส่วนวิธีการตำข้าว สีข้าวและฝัดข้าวแบบโบราณ ชุมพรคานา รีสอร์ทยังคงอนุรักษ์ไว้มีให้ชมในเส้นทางการศึกษาธรรมชาติตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงแรมอยู่ จะมีพนักงานของโรงแรมให้การสาธิตและบรรยาย

9) การปลูกพืชด้วยการห่มดิน

ในด้านหลังของโรงแรมมีพื้นที่ว่าง ส่วนหนึ่งที่เป็นดินแน่นที่สุด ใช้ประโยชน์ไม่ค่อยได้ แม้กระทั่งหญ้ายังไม่สามารถเจริญเติบโตได้ โรงแรมต้องปรับปรุงดินให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป จึงมีการนำเอาวิธีการ "ห่มดิน" มาใช้ คือการคลุมดินบริเวณที่ต้องการเพาะปลูก หรือเป็นการฟื้นความชุ่มชื้นบริเวณผิวดินด้วยการนำเศษใบไม้ หญ้า ฟางข้าว วัชพืช ฯลฯ มาคลุมดิน แล้วนำปุ๋ยหมักมารดราด โดยรดน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จนกระทั่งใบไม้

หญ้า วัชพืช ฯลฯ เหล่านี้ย่อยสลาย กลายเป็นปุ๋ยให้กับพืช ผัก ผลไม้ที่ปลูก เช่น มะนาว มะละกอ เป็นต้น

10) บ้านเอนไซม์

กิจกรรมหนึ่งที่อาจถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหลักของ ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ก็คือการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพสูตรต่างๆ ขึ้นใช้ภายในโรงแรม ไม่ว่าจะเป็นการใช้กากผลไม้ หรือเศษอาหารจากครัว หรือมูลสัตว์ต่างๆ สารธรรมชาติ มาทำการหมักตามกรรมวิธีการบวกรวม หมักบ่ม วัตถุประสงค์จากธรรมชาติต่างๆ ทั้งพืชและสัตว์จนสลายตัวสมบูรณ์เป็นฮิวมัส วิตามิน ฮอโมน และสารธรรมชาติต่างๆ ดินป่า เป็นทั้งอาหารของดิน สิ่งมีชีวิตในดิน ตัวเร่งการทำงานของสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ที่อาศัยอยู่ในดิน และอาศัยอยู่ปลายรากของพืช ที่สามารถสร้างธาตุอาหารกว่า 93 ชนิดให้แก่พืช ภายใต้หลักการกลไกกรรมธรรมชาติ ที่ว่า “เลี้ยงดิน เพื่อให้ดินเลี้ยงพืช” การให้ความสำคัญของดินด้วยการเคารพบูชาดินเสมือน “แม่” ภูมิปัญญาดั้งเดิมในการดูแลรักษา ดิน ที่เรียกว่า “พระแม่ธรณี” สังคมไทยได้พัฒนาการผลิตอาหารให้แก่ดิน หรือปัจจุบันเรียกว่า “ปุ๋ย” ไว้หลายรูปแบบ ด้วยเทคโนโลยีที่ลึกซึ้งซึ่งแนบแน่นกับธรรมชาติ เพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงแรม ทำเป็นปุ๋ยน้ำหมักอินทรีย์ชีวภาพ ปุ๋ยแห้งหมักชีวภาพ ปุ๋ยเม็ดอินทรีย์ชีวภาพ ปุ๋ยสูตรต่างๆ เช่น สูตรหญ้าผสมขี้ไก่ สูตรเศษอาหาร (มูลคน) สูตรสะสมตาดอก เป็นต้น เพื่อการพึ่งตนเองผลิตเองหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นน้ำมัน สบู่เหลว ถ่าน ยาสระผม ผงซักฟอก น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาเช็ดกระจก ทำทุกอย่างใช้ภายในโรงแรม เป็นสมุนไพรในท้องถิ่น รวมทั้งลดปัญหาขยะพลาสติก ไม่ใช่ขวดใส่แชมพู สบู่เหลว เปลี่ยนมาใช้ระบบขวดปั๊ม ใช้วิธีเติม หรือแม้กระทั่งน้ำยาล้างห้องน้ำและระบบบำบัดน้ำเสียภายในโรงแรม ก็ใช้น้ำหมักชีวภาพที่ทำกรหมักในบ้านเอนไซม์นี้ทั้งหมด ทางโรงแรมสามารถลดรายจ่ายได้จากเดือนละหกหมื่นบาท เหลือเดือนละหมื่นกว่าบาท ในขณะที่ “มูลคน” หรือ “ขี้คน” ก็สามารถนำมาใช้ในการทำปุ๋ยหมักภายใต้กระบวนการทางชีวภาพได้ ก็สามารถนำมาใช้ในการทำปุ๋ยอัดเม็ด ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยขี้คน แกลบดำ ดินหมักมาผสมรวมกันราดด้วยน้ำเอนไซม์เข้าไป เสร็จแล้วนำเข้าเครื่องอัดเม็ด พบว่าช่วยกระตุ้นผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะมะเขือเทศและพริกให้ผลดก แถมไม่มีแมลงรบกวน มีหน้าซำยังทำขายเครือข่ายเกษตรกรด้วย แล้วยังส่งออกแถบสแกนดิเนเวีย เรียกว่าปุ๋ยอินเตอร์ ก็เป็นส่วนช่วยเหลือเกษตรกรได้ยิ่ง

11) โรงงานผลิตน้ำมันไบโอดีเซล

การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล โรงแรกได้เริ่มดำเนินการในปี 2546 ไบโอดีเซล คือ น้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพที่ผ่านการผลิตมาจากน้ำมันพืช หรือไขมันสัตว์ผสมกับ

เอทานอล หรือเมทานอล เพื่อให้ได้เชื้อเพลิงโมเลกุลเล็กลง มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันดีเซล และสามารถใช้ทดแทนได้ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิต น้ำมันไบโอดีเซล สามารถผลิตได้จากวัตถุดิบหลากหลายชนิด เช่น น้ำมันพืช ไขมันสัตว์ แต่ที่นิยมใช้ผลิต คือ น้ำมันปาล์ม น้ำมันพืชใช้แล้ว น้ำมันจากเมล็ดสบู่ดำ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในเครื่องยนต์หมุนช้า สามารถใช้แทนน้ำมันดีเซลได้ 100 % เครื่องยนต์หมุนเร็ว ใช้แทนน้ำมันดีเซลได้ 5 % (B5) ประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตและการใช้ไบโอดีเซล ทำให้ลดต้นทุนในการใช้น้ำมันของโรงแรม สามารถพึ่งพาตนเองด้วยการผลิตไบโอดีเซลทดแทนการใช้น้ำมันดีเซล ช่วยเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร เช่น ปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว สบู่ดำ ช่วยเพิ่มมูลค่าของน้ำมันพืชใช้แล้ว นำมาผลิตไบโอดีเซล ช่วยลดการนำน้ำมันพืชใช้แล้วกลับมาสู่วงจรการบริโภคเป็นสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งในผู้บริโภค ลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ ส่งเสริมนโยบายของประเทศด้านพลังงานทดแทน และการประหยัดพลังงาน

12) บริษัท อุ่มชูไม่จำกัด

จากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงแรม ปัจจุบันชุมพรคานา วีรีสอร์ทได้จัดตั้งบริษัทจำลองขึ้นมาภายในโรงแรม ชื่อ "อุ่มชูไม่จำกัด" และ "รอดพอดี" เป็นโครงการเล็กๆ ที่ตั้งใจจะไม่เกะเขี่ยพนักงาน โดยให้พนักงานทำงานในอาชีพที่ถนัด เพื่อเพิ่มรายได้ โดยเป็นความร่วมมือกันระหว่างคุณวิสร กรรมการผู้จัดการ กับพนักงาน ทำงานร่วมกันในอาชีพที่ถนัด นอกเหนือจากการทำงานปกติ เพื่อเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ ความเข้าใจ สามารถมีรายได้เพิ่มพิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนเป็นรายได้ประจำตลอดปี โดยมีแนวคิด มุมมองตลอดจนการเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินการภายใต้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถพิสูจน์ได้ถึงความมั่งคั่งและยั่งยืนอย่างแท้จริง ปัจจุบันมีด้วยกันอยู่ 4 โครงการ คือ

12.1) อุ่มชูหมายเลข 1. "ไขสุโข"

จากการดำเนินกิจการของโรงแรม ที่ต้องใช้ไขไก่ ประมาณเดือนละ 8,000 ฟอง ในขณะที่คุณสุโข พนักงานของโรงแรม มีความสามารถในการเลี้ยงไก่และที่บ้านมีอาชีพเลี้ยงไก่อยู่แล้ว จึงทำการตกลงกับคุณวิสร ในการทำโครงการร่วมกัน 2 คน โดยใช้วิธีการเลี้ยงแบบเกษตรอินทรีย์ ปัจจุบันไก่ที่คุณสุโข เลี้ยงไว้ประมาณ 120 ตัว สามารถให้ผลผลิตไขไก่ได้เดือนละประมาณ 2,000 ฟอง (คณะพัฒนาสังคม, ม.ป.ป : 15) ทำให้คุณสุโขมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายไขไก่ให้กับทางโรงแรม นอกเหนือจากเงินเดือนอีกจำนวนหนึ่ง เป็นการเพิ่มรายได้และสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนในชีวิตให้กับ พนักงานอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้มูลของไก่ ยังสามารถนำมาใช้ในการทำปุ๋ยหมักได้อีก ขณะเดียวกัน การดำเนินโครงการดังกล่าวยัง

สามารถเพิ่มความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น ระหว่างพนักงานกับนายจ้าง มีความไว้วางใจ สนิทสนม
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

12.2) คู่มือหมายเลข 2."การปลูกต้นไม้"

การปลูกต้นไม้ที่ชุมพรคabaná รีสอร์ท ได้นำ
หลักการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง พระองค์มีพระราชดำรัส ดังนี้ "การปลูกป่าถ้าจะให้
ราษฎรมีประโยชน์ให้เขาได้ให้ใช้วิธีปลูกไม้ 3 อย่าง แต่มีประโยชน์ 4 อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้กินได้
ไม้เศรษฐกิจ โดยปลูกทรงรับการชลประทาน ปลูกรับซับน้ำ และปลูกดูดช่วงไหล่ตามร่องห้วยโดย
รับน้ำฝนอย่างเดียว ประโยชน์อย่างที่ 4 คือสามารถช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ" หลักคือปลูกไม้ให้พอ
อยู่ พอกิน พอใช้ และระบบนิเวศน์ พออยู่ หมายถึง ไม้เศรษฐกิจปลูกไว้ทำที่อยู่อาศัย และ
จำหน่าย พอกิน หมายถึง ปลูกพืชเกษตรเพื่อการกินและสมุนไพร พอใช้ หมายถึง ปลูกไม้ไว้ใช้
สอยโดยตรงและพลังงาน เช่น ไม้ฟืน, และไม้ไผ่ เป็นต้นประโยชน์ต่อระบบนิเวศน์ สร้างความ
สมบูรณ์และก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าการปลูกไม้จะชักชวนพนักงานใน
โรงแรมมาร่วมช่วยกันปลูกในระยะแรกปลูกตลอดแนวถนนข้างหลัง ปัจจุบันสูงใหญ่ให้ร่มครึ้มไป
ทั่วทั้งโรงแรม ส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้ ผลผสมผสานให้เกิดความหลากหลาย มีสีเขียวตั้งแต่ระดับ
พื้นดินจนถึง 40 เมตร ทำให้เกิดพืชมีสีเขียวประมาณ 5 เท่าของพืชเชิงเดี่ยว เสมือนการสร้างโลก 5
ใบ ในโลกใบเดียว ลดการใช้พลังงาน ปลูกต้นไม้เพื่อดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในการปลูกต้นไม้
เพื่อดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์นั้น นักวิทยาศาสตร์ได้คำนวณพื้นที่ในการปลูก ต้นไม้เพื่อให้
เพียงพอต่อการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ที่เกิดขึ้นให้เกิดภาวะปกติ หรือมนุษย์อยู่ได้ ต้องใช้พื้นที่
ที่ดิน จำนวน 2 เท่า พื้นที่ดินบนโลก หมายถึง ต้องสร้างโลกอีกใบให้มาดูดซับ คาร์บอนไดออกไซด์
ทั้งนี้เพื่อสร้างโลกให้ร่มเย็น เป็นสมการ แก่โลกร้อนที่สามารถทำให้เป็นจริงได้มากกว่าแนวทางอื่น

คู่มือหมายเลข 3 "ปลาสวยงาม"

การที่โรงแรมได้ทำการบำบัดน้ำเสียภายในโรงแรม
เองจึงได้จัดทำบ่อที่เรียกว่า บ่ออนุบาล เพื่อใช้เป็นที่พักน้ำ ที่ได้ทำการบำบัดแล้ว ภายหลังจึงได้
นำปลาทอง ปลาสวยงามมาเลี้ยงและทำการแพร่ขยายพันธุ์ จัดเป็นโครงการที่ส่งเสริมการเลี้ยง
ปลาทอง ปลาสวยงามเพื่อเป็นการขยายพันธุ์ปลาทองที่เลี้ยงไว้ภายในโรงแรม

คู่มือหมายเลข 4."กาแฟสารสิน"

กาแฟ "โรบัสต้า" จากสวนคุณสารสิน สดากการหรือ
คุณเอก นับเป็นผลผลิตจากความตั้งใจ โดยการปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ 100% ไม่มีการใช้สารเคมี
และยาฆ่าแมลงใด ๆ ทั้งสิ้น จากพื้นที่ในการทำสวนกาแฟเดิมของคุณเอกประมาณ 20 ไร่ ได้รับ

ผลกระทบจากราคากาแฟที่ตกต่ำและไม่มีตลาดรับซื้อ การขายกาแฟต้องเข้าคิว แต่เมื่อถึงคิวแล้ว อาจขายไม่ได้เพราะผู้ซื้อมักจะอ้างว่ากาแฟไม่ได้มาตรฐาน การขายกาแฟให้พ่อค้าคนกลางจึงไม่มีความหวังที่แน่นอน ชุมพรคานา ริสอร์ท ได้เข้ามารับซื้อผลผลิต ส่งคิวโดยโรงงานมาตรฐานและได้มาตรฐานของสหกรณ์กาแฟท่าแซะ ทำให้คุณเอกไม่ต้องไปเข้าคิวขายอย่างไร้ความหวังอีกต่อไป ขณะเดียวกัน เมื่อชาวสวนกาแฟเห็นตัวอย่างผลผลิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้นและแน่นอนดังกล่าว จึงมีเครือข่ายเข้ามาช่วยกันเพิ่มขึ้นอีกหลายราย จนกระทั่งสามารถรวมกลุ่มกันและมีอำนาจต่อรองกับผู้ค้ากาแฟได้ในระดับหนึ่ง โครงการอุมูซู หมายเลข 4 นี้ นับเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่เป็นตัวอย่างของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแก่ เกษตรกรรายอื่น ๆ ที่ใช้สารพิษทำลายผืนแผ่นดินให้เห็นความแตกต่างระหว่างการใช้สารเคมีกับปุ๋ย หมักธรรมชาติ แล้วกลับมาคืนชีวิตให้กับแผ่นดินด้วยวิธีเกษตรอินทรีย์ เพื่อความยั่งยืนและมั่นคงทั้งเกษตรกรและผืนแผ่นดินไทย "อุมูซูหมายเลข 4" นับเป็นโครงการหนึ่งที่สำคัญของชุมพรคานา ริสอร์ท ในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้และเป็นตัวอย่างที่สำคัญในการ เรียนรู้เพื่อขบวนขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สวนเพลินเป็นฐานความรู้ แต่ละฐานจะเรียงรายรอบบริเวณโรงแรม จนทำให้เกิดภูมิทัศน์ที่สวยงามบรรยากาศแวดล้อมด้วยธรรมชาติ จึงถูกจัดเป็นเส้นทางการศึกษาธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจของลูกค้ายในโรงแรม ในช่วงเวลาตั้งแต่ 15.00 น. ของทุก ๆ วัน ชุมพรคานา ริสอร์ท ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ลูกค้ายได้ศึกษาธรรมชาติ เพื่อเผยแพร่กระบวนการและขบวนการและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับองค์กรธุรกิจอีกด้วย

นอกจากนี้แล้วชุมพรคานายังจัดกิจกรรมโครงการที่เป็นการส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติด้วยการจัดโครงการสึนลายน้ํา ช่วงเกิดขึ้นแรกๆ มุ่งที่ความสะอาดของทะเลเป็นหลัก ผลพลอยได้ที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีขยะที่พึงประสงค์มากมาย เช่น สหรัยทะเล ไม้ไผ่ ท่อนไม้สวยๆ ลอยมาเกือบทุกวัน ทางชุมพร คานา ริสอร์ท มีกำเนิดจากความรักธรรมชาติและผู้คนท้องถิ่นที่รักสงบ โดยมุ่งหวังจะดูแลธรรมชาติที่นี้ให้อยู่ร่วมกันได้โดยสันติ ทุกคนร่วมมือกันรักษาชายหาดให้ปลอดภัย มีกิจกรรมดีๆ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทะเล เช่น การดำน้ำเก็บอวนที่ติดตามกองหินชายเกาะ การร่วมกันนำหอยมือเสือมาปล่อยจนเป็นอุทยานหอยมือเสือของประเทศไทย มีนโยบายชายหาด เช่น ห้ามกีฬาทางน้ำที่ใช้เครื่องยนต์ทุกประเภท ห้ามทิ้งขยะบริเวณชายหาด จึงนำขยะที่เก็บจากชายหาดทุกวันมาปรับเปลี่ยนเพื่อใช้

ประโยชน์ต่อ เช่น นายอดสาหรัยมาผสมน้ำเป็นฮอร์โมนพืชสำหรับฉีดพ่นต้นไม้ในกิ่งงาม ผลตก การนำไม้ที่ลอยน้ำมาประยุกต์ใช้ต่อ ทำให้ทุกวันนี้ชายหาดหน้าพื้นที่โรงแรมยังสวยสะอาดอยู่

จากการดำเนินธุรกิจตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมพรคานา รีสอร์ท สามารถลดต้นทุนการดำเนินการ ผ่านพันวิฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 มาได้อย่างน่าชื่นชม การดำเนินธุรกิจที่ได้มีการพัฒนาการในการให้บริการที่แตกต่างจากที่อื่นๆ และยังมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายทั้งภายในและนอกโรงแรม การดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการประสานประโยชน์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยการดำเนินธุรกิจมีรายได้หลักจากกิจกรรมด้านการบริการเกี่ยวกับที่พักและอาหาร โดยมีรายได้รองจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางทะเลที่อยู่คู่กับชุมพรคานา รีสอร์ทตลอดมา ทำให้มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวกันอย่างต่อเนื่อง

2.1.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ

ชุมพรคานา รีสอร์ท ได้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจมากมายตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลสำเร็จจากการดำเนินการ เป็นผลจากการส่งเสริมการเรียนรู้ที่โรงแรมเนื่องจากตัวพนักงานเป็นคนในท้องถิ่น กิจกรรมโครงการที่ดำเนินการต้องทำให้ง่าย พนักงานสามารถเข้าใจได้ง่าย ให้โดยตัวพนักงานไม่รู้ตัว เพราะการให้ตรงๆ ตัวพนักงานจะไม่เข้าใจได้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพนักงาน เพราะปัญหาที่โรงแรมพบคือเรื่องพนักงานบางส่วนที่เข้ามาใหม่ จะมีคำถาม และไม่เข้าใจการดำเนินธุรกิจ จึงต้องมีการจัดให้เข้าห้องเรียนห้องกัลดกระดุม เพื่อทำความเข้าใจสื่อสารกับพนักงานถึงวิธีการบริหารของโรงแรม ที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจมาบริหารงาน และต่อมาคือต้องใช้วิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เห็นคุณค่าได้ตัวเอง ต้องระเบิดจากข้างใน คิดได้ด้วยตนเอง จากการได้ลงมือปฏิบัติ เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน มีความสุขร่วมกัน เมื่อมีปัญหาช่วยกันแก้ไข ทำให้เกิดความสามัคคีกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

วิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมและโครงการ ชุมพรมีการวัดผลจากผลผลิตอันเกิดจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยจะมีฝ่ายทรัพยากรบุคคลเป็นผู้กำกับดูแล ว่าได้ดำเนินการแล้วทำสำเร็จตามที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม เจอปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างในการปฏิบัติ เป็นการควบคุมงานที่ได้ผล จากการสังเกต พนักงานจะเข้าร่วมกิจกรรม ในทุกเช้า เวลา 8.00 น. พนักงานโรงแรมจะมาเคารพธงชาติ บริเวณหน้าเสาธงของโรงแรม ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของโรงแรม โดยพนักงานที่ว่างจากภาระกิจ หน้าที่ จะมารวมตัวเข้าแถวเพื่อเคารพธงชาติด้วย

ความพร้อมเพรียงกัน เมื่อเคารพธงชาติเสร็จ จะมีการสวดมนต์ และแผ่เมตตา แล้วจะมีการนับจำนวนว่ามากันทั้งหมดกี่คน คนที่อยู่ท้ายแถวจะรายงาน โดยจะมีผู้จัดการโรงแรมรับการกล่าวรายงาน พร้อมมีการพูดคุยกันกับพนักงานในแต่ละวัน จะถามว่าวันนี้มีแขกกี่คนที่มาพัก พบปัญหาอะไรบ้าง โดยจะให้แต่ละคนรายงาน เป็นการกำกับติดตามงานในแต่ละวัน ทุกคนจะรายงานโดยการพูดคุยกับหัวหน้างานอย่างกันเอง สังเกตจากรอยยิ้ม เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการติดตาม ประเมินผลที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้พนักงานทุกคนกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้พนักงานได้รับความรู้สึกที่มีความคุ้นเคย ความภาคภูมิใจ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในที่แห่งนี้ ผู้บริหาร ผู้นำของโรงแรมต้องเป็นผู้บริหารที่ครองตนอยู่ในธรรม กล่าวคือใช้หลักธรรมในการปกครอง ดูแลพนักงานอย่างเต็มที่

2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของผู้บริหาร การสนทนากลุ่มกับพนักงาน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โรงแรมจากที่เดิมได้ใช้หลายทฤษฎีการบริหารแบบตะวันตกมาใช้กับองค์กร แต่ไม่สามารถใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร เนื่องจากการใช้ทฤษฎีการบริหารที่ไม่เหมาะกับที่นี่ เมื่อได้สำรวจตัวเองมากขึ้น พบว่าพนักงานทั้งหมด เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆโรงแรมเกือบทั้งหมด แต่สิ่งที่โรงแรมเคยคิดว่าเข้าใจ กลับกลายเป็นเข้าใจเพียงบางส่วน แต่เมื่อปรับใช้แนวคิดด้วยตัวเอง ทำให้ได้คิด เริ่มรู้จักและเข้าใจในวิถีและความสุขของพนักงานเป็นคนในท้องถิ่นว่า ต้องการอะไร โรงแรมจึงจัดทำโครงการต่าง ที่ได้รับความรู้และการแนะนำมาประยุกต์ใช้ เช่นการเอาของเสียมาเป็นของดี การเอาเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมัก การบำบัดน้ำเสียโดยเอาผักตบชวามาใช้ เรียกว่าอบรมปราบธรรมรวมถึงเรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องเกษตรธรรมชาติกลายเป็นที่มาของกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงแรมทำอยู่จนถึงทุกวันนี้ โรงแรมใช้วิถีแห่งการให้ มาเป็นหลักชัยในการพัฒนาองค์กร

การเรียนรู้ของชุมชนพรวคานา รีสอร์ท เป็นสิ่งที่คุณวิสรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ความรู้จะต้องถ่ายทอดไปสู่พนักงานของชุมชนพรวคานา รีสอร์ท ทุกระดับ สอนให้พนักงานทำการเกษตร ผ่านห้องเรียนหลักสูตรพึ่งตนเองสอนพนักงาน ชุมพรวคานา รีสอร์ทจะมีห้องฝึกอบรมที่เรียกว่า “ห้องกลัดกระดุม” เป็นอาคารเรียนโล่งคล้ายอาคารเอนกประสงค์ เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนพรวคานา รีสอร์ท จัดเป็นสถานที่หล่อหลอมพนักงาน ฝึกอบรมพนักงาน ให้ความรู้ ความเข้าใจหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตที่

พึ่งพาตัวเองได้ โดยจะมีหลักสูตรต่างๆ จัดให้กับพนักงาน เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำสกัดชีวภาพ การผลิตน้ำยาต่างๆ เป็นต้น เป็นการฝึกฝนให้รู้จักตนเอง ให้มีระเบียบวินัยจากตัวเอง ปลูกฝังความคิดชอบ ในการทำตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องสอนพนักงานให้มีความรู้ และคุณธรรม ฝึกฝนจากการลดกิเลส ที่ต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะอย่างมาก เพราะจากการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้คนในสังคมไทยตามสังคมตะวันตกจนลืมนึกว่าตัวเองคือใคร การเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องฝึกฝน ปฏิบัติ อย่างจริงจัง นอกจากรักพ่อแม่แล้วต้องรักพระองค์ท่าน ต้องอยู่ด้วยศรัทธา จึงจะเกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจในการที่เปลี่ยนตัวเอง รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง การให้โอกาสที่ยิ่งใหญ่ให้กับพนักงาน นั่นคือถ่ายทอด ขยายผลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่พนักงาน สู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต โดยผู้บริหารต้องทำให้ดู ทำให้เห็นจริง อยู่ให้เป็น เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงต้องลงมือทำด้วยตนเอง ที่ทำให้ใคร่ครวญครุ่นคิด รู้จักตนเอง มากขึ้น เรียนรู้ที่จะรู้จักดำเนินชีวิต เพื่อสุดท้ายคือความสามารถในการพึ่งตนเอง และแบ่งปันสังคมต่อไป

จากจุดเปลี่ยนทางความคิด ขาดทุนคือกำไร หรือ "Our Loss is our gain" นับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ชุมชนพหุภาษา วิสาหกิจสามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายในเวลาต่อมา ขาดทุนคือกำไรคือต้องเปลี่ยนความคิดจากการเป็นผู้ได้รับ มาเป็นผู้ที่รู้จักให้ด้วยใจที่สะอาด โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน และดูแลคนในท้องถิ่นให้มีความสุข และสามารถประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างมีความมั่นคง คุณวิริสรกับพนักงาน มีความสัมพันธ์พนักงานเป็นญาติ อยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ใช่พึ่งตนเอง แต่เป็นการพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณวิริสรกับพนักงานไม่ใช่เกี่ยวพันเฉพาะแต่เงินเดือนเท่านั้น คุณวิริสร จึงส่งเสริมให้พนักงานปลูกพืชผัก ผลไม้ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา ขายให้โรงแรม ทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน สำหรับวิธีการดำเนินการเศรษฐกิจพวกเรานั้น เมื่อทางโรงแรมมีความต้องการพืชผัก ผลไม้หรืออื่นใด หรือผู้ใดมีพืช ผัก ผลไม้ใดต้องการที่จะขายก็จะจัดแจ้งไว้บนกระดานหน้าโรงครัว แม้แต่คุณวิริสรเองก็มีสินค้ามาเสนอขายให้กับโรงแรมด้วยเช่นกัน มันก็ถือเป็นการอุ้มชูเกษตรกรรอบๆ โรงแรมให้เขาขายสินค้าได้ราคาโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ขายได้ราคาสูงกว่าท้องตลาด ทางโรงแรมเองก็ได้ของที่มีคุณภาพ ส่วนพนักงานก็มีรายได้และความสุขมากขึ้น ความรักในองค์กรก็เพิ่มขึ้นด้วย พึ่งพาอาศัยโดยร่วมกับพนักงานและครอบครัว ผลิตสิ่งของส่งมาขายให้กับองค์กร มีการส่งเสริมเรื่องการผลิตอาหารปลาและปุ๋ยหมัก ไก่ที่เลี้ยงไว้ ก็ได้ไข่ไก่มาผสมเศษอาหารทำเป็นปุ๋ยหมัก ส่วนอาหารปลาจะมีการใช้เศษผักมาผสมกับหอยเชอรี่ที่ชาวบ้านกลุ่มที่โรงแรมไปช่วยเขา ทำนาเก็บมาให้ รวมกับเศษกุ้ง ปู ปลา ที่มาจากโรงครัวใหญ่ มีใบ

กระถิน มีกากน้ำตาล มีเกลือ มีรำ และน้ำจุลินทรีย์ เอามาผสมกันเป็นของกึ่งแข็งกึ่งเหลว ตากแดดให้แห้งแล้วเอามาอัดเม็ดทำอาหารปลา อันเป็นผลให้โรงแรมมีพืช ผัก ผลไม้ ใช้ในการปรุงอาหารได้ตลอดเวลา โรงแรมได้อาหารคุณภาพดีมาปรุงอาหารตลอดเวลา ลูกค้าได้กินอาหารที่ดีต่อสุขภาพ พนักงานและชาวบ้านกับโรงแรมมีความผูกพันกันด้วยดี คุณวรวิศรียึดหลักที่คุณพ่อคุณแม่เคยสอนไว้ว่า รั้วของเราคือชาวบ้าน ตอนเด็ก ๆ ไม่เข้าใจ จนกระทั่งปัจจุบันเมื่อนำทฤษฎีของในหลวงมาใช้ในวิถีของชุมชน นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากพนักงาน คือ การทำสบู่ ยาสระผม น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาดอื่น ๆ ใช้เองในโรงแรม เพื่อลดสารเคมี ใช้บรรจุภัณฑ์ดินเผา เพื่อลดขยะ เศษ อาหาร นำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ กระดองปู หัวกุ้ง เอามาทำอาหารไก่ ของเสียจากห้องส้วม นำมาผ่านกระบวนการทำปุ๋ย น้ำมันใช้แล้วเอามาทำไบโอดีเซลใส่รถ ใส่เรือ ทุกๆ โครงการทำให้ลดต้นทุน ลดขยะ สิ่งแวดล้อมดี ความสัมพันธ์กับพนักงานดี ไม่มีใครต้องเกษียณอายุ ทำงานไปตามความสามารถ เช่น ป้าเที่ยง อายุกว่า 70 ปี แล้ว แต่ยังแข็งแรง เป็นคนที่ดำข้าวแกง ผัดข้าวแกง การผัดข้าวที่ปัจจุบันไม่ค่อยได้พบเห็น แต่ที่นี้ยังมีให้เห็น ป้าเที่ยงได้ทำงานอย่างมีความสุข ได้คุยกับแขกของโรงแรมทุกวัน โรงแรมพยายามพึ่งพาตนเองโดยการคิดค้นเครื่องมือผลิตสิ่งของบางอย่างขึ้นใช้เอง มีการประหยัดทรัพยากรทุกประเภทเพื่อประหยัดต้นทุน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจ เช่นการนำวัสดุและสิ่งปฏิกูลมาใช้ประโยชน์ ใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากท้องถิ่นและของตนเองเป็นหลัก รวมทั้งการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาโรงแรมอย่างระมัดระวัง

“ระเบิดจากข้างใน” โรงแรมได้ค่อยๆ เรียนรู้มากขึ้น ได้เห็นว่าสังคมไทย สังคมที่นี้เป็นสังคมที่น่าอยู่ เป็นสังคมที่มีความเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” อยู่แล้ว โรงแรมแค่นี้ไปพุงเขาไว้ ไปบอกเข่าว่ามันมีภัยอะไรบ้างที่อาจจะมาถึง เช่น ภัยจากการใช้สารเคมี การกว้านซื้อที่ดินของนายทุน หรือปัญหาด้านการขายผลผลิต ปัญหาก็คือ โรงแรมจะบอกเรื่องพวกนี้กับชาวบ้านอย่างไร เช่นเรื่องการใช้สารเคมี พูดคุยกับชาวบ้านหลายครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ กระทั่งมาคิดถึงคำที่พระเจ้าอยู่หัวเคยตรัสไว้ ทำอะไรต้อง “ระเบิดจากข้างใน” พระองค์ทรงสอนว่า เวลาเราจะทำอะไรกับชาวบ้าน ต้องถามชาวบ้านก่อนว่าเขาต้องการหรือเปล่า ไม่ใช่ไปยึดเยียดให้เขา ไปสรุปให้เขา มันก็ทำให้ คุณวิศรียึดคิดว่าสิ่งที่เราทำไปก่อนหน้านี้มันตรงข้ามกับสิ่งที่พระองค์ท่านตรัสไว้ ก็เลยเปลี่ยนวิธี กลับไปถามชาวบ้านก่อนว่าเขาต้องการหรือเปล่า ก็ปรากฏว่าเขาไม่ต้องการ คุณวิศรียกกลับมาทบทวน ปรากฏว่าที่ผ่านมามีตัวคุณวิศรียเองก็ไม่เคยทำนา ไม่เคยรู้ว่าจริงๆ มันเป็นอย่างนี้ ทำนาแบบไม่ใช้สารเคมี มันดีหรือไม่ดี ดังนั้นการจะไปบอกให้ชาวบ้านเลิกใช้สารเคมีมันก็คงไม่ได้ คุณวิศรียกเลยคิดว่าคงต้องเริ่มจากตัวเองก่อน ให้ระเบิดจากตัวเอง ระเบิดจากข้างใน เป็นการ

เรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม คุณวรวิสรก็เลยเริ่มลงมือจากการปลูกข้าว บอกพนักงานให้มาช่วยกัน ค่อยๆ ทำไปแบบ “เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำทีละอย่าง” คือต้องอดทน มีความเพียร คุณวรวิสรจะอ่านหนังสือ อ่านตำรา เมื่อทำงานที่โรงแรมเสร็จ ก็จะมาปลูกข้าวด้วยกัน ปลูกข้าว หมักปุ๋ย แล้วไปหาซื้อเครื่องสีข้าวเก่าๆ มาสีข้าวกันเอง หลังจากนั้นโรงแรมก็เริ่มมีข้าวกินเอง มีแกลบ มีรำ ก็เอามาทำปุ๋ยหมักได้ ตอนนั้นโรงแรมทำนากันในพื้นที่ของโรงแรมประมาณ 1 ไร่ ใช้ปุ๋ยธรรมชาติทั้งหมดเลย ปีแรกได้ 46 ถังต่อไร่ ปีที่ 2 เราได้ 60 ถัง ผ่านการลงปฏิบัติ ลองผิดลองถูก ผลผลิตดีขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งทำยิ่งได้ ยิ่งเห็นคุณค่า คุณวรวิสรพบว่าเราต้องเริ่มจากการทำ “ตัวอย่างแห่งความสำเร็จ” ให้พนักงาน ชาวบ้านเห็น เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการสังเกตและไตร่ตรองปกติ คนในชุมชนปลูกข้าวใช้สารเคมีจะได้ผลผลิต 35-40 ถังต่อไร่ ขณะที่ปีแรกโรงแรมปลูกด้วยวิธีเกษตรธรรมชาติ ได้ข้าว 40 กว่าถัง ทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่าง จึงเป็นแรงจูงใจสำหรับชาวบ้าน ในขณะเดียวกัน ทางโรงแรมก็รับซื้อข้าวปลอดสารเคมีจากชาวบ้านด้วย เพราะนอกจากทางโรงแรมจะต้องเลี้ยงแขกของโรงแรมแล้ว ยังต้องเลี้ยงพนักงาน วันละ 3 มื้อด้วย การที่โรงแรมรับซื้อข้าว ก็ทำให้ชาวบ้านรอบนอกส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของพนักงานโรงแรม มีแรงจูงใจที่จะปลูกข้าวปลอดสารเคมีกันมากขึ้น ก่อนหน้านี้ที่นาแถวนี้ถูกขายให้นายทุนหรือเอาไปทำสวนปาล์มกันเกือบทั้งหมด แต่โรงแรมสามารถไปส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกข้าวพันธุ์ “เหลืองปะทิว” ข้าวพันธุ์พื้นเมืองของชุมพร รวมแล้วประมาณ 500 ไร่ โดยทางโรงแรมรับซื้อหมด ให้เกวียนละ 8,000 กว่าบาทขึ้นไป เมื่อการทำเกษตรอินทรีย์สำเร็จ มันก็ทำให้คุณวรวิสรเริ่มมองเห็นหนทางที่จะไปต่อ โดยยึดหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” ก็เอาสิ่งทีใกล้ๆ ตัว เริ่มจากพนักงานของโรงแรมก่อน

เพื่อให้พนักงานโรงแรม ที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มจากเงินเดือนประจำ ไม่ให้เงินทองรั่วไหลออกไป ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น การนำภูมิปัญญามารับใช้และต่อยอดเป็นนวัตกรรม อบรม ถ่ายทอดความรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตประจำวัน พนักงานจะหมุนเวียนกันเข้ารับการอบรมเรียนรู้ในศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน หรือสวนเพลินอย่างสม่ำเสมอ ทั้งถึงกันทุกคน ทุกคนต้องผ่านห้องเรียนที่เรียกว่าห้องกัลดกระดุม เข้าหลักสูตรพึ่งตนเอง อบรมพนักงานหมุนเวียนเปลี่ยนกันเรียนรู้ จากฐานความรู้ในสวนเพลิน สอนพนักงาน นอกจากรักพ่อแม่แล้วต้องรักพระองค์ท่าน ต้องอยู่ด้วยศรัทธา ส่งเสริมพนักงานในการร่วมกิจกรรมกับชุมชน รักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพเดิม รวมทั้งดูแลสวัสดิการในด้านต่างๆ แก่พนักงานอย่างใกล้ชิด

3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลองค์กรที่มีการปรับเปลี่ยนตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

3.1) ทางสายกลาง

3.1.1) ความพอประมาณ

1) มีการพึ่งพาตนเองโดยการคิดค้นเครื่องมือขึ้นใช้เอง เช่น
สบู่ น้ำยาทำความสะอาด น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำมันไบโอดีเซล เป็นต้น รวมทั้งการบริหารโรงด้วย
ตัวเอง

2) สอนพนักงานอยู่เสมอให้รู้จักประหยัดอดออม ใช้ชีวิตอย่าง
พอเพียง ไม่สร้างหนี้ พนักงานไม่ฟุ้งเฟ้อ

3) นำวัสดุเหลือใช้มาประยุกต์ใช้ ทดแทนการซื้อใหม่ หรือไป
แลกเปลี่ยนกับสิ่งของบางอย่างที่จำเป็นต้องใช้จากชาวบ้านหรือชุมชน

4) มีการเจริญเติบโตอย่างพอเพียง โดยคำนึงถึงศักยภาพของ
ตัวเอง โดยการบริหารกันเอง ไม่จ้างนักบริหารจากภายนอก รักษาระดับการเป็นที่พักตากอากาศ
ระดับ 3 ดาว

5) ประกอบธุรกิจเฉพาะด้านที่ชำนาญสามารถต่อยอดจากธุรกิจ
หลักเช่นการเปิดหลักสูตรสอนการดำน้ำ

6) มีการประหยัดทรัพยากร ต้นทุนทุกประเภท และเพื่อให้เกิด
ความยั่งยืนของธุรกิจ ลดต้นทุน

3.1.2) ความมีเหตุมีผล

1) การดำเนินงานภายในองค์กรโดยคำนึงถึงความสอดคล้อง
เหมาะสมกับภูมิสังคม คือความเป็นธรรมชาติสวยงามของพื้นที่

2) มีการจ้างพนักงานที่เป็นคนในพื้นที่ ชุมชน ท้องถิ่นใกล้เคียง
กว่า 90 % ของพนักงานเป็นคนในพื้นที่ใกล้เคียงกับโรงแรม

3) ผู้บริหารอยู่ร่วมกับพนักงานเป็นเสมือนครอบครัวเดียวกัน
พึ่งพาอาศัยกัน

4) ใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากท้องถิ่นและของตนเองเป็นหลัก เกิด
เครือข่ายความร่วมมือ พึ่งพาอาศัยกัน

5) มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมรวมถึง การพัฒนาขึ้นเอง

3.1.3) การมีภูมิคุ้มกัน

1) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ในการให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าและนักท่องเที่ยวได้เห็นและสัมผัสถึงวิถีชนบท เช่น กิจกรรมสวนเพลินในโรงแรม เป็นต้น

2) รู้เขารู้เรา รู้สถานการณ์ ทำให้สามารถบริหารจัดการที่ สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

3) มีการสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทนที่ เช่น การปลูกต้นไม้ เป็น ธนาคารต้นไม้

4) มีการกระจายความเสี่ยงโดยนำเสนอรูปแบบต่างๆ ของ กิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การดำน้ำ การเยี่ยมชมแหล่งต้นน้ำ

5) มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อสร้างความ เข้มแข็งและต่อยอดจากการร่วมมือกัน โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การท่องเที่ยวต่างๆ

3.2) เจ็อนไซ

3.2.1) ความรู้

1) พัฒนาโรงแรมเป็นศูนย์เรียนรู้ จึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานในการ ขยายผลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชน สังคม

2) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ พนักงานทุกคนต้องผ่านห้องเรียนกัลถักระดุม

3) มีการอบรม ถ่ายทอดความรู้เรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอให้ทั้งพนักงานและลูกค้า

3.2.2) คุณธรรม

1) ให้การดูแลพนักงานอย่างใกล้ชิด ดูแลสวัสดิการในด้านต่างๆ อาทิ เช่น การศึกษา ช่วยค่ารักษาพยาบาล การดูแลเด็กและคนชรา ให้การดูแลพนักงานหลัง เกษียณอายุ เป็นต้น การให้อิสระพนักงานในการเลือกที่จะทำหน้าที่และร่วมกิจกรรม ให้ รับผิดชอบงานที่เหมาะสม

2) ส่งเสริมให้พนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มี คุณธรรม ช่วยเหลือและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมถึงชุมชน

3) มีการรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพเดิม เช่น บริเวณชายหาดและบริเวณโรงแรม รวมทั้งมีการสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทนที่ เช่น ธนาคารต้นไม้ เป็นต้น

4) ให้การสนับสนุนชุมชน ในการพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมชุมชน

4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่ม พบว่าปัจจัยเงื่อนไข ความสำเร็จการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน สรุปได้ดังนี้

4.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร

1) ความศรัทธาในหลวง ต่อแนวทางของพระองค์ท่าน ที่สามารถนำไปสู่การ ดำรงชีพได้อย่างแท้จริง ทำให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

“ความสำเร็จของการทำพอเพียงอยู่ที่ การเรียนรู้ที่เกิดจากใจรู้จักใจตนเอง มีความศรัทธาต่อในหลวง เน้นการทำองค์กรที่มีความสุข เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้จากภายนอก ต้องมีความอดทนในการปฏิบัติ ความสำเร็จต้องใช้เวลา ช่างนอกมีวิฤตแรงกดดันเยอะ พวกเรามีภูมิคุ้มกันจึงไม่ไหวหวั่นต่อภายนอก เรามีเครือข่ายร่วมมือมากมายเช่น กับมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ”

(ดำรง ปรีชาชน,สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

2) ผู้บริหารองค์กร เป็นผู้จุดประกายทางความคิดที่สำคัญที่สุด มีความมุ่งมั่น และมีความตั้งใจในการเป็นคนต้นแบบ ถ้าปฏิบัติ ถ้าทำให้เป็นแบบอย่าง เป็นผู้ที่ทำให้องค์กรสามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3) พนักงานมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมีความอดทน มีความเพียรพยายาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

“ปัจจัยความสำเร็จอยู่ที่ตัวเรา ถ้าตัวเราไม่ปรับ ไม่เปลี่ยน ตัวเรายังไม่เรียนรู้ เราก็อย่าไปคิดอย่าไปเปลี่ยน ไปสอนคนอื่นเลย ที่สำเร็จได้ทุกวันนี้ สำคัญคือศรัทธา จริงๆไม่ใช่เราเก่ง คุณวิริสรเก่ง มันไม่ได้หรอก คนเราเก่งคนเดียวไม่ได้ มันต้ององครวม ต้องทำเป็นที่มั่งคั่งองค์กรถึงจะไปได้ เราต้องมี

ศรัทธา เพราะเมื่อสร้างศรัทธาจึงเกิดแรงบันดาลใจ เราจะมองไปรอบข้างแล้ว
ทำได้ โดยนำไปสู่การปฏิบัติ”

(ดำรง ปรีชาชน, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

“ทุกคนต้องรู้จักตนเอง เริ่มจากทำบัญชีครัวเรือน มีการพูดคุยใน
กลุ่มเพื่อการเรียนรู้ ช่วยกันแก้ไขปัญหา เรามีกฎระเบียบก็คล้ายกับองค์กร
ทั่วไปแต่เน้นการดูแลตนเอง การให้ เรียนรู้ได้มีเยอะมาก สิ่งที่ทำให้เรามีความสุข
เราทำเพื่ออะไร องค์กรของเรา สุดท้ายทำเพื่อแผ่นดินได้”

(สุชาวดี สนิชชาชีวะ , สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2554)

4) การมีต้นแบบที่ดี การทำให้เห็นเป็นตัวอย่างที่สามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้
เกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ เพราะหนึ่งตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าล้านคำสอน

5) สถานที่ตั้ง ที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านการ
เกษตรกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของพนักงาน

4.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร

1) การสนับสนุนจากภาครัฐ ในระยะแรกเริ่มการปรับเปลี่ยนทิศทางการ
บริหารธุรกิจ โรงแรมได้รับการช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากโครงการตามแนวพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร เป็นที่ปรึกษาให้กับโรงแรมมาโดยตลอด

2) ความเป็นผู้ประกอบการที่ดี มีมุมมองในการบริหารที่ต้องมีจิตสำนึกที่ดี
คิดชอบ ปฏิบัติชอบ

3) การส่งเสริมการศึกษา ต้องให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และถูกต้อง
เพราะเมื่อเข้าใจ รู้อย่างถูกต้อง ปลูกฝังอยู่ในตน ทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา ต่อแนวคิด
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4) เครือข่ายการเรียนรู้ แสวงหาความร่วมมือ เป็นการขยายผลขับเคลื่อนไปสู่
ทุกภาคส่วนของสังคม ทุกระดับ สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชน อีกทั้งเป็น
การสร้างการยอมรับถึงการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ในการ
ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง

5) การมีต้นแบบความสำเร็จในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การ
ดำรงชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ทั่วทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

เมื่อได้ปรับการจัดการทุกอย่างตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่เป้าหมายที่มีความสุขร่วมกันของทุกฝ่าย โดยระดับความรู้ทุกศาสตร์มานูรณ์และการและประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน โดยไม่แยกส่วนของการพัฒนา ก่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน สร้างความมั่งคั่งและยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจากองค์กรธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

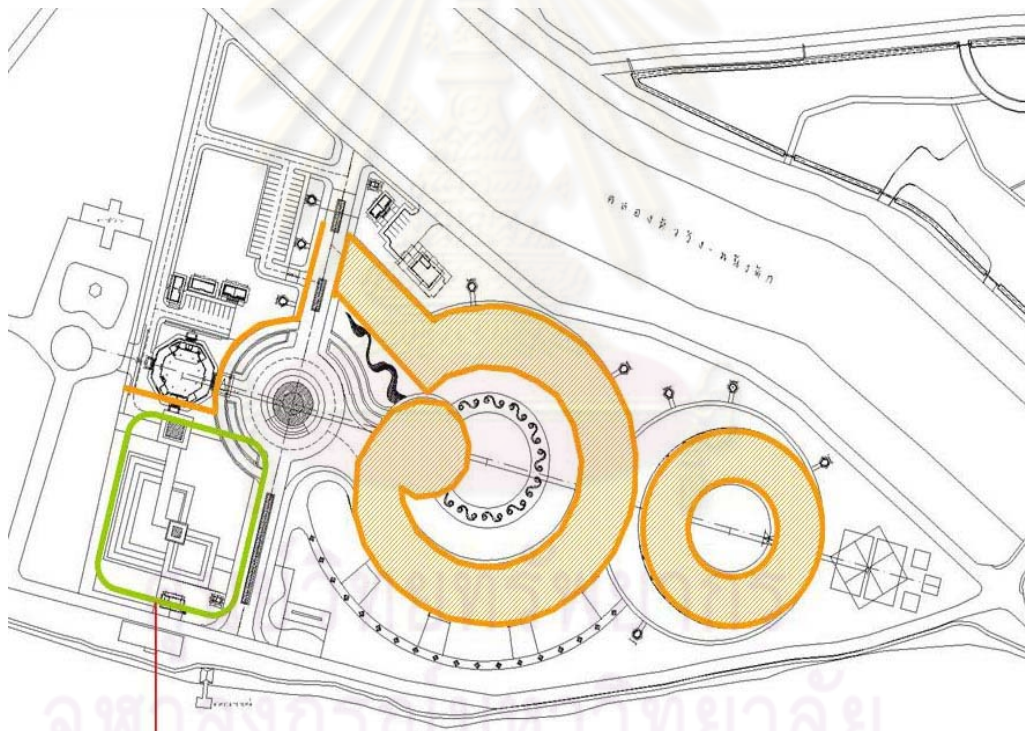
1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ชุมชนหนองใหญ่ คือชุมชนต้นแบบที่นำไปสู่การขยายผลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำแนวคิดโดยสรุปการจัดการตามแนวคิดศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจัดการให้สวยงามเหมือนแหล่งท่องเที่ยว ให้ความรู้เหมือนพิพิธภัณฑ์แต่จัดการให้มีชีวิต และการจัดการให้เป็นไปตามความเป็นจริง ใช้ในชีวิตจริงได้ ปัจจุบันรู้จักกันในนาม ศูนย์เรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ

เดิมพื้นที่หนองใหญ่เป็น หนองน้ำขนาดใหญ่คล้ายๆพุง เมื่อถึงฤดูฝน น้ำฝนไหลมาจากอำเภอกำแพงแสน และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลงสู่คลองท่าตะเภาและไหลลงทะเลที่ตำบลปากน้ำชุมพรและบางส่วนไหลมารวมกันที่หนองใหญ่ทำให้น้ำท่วมหนองใหญ่ ท่วมพื้นที่ทำการเกษตรปีแล้วปีเล่า ไม่รู้จักจบ และถ้าปีไหน ฝนตกมากๆ น้ำฝนระบายลงทะเลไม่ทัน ก็เอ่อล้นฝั่งคลองท่าตะเภาเข้าท่วมในเขตเทศบาลเมืองชุมพรเป็นประจำเกือบทุกปี สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมพรเป็นอย่างมากโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่เป็นโครงการตามพระราชดำริ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตเมืองชุมพร สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของชาวชุมพรในช่วงฤดูมรสุม สืบเนื่องจากอุทกภัยพายุไต้ฝุ่นซีต้า ในเดือนสิงหาคม 2540 ที่สร้างความเสียหายให้กับจังหวัดชุมพรเป็นอย่างมาก ประชาชนเสียชีวิต 28 คน ทรัพย์สินเสียหาย กว่า 2,110 ล้านบาท ในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน กรมอุตุนิยมวิทยาประกาศเตือน การก่อตัว พายุลินดา ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในความเดือดร้อนของชาวชุมพร ทรงมีพระราชดำริให้ชุดคลองหัววัง-พนังตักเพื่อระบายน้ำจากแม่น้ำท่าตะเภาออกสู่ทะเล การชุดคลองหัววัง-พนังตัก แล้วเสร็จในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2540 ก่อนพายุ ลินดาเข้าเพียง 1 วัน และประชาชนรอดพ้นจากอุทกภัยน้ำท่วมเมืองชุมพร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาทอด พระเนตรและประกอบพิธีเปิดโครงการ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2541 ทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัย ให้สมบูรณยิ่งขึ้น ประกอบด้วย การขุดลอกแก้มลิงหนองใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำ การขุดคลองละมูให้เชื่อมกับคลองท่าชะ การติดตั้งประตูระบายน้ำราชประชานุเคราะห์ การติดตั้งระบบ เตือนภัยที่คลองท่าชะ นับเป็นพระอัจฉริยภาพด้านวิศวกรรมชลประทาน ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมพรและพื้นที่โดยรอบ รอดพ้น จากอุทกภัยน้ำท่วมต่อเนื่องมา 12 ปี ชาวชุมพรต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ดังคำกล่าวที่ว่า “ด้วยพระเมตตาบารมี ชุมพรวันนี้สุขร่มเย็น”

แผนภาพที่ 13 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ

ที่มา : โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ (โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ, 2553:ออนไลน์)

พื้นที่หนองใหญ่ ตั้งอยู่ที่บ้านเขาแรด หมู่ที่ 2 ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร หนองใหญ่มีพื้นที่ติดต่อกับคลองท่าวัง - พนังตัก ด้านทิศเหนือพื้นที่รับน้ำมาจากคลองต่างๆ ที่อยู่รอบหนองใหญ่ ได้แก่ คลองละมู คลองขึ้นาค และคลองกรูด พื้นที่หนองใหญ่ตามธรรมชาติ มีพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่ เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก จะกลายเป็นพื้นที่รับน้ำตามธรรมชาติ บริเวณที่

จัดทำโครงการพัฒนาปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ อยู่ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดชุมพร ไปทางทิศเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร ตามถนนทางหลวงชนบท

จากการสัมภาษณ์คุณประวิทย์ ภูมิระวี หรือกำนันเควิต ผู้จัดการที่ดูแลหนองใหญ่คนปัจจุบัน กล่าวถึงหนองใหญ่ว่าเป็นโครงการมีวัตถุประสงค์ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนจากอุทกภัยและเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับการเกษตรของราษฎร จังหวัดชุมพรเห็นว่า การพัฒนาเพื่อขยายผลโครงการเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ มาขยายผลเป็นศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำทางความคิดทั้ง 8 อำเภอจึงมีแนวคิดที่จะทำหนองใหญ่ให้มีชีวิตและจิตวิญญาณ มีการเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่งตามแนวคิดของในหลวง จึงนำแนวคิดนี้มารวมกันเมื่อ 27 มิถุนายน 2552 เพื่อแก้ปัญหาการดำเนินการของหนองใหญ่โดยใช้ การศึกษาพื้นที่กว่าสองเดือน เก็บข้อมูลชุมชน สอบถามประชาชน ทำสัญญาประชาคม ให้มีการเปลี่ยนแปลง นำผู้นำต้นแบบจาก 8 อำเภอ มาทำเป็นแหล่งเรียนรู้ขององค์กรรวม เพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี ชยัน อดทน จากคนที่ไม่มีความรับผิดชอบ ทำอะไรไม่เป็น สถานที่แห่งนี้จะเป็นตัวหล่อหลอม เพื่อสร้างความพอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืนแก่คนไทย เปิดให้ทุกคนเข้ามาเรียนรู้ ฝึกอบรม ปรับเปลี่ยนความคิดในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เป็นทางเลือกใหม่ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการมุ่งการศึกษาด้วยตนเอง และฝึกตนเอง มีการเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่งเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการพัฒนาพื้นที่ชุมชนหนองใหญ่ รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน คนชุมพรมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของแนวคิด เอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นตัวกลาง และชาวบ้านเป็นเจ้าของดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากความสามารถของคนชุมพรที่เป็นผู้นำปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสมือนเมืองจำลองเล็ก ๆ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางการเกษตร ของชาวชุมพร ชุมพรคานา ไร่สวรรค์ เป็นตัวแทนผู้นำต้นแบบของอำเภอปะทิว นำศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน ที่เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ มาขยายผลเป็นแนวร่วมกับผู้นำต้นแบบอีก 7 อำเภอ

2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการสู่ชุมชน โดยการจำลองศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลินหรือศูนย์เพลินที่เป็นต้นแบบของชุมพรคานา ไร่สวรรค์มาไว้ที่ชุมชนหนองใหญ่ จัดกิจกรรมเริ่มที่คนชุมพรกับข้าวเหลืองปะทิว ของชุมพรคานา

รีสอร์ท โดยการนำเสนอวิถีชีวิตชาวนาทำเป็นทุ่งนาจำลอง จัดทำขึ้นให้เรียนรู้ การปลูกข้าวโดยกลุ่มเยาวชน นักเรียนที่เข้ามาเรียนรู้ พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมือง “พันธุ์ประทิวเหลือง” ข้าวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชุมพร ผืนนานี้ได้แสดงถึงวิถีชีวิตชาวนา โดยเฉพาะข้าวเหลืองประทิวและ การทำนาข้าวเหลืองประทิวแบบอินทรีย์ในพื้นที่ 300 ตารางเมตร มีแนวคิดในการส่งเสริมให้คนชุมพรปลูกข้าว ทำนา เพื่อการบริโภค โดยเฉพาะข้าวเหลืองประทิว เป็นพันธุ์ข้าวนาพื้นเมืองของจังหวัดชุมพร และพันธุ์ข้าวไร่พื้นเมือง สามารถปลูกได้ในพื้นที่ที่มีน้ำน้อย ทนต่อโรค โดยจังหวัดชุมพรมีพันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองอยู่ 9 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ภูเขาทอง พันธุ์เล็บนก พันธุ์ดอกขาม พันธุ์นางเขียน พันธุ์สามเดือน พันธุ์นางควรวุ พันธุ์ข้าวดำ พันธุ์ข้าวเหนียวกาดำตันดำ และพันธุ์ข้าวเหนียวกาดำตันเขียวสามารถปลูกได้ในพื้นที่ที่มีน้ำน้อย ทนต่อโรค และเพื่อเป็นการรักษาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของจังหวัดชุมพรไม่ให้สูญพันธุ์ จึงได้มีการปลูกไว้ที่หนองใหญ่ การสีข้าวและอุปกรณ์การทำนาแบบโบราณ และแสดงจุดเด่นของศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลินในอาคารนิทรรศการขนาด 32 ตารางเมตร ว่ามีฐานเรียนรู้อะไรบ้าง โรงผลิตปุ๋ยหมักขนาด 32 ตารางเมตร การดำเนินการในกิจกรรมโครงการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาโครงการมีความร่วมมือจาก 8 อำเภอ คณะกรรมการจะเป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอที่เป็นกลุ่มผู้นำที่เป็นต้นแบบจะหมุนเวียนกันผลัดกันมาติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยการลงพื้นที่ในทุกวันๆ 15 ของเดือน เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการของการพัฒนาในโครงการในภาพรวมที่เป็นต้นแบบทั้งหมด

3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ เป็นการพัฒนาเพื่อขยายผลโครงการเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ การนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เครือข่ายจากภูผา สุ่มหานที่ น้อมนำไปปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ มาขยายผลเป็นศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเครือข่ายจากภูผา สุ่มหานที่ ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ มีเครือข่ายและศูนย์ฝึกอบรมรวมทั้ง 8 อำเภอ ของจังหวัด ในการขยายผลของศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้นำความสำเร็จของการปฏิบัติมานำเสนอในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตของแต่ละอำเภอ ในจังหวัดชุมพร การบริหารจัดการโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดดำเนินการในพื้นที่ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 พื้นที่เกาะเลข 9 เนื้อที่ 12 ไร่

นำเสนอผลสำเร็จการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมจาก 8 อำเภอ

อำเภอพะโต๊ะ เป็นการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำในรูปแบบคนอยู่ป่ายัง เป็นการดูแลรักษาป่าต้นน้ำของชุมชน ร่วมกับภาครัฐ โดยมีกฎระเบียบของชุมชนว่า จะต้องไม่มีการบุกรุกป่าเพิ่มเติมให้ปลูกป่าเพิ่มเพื่อความมั่นคงยั่งยืน ไม่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว มีการปลูกไม้เศรษฐกิจแซมในแปลงเกษตร เช่น ยางนา ตะเคียนทอง และมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อำเภอหลังสวน ดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครบวงจร ลดต้นทุน 90% โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อน เป็นการปฏิบัติและเปรียบเทียบวิธีคิด วิธีทำ ให้ลดต้นทุนด้วยตัวเอง โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น มูลวัว มูลไก่ ปลาป่น รำข้าว หัวเชื้ออีเอ็ม กากน้ำตาล นำมาผสมกัน จะได้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง โดยใช้เวลาในการหมักปุ๋ย 15 วัน สามารถลดต้นทุนได้ถึง 20,000 บาท/ตัน

อำเภอทุ่งตะโก เป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการใช้พื้นที่ในแปลงเกษตรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า 100% โดยมีการปลูกพืชหลักและพืชแซมพร้อมกับเลี้ยงสัตว์ ช่วยเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยเฉพาะการปลูกพืช 9 ชั้น เลียนแบบคอนโดมิเนียม ตั้งแต่ พืชน้ำ พืชหัว พืชผัก ไม้ยืนต้น และไม้เศรษฐกิจ การปลูกพืชผสมผสานระบบคอนโดจะช่วยป้องกันวัชพืชในแปลง ประหยัดพื้นที่/น้ำ/ปุ๋ย และประกันความเสี่ยงในด้านการลงทุน หากพืชชนิดใดชนิดหนึ่งไม่ให้ผลผลิต พืชชนิดอื่นที่เหลือ ก็จะสามารถทดแทนได้ ปัจจุบันการทำการเกษตรของลุงนิล หรือนายสมบุญ ศรีสุบัติ สร้างรายได้วันละประมาณ 700-1,000 บาท

อำเภอละแม เรื่อง ธนาคาร์ตันไม้ ป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง และวิถีเรือโบราณกับกล้วยหอมอินทรีย์ โดยการจัดทำพื้นที่ปลูกต้นไม้ตามแนวคิดป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง คือ ป่าสำหรับไม้ใช้สอย ป่าสำหรับเป็นไม้ผล และป่าสำหรับเป็นเชื้อเพลิง โดยมีประโยชน์ตามชื่อและประโยชน์อย่างที่ 4 คือ การอนุรักษ์ดินและน้ำ และดำเนินงานตามแนวทางธนาคาร์ตันไม้ ประกอบด้วย การเพาะชำต้นไม้ การปลูกป่า และการนำไม้ไปใช้สอย โดยมีอาคารนิทรรศการขนาด 4 x 8 เมตร แสดงองค์ความรู้การใช้ไม้ การแสดงองค์ความรู้ต่อเรือใบโบราณ และมีเรือใบที่สามารถใช้ได้จริง 2 ลำ และการปลูกกล้วยหอมอินทรีย์ที่ขึ้นชื่อของอำเภอละแม

อำเภอสวี เรื่อง โรงเรียนจุลินทรีย์กับบ้านน้ำยาจากวัสดุธรรมชาติ แสดงการผลิตจุลินทรีย์ และน้ำยาที่มาจากวัสดุธรรมชาติ ในรูปแบบและชนิดต่างๆ เช่น จุลินทรีย์รูปตุ๊กตา โดยนำเสนอในอาคารเรียนจุลินทรีย์และบ้านน้ำยา มีอุปกรณ์พร้อมสำหรับการให้ ผู้เข้าชมฝึกการผลิตจุลินทรีย์ และการนำจุลินทรีย์ไปใช้ประโยชน์ในแปลงผัก

อำเภอท่าชะ เรือง ปาล์มแหล่งพลังงานธรรมชาติสายลมแสงแดด นำเสนอการผลิตปาล์มน้ำมันแบบครบวงจร ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยอินทรีย์โรงเรือนขนาด 4 x 6 เมตร เพาะเห็ดฟางโรงเรือนขนาด 4 x 8 เมตร และผลิตไบโอดีเซลในโรงผลิตขนาด 4 x 8 เมตร รวมทั้ง เป็นพื้นที่ตั้งของแหล่งผลิตพลังงานจากกังหันลม 1 เครื่อง เพื่อผันน้ำจุลินทรีย์ไปตามลำธาร สู่อำเภอต่าง ๆ และพลังงานแสงอาทิตย์ 1 เครื่อง เพื่อให้พื้นที่ในโครงการได้ใช้พลังงาน

อำเภอเมือง เรือง ชุมชนตลาดและชายขอบเมืองกับการพึ่งตนเองในนิเวศปลายน้ำ นำเสนอชุมชนเมืองที่มีพื้นที่เกษตรเพียงเล็กน้อย แต่สามารถทำการเกษตรแบบประณีตได้ และเนื่องจากเป็นพื้นที่ปลายน้ำ จึงมีการบำบัดน้ำด้วยเทคโนโลยีจุลินทรีย์ การกำจัดขยะ รวมทั้งรูปแบบการเก็บน้ำแบบแก้มลิง โดยมีอาคารเรียนรู้น้ำขนาด 3 x 6 เมตร

อำเภอปะทิว จำลอง ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติเพลิน ที่เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จของชุมชนพรคานา วีสอร์ท

ส่วนที่ 2 พื้นที่เกาะ เนื้อที่ 5 ไร่

พัฒนาเป็นเกาะชมนกชมไม้ โดยปลูกต้นไม้ที่มีผลเป็นอาหารนก สื่อการเรียนรู้ และจัดทำเส้นทางเดินเท้าเพื่อศึกษาธรรมชาติระยะทาง 700 เมตร

ส่วนที่ 3 พื้นที่ประกอบอาชีพ เนื้อที่ 57 ไร่

พัฒนาเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพจริงเลียนแบบธรรมชาติ เนื้อที่ 27 ไร่ โดยการได้ปรับพื้นที่ เพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยใช้ปุ๋ยจากพืชสดและปุ๋ยคอกจากหมูลาน และแสดงองค์ความรู้การทำเกษตร ในอาคารเรียนรู้น้ำ 2 ชั้น ขนาด 5 x 12 เมตร และปลูกไม้เบญจพรรณ เนื้อที่ 30 ไร่

แนวความคิดจากภูผาสู่มหานคร จากคนต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ร่วมกันพัฒนารักษาสิ่งแวดล้อม หล่อหลอมความคิดด้วยเป้าหมายเดียวกัน คุณประวิทย์ ภูมิมะวิ หรือกำนันเควิต ผู้จัดการที่ดูแลหนองใหญ่คนปัจจุบัน กล่าวถึงหนองใหญ่ว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาหนองใหญ่ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน พื้นที่ขาดการดูแลอย่างเป็นระบบ ผู้นำทั้งแปดจึงมีแนวคิดที่จะทำหนองใหญ่ให้มีชีวิตและจิตวิญญาณ มีการเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่งตามแนวคิดของในหลวง จึงนำแนวคิดนี้มารวมกันเมื่อ 27 มิถุนายน 2552 เพื่อแก้ปัญหาการดำเนินการของหนองใหญ่โดยใช้ การศึกษาพื้นที่กว่าสองเดือน เก็บข้อมูลชุมชน สอบถามประชาชน ทำสัญญาประชาคม ให้มีการเปลี่ยนแปลง เริ่มแรกปลูกต้นไม้ หมากเม่า เพื่อเรียกนก ให้นักแพรว ขยายพันธ์ไปอีกที่ 120 ไร่ กำนันใช้แนวคิด ผังนี้ 29 ไร่ทำเป็นแผ่นดินที่มีจิตวิญญาณสร้างแนวคิดขยัน

ประหยัด อดทน คนที่ไม่มีระเบียบวินัย ทำอะไรไม่เป็น สถานที่แห่งนี้จะเป็นตัวหล่อหลอมต้อนรับคนเหล่านั้น เพื่อหาทางรอดและความยั่งยืนในการดำรงชีวิต

หลักการชุมชนหนองใหญ่ทำให้เป็นตัวอย่าง แบบอย่าง เสมือนเป็นเตาหลอม ที่คนทั้งประเทศสามารถนำแนวคิดมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นที่หนองใหญ่จึงเป็นหนึ่งในการสร้างความเป็นรูปธรรมของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างได้ผล ด้วยความเชื่อที่ว่าทุกคนดีหมด วิถีแห่งความพึ่งพาตนเองไม่ทำให้ใครเดือดร้อน เราต้องมีความศรัทธาต่อพระราชา อย่างจริงใจ ทำไปกินไป ไม่ได้ทำเพื่อขายแต่หากเหลือเราก็ตาย ดินน้ำแดดดี การเกษตรทำให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ การเรียนรู้ไม่มีวันจบสิ้น ต้องเชื่อมั่นศรัทธาแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เราต้องศรัทธาเชื่อมั่นว่าเป็นความก้าวหน้าของชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้คนปรับเปลี่ยนได้ตามแนวคิดในหลวง ยิ่งการพัฒนาปัจจุบันคนยิ่งจน ทุกคนว่ารักในหลวง แต่ทำไม่ได้ ไม่ได้ทำ ให้ทุกคนปฏิบัติจริงทำจริง วิถีปฏิบัติไม่เป็นรูปธรรม เป็นความล้มเหลว ไม่มีที่มาจะเป็นที่ไป ตราบใดที่ลูกยังไม่รู้ว่าครอบครัวมีรายได้อย่างไร รู้แต่รายจ่ายแล้วเมื่อไรจะพอเพียง...ขยายผลได้ 18 ครั้งเรือนที่เข้าสู่แนวคิดนี้ ลุงน้อยทำสำเร็จที่สุด ปัจจุบันลุงน้อยไม่มีรายจ่ายเลยทำให้อยู่ได้ ปลุกผักกิน เตาหลอมที่หนองใหญ่ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง จากแนวคิดที่คนทั้งประเทศสามารถปฏิบัติได้สัก 10% ก็ดี ลุงต่าง ที่อำเภอทุ่งสง อาจารย์ปกรณ์ที่จังหวัดนครนายก แล้วค่อยๆ ขยายผลต่อไป”

(ประวิทย์ ภูมิระวี, สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2554)

ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เปิดให้เรียนรู้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาขยายผลเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง คนจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ เดินทางมาศึกษาและปฏิบัติจริงให้ผู้จัดการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชน ให้มีคุณค่า สร้างความสมบูรณ์ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปราศจากมลพิษ อาหารปราศจากสารเคมี และไม่มีหนี้ ที่ประกอบด้วยต้นแบบทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดชุมพร เป็นฐานการเรียนรู้ ผู้ที่เข้าอบรมในโครงการเศรษฐกิจพอเพียงครบวงจรนี้ ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ผ่านการคิดไตร่ตรอง เข้ามาฝึกอบรมได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันได้พูดคุยแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เมื่อนำความรู้ไปปฏิบัติ จะสามารถลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ลดต้นทุนการผลิตด้านเกษตรได้ถึง 90% โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อน เป็นการปฏิบัติและเปรียบเทียบ

วิธีคิด วิธีทำ ให้ลดต้นทุนด้วยตัวเอง โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น มูลวัว มูลไก่ ปลาป่น รำข้าว หัวเชื้ออีเอ็ม กากน้ำตาล นำมาผสมกัน จะได้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง โดยใช้เวลาในการหมักปุ๋ย 15 วัน สามารถลดต้นทุนได้ถึง 20,000 บาท/ตัน การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการใช้พื้นที่ในแปลงเกษตรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า 100% โดยมีการปลูกพืชหลักและพืชแซมพร้อมกับเลี้ยงสัตว์ ช่วยเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยเฉพาะการปลูกพืช 9 ชั้น เลียนแบบคอนโดมิเนียม ตั้งแต่ พืชน้ำ พืชหัว พืชผัก ไม้ยืนต้น และไม้เศรษฐกิจ การปลูกพืชผสมผสานระบบคอนโดจะช่วยป้องกันวัชพืชในแปลง ประหยัดพื้นที่ ประหยัดน้ำ ประหยัดปุ๋ย และประกันความเสี่ยงในด้านการลงทุน หากพืชชนิดใดชนิดหนึ่งไม่ให้ผลผลิต พืชชนิดอื่นที่เหลือ ก็จะสามารถทดแทนได้

พื้นที่ส่วนกลาง เป็นพื้นที่ต้นน้ำจากภูเขา สุ่มหาน้ำ โดยปรับพื้นที่เป็นภูเขาสูง ติดตั้งถังจุลินทรีย์ขนาด 14,000 ลิตร เพื่อกระจายน้ำจุลินทรีย์ด้วยพลังงานจากกังหันลม ผ่านลำธารเลี้ยววนไปยังพื้นที่อำเภอต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการปลูกพืช ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติใช้เส้นทางเดินคอนกรีต “ตามรอยเท้าพ่อ” ประทับรอยเท้าขนาดใหญ่ เล็ก ตลอดเส้นทาง ผ่านไปยังซุ้มประตูเพื่อเข้าสู่แต่ละกิจกรรม

กลางอ่างเก็บน้ำ มีข้ามสะพานไม้ความยาว 300 เมตร สร้างด้วยคนเจ็ดคน โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือที่ทันสมัย สะพานทำด้วยไม้พื้นเมืองที่ทนน้ำ ทนลม ทนฝน เชื่อมต่อ ต่อม่อด้วยแรงคน แรงของเด็กที่เรียกกันว่า “เด็กเกเร” ได้สร้างเชื่อมโยงไปถึงเกาะชมนกชมไม้ ได้อย่างน่าทึ่ง เกาะนี้มีพื้นที่เกาะ เนื้อที่ 5 ไร่พัฒนาเป็นเกาะชมนกชมไม้ โดยปลูกต้นไม้ที่มีผลเป็นอาหารนก สื่อกาเรียนรู้อ และจัดทำเส้นทางเดินเท้าเพื่อศึกษาธรรมชาติระยะทาง 700 เมตร

ผู้ที่สนใจเรียนรู้ สามารถที่จะมาเป็นกลุ่ม และพักในรูปแบบ Home Stay ของเกาะพิทักษ์ขนาด 6 x 12 เมตร ทำจากวัสดุท้องถิ่น จำนวน 2 หลัง เป็นที่พักขึ้นชื่อของจังหวัด ชุมพร พร้อมห้องน้ำชาย - หญิง จำนวน 2 ห้อง ที่ใช้ระบบชีวภาพ ไร้กลิ่น เช่นเดียวกับการเรียนรู้ “หมูไร้กลิ่น” เคล็ดลับของที่นี่ไม่เหมือนใคร

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหนองใหญ่ มีเดินตามรอยเท้าพ่อ โดยเริ่มต้นบนภูมิลูกที่พ่อสอน มาสู่สายกลางแห่งเศรษฐกิจพอเพียง สร้างคุณค่าและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต่อไป

นับตั้งแต่เปิดศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ในเดือนพฤศจิกายน 2552 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นคนจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน นักเรียน

นักศึกษา รวมแล้วกว่าสองหมื่นคน โดยจังหวัดชุมพรจะดำเนินการพัฒนาและบริหารจัดการให้เป็นศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสมบูรณ์ และสามารถถ่ายทอดการปฏิบัติให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืนแก่คนชุมพรและคนทั้งประเทศต่อไป

4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน สรุปได้ดังนี้

ความพอประมาณ

- 1) ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารเคมี ลดการใช้ยา
- 2) รู้จักประหยัดอดออม ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่สร้างหนี้ไม่ฟุ้งเฟ้อ
- 3) การประหยัดงบประมาณในการทำเกษตร การทำปุ๋ย ทำให้ลดต้นทุน

ความมีเหตุมีผล

- 1) การดำเนินงานกิจกรรมคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับภูมิสังคม
- 2) ใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากท้องถิ่นและของตนเองเป็นหลัก
- 3) การอยู่ร่วมกันเป็นเสมือนครอบครัวเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน
- 4) มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมรวมถึงการพัฒนาขึ้นเอง

ความมีภูมิคุ้มกัน

- 1) มีการสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทนที่ เช่น การปลูกต้นไม้ ธนาคารต้นไม้
- 2) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลผลิต
- 3) การร่วมแรง ร่วมใจ สร้างความรัก ความสามัคคี
- 4) เครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งและต่อยอดกิจกรรมการเรียนรู้

ความรู้

- 1) ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้เรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง

- 2) พัฒนาเป็นต้นแบบ แหล่งศึกษาดูงาน ในการขยายผลแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชน สังคม

คุณธรรม

- 1) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

- 2) มีการเสริมสร้างจิตสำนึกรักษาสภาพแวดล้อม
- 3) พัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมชุมชน

5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ประกอบด้วย

5.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

1) ความศรัทธาในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ศรัทธาต่อแนวทางของพระองค์ท่าน ที่สามารถนำไปสู่การดำรงชีพได้อย่างแท้จริง ทำให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม วิถีแห่งความพอเพียง วิถีแห่งการพึ่งตนเอง เมื่อนำไปปฏิบัติ ไม่ได้ทำให้ใคร

2) ผู้นำชุมชน เป็นผู้จุดประกายทางความคิดที่สำคัญ ต้องมีภาวะผู้นำ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ คนในชุมชนให้การยอมรับ เป็นผู้ที่ทำให้ชุมชนสามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมีความอดทน มีความเพียรพยายาม เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ความสามัคคีกันในชุมชนและระหว่างชุมชน

4) ทุนทางสังคม มีทรัพยากรในชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความพร้อม เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการในการส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

5) คนในชุมชน มีความกระตือรือร้น ชยัน อดทน มีวินัย สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และตลอดเวลา

5.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

1) ต้นแบบความสำเร็จของการดำเนินการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางเลือกใหม่ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการมุ่งการศึกษาด้วยตนเอง และฝึกตนเองโดยเริ่มต้นบนภูมิรัฐที่พอสอน มาสู่สายกลางแห่งเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสถานที่ฝึกอบรม ศึกษาดูงานแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

2) เครือข่ายความร่วมมือ เป็นการขยายผลขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมทุกระดับ สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย ชุมชนหนองใหญ่เป็นตัวอย่างอย่างเป็นรูปธรรมที่นำ

ต้นแบบของแต่ละอำเภอของจังหวัดชุมพร มาสร้างรวมกันเป็นศูนย์เรียนรู้ ศูนย์ฝึกอบรมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นตัวอย่างหรือต้นแบบความสำเร็จ ขยายผลการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3) ระบบการศึกษา ต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่เป็นองค์รวม เพราะเมื่อเข้าใจ รู้ อย่างถูกต้อง ปลูกฝังอยู่ในตน ทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา ต่อแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) การสนับสนุนจากภาครัฐ หน่วยงานต่างๆ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนวิชาการที่จำเป็นในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5) ค่านิยมของคนในสังคม คนในสังคมมีความรู้ว่าแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่เมื่อนำไปประยุกต์ใช้สามารถทำให้ชีวิตดีขึ้น แต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

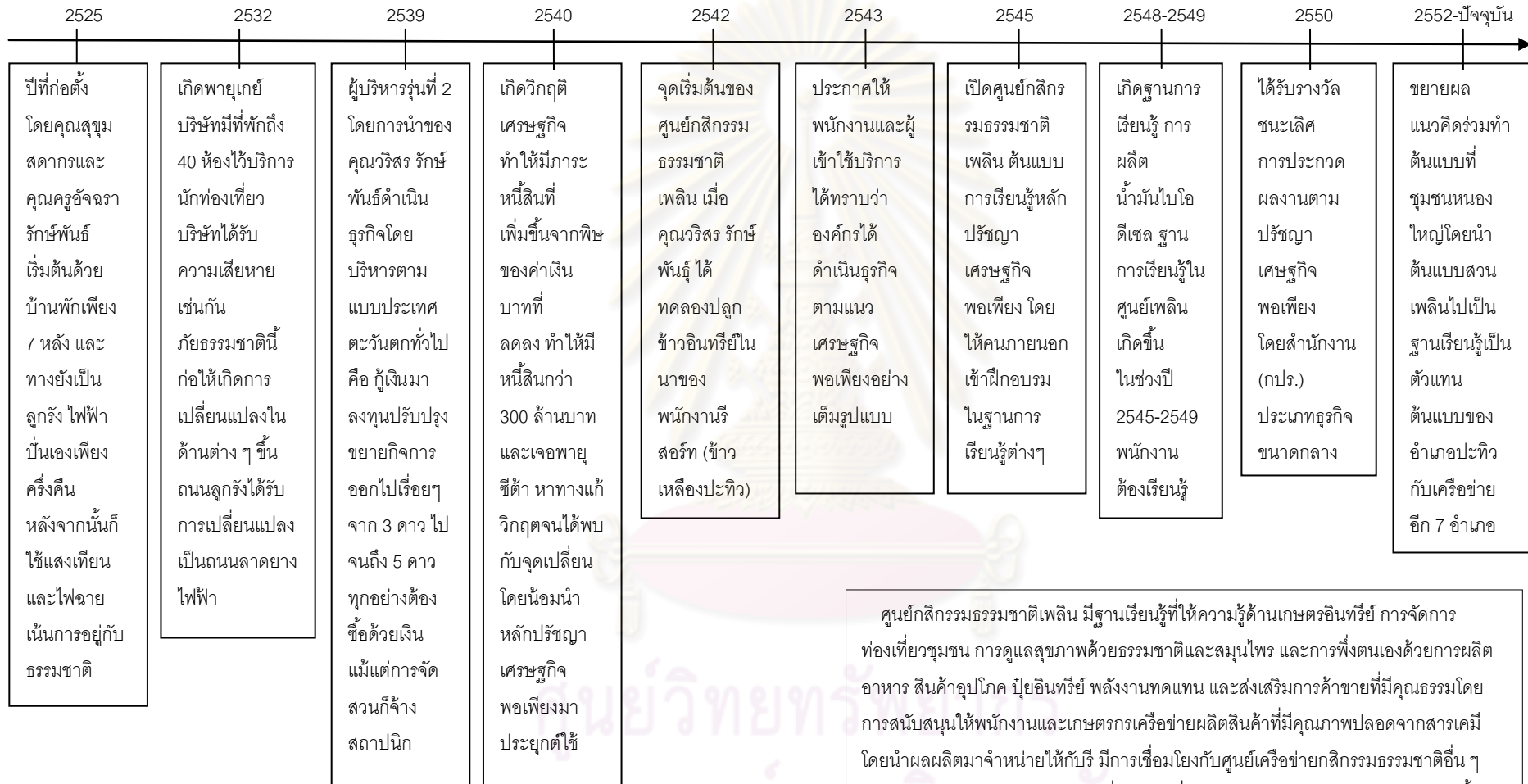
ตารางที่ 2 แสดงการดำเนินงานของบริษัท ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ทและศูนย์กีฬา ดำเนินการ จำกัด ก่อนและหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
การดำเนินธุรกิจเป็นการลงทุนเพื่อขยายการให้บริการอยู่สม่ำเสมอ มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีการลงทุนต่อเนื่อง มีการจ้างทีมบริหารมืออาชีพด้านการโรงแรมมืออาชีพมาดำเนินการซึ่งเป็นบุคคลภายนอก มุ่งเน้นการพัฒนาโรงแรมไปสู่มาตรฐาน 5 ดาวเทียบเท่ามาตรฐานสากล เน้นการลงทุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเนื่องจากเล็งเห็นว่าสามารถทำกำไรที่จ่ายคืนเงินกู้ได้ ต่อมาโรงแรมพบวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้วงเงินกู้ยืมมา	ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการองค์กร โดยยึดหลัก 4 พอ เริ่มด้วย พอกิน พออยู่ พอใช้ พอร่วมเย็น คือเริ่มที่ต้องพึ่งตนเองให้ได้ เรียนรู้จากภายในใจของตัวเอง ปรับจากการเรียนรู้เขา มาเรียนรู้เรา คือการรู้จักตัวเอง เปลี่ยนตัวเอง เปลี่ยนวิธีคิด เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ตัวเองลึกซึ้ง นั่นคือการปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง แล้วค่อยขยายผลต่อไปหลังน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้มีการปรับกระบวนการในการ

ตารางที่ 2 แสดงการดำเนินงานของบริษัท ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ตและศูนย์กีฬาดำน้ำ
จำกัด ก่อนและหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
<p>จากธนาคารเพิ่มขึ้นกว่า 300 ล้านบาท บริษัทเผชิญกับปัญหาสภาพคล่อง การบริหารงานในบริษัทประสบปัญหาอย่างมากและเกิดความชะงักในการก่อสร้างโรงแรมอย่างเต็มรูปแบบครบวงจร จึงอยู่ในสภาพการก่อสร้างที่สำเร็จตามแผนเพียงกว่าร้อยละ 80</p>	<p>บริหารธุรกิจโดยใช้การบริหารธุรกิจด้วยตนเอง ไม่พึ่งพีนักบริหารจากภายนอก ทำตามศักยภาพของตนเอง เริ่มจากความพอประมาณ ทำให้ลดต้นทุนการผลิตเกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายบนฐานของความรู้และคุณธรรม เช่น การใช้น้ำเอน ไชม์เพื่อเป็นจุดจำหน่ายช่วยย่อยของเสียในระบบบำบัดน้ำเสียทดแทนการกำจัดซึ่งทำให้ลดต้นทุนได้กว่า 90 % นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่พัฒนาไปสู่การใช้วัสดุดิบในท้องถิ่นเพื่อการผลิตวัสดุไว้ใช้ในงานบ้านงานครัวขององค์กร เน้นการจ้างแรงงานในท้องถิ่นใกล้เคียงเป็นหลัก นำวัสดุเหลือใช้มาทดแทนการซื้อวัสดุใหม่เพื่อลดการสิ้นเปลือง แต่ในการดำเนินการอาจมีพนักงานบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจวิธีการบริหารองค์กรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับแนวคิดที่สอดคล้องกับการบริหารองค์กร ทั้งนี้บริษัทได้กำหนดให้พนักงานทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรมจากห้องกัลลักระดม เพื่อให้ทุกคนยอมรับในวิถีการปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน</p>

แผนภาพที่ 14 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ตและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด จังหวัดชุมพร

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ เพลิน มีฐานเรียนรู้ที่ให้ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ การจัดการท่องเที่ยวชุมชน การดูแลสุขภาพด้วยธรรมชาติและสมุนไพร และการพึ่งตนเองด้วยการผลิตอาหาร สินค้าอุปโภค บริโภคอินทรีย์ พลังงานทดแทน และส่งเสริมการค้าขายที่มีคุณธรรม โดยการสนับสนุนให้พนักงานและเกษตรกรเครือข่ายผลิตสินค้าที่มีคุณภาพปลอดจากสารเคมี โดยนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับบริ มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติอื่น ๆ และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแลกเปลี่ยนวิทยากร แหล่งศึกษาดูงาน นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พัฒนาชุมชน สหกรณ์จังหวัด เป็นต้น

มีการบริหารในระยะแรก โดยเน้นการลดต้นทุนในการผลิตพยายามทำด้วยตนเอง เน้นการพึ่งตนเอง หันมาบริหารด้วยตัวเอง เลิกจ้างนักบริหาร หันมาผลิตของใช้เอง เช่นบ้านเอนไซม์ทำให้ชุมพรคานาน้ำลดต้นทุนการลดรายจ่ายได้จากเดือนละหกหมื่นบาท เหลือเดือนละหมื่นกว่าบาท ไข่สุโขแบ่งเบาให้โรงแรมชื่อไข่ลดลงกว่าเดือนละสามพันฟอง เป็นต้น ทำให้หนี้กว่า 300 ล้านบาท ปัจจุบันเหลือไม่ถึง 120 ล้านบาท

กรณีศึกษา 2 บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน

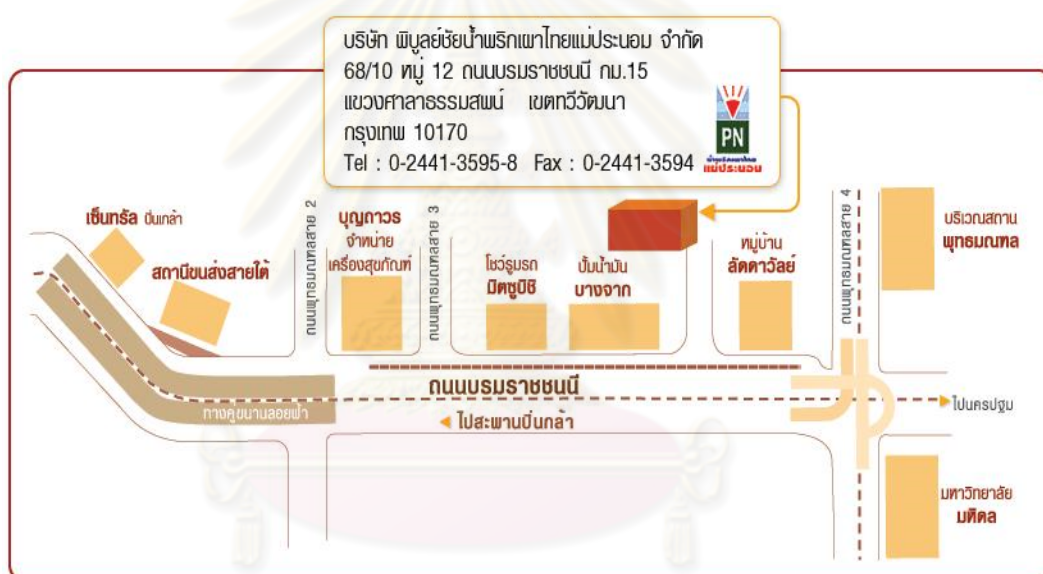
1.1) ประวัติความเป็นมา

บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดย คุณศิริชัย และคุณประนอม แดงสุภา เมื่อเริ่มแรกก่อตั้งในนามห้างหุ้นส่วนจำกัด อุตสาหกรรมพิบูลย์ชัย ตั้งอยู่เลขที่ 113/1-2 หมู่บ้านเศรษฐกิจ เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่ 2 ไร่ ในระยะแรกบริษัท ผลิตสินค้าเพียงชนิดเดียว คือน้ำพริกเผาไทยบรรจุขวดภายใต้เครื่องหมายการค้า “ตราแม่ประนอม” โดยมีแนวคิดที่ว่า “คนเราสมัยก่อนการหุงข้าวใช้เตาถ่าน เตาฟืน ทำกับข้าวเอง ปัจจุบันได้หันมาใช้ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า และซื้ออาหารสำเร็จรูป จึงน่าจะทำน้ำพริกสำเร็จรูปที่เก็บไว้ได้นาน โดยการบรรจุภาชนะขวดแก้วจำหน่าย” ปรากฏว่าผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยมเนื่องจากฝีมือการปรุงแต่งรสชาติตามต้นตำรับอาหารไทยของคุณประนอม แดงสุภา อร่อยและมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้คงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอยู่เสมอ ทำให้กิจการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาไม่นานนัก ดังนั้นจากผลการดำเนินธุรกิจอย่างมุ่งมั่นผนวกกับวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลของผู้บริหารต้องการให้กิจการมีความมั่นคง จึงได้ทำการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ในนามบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด และในปี 2537 ได้ย้ายโรงงานเพื่อขยายกำลังการผลิตมาอยู่ที่บนถนนบรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่กว่า 30 ไร่ โดยเป็นโรงงานผลิตอาหารที่ทันสมัย ภายใต้นโยบายการดำเนินงานผลิตสินค้าคุณภาพ ผู้บริโภคปลอดภัยผสมผสานกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยความเป็นบริษัทที่ผลิตอาหาร เรื่องความปลอดภัยในกระบวนการผลิต ต้องปฏิบัติตามคุณภาพมาตรฐานสากล ในการรักษาและควบคุมให้เป็นสถานที่ปลอดภัย พนักงานทุกคนที่เข้ามาในส่วนของโรงงานผลิตจะต้องผ่านการตรวจ เพื่อไม่ให้เชื้อโรคต่าง ๆ ในร่างกายแพร่กระจายไปในวัตถุดิบที่จะใช้ประกอบอาหารในโรงงาน ได้นำระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO9001:2000 เป็นระบบการบริหารและการจัดการสมัยใหม่เข้ามาใช้ภายในองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน เพื่อปฏิบัติตามความคาดหวังของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการผลิตรักษาคุณภาพ รักษาและปรับปรุงประสิทธิผลของระบบบริหารคุณภาพขององค์กร คุณภาพสินค้าและบริการ ตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าและการให้บริการอย่างเป็นระบบและเป็นสากล ทั้งนี้ระบบมาตรฐานที่บริษัทได้รับมีความสอดคล้องกับหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทได้ประยุกต์หลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร และในปี 2550 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง การประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระเกียรติ " 80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต" โดยสำนักงานและคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

ณ วันนี้ บริษัท เป็นผู้นำในด้านผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป ภายใต้เครื่องหมายการค้า "ตราแม่ประนอม" ที่ยังคงไว้ซึ่งรสชาติและเอกลักษณ์ของสินค้าไทย

แผนภาพที่ 15 ที่ตั้งบริษัทพิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.),2553:ออนไลน์)

1.2) การดำเนินธุรกิจ

บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด มีลักษณะของธุรกิจที่ผลิตและจำหน่าย สินค้าประเภทอาหาร คือน้ำพริกสำเร็จรูป น้ำจิ้มสำเร็จรูป น้ำพริกแกง เครื่องปรุงรสกึ่งสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์อื่นๆ รวมกว่า 50 ชนิด ภายใต้เครื่องหมาย การค้าตรา “แม่ประนอม” ส่งจำหน่ายในประเทศ 70 % และต่างประเทศ 30 % ขนาดสินทรัพย์ (ไม่รวมที่ดิน) 59,000,000 บาท ทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้ว 59,000,000 บาท จำนวนพนักงานรวม 500 คน แบ่งการบริหารงานมีทั้งหมด 13 ฝ่าย ดังนี้ ฝ่ายวิศวกรรม ฝ่ายควบคุมคุณภาพ ฝ่ายซ่อมบำรุง

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายยานยนต์ ฝ่ายคลังวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ ฝ่ายผลิต ฝ่ายบรรจุ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายขาย และ ฝ่ายบัญชี

บนเส้นทางธุรกิจผู้ผลิตและจำหน่ายน้ำพริกเผา เครื่องจิ้มและเครื่องแกงสำเร็จรูปต่างๆ ภายใต้เครื่องหมายการค้า "ตราแม่ประนอม" และ "ตราครัวสยาม" บริษัท ดำเนินธุรกิจด้วยความมุ่งมั่น มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและประโยชน์สูงสุด จากความร่วมมือร่วมใจของพนักงานในองค์กร ในการปรับปรุงระบบการบริหารงาน การนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงการค้นคว้าและวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทำให้บริษัท ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานระบบ ISO 9001:2000, GMP และ HACCP ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความเชื่อถือและไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ของบริษัท ด้วยดีตลอดมา ทำให้บริษัท มีเจตนาแน่วแน่ในการที่จะรักษามาตรฐานการผลิตสินค้าให้เป็นที่ไว้วางใจ จากผู้บริโภค พร้อมทั้งพยายามคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างสูงสุด

โดยแบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 4 ประเภท

1) น้ำพริกสำเร็จรูป ประกอบด้วย น้ำพริกเผา ไทย น้ำพริกเผาไทยสูตรผสมต้มยำ ฉลากสีขาว น้ำพริกเผาไทยสูตรผสมต้มยำ ฉลากสีเหลือง น้ำพริกเผาไทยผสมไก่ น้ำพริกเผาไทยสูตรเจ น้ำพริกนรก น้ำพริกไทยแท้ น้ำพริกสวรรค์ น้ำพริกมันกุ้ง น้ำพริกมันปู น้ำพริกแมลงดา น้ำพริกกุ้งนางป่น น้ำพริกตาแดง น้ำพริกปลาย่าง น้ำพริกแจ่วบอง

2) น้ำจิ้มสำเร็จรูปและซอสปรุงรส ประกอบด้วย น้ำจิ้มไก่ น้ำจิ้มไก่ฉลากสีทอง น้ำจิ้มปลาหมึก น้ำจิ้มสูตรเจ น้ำสามรส น้ำจิ้มสุกี้ยากี้ สูตรดั้งเดิม น้ำจิ้มสุกี้ยากี้ สูตรกวางตุ้ง น้ำราดปลาเก๋า ซอสพริกผสมมะเขือเทศ ชนิดเผ็ดมาก ซอสพริกผสมมะเขือเทศ ชนิดเผ็ดกลาง น้ำปลาแต่งกลิ่นสังเคราะห์แมลงดานา น้ำปลาผสมแมลงดานา ชนิดมีพริก น้ำปลาหวานสูตรดั้งเดิม น้ำปลาหวาน สูตรเผ็ดน้อย

3) เครื่องแกงและผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป ประกอบด้วย น้ำพริกแกงมัสมั่น น้ำพริกแกงกะหรี่ น้ำพริกแกงพะแนง น้ำพริกแกงเผ็ด น้ำพริกแกงเขียวหวาน น้ำพริกผัดพริกขิง น้ำพริกแกงส้ม เครื่องปรุงต้มยำกึ่งสำเร็จรูป น้ำปรุงรสผัดไทย น้ำราดไข่ลูกเขย เครื่องปรุงผัดกะเพราปรุงสำเร็จรูป

4) สินค้าอื่นๆ ประกอบด้วย กุ้งป่นอบสำเร็จ ปลาป่นอบสำเร็จ ปลาข้าวป่นอบสำเร็จ พริกขี้หนูสวนป่น 100 % กะปิ บีวยดอง กลิ่นแมลงดา น้ำมันพริกเผาไทย

ด้วยรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบกับคุณภาพตามหลักมาตรฐานสากล ทำให้ผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม เป็นที่นิยม และได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศนั้น บริษัท ได้มีการขยายเครือข่ายการจำหน่ายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของบริษัท ในการเข้าสู่การแข่งขันในตลาดโลก โดยในปัจจุบันบริษัท ได้ส่งออกสินค้าไปจำหน่ายยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกมากกว่า 40 ประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นเอเชีย ยุโรป ตะวันออกกลาง และออสเตรเลีย เช่น ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์ พม่า อินโดนีเซีย อินเดีย ออสเตรเลีย กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ตะวันออกกลาง แคนาดา และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็นส่งจำหน่ายในประเทศ 70 % และส่งออกต่างประเทศ 30 % ส่วนที่ทำยอดขายได้มากที่สุด คือ น้ำพริกเผา และน้ำจิ้มไก่ มียอดขายต่อเดือนประมาณ 1 แสนกล่อง คิดเป็นเงินถึงประมาณกว่า 20 ล้านบาทต่อเดือน หรือ 240 ล้านบาทต่อปี อัตราการเติบโตของน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอมปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 20% เฉพาะในประเทศ (น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม, มติชน, 15 พฤศจิกายน 2551) ไม่เพียงแต่ยอดขายที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเท่านั้น หากแต่การได้ก้าวไปยืนอยู่ในตลาดโลกยังถือเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่และเป็นความภาคภูมิใจของบริษัท เป็นอย่างยิ่งที่ผลิตภัณฑ์ "ตราแม่ประนอม" เป็นหนึ่งในอาหารไทยที่คนทั่วโลกให้การยอมรับ

สถานที่ตั้งอาคารเลขที่ 68/10 หมู่ 12 ถนนบรมราชชนนี กิโลเมตรที่ 15 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170 บนเนื้อที่กว่า 30 ไร่ อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนเหนือ ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีลำคลองหลายสายที่สามารถนำน้ำไปใช้ในการทำสวนผลไม้ พื้นที่เกษตรเหล่านั้นกำลังถูกแทนที่ที่ละน้อยด้วยโครงการหมู่บ้านจัดสรรเรียงรายอยู่ตามถนนสายหลักในพื้นที่ และบริเวณบริษัท จะเป็นหมู่บ้านจัดสรรและบ้านประชาชนทั่วไปและบางส่วนเป็นพื้นที่การเกษตร

รางวัลและผลงานที่บริษัทได้รับ

ปี 2514 คุณศิริชัย แดงสุภา ประธานบริษัท ได้นำผลิตภัณฑ์ น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอมขึ้นทูลเกล้าถวายฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในงานกาชาด จัดขึ้นที่วังสราญรมย์

ปี 2531 ได้รับประกาศนียบัตร โรงงานอุตสาหกรรมที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมและถูกหลักชีวอนามัย จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ปี 2532 ได้รับโล่รางวัลและประกาศเกียรติคุณ ผลิตภัณฑ์คุณภาพยอดเยี่ยมประจำปี 2532 จากสำนักข่าวธุรกิจ

ปี 2534 ได้รับรางวัลชนะเลิศที่ 1 ในการประกวดผลิตภัณฑ์ซอสพริก ในงานวันเกษตรแห่งชาติ จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปี 2542 ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ "เพชรกรุงเทพ" สาขาธุรกิจดีเด่น จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายพิจิตต์ รัตตกุล

ปี 2543 ได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณ "สถานประกอบการ น่าอยู่ น่ามอง" จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ปี 2544 ได้รับรางวัลเกียรติบัตร "กู่สายน้ำเพื่อแผ่นดิน" จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายสมิคร สุนทรเวช

ปี 2546 ได้รับการประกาศให้เป็น "สถานประกอบการเข้มแข็ง ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด" จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายสมิคร สุนทรเวช

ปี 2547 นางประนอม แดงสุภา รองประธานกรรมการบริหาร ได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักรจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะบุคคลธรรมดาผู้ประกอบอาชีพสุจริต ที่สนับสนุนและบำรุงพระพุทธศาสนา

ปี 2547 ได้รับประกาศเกียรติคุณอุตสาหกรรมดีเด่น ด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ปี 2550 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมดีเด่น ด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ปี 2550 รางวัลรองชนะเลิศจากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านธุรกิจขนาดกลาง ปี 2550 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

มาตรฐานต่างๆที่ได้รับ

ปี 2543 ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมาย Thailand's Brand จากกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์

ปี 2543 ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมาย Halal จากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทย

ปี 2544 ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9002 : 1994 จากบริษัท SGS , สถาบัน NAC และ สถาบัน UKAS

ปี 2547 ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9001 : 2000 จากบริษัท SGS , สถาบัน NAC และ สถาบัน UKAS

ปี 2547 ได้รับการรับรองมาตรฐาน GMP Codex จากกรมประมง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ บริษัท SGS

ปี 2547 ได้รับการรับรองมาตรฐาน HACCP จาก บริษัท SGS

1.3) มูลเหตุของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร
จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คุณวิวัฒน์ แดงสุภา ที่ปรึกษาของ
บริษัท ได้แสดงทัศนะ ต่อแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกรอบสามห่วงสองเงื่อนไขว่ว่ามี
ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจ ที่นักธุรกิจมักมองผ่านไป กล่าวคือบริษัท ได้ดำเนินธุรกิจ
จากจุดเริ่มต้น พื้นฐานของครอบครัวที่มีความเลื่อมใส ศรัทธาในพุทธศาสนา การคิด การวางแผน
การดำเนินธุรกิจ อยู่บนฐานความคิดที่นำหลักพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ คือ
ดำเนินธุรกิจโดยไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้บริโภคน ไม่เอาเปรียบพนักงาน มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมใน
การประกอบธุรกิจ มีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักคิดที่เป็นพื้นฐานการดำเนินธุรกิจโดยพื้นฐาน
ของความรู้และคุณธรรม กุญแจแห่งความสำเร็จที่สำคัญ ที่แม่ประนอมได้เน้นย้ำอยู่เสมอ นั่นก็คือ
ความซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมในการดำเนินกิจการ และที่ปรึกษา คือ คุณวิวัฒน์ แดงสุภามี
ความสนใจในแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหลักการดำรงชีวิตบนทางสายกลาง มี
หลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจของบริษัท ได้ บริษัทได้นำมาประยุกต์ใช้
เมื่อประมาณปี 2544- 2545 โดยเน้นเรื่องการประหยัดต้นทุนในการบริหาร การลงทุนที่ต้อง
พิจารณาตัวเองก่อนว่าพร้อมหรือไม่ ต้องศึกษาข้อมูลอย่างชัดเจนเพื่อประกอบการตัดสินใจ ต้อง
พิจารณาอย่างรอบคอบ เน้นใช้ทุนของตัวเองก่อน เป็นต้น

2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ เอกชน

2.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการ
เชิงกลยุทธ์

2.1.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร

บริษัท พิบูลย์น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด เปิดดำเนินการ
ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 ดำเนินธุรกิจมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง กว่า 50 ปี บนเส้นทางธุรกิจผู้ผลิต
และจำหน่ายน้ำพริกเผา เครื่องจิ้มและเครื่องแกงสำเร็จรูปต่างๆ ท่ามกลางความเร่งรีบ และสภาพ
สังคมสมัยใหม่ทุกวันนี้ แม่บ้านยุคคุณพลาสติหลายคนเลือกที่จะซื้ออาหารปรุงสำเร็จรูป แทนที่จะ

ยุ่งยากมานั่งไขว่คว้าหาน้ำพริกหรือเครื่องแกงด้วยตัวเอง ครกกับสากเริ่มหายไปจากครัวของคนไทย โดยเฉพาะคนกรุง เหลือแต่เพียงเครื่องปั่นกับไมโครเวฟ

การดำเนินธุรกิจ น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอมถือกำเนิดขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า การพัฒนานำวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปจากเดิมที่หุงข้าวด้วยเตาถ่าน เปลี่ยนมาหุงข้าวด้วยหม้อหุงข้าวไฟฟ้า วิถีชีวิตต้องเร่งรีบจากการประกอบอาหารทานกันเอง ปรับเปลี่ยนมาซื้อข้าวสุก ดังนั้น น้ำพริกก็เช่นเดียวกัน จากเดิมทำกินเอง ก็ต้องปรับเปลี่ยนมาใช้ น้ำพริกสำเร็จรูป แต่ในขณะนั้น ตามท้องตลาดมีแต่น้ำพริกใส่กะละมังเพื่อตักขาย ขายในตลาดสด แม่รสชาติจะอร่อย แต่ความสะอาดยังเป็นที่ต้องพิจารณา จึงเป็นจุดเริ่มต้นของผู้ประกอบการที่เมื่อเกือบ 50 ปีก่อน อดีตลูกจ้างบริษัทต่างชาติ ได้ตัดสินใจออกมาทำกิจการเล็กๆ ภายในครอบครัว โดยตัดสินใจว่าจะทำน้ำพริกสำเร็จรูปออกขายเป็นรายแรก โดยในเวลานั้นไม่มีใครคิดว่า ยุคสมัยนั้นคนจะซื้อน้ำพริกกินได้ทุกวัน แต่คุณศิริชัย และคุณประนอม แดงสุภา กลับมองการณ์ไกลโดยเชื่อว่า ถึงอย่างไรคนไทยก็ต้องทานน้ำพริกเป็นประจำ จึงเป็นที่มาของการนำน้ำพริกมาบรรจุลงในขวดเพื่อความสะอาดและสะดวก รวมถึง น้ำพริกเป็นอาหารที่ประหยัด สามารถเก็บไว้กินได้นาน และที่สำคัญไม่ว่าจะเปลี่ยนไปที่ยุคกี่สมัย ในทุกมื้ออาหารของคนไทยจะต้องมีน้ำพริกเป็นส่วนประกอบเสมอ น้ำพริกก็ยังเป็นหนึ่งในเมนูที่ขาดไม่ได้ของคนไทย และจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่แต่ละบ้านทำกินเอง เปลี่ยนมาพึ่งพาน้ำพริกสำเร็จรูป

เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ผู้ผลิตต้องมีความรู้ความสามารถในการทำน้ำพริกเป็นอย่างดี กว่าจะมาเป็นต้นตำรับน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอมอันในวันนี้ ในอดีตคุณประนอมนั้นเคยทำข้าวแกงขายมาก่อน จึงมีฝีมือทางด้านการทำอาหาร และจากประสบการณ์ในการเป็นแม่ค้าขายข้าวแกง ที่ทำให้คุณประนอมมองเห็นความขาดแคลนของบรรพบุรุษไทย ในเรื่องการนำพืชสมุนไพรมาปรุงแต่งเป็นอาหารรสอร่อยที่หลากหลาย โดยเฉพาะในการปรุงแต่งรสชาติน้ำพริก เพราะนอกจากจะช่วยชูรสให้เผ็ดร้อน และมีกลิ่นหอมตามแบบตำรับไทยแล้ว ยังให้คุณค่าทางโภชนาการอีกด้วย ในทุกผลิตภัณฑ์ของ "แม่ประนอม" ล้วนผลิต และปรุงแต่งโดยมีส่วนประกอบจากพืชสมุนไพรไทย ที่เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญในการผลิต อาทิ น้ำพริกน้ำจิ้ม และเครื่องปรุงรสต่างๆ สำหรับส่วนประกอบสำคัญที่เป็นพืชสมุนไพร ได้แก่ พริก หอมแดง กระเทียม มะขาม ช่า ตะไคร้ ใบมะกรูด กะเพรา พริกไทย ขมิ้น ยี่ห่วย กระจับปี่ เป็นต้น กระบวนการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้การรับรองคุณภาพมาตรฐานสากลต่างๆ เช่น ระบบ ISO 9001:2000, GMP และ HACCP เป็นต้น

"ภรรยาของผมมีฝีมือในการทำอาหาร โดยเฉพาะน้ำพริก เคยคิดทำน้ำพริกออกมาจำหน่าย เริ่มจากฝากขายตามร้านทั่วไป จุดขายที่แตกต่างจากรายอื่นๆ ในขณะนั้น คือ น้ำพริกของเราบรรจุ อยู่ในขวดแก้ว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เราก็ยังคงรูปลักษณะของ บรรจุภัณฑ์ และโลโก้ของแม่ประนอม เพราะทุกอย่างแสดงถึง ความสำเร็จของแม่ประนอมมาจนถึงทุกวันนี้" (น้ำพริกเงินล้าน รส เสน่ห์ไทยๆ ที่แปรความอร่อยเป็นทุน,ผู้จัดการ,4 พฤศจิกายน 2551)

สรุปสภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วยผู้บริหารองค์กรมีความ เชี่ยวชาญในการทำอาหาร ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่น หลากหลาย รสชาติที่มีเอกลักษณ์ กระบวนการผลิต ที่เป็นมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

สภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย สังคมกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ใน การบริโภคของผู้บริโภค สภาพเศรษฐกิจ มาตรฐานสากลด้านอาหาร เทคโนโลยีการผลิต

2.1.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

บริษัท ดำเนินธุรกิจด้วยความมุ่งมั่น มีการพัฒนาศักยภาพอย่าง ต่อเนื่องทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและประโยชน์สูงสุด เรื่องความปลอดภัยในกระบวนการผลิต ต้องปฏิบัติตามคุณภาพมาตรฐานสากล ในการรักษาและ ควบคุมให้เป็นสถานที่ปลอดภัย พนักงานทุกคน ที่เข้ามาในส่วนโรงงานผลิตจะต้องผ่านการตรวจ เพื่อไม่ให้เชื้อโรคต่าง ๆ ในร่างกายแพร่กระจายไปในวัตถุดิบที่จะใช้ประกอบอาหารในโรงงาน ใน สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจอย่างรุนแรงในปัจจุบัน องค์กรจำเป็นต้องเร่งปรับตัวเองอย่างมาก เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจและที่สำคัญคือต้องสามารถตอบสนอง ความต้องการ ลูกค้ำ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้มากที่สุด เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้ เป็นที่ยอมรับกันใน ปัจจุบัน ระบบมาตรฐาน ISO 9001:2000 เป็นระบบมาตรฐานสากลเกี่ยวกับระบบการบริหาร คุณภาพ เป็นระบบการบริหารและการจัดการสมัยใหม่ ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้ก้าว สู่อุตสาหกรรมและเป็นที่ยอมรับของลูกค้ำ องค์กรมากขึ้น โดยมาตรฐานดังกล่าวนี้ สามารถ ประยุกต์ใช้ได้กับทุกประเภทธุรกิจ ไม่ว่าจะด้านการผลิตหรือบริการ และไม่ว่าองค์กรจะมีขนาดเล็ก หรือใหญ่ก็ตาม มุ่งเน้นการให้ความเข้าใจพื้นฐานในภาพรวมของหลักการ การบริหารระบบ คุณภาพ ทั้งด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้ำ และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บริษัทจึงได้นำ

ระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO9001:2000 เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน และพัฒนาการผลิต รักษาคุณภาพและการให้บริการอย่างเป็นระบบและเป็นสากล การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ ในกระบวนการผลิตและการบรรจุ ให้สามารถตรวจสอบมาตรฐานการผลิตได้ทุกขั้นตอน ตลอดจน การพัฒนาด้านโภชนาการ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและประโยชน์สูงสุดอย่างต่อเนื่อง ภายใต้นโยบาย “ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่ผลิตโดยบริษัท จะต้องสะอาด ได้มาตรฐาน ถูกสุขอนามัย ผู้บริโภคปลอดภัย”

วิสัยทัศน์

“บริษัทฯ เป็นผู้นำในด้านการผลิตน้ำพริกสำเร็จรูป และน้ำจิ้มสำเร็จรูปที่มีคุณภาพทั้งด้านโภชนาการ ความสะอาด และความปลอดภัยต่อผู้บริโภคสูงสุด เพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจ ภายใต้มาตรฐานการผลิตที่ทันสมัย ปลอดภัยจากสารเคมี”

อีกทั้งบริษัท มียุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุกชนิด โดยมีทีมงานและพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญ ในการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีทางการผลิตอย่างต่อเนื่อง มีห้องตรวจสอบวิเคราะห์และควบคุมคุณภาพ ทั้งทางกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยา โดยทีมนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นผู้ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ของบริษัททุกผลิตภัณฑ์ก่อนออกสู่ตลาด จึงมั่นใจได้ว่า ผลิตภัณฑ์ “ตราแม่ประนอม” ทุกชนิดมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและคงรสชาติมาตรฐานสูตรต้นตำรับ ได้เป็นอย่างดี บริษัท มีแผนการที่จะเพิ่มกำลังการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง และเป็นการรองรับแผนการขยายอาหารไทยไปสู่ตลาด ต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้นด้วย ความโดดเด่นในด้านรสชาติและคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ประกอบกับ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ จะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพกลไกในการขยายตลาดและ ผลักดันให้เกิดการขยายฐานการตลาดส่งออกให้มากขึ้น

ความสำเร็จของน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จากอดีตจนถึง ปัจจุบันอยู่ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการออกจำหน่ายด้วยตัวเอง แนวคิดที่บริษัทยึดถือมาตลอด คือ ต้องทำเองและขายเอง ยังคงใช้แนวทางนี้ดำเนินธุรกิจมาจนถึง ปัจจุบันนี้ แม้ว่ากิจการจะขยายและเติบโตขึ้นมากก็ตาม (ผู้จัดการออนไลน์ ,2552:ออนไลน์) อีก ทั้งการบริหารธุรกิจ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คุณวิวัฒน์ แดงสุภา กล่าวว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาของบริษัทถือว่าเป็นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือค้าขายต้องซื้อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภค บริษัทมีการเจริญเติบโต แบบค่อยๆ เติบโต การที่จะขยายใหญ่ทันทีโดยการไปกู้เงินธนาคารมา ลงทุนบริษัทจะไม่ทำ ทำค่อยๆ ให้พอเพียงกับความต้องการของตลาด

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บริษัทมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการดำเนินงานขององค์กรในช่วงที่บริษัทได้นำระบบคุณภาพ ISO 9002 : 1994 มาบริหารจัดการในบริษัท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ผู้บริหารมีความสนใจหลักการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีแนวคิดบนฐานความรู้และคุณธรรม จึงมีการนำมาประยุกต์ใช้บูรณาการให้เข้ากับระบบการทำงาน ที่ดำเนินการให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจเริ่มจากการประหยัดในกระบวนการทำงานขององค์กร เป็นการลดต้นทุนการบริหารของ บริษัท พัฒนาความรู้ ศักยภาพพนักงานเพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2549 ที่บริษัทได้ส่งประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) บริษัทได้รับรางวัลรองชนะเลิศจากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านธุรกิจขนาดกลาง ปี 2550

2.1.3) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าบริษัทมีการดำเนินกิจกรรมโครงการโดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ โครงการต่าง ๆ ผู้บริหารให้การสนับสนุน เพื่อที่จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เรียนรู้จากกิจกรรมที่พัฒนาตัวพนักงานให้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบริษัทกำหนดให้ฝ่ายควบคุมคุณภาพเป็นหน่วยงานที่คอยดูแลการดำเนินการทำงานกับผู้บริหารโดยตรง ผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ ดังนี้

โครงการส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างการประหยัดทรัพยากรทุกประเภท เป็นการประหยัดต้นทุน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจ ทำให้พนักงานรู้จักประหยัด ตระหนักการใช้พลังงานไฟฟ้า เช่น ประหยัดไฟฟ้าในโรงงาน การใช้หลังคาโปร่งแสงทำให้โรงงานไม่ต้องเปิดไฟในช่วงกลางวัน และมีการลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในสำนักงาน ปิดไฟ ปิดแอร์ ช่วงพักกลางวัน ปิดแอร์ 30 นาที ก่อนเลิกงาน เป็นต้น

โครงการส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอโดยการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ พัฒนาองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้กับพนักงานอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเรื่องความสะอาด สุขภาวะ เพราะบริษัทผลิตอาหาร คุณภาพเรื่องนี้พนักงานทุกคนต้องตระหนักจะต้องมีการอบรมให้พนักงานตระหนักในการดูแลสุขภาพ รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การบดละเอียด การทอด การอบ และการบรรจุ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้รับเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริง ให้พนักงานตระหนักในการทำงานที่มีคุณภาพ

โครงการสวัสดิการพนักงาน บริษัทจะให้การดูแลเอาใจใส่พนักงานอย่างดีและใกล้ชิด ดูแลสวัสดิการในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น เช่น มีบ้านพักให้เป็นที่อยู่อาศัยภายในโรงงาน ให้ชาวพนักงานทานฟรี ให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานของพนักงาน ช่วยค่ารักษาพยาบาลที่เกินจากประกันสังคม เป็นต้น

โครงการกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ เช่นการจัดกีฬาภายในบริษัท และระหว่างบริษัทกับชุมชน

โครงการแข่งขันการใช้ผลิตภัณฑ์ในบริษัทประกอบอาหาร ทำให้พนักงานมีความรัก ความภาคภูมิใจในการทำงานในบริษัทและรู้จักผลิตภัณฑ์มากขึ้น

โครงการส่งเสริมให้พนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น ประกาศยกย่องผู้ทำความดี มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

การประหยัดน้ำด้วยการนำน้ำเสียมาบำบัดที่บำบัดน้ำเสียและใช้น้ำที่บำบัดแล้วล้างพื้น ล้างรถยนต์ รดน้ำต้นไม้ และกำลังจะพัฒนาให้นำไปใช้ในระบบสุขาภิบาลโรงงาน (ชักโครก) ประหยัดกระดาษ ด้วยการใช้กระดาษทั้ง 2 ด้าน ฯลฯ การวางแผนตรวจสอบซ่อมแซมเครื่องมือ เครื่องจักรตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อป้องกันเครื่องจักรชำรุด จะได้ยืดอายุการใช้งานของเครื่องจักร มีการติดตั้งระบบบำบัดกลิ่น บำบัดเสียง บำบัดน้ำเสีย เพื่อป้องกันมิให้สร้างปัญหาด้านมลภาวะเป็นพิษให้แก่พนักงานของบริษัทและ ชุมชนใกล้เคียง

โครงการส่งเสริมกิจกรรมพุทธศาสนา เช่น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่าสามัคคี หรือส่งเสริมกีฬาเพื่อสร้างความสามัคคีและลดปัญหาด้านสารเสพติด

โครงการสนับสนุนน้ำพริกเผาให้กับนักกีฬาไทยเป็นประจำทุกปี

2.1.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ

บริษัทมีฝ่ายควบคุมคุณภาพ เป็นฝ่ายที่มีระบบการประเมินผล และติดตามผลการปฏิบัติงานตลอดเวลา การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติงานทั้งระบบ เช่น รายงานยอดขาย ระบบตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถรู้ปัญหาและแก้ปัญหาได้เร็ว บริษัท ได้นำระบบ ISO 9001 : 2000 จึงเป็นระบบบริหารงานคุณภาพมาตรฐานสากล แนวคิดสำคัญ คือ การจัดวางระบบบริหารงาน เพื่อการประกันคุณภาพเป็นระบบที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่ากระบวนการต่างๆ ได้รับการควบคุม และสามารถตรวจสอบได้โดยผ่านเอกสารที่ระบุขั้นตอน และวิธีการทำงาน เพื่อให้มั่นใจได้

ว่าพนักงานในองค์กรรู้หน้าที่ความรับผิดชอบและขั้นตอน ต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยต้องมีการฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานมีการจดบันทึกข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามที่ระบุไว้ในเอกสารหรือไม่ และมีการแก้ไขข้อผิดพลาดรวมทั้งมีแนวทางในการป้องกันข้อผิดพลาดเดิม ความสำเร็จ จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย ความพยายามมุ่งมั่นเอาใจใส่ของ ผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมของพนักงาน ทุกระดับภายในองค์กร ที่จะนำเอาความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ขั้นตอนในการผลิตและการ ให้บริการ

2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในองค์กร

กว่า 50 ปี ผลิตรถยนต์น้ำพริกไทยภายใต้เครื่องหมายการค้า "ตราแม่ ประพนอม" ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง ทั้งจากชาวไทย และชาวต่างประเทศ แม้ จะมีหลายคนเสนอให้ขยายกิจการไปทำธุรกิจอาหารประเภทอื่น แต่ลูกหลานของคุณประพนอม ยืนยันว่า ขอทำในสิ่งที่ตนเองถนัด นั่นคือ ขอเป็นผู้นำในด้านการผลิตน้ำพริกสำเร็จรูปที่ได้รับการ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ บริษัทส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดย จัดฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ หรือมีการประชุมระดมความคิดของพนักงานเพื่อพัฒนา ระบบงาน เป็นต้น ส่งเสริมให้พนักงานได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยการติดประกาศข่าวสารให้ พนักงานทราบ มีการอบรมให้พนักงานใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การ บดละเอียด การทอด การอบ และการบรรจุ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้รับเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็น การนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริง อีกทั้งคุณประพนอมจะมีบ้านอยู่บริเวณโรงงาน จะปลูกผักสวนครัว ผักกินได้อยู่เสมอ พนักงานส่วนหนึ่งบางช่วงฤดูกาล จะเข้าไปมีส่วนร่วมปลูก ผักสวนครัวปลอดสารพิษในบ้านคุณประพนอม พนักงานได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของ พนักงาน ที่จะเห็นว่าผู้บริหารยังปลูกผักกินเอง

“ การที่พนักงานได้เข้าไปช่วยคุณแม่ประพนอมปลูกผักสวนครัว ปลอดสารพิษ พนักงานหลายคนก็มองว่า ขนาดท่านเป็นถึงผู้บริหาร ยัง ปลูกผักกินเอง แล้วเราละ หลายคนก็เข้าไปมีส่วนร่วม ไปช่วย ก็ได้รับความรู้จากท่าน ที่สอนให้รู้จักประหยัด อดออม อันไหนทำด้วยตัวเองได้ ก็ ควรจะทำ เราต้องรู้จักใช้ชีวิตบนฐานความดี”

(สุภาภรณ์ อุณากุล, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2554)

ประกอบธุรกิจเฉพาะด้านที่ชำนาญ คือ ด้านอาหารไทย เช่น น้ำพริก น้ำ
 ประจวบ เครื่องแกง ฯลฯ ใช้ภูมิปัญญาไทยเป็นหลักในการประกอบธุรกิจ ทำให้ง่ายต่อการพัฒนาต่อ
 ยอดธุรกิจ เช่น ผลิตน้ำปรุงรสผัดไทย น้ำราดไข่ลูกเขย น้ำปรุงรสส้มตำไทย น้ำปรุงรสส้มตำปลาร้า
 ฯลฯ ประกอบธุรกิจตามกำลังความสามารถ ใช้เงินทุนส่วนเจ้าของเท่านั้น การพัฒนาและขยาย
 กำลังการผลิตอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยพิจารณาปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จต่างๆ อย่างรอบคอบ
 ตั้งแต่ พศ. 2502-ปัจจุบัน ยังไม่มีปัญหาในสภาพคล่อง วางแผนในการลงทุนอย่างรอบคอบ ไม่
 สร้างภาระหนี้สินให้เกิดความเสี่ยง เช่น ซื้อเครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตด้วยเงินกำไรสะสม
 ใช้เทคโนโลยีทันสมัยแต่ราคาไม่แพง ผลิตโดยคนไทยเป็นหลัก ทั้งนี้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี
 เพื่อผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล โดยใช้เทคโนโลยีภายในประเทศเป็นหลัก เช่น
 เครื่องปิดฝาระบบสูญญากาศ เครื่องล้างอัตโนมัติ เครื่องทอดอัตโนมัติ เครื่องแยกกากมะขาม เป็น
 ต้น จะซื้อเครื่องจักร เทคโนโลยีต่างประเทศเฉพาะที่ประเทศไทยผลิตเองไม่ได้ เท่านั้น รวมทั้งมีการ
 ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านกับเครื่องจักร เช่น ใช้รังไข่กุ้งเครื่องบำบัดเสียง แทนการใช้วัสดุ
 ป้องกันเสียงราคาแพง เป็นต้น ทำให้ประหยัดงบการลงทุนด้านเครื่องจักรเป็นอย่างมาก บริษัท
 เลือกลงใช้วัตถุดิบในประเทศเพื่อกระจายรายได้สู่เกษตรกรไทย และเพื่อให้คงคุณภาพของอาหาร
 ไทยทั้งรสชาติและกลิ่น การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ที่อยู่ในประเทศ 100 เปอร์เซ็นต์ เป็นการลดความ
 เสี่ยงในการผลิต โดยกระจายการรับซื้อไปยังภาคต่างๆ ของประเทศ ยกเว้นแต่ในกรณีวัตถุดิบใน
 ประเทศขาดแคลน จึงจะใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศทดแทนเป็นครั้งคราว ซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการ
 ผลิตเฉพาะในแต่ละวัน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สดใหม่ มีคุณภาพดี และจะไม่มีการแปรรูปเพื่อให้
 เก็บรักษาได้นาน เช่น ไม่นำพริกสดมาดองเพื่อใช้ได้หลายวัน วัตถุดิบได้รับการคัดสรรว่ามีคุณภาพ
 ปลอดภัย ปราศจากยาฆ่าแมลง ยืดหลักเชื้อสตัย ยุติธรรมกับลูกค้า และมีการควบคุม
 กระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ทำให้ไม่มีปัญหาด้านสินค้าไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน เนื่องจาก
 บริษัทเข้มงวดด้านความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ทำให้ผลิตภัณฑ์ของบริษัทเป็นได้
 มาตรฐานจากการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ของบริษัทและประกาศว่าเป็นสินค้ามีคุณภาพ
 ปราศจากอันตรายจากสารปนเปื้อนเจือปน นิตยสาร TEST ของประเทศเยอรมัน ในปี 2550
 วัตถุดิบที่ผ่านการควบคุมคุณภาพ ปราศจากยาฆ่าแมลง สารเคมีตกค้าง โดยมีการควบคุมทั้งด้าน
 กายภาพ เคมี จุลชีววิทยา และควบคุมสุขอนามัยในการผลิต ป้องกันไม่ให้มีสิ่งปนเปื้อน ไม่ว่าจะทำ
 ธุรกิจอาหารแบบไหน ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตให้ความเคารพต่อผู้บริโภค สิ่งสำคัญที่บริษัท
 คำนึงถึงคุณภาพของวัตถุดิบ สูตรดั้งเดิมต้องรักษาไว้เสมอ ถ้าจะเปลี่ยนแปลงสูตร เพื่อคนรุ่นใหม่
 บริษัทจะใช้ตราชื่ออื่น ไม่เปลี่ยนแปลงสูตรดั้งเดิมที่ลูกค้าติดใจเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตและ

ไตร่ตรอง (นำพริกเงินล้าน รสเสน่ห์ไทยๆ ที่แปรรูปความอร่อยเป็นทุน, ผู้จัดการ, 4 พฤศจิกายน 2551) บริษัทได้นำเอาระบบความปลอดภัยทางด้านอาหารมาใช้กับกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การรับวัตถุดิบ จะต้องสด ใหม่ และสะอาด ได้มาตรฐานตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมถึงต้องผ่านการตรวจสอบสารตกค้าง หลังจากนั้นจึงนำวัตถุดิบมาผ่านการคัดเลือก และฆ่าเชื้อก่อน รวมไปถึงขั้นตอนบรรจุด้วยเครื่องบรรจุอัตโนมัติ มาตรฐานจากประเทศเยอรมนี ที่ควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ช่วยให้มีความปลอดภัยในการใช้งาน และผ่านการตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนจากเจ้าหน้าที่ควบคุมโดยเฉพาะ และสิ่งสำคัญที่ถือเป็นนโยบายหลักในการผลิตสินค้าของบริษัท คือ ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดของ"แม่ประนอม" ปราศจากสีเจือปน ไม่ใส่ผงชูรส และไม่ใช้วัตถุกันเสียใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังนำพืชสมุนไพรไทยที่เป็นโภชนาการอาหารเพื่อสุขภาพมาเป็นส่วนประกอบในการผลิต จึงนับว่าส่วนผสมทั้งหมดล้วนมีส่วนประกอบมาจากธรรมชาติอย่างแท้จริง บริษัท มีการกระตุ้นพนักงานให้รู้จักคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เรียนรู้ส่วนประกอบ รสชาติของผลิตภัณฑ์ จะจัดกิจกรรมประกวดการประกอบอาหารโดยใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัทในการประกอบอาหาร ไม่ว่าจะย่ำมใดที่วัตถุดิบจะขึ้นราคา บริษัทจะไม่มีการตัดหรือลดปริมาณส่วนผสมของวัตถุดิบสินค้าลง เพื่อลดต้นทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่น้ำมันมีราคาแพง เศรษฐกิจได้รับผลกระทบทำให้ต้นทุนสูง การขึ้นราคาสินค้าอาจทำให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อน

ความสามารถในการบริหารจัดการ ขนาดโรงงาน ขนาดการผลิตที่เหมาะสมกับ การผลิต วางแผนอัตรากำลังคนที่เหมาะสมกับสภาพการทำงาน เช่น รับพนักงานเท่าที่จำเป็น จัดคนให้เหมาะสมกับงาน มีการโยกย้ายพนักงานเพื่อให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาตนเอง รวมทั้งการหมุนเวียนการปฏิบัติงานในโรงงาน วางระบบในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ เช่น ISO 9001 GMP ,HACCP ,องค์การอาหารและยา (อย.) ,ฮาลาล กระบวนการผลิตมีอัตราการสูญเสียน้อย อยู่ที่ประมาณ 0.05 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ควบคุมต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ วางแผนการผลิตและกระบวนการผลิตให้เหมาะสมในแต่ละวัน โดยไม่ผลิตเพื่อเก็บสำรองไว้ในคลังสินค้ามากเกินไป เนื่องจากจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สดใหม่ ไม่ได้คุณภาพตามนโยบายของบริษัทที่ต้องการความสด สะอาด อร่อย คำนวณต้นทุนในการผลิตให้เป็นสัดส่วนกับกำไรที่เหมาะสม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีราคาไม่แพง เตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น มีการวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ตลอดเวลา ใช้ระบบตรวจสอบคุณภาพตามหลักวิชาการทุกขั้นตอน โดยห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพภายใน และส่งตรวจภายนอก

บริษัทมีนโยบายการจ้างพนักงาน จะจ้างแรงงานไทย 100 เปอร์เซ็นต์ ส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น ฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ หรือมีการประชุมระดมความคิดของพนักงานเพื่อพัฒนาระบบงาน ให้พนักงาน ได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยการตีตประกาศข่าวสารให้พนักงานทราบ เป็นต้น การพัฒนาองค์ความรู้ที่เหมาะสมให้กับพนักงานอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเรื่องความสะอาด สุขภาวะ เพราะ บริษัทผลิตอาหาร คุณภาพเรื่องนี้พนักงานทุกคนต้องตระหนักจะต้องมีการอบรมให้พนักงานใช้ เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การบดละเอียด การทอด การอบ และการบรรจุ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้รับเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการ ปฏิบัติงานจริง ที่สำคัญพนักงานทุกคนต้องได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ สมุนไพรที่เป็นส่วนประกอบที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างไร จัดประกวดแข่งขันให้พนักงาน ประกอบอาหารโดยใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัท ทำให้พนักงานได้ความรู้คุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ เป็นอย่างดี นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน บริษัทให้การดูแลเอาใจใส่พนักงานอย่างดี และใกล้ชิด เช่น มีบ้านพักให้เป็นที่อยู่อาศัยภายในโรงงาน ดูแลสวัสดิการในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น ให้ค่าพนักงานทานฟรี ให้ทุนการศึกษาแก่บุตร-หลานของพนักงาน ช่วยค่ารักษาพยาบาลที่เกิน จากประกันสังคม จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน มีกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น ส่งเสริมให้พนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มี คุณธรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติตาม หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น ประกาศยกย่องผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เก็บกระเป๋าสตางค์ของเพื่อนพนักงานได้ หรือมอบรางวัลให้แก่บุคคลที่ทำความดีหรือมีความ ซื่อสัตย์กับบริษัท เป็นต้น ผ่านบอร์ดความรู้ เสียงตามสาย ของบริษัท ทำให้พนักงานพึงพอใจที่จะ ทำงานด้วยอย่างยาวนานและมีความสุข ส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างการประหยัด ทรัพยากรทุกประเภทเป็นการประหยัดต้นทุน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจ เช่น ประหยัด ไฟฟ้าในโรงงาน ด้วยการใช้อัตโนมัติไปรงแสง ทำให้โรงงานไม่ต้องเปิดไฟในช่วงกลางวัน และมีการ ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในสำนักงาน ปิดไฟ ปิดแอร์ ช่วงพักกลางวัน ปิดแอร์ 30 นาที ก่อนเลิกงาน เป็นต้น มีการประหยัดน้ำด้วยการนำน้ำเสียมาบำบัดที่บ่อบำบัดน้ำเสีย และใช้น้ำที่บำบัดแล้วล้าง พื้น ล้างรถยนต์ รดน้ำต้นไม้ และกำลังจะพัฒนาให้นำไปใช้ในระบบสุขาภิบาลโรงงาน เพื่อ ประหยัดกระดาษ ด้วยการใช้อีกระดาษทั้ง 2 ด้าน น้ำมันพืชที่ใช้แล้วนำไปส่นับสนุนส่งเสริมใน โครงการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล กับกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ การวางแผนตรวจสอบซ่อมแซม เครื่องมือ เครื่องจักรตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อป้องกันเครื่องจักรชำรุด จะได้ยืดอายุการใช้

งานของเครื่องจักร บริษัท ติดตั้งระบบบำบัดกลิ่น บำบัดเสียง บำบัดน้ำเสีย เพื่อป้องกันมิให้สร้างปัญหาด้านมลภาวะเป็นพิษให้แก่พนักงานของบริษัทและ ชุมชนใกล้เคียง ทั้งนี้บริษัทจะมีการพัฒนาศักยภาพของพนักงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเครื่องจักรเพื่อลดต้นทุน การผลิต และยังมีการตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอน โดยนำระบบ ISO 9001 : 2000 มีระบบการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานตลอดเวลาครบวงจร เช่น รายงานยอดขาย ระบบตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถรู้ปัญหาและแก้ปัญหาได้เร็ว

น้ำพริกเผาไทยแม่ประนอมเริ่มสร้างตลาดต่างประเทศด้วยตัวเอง โดยเริ่มต้นจากทำตลาดประเทศใกล้ๆ บ้าน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ก่อน จนปัจจุบัน ตลาดเอเชีย โดยเฉพาะตลาด ญี่ปุ่น เข้ามาเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญ น้ำจิ้มไก่ และ น้ำพริกเผา ถือเป็นสินค้าดาวเด่นของบริษัท ที่ได้รับความนิยมทั้งตลาดในเมืองไทย และขยายไปสู่ต่างประเทศ มีความระมัดระวังในการขายสินค้า คือ ลูกค้าต้องชำระเงินค่าสินค้าก่อนทำการส่งมอบ โดยมีสัดส่วนช่องทางการจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ (70:30) ทำให้กระจายความเสี่ยงด้านการตลาด และใช้นโยบายขยายตลาดอย่างค่อยเป็นค่อยไป และที่สำคัญ คือ ผลิตเอง จำหน่ายเอง ทำให้สามารถควบคุมคุณภาพ และลดต้นทุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“ค้าขายต้องซื้อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภค ไม่ว่าจะวัตถุดิบจะขึ้นราคา สูตรของเราก็ยังเหมือนเดิม ถึงแม้ว่าช่วงนั้นจะไม่ได้กำไรเลยก็ตาม ไม่มีการตัดออเดอร์ลูกค้า สั่งมาแล้วโดนตัดก็ไม่มี ปริมาณก็ไม่มีการลด เราต้องรับผิดชอบกับลูกค้าเสมอ”

(วิวัฒน์ แแดงสุภา, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2554)

3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล พบว่าองค์กรมีการปรับเปลี่ยนตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

3.1) ทางสายกลาง

3.1.1) ความพอประมาณ

- 1) ทำธุรกิจเฉพาะด้านที่บริษัทมีความชำนาญใช้ภูมิปัญญาไทย

เป็นหลัก

2) ลงทุนใช้เงินทุนส่วนเจ้าของ เติบโตและขยายกำลังการผลิต

ตามกำลังความสามารถ

3) วางแผนการลงทุนอย่างรอบคอบไม่สร้างภาระหนี้สินให้เกิด

ความเสี่ยง

4) ใช้เทคโนโลยีทันสมัยแต่ราคาไม่แพง ผลิตโดยคนไทยเป็น

หลัก

5) ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านกับเครื่องจักร

6) ประหยัดการใช้ทรัพยากรทุกประเภทเพื่อเป็นการประหยัด

ต้นทุน

3.1.2) ความมีเหตุผล

1) รับพนักงานเท่าที่จำเป็น วางแผนอัตรากำลังคนที่เหมาะสม

กับสภาพการทำงาน

2) การหมุนเวียนพนักงานเพื่อให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาตนเอง

จัดคนให้เหมาะสมกับงาน

3) เน้นใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นการคงคุณภาพของอาหารไทย

ทั้งรสชาติและกลิ่น

4) การซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตเป็นรายวัน เพื่อให้ได้

ผลิตภัณฑ์ที่สดใหม่ มีคุณภาพดี

5) พัฒนาต่อยอดธุรกิจใช้ภูมิปัญญาไทยเป็นหลัก และบริษัท มี

ความชำนาญ

6) ใช้เทคโนโลยีภายในประเทศเป็นหลัก ได้คุณภาพตาม

มาตรฐานสากล

7) มีการตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนโดยห้องปฏิบัติการ

ตรวจสอบคุณภาพภายในและส่งตรวจภายนอก

8) มีการวางแผนตรวจสอบซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องจักรตาม

ระยะเวลาที่กำหนด

9) มีระบบในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้คุณภาพตาม

มาตรฐานสากล ทำให้ควบคุมต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10) มีระบบการประเมินผลและติดตามผลการ

ปฏิบัติงานตลอดเวลา

3.1.3) การมีภูมิคุ้มกัน

1) นำเอาระบบความปลอดภัยทางด้านอาหารมาใช้กับ
กระบวนการผลิตทุกขั้นตอนนี้

2) มีการวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ตลอดเวลา

3) ลดความเสี่ยงในการผลิต ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นที่อยู่ใน
ประเทศ 100 เปอร์เซ็นต์

4) กระบวนการผลิตมีอัตราการสูญเสีย 0.05 เปอร์เซ็นต์ ทำ
ให้ควบคุมต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) มีช่องทางการจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ (70:30)
ทำให้กระจายความเสี่ยงด้านการตลาด

6) บริษัทเป็นผู้ผลิตเอง จำหน่ายเอง ทำให้สามารถควบคุม
คุณภาพ และลดต้นทุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) บริษัท รับพนักงานเป็นคนไทยเป็นหลัก และดูแลเอาใจใส่
พนักงานเป็นอย่างดี

3.2) เงื่อนไข

3.2.1) ความรู้

1) พนักงานทุกคนได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบ
ผลิตภัณฑ์ที่เป็นสมุนไพร

2) ส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
โดยการฝึกอบรม

3) ส่งเสริมให้พนักงานได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รอบด้าน
เพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสังคม

4) มีการวางแผนการผลิตและกระบวนการผลิตให้เหมาะสมใน
แต่ละวัน

3.2.2) คุณธรรม

1) ให้ความสำคัญกับลูกค้า ยึดหลักซื่อสัตย์ ยุติธรรมไม่เอา
เปรียบผู้บริโภคร

- 2) ใช้วัตถุดิบที่ผ่านการควบคุมคุณภาพตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ
ให้ปราศจากสารเคมีตกค้าง
- 3) ใช้วัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตเฉพาะในแต่ละวัน เพื่อให้ได้
ผลิตภัณฑ์ที่สดใหม่ มีคุณภาพ
- 4) คำนวณต้นทุนในการผลิตเป็นส่วนส่วนกับกำไรที่เหมาะสม
- 5) ให้การดูแลพนักงานอย่างใกล้ชิด เช่นมีที่พักฟรี บริการอาหาร
กลางวันฟรี เป็นต้น
- 6) ส่งเสริมให้พนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มี
คุณธรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 7) มีการติดตั้งระบบบำบัดกลิ่น บำบัดเสียง บำบัดน้ำเสีย ไม่
สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน
- 8) สนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาเรียนดีแต่ขาด
แคลนทุนทรัพย์
- 9) เป็นผู้นำในการส่งเสริมกิจกรรมพุทธศาสนา เช่น ทอดกฐิน
ทอดผ้าป่าสามัคคี เป็นต้น

4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จการขับเคลื่อน
แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน มีดังนี้

- 4.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร
- 1) ผู้บริหารองค์กร ต้องเป็นผู้เริ่มที่ดีในการนำองค์กร เป็นคนที่เป็นแบบอย่างที่ดี
ให้กับพนักงาน มีความอดทน กล้าคิด กล้าทำ
 - 2) การมีส่วนร่วมของพนักงาน ทำให้พนักงานได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ใน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดให้กับพนักงาน
 - 3) ตัวพนักงานที่มีความพร้อมรับในการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ
ทักษะที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติงาน
- 4.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร
- 1) ศรัทธาแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ การทำความดี

คือคุณธรรม ที่จะนำไปสู่การอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข สมดุลและยั่งยืน ต้องมีความเข้าใจหลักการ แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง จึงจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนในสังคม

2) การส่งเสริมการศึกษา เป็นการนำระบบการศึกษาที่มีหลักสูตรที่พร้อมจะปลูกฝังในทุกระดับการเรียนรู้ ตระหนักในแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) จิตสำนึกนักธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีเป้าหมายทำธุรกิจอย่างมีคุณธรรมไม่เอาเปรียบผู้บริโภค

4) ทูทางสังคม พื้นฐานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทยที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน สะท้อนความเป็นคนไทย นำมาส่งเสริมและพัฒนาให้ตระหนักในความรักผืนแผ่นดิน

5) ภาครัฐให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขับเคลื่อนในเชิงนโยบาย ให้ความแนะนำ ปรีกษากับภาคธุรกิจเอกชน

ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ (วส.ทร.) ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นเป็น "หอวิทยาศาสตร์" เมื่อ 18 มิถุนายน พ.ศ.2471 โดยมีภารกิจ คือ การวิเคราะห์ทางเคมี การทดสอบ ทางฟิสิกส์ และการทดลองทางไฟฟ้า

พ.ศ.2540 ได้รับอนุมัติให้ปรับปรุงอัตราและจัดส่วนราชการใหม่โดยแบ่งเป็น 5 กอง 1 แผนก คือ กองบังคับการ กองแผนและโครงการ กองวิเคราะห์และทดสอบ กองวิทยาการ กองผลิตและซ่อมบำรุง และแผนกคลังวิทยาศาสตร์

18 เมษายน 2540 กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ ย้ายจากที่ตั้งเดิมไปยังที่ตั้งใหม่ เลขที่ 83 หมู่ 12 ถนนพุทธมณฑลสาย 3 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ และได้เริ่มปฏิบัติงานตามปกติในวันที่ 21 เมษายน 2540

ปัจจุบันหน่วยงานมีภารกิจ คือมีหน้าที่อำนวยความสะดวก ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ และดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ของกองทัพเรือ การส่งกำลังพัสดุสายวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์และทดสอบพัสดุ การปฏิบัติและการป้องกันทางนิวเคลียร์ ชีวเคมี ตลอดจนให้การฝึกฝนและศึกษา วิชาการวิทยาศาสตร์ และวิชาการอื่นตามที่

ได้รับมอบหมาย โดยมีเจ้ากรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ ปัจจุบันมีพลเรือตรี หม่อมหลวงอนุพนธ์ นวรัตน์ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

แผนภาพที่ 16 ที่ตั้งกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ

ที่มา: กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ(กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ ,2553:ออนไลน์)

พื้นที่ตั้งของ วศ.ทร. มีพื้นที่ประมาณ 40 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตทวีวัฒนา เป็นเขตพื้นที่ เป็น 1 ใน 50 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนเหนือ ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีลำคลองหลายสายที่สามารถนำน้ำไปใช้ในการทำสวนผลไม้ แต่พื้นที่เกษตรเหล่านั้นกำลังถูกแทนที่ที่ละน้อยด้วยโครงการหมู่บ้านจัดสรรเรียงรายอยู่ตามถนนสายหลักในพื้นที่ของเขตทวีวัฒนา

2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

บริษัทที่มีความมุ่งมั่นในการขยายผลแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่สังคม บริษัทเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องการเสริมสร้างการเรียนรู้การพออยู่ พอกินพอใช้ รู้จักประหยัด อดออม เข้าใจสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ดำรงชีวิตอย่างไม่ประมาท ที่สำคัญคือการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ บริษัทยินดีให้การสนับสนุน ความร่วมมืออย่างเต็มกำลังความสามารถ กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ และบริษัทเป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ดีต่อกัน มีที่ตั้งอยู่ใกล้กัน ผู้บริหารรู้จักกัน ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จากกิจกรรมในพื้นที่ประชาคมเขตทวีวัฒนาจัดขึ้น เช่นงานประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ งานจำหน่ายสินค้าราคาถูก เป็นต้น การขอความร่วมมือ การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งบริษัท ที่ทำธุรกิจผลิตอาหาร มีวัตถุดิบที่เหลือใช้จากการผลิตชุมชนมีความสามารถในการพัฒนากำลังพลให้มีอาชีพ บริษัท ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในด้านทุน วัตถุดิบการผลิต ค่าแนะนำกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

โครงการสนับสนุนการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล โดยบริษัท นำน้ำมันพืชที่ใช้แล้วจากการผลิต นำไปสนับสนุนให้กับกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ เพื่อผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซล ในโครงการพัฒนากำลังพลตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง วศ.ทร. ได้ดำเนินการพัฒนากำลัง โดยการฝึกอบรม ให้ความรู้กับกำลังพลให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างอาชีพ การทำน้ายาล้างจาน การทำแชมพู การปลูกผักสวนครัว

โครงการกิจกรรมการจัดกีฬาระหว่างบริษัทกับชุมชนประชาคมเขตทวีวัฒนา

โครงการส่งเสริมการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม กับประชาคมเขตทวีวัฒนา บริษัทมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยอย่างสม่ำเสมอ

3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด เป็นบริษัทที่มีสถานที่ตั้งในประชาคมพื้นที่เขตทวีวัฒนาเช่นกัน วศ.ทร. ได้รับมอบหมายจากกรมการพลังงานทหาร ศูนย์อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร ทำการทดลองผลิตน้ำมันไบโอดีเซล ด้วยเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซล ตามโครงการ "พัฒนากำลังพลตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง" วศ.ทร. จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบคือน้ำมันพืชที่ใช้แล้วในการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล จะได้ประหยัดต้นทุนในการผลิต จึงได้ทำการขอรับการสนับสนุนน้ำมันพืชใช้แล้ว เพื่อทดลองผลิตไบโอดีเซล จาก บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 เป็นผู้สนับสนุนวัตถุดิบรายใหญ่

ให้แก่การผลิตน้ำมันไบโอดีเซลของ วศ.ทร. ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีเป้าหมายร่วมกันของบริษัท และ วศ.ทร. เพื่อขับเคลื่อนหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างชีพให้กับพนักงานของ วศ.ทร. ที่มีกำลังพลประมาณ 250 คน ในการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วศ.ทร. จัดกิจกรรมต่างๆที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำเกษตรอินทรีย์ การผลิตน้ำยาล้างจาน เป็นต้น มีการจัดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพล วศ.ทร.ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้อุบัติความพอเพียง ประหยัด คิดเป็น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและความรู้ จะเน้นพนักงานของ กองทัพเรือเป็นหลักก่อน เมื่อพนักงานได้รับความรู้ต่างๆ ค่อยขยายผลไปยังครอบครัว ชุมชนรอบข้างต่อไป

“ที่นี้สอนกำลังพลให้อุบัติหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้ที่เป็นพื้นฐานของคนไทย ตัวกำลังพล ก็พวกการปลูกผักสวนครัว ปลูกต้นไม้ ให้อุบัติปลูกกินเอง พึ่งพาตัวเองได้ ไม่ให้ฟุ่มเฟือย ให้อุบัติใช้เงินอย่างมีเหตุมีผล ก็ทำให้มีภูมิคุ้มกัน เข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่างๆในการดำรงชีวิต และผู้บังคับบัญชาที่สนับสนุนอย่างเต็มที่ เรามั่นใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือวิถีชีวิต และเป็นการพัฒนาที่เป็นทางเลือก ทางรอดของประเทศไทย เราเห็นตัวอย่างมากมาย มีบทเรียน ผมว่านี่แหละปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือเรา คือประเทศไทย”

(สมนึก อ่ำเยี่ยม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2554)

การผลิตน้ำมันไบโอดีเซลที่บริษัท ให้อุบัติการสนับสนุน ศว.ทร. โดยทาง ศว.ทร. จะมีเจ้าหน้าที่ 4 คน ให้อุบัติรับน้ำมันจากบริษัท เดือนละประมาณ 400-500 ลิตรแล้วแต่กำลังการผลิตของบริษัท เครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลตามโครงการประกอบด้วยเครื่องผลิตและระบบบำบัดน้ำเสีย มีกำลังการผลิต 100 ลิตร ต่อ 1 ครั้งการผลิต ปัจจุบันกำลังการผลิต ผลิตเพื่อใช้ในหน่วยงานเป็นหลัก ยังไม่เหลือขายเพื่อจำหน่าย จะมีคณะกรรมการดำเนินการในการตรวจสอบคุณภาพควบคุมการผลิต มีแผนกเชื้อเพลิงและหล่อลื่นเป็นผู้รับผิดชอบการผลิต เจ้าหน้าที่แผนกผลิตทั้งสี่คนต้องผ่านการอบรมจากหน่วยงานเพื่อการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

“การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล เราได้รับการสนับสนุนวัตถุดิบจากบริษัทแม่ประนอมมาผลิตทำกันเอง เรียนรู้จากพี่เลี้ยง เรามีนักเคมี นักวิทยาศาสตร์ ก็ลองผิดลองถูก และก็สำเร็จได้ ที่นี้ให้การฝึกอบรมพัฒนากำลังพลให้หลายคนนำไปประกอบอาชีพได้ บางคนไปทำขายเอง เช่นพวกน้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างรถ เป็นต้น เราได้รับการสนับสนุนวัตถุดิบมาอย่างดีและต่อเนื่อง โดยเฉพาะประชาคมทวิวัฒนาการที่เอื้อเอื้อกันมา มีความร่วมมือกันมาโดยตลอด”

(นันทพร เกาสวรรณ, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2554)

วศ.ทอ. และบริษัท ถือเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเขตทวิวัฒนาการ จึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาคมเขตทวิวัฒนาการเป็นอย่างดี เป็นเครือข่ายความร่วมมือในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ชาวทวิวัฒนาการได้ดำเนินการ เช่น โครงการส่งเสริมการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม “ กิจกรรมธรรมะในสวน ” เพื่อเป็นการพัฒนาและยกระดับจิตใจของประชาชนให้มี คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเป็นการสนับสนุนการเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา กิจกรรมถนนคนเดิน มีชื่อกันว่า ถนนสายสวรรค์ อุทยานคนเดิน ณ บริเวณถนนอุทยาน เขตทวิวัฒนาการ ลานกีฬาชุมชน ประเพณีทอดกฐินกับชุมชน ร่วมสนับสนุนกิจกรรมกีฬาในชุมชนประชาคมทวิวัฒนาการ เป็นต้น ผู้นำของชุมชนในประชาคมทวิวัฒนาการ คุณครูวินทร์ เขียวสะอาด ข้าราชการบำนาญ เป็นอดีตครูที่บ้านเกิดอยู่ที่นี้และเป็นครูอยู่ที่แกวบ้านเกิดเขตทวิวัฒนาการนี้ นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นับแต่แกวคลองทวิวัฒนาการยังเป็นเขตชนบทอยู่ในจังหวัดธนบุรี และยังใช้น้ำมันก๊าดจุดตะเกียง ผู้ก่อตั้งโรงเรียนเกษตรทฤษฎีใหม่ และชมรมรักคลอง-รักษากันชุมชนริมคลองทวิวัฒนาการ เขตทวิวัฒนาการ กรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินชีวิตได้แรงบันดาลใจจากแนวเกษตรทฤษฎีใหม่และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดีให้คนในชุมชนและสังคม ตั้งเป็นโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ชุมชน สังคม เป็นเครือข่ายความร่วมมือให้การทำกิจกรรมโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมรอบข้างและในพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพพนักงานในการช่วยเหลือสังคม พัฒนาคนในชุมชนได้สัมผัสจากการเรียนรู้ว่าองค์กรนั้นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้กับสังคมรอบข้าง ไม่เพียงแต่ในองค์กรเท่านั้นแต่สามารถนำความรู้ นำบทเรียนจากการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ ได้เข้าร่วมกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต และขยายผลไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ผู้การดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล มีความสุข จะสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากชุมชน

กระบวนการเรียนรู้จากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำให้การสนับสนุน ในการดำเนินกิจกรรมโดยร่วมกันหาแนวทาง นโยบายเพื่อที่จะพัฒนาความรู้ และปฏิบัติตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดกิจกรรมโครงการพัฒนากำลังพลตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดพื้นที่ทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ จัดฝึกอบรมในการพัฒนาอาชีพ การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำเกษตรอินทรีย์ การผลิตน้ำยาล้างจาน รวมทั้งความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพลให้รู้จักความพอเพียง ประหยัด คิดเป็น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและความรู้ นอกจากนี้ร่วมกับประชาคมในเขตทวีวัฒนาเป็นเครือข่ายความร่วมมือ ในการสนับสนุนขอความช่วยเหลือ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ผู้นำของชุมชนในประชาคมทวีวัฒนา คุณครูวินทร์ เขียวสะอาด ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพพนักงานในการช่วยเหลือสังคม พัฒนาคณะในชุมชน ชีบซับจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต และขยายผลไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ผู้การดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล

4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน สรุปได้ดังนี้

ความพอประมาณ

- 1) เริ่มต้นจากการปลูกผักไว้กินเองในกระถาง หรือพื้นที่ในปริมาณที่พอเหมาะสม ลดการใช้จ่ายและได้บริโภคผักปลอดสารพิษ
- 2) ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด ทำอะไรต้องพอดี เหมาะสม ลงทุนไม่มาก มีกิน มีใช้ในครัวเรือน ไม่แสวงหาสิ่งฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น
- 3) ทำน้ำยาล้างจาน ทำสบู่เหลวใช้เอง ลดการใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น
- 4) การใช้พื้นที่และทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เลิกใช้สารเคมี หันมาใช้วิถีธรรมชาติ

ความมีเหตุผล

- 1) การดำเนินชีวิตจะพิจารณาจากเหตุปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดทั้งด้านบวกและลบอย่างรอบคอบมีเหตุผล

2) การใช้วัสดุในท้องถิ่นชุมชนเป็นหลัก ใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือน และนำผลผลิตที่เหลือใช้จากการผลิตมาใช้ประโยชน์ต่อ

ความมีภูมิคุ้มกัน

1) การปลูกผัก ปลอดภัยจากเคมีได้กินผักที่ปลอดภัยจากสารพิษ ทำให้สุขภาพแข็งแรง เป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้

2) ใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม มีการแบ่งปันผู้อื่นปรับการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันและธรรมชาติ

3) การร่วมกิจกรรมกับประชาคม คนในท้องถิ่น ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่ดีต่อกัน

ความรู้

1) การพัฒนาความรู้บนพื้นฐานชีวิตของคนไทย ต้องเรียนรู้ในสิ่งอื่นๆ ด้วยที่จะมาประกอบ เกื้อหนุน ต่อการบริหารจัดการในอาชีพและดำรงชีวิต

2) การศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดทั้งด้านการเกษตรและเทคโนโลยีใหม่ๆ สอบถามปรึกษาผู้รู้ และนำมาประมวลใช้พัฒนา ปรับปรุงหาวิทยาการใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ต่อไป

3) ศึกษางานในหลายที่ หาความรู้จากเอกสาร ตำรา เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับกาเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ ไปดูงานทั้งของภาครัฐและเอกชน

4) การเข้าร่วมกิจกรรมจากประชาคม กลุ่มต่างๆ ในชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

คุณธรรม

1) ส่งเสริมให้มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวอย่างโดยการปฏิบัติจริงให้คนในชุมชนได้เห็น เป็นศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง

2) เป็นผู้นำในการรณรงค์และส่งเสริมให้มีการจัดงานประเพณีประจำท้องถิ่น ร่วมกิจกรรมตามเทศกาลตามประเพณีอันดีงามของไทยกับประชาคม ร่วมสืบสานรักษา อนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป

3) ขยายผลการเรียนรู้ไปยังเพื่อนบ้านและชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ประมาทตนอยู่ในความพอเพียง

5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ประกอบด้วย

5.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

1) ผู้บังคับบัญชาให้การสนับสนุน ในการดำเนินกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินการ จัดพื้นที่สำหรับ ทำเป็นตัวอย่างเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับกำลังพล

2) ธรรมเนียมทหาร คือความเป็นวิชาชีพทหารที่ต้องยึดมั่นในหลักปฏิบัติกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด วินัยทหารเป็นหลักสำคัญ ที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

3) การมีส่วนร่วมของกำลังพล ได้เรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง เห็นผลผลิตจากการได้ปฏิบัติ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4) ความอดทน ความเพียรพยายาม ของผู้นำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต จะต้องอาศัยความอดทน ความเพียรพยายาม จากกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ค่านิยมของคนในสังคมปัจจุบัน

5.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

1) การศึกษา จัดหลักสูตรที่พร้อม เหมาะสมในแต่ละระดับการเรียนรู้ ส่งเสริมปลูกฝังความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตระหนักในแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ เชื่อมั่น ศรัทธาในการทำความดีคือคุณธรรม มั่นใจว่าสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุได้ เป็นทางเลือกที่เป็นวิถีชีวิต นำไปสู่การอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข สมดุลและยั่งยืน

3) ประชาคม เครือข่ายความร่วมมือ เป็นการเสริมพลังในการขยายผลการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต เช่น ชมรมคนรักถิ่นคลองทิววัฒนา โรงเรียนเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

4) นโยบายภาครัฐ ที่สนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ วิชาการ ในทุกมิติในการพัฒนาอย่างจริงจัง จริงใจในการนำไปสู่การปฏิบัติ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นยุทธศาสตร์

5) แบบอย่างหรือต้นแบบความสำเร็จ เป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เห็นความสำเร็จเป็นรูปธรรมได้ หากนำไปปฏิบัติ

6) การมีส่วนร่วมของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณีต่าง แล้วสอดแทรกความรู้ บนฐานของสังคมไทย เพราะการดำรงชีพเพื่อการพึ่งพาตัวเองได้ คือความเป็นคนไทย การได้ช่วยเหลือกัน อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรต่อกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

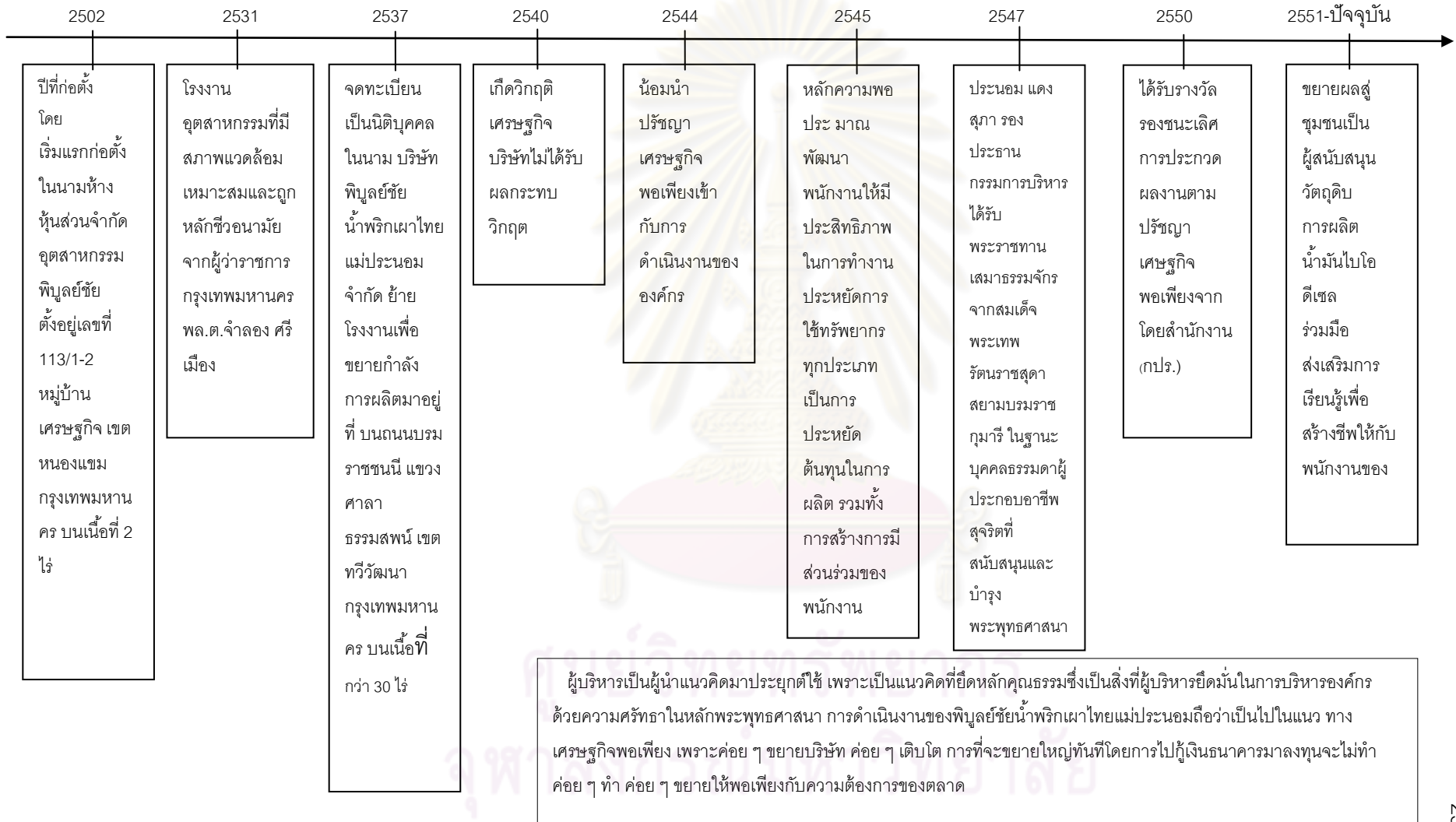
ตารางที่ 3 แสดงการดำเนินงานของบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ก่อนและหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
เป็นบริษัทที่ผลิตอาหารแปรรูป ภายใต้เครื่องหมายการค้า “ตราแม่ประนอม” ที่มีเจตนาธรรมณเฑาะแม่ที่จะรักษามาตรฐานการผลิตสินค้าให้เป็นที่น่าไว้วางใจของผู้บริโภคและให้ลูกค้าพึงพอใจในคุณภาพทั้งโภชนาการ ความสะดวกและความปลอดภัย จึงให้ความสำคัญกับระบบประกันคุณภาพ และเล็งเห็นว่าการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักคุณธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาองค์กรธุรกิจให้มีการ	บริษัทเริ่มที่หลักความพอประมาณ ปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิต เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน ประหยัดต้นทุน และทรัพยากรทุกประเภท สร้างการมีส่วนร่วมของพนักงาน โดยวางเป้าหมายสูงสุดของธุรกิจคือการยืนอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ทำด้วยตนเอง คิดด้วยตนเอง เน้นการให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาเทคโนโลยีทางการผลิตอย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีการผลิตโดยคนไทย การปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปประยุกต์การปฏิบัติงานและในการดำรงชีวิตในทำให้รู้จัก

ก่อนและหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
<p>เจริญเติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ โดยยึดหลักคุณธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารยึดมั่นในการบริหารองค์กร</p>	<p>ประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อเข้าใจการใช้ชีวิต ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการดำรงชีพในเมือง พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรม เสริมสร้างค่านิยมพอเพียงและเสริมระบบสวัสดิการ เพื่อให้พนักงานมีความสุขในการทำงานและการดำรงชีวิต โดยมีกลไกของบริษัท ในการดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ฝ่ายควบคุมคุณภาพ อย่างไรก็ตามมีข้อจำกัดในการสร้างการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีจำนวนมากให้เป็นไปอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทุกกระบวนการขับเคลื่อน</p>

แผนภาพที่ 17 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด

กรณีศึกษา 3 บริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด จังหวัดมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน

1.1) ประวัติความเป็นมา

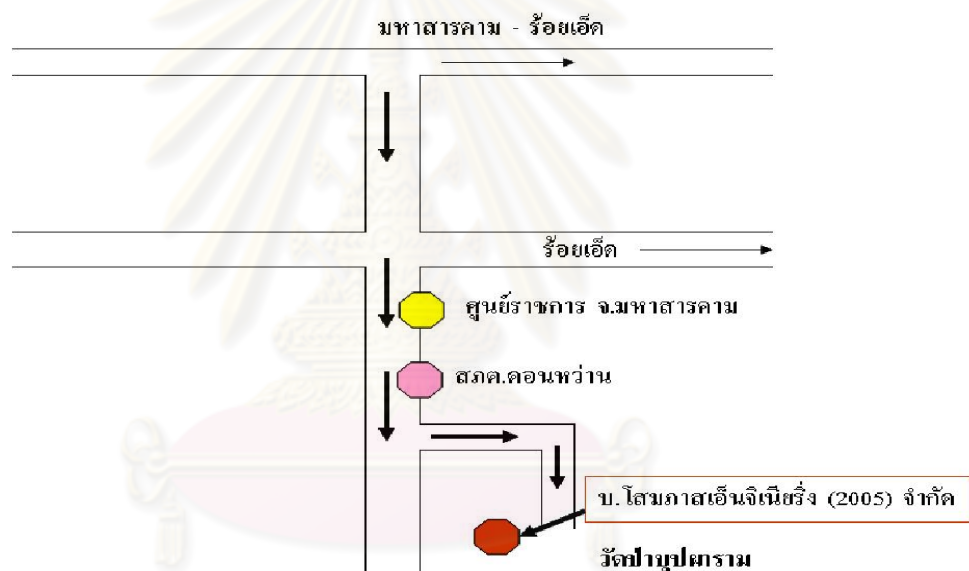
บริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง(2005)จำกัด ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2539 โดยคุณสมพงษ์ พวงเวียง ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท ปีที่ก่อตั้งถือเป็นปีเริ่มต้นแห่งวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยมีที่ทำการแห่งแรกอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ แต่ด้วยความเป็นสายเลือดอีสานของผู้ประกอบการที่ต้องการสร้างความเจริญ สร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในท้องถิ่นภาคอีสาน กรรมการผู้จัดการจึงได้ตัดสินใจย้ายฐานการผลิตมายังเลขที่ 2 หมู่ 7 บ้านโคกไร่ใหญ่ ตำบลจัวบา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ในเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ เมื่อเริ่มต้นประกอบด้วย อาคาร 3 หลัง อาคารหลังแรกเป็นแผนก Semi ผลิต Product Semi Choke ส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อส่งต่อไปยังอาคารหลังที่ 2 เพื่อนำไปผลิตต่อเป็น Product Finish Good โดยมีกำลังการผลิตประมาณ 90,000 ชิ้น/วัน ขณะนั้นโสมภาสยังเป็นห้างหุ้นส่วน ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ทางโสมภาสฯ ได้ปรับปรุงและขอจดทะเบียนเป็นบริษัท ขนาดสินทรัพย์(ไม่รวมที่ดิน) 7,000,000 บาท ทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้ว 3,000,000 บาทพร้อมทั้งได้ย้ายมาทำการคือสถานที่ปัจจุบันนี้ อยู่ที่เลขที่ 135 หมู่ 8 ตำบลคอนหวาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม บนเนื้อที่กว่า 50 ไร่ สามารถรองรับพนักงานได้มากกว่า 500 คน และรองรับการผลิตได้เพิ่มขึ้นอีกเป็นวันละกว่า 100,000 ชิ้น หรือรองรับกำลังการผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็นปีละกว่า 40,000,000 ชิ้น

คุณสมพงษ์ พวงเวียง ประธานกรรมการ บริษัท โสมภาส เอ็นจิเนียริง 2005 จำกัด อดีตนักบวช บวชเรียนมากกว่า 19 พรรษา จบศาสนบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของคณะสงฆ์ อดีตอาจารย์สอนภาษาไทย และคณิตศาสตร์ เป็นแม่พิมพ์ของชาติอยู่ 12 ปี ที่กรุงเทพฯและสมุทรปราการ แต่ด้วยความฝัน ความมุ่งมั่น และความโชคดี หนุ่่นำชีวิตได้มารู้จักธุรกิจประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อปี 2539 นำให้อาจารย์สมพงษ์ ตัดสินใจ เปลี่ยนอาชีพจากครู มาประกอบวิชาชีพนักธุรกิจ

ในช่วงเริ่มต้นประกอบธุรกิจ มีเงินทุนอยู่ แค่แสนกว่าบาท แต่เมื่อได้ตัดสินใจลงทุนแล้วก็ตั้งหน้าบากบั่นต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ โดยหยิบเอาบทเรียนจากที่ได้บวชเรียนเขียนอ่าน เอาประสบการณ์ที่ได้เป็นครูบาอาจารย์ มาบวกมาผสมกัน เพื่อวิเคราะห์ว่าจะทำอย่างไรให้ธุรกิจอยู่รอด เพราะมีเงินทุนน้อย คุณสมพงษ์อุทิศให้กับงานอย่างเต็มที่ แม้จะรู้ว่าการทำงาน

ธุรกิจ ไม่มีอะไรที่แน่นอน แต่เมื่อได้รับโอกาส จึงต้องมีความมุ่งมั่น กระทั่งขบคิดหาทางการดำเนินงานให้ได้ต้นทุนต่ำที่สุด โดยเริ่มมองว่า อุปกรณ์เครื่องมือทำงานต่างๆ ที่มีอยู่ จะใช้อย่างคุ้มค่าได้อย่างไร ความเป็นผู้ประกอบการที่มีพื้นฐานเป็นครูและเคยบวชเรียน คุณสมบัติจึงมีแนวคิดการบริหารองค์กรที่นำความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมเป็นกรอบในการบริหารงานควบคู่ไปกับหลักการบริหารองค์กรทั่วไป และด้วยปณิธานของผู้ก่อตั้งที่ว่า การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมจะต้องเดินเคียงคู่กัน

แผนภาพที่ 18 ที่ตั้งของบริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร., 2553:ออนไลน์)

1.2) การดำเนินธุรกิจ

ลักษณะของธุรกิจ บริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด ผลิตและจำหน่าย ชนิดของสินค้าชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ - Choke - Transformer - Sink เป็นโรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โดยสินค้าทั้งหมดจะจัดจำหน่ายให้กับบริษัท เดลต้าอิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทผู้ออกแบบ วิจัย พัฒนา และผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งออกยักษ์ใหญ่รายหนึ่งในประเทศไทย สินค้าทั้งหมดของเดลต้า จะถูกส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศต่างๆทั่วโลก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศต่างๆในกลุ่ม

สหภาพยุโรป และอีกหลายประเทศในเอเชีย สินค้าส่วนใหญ่ ผลิตเพื่อเป็นส่วนประกอบในเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สื่อสาร และเครื่องใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่ ในฐานะที่เป็นโรงงานผู้รับจ้างช่วงผลิตที่มีศักยภาพในจังหวัดมหาสารคาม ด้วยประสบการณ์การประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มาร่วม 10 ปี โดยบริษัท ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ดำเนินธุรกิจภายใต้วิสัยทัศน์ “ สร้างรายได้ สร้างคน สร้างความมั่นคงในท้องถิ่น ผลการดำเนินงาน จากการดำเนินธุรกิจบริษัท โสมภส เอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด ประสบความสำเร็จ สามารถรองรับกำลังการผลิตได้ปีละกว่า 40 ล้านชิ้น โดยคุณภาพของสินค้าได้รับความไว้วางใจจากลูกค้าอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการมากกว่า 15 ปี สร้างรายได้กว่าปีละ 35 ล้านบาท

การบริหารงาน บริษัท โสมภส เอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด นั้นได้บูรณาการความรู้ใช้โครงสร้างมาตรฐานของการบริหารงานในองค์กรชั้นนำต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1) ฝ่ายผลิต มีหน้าที่ควบคุมดูแลการผลิตทั้ง 2 แผนกใหญ่ๆ คือ แผนก WINDING และ แผนก FINISH GOODS

1.1) แผนก WINDING มีหน้าที่ ผลิต ชิ้นส่วน ในกระบวนการแรก เพื่อส่งต่อไปยัง แผนก FINISH GOODS

1.2) แผนก FINISH GOODS มีหน้าที่ ประกอบ ชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็น ชิ้นงานสำเร็จรูป

2) ฝ่ายประกันคุณภาพ มีหน้าที่ควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานในทุกชุดผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าอย่างสูงสุด

3) ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ มีหน้าที่คอยประสานงานกับลูกค้า เพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าและการให้บริการแก่ลูกค้าในด้านต่างๆ ตลอดจนการทำตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับการเพิ่มปริมาณการผลิตในอนาคต

4) ฝ่ายทรัพยากรบุคคล มีหน้าที่สรรหา ควบคุม ดูแล พัฒนาพนักงานเพื่อให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและศักยภาพที่จะสร้างสรรค์และขับเคลื่อนองค์กรต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

รางวัลและผลงานที่บริษัทได้รับ

รางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่น ด้านสวัสดิการแรงงานปี 2548 จากกระทรวงแรงงานรางวัลโรงงานดีเด่นด้านการจ้างงานคนพิการ ปี 2549 และปี 2550 จากกระทรวงความมั่นคงของมนุษย์

รางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่น ด้านการจ้างงาน ปี 2549 จากกระทรวงแรงงาน

รางวัลสถานประกอบการที่มีการปรับเจตคติให้โอกาสผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ปี 2549 จากกระทรวงแรงงาน ร่วมกับ สำนักงาน ปปส.กระทรวงยุติธรรม

รางวัลสถานประกอบการดีเด่นด้านโรงงานน่าอยู่
รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง ประภวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “ 80 พรรษา ปวงประชาสุขสานต์” ประจำปี 2550

รางวัลสถานประกอบการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ปี 2552 จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รางวัลองค์กรธุรกิจคิดดี แทนคุณแผ่นดิน ปี 2553 จากโครงการแทนคุณแผ่นดิน

1.3) มูลเหตุของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในองค์กร มีจุดเริ่มต้นจาก ในปี 2549 บริษัทได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐ มีโครงการประกวดผลงานการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระเกียรติ " 80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์" ปี 2550 โดยสำนักงานและคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) บริษัทได้พิจารณา พบว่าการดำเนินการในธุรกิจมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะจากการที่คุณสมพงษ์ได้นำโรงงานอุตสาหกรรมมาสู่สังคมเกษตรกรรม มุ่งสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น ให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มจากการทำเกษตรอินทรีย์ก่อนเพราะเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และต้องการถ่ายทอดความรู้ให้พนักงานบริษัท ได้ส่งเข้าประกวดในโครงการนี้ และได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง บริษัทจึงได้มีความมุ่งมั่นที่จะขยายผลหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชน สังคมต่อไป ต่อมาบริษัทได้ตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในโรงงาน เพื่อเป็นต้นแบบ แหล่งเรียนรู้ให้กับพนักงานและคนในชุมชน ผู้สนใจทั่วไปเข้าเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ

เอกชน

2.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการเชิงกลยุทธ์

2.1.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร

จากจุดเริ่มต้นที่ได้พลิกผันเข้าสู่ธุรกิจอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการ ที่มีปณิธานตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ คือ การเชื่อมโยง "ภาคการเกษตรกรรม และ อุตสาหกรรม เดินเคียงคู่ไปด้วยกัน" จากเมื่อเริ่มดำเนินการมีที่ทำกรแห่งแรกอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยความเป็นคนอีสานของผู้ประกอบการ การได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอน จังหวัดมหาสารคามจึงถูกเลือกเป็นสถานที่ตั้งของบริษัท ในปัจจุบัน จังหวัดมหาสารคาม จะพบว่ามีการใช้จ่ายเงินไขความสำเร็จต่างๆที่มีความเชื่ออำนาจต่อการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม อันได้แก่เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จัดให้จังหวัดมหาสารคามเป็นเขตการส่งเสริมการลงทุน (เขต 3 พิเศษ) จะได้รับสิทธิพิเศษในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับภาษีอากรมากกว่าเขตอื่นๆ ในอนาคตอันใกล้นี้ การสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ที่ จังหวัดมุกดาหาร จะเสร็จสิ้น ทำให้เกิดเส้นทางเศรษฐกิจสายใหม่ที่เริ่มจากประเทศพม่า ผ่านเข้าสู่ประเทศไทยที่จังหวัดตาก พาดผ่านมายังจังหวัดมุกดาหารและข้ามสะพานไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไปสิ้นสุดที่ท่าเรือด่านงประเทศเวียดนาม เส้นทางสายนี้ผ่านจังหวัดมหาสารคามที่อำเภอเชียงยืน และทำให้ประเทศไทยอยู่ในจุดศูนย์กลางของการขนส่งทางเรือ อันได้แก่ท่าเรือด่านง ประเทศเวียดนาม ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี และท่าเรือคลองเตย จังหวัดกรุงเทพฯ

จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีสถานศึกษามาก เมื่อเทียบกับเนื้อที่และปริมาณประชากร ทั้งโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย จึงได้รับการขนานนามว่าเป็น ตักศิลานคร แปลว่าเมืองแห่งการศึกษา ทำให้ในแต่ละปีจะมีนักเรียน นักศึกษาจบใหม่ จะเป็นกำลังสำคัญให้กับภาคอุตสาหกรรมได้อย่างดียิ่ง

จังหวัดมหาสารคามสภาพภูมิอากาศไม่เชื่ออำนาจต่อการทำการเกษตร สภาพดินดาน ทำนาได้ปีละครั้ง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ไม่ดีและมีฐานะยากจน นับเป็นจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของผู้ที่มีงาน

ทำ เนื่องจากปริมาณการจ้างงานในจังหวัดมีไม่เพียงพอและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมยังมีไม่มาก ทำให้ผู้ที่ว่างงานส่วนใหญ่รวมถึงผู้ทำการเกษตรในช่วงที่ไม่ได้เพาะปลูกจะต้องอพยพไปหางานทำในแถบจังหวัดกรุงเทพฯและปริมณฑล รวมถึงตามนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ อันทำให้เกิดการกระจุกตัวของประชากรและก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมต่างๆ ตามมาเช่น ปัญหาศีลธรรม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่มีค่าครองชีพ และค่าแรงขั้นต่ำที่ต่ำที่สุดจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย ผู้ก่อตั้งจึงมีความต้องการสร้างความเจริญ สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคง พัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น ถึงแม้การนำโรงงานอุตสาหกรรมมาอยู่ในภาคเกษตรกรรมเป็นเรื่องที่ต้องขบคิดและเป็นโจทย์ที่ยากที่จะทำให้อุตสาหกรรมยั่งยืนได้ เพราะความเป็นโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งการนำแรงงานภาคเกษตรกรรมมาให้เข้ามาอยู่ในภาคอุตสาหกรรม แต่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ กล้าเสี่ยงของผู้ประกอบการ ตั้งแต่แรกเริ่มของการจัดตั้งบริษัท และจากปณิธานที่ได้ตั้งไว้ คือ“การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมจะต้องเดินเคียงคู่กัน” เพราะปัญหาของชุมชนก็คือปัญหาของบริษัท

“การเข้าสู่ภาคเกษตร เราได้ดูแลชาวบ้าน ดูแลไร่ นา ลูก พ่อแม่ มีโจทย์ที่ต้องถามที่ต้องบริหารธุรกิจ คือ อุตสาหกรรมที่ทำต้องยั่งยืน ครอบครัว ชุมชนต้องมั่นคง พ่อแม่ลูกทำงานร่วมกัน สร้างความมั่นคง สร้างรายได้ การดำเนินชีวิตมีความสุขเราต้องมีหน้าที่ตรงนี้ ที่จำเป็นต้องให้ ให้ความรู้ แทรกความรู้ ส่งเสริมอาชีพ ลดอบายมุข .ใช้หลักกรรม นำชีวิต”

(สมพงษ์ พวงเวียง,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

สรุปสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วยผู้บริหาร ประสพการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ สถานที่ตั้งของบริษัท พื้นฐานอาชีพของพนักงาน สภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย แหล่งแรงงาน ชุมชนโดยรอบ สภาพธรรมชาติ วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น สภาพสังคมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจ ระบบมาตรฐานสากล การสนับสนุนของรัฐบาล

2.1.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้บริหาร ปณิธานของผู้ก่อตั้ง การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมจะต้องเดินเคียงคู่กัน การดำเนินกิจกรรมธุรกิจที่มี

เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชน ท้องถิ่น บริษัท ได้ดำเนินกิจกรรมธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้การที่ผู้ก่อตั้งมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน คือเพื่อมุ่งสร้างโอกาสในการทำงานให้แก่ชาวบ้าน ชุมชน ท้องถิ่นบ้านเกิด ที่สร้างประโยชน์ได้คุณูปการ กล่าวคือ เป็นการนำโรงงานเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นแทนที่จะไปขายแรงงานหลังไหลเข้าสู่เมืองอุตสาหกรรม ก็เปลี่ยนเป็นมาทำในโรงงานที่นำมาไว้ใกล้ๆบ้าน ใกล้ชุมชน ท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนไม่ทิ้งท้องถิ่น ครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้ากัน และจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ภาคสวนธุรกิจ ไม่อยากให้สังคมยึดติดกับภาพของผู้ประกอบการที่เอาตัวเอาเปรียบ เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไป สิ่งสำคัญคือบริษัทต้องมีความจริงใจที่มอบให้แก่สังคมอย่างต่อเนื่อง โลกแห่งการแข่งขันในปัจจุบันนี้จึงควรที่ทุกภาคส่วนจะต้องหันหน้าเข้าหากัน ร่วมแรงกัน มีความเข้าใจกัน เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางว่าจะทำอะไรในปัจจุบันและกำลังจะทำอะไรในอนาคต ในระยะยาวอีกทั้งยังแสดงถึงความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจ ก้าวไปสู่การเป็นองค์กรเพื่อบรรลุสู่ความเป็นเลิศ บริษัท ได้กำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ดังนี้

วิสัยทัศน์

“สร้างรายได้ สร้างคน สร้างความมั่นคงในท้องถิ่น”

ปณิธาน

ภาคการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เดินเคียงคู่ไปด้วยกัน

คำขวัญประจำบริษัท

เป็นหนึ่งในด้านคุณภาพ โสมภัสพัฒนา

นำพาเศรษฐกิจ ผลิตงานทันสมัย

ฉับไวต่อเหตุการณ์ สู่มาตรฐาน ISO.

เป้าประสงค์

1 ครอบครัว 1 คน สร้างความมั่นคงทางรายได้พัฒนาศักยภาพบุคคล

ส่งเสริมการพัฒนาแบบยั่งยืน มุ่งสู่มาตรฐานสากล

ประเด็นยุทธศาสตร์

ปลูกฝังแนวความคิดในการพัฒนาตนเอง

พัฒนาการทำงานให้เป็นที่มืออาชีพ

พัฒนาโรงงานให้ได้ระบบการบริหารคุณภาพ ISO 9001

บริษัท ไสเมทาสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด มียุทธศาสตร์ที่ต้องการจะพัฒนาองค์กรให้มีระบบการบริหารงานและการจัดการที่มีคุณภาพ โดยจะเน้นในด้านการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานให้มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับศักยภาพในการที่จะทำงานอย่างเป็นมืออาชีพ รวมทั้งการสร้าง ความมั่นใจในการดำรงชีวิตของพนักงาน ชุมชน และท้องถิ่น หัวใจของบริษัท พนักงานต้องมีคุณภาพ ศักยภาพและคุณธรรม ความหมายก็คือการมีชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ดำรงชีพสามารถพึ่งพาตัวเองได้ บริษัทได้มีการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่เริ่มดำเนินการ โดยเริ่มจากกิจกรรมด้านการเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก เช่นการปลูกข้าว ในการดำเนินการในระยะเริ่มต้น คุณสมพงษ์จะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ บางครั้งต้องให้พนักงานมาช่วย มามีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อมีการดำเนินการจนมีความชำนาญ ก็จะนำโครงการต่างๆที่ดำเนินการ นำมาถ่ายทอดความรู้ไปยังพนักงาน ให้มีความรู้และนำไปปฏิบัติได้ กลยุทธ์ถูกถ่ายทอดมาจากผู้บริหารเป็นหลัก โดยมีหน่วยงานภายในบริษัทที่มีหน้าที่นำไปดำเนินการต่อ คือฝ่ายทรัพยากรบุคคล ที่มีคุณธีรทัศน์ พงษ์พนมเวช เป็นผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ครบวงจรในการพัฒนาคนในบริษัท

“การดูแลพนักงาน องค์ความรู้ที่บริษัทได้มอบให้กับพนักงานไม่เพียงแต่เป็นองค์ความรู้ที่นำไปประกอบอาชีพ เท่านั้น บริษัท ยังให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพด้วย สุขภาพไม่ดีย่อมส่งผลต่อการดำรงชีวิต เช่น มีการนอนคลาย การสอนโยคะ เพื่อยืดเส้นยืดสายเพราะการทำงานในโรงงาน พนักงานต้องนั่งทำงานอยู่ในท่าเดิมเป็นเวลานาน จึงจำเป็นต้องผ่อนคลายกล้ามเนื้อ พนักงานได้รับความรู้ การเรียนรู้จักการออกกำลังกายอย่างง่ายๆ ยืดเส้น ยืดสาย กดนวด ผ่อนคลาย โยคะง่ายๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และยังสามารถขยายผลไปสู่ครอบครัว ญาติ ชุมชนได้อีก”

(สมพงษ์ พวงเวียง,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

2.1.3) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

บริษัทดำเนินธุรกิจภายใต้ปณิธาน “สร้างรายได้ สร้างคน สร้างความมั่นคงในท้องถิ่น” มีการดำเนินการกิจกรรมโครงการที่หลากหลายที่เป็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรธุรกิจ พัฒนาความรู้ ศักยภาพพนักงานให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปประยุกต์เพื่อการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิต กิจกรรมโครงการที่นำมาดำเนินการมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ของบริษัท โดยผู้บริหาร คือคุณสมพงษ์ พวงเวียนจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและโครงการ มีฝ่ายทรัพยากรบุคคลนำไปดำเนินการต่อไป การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการธุรกิจของบริษัท จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ดังนี้

โครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งขึ้นในปี 2549 เป้าหมายในการเป็นต้นแบบบริหารจัดการในพื้นที่ เพื่อขยายผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อวันหนึ่งบริษัทจำเป็นต้องปิดตัวไปแต่ทุกคนยังต้องมีชีวิตต่อไป นั่นคือการพัฒนาต้องพัฒนาบนฐานความรู้ที่สามารถดำรงชีวิตที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริง คือการสร้างอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองให้ได้ กิจกรรมมีการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นทำบริษัท คือการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการขยายผลแนวคิดจึงตั้งศูนย์ขึ้นมาเป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีลักษณะเรียนรู้เป็นองค์รวม

“ในขณะที่เดียวกันมันเป็นวิถีชีวิต ต่อยอดให้ออกไปใช้ในธุรกิจและสังคม นอกจากการดำเนินชีวิตในการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถ้ามลึกลงๆ มันคือความเป็นคนไทย เป็นตัวตนของคนไทย คนไทยอีสาน เพียงแต่ไม่หยิบยกมาเป็นทฤษฎี แท้จริงแล้วมันคือเรา อาจเป็นเพราะความแรงของสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มันถาโถมเข้ามา มันเลยมามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต มันมาเปลี่ยนวิถีดั้งเดิม ทำให้เราต้องดิ้นรนมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์ มือถือ อินเทอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถปฏิเสธได้ อิทธิพลเหล่านี้ทำให้คนไทยเราปรับเปลี่ยนชีวิตดั้งเดิมหมด เราก็เลยต้องกลับมาถามตัวเองกันใหม่ ทำให้การเกิดขึ้นของแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง ถูกมาใช้เพื่อให้คนไทยทุกคนมีสติกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิตได้”

(สมพงษ์ พวงเวียง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

บริษัทจัดพื้นที่ในบริษัท ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพให้กับพนักงาน ปัจจุบันบริเวณบริษัทมีพื้นที่ประมาณ 50 ไร่ มีการจัดการพื้นที่เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แก่พนักงาน โดยมีการแบ่งสัดส่วนเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ แบ่งเป็นพื้นที่โรงงานประมาณ 1 ไร่ พื้นที่สวนประมาณ 5 ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติประมาณ 1 ไร่ พื้นที่สวนไม้ประมาณ 13 ไร่ ส่วนที่เหลือจะเป็นพื้นที่บ่อน้ำ 4 บ่อ แปลงสาธิตการทำนา 4 แปลง แปลงสาธิตการปลูกมันสำปะหลัง 4 แปลง และกิจกรรมมากมายที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพ เช่น โรงเรือนเลี้ยงหมู บ่อเลี้ยงกบ โรงเรือนเลี้ยงไก่ โรงเรือนเลี้ยงเป็ด โรงสีข้าว โรงเผาถ่าน ที่ผลิตน้ำส้มควันไม้ บ่อผลิตแก๊สชีวภาพ การปลูกพืชเศรษฐกิจ อาทิ แก้วมังกร, ข้าวโพดหวาน, ข้าว, ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม, ไม้เลื้อยหน่อ, การเพาะเห็ดฟาง และการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษต่างๆ พื้นที่ปลูกผักสวนครัว จะทำทั่วทั้งพื้นที่

กิจกรรมต่างๆที่บริษัทดำเนินการได้ขยายผลเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชน หน่วยงานภายนอกที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพ บริษัทใช้ชื่อว่าโครงการศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน(บุญบารมีฟาร์ม) ประกอบด้วย ฟาร์มวัวเนื้อ ฟาร์มเลี้ยงสุกร การเลี้ยงปลาในบ่อดิน โรงเรือนเลี้ยงหมู บ่อเลี้ยงกบ โรงเรือนเลี้ยงไก่ โรงเรือนเลี้ยงเป็ด สวนแก้วมังกร สวนผักปลอดสารพิษ แปลงสาธิตการปลูกหม่อน แปลงสาธิตการขยายพันธุ์หญ้ากีนีสีม่วง แปลงทดลองการปลูกยูคาลิปตัส บริษัทมีแนวคิดต้องปลูกของที่กินได้ ได้กินของที่ปลูก ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมี ปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์ นำไปใช้ต่อได้เป็นการพึ่งพาตนเองในขั้นแรกก่อน เมื่อผลผลิตที่ได้มีพอใช้ ก็สามารถนำไปให้ นำไปช่วยเหลือไปยังผู้อื่นต่อไป ถ้ามีมากเกินไปก็สามารถนำไปขายได้

โครงการ “ 1 ครอบครัว 1 พ่อแม่ลูกทำงานร่วมกัน” โดยถ้าสามารถชวนพ่อบ้านหรือแม่บ้านมาทำงานด้วย บริษัทจะให้ผ้าห่ม 1 ผืน และถ้าสามารถชวนลูกมาทำด้วย บริษัทจะให้ชุดนักเรียน 1 ชุด ทุนการศึกษา 500 บาท การวางรากฐานความมั่นคงทางครอบครัว เริ่มดำเนินการประมาณปี 2546-2547

โครงการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือคนพิการ และให้โอกาสคนพิการเข้าทำงาน ทั้งนี้ บริษัท ไสเมทาส เอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด ได้รับรางวัลจากกระทรวงความมั่นคง

ของมนุษย์ รางวัลโรงงานดีเด่นด้านการจ้างงานคนพิการ ปี 2549 และปี 2550 บริษัทมีโครงการนี้ ตั้งแต่ปี 2545

“บริษัทเราทำอยู่แล้ว เช่นคนพิการ กฎหมาย กำหนดให้ บริษัทมีคนพิการต่อคนปกติในบริษัทในอัตราส่วน 1 : 200 แต่เรามี กว่า 10 : 200 ทำให้เราได้รับรางวัลสามปีซ้อนจากกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

(สมพงษ์ พวงเวียง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

โครงการจัดเสียงตามสายภายในบริษัท และจัดรายการวิทยุ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสถานีวิทยุ FM.91.25 MHz และวิทยุชุมชนคนดอนหวาน เพื่อรับ ข่าวสารก้าวทันต่อสถานการณ์โลก เริ่มดำเนินการปี 2547

โครงการส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ผ่านเสียงตามสาย โดยใช้ข่าวสารสถานการณ์ต่างๆเป็นสื่อ เพื่อให้เล็งเห็นประโยชน์ และผลเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เริ่มดำเนินการปี 2547

โครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีใน ด้านครอบครัว สังคม การส่งเสริมอาชีพ ให้กับพนักงาน ทาง บริษัท จะช่วย เหลือสนับสนุนในด้าน เงินทุน อุปกรณ์ สัตว์เลี้ยง และจัดฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผล สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติต่อไปได้ อาทิ โครงการบริการรถรับส่งพนักงาน เพื่อ อำนวยความสะดวกในการเดินทาง โครงการบริการห้องพักฟรี สำหรับพนักงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่าง ถิ่น หรือมีที่พักอยู่ไกลจากบริษัท โครงการทุนการศึกษาสำหรับบุตรพนักงาน เพื่อส่งเสริมให้บุตร หลานของพนักงานได้มีการศึกษาที่ดี โครงการร้านค้าสวัสดิการ และจัดจำหน่ายผลิตผล การเกษตรราคาถูกลง ทำให้พนักงานได้ซื้อสินค้าราคาถูก และมีเงินปันผล โครงการสวัสดิการให้เบิก นมลูกแล้วจ่ายคืนให้ทีหลัง โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการทำความดีเพื่อพ่อ โครงการกิจกรรมพืชมงคล พัฒนาจิตใจ โครงการกีฬาภายในและภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง สานสัมพันธ์ที่ดี กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการ โครงการอาชีพอนามัย เพื่อความปลอดภัยในการทำงาน โครงการฝึกอบรม หลักสูตร การ เสริมสร้างศักยภาพของตนเองเพื่อความสำเร็จในการทำงาน โครงการส่งเสริมสุขภาพดีกับ โรงพยาบาลมหาสารคาม โครงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดสวนหย่อมและมี

ทัศนียภาพที่เหมาะสมแก่การทำงาน เป็นโรงงานปลอดอบายมุข ห้ามสูบบุหรี่หรือดื่มสุราในโรงงาน โครงการประหยัดพลังงาน บริษัท จะมีการใช้น้ำปล่อยลงหลังคาโรงงาน เพื่อช่วยบรรเทาความรู้ที่ เกิดขึ้นในโรงงานในช่วงที่อากาศร้อนให้แก่พนักงานในโรงงาน กิจกรรมส่วนใหญ่บริษัทได้ ดำเนินการในช่วงเริ่มต้นการดำเนินของบริษัท คือช่วงปี 2540

โครงการดูแลผู้สูงอายุ ถวายเทียนพรรษาให้กับวัดในชุมชน ใกล้เคียงอย่างต่อเนื่องทุกปี เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2548

ในบางกิจกรรมการโครงการ บริษัทจะมีการปรับพื้นที่ตาม ฤดูกาล เพื่อความเหมาะสม สะดวกในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการเลี้ยงกบ การทำนา จะมีการ ดำเนินการช่วงฤดูฝน การดำเนินการ พนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม พนักงานสามารถ ปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานได้ทุกส่วนของโรงงาน เพราะทุกกิจกรรมโครงการกิจกรรมที่มีการ ดำเนินการล้วนมีเป้าหมายเพื่อสร้างอาชีพให้กับพนักงาน สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ ประกอบ อาชีพ ดำรงชีพที่บ้านของตนเองได้ และสามารถขยายผลไปยังครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านและ ชุมชนต่อไป และความสำเร็จที่เกิดขึ้นทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องของการวางแผน การบริหารจัดการ เป้าหมายในการเป็นต้นแบบบริหารจัดการในพื้นที่ เพื่อขยายผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติอย่างเต็มที่

2.1.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ

การเฝ้าติดตามการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่บริษัทได้ดำเนินการ ด้วยความที่มีการทำงานร่วมกันเป็นแบบครอบครัวบริษัทมีระบบการติดตามประเมินผลมี หน่วยงานรับผิดชอบคือฝ่ายทรัพยากรบุคคล มีหน้าที่สรรหา ควบคุม ดูแล พัฒนาพนักงานเพื่อให้ มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและศักยภาพที่จะสร้างสรรค์และขับเคลื่อนองค์กร เป็นหน่วยงานที่มีการ เฝ้าระวังติดตามและจำเป็นต้องทำความรู้จักพนักงานทุกคน เพราะด้วยความที่เก็บรวบรวมประวัติ พนักงานไว้ จึงใกล้ชิดกับพนักงาน รู้จักพนักงาน ฝ่ายทรัพยากรบุคคลจะมีการจัดเก็บข้อมูลเชิงลึก เป็นรายบุคคล เช่นการฝึกอบรม การเข้าร่วมกิจกรรม การลา รางวัลที่ได้รับ เป็นต้น การเข้าร่วม เป็นกรรมการหรือคณะทำงานที่ต้องมีการดำเนินการจากหลายฝ่าย เพื่อร่วมกันดำเนินการให้แล้ว เสร็จตามที่กำหนด จะมีการประชุมเพื่อติดตามงานกันอย่างต่อเนื่องไม่เป็นทางการ เป็นการ ติดตามแบบครอบครัว อีกทั้งบริษัทนำระบบคุณภาพมาตรฐาน ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9001: 2008 ที่มีฝ่ายประกันคุณภาพเป็นผู้รับผิดชอบ ที่ใช้หลักการสำคัญ คือ หลักการจัดการเชิง กระบวนการ และใช้หลักการพื้นฐานการบริหารงานคุณภาพ ให้ความสำคัญแก่ลูกค้า ความเป็น ผู้นำ การมีส่วนร่วม บริหารเชิงกระบวนการ บริหารงานเป็นระบบ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูล

เป็นพื้นฐานให้ผู้บริหารประกอบการตัดสินใจ การบริหารงานคุณภาพ ISO 9001: 2008 มีการควบคุมติดตามประเมินผลที่ดีขึ้น และปรับปรุงมาตรฐานให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในองค์กร

ทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินการ มีเป้าหมายเพื่อสร้างอาชีพให้กับพนักงาน สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต ดำรงชีพที่บ้านของตนเองได้ และสามารถขยายผลไปยังครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านและชุมชนต่อไป ความสำเร็จที่เกิดขึ้นทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องของการวางแผน การบริหารจัดการที่บริษัท ต้องการให้พนักงานได้เรียนรู้ เมื่อไม่มีบริษัท หรือต้องออกไปจากบริษัท ให้สามารถมีความรู้ติดตัว สามารถดำรงชีพอยู่ได้พึ่งพาตัวเองได้ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถ่ายทอดไปยังพนักงาน ความรู้ที่ให้กับพนักงาน บริษัท ต้องการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป ไม่ก้าวกระโดดสอดคล้องกับภูมิสังคม คือวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่น ขณะเดียวกันคือการสร้างภูมิคุ้มกัน กับในธุรกิจและที่สำคัญคือตัวพนักงาน

“การส่งเสริมการเรียนรู้ที่บริษัท มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาพนักงานให้มีอาชีพที่พึ่งพาตัวเองได้ การทำนาต้องไม่ใช่แบบเดิมๆ เป็นการเปลี่ยนระบบความคิด การทำการเกษตรแบบเดิมๆ ก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพได้ เราก็จะสอนเขา ให้ความรู้เขา ว่ามันมีวิธีการที่ดีที่ประหยัดแต่ได้ผลผลิตดีนะ บริษัทจะมีการเน้นการปฏิบัติจริงให้เห็นผลผลิต คือทำเป็นตัวอย่าง ต้นแบบที่พนักงานเห็นเป็นรูปธรรมจึงเกิดการเรียนรู้ ว่านายทำได้เราก็อยากทำ มันเป็นประโยชน์กับตัวเขา”

(สมพงษ์ พวงเวียง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

บริษัททำเป็นต้นแบบเมื่อพนักงานเห็นผลผลิต จะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรองจากที่ซื้อผักสวนครัวมาทำอาหารเป็นประจำ ก็ปรับเปลี่ยนวิธีการดำรงชีวิตกลับมาปลูกผักทานเอง จากที่ไม่มีความรู้ ไม่กล้าทำก็เริ่มคิดมาทำเอง สามารถคิดแยกแยะได้ว่าทำไมเมื่อก่อนสิ่งที่พ่อแม่ ปู่ย่าสอนไว้ ทำไมไม่ปฏิบัติตาม เริ่มปลูกของที่กินได้ ได้กินของที่ปลูก เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อผักสวนครัว ทำให้พนักงานใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ไม่ฟุ่มเฟือย มีเป้าหมายในการเป็นต้นแบบบริหารจัดการในพื้นที่ เพื่อขยายผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อวันหนึ่งบริษัทจำเป็นต้องปิดตัวไปแต่ทุกคนยังต้องมีชีวิตต่อไปนั่นคือการพัฒนาต้องพัฒนาบนฐานความรู้ที่สามารถดำรงชีวิตที่เป็นวิถีชีวิตของประเทศไทยอย่างแท้จริง คือการสร้างอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองให้ได้ ปัจจุบันบริเวณบริษัทมีพื้นที่ประมาณ 50 ไร่ มีการจัดการพื้นที่เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แก่พนักงาน โดยมีการแบ่งสัดส่วนเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ แบ่งเป็นพื้นที่โรงงานประมาณ 1 ไร่ พื้นที่สวนประมาณ 5 ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติประมาณ 1 ไร่ พื้นที่สวนไม้ประมาณ 13 ไร่ ส่วนที่เหลือจะเป็นพื้นที่บ่อน้ำ 4 บ่อ แปลงสาธิตการทำนา 4 แปลง แปลงสาธิตการปลูกมันสำปะหลัง 4 แปลง โรงเรือนเลี้ยงหมู บ่อเลี้ยงกบ จะทำช่วงฤดูฝน โรงเรือนเลี้ยงไก่ โรงเรือนเลี้ยงเป็ด โรงสีข้าว โรงเผาถ่าน ที่ผลิตน้ำส้มควันไม้ บ่อผลิตแก๊สชีวภาพ ฟืชเศรษฐกิจ อาทิ แก้วมังกร, ข้าวโพดหวาน, ข้าว, ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม, ไม้เลื้อยหน่อ, การเพาะเห็ดฟาง และการปลูกพืชผักสวนครัวต่างๆพื้นที่ปลูกผักสวนครัว จะทำทั่วทั้งพื้นที่ เป็นแปลงสาธิตการปลูกพืชผักสวนครัวแบบครบวงจร ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการส่งเสริมอาชีพและจัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ บริษัทจะให้ความรู้จากผลผลิต คือจะนำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายให้กับพนักงานในราคาต่ำกว่าต้นทุน ทำเป็นตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรม พนักงานจะเกิดแรงจูงใจ เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

“ทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินการมีเป้าหมายเพื่อสร้างอาชีพให้กับพนักงาน สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ ประกอบอาชีพ ดำรงชีพที่บ้านของตนเองได้ และสามารถขยายผลไปยังครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านและชุมชนต่อไป และความสำเร็จที่เกิดขึ้นทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องของการวางแผน การบริหารจัดการ”

(สมพงษ์ พวงเวียง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

“อาจารย์เปรียบเหมือนพ่อ ที่นี่เราอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ เราเห็นอาจารย์ทำ เป็นตัวอย่างที่ดี อบรมพวกเราให้ทำโน่น ทำนี่ ให้พวกเราได้คิดได้รู้ อ้อมันเป็นอย่างนี้ เรามาทำงานด้วยกันเราได้พูดคุยกันได้ แลกเปลี่ยนความรู้ นำความรู้ต่างๆที่ได้ไปลองทำบ้าง ทำสำเร็จก็รู้สึกภูมิใจ บางอย่างเราไม่เคยคิด อย่างปุ๋ยหมัก น้ำยาล้างจาน ปลูกผัก เรามาทำ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้มาก ทำให้เราใช้ชีวิตอย่างรู้จักตัวเราเองมากขึ้น ”

(พิมาน อุ่นจิ่งวัง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

บริษัทจะมีการปรับพื้นที่ตามฤดูกาล เพื่อความเหมาะสม สะดวกในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการเลี้ยงกบ การทำนา จะมีการดำเนินการช่วงฤดูฝน ในทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินการพนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกกิจกรรม เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง(Concrete Experience) หมุนเวียนสลับกันไป พนักงานสามารถปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานได้ทุกส่วนของโรงงาน เป็นการพร้อมรับความผันผวนจากปัจจัยของธุรกิจภายนอก การพึ่งพาช่วยเหลือกันทั้งในการทำงานและทางเศรษฐกิจ ได้จัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ของพนักงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อมูลการเรียนรู้กับภาครัฐและเอกชน การจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน จัดเลี้ยงตามสายภายในบริษัท โดยทุกๆ ช่วงเข้าผู้บริหารจะมาพูดคุยกับพนักงานผ่านเสียงตามสาย เพื่อแจ้งข่าวสาร สอดแทรกความรู้ให้พนักงานได้รับรู้รับฟัง เรียนรู้จากการฟัง เป็นการเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม วันนี้ต้องทำอะไรโรงงานมีข่าวอะไรวันนี้มีเป้าหมายอะไร ถ้ามีเรื่องเกี่ยวกับตัวพนักงานก็จะแจ้งให้ทุกคนทราบ เช่นงานบุญบ้านใคร สร้างการสื่อสารที่ชัดเจนเปรียบเสมือนการเติมอาหารใจให้ทุกคนได้ความเคลื่อนไหวต่างในบริษัท และจัดรายการวิทยุเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสถานีวิทยุ FM.91.25 MHz และวิทยุชุมชนคนดอนหวาน เพื่อรับข่าวสารก้าวทันต่อสถานการณ์โลก ส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ข่าวสารสถานการณ์ต่างๆเป็นสื่อ สอนให้คิดจากนามธรรม เพื่อให้มองเห็นประโยชน์และผลเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้พนักงาน วางแผนค่าใช้จ่าย โดยการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตรวจสอบการใช้จ่าย และสรุปประเมินผล ทั้งนี้ การพัฒนาพนักงานในทุกๆด้าน บริษัทจะมีฝ่ายทรัพยากรบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลพนักงานในทุกๆเรื่อง เช่นการฝึกอบรม กิจกรรมโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ การทำนา การปลูกผัก กิจกรรมโครงการที่ดำเนินการจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ต้นกล้าอาชีพ เป็นต้น จัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงาน จัดสวนหย่อมและมีทัศนียภาพที่เหมาะสมแก่การทำงาน ทั้งนี้ได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่นด้านโรงงานน่าอยู่ เป็นโรงงานปลอดอบายมุข ห้ามสูบบุหรี่หรือดื่มสุราในโรงงาน เพื่อให้พนักงานอยู่ดีมีสุข สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างมั่นคงมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต เพราะถ้าคนในชุมชนไม่มีรายได้ ความเข้มแข็งย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ แต่เมื่อชุมชนมีงาน คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เข้ามาในชุมชน มีเม็ดเงินเข้ามาที่ชุมชน ย่อมส่งผลให้ชุมชนนั้นเกิดความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

“คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นก็คือวิถีแห่งความเป็นไทย ยึดแนวทางสายกลางของพุทธศาสนา มีความรู้จักเพียงพอ มีเหตุมีผล มีความประมาณตนเองที่ถูกต้อง เพราะฉะนั้น การเป็นนักธุรกิจก็คือ เราต้องรู้ตัวเรา เราต้องการความสุขหรือความรวย หรือเราต้องการทำอะไร ในขณะที่เดียวกันต้องมองถึงเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง เพราะธุรกิจต้องบอกด้วยว่า มันเข้าหลักยุทธศาสตร์คือมันไม่เที่ยง มีความแปรปรวนตลอดเวลา มีขึ้น มีลง เพราะฉะนั้นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง ดังนั้นองค์ความรู้ที่จะให้กับพนักงานเป็นสิ่งที่สำคัญ ถ้าพนักงานมีความรู้ เขาก็สามารถที่จะพัฒนาต่อยอดไปได้ เป็นภูมิคุ้มกันของพนักงาน”

(สมพงษ์ พวงเวียง, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2553)

จัดสวัสดิการที่ดีแก่พนักงาน เช่น สวัสดิการประกันสังคม ได้รับการรักษาที่ดีจากโรงพยาบาลชั้นนำของจังหวัด บริการรถรับส่งพนักงาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง บริการหอพักฟรี สำหรับพนักงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างถิ่น หรือมีที่พักอยู่ไกลจากบริษัท กองทุนให้ยืมเพื่อไปทำนา ทุนการศึกษาสำหรับบุตรพนักงาน เพื่อส่งเสริมให้บุตรหลานของพนักงานได้มีการศึกษาที่ดี สวัสดิการให้เบิกนมลูกแล้วจ่ายคืนให้ทีหลัง ร้านค้าสวัสดิการ และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรราคาถูก มีโครงการใหม่ที่เริ่มเมื่อประมาณ 2552 คือกองทุนเงินออมฯ วันละ 1 บาท พนักงานทุกคนจะออมเงินวันละ 1 บาท หรืออาจจะมากกว่า 1 บาทก็ได้แล้วแต่ความสามารถ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกองทุนไว้ช่วยเหลือพนักงานที่มีปัญหาสภาพคล่องจึงอาจมีความจำเป็นต้องใช้เงิน กองทุนนี้ก็สามารถนำมาช่วยเหลือพนักงานได้ หรือบริการพนักงานได้เป็นกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้ลูกหลานได้มีสื่อการสอนที่ทันสมัยเช่นไปซื้อ Notebook ผ่านร้านสหกรณ์ของบริษัท มีเงื่อนไขผู้ที่ได้รับทุนเมื่อว่างหรือวันหยุดเสาร์อาทิตย์ต้องแบ่งเบาภาระคือการมาช่วยช่วยเหลือพ่อแม่ในโรงงาน ช่วยกันทำงาน ทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของสิ่งที่ได้มาเป็นน้ำพักน้ำแรงของพ่อแม่ รวมทั้งได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้ครอบครัวอบอุ่นมีความสุขที่ลูกๆ ได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัว

“ผมมีระบบโบนัสแตกต่างจากที่อื่น โบนัสของที่นี่มีชีวิต นั่นคือให้วัวเป็นโบนัส คนอีสานถือว่า ได้วัวคือได้มูล มูลคือมรดกนั่นเองจากพ่อแม่ให้ ผมถือว่า พนักงานคือ ลูก บวก น้อง เป็นทั้งลูกเป็นทั้งน้อง เราจึงให้มูลคือวัว

เพราะฉะนั้นใครที่มีศักยภาพพร้อมก็เอาตัวไปเลี้ยง มีลูกออกมาก็ตกเป็นของ เขาไป โดยตัวที่หนึ่งและสอง เอามาคืนโรงงาน ยิ่งถ้าเป็นตัวเมียเราก็จะให้ ผู้อื่นต่อไป ถ้าเป็นตัวผู้เราก็ต้องรอให้เป็นตัวเมีย ก่อนเพื่อที่จะขยายพันธุ์ต่อไป ได้ นี่คือโบนัส เพื่อการต่อยอด พนักงานได้เรียนรู้การเลี้ยงวัว ทำให้มีความรู้ และทักษะในการเลี้ยงสัตว์ เป็นบทเรียนในห้องเรียนจริง ทำให้นำความรู้ ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เป็นอาชีพ สามารถพึ่งพาตัวเองได้...บริษัท เปิด โอกาสให้พนักงานสามารถสร้างตัวช่วย สามมี ภรรยา ลูกมาทำงานร่วมกันได้ ที่นี่เราใช้แรงงานคนมากกว่าเครื่องจักร... ผมยึดมั่นในตัวพนักงาน เพราะงาน ทุกชิ้นสำเร็จด้วยพนักงาน ไม่ได้สำเร็จด้วยเครื่องจักร งานของบริษัททุกอย่าง สำเร็จด้วยมือของพนักงาน ผู้บริหารต้องคิดเป็นผู้ให้ แล้วจะมีความสุข เพราะฉะนั้นพนักงานที่ได้รับก็มีความสุข”

(สมพงษ์ พวงเวียง,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

“การดำรงชีวิตแต่เดิม ไม่ปลูกผักสวนครัว ไม่ปลูกอะไรเลย แต่เมื่อมี โอกาสได้ทำงานที่บริษัท เห็นอาจารย์ทำ และทำได้จริง เห็นอาจารย์ทำอะไร ก็ อยากรจะทำด้วยจึงนำความรู้ที่ได้มาดำเนินการต่อที่บ้าน ปลูกทุกอย่างที่กินได้ ทำประโยชน์ได้ รั้วกินได้ ผลจากการนำมาทำ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้มาก ครอบครัวมีความสุขด้วย เพราะเมื่อเลิกจากงาน ก็นำความรู้มาสานต่อบ้าน ครอบครัว พ่อแม่ลูก มาร่วมกันปลูกผัก รดน้ำผัก เลี้ยงปลา หรือนำชิ้นงานมา ทำต่อบ้านเป็นรายได้เสริม มีความสุขและความอบอุ่น มีความภาคภูมิใจ ได้ชื่นชมสวนหลังบ้านที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงของครอบครัว สร้างความ รับผิดชอบร่วมกัน”

(ประจักษ์ นันทฤทธิ,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

บริษัทยังร่วมมือกับภาครัฐ และเอกชน ร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อ สร้างชุมชนเข้มแข็ง สานสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น ร่วมแข่งขันกีฬาแรงงาน สัมพันธ์ ร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพดีกับโรงพยาบาลมหาสารคาม จัดตั้งโครงการดูแลผู้สูงวัย ถวายเทียนพรรษาให้กับวัดในชุมชนใกล้เคียงอย่างต่อเนื่องทุกปี

เนื่องจากบริษัท โสมภัสฯ เป็นบริษัทรับผลิต จึงไม่คิดใหญ่เกินตัว ดู กำลังการผลิต ไม่รับมาจนล้น รับแค่นี้ เพราะเนื่องจากพนักงานทำนาด้วย ต้องเข้าใจ เข้าถึง พึ่งพา

กัน ความหมายก็คือเมื่อเป็นฤดูทำนา บริษัทจะรับคำสั่งการผลิตไม่มากนักเพราะจะมีพนักงานส่วนหนึ่งต้องลาไปทำนา ไปทำการเกษตรของครอบครัว บริษัทและพนักงานต่างเข้าใจกันดี บริษัทจะมองพนักงานเป็นทั้งลูก เป็นทั้งน้อง ทำให้ฟังพาอาศัยกันเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน

“การดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บริษัท จัดให้ พนักงานกว่าสองร้อยคน บางครั้งบริษัท จะเจอปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากพนักงานมาจากคนในพื้นที่ ที่พื้นฐานของครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา เมื่อถึงช่วงฤดูที่จะต้องทำนา พนักงานมักจะหยุดงาน เพื่อไปช่วยทางบ้านทำนา บริษัท ก็ต้องเรียนรู้ถึงความจำเป็นตรงนี้ด้วยเหมือนกัน เพื่อที่จะเข้าใจ เข้าถึง ฟังพากันได้ ดังนั้นถ้าประเด็นนี้มองเป็นปัญหา มันก็คือปัญหา แต่ถ้าเรามองว่าเป็นองค์ประกอบหรือส่วนหนึ่งของการทำธุรกิจ เราต้องทำธุรกิจบนฐานของความเข้าใจ ฟังพากันและกัน อยู่ด้วยกันเหมือนญาติพี่น้อง เป็นลูก เป็นน้อง เป็นครอบครัวใหญ่ ถ้าใครเจอปัญหาหนักๆ ให้นำถึงอาจารย์สมพงษ์”

(สมพงษ์ พวงเวียง,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

“เปรียบเหมือนพ่อคนหนึ่ง เวลาเรามีปัญหาอะไร ก็ช่วยเหลือเราได้ ทุกเรื่อง เป็นหนี้ก็ช่วยได้ทุกเรื่อง ก็รักอาจารย์มาก พนักงานก็รักอาจารย์ทุกคน”

(โสภา พนไชยสงค์,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

การลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ นำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ เช่นเครื่อง Hook, เข็มดิ่ง Wire, ปากกาหนีบงาน, ไขวัดตัดเตอร์ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น อาทิ ทำมาจากไม้ไผ่ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันสามารถประยุกต์ใช้เป็นอุปกรณ์การดัดต่อ ฟ่วงกับเครื่อง Hook ได้โดยไม่ต้องใช้เข็มจากต่างประเทศเป็นการลดค่าใช้จ่าย มากกว่า 500,000 บาท/ปี ส่งเสริมการใช้วัสดุ อุปกรณ์การผลิตให้คุ้มค่า เช่น โรล (Roller) ใส่วอร์ (Wire) เมื่อนำวอร์มาใช้หมดแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก อาทิ ใช้เป็นรางดิ่งวอร์ ใช้เป็นม้านั่งเล็ก ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ร้อยละ 70 และวัตถุดิบจากต่างประเทศ ร้อยละ 30

การเติบโตค่อยเป็นค่อยไป ไม่ทำลายเรื่องเดิมๆ การคิดนวัตกรรมใหม่ๆ และจากปณิธานสังคม โรงงาน ครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เกษตรกรรม อุตสาหกรรม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลองค์กรที่มีการปรับเปลี่ยนตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

3.1) ทางสายกลาง

3.1.1) ความพอประมาณ

- 1) การรับผลิต ดูกำลังการผลิต จึงไม่คิดใหญ่เกินตัว
- 2) ปลูกของที่กินได้ ได้กินของที่ปลูก เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อผักสวนครัว
- 3) ส่งเสริมให้พนักงานใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักประหยัดอดออม ทำบัญชีครัวเรือน ควบคุมการใช้จ่าย
- 4) มีการวางแผนการลงทุน ไม่เพิ่มภาระเงินกู้ การเติบโตค่อยเป็นค่อยไป
- 5) รู้จักการใช้พลังงานอย่างเหมาะสม ประหยัดการใช้พลังงาน
- 6) การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตอุปกรณ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก

3.1.2) ความมีเหตุผล

- 1) บริษัท จะหมุนเวียนพนักงานให้สามารถปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานได้ทุกส่วนของโรงงาน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับพนักงาน รู้จักงานได้ทั้งบริษัท
- 2) บริษัททำเป็นต้นแบบ เห็นผลผลิต เกิดการเรียนรู้ จากที่ซื้อผักเป็นประจำ ก็หันกลับมาปลูกผักทานเอง
- 3) ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ เช่น เครื่อง Hook, เข็มดิ่ง Wire, ปากกาหนีบงาน, ไขมีดคัตเตอร์ เป็นต้น

- 4) การดูแลพนักงาน เน้นการพึ่งพาช่วยเหลือกันทั้งในการทำงานและทางเศรษฐกิจ
- 5) ผู้บริหารบริษัทให้ความสำคัญกับพนักงาน จะมองพนักงานเป็นทั้งลูก เป็นทั้งน้อง
- 6) บริษัทจะมีการปรับพื้นที่ตามฤดูกาล เพื่อความสะดวก เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการเลี้ยงกบ การทำนา จะมีการดำเนินการช่วงฤดูฝน
- 7) ส่งเสริมการใช้วัสดุ อุปกรณ์การผลิตให้คุ้มค่า เช่นโรลเลอร์ (Roller) ไล่ไวร์(Wire) เมื่อนำไวร์มาใช้หมดแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก อาทิ ใช้เป็นรางตั้งไวร์ ใช้เป็นม้านั่งเด็ก
- 8) บริหารจัดการด้านการจ้างงานให้เหมาะสมกับงาน โดยใช้แรงงานคนเป็นหลัก

3.1.3) การมีภูมิคุ้มกัน

- 1) การสร้างอาชีพให้กับพนักงาน เพื่อการพึ่งตนเองให้ได้ บนฐานความรู้วิถีชีวิตของพนักงาน คือการเกษตร
- 2) พนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกกิจกรรม โดยหมุนเวียนสลับกันไป พนักงานสามารถปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานได้ทุกส่วนของโรงงาน
- 3) การวางแผนการผลิตโดยมีนโยบาย คุณภาพ คือคุณภาพดี ส่งมอบตรงเวลา พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า เป็นการควบคุมคุณภาพและบริหารความเสี่ยงที่ดี
- 4) ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย เช่นเข็มดิ่ง Wire การลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ

3.2 เงื่อนไข

3.2.1 ความรู้

- 1) พัฒนาบริหารจัดการในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อขยายผล การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต
- 2) การพัฒนาความรู้ของพนักงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน การสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อมูลการเรียนรู้กับภาครัฐและเอกชน

3) จัดเสียงตามสายภายในบริษัท และจัดรายการวิทยุเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสถานีวิทยุ FM.91.25 MHz และวิทยุชุมชนคนดอนหวาน เพื่อรับข่าวสารก้าวทันต่อสถานการณ์โลก ให้ความรู้ต่างๆ

4) เป็นศูนย์และเครือข่ายการเรียนรู้ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม สนับสนุนให้พนักงาน คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสศึกษาต่อด้านวิชาชีพในระดับที่สูงขึ้น

5) เป็นแหล่งศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ให้ชุมชน ได้เปิดรับนิสิต นักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน จัดพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้

3.2.2) คุณธรรม

1) จัดสวัสดิการที่ดีให้แก่พนักงาน อาทิ จัดรถรับส่งพนักงาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง บริการหอพักฟรี สำหรับพนักงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างถิ่น หรือมีที่พักอยู่ไกลจากบริษัท

2) จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือคนพิการ และให้โอกาสคนพิการเข้าทำงาน

3) ส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านเสียงตามสาย โดยใช้ข่าวสารสถานการณ์ต่างๆ เป็นสื่อ เพื่อให้เล็งเห็นประโยชน์และผลเสียในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) จัดตั้งกองทุนเงินออมๆ วันละ 1 บาท โดยพนักงานทุกคนจะออมเงินวันละ 1 บาท เพื่อเป็นกองทุนไว้ช่วยเหลือพนักงานที่มีปัญหาสภาพคล่องจึงอาจมีความจำเป็นต้องใช้เงิน

5) ส่งเสริมอาชีพและจัดพื้นที่ในบริษัทให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้พนักงานอยู่ดีมีสุข สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างมั่นคงและมีจิตสำนึกที่ดีในการดำรงชีพ

6) การผลิตวางรากฐานความมั่นคงทางครอบครัว พ่อแม่ลูกทำงานร่วมกัน

7) จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงาน โดยจัดสวนหย่อม และมีทัศนียภาพที่เหมาะสมแก่การทำงาน

8) ส่งเสริมโรงงานเป็นโรงงานปลอดภัยแบบมุ่ง ห้ามสูบบุหรี่หรือดื่มสุราในโรงงาน

4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน

คุณสมพงษ์กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ ตั้งแต่บริษัทเล็กๆจนถึงบริษัทขนาดใหญ่ ประชาชนทุกระดับ เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจมีความชัดเจนในการสร้างสังคมสู่ความยั่งยืน การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถดำเนินการได้สัมฤทธิ์ผล สู่ความยั่งยืน สมดุลของสังคมได้ มีปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ดังนี้

4.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร

1) ความศรัทธาในแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เชื่อมั่นหลักแนวคิด หลักการปฏิบัติ เป็นพลังในการนำความรู้ที่ได้ไปสู่การประยุกต์ปฏิบัติ ได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการพิสูจน์แนวคิดที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ดังคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าจงอย่าเชื่อโดยไม่ได้พิสูจน์หรือปฏิบัติด้วยตัวเอง

2) ผู้บริหารองค์กร ต้องเป็นผู้นำที่ดีในการนำองค์กร เป็นผู้ที่ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพนักงาน มีความอดทน กล้าคิด กล้าทำ มีความเสียสละ

3) การมีส่วนร่วมของพนักงาน ทำให้พนักงานได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดให้กับพนักงาน มีความภาคภูมิใจจากการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

4) สถานที่ตั้ง มีทรัพยากรที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านการเกษตรกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของพนักงาน

5) พนักงานมีความสามารถ ศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ

4.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร

1) ความเป็นผู้ประกอบการที่มีความตระหนักในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมต่อพนักงาน ชุมชนและสังคม หากนักธุรกิจขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมหรือการประกอบการที่ดี ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม

2) การมีต้นแบบที่ดีในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้เป็นเพียงการทำกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม แต่เป็นการนำไปประยุกต์ใช้เข้าไปในหัวใจ เป็นวิถีการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง จึงจะเป็นต้นแบบที่ดีได้ จะเห็นได้จาก

การที่บริษัทได้มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น มีแนวความคิดคือการทำเป็นแบบอย่าง ให้ได้เป็นผลผลิตออกมาทำให้พนักงานเห็นผลผลิตเป็นรูปธรรม เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์ รวมทั้งการฝึกอบรมภายในบริษัทที่ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของพนักงาน พนักงานมีความต้องการ มีแรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ

3) ทูทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นวัด วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมที่ดิงามของไทย ต้องมีการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงรักษา ส่งต่อไปยังรุ่นต่อไปและสร้างเสริมให้คนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทูทางสังคม

4) การสนับสนุนของภาครัฐในการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยจัดการการศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เป็นการปลูกฝังความคิด ค่านิยมในการดำรงชีวิตบนฐานการประพฤติปฏิบัติชอบ

ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ชุมชนบ้านดอนหวาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ต.ดอนหวาน อ.เมือง จ.มหาสารคาม เป็นชุมชนที่บริษัทตั้งอยู่ จึงมีความใกล้ชิดกับบริษัทมาก อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดอนหวาน ตำบลดอนหวานแยกจากตำบลโคกก่อ อำเภอเมืองฯ จังหวัดมหาสารคามเมื่อปี พ.ศ.2486 อยู่ห่างจากอำเภอเมืองมหาสารคาม ประมาณ 20 กิโลเมตรตามถนนสาย มหาสารคาม-วาปีปทุม มีสภาพภูมิประเทศที่ลุ่มสลับที่ดอน บางพื้นที่เป็นที่ราบสูง สภาพภูมิอากาศที่เป็นแบบเขตร้อนและกึ่งร้อนมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน สภาพของพื้นดินเป็นดินร่วนปนทราย มีทรัพยากรป่าไม้ชนิดป่าเต็งรัง เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเช่น ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ อาศัยน้ำจากธรรมชาติทำการเกษตร มีอาชีพหลักคือทำนา อาชีพเสริมคือ รับจ้าง ค้าขาย มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 150 หลังคาเรือน

ในชุมชนมีสถานศึกษาคือ โรงเรียนบ้านดอนหวานหัวหนอง ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2465 โดยอาศัยวัดบ้านหัวหนองเป็นสถานที่เรียน พ.ศ. 2482 ทางราชการได้อนุมัติเงินจำนวนหนึ่งเพื่อปลูกสร้างอาคารหลังใหม่เป็นเอกเทศแยกออกมาจากวัดบ้านหัวหนอง พ.ศ.2486 ทางราชการได้อนุญาตให้ตั้งชื่อโรงเรียนใหม่ชื่อว่าโรงเรียนบ้านดอนหวาน (ครูศิริราชวิทยวิทยา) พ.ศ.2513 นี้เองจากอาคารเก่าชำรุดได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ขนาด 1 ห้องเรียน และได้เปิดชั้น

ประถมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2532 เปิดสอนระดับอนุบาล พ.ศ. 2535 ได้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา พ.ศ. 2545 เป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริการด้านสาธารณสุข ชุมชนบ้านดอนหว่าน มีสถานอนามัยตำบลดอนหว่านในการให้บริการประชาชนด้านสุขภาพจำนวน 1 แห่ง

แผนภาพที่ 19 บริเวณที่ตั้งชุมชนบ้านดอนหว่าน

ที่มา : Google Earth (Google Earth,2011:online)

2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

จากปณิธานของผู้ก่อตั้งที่ได้นำโรงงานการผลิตเข้าสู่พื้นที่บ้านเกิด ที่มีแนวคิดปณิธานในการดำเนินธุรกิจตั้งแต่เริ่มแรกของการก่อตั้งในการดำเนินธุรกิจ คือ การเชื่อมโยง "ภาคการเกษตร กรรม และอุตสาหกรรม เดินเคียงคู่ไปด้วยกัน" นั่นคือการนำโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งในภาคเกษตรกรรม ที่ผู้บริหารต้องมีการคิด วิเคราะห์บนความเสี่ยงในการบริหารธุรกิจ แต่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ กล้าเสี่ยงของผู้ก่อตั้ง ที่มีความต้องการสร้างความเจริญ สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคง พัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น เพราะบริษัท มองว่าปัญหาของชุมชนก็คือปัญหาของบริษัทด้วยเช่นกัน จากพื้นฐานการดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่เป็นสังคม

เกษตรกรรม การใช้ชีวิตที่มุ่งเข้าสู่เมือง ทำให้ชุมชนเหลือแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ จึงต้องการดึงแรงงานที่เข้ามาเมือง กลับมาทำงานและอยู่ในชุมชน บริษัทมองเห็นศักยภาพของคนในชุมชน ที่เป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นคนที่มีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อกัน พึ่งพากัน มีแรงงานหมุนเวียนตลอดเวลา มีภูมิประเทศที่ลุ่มสลับที่ดอน บางพื้นที่เป็นที่ราบสูง พื้นดินเป็นดินร่วนปนทราย ทำการเกษตรได้ไม่ดีนัก มีค่าแรงงานที่เหมาะสม ชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมมากมายที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความเป็นพื้นที่การเกษตร ถึงแม้จะมีสภาพที่แห้งแล้งบางส่วน แต่ก็สามารถแก้ไขได้ เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งในชุมชนมีผู้นำภูมิปัญญาที่เป็นผู้นำในการทำเกษตรอินทรีย์ ดำรงชีวิตตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ คุณลุงเสน หอมดวง เป็นบุคคลตัวอย่าง ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ดีกับบริษัท คุณลุงเสนเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการร่วมส่งเสริมหรือพัฒนาคนในชุมชน รวมทั้งในชุมชนมีวัดบุปผารามอยู่ตรงข้ามกับบริษัทเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่บริษัทให้การสนับสนุนการปฏิบัติธรรมแก่พนักงาน คนในชุมชน และทั่วไป เข้าร่วมปฏิบัติธรรมที่มีการดำเนินการเป็นกิจกรรมต่อเนื่องประมาณเดือนมีนาคมทุกๆปี บริษัทจึงมีความมุ่งมั่นที่ขยายผลแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชน สังคมความมีชื่อเสียงของบริษัท รางวัลต่างๆที่บริษัทได้รับ บริษัทให้การสนับสนุนชุมชน ชุมชนให้การยอมรับมากยิ่งขึ้นในการดำเนินธุรกิจของบริษัท

การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการสู่ชุมชน บริษัทเห็นประโยชน์ของกิจกรรมต่างๆที่ทำ จึงได้นำกิจกรรมหลายๆอย่าง การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างคุณค่าให้กับสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน เสมือนเป็นการยิงนกตัวเดียวแล้วได้สองตัว เป็นการประหยัดและขยายผลความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริษัท มีโครงการสู่ชุมชน ดังนี้

โครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมายในการเป็นต้นแบบบริหารจัดการในพื้นที่ เพื่อขยายผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อวันหนึ่งบริษัทจำเป็นต้องปิดตัวไปแต่ทุกคนยังต้องมีชีวิตต่อไปนั่นคือการพัฒนาต้องพัฒนาบนฐานความรู้ที่สามารถดำรงชีวิตที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริง คือการสร้างอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองให้ได้

บริษัทจัดสรรพื้นที่ในบริษัท ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ปัจจุบันบริษัท มีพื้นที่ประมาณ 50 ไร่ มีการจัดการพื้นที่เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้แก่พนักงาน โดยมีการแบ่งสัดส่วนเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ แบ่งเป็นพื้นที่โรงงานประมาณ 1 ไร่ พื้นที่สวนประมาณ 5 ไร่ พื้นที่ป่าธรรมชาติประมาณ 1 ไร่ พื้นที่สวนไผ่ประมาณ 13 ไร่ ส่วนที่เหลือจะเป็นพื้นที่บ่อน้ำ 4 บ่อ

แปลงสาธิตการทำนา 4 แปลง แปลงสาธิตการปลูกมันสำปะหลัง 4 แปลง และกิจกรรมมากมายที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพ เช่นโรงเรียนเลี้ยงหมู บ่อเลี้ยงกบ โรงเรียนเลี้ยงไก่ โรงเรียนเลี้ยงเป็ด โรงเรียนข้าว โรงเผาถ่าน ที่ผลิตน้ำส้มควันไม้ บ่อผลิตแก๊สชีวภาพ การปลูกพืชเศรษฐกิจ อาทิ แก้วมังกร, ข้าวโพดหวาน, ข้าว, ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม, ฝ้ายเหลือง, การเพาะเห็ดฟาง และการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษต่างๆ พื้นที่ปลูกผักสวนครัว จะทำทั่วทั้งพื้นที่กิจกรรมต่างๆที่บริษัทดำเนินการได้ขยายผลเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชน หน่วยงานภายนอกที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพ บริษัทใช้ชื่อว่าโครงการศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน(บุญบารมีฟาร์ม) ประกอบด้วย ฟาร์มวัวเนื้อ ฟาร์มเลี้ยงสุกร การเลี้ยงปลาในบ่อดิน โรงเรียนเลี้ยงหมู บ่อเลี้ยงกบ โรงเรียนเลี้ยงไก่ โรงเรียนเลี้ยงเป็ด สวนแก้วมังกร สวนผักปลอดสารพิษ แปลงสาธิตการปลูกหม่อน แปลงสาธิตการขยายพันธุ์เห็ดภู่งานสีม่วง แปลงทดลองการปลูกยูคาลิปตัส บริษัทมีแนวคิดต้องปลูกของที่กินได้ ได้กินของที่ปลูก ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมี ปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์ นำไปใช้ต่อได้เป็นการพึ่งพาตนเองในขั้นแรกก่อน เมื่อผลผลิตที่ได้มีพอใช้ ก็สามารถนำไปให้ นำไปช่วยเหลือไปยังผู้อื่นต่อไป ถ้ามีมากเกินพอใช้ก็สามารถนำไปขายได้

โครงการกีฬาภายในและภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง สานสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกปี

โครงการถวายเทียนพรรษาให้กับวัดในชุมชนใกล้เคียงอย่างต่อเนื่องทุกปี

โครงการมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนเรียนดีแต่ยากจน ให้กับโรงเรียนดอนหวานหัวหนอง

ทั้งนี้โครงการด้านการเกษตร บริษัทจะมีการปรับพื้นที่ตามฤดูกาล เพื่อความเหมาะสม สะดวกในการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการเลี้ยงกบ การทำนา การเลี้ยงปลา จะมีการดำเนินการช่วงฤดูฝน

บริษัท ดำเนินการกิจกรรมโครงการ โดยการทำเป็นแบบอย่างที่ต้องอาศัยการปฏิบัติด้วยตัวเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวเองที่ต้องการปรับเปลี่ยน พัฒนาตัวเองเพราะการพึ่งพุด ฝักอบรมยังไม่เพียงพอ การเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเรียนรู้และเข้าใจ โดยผ่านการปฏิบัติ และสามารถเห็นผลผลิตที่จับต้องได้ เป็นรูปธรรม นั่นคือความสำเร็จที่แท้จริง บริษัท มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับชุมชน อยู่ด้วยกันเหมือนญาติพี่น้องกัน ต่างพึ่งพาอาศัยกัน เป็นครอบครัวเดียวกัน จากตัวอย่างความสำเร็จที่บริษัทให้ต้นแบบแก่คนในชุมชน กับผู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ แล้วประสบความสำเร็จ เช่นคุณสมบุญ ไซยเหมือน เป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่า

ความรู้ไปประยุกต์ใช้จนสามารถเลิกใช้สารเคมีในการทำงานได้สำเร็จ หันมาใช้วิถีเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบ การติดตามผลการดำเนินงานโดยการสังเกต การพูดคุย ดูการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต การทำบัญชีครัวเรือน การรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ต้องการลดการใช้สารเคมีในการทำงานเกษตร มีหน่วยงานทรัพยากรบุคคลเป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบ

3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บริษัทได้เข้ามาตั้งโรงงานในปี พ.ศ. 2539 ชุมชนได้เห็นการเจริญเติบโตของบริษัท เห็นการดำเนินธุรกิจที่บริหารโดยคุณสมพงษ์ พวงเวียงได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนด้วยการทำความเข้าใจ และสร้างงานให้กับชุมชน เพราะจากเดิมภายในชุมชนเป็นชุมชนที่ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม เป็นสังคมเกษตรกรรม ชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลัก เมื่อหมดฤดูทำนา คนในชุมชนก็จะว่างงานแต่เมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามา ก็ก่อให้เกิดการจ้างงานในช่วงที่ว่างงาน ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ มีอาชีพ สร้างความอยู่ดีกินดี และผู้ก่อตั้งบริษัทเป็นคนที่มีพื้นเพเป็นคนอีสาน เป็นคนที่มีความเข้าใจคนในชุมชน ชาวบ้านเรียกคุณสมพงษ์ พวงเวียงว่าอาจารย์ การดำเนินธุรกิจนี้จะต้องดำเนินการที่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างผลกระทบด้านสุขภาพให้กับชุมชน และที่สำคัญคือการทำที่บริษัทได้ดำเนินธุรกิจที่มีเป้าหมาย สร้างรายได้ สร้างคน สร้างความมั่นคงในท้องถิ่น รวมทั้งการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม จะต้องเดินเคียงคู่กัน รางวัลต่างๆที่บริษัทได้รับ เป็นเครื่องยืนยันที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน สังคม บริษัทจึงได้มีการขยายผลแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชนและสังคมต่อไป

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมได้กล่าวถึงบริษัทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น การเข้ามาในชุมชนของบริษัทก็เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา การที่ชาวบ้านเข้าเมืองเพื่อไปหางานทำ บริษัท ต้องการแก้ไขปัญหาของคนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะปัญหาการละทิ้งบ้านเพื่อเข้าเมือง ปัญหาการทำเกษตรที่ต้องใช้เงินลงทุนมาก ได้พัฒนาบริษัท ตัวพนักงาน และทำเป็นตัวอย่างให้เห็น คุณสมพงษ์ ผู้บริหารของบริษัทมองการณ์ไกล จึงต้องการหาทางแก้ไขการดำรงชีวิตของชาวบ้าน โดยจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทเปิดศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมายเพื่อการเป็นต้นแบบบริหารจัดการในพื้นที่ เพื่อขยายผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ บริษัทมีบทบาทในการเป็นผู้นำดำเนินกิจกรรมต่างๆมากมาย อาทิ การปฏิบัติธรรม ร่วมเป็นเจ้าภาพงานบุญ ประเพณีของ

ชาวบ้านและชุมชน ประเพณีสงกรานต์ วันเข้าพรรษา รวมทั้งการฝึกอบรม การให้ความรู้ที่จำเป็น ในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น เช่นการปลูกไม้ การปลูกมันสัมปะหลัง การเลี้ยงกบ การทำเกษตร อินทรีย์ เป็นต้น นำไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี การ ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างเป็นแรงจูงใจในการนำไปปฏิบัติ เพราะได้เห็นประโยชน์ได้เห็นคุณค่าจึง ต้องการทำตามแบบอย่าง ตามแบบผู้นำ เมื่อเห็นอาจารย์ทำได้ ชุมชนที่มีความพร้อมในพื้นที่ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ชุมชน

“ผมคนที่รู้จักบริษัท รู้จักอาจารย์สมพงษ์มานานแล้ว เห็นการ เติบโตของโรงงานมาโดยตลอด อาจารย์เขาทำเกษตรอินทรีย์มาตั้งนานแล้ว ปลูก ข้าว ปลูกมัน ปลูกต้นไม้ พืชผักสวนครัว แต่เราก็ยังทำแบบเดิมๆอยู่ ใช้สารเคมี ปุ๋ยเยอะมาก ทำนา ต้องซื้อยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง ไหนจะปุ๋ยเคมี ใช้เงินเยอะ แต่ก็ทำ ทำไปได้กำไรแทบไม่คุ้มทุน บางปีก็ขาดทุน ผมก็รู้หน้าที่อาจารย์ทำอยู่และ ทำสำเร็จแต่จะทำตามก็จะมีคนไม่เห็นด้วย ก็ยังไม่ตัดสินใจ จนเมื่อสี่ห้าปีที่ ตัดสินใจมาทำเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบ ก็ทำได้สำเร็จแต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่ค่อยดี นักในปีแรกๆ แต่ต่อมาก็ดีขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีเงินเก็บมากขึ้น และสุขภาพดีด้วย และยิ่งเดี๋ยวนี้คนก็หันมาสนใจกันมากขึ้น จากตัวอย่างที่อาจารย์ทำ ผมทำ ก็มี คนสนใจมาถาม มาคุย ก็ไปเริ่มทำบ้าง ผมว่ามันดีขึ้นเรื่อยๆ ได้คิดได้ มีแนวร่วมมาก ขึ้นเรื่อย เพราะการเป็นอยู่ของเรามันก็เป็นตัวอย่างที่จะทำให้คนเขามองได้ เหมือนกัน”

(สมบูรณ์ ไชยเหมือน ,สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2553)

การเรียนรู้ของชุมชนดอนหวาน ผลผลิตที่เกิดขึ้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ ความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่เกิดขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้นำมาประยุกต์ใช้จนเป็นวิถีชีวิต เรียนรู้จากปัญหาในการดำรงชีพ หรือไม่ใช่ปัญหา แต่อะไรที่ดีกว่า เหมาะสมในสภาพความเป็นอยู่ หากทางแก้ไขปัญหา จากการเดินตามแบบหรือ ผู้นำ ชุมชนดอนหวาน ชุมชนมีผู้นำภูมิปัญญาคือ คุณลุงเสน หอมดวง อายุ 70 ปี เป็นบุคคล ตัวอย่าง ที่เป็นผู้ดำเนินการทำเกษตรอินทรีย์ ดำรงชีวิตตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ดีกับคุณสมพงษ์และบริษัท การได้เข้าร่วมกิจกรรมกับบริษัท รวมทั้ง เข้า ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เมื่อได้รับความรู้นำไปทดลองปฏิบัติ ทดลองทำดู ว่าพบปัญหาอุปสรรคใน

การดำเนินการอะไรหรือไม่ ลุงสมบุญในวงแรกที่ทำเกษตรอินทรีย์จะเจอปัญหาแมลงและโรคที่รบกวนพืชที่ปลูก นำปัญหาไปพูดคุยกับคุณสมพงษ์หรือชาวบ้านผู้รู้ในชุมชนเพื่อหาทางแก้ไข ปัญหา เมื่อดำเนินการได้สำเร็จ สร้างความภาคภูมิใจแล้วบูรณาการเข้าสู่การดำรงชีวิต

4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน สรุปได้ดังนี้

ความพอประมาณ

1) ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารเคมี เพื่อลดการใช้จ่ายในการซื้อพืชผักสวนครัว สุขภาพร่างกายแข็งแรง

2) การประหยัดงบประมาณในการทำเกษตร การทำปุ๋ยเอง ทำให้ลดต้นทุนในการทำเกษตรได้สูงมาก

ความมีเหตุมีผล

1) คนในชุมชนได้ทำงานใกล้บ้านเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคงในชุมชน

2) การอยู่ร่วมกันกับชุมชนเสมือนครอบครัวเดียวกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

3) เสริมสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความเป็นอยู่ของชุมชน

ความมีภูมิคุ้มกัน

1) การสร้างอาชีพให้กับชุมชน เพื่อให้มีอาชีพการพึ่งพาตนเองให้ได้

2) ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำงานร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

3) ผู้นำชุมชน เป็นต้นแบบที่ดีในการสร้างแรงบันดาลใจให้คนในชุมชนเดินตามแนวทางการดำเนินชีวิตที่พอเพียง

ความรู้

1) ชุมชนคนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การทำเกษตรกรรมเกษตรอินทรีย์ต่างๆ เช่น การปลูกพืชปลอดสารพิษ การเลี้ยงกบ การปลูกไผ่ เป็นต้น

2) เป็นต้นแบบ แหล่งศึกษาดูงาน ในการขยายผลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชนและสังคม

คุณธรรม

- 1) การปฏิบัติธรรม กิจกรรมปฏิบัติธรรม เป็นประจำทุกปีจัดขึ้นช่วงก่อนวันมาฆบูชา สร้างชุมชนเข้มแข็ง อยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันอย่างเอื้ออาทร อยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกัน
- 2) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จะจัดช่วงประเพณีสงกรานต์ เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ให้มีความรัก ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
- 3) ส่งเสริมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีรดน้ำดำหัว งานบุญอีสาน ประเพณีถวายเทียนเข้าพรรษาให้กับวัดในชุมชนใกล้เคียงอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ประกอบด้วย

5.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

- 1) พื้นฐานชุมชนที่มีความเหมาะสม มีความต้องการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต คือการทำเกษตร
- 2) ความพร้อมด้านแรงงาน ที่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับบริษัท ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่บริษัทได้ดำเนินการ เป็นการสร้างเสริมการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง
- 4) ผู้นำชุมชน ให้ความร่วมมือ เป็นเครือข่ายความร่วมมือกับบริษัท มีองค์ความรู้ทั้งด้านการเกษตร การดำเนินชีวิตในวิถีพอเพียง สามารถจูงใจคนในชุมชนให้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน
- 5) ทูตทางสังคม โดยเฉพาะประเพณีวัฒนธรรมสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

5.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

- 1) วิถีจิตเศรษฐกิจ ที่ปัจจุบันมีความผันผวนอยู่เสมอ ชุมชนเมื่อได้ประสบกับปัญหา จึงเกิดการเรียนรู้ที่จะหาทางแก้ไขปัญหาในการดำรงชีพ

2) ความเป็นผู้ประกอบการที่ดีมีคุณธรรม มีความตระหนักในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมต่อพนักงาน ชุมชนและสังคม หากนักธุรกิจขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมหรือการประกอบการที่ดี ย่อมส่งผลโดยรวมต่อสังคม

3) ชุมชนต้นแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์เป็นแรงบันดาลใจ แรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ เป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิถีชีวิตสู่การดำรงชีวิตที่สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

4) เครือข่ายความร่วมมือ เป็นการขยายผลขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมทุกระดับ สร้างความร่วมมือกับ ผู้นำชุมชน ผู้นำที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อความมั่นคงแข็งแรงในการพัฒนา

5) การสนับสนุนจากภาครัฐ ผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะปัจจุบันในด้านการสื่อสารผ่านช่องทางโทรทัศน์ วิทยุ โฆษณา หนังสือพิมพ์ เป็นต้นกระตุ้นให้คนในชุมชนได้ให้ความสนใจและเรียนรู้นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

ตารางที่ 4 แสดงการดำเนินงานของบริษัท โสภณาสเต็นจิเนียริง (2005) จำกัด ก่อนและหลังการ
น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
<p>เป็นบริษัท ผลิตและจำหน่ายสินค้า ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้กับ บริษัท เดลต้าอิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศ ไทย) จำกัด มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้ แรงงานต่างจังหวัดสามารถสร้างรายได้ ไม่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อมา ประกอบอาชีพที่อื่น มีความพยายามที่ จะผสมผสานเชื่อมโยงแนวคิด เกษตรกรรมกับอุตสาหกรรมเข้าด้วยกัน มียุทธศาสตร์ที่ต้องการจะพัฒนาให้ องค์กรมีระบบการบริหารจัดการงานที่มี คุณภาพ มุ่งสู่มาตรฐานสากล ยังไม่มี การจุดประกายแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างเป็นทางการ</p>	<p>ประหยัดต้นทุนการผลิตด้วยการสร้างเครื่องมือ ลดการ พึ่งพิงวัตถุดิบต่างประเทศ โดยนำภูมิปัญญาไทยมา ประยุกต์ใช้ โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น เข็มดิ่ง Wire ทำมาจากไม้ไผ่ ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทุกวันนี้ สามารถประยุกต์ใช้เป็นอุปกรณ์การดัดต่อพ่วงกับเครื่อง Hook โดยไม่ต้องใช้เข็มจากต่างประเทศ สามารถลด ค่าใช้จ่ายมากกว่า 5 แสนบาทต่อปี และล่าสุดมีการใช้ วัตถุดิบในท้องถิ่น 70 % และวัตถุดิบจากต่างประเทศ 30 % มีการวางแผนการลงทุน ไม่เพิ่มภาระเงินกู้ การ เติบโตค่อยเป็นค่อยไป การรับผลิตจะดูกำลังการผลิต และความพร้อมของพนักงาน และจากการเป็นบริษัท รับจ้างผลิต ต้องทำความเข้าใจวงจรธุรกิจ บริษัทต้อง สร้างภูมิคุ้มกันให้มากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยง จึงต้องลด ความผิดพลาดในการผลิต บริษัทมีการปรับโครงสร้าง ขององค์กรโดยเพิ่มหน่วยควบคุมคุณภาพตัวสินค้าอีก ครั้ง ก่อนส่งมอบให้ลูกค้า อีกทั้งบริษัทมีการประยุกต์ใช้ วัตถุดิบในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องมีการจัดตั้งศูนย์การ เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ชุมชน มีการขยายผลการดำเนินการสู่ชุมชนและ สังคม</p>

แผนภาพที่ 20 เหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง (2005) จำกัด จังหวัดมหาสารคาม

จากพื้นฐานของบริษัทที่มีการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาตั้งแต่เริ่มตั้งที่ทำการที่บ้านโคกไร่มีกิจกรรมเริ่มต้น การทำการเกษตรอินทรีย์

บริษัทเริ่มจากการทำเกษตรอินทรีย์ก่อนเพราะเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของพนักงาน ประหยัดต้นทุนการผลิตด้วยการสร้างเครื่องมือ ลดการพึ่งพิงวัตถุดิบต่างประเทศ โดยนำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น เข็มดิ่ง Wire ทำมาจากไม้ไผ่ ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทุกวันนี้สามารถประยุกต์ใช้เป็นอุปกรณ์การดัดต่อพ่วงกับเครื่อง Hook โดยไม่ต้องใช้เข็มจากต่างประเทศ สามารถลดค่าใช้จ่ายมากกว่า 5 แสนบาทต่อปี และล่าสุดมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น 70 % และวัตถุดิบจากต่างประเทศ 30 %

กรณีศึกษา 4 บริษัท นิธิฟู้ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

1. ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรธุรกิจเอกชน

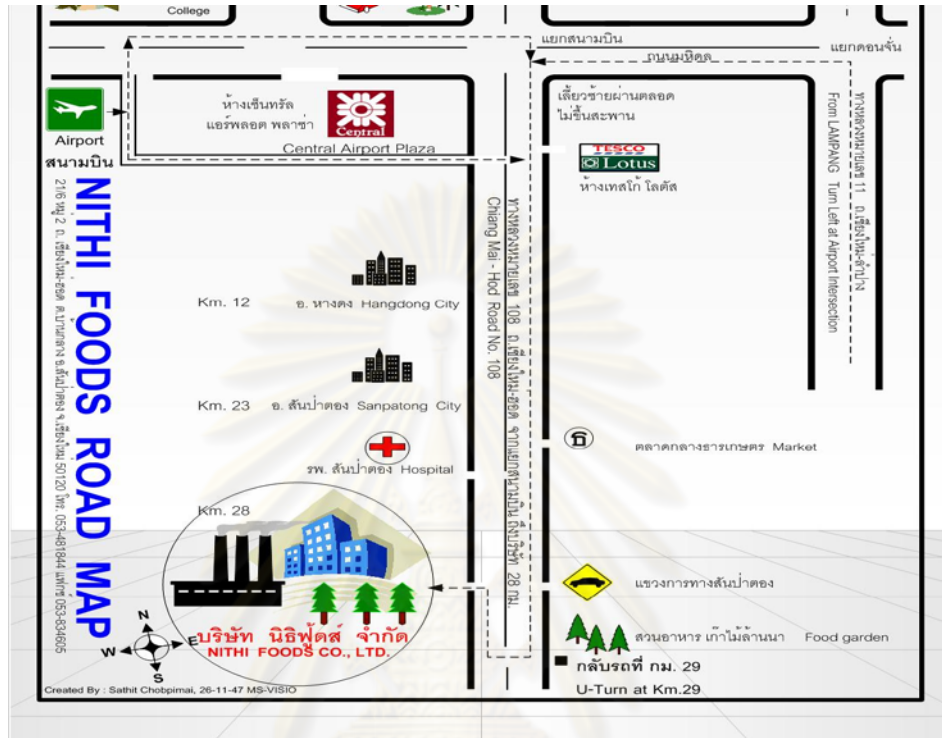
1.1) ประวัติความเป็นมา

บริษัท นิธิฟู้ดส์ จำกัด เป็นบริษัทผู้ผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร โดยมีประสบการณ์กว่า 20 ปี ในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 19 มกราคม 2541 โดย นายกอบชัย ทวีเลิศนิธิ และนายสุรพล ทวีเลิศนิธิ

บริษัท มีการพัฒนาและเติบโต อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ทั้งด้าน ยอดขาย การพัฒนาของพนักงาน ระบบการทำงานที่ดี จากผลสำเร็จที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้ ของพนักงานและผู้บริหารองค์กร รวมทั้งมีการช่วยเหลือสังคม ทั้งด้านการศึกษา งานประเพณี ท้องถิ่น และสาธารณะประโยชน์ นอกจากนี้บริษัทยังใช้กลยุทธ์ด้านการบริการตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค บริษัทได้นำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน และในปี 2550 บริษัทได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดย่อมการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระ เกียรติ " 80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์" โดยสำนักงานและคณะกรรมการพิเศษเพื่อ ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

บริษัท มีสถานที่ตั้งอยู่จังหวัดเชียงใหม่ เลขที่ 21/6 ม.2 ตำบลบ้าน กลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง หมู่บ้านบ้านแท่น บนพื้นที่ โรงงานกว่า 8 ไร่ ห่างจากสนามบินจังหวัดเชียงใหม่ไปยังเส้นทางเชียงใหม่-ฮอด ไปยังอำเภอสันป่า ตอง ประมาณ 30 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจากตัวเมืองเชียงใหม่จะใช้เวลา ประมาณ 15 นาที ก็จะถึงบริษัท รถประจำทางในการเดินทางจะใช้เวลาประมาณ 30 ถึง 40 นาที การเดินทางสะดวก ภายในบริเวณโรงงาน สภาพแวดล้อม มีต้นไม้ สวนหย่อมที่สวยงาม มีลาน จอดรถยนต์ และที่จอดรถมอเตอร์ไซด์ สำหรับพนักงานและผู้เข้ามาใช้บริการ มีโรงอาหารไว้ สำหรับบริการพนักงาน

แผนภาพที่ 21 ที่ตั้งบริษัทนิธิฟู๊ดส์ จำกัด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร, 2553:ออนไลน์)

1.2) การดำเนินธุรกิจ

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ ดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร เป็นธุรกิจขนาดย่อม ด้วยทุนจดทะเบียนรวม 47.5 ล้านบาท มีกรรมการผู้จัดการเป็นผู้บริหารโรงงาน โดยแบ่งโครงสร้างการบริหารเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร ฝ่ายวิจัยพัฒนาและควบคุมคุณภาพ และฝ่ายผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ มีพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ 33 คน ฝ่ายจัดการ 11 คน รวม 44 คน เป็นโรงงานผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ของอบแห้ง ได้แก่ กระเทียมผง พริกป่น พริกไทยขาว และ พริกไทยดำป่น รวมไปถึงจนถึง หอมแดงป่น ขิงผง ใบมะกรูดผง ข่าแผ่น และข่าผง นอกจากนี้ยังมี ผลิตภัณฑ์ของทอด ได้แก่ กระเทียมเจียว ไช้กระเทียม และน้ำมันกระเทียมในน้ำมันถั่วเหลือง ส่วนผลิตภัณฑ์ของสด ได้แก่ กระเทียมบดดองเกลือ กระเทียมสับดองเกลือ กระเทียมดอง ขมิ้นสด เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ จากข้าว ได้แก่ ข้าวท่อนอบแห้ง ข้าวสุกอบแห้ง ข้าวท่อนหอมมะลิคัดพิเศษ โดยสามารถจัดกลุ่มผลิตภัณฑ์ได้ 4 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ผลิตภัณฑ์ของอบแห้ง

ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พริกป่น กระเทียมผง พริกไทยขาวป่น พริกไทยดำป่น หอมแดงป่น ขิงผง ขิงเส้น ผักชีผง ตะไคร้ผง ใบมะกรูดผง ข่าแผ่น และข่าผง

กลุ่มที่ 2 ผลิตภัณฑ์ของทอด

ได้แก่ กระเทียมเจียว ไช้กระเทียม และน้ำมันกระเทียมในน้ำมันถั่วเหลือง

กลุ่มที่ 3 ผลิตภัณฑ์ของสด

ได้แก่ กระเทียมบดดองเกลือ กระเทียมสับดองเกลือ ตะไคร้สด ข่าสด ขมิ้นสด ใบมะกรูด ผีวมะกรูด และกระเทียมดอง

กลุ่มที่ 4 ผลิตภัณฑ์จากข้าว

ได้แก่ ข้าวท่อนอบแห้ง ข้าวสุกอบแห้ง และข้าวท่อนหอมมะลิคัดพิเศษ บริษัท มีกระบวนการผลิตด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้มาตรฐาน ได้มีการปรับปรุงพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพด้วยรูปแบบการจัดการสมัยใหม่ ผลิตและขายสินค้าเพื่อเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร อาทิ น้ำมันกระเทียมเจียวนำไปผลิตเป็นเครื่องปรุงรสในบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปต่างๆ เป็นต้น โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตต้องมีมาตรฐานคุณภาพ ความสะอาด ความปลอดภัยสูง และบริษัท ยังมีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อบุกตลาดสินค้าสำหรับผู้บริโภค โดยสร้างแบรนด์ใหม่ ที่ชื่อ Urban Farm หรือเออร์เบิร์นฟาร์ม เป็นผลิตภัณฑ์ผักรวมอบกึ่งสำเร็จรูป เป็นสินค้าแนวคิดใหม่และเป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลักคือ กลุ่มคนวัยทำงาน โดยมีนโยบาย คือ "บริษัทมุ่งเน้นผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับของลูกค้า โดยเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกหน่วยงาน บริษัท นวัตกรรม ได้รับการรับรองระบบบริหารคุณภาพทั้งในด้านการบริหาร การจัดการและด้านการประกันความปลอดภัยของอาหารจากสถาบัน ต่าง ๆ เช่น มาตรฐาน ISO 9001 มาตรฐาน GMP มาตรฐาน HACCP เป็นต้น รวมทั้งรางวัลสถานที่ทำงานที่น่าอยู่ นำมาทำงานจากกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งได้รับรางวัลเกียรติคุณผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม จากกระทรวงอุตสาหกรรม บริษัท มีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่นคง

รางวัลและผลงานดีเด่นที่บริษัทได้รับ

บริษัท นวัตกรรม จำกัด ผลิตสินค้าหลัก คือ พริกไทยและกระเทียม ประกอบด้วย กระเทียมผง กระเทียมเจียว ไช้กระเทียม น้ำมันกระเทียม และพริกไทยป่น เพื่อ

ยืนยันในเรื่องของคุณภาพและ ความปลอดภัยของอาหาร โรงงานนิธิ푸드ส์ได้พัฒนาระบบการจัดการโรงงานตามมาตรฐาน โรงงานอาหารสากล ส่งผลให้บริษัทได้รับใบรับรองจากสถาบันต่าง ๆ และรางวัลการประกอบการดังนี้

ใบรับรองมาตรฐานอาหาร HALAL เดือน พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2545 สำหรับเครื่องเทศสดอบแห้ง, ทอด, ปั่น

มาตรฐานการบริหารจัดการคุณภาพ ISO 9001: 2000 เดือน พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2545 สำหรับการผลิตและการพัฒนาผักสด เครื่องเทศสด ผักอบแห้ง ข้าว และเครื่องเทศอบแห้ง เครื่องเทศทอดและน้ำมันจากเครื่องเทศ

มาตรฐานความปลอดภัยอาหาร HACCP , GMP เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2545 ด้านชีวภาพ ด้านกายภาพ และด้านเคมี ในกระบวนการผลิตพริก ไทยป่นอบแห้ง กระเทียมเจียว ไช้กระเทียม และ กระเทียมผงอบแห้ง

รางวัลชนะเลิศประเภทธุรกิจขนาดย่อม จากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระเกียรติ " 80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์" ปี 2550 1วันที่ 25 พฤศจิกายน 2550 โดยสำนักงานและคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

รางวัลอุตสาหกรรมดีเด่น ประเภทบริหารจัดการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2551 จากพณฯท่านนายกรัฐมนตรี เดือน มิถุนายน 2551 โดยกระทรวงอุตสาหกรรม

รางวัลธรรมภิบาลดีเด่นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปี 2547 โดยสถาบันปว้ย อิงภาคร่วมกับสมาคมธนาคารไทยและสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รางวัลเหรียญทอง: สถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน ปลอดภัย ไร้มลพิษ มีชีวิตชีวา เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2545 โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และได้รับต่อเนื่องถึงปี 2548 4 ปีซ้อน

รางวัลประกาศเกียรติคุณ สถานประกอบการที่ไม่มีการประสบอันตรายถึงขั้นหยุดงานตามโครงการรณรงค์ลดสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์ เดือน สิงหาคม 2551 จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน บริษัทยังได้รับเกียรติจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อยกระดับความสามารถการแข่งขัน (MDICP) โดย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมนำเสนอบริษัท เป็น Best Practice Case เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เป็นบริษัทตัวอย่าง

1.3) มูลเหตุของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าการบริหารงานของบริษัทมุ่งสร้าง ความพึงพอใจให้กับลูกค้า ผู้บริโภค ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า มีวิถีการปฏิบัติงานขององค์กรที่ สอดคล้องกับแนวความคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแต่เริ่มต้น ยึดคุณธรรมในการเป็น ผู้ประกอบการที่ดี อีกทั้งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักการที่ดีที่ควรได้รับการส่งเสริมให้ตัว องค์กร พนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสนใจของผู้บริหารที่มาแต่เดิมในเรื่องเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่เมื่อมีการพัฒนาองค์กรมีการนำระบบมาตรฐานการบริหารการจัดการคุณภาพ ISO 9001: 2000 บริษัทได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เป็นความตั้งใจของบริษัท ที่ศรัทธาในหลักปฏิบัติ ทำให้เรามีเหตุมีผล รู้จักพอประมาณ นำมาเป็นภูมิคุ้มกันเรื่องความเสี่ยง ในธุรกิจได้เป็นอย่างดี รวมถึงความมีจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรมในการประกอบธุรกิจ เราจึง จะสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน เพราะเชื่อมั่นการบริหารธุรกิจต้องอยู่บนฐานของการทำดีมีคุณธรรม

2. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ

เอกชน

2.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการ เชิงกลยุทธ์

2.1.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด เป็นบริษัทผู้ผลิตสินค้าเครื่องเทศและ สินค้าเกษตรแปรรูป พืชผักอบแห้ง เช่น กระเทียมผง พริกไทยป่น กระเทียมเจียว น้ำมันเจียวหอม หอมแดงเจียว ไบหอมอบแห้ง กะหล่ำปลีเกล็ด ข้าวโพดอบแห้ง เป็นต้น โดยกลุ่มลูกค้าหลักคือ กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป อาหารกึ่งสำเร็จรูป รวมถึงเครื่องปรุงรส รายใหญ่ในประเทศ และ กำลังดำเนินงานขยายการจำหน่ายส่งออกไปยังต่างประเทศต่อไปในอนาคต ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2541 เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมอาหารที่เพิ่มมากขึ้น โดยมี ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร ในปี พ.ศ. 2541 ประเทศไทยได้รับ ผลกระทบจากประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ช่วงนั้นอาจเป็นช่วงวิกฤติของใครหลายคน แต่กลับเป็นจังหวะที่เหมาะสมของบริษัท เพราะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ผู้คนเริ่มประหยัด ลดการ รับประทานอาหารนอกบ้าน แล้วหันกลับมาบริโภคอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น เครื่องเทศเครื่องปรุงรส

หลักของอาหารสำเร็จรูปจึงเริ่มเป็นที่นิยม รวมทั้งคุณกอบชัย อยู่ในวงการสินค้าเกษตรมาเป็นเวลานาน ส่วนคุณสุรพลมีประสบการณ์ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารมากกว่า 20 ปี มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารเป็นอย่างดี จึงตัดสินใจมาตั้งโรงงานขนาดเล็กขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นแหล่งของวัตถุดิบทางการเกษตรที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต มีความหลากหลายและได้เปรียบด้านต้นทุนค่าแรงที่ค่อนข้างต่ำ รวมทั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ แรงงานบริเวณจังหวัดใกล้เคียง สถานที่ตั้งโรงงานอยู่ไม่ไกลจากสนามบิน และสถานีรถไฟของจังหวัดเชียงใหม่ใช้เวลาไม่นานนัก เดินทางสะดวก โรงงานอยู่ห่างจากสนามบินนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่เพียงใช้เวลาเพียง 20 นาที มาทางอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้การกระจายสินค้าเป็นไปได้เป็นอย่างดี

ความเป็นบริษัทผู้ผลิตสินค้าเครื่องเทศและสินค้าเกษตรแปรรูปพืชผักอบแห้ง เป็นสินค้าเกษตรธรรมชาติๆ จึงจำเป็นต้องสร้างความแตกต่างให้สามารถแข่งขัน และช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดได้ การสร้างผลิตภัณฑ์ จึงต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้า และด้วยความ เป็นเรื่องอาหาร ความสะอาด ความปลอดภัยของสินค้าที่ผลิต มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ในการสร้างผลิตภัณฑ์ของบริษัทอย่างมีคุณภาพ บริษัทจึงมีการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ทันสมัยอยู่เสมอ และให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพ มาตรฐานการผลิต มีฝ่ายวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้ามาตลอด บริษัทจึงได้รับการรับรองระบบบริหารคุณภาพทั้งในด้านการบริหาร การจัดการและด้านการประกันความปลอดภัยของอาหารจากสถาบัน ต่าง ๆ อาทิ ISO 9001 , GMP , HACCP สามารถผลิตเครื่องเทศคุณภาพสูง กลิ่นและรสชาติดี ในระดับราคาที่ถูกค่าพึงพอใจ มีกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มีสินค้าให้เลือกบริโภคหลายรูปแบบ หลายประเภท เพื่อบุกตลาดสินค้าสำหรับผู้บริโภค โดยสร้างแบรนด์ใหม่ ที่ชื่อ Urban Farm (เออร์เบิร์นฟาร์ม) เป็นผลิตภัณฑ์ผักรวมอบกึ่งสำเร็จรูป เป็นสินค้าแนวคิดใหม่ และเป็นนวัตกรรมใหม่ สำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลักคือ กลุ่มคนวัยทำงาน เพราะสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันในทำธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บริษัทจึงต้องสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น

สรุปสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วยผู้บริหาร ประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจในการอุตสาหกรรมอาหาร การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ศักยภาพพนักงาน สภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย แรงงาน วัตถุดิบ สังคมกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปในการบริโภค สภาพเศรษฐกิจ มาตรฐานสากลด้านอาหาร เทคโนโลยีการผลิต

2.1.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

บริษัท ได้กำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจ มีนโยบายของบริษัท คือ เป็นบริษัทมุ่งมั่นผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และเป็นທີ່พอใจของลูกค้า โดยเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกหน่วยงาน ผลิตเครื่องเทศและผักอบแห้ง ทอด และเครื่องเทศสด ให้มีคุณภาพสูงสุดโดยคำนึงถึงความปลอดภัยด้านอาหารเป็นหลัก ต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้าทั้งด้านคุณภาพ และ เวลาการจัดส่ง พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการบริหารต้นทุนการผลิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเสนอผลิตภัณฑ์คุณภาพดีที่สุดในราคาที่แข่งขันได้ และมีความคล่องตัวด้านการบริการสูงสุดโดยกำหนด

วิสัยทัศน์

“เป็นผู้ผลิตอาหารที่ลูกค้าคิดถึงเป็นอันดับหนึ่ง เดินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนแก่ผู้ร่วมงาน”

พันธกิจ

สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า โดยผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ร่วมกันพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เป้าประสงค์

สร้างยอดขายเพิ่ม ลดต้นทุนในการดำเนินงาน การผลิต สร้างเงินทุนมั่นคง ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

จะเห็นได้ว่าบริษัทนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ที่จริงแล้วบริษัท ได้มีการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างยั่งยืนและมั่นคงตามแนวทางนี้มากกว่า 11 ปีแล้ว สิ่งต่างๆ ที่ได้นำมาปฏิบัติในองค์กร ได้มีการทำเป็นปกติและมีความต่อเนื่องจนกลายเป็นธรรมชาติขององค์กร (สสส., 2553) ดังที่ สุรพล ทวีเลิศนิธิ กรรมการผู้จัดการ บริษัท กล่าวว่

“ส่วนสำคัญสำหรับการดำเนินธุรกิจของเรา ก็คือ ความพอเพียง โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น สามารถนำมาใช้ได้จริง และเป็นแนวทางที่เราน้อมนำมาปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้เรามีเหตุมีผล รู้จักพอประมาณ และสามารถนำมาเป็นภูมิคุ้มกันเรื่องความเสี่ยงในธุรกิจได้เป็นอย่างดี รวมถึงความมีจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรมในการประกอบธุรกิจ เราจึงจะสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน และสามารถนำมาเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคม ให้ชุมชนได้เห็นว่

การทำธุรกิจด้วยความโปร่งใส ด้วยความมีคุณธรรม และได้นำหลักวิชาการความรู้มาใช้อย่างเข้มข้น ทำให้เราสามารถพัฒนาธุรกิจเราได้อย่างยั่งยืนตลอดไป"(นิธิฟู๊ด ถอดรหัส "พอเพียง"เสริมภูมิคุ้มกัน สกัดความเสี่ยง. บิสิเนสไทย - 27 ธันวาคม 2550)

ผู้บริหารจะสร้างความสมดุลระหว่างการมุ่งเน้นองค์การกับการมุ่งเน้นพนักงาน โดยสื่อสารให้พนักงานทราบว่า องค์การจะมุ่งเน้นตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม โดยเรียงความสำคัญจากมากไป น้อยได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง ลูกค้า ลำดับที่สอง พนักงาน ลำดับที่สาม ผู้ถือหุ้น เพราะถ้าลูกค้ากินอิ่มและพึงพอใจแล้ว จะเกิดการจ้างงาน และมีกำไรเพื่อตอบสนองต่อผู้ถือหุ้น บริษัทมองว่าสิ่งที่ลูกค้าต้องการ คือ สินค้ามีคุณภาพที่สม่ำเสมอ มีสินค้าที่ต้องการอย่างสม่ำเสมอ และ ราคาที่เหมาะสม ทั้งนี้อาจขึ้นลงตาม ฤดูกาลผลิต

บริษัทได้ทำการวางเป้าหมายโครงการในอนาคตไว้โดยอาศัยกรอบแนวการทำงานอยู่ 4 ข้ออันได้แก่ (สสส., 2553)

1. ทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงสุด
2. การลดต้นทุนเพื่อการแข่งขัน
3. การพัฒนาประสิทธิภาพให้ดีขึ้น และ
4. การพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.1.3) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม บริษัท ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ กิจกรรมโครงการผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดเป็นหลัก ในทางปฏิบัติบริษัทได้ส่งเสริมให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเสนอแก่ผู้บริหารได้เช่นกัน ด้วยความเป็นบริษัทที่ไม่ใหญ่ มีพนักงานไม่มาก ผู้บริหารกับพนักงานจะมีความใกล้ชิดกัน รู้จักกัน มีการดำเนินกิจกรรมโครงการโดยสอดแทรกเข้าไปในการบริหารจัดการองค์กรธุรกิจ กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพเพื่อการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ ดังนี้

เริ่มจากโครงการพี่สอนน้องหรือระบบ Buddy เมื่อบริษัท รับพนักงานแล้ว องค์การจะถ่ายทอดวัฒนธรรม และสังคมให้แก่พนักงานโดยใช้ระบบ Buddy หรือให้พี่ดูแลน้อง แต่ก่อนเคยใช้ระบบนี้แต่ให้หัวหน้างานดูแลพนักงานใหม่ แล้วเปลี่ยนเป็นเพื่อน รุ่นเดียวกันมาดูแลกัน แต่ผลการประเมินพบว่ามีปัญหาในเรื่อง หัวหน้าไม่มีเวลาดูแล และความน่าเชื่อถือ ระหว่างเพื่อนรุ่นเดียวกัน การให้พี่ดูแลน้อง เป็นการให้พนักงานอาวุโสในหน่วยงานเป็น

พี่เลี้ยงให้แก่พนักงานใหม่ พนักงานเห็นว่าการมีระบบ Buddy เป็นการส่งต่อความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีให้กับตัวพนักงานและบริษัท

กิจกรรม Morning talk สร้างวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุยสื่อสารกับพนักงาน โดยพนักงานฝ่ายปฏิบัติการจะมีการประชุมทุกเช้า ก่อนทำงานทุกวัน เวลา 7.30 น. ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที

โครงการประกวดเรียงความการประยุกต์แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้พนักงานเขียนเรียงความเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิต จัดประกวดกันในบริษัท เพื่อเป็นการสนับสนุนให้พนักงานได้ตระหนักรู้จากการเรียนรู้ที่บริษัทหรือพนักงานอาจได้ความรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากสื่อต่างๆ แล้วได้นำไปปฏิบัติในการดำรงชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่นการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษไว้ทานเอง การรู้จักใช้พลังงานที่ผลิตได้เองในชุมชน การนำความรู้ไปขยายผลกับเพื่อนบ้าน ญาติ การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นต้น

โครงการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับพนักงาน บริษัทให้การสนับสนุนค่าอาหารกลางวัน บริษัท จัดอาหารกลางวันให้แก่พนักงาน มีข้าว และกับข้าววันละ 3 อย่าง ถ้าเป็นวันจันทร์ พุธและศุกร์ จะมีผลไม้ ค่าอาหารกลางวันจะให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจ่ายครึ่งหนึ่ง เช่นค่าอาหารมื้อละ 30 บาท บริษัท จะออกให้พนักงาน 15 บาท พนักงานออก 15 บาท ทานในถาดหลุม ปริมาณอาหารสามารถรับประทานได้จนอิ่ม อาหารมีความหลากหลาย ช่วยให้พนักงานลดรายจ่าย อาหารถูกสุขลักษณะ เมื่อทานเสร็จต้องนำไปเก็บในสถานที่จัดเพื่อล้างจาน นอกจากนี้ในช่วงพักเบรกในตอนเช้าและกลางวัน มีกล้วยน้ำว้าให้พนักงานทานทุกวัน พนักงานทุกคนจะหมุนเวียนสลับกันมาทาน พนักงานทุกระดับจะมาทานที่เดียวกัน เป็นการสร้างความคุ้นเคย สนิทสนมกันเป็นครอบครัวเดียวกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น

โครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยจัดเป็นสวนพักผ่อนพนักงาน จัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียที่ได้มาตรฐาน การดูแลขยะของบริษัท จะมีจุดรวบรวมขยะหน้าโรงงาน จุดรวบรวมขยะอันตรายและขยะรีไซเคิล มีการอบรมเรื่องการคัดแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิล ส่งผลให้เหลือขยะในโรงงานน้อยลง และเมื่อพนักงานนำไปใช้ที่บ้านก็ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่พนักงานด้วย เพื่อที่พนักงานจะได้รู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี น้ำที่ใช้ลดต้นไม้ก็เป็นน้ำที่ผ่านการบำบัดจากโรงงาน ขยะก็มีประโยชน์ได้ ทำให้ทุกคนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปด้วย

โครงการออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้กับพนักงานให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรค เพราะการผลิตอาหารจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างให้พนักงานตระหนักถึงเรื่องการดูแลสุขภาพ บริษัทจัดกิจกรรมออกกำลังกายทุกเช้า สัปดาห์ละ 3 วัน

โครงการตรวจสุขภาพพนักงานประจำปี พร้อมทั้งฉีดวัคซีนที่จำเป็นต่อสุขภาพและการปฏิบัติงาน ให้กับพนักงานทุกคนฟรี

โครงการพัฒนาศักยภาพพนักงานให้มีความรู้ระบบมาตรฐานต่างๆที่บริษัทได้รับและดำเนินการให้พนักงานได้รับความรู้ ความเข้าใจระบบมาตรฐานครบวงจร

กิจกรรมทำร่วมกันของพนักงานในบริษัทในวันศุกร์แรกของเดือน อาทิไปทานหมูกระทะ นิมนต์พระทำบุญ ถวายสังฆทาน พนักงานของบริษัทไม่ได้เป็นแค่ลูกจ้าง แต่เป็นเหมือนครอบครัวเดียวกัน บริษัท มีความใส่ใจและเอื้อเฟื้อต่อพนักงาน ให้พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริษัท มีกล่องรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้พนักงานหากมีปัญหาหรือต้องการบอกระไรผู้บริหารก็เขียนแล้วมาใส่ในกล่องรับความคิดเห็น เพื่อให้ผู้จะได้รับฟัง แล้วรีบแก้ไข เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไปด้วยกัน สนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมเพื่อสังคม อาทิการบริจาคเลือด การเข้าร่วมงานประเพณีกับชุมชน ประเพณีรดน้ำดำหัว ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงาม ร่วมกิจกรรมเพื่อชุมชน สังคมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ บริษัท ยังเปิดโรงงานให้เป็นสถานที่ทัศนศึกษาดูงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าเยี่ยมชมโรงงาน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ขอเข้าชมงานผลิต เป็นแหล่งเรียนรู้ที่บริษัท มีส่วนในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตอย่างประหยัด ได้ประโยชน์คุ้มค่า และมีการจัดการอย่างฉลาด พร้อมหาทางเพิ่มมูลค่า หรือมีการสร้างผลผลิตใหม่ขึ้นในชุมชนท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลผลิตทางเกษตรของสินค้าเกษตรที่มีในท้องถิ่น

2.1.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ

บริษัทมีการบริหารผ่านระบบประกันคุณภาพที่ทางบริษัทได้รับ เช่น GMP, HACCP, ISO 9001, ISO 14000, OHSAS 18000 HALAL ระบบต่างๆนี้ ทำให้บริษัทมีกรอบการทำงานที่ในทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบ อาทิ แผนกวิจัยและพัฒนาสินค้า จะมีเจ้าหน้าที่ดูแลโดยตรงจะมีการควบคุมมาตรฐานสินค้า โดยมีการติดตามประเมินวัดผลทุกๆ 3 เดือน

การสร้างความตระหนักในเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทมีการสื่อสารเพื่อสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการใช้โอกาสพิเศษ

ต่างๆ ในการพูดคุย เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เพื่อถ่ายทอดแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่พนักงาน การประชุมในรอบวาระต่างๆ จะมีการพูดหลายๆ เรื่องพร้อมสอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไป จะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกไปกับการพูดคุยให้ข่าวสาร บริษัทต้องการให้พนักงานทุกคนนำไปปฏิบัติจริงใช้วิธีการตั้งคำถาม เพื่อให้พนักงานรู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เช่น เมื่อจะต้องมีการตัดสินใจเรื่องใดๆ ก็ตาม ได้นำหลักการมาใช้ในการตัดสินใจแล้วหรือยัง ผลลัพธ์ที่ตามมาจะเป็นอย่างไรบ้าง มีข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจแล้วหรือยัง เป็นต้น กิจกรรมที่กระทำอย่างต่อเนื่อง เช่น การสื่อสารตัวต่อตัว การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การทำโครงการที่สอนน้องหรือระบบ Buddy มีการฝึกอบรมที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นการช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่พนักงานได้ ทำให้พนักงานระลึกอยู่เสมอว่าทำงานอยู่ในบริษัทที่ดำเนินงาน บริหารงานตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามการดำเนินงานโดยวิธีการ Morning Talk ก่อนทำงานทุกวัน เวลา 7.30 น. ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที โดยหัวหน้างานจะพูดคุยกับพนักงานแจ้งพนักงาน แจ้งข่าวสารพร้อมสอดแทรกความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของพนักงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อการพัฒนา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน พนักงานที่ทำงานในสำนักงาน จะประชุมทุกวันอังคาร เวลา 10.00-10.30 น. พนักงานทุกคนของบริษัท คุยกับผู้บริหารทุก 6 เดือน เพื่อสื่อสารและแลกเปลี่ยน ปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน แนวทางการให้ความช่วยเหลือ บริษัท ให้พนักงานรู้จักคิดโครงการหรือกิจกรรมใหม่ๆ ด้วยตนเอง มีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตน บริษัทจะให้พนักงานมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม อาทิ การออกกำลังกาย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมภายใต้ระบบมาตรฐานต่างๆ ดังนั้นการดำเนินกิจกรรม บริษัท มีหน่วยประกันคุณภาพคอยกำกับติดตามงานเป็นประจำทุกๆ เดือน

2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในองค์กร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล การสนทนากลุ่ม พบว่า ผลสำเร็จจากการน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริง การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างยั่งยืนและมั่นคงตามแนวทางนี้มากกว่า 12 ปีแล้ว สิ่งต่างๆ ที่ได้นำมาปฏิบัติในองค์กร ได้มีการทำเป็นปกติ และมีความต่อเนื่องจนกลายเป็นธรรมชาติขององค์กร โดยอาศัยการเรียนรู้ของพนักงานและผู้บริหารองค์กร รวมทั้งมีการช่วยเหลือสังคม ทั้งด้านการศึกษา งานประเพณีท้องถิ่น และ

สาธารณะประโยชน์เนื่องจากเป็นบริษัทขนาดย่อม จึงมีพนักงานไม่มากนัก โดยมีพนักงานระดับปฏิบัติการ 33 คน ที่มีความรู้ความสามารถ การรับพนักงานที่นี่ มีวิธีการคัดเลือกพนักงาน พนักงานในฝ่ายการผลิตจะเลือกรับพนักงานที่อยู่ใกล้บริษัทในรัศมีไม่เกิน 10 กิโลเมตร บริษัทจะเลือกคนที่มีความรู้ ความสามารถ ชยัน อ่อนน้อมถ่อมตน มีทัศนคติในเชิงบวก มีน้ำใจ โดยเน้นรับพนักงานในท้องถิ่น เพราะผู้บริหารเห็นว่าการเลือกคนท้องถิ่น เป็นการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง สร้างรายได้ ความมั่นคงให้ชุมชน ทำงานอยู่ไม่ไกลจากบ้าน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พนักงานประจำสำนักงาน บริษัทจะเลือกจากผู้สมัครที่มีเกรดเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป แล้วมาผ่านการสอบข้อเขียนและการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์ประกอบด้วยฝ่ายบุคคล ผู้จัดการฝ่าย และกรรมการผู้จัดการ การคัดเลือกพนักงานประจำสำนักงานมีเกณฑ์เกรดเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป เพราะบริษัทเชื่อว่าคนที่เรียนเก่งจะเข้าใจระบบการบริหารจัดการได้ดี อีกทั้งบริษัทให้ค่าตอบแทนสูงกว่ามาตรฐานของค่าแรงในจังหวัด ถ้าเป็นพนักงานรายวันที่มีความสามารถทำงานนอกเหนือจากงานประจำ จะได้รับค่าตอบแทนเพิ่ม อาทิ ค่าตำแหน่งหัวหน้า ค่าผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยวิชาชีพ และมีโบนัสให้กับพนักงาน เมื่อได้พนักงานที่มีคุณภาพ บริษัทจึงจำเป็นต้องพัฒนาพนักงานให้มีความสุขในการทำงาน เพื่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท

บริษัทมีการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง สร้างวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุย สื่อสารกับพนักงาน โดยพนักงานฝ่ายปฏิบัติการจะมีการประชุมทุกเช้า เรียกว่า Morning Talk ก่อนทำงานทุกวัน เวลา 7.30 น. ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที โดยหัวหน้างานจะพุดคุยกับพนักงานแจ้งพนักงานให้ทราบว่าในแต่ละวันต้องทำอะไร มีเป้าหมายในการผลิตอย่างไร องค์กรกำลังจะก้าวไปในทิศทางใด พร้อมสอดแทรกข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวันของพนักงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป ถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดการเรียนรู้โดยการหาและได้มาซึ่งแนวคิดเชิงนามธรรม แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อการพัฒนางาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน พนักงานที่ทำงานในสำนักงาน จะประชุมทุกวัน อังคาร เวลา 10.00-10.30 น. เพื่อสื่อสารและแลกเปลี่ยน ปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน การขอความช่วยเหลือ บริษัท ให้พนักงานรู้จักคิดโครงการหรือกิจกรรมใหม่ๆ ด้วยตนเอง มีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

“Morning talk ทำให้ กล้าที่จะคุยกับผู้บริหาร กล้าเสนอความคิดเห็น มีความคุ้นเคย ไม่คิดย้ายไปที่ไหนเพราะไม่รู้ว่าจะเจองานที่ดีแบบนี้ อีกใหม่ ภูมิใจกับ

ความสำเร็จของบริษัท แม้ว่าบางครั้ง ลูกค้าร้องเรียนมา เราจะไม่โทษกัน จะช่วยกันหาสาเหตุ หาทางป้องกัน”

(นรินทร์ อินตะสุด, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2553)

บริษัทได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะเป็นผู้ผลิตอาหารที่ลูกค้าคิดถึงเป็นอันดับหนึ่ง เดินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนแก่ผู้ร่วมงาน การให้ความรู้ ความเข้าใจหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารได้ถ่ายทอดไปยังหัวหน้างาน เพื่อที่หัวหน้างานจะได้ถ่ายทอดไปยังพนักงานในระดับต่อไป การสร้างความตระหนักในเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่แค่การติดประกาศบนกระดานขาว เท่านั้น ยังมีช่องทางการสื่อสารอื่นในทุกการสื่อสารเพื่อสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการใช้โอกาสพิเศษต่างๆ ในการพูดคุย เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เพื่อเกิดถ่ายทอดแนวคิดทางด้านหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่พนักงาน การประชุมในรอบวาระต่างๆ จะมีการพูดหลายๆ เรื่องพร้อมสอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Morning Talk ของพนักงานระดับปฏิบัติการ จะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกไปกับการพูดคุยให้ข่าวสาร บริษัทต้องการให้พนักงานทุกคนนำไปปฏิบัติจึงใช้วิธีการตั้งคำถาม เพื่อให้พนักงานรู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เช่น เมื่อจะต้องมีการตัดสินใจเรื่องใดๆ ก็ตาม ได้นำหลักการมาใช้ในการตัดสินใจแล้วหรือยัง ผลลัพธ์ที่ตามมาจะเป็นอย่างไรบ้าง มีข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจแล้วหรือยัง เป็นต้น และบริษัทยังมีกิจกรรมที่กระทำอย่างต่อเนื่อง เช่น การสื่อสารตัวต่อตัว การทำให้อุปกรณ์เป็นตัวอย่าง การทำโครงการพืชน้อง มีการฝึกอบรมที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การให้ความรู้แก่พนักงานเรื่องไข้หวัด 2009 เพื่อให้พนักงานสามารถป้องกันและดูแลตนเองและครอบครัวได้ มีการอบรมเรื่องการคัดแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิล ส่งผลให้เหลือขยะในโรงงานน้อยลง และเมื่อพนักงานนำไปใช้ที่บ้านก็ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่พนักงานด้วย การทำให้โรงงานเป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อที่พนักงานจะได้รู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี น้ำที่ใช้รดต้นไม้ก็เป็นน้ำที่ผ่านการบำบัดจากโรงงาน ทำให้ทุกคนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำด้วย รวมทั้งการที่บริษัทได้รับรางวัลองค์กรที่มีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็มีผลสำคัญในการช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่พนักงานได้ ทำให้พนักงานระลึกอยู่เสมอว่าทำงานอยู่ในบริษัทที่ดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยสร้างให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นระบบ มีสติ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งผ่านการฝึกฝนโดยการลงมือทำ ลงมือปฏิบัติ ตัวอย่างความสำเร็จ เมื่อทำด้วยตัวเองก็จะเห็นได้ชัดเจน คือต้องทำด้วยตัวเอง ทำให้เรามีพอกิน พอใช้ เราจะซื้ออะไร ก็ดูว่ามันจำเป็นมากน้อยขนาดไหน เราก็ต้องคิดให้เป็น เพราะเดี๋ยวนี้มันเปลี่ยนแปลงเร็ว ก็ต้องระมัดระวังขึ้นใช้ชีวิตอย่างมีสติ”

(สถิตย์ ขอบพิมาย, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2553)

พนักงานในทุกแผนกสามารถปรับเปลี่ยน เคลื่อนย้าย สลับทำงานกันได้ เรียนรู้งาน หมุนเวียนการทำงาน บริษัทจะสอบถามพนักงานว่าชอบทำงานอะไร และจัดให้พนักงานได้ทำงานที่ชอบ บริษัท จะทราบว่าพนักงานแต่ละคนถนัดอะไร ในกรณีที่มียางมาก พนักงานของหน่วยอื่นๆ จะเข้าไปช่วยพนักงานต่างพึ่งพาอาศัยกัน การหมุนเวียนงาน คือให้พนักงานคนหนึ่งสามารถทำงานได้มากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ทั้งกลุ่มของพนักงานฝ่ายจัดการและฝ่ายการผลิต ทำให้พนักงานเกิดทักษะ มีการเรียนรู้งานที่หลากหลาย เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โรงงานจึงไม่จำเป็นต้องใช้พนักงานมาก และเป็นการจัดการอันเนื่องมาจากสินค้าบางชนิดต้องผลิตตามฤดูกาล ถือได้ว่าเป็นความพอประมาณในการบริหารงานสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันอีกด้วย เนื่องจากช่วยลดความเสี่ยงในกรณีที่พนักงานลาออกหรือลางาน ทำให้พนักงานสามารถทำงานทดแทนกันได้ ส่งผลให้การผลิตไม่เกิดการสะดุดและส่งสินค้าได้ทันเวลา การจัดเวลาในการทำงานโดยลดวัน เพิ่มเวลา บริษัทเคยจัดเวลาการทำงานตามที่กฎหมายแรงงานได้กำหนดไว้คืออาทิตย์ละ 48 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น 6 วัน วันละ 8 ชั่วโมง โดยพนักงานส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างรายวัน และต้องการรายได้ให้เพียงพอเพื่อไปเลี้ยงครอบครัว แต่ภายหลังได้มีการปรับเป็นอาทิตย์ละ 5 วัน วันละ 9 ชั่วโมง บวกกับหนึ่งวันเสาร์ของเดือน ทำให้พนักงานมีเวลาอยู่กับครอบครัวและมีเวลาส่วนตัวมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยประหยัดเชื้อเพลิงและผลผลิตในการผลิตกระเทียมเจียว อันเนื่องมาจากการเพิ่มเวลาการทำงาน ทำให้สามารถผลิตได้อย่างต่อเนื่องในขณะที่น้ำมันยังคงร้อนอยู่

ระบบ Buddy เป็นระบบที่เมื่อบริษัทรับพนักงานแล้ว องค์กรจะถ่ายทอดวัฒนธรรม และสังคมให้แก่พนักงานโดยใช้ระบบ Buddy หรือให้พี่ดูแลน้อง แต่ก่อนเคยใช้ระบบนี้แต่ให้หัวหน้างานดูแลพนักงานใหม่ แล้วเปลี่ยนเป็นเพื่อน รุ่นเดียวกันมาดูแลกัน แต่ผลการประเมินพบว่ามีปัญหาในเรื่อง หัวหน้าไม่มีเวลาดูแล และความน่าเชื่อถือ ระหว่างเพื่อนรุ่น

เดียวกัน การให้พี่ดูแลน้อง เป็นการให้พนักงานอาวุโสในหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้แก่พนักงานใหม่ พนักงานเห็นว่าการมี Buddy เป็นการส่งต่อความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และวัฒนธรรมองค์กร

พนักงานทำงานใกล้บ้าน แล้วยังมีค่าตอบแทนที่สูง บริษัทยังจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับพนักงานเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับพนักงาน การสนับสนุนค่าอาหารกลางวัน บริษัท จัดอาหารกลางวันให้แก่พนักงาน มีข้าว และกับข้าว 3 อย่าง ถ้าเป็นวันจันทร์ พุธและศุกร์ จะมีผลไม้ ค่าอาหารกลางวันจะให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจ่ายครึ่งหนึ่ง เช่น ค่าอาหารมื้อละ 30 บาท บริษัท จะออกให้พนักงาน 15 บาท พนักงานออก 15 บาท ทานในถาดหลุม ปริมาณอาหารสามารถรับประทานได้จนอิ่ม อาหารมีความหลากหลาย ช่วยลดรายจ่าย ถูกสุขลักษณะและเป็นสวัสดิการแก่พนักงาน เมื่อทานเสร็จต้องนำไปเก็บในสถานที่วางจานเมื่อทานเสร็จเพื่อล้างจาน นอกจากนี้ในช่วงพักเบรกในตอนเช้าและกลางวัน มีกล้วยน้ำว้าให้พนักงานทานทุกวัน พนักงานทุกคนจะหมุนเวียนสลับกันมาทาน พนักงานทุกระดับจะมาทานที่เดียวกัน เป็นการสร้างความคุ้นเคย สนับสนุนกันเป็นครอบครัวเดียวกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น มีกิจกรรมทำร่วมกันของพนักงานในบริษัทในวันศุกร์แรกของเดือน อาทิไปทานหมูกระทะ นิมนต์พระทำบุญถวายสังฆทาน พนักงานจะไม่ได้เป็นแค่ลูกจ้าง แต่เป็นเหมือนครอบครัวเดียวกัน มีความใส่ใจและเอื้อเฟื้อต่อพนักงาน ให้พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริษัท เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไปด้วยกัน บริษัทจัดกิจกรรมประกวดเรียงความโดยให้พนักงานเขียนเรียงความเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิต จัดประกวดกันในบริษัท เพื่อเป็นการสนับสนุนให้พนักงานได้ตระหนักรู้จากการเรียนรู้จากที่บริษัทหรือพนักงานอาจได้ความรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากสื่อต่างๆ แล้วได้นำไปปฏิบัติในการดำรงชีพ

บริษัทพัฒนาและ โดยอาศัยความรู้และเหตุผลในการบริหาร ระบบประกันคุณภาพที่ทางบริษัทได้รับ เช่น GMP, HACCP, ISO 9001, ISO 14000, OHSAS 18000 HALAL ระบบต่างๆนี้ ทำให้บริษัทมีกรอบการทำงานที่ถูกต้อง ชัดเจน และพนักงานมีโอกาสได้เรียนรู้ระบบต่างๆ และมีการทำงานที่เป็นระเบียบมากขึ้น อีกทั้งดำเนินงานตามมาตรฐาน ISO 14001 และ OHSAS 18001 บริษัทให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยทั้งของพนักงานองค์กร ครอบครัว ชุมชน โดย การกำจัดน้ำเสีย อากาศ ควบคุมความเข้มของเสียง รวมถึงความร้อน ฝุ่นควันและของเสียในโรงงาน มีแผนวิจัยและพัฒนาสินค้า จะมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายไม่น้อยกว่า 1.5% ของกำไรขั้นต้นในการวิจัยพัฒนาสินค้า พนักงานที่มีพื้นฐานทางการศึกษาโดยตรงและบริษัท มีเครื่องมือพร้อม ในทุกๆ ด้าน เนื่องจากต้องดูแลมาตรฐานสินค้าอย่างดี มีการประเมินวัด

ผลการวิจัยพัฒนา ทุกๆ 3 เดือน สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ เช่น กระบวนการผลิตพริกไทยให้ ได้กลิ่น สี ธรรมชาติ ได้ใช้เทคโนโลยีที่ผลิตและประยุกต์เอง รวมทั้งควบคุมปริมาณจุลินทรีย์ให้ต่ำ ได้ และราคาถูก นอกจากนี้ยังได้พัฒนาเพื่อสร้างตราสินค้าของตัวเอง เพื่อสร้างความมั่นคง และ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในกรณีที่มียอดสั่งซื้อสินค้าหลักลดลง คือการทำผักอบพร้อมปรุงรส สามารถฉีกซองแล้วนำมาปรุงกับกะหล่ำปลีสำเร็จรูปหรือหุงพร้อมกับข้าว เพื่อเป็นการเพิ่มรสชาติและ สารอาหาร ถือเป็น การนำเอาความรู้ทางด้าน การแปรรูปอาหารมาใช้และเป็นการเพิ่มฐานลูกค้า ใหม่ และในอนาคตก็เตรียมที่จะขยายไปสู่ลูกค้าในตลาดต่างประเทศอีกด้วย มีการใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม ถูกหลักวิชาการ และประหยัด สร้างเครื่องจักรเครื่องมือ ในการผลิตด้วยตัวเอง โดยมี กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมช่วยเหลือบางส่วน วางแผนการตลาด การผลิต และปรับปรุงทุก ๆ 3 เดือน บริษัทต้องการอยู่อย่างยั่งยืนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรับรองความ ต้องการของลูกค้าที่เพิ่มขึ้นได้ มีการเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า

การบริหารจัดการ บริษัทมุ่งเน้นการใช้เงินทุนภายใน และขยายกิจการ อย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังทุนและความสามารถใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตอย่าง ประหยัด ได้ประโยชน์คุ้มค่า และมีการจัดการอย่างฉลาด พร้อมหาทางเพิ่มมูลค่า หรือมีการสร้าง ผลผลิตใหม่ขึ้นในชุมชนท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลผลิตทางเกษตรของสินค้าเกษตรที่มีในท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งบริษัท จะซื้อวัตถุดิบในท้องถิ่นเช่นใบมะกรูด พักทอง เป็นต้น การสร้างและพัฒนา เครื่องมือในการผลิตสินค้าด้วยตนเอง เครื่องมือเครื่องจักรในโรงงาน ร้อยละ 95 เป็นเครื่องจักรที่ ออกแบบเอง เป็นองค์ความรู้เฉพาะของกิจการ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานตามความ ต้องการของลูกค้า เช่น โรงงานมีสายการผลิตด้านการทอดกระเทียมและอบแห้งสินค้าเกษตร ที่ใช้ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่บริษัทได้มีการปรับปรุงพัฒนาขึ้นเอง

ผู้บริหารให้ความเป็นกันเองกับพนักงาน โดยสนับสนุน และแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงานให้แก่พนักงาน โดยพยายามให้พนักงานเห็นบ่อยๆ และหาโอกาสคุยกับพนักงาน ถ้าพบปัญหาจะรีบแก้ไข กลวิธีหนึ่งที่ใช้เพื่อหาโอกาสพบพนักงาน บ่อยครั้งคุณสมิตจะหยิบ เอกสารแจกให้พนักงาน และจะสอบถามพนักงานว่าเป็น อย่างไรบ้าง มีปัญหาอะไร ขาดเหลือ อะไรหรือไม่ หรือแม้กระทั่งการพูดคุยเรื่องส่วนตัว โดยคุณสมิต ทวีเลิศนิธิ กรรมการผู้จัดการเชื่อว่า การประชุมช่วยให้พนักงานเข้าใจกัน และ ขอความช่วยเหลือกัน กรณีที่ขอความช่วยเหลือในเวที การประชุมและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ จะได้ผลกว่าการส่งอีเมล บริษัท จะจัดให้พบ ผู้บริหาร ปีละ 2 ครั้ง พูดคุยกันอย่างกันเอง เป็นไม่ทางการ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ดำเนิน ธุรกิจด้วยคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง กับธุรกิจ บริษัทเน้น

นโยบายสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและดำเนินการแก้ปัญหาในทันทีที่เกิดปัญหาข้อร้องเรียน จากลูกค้า บริษัททำกล่องรับความคิดเห็น พนักงานสามารถสอบถามข้อสงสัยและเสนอข้อคิดเห็น ต่างๆ เกี่ยวกับการทำงานได้ บริษัทก็ได้รับข้อคิดเห็นต่างๆ มาปรับใช้ในการทำงานได้จริงและส่ง ต่อข้อมูลไปยังผู้ที่รับผิดชอบได้ดำเนินงานต่อไป

“ผู้บริหารเข้าใจ สนับสนุน ผอมอยู่รอด สังคมยั่งยืน สร้างมุมมองความ ยั่งยืน ประโยชน์ร่วมกัน เขาเป็นของเขาเอง จากรากฐานความเป็นคนไทย ประเทศ เกษตรกรรม ทุนเดิมมีอยู่ ให้ความรู้ กระตุ้นใหม่เช่นการใช้จ่าย ที่อมอเตอร์ไซค์ จาก มือหนึ่ง พิจารณาดูว่าจำเป็นหรือไม่ หรือหันมาดูมือสอง จากซื้อผักสวนครัวหันมา ปลูกสวนครัว ทำเองได้ง่ายๆ ทำให้เริ่มตระหนัก เพราะทำแล้วมีประโยชน์ ทำให้ลด ค่าใช้จ่าย ปลอดภัยด้วย ดีต่อสุขภาพ”

(สมิต ทวีเลิศนิธิ,สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2553)

การดำเนินธุรกิจโดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นสามารถนำมาใช้ได้จริงและเป็นแนวทางที่บริษัทนำมาปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น นำหลักวิชาการความรู้มาใช้อย่างเข้มข้นทำให้บริษัทมีเหตุผล รู้จักพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันกับ เรื่องความเสี่ยงในธุรกิจได้เป็นอย่างดี รวมถึงความรู้ ความมีจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรมใน การประกอบธุรกิจ บริษัทจึงสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ให้ชุมชนได้เห็นว่าการทำธุรกิจด้วยความ โปร่งใส ด้วยความมียุติธรรม และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคม สามารถพัฒนาธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ตลอดไป

3. ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลองค์กรที่มีการปรับเปลี่ยนตามกรอบแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

3.1) ทางสายกลาง

3.1.1) ความพอประมาณ

1) การบริหารจัดการ บริษัทมุ่งเน้นการใช้เงินทุนภายใน และ ขยาย กิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังทุนและความสามารถใช้ทรัพยากรในกระบวนการ

ผลิตอย่างประหยัด

- 2) บริษัท มีการลงทุนเน้นการใช้เงินทุนภายใน และขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังทุน และความสามารถที่มีอยู่
- 3) บริหารจัดการด้านการตลาดโดยมียอดการขายเพิ่มขึ้นในอัตราที่เหมาะสมและต่อเนื่อง
- 4) การใช้เวลาในการทำงานโดยลดวัน เพิ่มเวลาจาก 6 วัน วันละ 8 ชั่วโมง ปรับเป็นอาทิตย์ละ 5 วัน วันละ 9 ชั่วโมง บวกกับหนึ่งวันเสาร์ของเดือน ช่วยประหยัดเชื้อเพลิง และผลผลิตในการผลิตกระเทียมเจียว อันเนื่องมาจากการเพิ่มเวลาการทำงาน ทำให้สามารถผลิตได้อย่างต่อเนื่องในขณะที่น้ำมันยังคงร้อนอยู่
- 5) ประหยัดการใช้พลังงาน โดยนำที่ผ่านการบำบัดจากโรงงานมาใช้รดต้นไม้ การคัดแยกขยะเพื่อนำไปใช้ใหม่ ส่งผลให้เหลือขยะในโรงงานน้อยลง และเมื่อพนักงานนำไปใช้ที่บ้านก็ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่พนักงานด้วย

3.1.2) ความมีเหตุผล

- 1) บริษัท จะเลือกรับพนักงานที่อยู่ใกล้บริษัท ในท้องถิ่น ชุมชน เพื่อให้พนักงานในชุมชนมีงานทำ มีรายได้ และทำงานอยู่ไม่ไกลจากบ้านให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- 2) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ศึกษาลักษณะวิชาการ และประหยัดสร้างเครื่องจักรเครื่องมือ ในการผลิตด้วยตัวเอง โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- 3) บริษัทเน้นการดำเนินงานด้วยนโยบายคุณภาพ โดยมีการบริหารการผลิตและการจัดการต่างๆ ที่ได้รับมาตรฐาน เช่น ระบบ HACCP , GMP และ ISO 9001:2000
- 4) มีแผนวิจัยและพัฒนาสินค้า เจ้าหน้าที่มีพื้นฐานทางการศึกษาโดยตรงและมีเครื่องมือพร้อม ในทุกๆ ด้าน เนื่องจากต้องดูแลมาตรฐานสินค้าอย่างดี มีการประเมินวัดผลการวิจัย พัฒนา ทุกๆ 3 เดือน
- 5) ดำเนินกิจการโดยสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ เช่น กระบวนการผลิตพริกไทยให้ได้กลิ่น สี ธรรมชาติ ได้ใช้เทคโนโลยีที่ผลิตและประยุกต์เอง รวมทั้งควบคุมปริมาณจุลินทรีย์ให้ต่ำได้ และราคาถูก
- 6) การใช้เวลาในการทำงานโดยลดวัน เพิ่มเวลาจาก 6 วัน วันละ 8 ชั่วโมง ปรับเป็นอาทิตย์ละ 5 วัน วันละ 9 ชั่วโมง บวกกับหนึ่งวันเสาร์ของเดือน ทำให้พนักงานมีเวลาอยู่กับครอบครัวและมีเวลาส่วนตัวมากขึ้น

3.1.3) การมีภูมิคุ้มกัน

- 1) Morning talk ก่อนทำงานทุกวันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อการพัฒนางาน มีการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกกระดับ
- 2) มีการกระจายความเสี่ยง เพื่อบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดกับการดำเนินธุรกิจ โดยการหา ผลิตภัณฑ์ใหม่ และขยายฐานลูกค้า
- 3) มอบอำนาจให้แก่พนักงานสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตน
- 4) มีการบริหารความเสี่ยง เพื่อหลีกเลี่ยงและไม่สร้างเหตุให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารจัดการ ธุรกิจ เช่น มีการวางแผนการตลาด การผลิต และปรับปรุงทุก ๆ 3 เดือน
- 5) มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการผลิตสินค้าด้วยตนเอง เครื่องมือเครื่องจักรในโรงงาน ร้อยละ 95 เป็นเครื่องจักรที่ออกแบบเอง เป็นองค์ความรู้เฉพาะของกิจการ
- 6) พนักงานในทุกแผนกสามารถปรับเปลี่ยน เคลื่อนย้าย สลับทำงานกันได้ เรียนรู้งาน หมุนเวียนการทำงาน พนักงานหนึ่งคนสามารถทำงานได้มากกว่าหนึ่งตำแหน่ง หนึ่งงาน
- 7) ระบบ Buddy เมื่อบริษัท รับพนักงานแล้ว องค์กรจะถ่ายทอดวัฒนธรรม และสังคมให้แก่พนักงานโดยใช้ระบบ Buddy หรือให้พี่ดูแลน้อง การให้พี่ดูแลน้อง เป็นการให้พนักงานอาวุโสในหน่วยงานเป็นที่เลี้ยงให้แก่พนักงานใหม่ เป็นการส่งต่อความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และวัฒนธรรมองค์กร
- 8) วิจัยและพัฒนาสินค้า บริษัท มีเครื่องมือพร้อม ในทุกๆ ด้าน เนื่องจากต้องดูแลมาตรฐานสินค้าอย่างดี มีการประเมินวัดผลการวิจัยพัฒนา ทุกๆ 3 เดือน สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ พัฒนาสร้าง Brand สินค้าของตัวเอง

3.2) เงื่อนไข

3.2.1) ความรู้

- 1) พัฒนาความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Morning Talk ของพนักงานระดับปฏิบัติการ จะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกไปกับการพูดคุยให้ข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้พนักงานทุกคนสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

2) การส่งต่อความรู้ การให้พี่ดูแลน้อง เป็นการให้พนักงานอาวุโส ในหน่วยงานเป็นพี่เลี้ยงให้แก่พนักงานใหม่ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างความสัมพันธ์ วัฒนธรรม ที่ดีให้กับบริษัท

3) นำหลักวิชาการ ระบบประกันคุณภาพที่ทางบริษัทได้รับ ความรู้ มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบ

4) เน้นการบริหารสินค้าคงคลังที่เหมาะสมกับกำลังการผลิต โดยมี แผนการจัดหาวัตถุดิบตามปริมาณการสั่งซื้อสินค้า

5) พัฒนาพนักงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง พนักงานในทุกแผนก สามารถปรับเปลี่ยน เคลื่อนย้าย สลับทำงานกันได้ เรียนรู้งาน หมุนเวียนการทำงาน พนักงานหนึ่งคน สามารถทำงานได้มากกว่าหนึ่งตำแหน่ง หนึ่งงาน พนักงานสามารถทำงานทดแทนกันได้ รวมทั้ง สนับสนุนให้ทุนการศึกษาแก่พนักงาน

6) เป็นตัวอย่างของการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องในหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เปิดให้หน่วยงานภายนอกศึกษาดูงาน

3.2.2) คุณธรรม

1) แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อการพัฒนางาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี กับพนักงาน บริษัท ให้พนักงานรู้จักคิดโครงการหรือกิจกรรมใหม่ๆ ด้วยตนเอง มีการมอบอำนาจให้แก่ พนักงานสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ

2) บริษัทดำเนินธุรกิจด้วยคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอา รััดเอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง กับธุรกิจ บริษัทเน้นนโยบายสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและดำเนินการ แก้ปัญหาในทันทีที่เกิดปัญหาข้อร้องเรียนจากลูกค้า

3) ใช้ฝีมือแรงงานหรือผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่เป็นการ อุดหนุน อาชีพในท้องถิ่น รวมทั้งวัตถุดิบ

4) จัดบริเวณโรงงานเป็นพื้นที่สีเขียว จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกบริษัท ให้เกิดภูมิทัศน์ที่สวยงามและร่มรื่น เพื่อที่พนักงานจะได้รู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ดี น้ำที่ใช้ลดต้นไม้ก็เป็นน้ำที่ผ่านการบำบัดจากโรงงาน ทำให้ทุกคนตระหนักถึงการ อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำด้วย

5) ดำเนินธุรกิจโดยไม่สร้างความเดือดร้อน แก่ชุมชนท้องถิ่นและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจน ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม . เช่น ปรับปรุงบ่อบำบัดน้ำเสียภายในโรงงาน

จัดจตุรบรรวมและแยกขยะให้เป็นสัดส่วน ปรับปรุงเครื่องจักร เครื่องมือไม่ให้มีฝุ่นละออง หรือเสียงรบกวน งดเว้นการทำงานกะกลางคืน เพื่อลดการรบกวนชุมชนภายนอก เป็นต้น

6) บริษัท จะจัดให้พบผู้บริหาร ปีละ 2 ครั้ง พูดคุยกันอย่างกันเอง เป็นไม่ทางการ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล

7) บริษัทจัดสวัสดิการ เช่น การสนับสนุนค่าอาหารกลางวัน บริษัทจัดอาหารกลางวันให้แก่พนักงาน พนักงานทุกคนจะหมุนเวียนสลับกันมาทาน พนักงานทุกระดับจะมาทานที่เดียวกัน เป็นการสร้างความคุ้นเคย สนับสนุนกันเป็นครอบครัวเดียวกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น

8) ตรวจสอบสุขภาพพนักงานประจำปีพร้อมทั้งฉีด วัคซีนฟรี บริการอาหารกลางวันและผลไม้พร้อมน้ำดื่มที่สะอาด จัดกิจกรรมออกกำลังกายทุกเช้าสัปดาห์ละ 3 วัน

4. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาคธุรกิจเอกชน เป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมคือการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนรอบข้าง ดังนั้นความเป็นผู้ประกอบการที่ดีต้องคำนึงถึงผู้บริโภค คือไม่เอาเปรียบผู้บริโภค พนักงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สิ่งเหล่านี้คือจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ ผู้บริหารจึงต้องมีจิตสำนึกอยู่บนฐานของคุณธรรม มุ่งมั่นสร้างสรรค์ความดีสู่ชุมชนสังคม บริษัท ได้กำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจ มีนโยบายของบริษัท คือ เป็นบริษัทมุ่งมั่นผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และเป็นທີ່พอใจของลูกค้า โดยเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกหน่วยงาน ให้มีคุณภาพสูงสุดโดยคำนึงถึงความปลอดภัยด้านอาหารเป็นหลัก ต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยกำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นผู้ผลิตอาหารที่ลูกค้าคิดถึงเป็นอันดับหนึ่ง เดินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนแก่ผู้ร่วมงาน” นำมนนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความศรัทธา จึงมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การดำรงชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพนักงาน ให้ความรู้ความเข้าใจ โดยให้การศึกษาก็ถูกต้อง สอดแทรกไปทุกกระบวนการในการทำงาน เป็นการปลูกฝังสร้างความรู้ ความเข้าใจได้ไม่ยาก

“มีความเชื่อ ความศรัทธา ในหลักแนวคิด ในหลวง มีจิตสำนึกในความ เป็นผู้กอบการที่ดี มีความรับผิดชอบสังคม คนในสังคม ให้การศึกษา เป็นตัวอย่าง การเผยแพร่ สร้างความตระหนัก ปลุกฝัง เราไม่ต้องทำทุกเรื่องหรอก แค่เราทำชักริ นิดก็พอแล้ว หากเรายึดมั่นเชื่อมั่นในแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อลงมือปฏิบัติก็ทำได้ ไม่ได้ยากอะไรเลย ภาครัฐสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย ปัญหาตอนนี้ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ลึกซึ้ง ตัวอย่าง แบบอย่างมีน้อย ไม่ให้ความสำคัญ ไม่ได้ขับเคลื่อนอย่างจริงจัง”

(สมิต ทวีเลิศนิธิ,สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2553)

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน มีดังนี้

4.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร

- 1) ความศรัทธาในหลวงและหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเป้าหมายสูงสุดให้สังคมสมดุล ยั่งยืน จึงนำไปสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารได้
- 2) ผู้บริหารองค์กร มีภาวะผู้นำ อุดมคติด้วยความอดทน มุ่งมั่น เป็นคนช่างเรียนรู้ มีความสนใจ ใฝ่รู้ เป็นผู้ฟังที่ดี นอกจากนี้ยังเป็นกันเองกับพนักงาน ช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนการทำงานให้แก่พนักงาน รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พนักงาน
- 3) นโยบาย เป้าหมายของบริษัท ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการบริหารองค์กร โดยกำหนดเป็นนโยบายองค์กร วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ แล้วสื่อสาร ถ่ายทอดเป็นกิจกรรมโครงการ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

4) การมีส่วนร่วมของพนักงานได้ในกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาศักยภาพพนักงานในการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิต

4.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร

- 1) การศึกษา ต้องปลุกฝังให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่างต่อเนื่อง เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ นำสู่แนวทางการดำรงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

2) สื่อการเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ที่ทำให้เห็นตัวอย่างความสำเร็จที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการเห็นตัวอย่างแล้วเห็นประโยชน์ นำมาลองทำดู เป็นการขยายผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3) มีต้นแบบที่ดี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน

4) ทูทางสังคม พนักงานส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น มีประเพณีวัฒนธรรมทำร่วมกัน มีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมกิจกรรมบนฐานของประเพณีวัฒนธรรม เป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความเอื้ออารีย์ต่อกัน ส่งเสริมการทำความคิด

5) ค่านิยมของคนในสังคม อันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีแต่การแข่งขัน ทำให้การดำรงชีวิต ความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ สำนึกส่วนรวม และความเป็นชุมชนนั้นถดถอย จึงควรสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม

6) การส่งเสริมจากภาครัฐ ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และวางแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนพัฒนาให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้

ส่วนที่ 2 การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

เทศบาลตำบลบ้านกลาง เป็นชุมชนที่บริษัทตั้งอยู่ อยู่ในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่อยู่ภายใต้การดูแลประมาณ 23.84 ตารางกิโลเมตร เดิมเป็นสุขาภิบาลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2515 ต่อมาได้รับการยกฐานะตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็น เทศบาล พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542

ในอดีตบริเวณเทศบาลตำบลบ้านกลาง เป็นหมู่บ้านที่สำหรับผู้เดินทางไปมาระหว่างราษฎร์อำเภอฮอด อำเภอจอมทอง ใช้เป็นที่พักระหว่างเดินทางเข้ามายังตัวจังหวัดเชียงใหม่ จึงเรียกว่าบ้านพักระหว่างกลางหรือบ้านกลาง มีการคมนาคมไปมาไม่สะดวก มีบ้านเรือนราษฎรตั้งอยู่เป็นกลุ่มโดยใกล้ชิดติดต่อกัน ไม่กระจัดกระจายกันเหมือนสภาพที่เป็นอยู่

ในปัจจุบันนี้ เพราะเหตุที่บ้านเรือนได้ตั้งอยู่ในป่าเปลี่ยวทุรกันดารมากและเต็มไปด้วยอันตราย นานาชนิดมีอยู่ในป่าใกล้เคียงหมู่บ้านนี้ จึงทำให้ราษฎรในหมู่บ้านเกิดความหวาดกลัวจากสัตว์ร้าย แม้แต่กลางวันก็ต้องรวมตัวกันออกไปประกอบอาชีพ ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยแผ้วถางป่าเป็นที่นา และเนื่องจากสภาพของหมู่บ้านและป่าธรรมชาติได้สร้างผืนแผ่นดินให้ไว้ชุ่มชื้น มีลำธารไหลผ่าน ราษฎรจึงได้ใช้เป็นที่พักประกอบกิจกรรมเลี้ยงชีพตัวเองได้ และก็เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่พักระหว่างทางของคนเดินทางจึงทำให้ ราษฎรมีรายได้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นอาชีพรองอีกอาชีพหนึ่งไปในตัว และเพราะตำบลบ้านกลางได้มีชื่อว่าตำบลบ้านกลางอยู่ในทำเนียบตำบลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย นั้น เนื่องจากราษฎรได้เรียกกันเพื่อเป็นอนุสรณ์ของขุนกลางผู้ปกครอง ในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งแรกมีหัวหน้าหมู่บ้านมีตำแหน่งเป็นแคว้นหรือเรียกเพี้ยนมาเป็นแคว้น (ก้านัน) ชื่อขุนกลาง เป็นผู้ปกครองชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านกลาง

ดวงตราเทศบาลตำบลบ้านกลาง จึงจำเป็นต้องมีสัญลักษณ์เป็นรูปบ้านโบราณ ตั้งอยู่ตรงกลาง และมีเนื้อที่นารอบๆ มีต้นไม้ขึ้นอยู่บริเวณใกล้บ้านแสดงถึงความชุ่มชื้นของพื้นที่ที่ตั้งบ้านเรือนและหมู่บ้านของราษฎร เบื้องหลังมีทิวทัศน์เป็นภูเขาและสิ่งสำคัญที่สุดของดวงตรานี้มีรวงข้าวเป็น ซ่อไขว่กันสองข้างแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของนาข้าว ด้านบนของดวงตรามีชื่อ ว่าเทศบาลตำบลบ้านกลาง และส่วนด้านล่างของดวงตรามีชื่อว่า จังหวัดเชียงใหม่ ดวงตรานี้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 เซนติเมตร

เทศบาลตำบลบ้านกลาง ลักษณะภูมิประเทศมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบดินเหนียว และดินเหนียวร่วนปนทราย ดินทราย มีลำน้ำขานไหลผ่านเขตชุมชนจากทิศเหนือไปยังทิศใต้เป็นที่ราบ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาว โดยในฤดูร้อนจะร้อนและแห้งแล้งที่สุดประมาณ เดือนมีนาคม - เมษายน ฤดูฝน ฝนจะตกชุกประมาณ เดือนสิงหาคม - ตุลาคม และฤดูหนาวจะหนาวในช่วงเดือนธันวาคม ถึงเดือนมกราคม

เขตการปกครองของเทศบาลตำบลบ้านกลางมีพื้นที่รับผิดชอบ 4 ตำบล 14 หมู่บ้าน รวมพื้นที่ทั้งหมด 23.84 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ต.บ้านกลาง หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 11 ต.มะขามหลวง หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ต.มะขุนหวาน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ต.ท่าวังพร้าว หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ในพื้นที่รับผิดชอบส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง คือหมู่ที่ 1 ในตำบลบ้านกลาง

ชาวบ้านส่วนใหญ่ จะตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มกันหนาแน่นบริเวณสองฟากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108 บริเวณที่ตั้งเป็นจุดตัดกับเส้นทางไปยังบ้านทุ่งเสี้ยว - บ้าน

เปียง โดยประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ไร่ยละ 70 ค้าขายและรับราชการ ไร่ยละ 20 และอื่นๆ ไร่ยละ 10 ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ไร่ยละ 98 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง ที่เหลือไร่ยละ 2 นับถือศาสนาอื่นๆ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีการทำบุญตักบาตรเป็นประจำในวันพระ มีวิถีชีวิตเรียบง่าย เช่นเดียวกับชาวล้านนาทั่วไป คือมีการใช้คำเมือง หรือภาษาพื้นเมืองในการสื่อสาร ส่วนประเพณีที่สำคัญนั้น ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง ปอยหลวง สลากภัตตร สงรน้ำพระธาตุและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น

การคมนาคม การจราจร เทศบาลตำบลบ้านกลาง มีถนนสายหลักผ่านในเขตเทศบาล จำนวน 1 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 สายเชียงใหม่-ฮอด สำหรับการคมนาคมภายในเขตเทศบาลของชุมชนแต่ละหมู่บ้านมีถนนลาดยางและคอนกรีต เชื่อมติดต่อกันโดยตลอด ทั้ง 14 หมู่บ้าน สามารถติดต่อสัญจรระหว่างหมู่บ้านตลอดจนติดต่อกับอำเภอและจังหวัดได้โดย สะดวกรวดเร็วทุกฤดูกาล

เทศบาลตำบลบ้านกลาง มีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นกลุ่มโบราณสถาน ตั้งอยู่นอกเมืองเวียงท่ากานทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เมืองเวียงท่ากานเป็นโบราณสถานอยู่ในเขตองค์การบริหารตำบลบ้านกลาง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 17-18

อาคารสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านกลาง ได้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหนองแพ้น เลขที่ 222 หมู่ที่ 2 ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 สายเชียงใหม่-ฮอด ห่างจากตัวอำเภอสันป่าตอง ประมาณ 8 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 30 กิโลเมตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 22 บริเวณเทศบาลตำบลบ้านกลาง

ที่มา : Google Earth (Google Earth,2011:online)

2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คุณสมิต ทวีเลิศนิธิ ประธานกรรมการบริษัท เชื่อว่าถ้าบริษัทดูแลชุมชนดี ชุมชนจะดูแลพนักงานและบริษัทอย่างดี บริษัทมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เมื่อเริ่มดำเนินการบริษัทมีความมุ่งมั่นเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมคือจะไม่ทำให้ชุมชนรอบข้างได้รับความเดือดร้อน บริษัทส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นการให้การสนับสนุนตามศักยภาพของบริษัท สมเหตุสมผล มีการสอดแทรกความรู้เมื่อได้ร่วมกิจกรรมกับชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการสู่ชุมชน ดังนี้

โครงการสนับสนุนทุนการศึกษาในชุมชน มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนเรียนดีแต่ยากจน ให้กับนักเรียนในโรงเรียนของชุมชน เช่นโรงเรียนวัดทุ่งเสี้ยว โรงเรียนเทศบาล 1 (ทุ่ง พ้าบด

ประชาสรรค์) สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา บริจาคเงินเพื่อจัดสร้างห้องสมุดและศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียนเทศบาล1(ทุ่งฟ้าบดราชบุรีบำรุง) ดำเนินการอย่างเป็นต้น

โครงการเปิดโรงงานให้เป็นสถานที่ทัศนศึกษาดูงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าเยี่ยมชมโรงงาน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ขอเข้าชมงานผลิต เป็นแหล่งเรียนรู้ที่บริษัท มีส่วนในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชน เป็นความสำเร็จที่บริษัทได้สร้างการยอมรับจากชุมชน

โครงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่องค์กรในชุมชน มอบอุปกรณ์ทางการแพทย์แก่โรงพยาบาลสันป่าตอง นอกจากนี้บริษัท ร่วมทำประโยชน์แก่สังคมกับองค์กรต่าง ๆ เสมอ

โครงการสนับสนุนอาชีพแก่ชุมชน โดยบริษัท จะช่วยสนับสนุนงบประมาณ ในโครงการพัฒนาอาชีพให้แก่ชาวบ้าน

กิจกรรมเพื่อชุมชน บริษัท เข้าร่วมงานประเพณีกับชุมชน ประเพณีรดน้ำดำหัว ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สังคมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

บริษัทดำเนินการกิจกรรมโครงการสู่ชุมชน มีการติดตามการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของโครงการ มีฝ่ายสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร เป็นผู้รับผิดชอบในการติดตาม ใช้วิธีการที่มีกระบวนการเช่นเดียวกับ Morning Talk ใช้การพูดคุยเพื่อสื่อสารและแลกเปลี่ยน ปัญหา อุปสรรค ความก้าวหน้าในกิจกรรมโครงการต่างๆ แนวทางการให้ความช่วยเหลือ ประชุมร่วมกันหาแนวทาง วางแผนร่วมกันถึงการดำเนินงาน บริษัทให้พนักงานรู้จักคิด โครงการหรือกิจกรรมใหม่ๆ ด้วยตนเอง มีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตน บริษัทมีความมุ่งมั่นที่จะให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม แล้วนำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ส่วนในชุมชนจะให้การสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชน การสอบถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชน

3. การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สภาพของหมู่บ้านจะมีป่าธรรมชาติ มีลุ่มน้ำลำธาร ชาวบ้านได้ใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมเลี้ยงตัวเองได้ ปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำนา ทำไร่ลำไย บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ได้มาก่อตั้งโรงงานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2541 อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง หมู่บ้านหนองแท่น ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานของคนในชุมชน เพราะบริษัทมีนโยบายการจ้างพนักงานในฝ่ายการผลิตจะเลือกรับพนักงานที่

อยู่ใกล้บริษัทในรัศมีไม่เกิน 10 กิโลเมตร การรับซื้อวัตถุดิบ บริษัทมีการดำเนินธุรกิจที่ทำความเข้าใจกับคนในชุมชน ที่มีระบบการจัดการที่ได้มาตรฐานมีความสะอาด เรียบร้อย บริษัทเชื่อว่าถ้าดูแลชุมชนดี ชุมชนจะดูแลพนักงานและบริษัทอย่างดี ดังนั้นในกระบวนการผลิตจึงควบคุมกระบวนการต่างๆ ที่จะส่งผลเสียต่อชุมชน ทั้งการบำบัดน้ำเสีย การควบคุมมลพิษทางอากาศ เสียงและกลิ่น สิ่งแวดล้อมภายในโรงงานต้องถูกจัดการให้มีสภาพที่ดี ต้องไม่ไปรบกวนชุมชนรอบข้าง มีการจัดภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชน พนักงานได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เป็นความสำเร็จที่บริษัทได้สร้างการยอมรับจากชุมชน

และตลอดระยะเวลาที่บริษัทได้ให้การสนับสนุนชุมชนเสมอมาและต่อเนื่องในการสนับสนุนทุนการศึกษา แก่นักเรียนในโรงเรียนของชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา บริจาคเงินเพื่อจัดสร้างห้องสมุดและศูนย์วัฒนธรรมโรงเรียนเทศบาล1(ทุ่งฟ้าบดราชบุรีบำรุง) เป็นโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง และอยู่ในชุมชนหมู่บ้านหนองแท่น สนับสนุนอาชีพแก่ชุมชนโดยบริษัทฯ จะช่วยสนับสนุนงบประมาณ ในโครงการพัฒนาอาชีพให้แก่ชาวบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณี วันสำคัญทางศาสนาอย่างเต็มที่ เนื่องจากชุมชนเทศบาลตำบลบ้านกลางเป็นชุมชนเกษตรกรรม เมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ชาวบ้านได้เรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพนักงานของบริษัท ที่ใช้การพูดคุย สอดแทรกในการเข้าร่วมกิจกรรม การมอบทุนการศึกษา การทำบัญชีครัวเรือน นำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้และเข้าใจการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักประหยัด พึ่งพาตัวเองให้มาก ไม่จำเป็นต้องซื้อทุกอย่าง บางอย่างสามารถปลูกทานเองได้ก็ปลูก เรียนรู้จากผู้นำในการทำเกษตรอินทรีย์ คือนายแดง สุริวงค์ ทำการเกษตรพยายามลดการใช้สารเคมี อบรมบุตรหลานให้มีความเชื่อเพื่อแผ้ว มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี เอื้ออาทรกัน ที่แสดงให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ อีกทั้งชื่อเสียงของบริษัท ที่ได้รับรางวัลต่างๆ ทำให้ชุมชนให้การยอมรับ เชื่อถือในการบริหารงานของบริษัท ที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

“บริษัทดำเนินธุรกิจ ที่ให้ความสำคัญกับสังคม ชุมชนมาโดยตลอด บริษัทให้การสนับสนุนทุนการศึกษา สนับสนุนงบประมาณทางการศึกษา บริจาคอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้กับโรงพยาบาลสันป่าตอง ร่วมกิจกรรมทางสังคม ชุมชน เพราะเราเชื่อว่าคนของเราและคนในครอบครัวของพนักงานก็จะได้รับการดูแลอย่างดีจากสังคม”

(จิตติวัฒน์ สิริพันธุ์กุล,สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2553)

“บริษัท เป็นผู้ผลิตอาหาร ความสะอาดจึงเป็นเรื่องสำคัญ การจัดการเขาดี ตั้งแต่มาอยู่ที่นี้ก็เห็นความช่วยเหลือจากบริษัทมาโดยตลอด ให้ทุนการศึกษา นักเรียนในชุมชนมาโดยตลอด ปีละสี่ห้าหมื่นบาท คุณคนทำงานดูมีความสุขกันดี โรงงานไม่มีปัญหากับชุมชนโดยรอบ เป็นตัวอย่างความสำเร็จที่ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการ ทำให้พนักงาน ชาวบ้านรู้จักใช้ชีวิตที่ต้องรู้จักพอเพียงมากขึ้น”

(นิพนธ์ รัตนนิลอมร, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2554)

บริษัทขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ในการสนับสนุนทุนการศึกษา การส่งเสริมจ้างงานเน้นคนทำงานในท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณในโครงการพัฒนาอาชีพให้กับคนในชุมชน การเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชนรอบข้าง ไม่เบียดเบียนชุมชน เสริมสร้างแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

4. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน สรุปได้ดังนี้

ความพอประมาณ

- 1) การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุใบไม้ นำเศษผัก ผลไม้มาทำน้ำหมักชีวภาพ เศษพืชทำปุ๋ยหมัก ไว้ใช้เอง และเพื่อปรับปรุงดิน
- 2) อาชีพทำไร่นา การลงทุนส่วนมากจะลงทุนในช่วงปลูกเก็บเกี่ยว จะไม่ใช้จ่ายเกินกำลังและเน้นการพึ่งตนเอง
- 3) สิ่งของควรนำกลับมาใช้ใหม่หากสามารถใช้ได้ รวมทั้งซ่อมแซมของเดิมที่ชำรุดให้กลับมาใช้ได้

4) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพแทนการใช้สารเคมี และใช้อย่างประหยัด เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

5) การทำเกษตรแบบผสมผสานค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังทรัพย์ ลดต้นทุนการผลิตรักษาสิ่งแวดล้อม

ความมีเหตุมีผล

1) ทำบัญชีครัวเรือน ใช้จ่ายแต่พอดี มีเหตุผล มีการบริหารจัดการด้านรายได้ รายรับ-รายจ่ายและการออม

2) รายได้จากประกอบอาชีพมีการแบ่งใช้หนี้และส่วนหนึ่งเก็บออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น ส่วนที่เหลือบริจาคให้วัด โรงเรียนและชุมชน

3) ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจำเป็น การตัดไม้ไผ่เพื่อทำหังนาจะไม่ตัดเกินความจำเป็น และช่วยป้องกันรักษาป่าไว้ เพื่อให้เป็นป่าที่สมบูรณ์ เพื่อไม่ให้เกิดความแห้งแล้ง ป้องกันดินถล่ม ป้องกันรักษาป่าไว้เป็นสมบัติของแผ่นดิน

4) ไม่ทำร้ายธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพราะเป็นสาเหตุการทำลายสภาพแวดล้อม ชักชวนให้ชุมชนช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติ

ความมีภูมิคุ้มกัน

1) เมื่อมีรายได้ต้องมีการออม เพราะการออมเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อมีปัญหาสภาพเศรษฐกิจ จึงต้องติดตามข่าวสารอยู่เสมอ

2) การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้ก็เป็นส่วนช่วยในยามวิกฤตได้ และยังเหลือแบ่งปันให้เพื่อนบ้านได้

3) การสร้างกลุ่มและเครือข่าย เพื่อไว้คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างยั่งยืน ช่ายกันรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

ความรู้

1) เข้าอบรม ติดตามข่าวสารต่างๆ เพื่อมาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่นที่วีหนังสือ วิทยุ หรือเข้ารับการอบรม เพื่อนำมาใช้ภายในกลุ่ม ชุมชน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2) การไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เรียนรู้จากประสบการณ์นำมาประยุกต์ใช้ และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

3) พัฒนาเป็นต้นแบบ เป็นตัวอย่างศึกษาดูงานและเป็นแหล่งเรียนรู้ขยายผลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คุณธรรม

- 1) การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนโดยตลอด และร่วมเป็นผู้นำชุมชนในการทำประโยชน์ให้กับชุมชน ช่วยเหลือและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน
- 2) มีการเสริมสร้างจิตสำนึกรักษาสภาพแวดล้อม ไม่ทำร้ายธรรมชาติ หลีกเลียงการใช้สารเคมี ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติ
- 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมชุมชน
- 4) การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมไทย อนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมของไทย ใส่เสื้อผ้าพื้นเมืองและพูดภาษาพื้นเมือง เล่นดนตรีพื้นเมืองอบรมบุตรหลานให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เอื้ออาทร

5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ประกอบด้วย

- 5.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน
 - 1) ผู้นำชุมชน ให้ความสำคัญร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคนในชุมชน เดินตามรอยความศรัทธาในหลวงและหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเป้าหมายสูงสุดให้สังคมสมดุล ยั่งยืน จึงนำไปสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้
 - 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 3) คนในชุมชนที่พร้อมรับการพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่ และอาชีพจึงมีความต้องการที่จะเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่เหนียวแน่น การพึ่งพาอาศัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สนใจที่จะเรียนรู้เพื่อการนำไปประยุกต์ในการดำรงชีพ
 - 4) ทูทางสังคม คนในชุมชนมีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ที่ถ่ายทอดมาแต่บรรพบุรุษ
- 5.2) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน
 - 1) การศึกษา ต้องปลูกฝังให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่างต่อเนื่อง เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ นำสู่แนวทางการดำรงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

2) สื่อการเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ที่ทำให้เห็นตัวอย่างความสำเร็จที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง เสริมสร้างการเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ตัวอย่างหรือต้นแบบที่ดี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน

4) ค่านิยมของคนในสังคม อันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีแต่การแข่งขัน ทำให้การดำรงชีวิต ความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ สำนึกส่วนรวม และความเป็นชุมชนนั้นถดถอย จึงควรสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม

5) การส่งเสริมจากภาครัฐ ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และวางแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนพัฒนาให้สามารถพึ่งพาตัวเอง

6) ผู้บริหารของบริษัท ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชน มีจิตสำนึกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักให้สังคม

7) เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นการเสริมศักยภาพให้ชุมชนมีแนวร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างความสามัคคีและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างเครือข่าย ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

ส่วนที่ 3 สรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

ตารางที่ 5 แสดงการดำเนินงานของบริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ก่อนและหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
เป็นบริษัทผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตรในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร มีตลาดสำคัญคือการขายสินค้าเพื่อเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร มีการใช้กลยุทธ์ด้านการบริการตอบสนองความต้องการของลูกค้า เพื่อ	มีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ทั้งยอดขาย การพัฒนาพนักงานและระบบการทำงานที่ดีขึ้น การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นใช้เงินทุนภายในเป็นหลัก มีการวางแผนการบริหารความเสี่ยง เพื่อหลีกเลี่ยงและไม่สร้าง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจก่อนการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจหลังการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
<p>สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่น โดยใช้วัตถุดิบในการผลิตที่ต้องมีมาตรฐานคุณภาพ ความสะอาดและความปลอดภัยสูง</p>	<p>เหตุให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารจัดการธุรกิจ โดยมีการวางแผนการตลาด การผลิต และมีการติดตามปรับปรุงทุก ๆ 3 เดือน สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อกระจายความเสี่ยง เน้นการบริหารสินค้าคงคลังที่เหมาะสมกับกำลังการผลิต โดยมีแผนการจัดหาวัตถุดิบตามปริมาณการสั่งซื้อสินค้า และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ปรับระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรให้พนักงานกล้าแสดงความคิดเห็น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้บริหาร ผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้พนักงานมีความภาคภูมิใจรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท จากการได้พูดคุยกับผู้บริหาร พนักงานมีความตระหนักในการทำกิจกรรมร่วมกัน การดำเนินการต่างๆ บริษัทจะกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้กับองค์กร</p>

แผนภาพที่ 23 ประมวลเหตุการณ์และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

บริษัทน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น และได้นำมากำหนดวิสัยทัศน์ในปี 2545

จัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการพบปะกัน พบผู้บริหาร ผ่านกิจกรรม Morning talk ก่อนการทำงานเป็นประจำทุกวัน ให้ความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและพนักงาน การบริหารจัดการ บริษัทมุ่งเน้นการใช้เงินทุนภายใน และขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังทุนและความสามารถใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตอย่างประหยัด ได้ประโยชน์คุ้มค่า และมีการจัดการอย่างฉลาด พร้อมหาทางเพิ่มมูลค่าหรือมีการสร้างผลผลิตใหม่ขึ้นในชุมชนท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลผลิตทางเกษตรของสินค้าเกษตรที่มีในท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งบริษัทจะซื้อวัตถุดิบในท้องถิ่นเช่นใบมะกรูด พักทอง เป็นต้น การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการผลิตสินค้าด้วยตนเอง เครื่องมือเครื่องจักรในโรงงาน ร้อยละ 95 เป็นเครื่องจักรที่ออกแบบเอง เป็นองค์ความรู้เฉพาะของกิจการ

ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาระบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน ของ 4 กรณีศึกษา

จากการศึกษากรณีศึกษาทั้ง 4 พื้นที่กรณีศึกษา สามารถสรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน 4 กรณีศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน 4 กรณีศึกษา

กรณีศึกษา	ชุมพรฯ	พินุลย์ชัยฯ	โสมภาสฯ	นิ พู๊ดส์
ประเด็น				
ปีที่ก่อตั้ง	2525	2502	2539	2541
ผู้ก่อตั้ง	คุณสุขุม สดากกร และคุณครูอัจฉรา รักรักษ์พันธุ์	คุณศิริชัย และคุณประนอม แดงสุภา	คุณสมพงษ์ พวงเวียง	คุณกอบชัย ทวีเลิศ นิธิ และคุณสุรพล ทวีเลิศนิธิ
ประเภทธุรกิจ	ขนาดกลาง	ขนาดกลาง	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
ที่ตั้งอยู่ในเขต	เทศบาลตำบลสะพลี	เขตทวีวัฒนา	อบต.ดอนหวาน	เทศบาลตำบลบ้านกลาง
ขนาดพื้นที่	40 ไร่	30 ไร่	50 ไร่	8 ไร่
ลักษณะธุรกิจ	บริการการท่องเที่ยว	ผลิตอาหารสำเร็จรูป	ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	ผลิตอาหารสำเร็จรูป
จำนวนพนักงาน	120 คน	500 คน	300 คน	44 คน
มูลเหตุการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	ประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 ทำให้เกิดภาวะหนี้สินสูงขึ้นกว่าเท่าตัวจากการกู้เงินมาขยายกิจการโรงแรมเป็นระดับ 5 ดาว ต่อมาปี 2543 ได้ประกาศให้พนักงานและลูกค้าทราบว่าป็นองค์กรที่นำหลักปรัชญา	ผู้ก่อตั้งมีความศรัทธาในพุทธศาสนาจึงมีความสนใจที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้	ผู้ก่อตั้งมีความศรัทธาในพุทธศาสนา มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ในการบริหารงานองค์กร ตั้งแต่เริ่มต้นและการเข้าร่วมประกวดของสำนักงาน กปร. และได้รับรางวัลจึงมีความมุ่งมั่นที่จะ	ผู้ก่อตั้งมีความสนใจในหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งบริษัทและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กร พร้อมกับการนำระบบมาตรฐานคุณภาพ

ธุรกิจเอกชน 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมชน	พินุลย์ชัยฯ	โสมภาสฯ	ฉิ ฟู๊ดส์
	เศรษฐกิจพอเพียง มาบริหารองค์กร	บริษัท ในปี พ.ศ. 2544	ใช้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2549	มาใช้ในองค์กร ใน ปี พ.ศ. 2545
กระบวนการ ขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดการ เชิงกลยุทธ์	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์และป็นผู้ที่สนับสนุน • ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง • เริ่มด้วยหลักความพอประมาณ • ลดต้นทุนในการบริหารองค์กร • โดยไม่กั๊วไม่จ้างนักบริหาร • มาบริหารงานด้วยตัวเอง • ต่อมาจัดตั้งศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ เป็นฐานการเรียนรู้ที่พนักงานทุกคนจะต้องผ่านการเรียนรู้จากศูนย์ฯ • สร้างการมีส่วนร่วมของพนักงาน • พัฒนาโรงแรมให้เป็นเรียนแรมที่ได้พักผ่อนและ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารเป็นผู้นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ และให้การสนับสนุน • เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพนักงาน • เริ่มที่หลักความพอประมาณ • ให้ความรู้พัฒนาพนักงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน และการดำรงชีวิต • ประหยัดต้นทุนประหยัดการใช้ทรัพยากรทุกประเภท • การรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม • ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน • มีฝ่ายควบคุมคุณภาพเข้ามาทำหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดและสนับสนุนงบประมาณ • ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง • เริ่มด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการพึ่งตนเอง • เริ่มกิจกรรมการทำเกษตรอินทรีย์ • ประยุกต์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น • ตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง • ส่งเสริมการมี 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดและสนับสนุนงบประมาณ • เป็นแบบอย่างที่ดี • เริ่มด้วยหลักเหตุผลที่เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนเป็นโรงงานผลิตอาหารแปรรูป • รักษาสิ่งแวดล้อมมีการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้มาตรฐานไม่ทิ้งกากของเสียสู่ชุมชน • การลดต้นทุนการผลิต ใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่พัฒนาและออกแบบเอง • การบริหารองค์กรมุ่งเน้นใช้เงินทุนภายใน • สร้างการมีส่วนร่วม

ธุรกิจเอกชน 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมชน	ปัญญา	โสมภษา	อิฟูตส์
	<p>เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>พนักงานในทุกๆกิจกรรม</p>	<p>ส่วนร่วมของพนักงานอย่างเต็มที่</p> <ul style="list-style-type: none"> เพิ่มหน่วยงานเข้ามา ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งในกระบวนการผลิตเพื่อลดความสูญเสียคือหน่วย Sourcing ฝ่ายทรัพยากรบุคคลเป็นฝ่ายดูแลการพัฒนาพนักงาน 	<p>ร่วมของพนักงานอย่างเต็มที่</p> <ul style="list-style-type: none"> มีหน่วยงานคอยดูแลการดำเนินการกิจกรรมโครงการคือฝ่ายสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร
<p>กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร</p>	<ul style="list-style-type: none"> พนักงานทุกคนจะต้องเข้าห้องกัลดกระดุม เรียนรู้และปฏิบัติให้ความเข้าใจ ปลูกฝังความคิดชอบในการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมุนเวียนเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติในฐานะการเรียนรู้ของสวนเพลิน 	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการฝึกอบรมให้พนักงาน ใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้กับพนักงาน การเรียนรู้ด้านสมุนไพร การประหยัด 	<ul style="list-style-type: none"> การดำเนินกิจกรรม โดยการฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยการทำการเกษตรอินทรีย์ อาทิการปลูกไม้การเลี้ยงหมู การทำปุ๋ยหมัก ส่งเสริม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านระบบเสียงตามสายขององค์กร สร้างวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> จัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการพบปะกัน พบผู้บริหาร ผ่านกิจกรรม Morning talk ก่อนการทำงานเป็นประจำทุกวัน ให้ความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สร้าง

ธุรกิจเอกชน 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมชน	พินุลย์ชัยฯ	โสมภาสฯ	ฉิ ฟู๊ดส์
		ต้นทุนการผลิต	การเรียนรู้ร่วมกัน กับผู้บริหาร	ความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้บริหาร และพนักงาน
ผลการ ปรับเปลี่ยน องค์กรธุรกิจ เอกชนโดย กระบวนการ ขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> • การบริหารธุรกิจ เอง ไม่พึ่งพิงนัก บริหารจาก ภายนอก • ทำตามศักยภาพ ของตนเอง ทำให้ ลดต้นทุนการ ผลิต • เกิดการประหยัด ค่าใช้จ่ายบน ฐานของความรู้ และคุณธรรม เช่น การใช้น้ำ เอนไซม์เพื่อเป็น จุลินทรีย์ช่วย ย่อยของเสียใน ระบบบำบัดน้ำ เสียทดแทนการ จัดซื้อซึ่งทำให้ ลดต้นทุนได้กว่า 90 % 	<ul style="list-style-type: none"> • เกิดการประหยัด การใช้ทรัพยากร ทุกประเภทเพื่อ เป็นการ ประหยัดต้นทุน ในการผลิต • ใช้เทคโนโลยี การผลิตโดยคน ไทย • การปลูกฝัง แนวคิด เศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อ นำไปประยุกต์ ในการดำรงชีวิต ทำให้รู้จัก ประหยัด อด ออม ไม่ ฟุ่มเฟือย เข้าใจ การใช้ชีวิต ลด การใช้จ่ายที่ไม่ จำเป็นในการ ดำรงชีพในเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> • มีการวาง แผนการลงทุน ไม่เพิ่มภาระ เงินกู้ • การเติบโตค่อย เป็นค่อยไป • การรับผลิตจะดู กำลังการผลิต และความพร้อม ของพนักงาน • การเป็นบริษัท รับจ้างผลิต จึง ต้องสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับ ตัวองค์กร ลด การใช้จ่าย ประยุกต์ใช้ วัตถุดิบใน ท้องถิ่น สร้าง อาชีพเพื่อการ พึ่งตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> • มีการบริหาร จัดการที่มุ่งเน้น ใช้เงินทุนภายใน เป็นหลัก • สร้างผลิตภัณฑ์ ใหม่เพื่อกระจาย ความเสี่ยง และ สอดคล้องกับ ความต้องการ ของผู้บริโภค • พนักงานกล้า แสดงความคิดเห็น มีความ ภาคภูมิใจจาก การได้พูดคุยกับ ผู้บริหาร มี ความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกับ ผู้บริหาร
ปัจจัยเงื่อนไข ความสำเร็จ	ภายในองค์กร <ul style="list-style-type: none"> • ความศรัทธา แนวคิดฯ • ผู้บริหารองค์กรมี 	ภายในองค์กร <ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารองค์กร มีความมุ่งมั่น • การมีส่วนร่วม 	ภายในองค์กร <ul style="list-style-type: none"> • ความศรัทธา แนวคิดฯ • ผู้บริหารองค์กร 	ภายในองค์กร <ul style="list-style-type: none"> • ความศรัทธา แนวคิด • ผู้บริหารองค์กรมี

ธุรกิจเอกชน 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมชน	พิบูลย์ชัยฯ	โสมภัสฯ	ฉิ ฟู๊ดส์
	<p>ความมุ่งมั่น</p> <ul style="list-style-type: none"> พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรม การมีต้นแบบที่ดี สถานที่ตั้งเหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ 	<p>ของพนักงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> พนักงานมีความกระตือรือร้น 	<p>มีความมุ่งมั่น</p> <ul style="list-style-type: none"> การมีส่วนร่วมของพนักงาน พนักงานมีความกระตือรือร้น สถานที่ตั้งเหมาะสมในการเรียนรู้ 	<p>ความมุ่งมั่น</p> <ul style="list-style-type: none"> นโยบายเป้าหมายของบริษัท การมีส่วนร่วมของพนักงาน
	<p>ภายนอกองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> ภาครัฐส่งเสริมการศึกษา ความเป็นผู้ประกอบการที่ดี การมีต้นแบบที่ดี เครือข่ายการเรียนรู้ 	<p>ภายนอกองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> ความศรัทธาแนวคิด ภาครัฐส่งเสริมการศึกษา จิตสำนึกนักธุรกิจ ทุนทางสังคม 	<p>ภายนอกองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> ความเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณธรรม การมีต้นแบบที่ดี ทุนทางสังคม การสนับสนุนของภาครัฐ 	<p>ภายนอกองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> สื่อการเรียนรู้ ต้นแบบที่ดี ทุนทางสังคม ค่านิยมของคนในสังคม ภาครัฐส่งเสริมการศึกษา

ตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบการขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจ

เอกชนไปสู่ชุมชน 4 กรณีศึกษา

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมชน	พิบูลย์ชัยฯ	โสมภัสฯ	ฉิ ฟู๊ดส์
	<p>ชุมชนหนองใหญ่</p>	<p>กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ</p>	<p>ชุมชนบ้านดอนหวาน</p>	<p>เทศบาลตำบลบ้านกลาง</p>
การขับเคลื่อน ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงของ องค์กรธุรกิจ เอกชนสู่ชุมชน	<p>ผู้บริหารมี ความสัมพันธ์กับ ผู้นำต้นแบบของ จังหวัดชุมพร เป็น เครือข่ายความ ร่วมมือ ขยายผล ปรัชญาเศรษฐกิจ</p>	<p>ความเป็นสมาชิก ของประชาคมเขต ทวิวัฒนา สร้าง เครือข่ายการ พัฒนาต่อยอด สนับสนุนวัตถุดิบ เพื่อการเรียนรู้</p>	<p>ความเป็นคนในพื้นที่และต้องการ พัฒนาคนในชุมชน ให้พึ่งตัวเองได้ โดย ต้องสร้างอาชีพ ให้กับชุมชนจัดตั้ง เป็นศูนย์การเรียนรู้</p>	<p>สร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับชุมชน พัฒนาชุมชนรอบ ข้างบริษัท สนับสนุน ทุนการศึกษา, สนับสนุน</p>

องค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมชน ชุมชนหนองใหญ่	พินุลย์ชัยฯ กรมวิทยาศาสตร์ ทหารเรือ	โสมภาสฯ ชุมชนบ้านดอน หว้าน	วิฟู้ดส์ เทศบาลตำบลบ้าน กลาง
	พอเพียง โดย จำลองศูนย์ กสิกรรมธรรมชาติ เพลินมาเป็นฐาน เรียนรู้ในชุมชน	ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงการเข้าร่วม กิจกรรมใน ประชาคม	ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	งบประมาณเพื่อ สร้างอาชีพให้กับ คนในชุมชน
การเรียนรู้ของ ชุมชนเกี่ยวกับ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง	บูรณาการการ เรียนรู้ นำความคิด ด้วยตัวอย่างแห่ง ความสำเร็จ (Leading by Example) โดย จำลองศูนย์กสิกร รมธรรมชาติเพลิน เป็นศูนย์เรียนรู้ครบ วงจร เปิดให้ศึกษา ดูงาน อบรมฝึกและ การลงปฏิบัติจริง	เรียนรู้การผลิต น้ำมันไบโอดีเซล เข้าอบรม ลงมือ ปฏิบัติจริง ทดลอง ทำ การเข้าร่วม มี ส่วนร่วมสนับสนุน กิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม พบปะ ผู้นำชุมชน เครือข่ายความ ร่วมมือ กับ ประชาคมในเขต	ศูนย์การเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง การศึกษา ดูงาน อบรม พุดคุย จากการเข้าร่วม กิจกรรม พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป้าหมายในการ เป็นต้นแบบ เพื่อ ขยายผลการนำ ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปปฏิบัติ	เข้าร่วมกิจกรรม ประเพณีวัฒนธรรม การสนับสนุน ทุนการศึกษา การ ได้พบปะ มี ความสัมพันธ์ที่ดี เกิดเครือข่ายความ ร่วมมือ ทำให้รู้จัก กัน ร่วมกันพัฒนา คนในชุมชน
การ เปลี่ยนแปลงใน ชุมชนจากการ ขับเคลื่อน ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ● เริ่มจากหลัก ความ พอประมาณ ● ลดการใช้จ่าย เน้นการพึ่ง ตัวเอง ทำ การเกษตร อินทรีย์ ลดการ ใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ปลุกผัก สวนครัว ประหยัด 	<ul style="list-style-type: none"> ● เริ่มจากหลักเหตุ และผล ● เรียนรู้ประโยชน์ ของสิ่งของที่ เหลือใช้ เป็นการ สร้างนิสัยให้รู้จัก นำสิ่งของใช้แล้ว กลับมาใช้ ประโยชน์ได้ ● สร้างสายสัมพันธ์ ที่ดีกับประชาคม เขตทิวพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> ● เริ่มจากการมี ภูมิคุ้มกันที่ดี ● สร้างอาชีพให้ สามารถพึ่ง ตัวเองได้ ● การทำการเกษตร อินทรีย์ ลดการ พึ่งพาปุ๋ยเคมี สารเคมี ดีต่อ สุขภาพ และ ประหยัด ● เป็นต้นแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เริ่มจากความมี เหตุมีผล ● เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ที่ ดีกับชุมชน ● ได้เรียนรู้อาชีพ ตามความ ต้องการที่ องค์กรให้การ สนับสนุน เช่น การทำปุ๋ยหมัก ● ลดค่าใช้จ่าย

องค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

กรณีศึกษา ประเด็น	ชุมพรฯ ชุมชนหนองใหญ่	พิบูลย์ชัยฯ กรมวิทยาศาสตร์ ทหารเรือ	โสมภัสฯ ชุมชนบ้านดอน หว้าน	นิธิฟู๊ดส์ เทศบาลตำบลบ้าน กลาง
	<p>ค่าใช้จ่าย ดีต่อ สุขภาพและ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ได้สร้าง เครือข่ายความ ร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เกิดเครือข่าย ความร่วมมือที่ เข้มแข็งและการ มีส่วนร่วมใน กิจกรรมประเพณี 	<p>ให้กับคนใน ชุมชน ขยายผล ให้คนในชุมชน เป็นแนวร่วม พัฒนา</p>	<p>ในการทำ การเกษตร</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของ คนในชุมชน จากกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรมของ ชุมชน
ปัจจัยเงื่อนไข ความสำเร็จ	<p>ภายในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ความศรัทธา แนวคิด ● ผู้นำชุมชน ● คนในชุมชน ● ทูตทางสังคม ● การมีส่วนร่วม ชุมชน 	<p>ภายในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บังคับบัญชาให้ การสนับสนุน ● ธรรมเนียมทหาร ● ความอดทน ● การมีส่วนร่วม ของกำลังพล 	<p>ภายในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นฐานชุมชน ● ความพร้อมด้าน แรงงาน ● การมีส่วนร่วม ของชุมชน ● ผู้นำชุมชน ● ทูตทางสังคม 	<p>ภายในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้นำชุมชน ● การมีส่วนร่วม ของชุมชน ● คนในชุมชน ● ทูตทางสังคม
	<p>ภายนอกชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ต้นแบบ ความสำเร็จ ● เครือข่ายความ ร่วมมือ ● การสนับสนุน จากภาครัฐ เรื่องการศึกษา ● ค่านิยมของคน ในสังคม 	<p>ภายนอกชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การศึกษา ● ความมุ่งมั่นตั้งใจ ● เครือข่ายความ ร่วมมือ ● นโยบายภาครัฐ ● แบบอย่าง ความสำเร็จ ● การมีส่วนร่วม ของคนในสังคม 	<p>ภายนอกชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● วิถีดีเศรษฐกิจ ● ผู้ประกอบการมี จิตสำนึกต่อ สังคม ● เครือข่ายความ ร่วมมือ ● ชุมชนต้นแบบ ● การสนับสนุน จากภาครัฐ 	<p>ภายนอกชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การศึกษา ● สื่อการเรียนรู้ ในสังคม ● ต้นแบบที่ดี

ตอนที่ 3 การสังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

การสังเคราะห์ผลการศึกษาวិเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน ของ 4 กรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงผลการศึกษาเข้าด้วยกันจากตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เพื่อสร้างข้อสรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน ที่แสดงถึงการดำเนินธุรกิจที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ตามกรอบการวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงสู่การนำเสนอแนวทางการกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน ดังจะกล่าวในบทที่ 5 ต่อไป ผลการสังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน นำเสนอข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

1. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเอกชน

1.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการเชิงกลยุทธ์

1.1.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร

การดำเนินธุรกิจ เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการภายใต้ความเสี่ยง ดังนั้นการวางแผนเพื่อการบริหาร ผู้ประกอบการจะต้องรู้เรา รู้เขา นั่นก็คือต้องรู้ว่าตัวเองมีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไร มีโอกาส อุปสรรคอะไรในการที่จะทำธุรกิจ ผู้ประกอบการต้องรวบรวมเอาความรู้ และทักษะต่างๆที่ได้มาหล่อหลอมและรวมเข้าไว้ด้วยกันและทำให้มองเห็นถึงภาพรวมขององค์กร ที่ได้ศึกษามาเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์และการตัดสินใจ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายทั้งในระดับวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และวัตถุประสงค์ต่างๆ ในที่สุด บริบทสภาพแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีผลหรืออิทธิพลต่อการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจ เมื่อตัดสินใจที่จะทำธุรกิจจึงต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร จาก 4 กรณีศึกษา บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร สามารถแบ่งได้เป็น สภาพแวดล้อมภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ดังนี้

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ที่จะต้องวิเคราะห์ว่าอะไรคือจุดแข็ง จุดอ่อนในการดำเนินงานของบริษัท ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารองค์กร เป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ทิศทางทางการบริหารองค์กร เป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญในความสำเร็จในการดำเนินการองค์กร

2) ประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจ บริษัทชุมชนฯ อยู่ในแวดวงธุรกิจ การท่องเที่ยว บริษัทโสมภัสฯ มีความรู้ ความถนัดด้านอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทพิบูลย์ชัยฯ มีความสามารถในการทำน้ำพริก บริษัทนิธิ푸드ส์ ผู้ก่อตั้งอยู่แวดวงธุรกิจอาหารกว่า 20 ปี

3) การมีส่วนร่วมของพนักงาน พนักงานมีความภาคภูมิใจ เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมต่างๆขององค์กร

สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร อะไรคือโอกาส ภาวะคุกคามในการดำเนินงานของบริษัทประกอบด้วย

1) สภาพเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2) สภาพสังคมและวัฒนธรรม ในปัจจุบันที่รูปแบบการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงทำให้คนในสังคมให้ความสนใจในสุขภาพ ใส่ใจการดูแลตัวเอง การพักผ่อน ทำให้องค์กรต้องพยายามสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค

3) ระบบมาตรฐานสากล ที่สร้างการยอมรับในการบริหารธุรกิจ ที่มีมาตรฐานตามเงื่อนไขระบบเศรษฐกิจโลก

1.1.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

การสังเคราะห์กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริษัททั้ง 4 กรณีศึกษา พบว่ามีทิศทาง เป้าหมายในการกำหนดกลยุทธ์ตามลักษณะธุรกิจ เป็นความสอดคล้องในเชิงพันธกิจที่ต้องการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับการดำเนินธุรกิจ แต่จะพบว่าข้อกำหนดกลยุทธ์ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทั้ง 4 บริษัท โดย บริษัท ชุมพรคาบาน่ารีสอร์ทและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด มีการประกาศเป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจ บริษัท นิธิ푸드ส์ จำกัด ได้น้อมนำหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดอยู่ในวิสัยทัศน์ เพื่อให้ทิศทางมีความชัดเจนขึ้น บริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด ได้มีเป้าประสงค์ส่งเสริมการพัฒนาแบบยั่งยืน รวมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์ “สร้างรายได้ สร้างคน สร้างความมั่นคงในท้องถิ่น” ส่วนบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ถึงแม้ไม่ได้กำหนดกลยุทธ์ที่นำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นทิศทาง เป้าหมายการดำเนินธุรกิจ แต่ทั้ง 4 บริษัทกรณีศึกษา ต่างมีเป้าหมายที่ต้องการที่จะบริหารองค์กรให้สามารถอยู่รอดได้

ที่น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ แล้วสื่อสารให้กับสมาชิกในองค์กร ได้ทราบว่าองค์กรได้น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารองค์กร จนประสบผลสำเร็จในวันนี้ ธุรกิจเลือกที่จะอยู่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความยั่งยืนให้สังคมอย่างอยู่เย็นเป็นสุข

กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

- 1) การประกาศเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการดำเนินธุรกิจ
- 3) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ

1.1.3) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

เมื่อบริษัทได้กำหนดทิศทาง เป้าหมายการดำเนินธุรกิจ จะต้องมีการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านกิจกรรมโครงการ โดยทั้ง 4 กรณีศึกษา พบว่าผู้บริหารเป็นผู้กำหนดและให้การสนับสนุนงบประมาณ ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการดำเนินการ เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำเร็จขององค์กรนั้นเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ปฏิบัติ เนื่องจากผู้บริหารมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างดี จากการดำเนินกิจกรรมโครงการทั้ง 4 กรณีศึกษา ทุกๆกิจกรรมโครงการกิจกรรมที่มีการดำเนินการล้วนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม กิจกรรมแต่ละกิจกรรมอาจจะมีจุดเน้นไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การปลูกผักสวนครัวทานเอง เริ่มที่ความพอประมาณเพราะเป็นการประหยัดลดออม ลดการใช้จ่าย จะเข้ากับหลักเหตุและผลตรงที่ว่าการที่จะมาลงมือปฏิบัติสวนครัวทานเองก็ต้องคิดไตร่ตรอง และตัดสินใจซึ่งต้องอาศัยความรู้ ในการที่จะทำ ต้องมีความรู้และทำไปก็ต้องไม่ทำให้ใครเดือดร้อนหรือเบียดเบียนใคร คือต้องมีคุณธรรม การไม่ซื้อใช้จ่ายทำให้ได้ประหยัดก็ทำให้มีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายในเรื่องที่จำเป็น ผักปลอดสารพิษทำให้สุขภาพดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางใจและทางกาย การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

จะเชื่อมโยงด้วยกันอยู่เสมอ เมื่อพนักงานมีความรู้ก็จะนำความรู้ขยายผลไปยังครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านและชุมชนต่อไป สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ ประกอบอาชีพ ดำรงชีพพึ่งพาตนเอง พึ่งพาอาศัยกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ยั่งยืน ตามเป้าหมายของแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 1.1.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ของทั้ง 4 กรณีศึกษา สังเคราะห์สรุปได้ดังนี้
- 1) การดูผลผลิตจากการดำเนินการ โดยจะมีฝ่ายทรัพยากรบุคคลเป็นผู้กำกับดูแล ว่าได้ดำเนินการแล้วทำสำเร็จตามที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร เจอบัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ในการปฏิบัติ
 - 2) การรายงานความก้าวหน้า พุดคุยกันกับพนักงานโดยจะให้แต่ละคนรายงาน เป็นการกำกับติดตามงานในแต่ละวัน ทุกคนจะรายงานโดยการพุดคุยกับหัวหน้างานอย่างกันเอง
 - 3) การประชุมติดตาม จะมีการประชุมเพื่อติดตามงานกันอย่างต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการ โดยการสังเกต การดูแลพนักงานอย่างใกล้ชิด เป็นการติดตามแบบครอบครัว
 - 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสื่อสารและแลกเปลี่ยน ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อการพัฒนางาน
 - 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการได้ฝึกปฏิบัติ ได้ลงมือทำ
 - 6) ระบบการบริหารงานคุณภาพ ระบบมาตรฐานต่างๆ โดยเฉพาะระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9001 การจัดวางระบบบริหารงาน เพื่อการประกันคุณภาพเป็นระบบที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่ากระบวนการต่างๆ ได้รับการควบคุม และสามารถตรวจสอบได้โดยผ่านเอกสารที่ระบุขั้นตอน และวิธีการทำงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าพนักงานในองค์กรรู้หน้าที่ ความรับผิดชอบและขั้นตอน ต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ที่มีการควบคุมติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

อนึ่งจาก 4 กรณีศึกษา พบว่ามี 3 กรณีศึกษา ที่นำระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9001 เป็นระบบบริหารคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐานสากล มาประยุกต์ใช้ในการติดตามประเมินผลโครงการ คือ บริษัท พิบูลย์ชัยนำพริกเผาไทยแม่ประนอม

จำกัด บริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด และบริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ส่วนบริษัท ชุมพรคาบานารีสปอร์ตและศูนย์กีฬาดำน้ำ จำกัด ไม่ได้นำระบบบริหารคุณภาพตามมาตรฐานสากลมาใช้แต่มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการติดตามภายในองค์กรและอาศัยการมีส่วนร่วมของพนักงานในการรายงานผลการดำเนินการ

1.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในองค์กร

การเรียนรู้ขององค์กรจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 กรณีศึกษา มีเป้าหมายการเรียนรู้ขององค์กร เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพนักงานที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป การเรียนรู้ขององค์กร มีวัตถุประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1) การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติงาน เป็นการเสริมสร้างทักษะและความชำนาญที่เหมาะสมในการทำงาน

2) การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต นำความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

โดยมีกระบวนการเรียนรู้ขององค์กรในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 กรณีศึกษา สรุปได้ดังนี้

1) การทำตามแบบ หรือต้นแบบ การมีต้นแบบที่มีการดำเนินการสำเร็จ และเห็นผลผลิต ผลลัพธ์ หนึ่งตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าล้านคำสอน ทำให้เข้าใจ เข้าถึง คิดได้ เป็นแรงบันดาลใจให้พนักงาน ได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้

2) จากการลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ด้วยตนเอง เพราะเมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ มาก

3) จากการลองผิดลองถูก ลองทำและดูผลว่าเป็นอย่างไร โดยทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำ และเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้น ถือเป็นสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

4) จากการสังเกตและไตร่ตรอง การเรียนรู้โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างของผู้อื่น แล้วนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้งข้อสังเกต มักทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ในอนาคต

5) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีการพูดคุยกัน กล้าแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้

6) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อพนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีในตัวพนักงาน และผู้บริหาร

7) การฝึกอบรมพัฒนาพนักงาน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต บนทางสายกลาง

1.3) ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการปรับเปลี่ยนองค์กรธุรกิจเอกชนโดยกระบวนการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามกรอบหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บน 2 เงื่อนไข คือความรู้ และ คุณธรรม จาก 4 กรณีสึกษา สรุปได้ดังนี้

1.3.1) ทางสายกลาง

1.3.1.1) ความพอประมาณ

1) ประกอบธุรกิจเฉพาะด้านที่ชำนาญหรือถนัดเท่านั้น
2) การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน
3) มุ่งเน้นการใช้เงินทุนภายใน และขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไป

4) มีการวางแผนการลงทุนอย่างรอบคอบไม่เพิ่มภาระเงินกู้ การเติบโตค่อยเป็นค่อยไป ไม่สร้างภาระหนี้สิน

5) ขยายกำลังการผลิตอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังความสามารถ โดยพิจารณาปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จต่างๆ อย่างรอบคอบ

6) การประหยัดในการใช้ทรัพยากรในองค์กรทุกประเภท

7) ส่งเสริมให้พนักงานใช้จ่ายอย่างรอบคอบ รู้จักประหยัดอดออม รู้จักการทำบัญชีครัวเรือนควบคุมการใช้จ่าย

1.3.1.2) ความมีเหตุผล

1) การอยู่ร่วมกับพนักงานเป็นเสมือนครอบครัวเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน

2) ใช้วัตถุดิบในประเทศเพื่อกระจายรายได้สู่เกษตรกรไทย

3) วางแผนอัตรากำลังคนที่เหมาะสมกับสภาพการทำงาน มีการหมุนเวียนพนักงานเพื่อให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาตนเอง

4) การนำวัสดุและสิ่งปฏิกูลมาใช้ประโยชน์ ใช้วัสดุที่ผลิตจากท้องถิ่นและของตนเองเป็นหลัก

5) มีการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนาตนเอง ใช้เทคโนโลยีภายในประเทศเป็นหลัก ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล

6) พัฒนาต่อยอดธุรกิจ จากธุรกิจหลักโดยใช้ภูมิปัญญาไทยเป็นหลัก

7) การรับพนักงานที่อยู่ใกล้บริษัทในท้องถิ่น ชุมชน

8) มีการวางระบบในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้คุณภาพมาตรฐานสากล

9) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับพนักงาน ดูแลพนักงานเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน

1.3.1.3) การมีภูมิคุ้มกัน

1) การสร้างอาชีพให้กับพนักงาน เพื่อการพึ่งพาตนเอง

2) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยตัวเอง

3) มีความระมัดระวังในการดำเนินธุรกิจ ลดความเสี่ยงในการผลิต โดยใช้วัสดุที่ แรงงานในท้องถิ่น ในประเทศเป็นหลัก

4) มีการวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ตลอดเวลา

5) สร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ส่งมอบตรงเวลา มีคุณภาพ เป็นการควบคุมคุณภาพและบริหารความเสี่ยงที่ดี

6) การรับรู้ข่าวสารก้าวทันต่อสถานการณ์โลก เข้าใจต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

7) มีการบริหารความเสี่ยง เพื่อหลีกเลี่ยงและไม่สร้างเหตุให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารจัดการ

8) การหมุนเวียนการทำงานในแผนกต่าง ทำให้พนักงานได้รู้จักและเข้าใจกระบวนการทำงานร่วมกัน

9) มีผลิตภัณฑ์ ให้บริการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

10) สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและต่อยอดจากการร่วมมือกัน

11) สร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้พนักงานรู้จักการให้ ให้ความรู้ ให้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

1.3.2) เงื่อนไข

1.3.2.1) ความรู้

1) อบรม ถ่ายทอดความรู้ให้กับพนักงานเรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2) ส่งเสริมให้พนักงานได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยการติดประกาศข่าวสารและเสียงตามสาย

3) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พนักงานพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การนำภูมิปัญญามาปรับใช้และต่อยอดเป็นนวัตกรรม

4) เป็นศูนย์และเครือข่ายการเรียนรู้ ขยายผลการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5) เป็นแหล่งศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ให้ชุมชน สังค

6) พัฒนาความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งต่อความรู้ สอดแทรกไปกับการพูดคุย กิจกรรมต่างๆ

1.3.2.2) คุณธรรม

1) ดำเนินธุรกิจด้วย คุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบเปรียบสังคม

2) ให้การดูแลพนักงานอย่างใกล้ชิด ดูแลสวัสดิการ จัดสวัสดิการที่ดีให้แก่พนักงาน

3) ส่งเสริมให้พนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม ช่วยเหลือและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมถึงชุมชน

4) การให้อิสระพนักงานในการเลือกที่จะทำหน้าที่และร่วมกิจกรรม

5) ส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินธุรกิจโดยไม่สร้างความเดือดร้อน แก่ชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

6) ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ใน การศึกษาดูงาน

7) สนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาเรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

8) ส่งเสริมฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน กิจกรรมทางสังคม โดยร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง สถานสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจเอกชน ทั้ง 4 กรณีศึกษา สังเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1.4.1) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร

1) ความศรัทธาในหลวงและหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต่อแนวทางของพระองค์ท่าน ที่สามารถนำไปสู่การดำรงชีพได้อย่างแท้จริง ทำให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมที่มีเป้าหมายสูงสุดให้สังคมสมดุล ยั่งยืน จึงนำไปสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารได้

2) ผู้บริหารองค์กร มีภาวะผู้นำ เป็นผู้จุดประกายทางความคิดที่สำคัญที่สุด เป็นผู้ทำให้องค์กรสามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อุทิศตนด้วยความอดทน มุ่งมั่น เป็นคนช่างเรียนรู้ มีความสนใจ ใฝ่รู้ เป็นผู้ฟังที่ดี เป็นคนที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพนักงาน นอกจากนี้ยังเป็นกันเองกับพนักงาน ช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนการทำงานให้แก่พนักงาน

3) การมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินการ ส่งเสริมพนักงานได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาศักยภาพพนักงานในการปฏิบัติงาน โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมีความอดทน มีความเพียรพยายาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความภาคภูมิใจ

1.4.2 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร

1) ผู้ประกอบการมีจิตสำนึกต่อสังคม เป็นผู้ประกอบการที่มีมีความตระหนักในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมต่อพนักงาน ชุมชนและสังคม เป้าหมายทำธุรกิจ

อย่างมีคุณธรรมไม่เอาเปรียบผู้บริโภค มีความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี ที่จะสะท้อนไปยังตัวพนักงานให้พบกับแรงบันดาลใจ มาเป็นแนวร่วมในการพัฒนา เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนในสังคม

2) ต้นแบบความสำเร็จในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้เป็นเพียงการทำกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม แต่เป็นการนำไปประยุกต์ใช้เข้าไปในหัวใจ เป็นวิถีการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง จึงจะเป็นต้นแบบที่ดีได้ การทำเป็นแบบอย่าง ให้ได้เป็นผลผลิตออกมาทำให้พนักงานเห็นผลผลิตเป็นรูปธรรม เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์ ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของพนักงาน พนักงานมีความต้องการ มีแรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ ตามสิ่งที่ได้เห็น จึงเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิถีชีวิตสู่การดำรงชีวิตที่สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3) การสนับสนุนของภาครัฐในการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จัดหลักสูตรการศึกษาให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เป็นการปลูกฝังความคิด ค่านิยมในการดำรงชีวิตบนฐานการประพฤติปฏิบัติชอบวางแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พัฒนาให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ

4) เครือข่ายความร่วมมือ ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่ภายนอก โดยต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งบุคคล ชุมชน หรือหน่วยภาครัฐ ภาคเอกชน ช่วยเสริมพลังกันการขยายผลการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

5) ทูตทางสังคม ไม่ว่าจะป็นวัด วิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมของคนในสังคม วัฒนธรรมที่ดงามของไทย ต้องมีการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงรักษา ส่งต่อไปยังรุ่นต่อไป และสร้างเสริมให้คนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทูตทางสังคม ให้การดำรงชีวิต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สำนึกส่วนรวม สร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม

2. การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

2.1) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจของบริษัททั้ง 4 กรณีศึกษา เป็นองค์กรที่มีการบริหาร

ธุรกิจที่สอดคล้องและนำมาแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มีเป้าหมายที่ ต้องการที่จะบริหารองค์กรให้สามารถอยู่รอดท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา ธุรกิจเลือกที่จะอยู่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความยั่งยืนให้ชุมชน สังคมอย่างอยู่เย็นเป็นสุข บริหารธุรกิจจนประสบผลสำเร็จในทุกวันนี้ กิจกรรมโครงการสู่ชุมชนทั้ง 4 กรณีศึกษา สามารถสังเคราะห์การขยายแนวคิดจากองค์กรธุรกิจสู่ชุมชนได้ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านจัดตั้งเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บริษัท ชุมพรคานานารีสปอร์ตและศูนย์กีฬา ดำเนินการ นำ กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเฟลดิน จากโรงแรม มาดำเนินการขยายผลสู่ชุมชน หนองใหญ่

บริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน(บุญบารมีฟาร์ม)

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด มีโครงการเปิดโรงงานให้เป็นสถานที่ศึกษา ดูงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์การเรียนรู้หรือต้นแบบ เป็นการขยายผลองค์ความรู้แบบองค์รวม เช่นการปลูกพืชผัก ปลอดภัย การทำเกษตรอินทรีย์ ที่ทำให้เห็นเป็นรูปธรรม เปิดให้เป็นสถานที่ศึกษา ดูงาน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

2) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย

บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ดำเนิน โครงการกิจกรรมการจัดกีฬาระหว่างบริษัทกับชุมชน โครงการส่งเสริมการพัฒนา ด้าน ศิลปวัฒนธรรม

บริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด ดำเนินโครงการกีฬา ภายในและภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง โครงการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชน บริษัทเข้าร่วมงานประเพณีกับชุมชน ประเพณีรดน้ำดำหัว ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สังคม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) ด้านการสนับสนุนทุนการศึกษา วัดถุดิบ วัดดออุปกรณ์

บริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด ดำเนินโครงการมอบ ทุนการศึกษาให้กับนักเรียนเรียนดีแต่ยากจน ให้กับโรงเรียนดอนหว่านหัวหนอง

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ดำเนินโครงการสนับสนุนทุนการศึกษาใน
ชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา

บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ดำเนิน
โครงการสนับสนุนการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ดำเนินโครงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก
องค์กรในชุมชน มอบอุปกรณ์ทางการแพทย์แก่โรงพยาบาลสันป่าตอง โครงการสนับสนุนอาชีพแก่
ชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชน

2.2) การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การเรียนรู้ของชุมชนในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเรียนรู้
เพื่อการดำรงชีวิต น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ
ตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิต เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติ
ตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่ และรู้จัก
สภาพแวดล้อมของชุมชนสังคม ที่อาศัยอยู่ ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง
โดยใช้สติ ปัญญา มีความรอบรู้ และรอบคอบในการคิด พูด ทำ โดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ
มีภูมิคุ้มกันในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก
ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วย
ความรอบคอบ ระมัดระวัง ปฏิบัติตนบนฐานของคุณธรรม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน
ขยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เกื้อกูล มีความรับผิดชอบ
และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเอง
และพัฒนาสังคมโดยรวมต่อไป

สรุปการเรียนรู้ของชุมชนในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตนเอง โดยทำความเข้าใจ ทดลองปฏิบัติ
เรียนรู้คิดจากประสบการณ์การปฏิบัติ เมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้
บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ

2) การทำตามต้นแบบที่ดี เป็นแรงบันดาลใจ ทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัว
แบบที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ที่เห็นจากต้นแบบที่ทำสำเร็จ

3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ภาคธุรกิจเอกชนให้การสนับสนุน ทำให้เกิด
การเรียนรู้ร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น

4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีการพูดคุยกัน กล่าว แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้

5) การเป็นแหล่งศึกษาดูงานและถ่ายทอดความรู้ กรณีศึกษาเป็นศูนย์เรียนรู้ เป็น แหล่งเรียนรู้พร้อมเปิดให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้สนใจ ชาวบ้าน ชุมชนได้เข้าศึกษาดูงาน พร้อมให้ ความรู้

2.3 การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงตามกรอบแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สังเคราะห์จากกรณีศึกษา 4 ชุมชน สรุปได้ดังนี้

ความพอประมาณ

1) ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด ทำอะไรต้องพอดี เหมาะสม ลงทุนไม่มาก มีกิน มีใช้ในครัวเรือน ไม่แสวงหาสิ่งฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่สร้างหนี้ ไม่ ฟูมฟัก

2) ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารเคมี เพื่อลดการใช้จ่ายในการซื้อพืชผักสวนครัว ทำให้สุขภาพแข็งแรง

3) การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุใบไม้ นำเศษผัก ผลไม้มาทำน้ำหมักชีวภาพ เศษ พืชทำปุ๋ยหมัก ไว้ใช้เอง

4) ประยุกต์ใช้สิ่งของนำกลับมาใช้ใหม่รวมทั้งซ่อมแซมของเดิมที่ชำรุดให้กลับมา ใช้ได้อีก

5) การใช้พื้นที่และทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เลิกใช้สารเคมี หันมาใช้วิถี ธรรมชาติ

ความมีเหตุมีผล

1) การดำเนินงานกิจกรรมคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับภูมิสังคม เสริมสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความเป็นอยู่ของชุมชนพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่ เกี่ยวข้อง คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดทั้งด้านบวกและลบอย่างรอบคอบมีเหตุผล

2) ใช้วัสดุดิบที่ผลิตจากท้องถิ่นและของตนเองเป็นหลัก ใช้วัสดุเหลือใช้ใน ครัวเรือน และนำผลผลิตที่เหลือใช้จากการผลิตมาใช้ประโยชน์ต่อ

3) การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเสมือนครอบครัวเดียวกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและ กัน สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

4) คนในชุมชนได้ทำงานใกล้บ้านเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคงในชุมชน รายได้จาก การประกอบอาชีพมีการแบ่งใช้หนี้และส่วนหนึ่งเก็บออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น ส่วนที่เหลือบริจาคให้วัด โรงเรียนและชุมชน

5) ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจำเป็น ช่วยป้องกันรักษาป่าไว้ เพื่อให้เป็นป่าที่สมบูรณ์ เพื่อไม่ให้เกิดความแห้งแล้ง ป้องกันดินถล่ม ป้องกันรักษาป่าไว้เป็นสมบัติของแผ่นดิน

ความมีภูมิคุ้มกัน

1) การปลูกพืชผักปลอดสารเคมี ทำให้สุขภาพแข็งแรง เป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้และยังเหลือแบ่งปันให้เพื่อนบ้านได้ พึ่งพาตนเองให้ได้

2) ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำงานร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีความรัก ร่วมแรง ร่วมใจ สร้างความรัก ความสามัคคีความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

3) ผู้นำชุมชน เป็นต้นแบบที่ดีในการสร้างแรงบันดาลใจให้คนในชุมชนเดินตามแนวทางการดำเนินชีวิตที่พอเพียง

4) ใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม มีการแบ่งปันผู้อื่น ปรับการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันและธรรมชาติ

5) เครือข่ายความร่วมมือ กลุ่มและเครือข่าย เพื่อไว้คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างความเข้มแข็งและต่อยอดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่ดีต่อกัน

ความรู้

1) ฝึกอบรม ติดตามข่าวสารต่างๆ เพื่อมาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่นทีวี หนังสือวิทยุ หรือเข้ารับการอบรม เพื่อนำมาใช้ภายในกลุ่ม ชุมชน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ถ่ายทอดความรู้ เรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ หาความรู้จากเอกสาร ตำรา เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับกาเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ ไปดูงานทั้งของภาครัฐและเอกชน เรียนรู้จากประสบการณ์นำมาประยุกต์ใช้และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

3) เป็นต้นแบบ แหล่งศึกษาดูงาน ในการขยายผลแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชนและสังคม

4) การเข้าร่วมกิจกรรมจากประชาคม กลุ่มต่างๆในชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
คุณธรรม

1) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติธรรม ช่วยเหลือและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน สร้างชุมชนเข้มแข็ง อยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันอย่างเอื้ออาทร พัฒนาคุณภาพชีวิตและความ เป็นอยู่สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมชุมชน

2) ส่งเสริมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เป็นการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมไทย เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ชุมชน ความ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป

3) ส่งเสริมให้มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวอย่างโดย การปฏิบัติจริงให้คนในชุมชนได้เห็น เป็นศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง ขยายผลการเรียนรู้ไปยัง เพื่อนบ้านและชุมชน ดำเนินชีวิตด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ประมาดตนอยู่ในความ พอเพียง

4) เสริมสร้างจิตสำนึกรักษาสภาพแวดล้อม ไม่ทำร้ายธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้ สารเคมี ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติ เป็นผู้นำชุมชนในการทำประโยชน์ให้กับ ชุมชน

2.4 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาค ธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

1) ผู้นำชุมชน ต้องมีภาวะผู้นำ มีความซื่อสัตย์ เสียสละให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคนในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตาม แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน จัดหน่วยงานที่ สนับสนุนการดำเนินการ จัดพื้นที่สำหรับทำเป็นตัวอย่างเป็นศูนย์เรียนรู้

2) ทูตทางสังคม มีทรัพยากรในชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความพร้อม เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการในการส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจร่วมกันลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมี ความอดทน เห็นผลผลิตจากการได้ปฏิบัติ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีความเพียร พยายาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ความสามัคคี กันระหว่างชุมชน

4) คนในชุมชนที่พร้อมรับการพัฒนา มีความกระตือรือร้น ขยัน อดทน มี วินัย สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ที่สามารถตอบสนองความ

ต้องการให้กับบริษัทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ การปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต จะต้องอาศัยความอดทน ความเพียรพยายาม จากกระแสโลกาภิวัตน์ การ เปลี่ยนแปลงของสังคม ค่านิยมของคนในสังคมปัจจุบัน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

- 1) ต้นแบบความสำเร็จของการดำเนินการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์ เป็นแรงบันดาลใจ แรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ เป็นการ เรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิถีชีวิตสู่การดำรงชีวิตที่สมดุล พร้อมรับการ เปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
- 2) เครือข่ายความร่วมมือ สร้างพลังความร่วมมือขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาค ส่วนของสังคม ทุกระดับ สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย เสริมศักยภาพให้ชุมชนมีแนวร่วมในการ พัฒนาการเรียนรู้ สร้างความสามัคคีและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างเครือข่าย ทำ ให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ขยายผลการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- 3) การสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ คำปรึกษา สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนวิชาการที่จำเป็นในการดำเนินการ สนับสนุนการศึกษา จัดหลักสูตรที่พร้อม เหมาะสมในแต่ละระดับการเรียนรู้ ส่งเสริม ปลุกฝังให้คนในสังคมได้ตระหนักถึง แนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่างต่อเนื่อง เพราะการ นำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นใน การปฏิบัติ นำสู่แนวทางการดำรงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเป็นนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ในชุมชน พัฒนาให้สามารถพึ่งพาตัวเอง

นอกจากบทสังเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็น สาระสำคัญที่สะท้อนความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงกันระหว่างองค์ธุรกิจทั่วไปกับองค์กรที่ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการวิเคราะห์ห้องค์กรเพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิง ระบบที่สำคัญของการดำเนินงานในองค์กรธุรกิจที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและประสบ ความสำเร็จ ต้องพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบหลักที่ส่งผลต่อความเติบโตของธุรกิจ การสร้าง ความสำเร็จในการทำกำไรเพื่อให้องค์กรอยู่รอดและเจริญก้าวหน้า (the 4 major components of growth and profit-building success) ตามแนวคิดของ Mendez (2008) ประกอบด้วย

1) ด้านเป้าหมายขององค์กร ได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์และพันธกิจ ของธุรกิจต้องมีความชัดเจนตั้งแต่การเริ่มวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร เป้าประสงค์ในการทำธุรกิจทั้งส่วนตัวและขององค์กรและภารกิจหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ในธุรกิจทั่วไป ต้องตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กรเพื่อให้เกิดการเติบโตของธุรกิจ และการเพิ่มกำไรซึ่งเป้าหมายสูงสุดขององค์กรธุรกิจทั่วไป องค์กรประกอบด้านนี้จัดเป็นการให้ทิศทางแก่องค์กรที่ชัดเจนในการทำธุรกิจ

2) ด้านระบบการจัดการและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งในธุรกิจทั่วไปต้องให้ความสนใจกับการพิจารณากลไกในการจัดการขององค์กร นั่นคือ บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ต้องได้รับการพัฒนาและขับเคลื่อนธุรกิจตามระบบการจัดการ ผลกระทบและความคุ้มค่าของการจ้างงานจากภายนอกที่ต้องขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร และองค์กรธุรกิจต้องประเมินและออกแบบการบริหารและกระบวนการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจ สิ่งที่สำคัญที่สุดของระบบการจัดการในองค์กรธุรกิจ คือการมุ่งเน้นที่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินธุรกิจ

3) ด้านกลยุทธ์การตลาดและลูกค้าที่ต้องนำสู่การเปลี่ยนแปลงและองค์กรธุรกิจต้องพิจารณาและวิเคราะห์ระบบการให้บริการลูกค้าที่ต้องเสริมสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า ให้มีความสำคัญกับกลุ่มตลาดและลูกค้าเป้าหมายเพื่อทำการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดบริการที่จะนำไปสู่การเพิ่มยอดขายและเพิ่มกำไรขั้นต้นขององค์กร ประการสุดท้ายขององค์กรธุรกิจที่สำเร็จทั้งด้านความเติบโตและกลยุทธ์การสร้างกำไรคือต้องไม่ละเลยองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ รายได้จากทุก ๆ กิจกรรมการดำเนินการ

4) ด้านสถานภาพการเงิน การลงทุนและระบบการรายงานผลการปฏิบัติการ องค์กรประกอบด้านนี้เน้นให้องค์กรธุรกิจต้องรู้สถานภาพทางการเงินในการดำเนินกิจการทางธุรกิจ การควบคุมและการจัดการด้านการเงินเพื่อให้องค์กรอยู่รอด สิ่งใดต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ธุรกิจดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และแหล่งเงินนั้นมาจากที่ใดต้องใช้จ่ายอย่างไร โดยเฉพาะการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ การไหลเวียนของเงินในวงจรการผลิตขององค์กรธุรกิจมีสภาพคล่องเป็นเช่นไร สินค้าใดทำกำไรได้ดีรวมทั้งการผลิตสินค้าด้วยวิธีไหนที่จะสามารถทำให้องค์กรธุรกิจลดต้นทุนลงได้องค์กรต้องรีบดำเนินการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดของ Mendez (2008) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการในองค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันในองค์ประกอบหลัก 4 ด้านของธุรกิจ คือ 1) ด้านเป้าหมายขององค์กร 2) ด้านระบบการจัดการและการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านกลยุทธ์การตลาดและลูกค้า และ 4) ด้านสถานภาพการเงิน การลงทุนและระบบการรายงานผลการปฏิบัติการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการในองค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา

ประเด็นเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของธุรกิจ	องค์กรธุรกิจทั่วไป	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณีบริษัทชุมพร คานาน่า	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณีบริษัทพิบูลย์ชัยฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณีบริษัทโสภณภัสฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณีบริษัทนิธิฟู๊ดส์ฯ
1) ด้านเป้าหมายขององค์กร	<ul style="list-style-type: none"> - ความสำเร็จในการทำกำไรสูงสุด - การเพิ่มยอดขายและการเติบโตของธุรกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำกำไรเพื่อการพึ่งพาตนเองได้ - การเติบโตของธุรกิจค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำกำไรจากหลักการผลิตเองและขายเอง ดำเนินการด้วยตัวเองเป็นหลัก - การเติบโตของธุรกิจค่อยเป็นค่อยไป ไม่ขยายธุรกิจใหญ่ทันที และการกู้เงินจากธนาคารมาลงทุน 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำกำไรเพื่อเลี้ยงตัวเอง เน้นสร้างรายได้และสร้างความมั่นคงในท้องถิ่น - การเติบโตของธุรกิจค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง มุ่งส่งเสริมการพัฒนา ไม่ทำธุรกิจที่ใหญ่เกินตัว เกินกำลังความสามารถของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำกำไรเพื่อตอบสนองผู้ถือหุ้น โดยให้ความสำคัญของผู้ถือหุ้นเป็นลำดับที่ 3 รองจากลูกค้าและพนักงาน - สร้างยอดขายเพิ่มมีความเหมาะสมในอัตราต่อเนื่อง - สร้างความมั่นคงด้านเงินทุนให้ทุนตัวเองเป็นหลัก เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการในองค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการ

น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ องค์ประกอบเชิงระบบ ของธุรกิจ	องค์กรธุรกิจทั่วไป	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทชุมพร คาบาน่าฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทพิบูลย์ชัยฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทโสภณฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทนิธิฟู๊ดส์ฯ
2) ด้านระบบการจัดการ และการพัฒนาบุคลากร	<p>- ระบบการจัดการใน องค์กรธุรกิจ คือการ มุ่งเน้นที่ความมี ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลของการ ดำเนินธุรกิจ</p> <p>- กระบวนการ ฝึกอบรมพัฒนา บุคลากรมุ่งการส่งผล ต่อการเจริญเติบโตของ ธุรกิจ</p>	<p>- ระบบการจัดการในองค์กรมี โครงสร้างแบบแนวราบ ลำดับ ชั้นการบังคับบัญชาน้อย ปรับ ระบบการบริหารจากการจ้าง มืออาชีพมาเป็นการบริหาร ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการ ใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงาน ที่ ผู้บริหารสามารถสร้างต้นแบบ ในการปฏิบัติงานได้อย่าง ชัดเจน</p> <p>- ปรับเปลี่ยนการบริหารมาสู่ การบริหารงานโดยใช้ ศักยภาพของตนเอง เปลี่ยน หลักการวิเคราะห์การรู้เขารู้ เรา</p> <p>- พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ</p>	<p>- ระบบการจัดการในองค์กร มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิ ภาพในการทำงานเป็นหลัก ด้วยระบบบริหารจัดการ สมัยใหม่ พัฒนาองค์กรให้ก้าว สู่ความมีมาตรฐานเป็นที่ ยอมรับของลูกค้ามากขึ้น</p> <p>- มุ่งพัฒนาบุคลากรให้มี ความรู้ความเข้าใจตาม แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ด้วยการฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่าง ต่อเนื่องให้มีความรู้ที่ เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เป็นหลัก และตระหนักในการ ทำงานที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้ พนักงานมีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม ช่วยเหลือซึ่งกัน</p>	<p>- ระบบการจัดการงานที่ มุ่งเน้นคุณภาพ มี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร กับพนักงานเป็นแบบ ครอบครัว มีความใกล้ชิด - พัฒนาขีดความสามารถของ บุคลากรควบคู่กับศักยภาพใน การทำงาน</p> <p>- ส่งเสริมการเรียนรู้ของ บุคลากรตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้าง ความมั่นคงในการดำรงชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ มี คุณภาพ ศักยภาพและ คุณธรรม</p> <p>- การจ้างงานมุ่งใช้แรงงาน ท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ สร้าง อาชีพ พัฒนาความรู้ให้</p>	<p>- ระบบการจัดการในองค์กรที่ มุ่งเน้นคุณภาพอย่างจริงจัง มี มาตรฐานด้านความสะอาด และความปลอดภัย</p> <p>- กระบวนการผลิตมีการใช้ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ ทันสมัยได้มาตรฐาน เน้นการ ปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มประสิทธิภาพด้วยการ จัดการสมัยใหม่</p> <p>- การพัฒนาบุคลากร เน้นการ สร้างวัฒนธรรมการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุย สื่อสารเนื่องจากเป็นองค์กร ขนาดเล็ก ทำให้เกิดความ ใกล้ชิด ความสัมพันธ์ ที่ดี พัฒนาความรู้ ต่าง ๆ ที่ จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและ</p>

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการในองค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการ

น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ องค์ประกอบเชิงระบบ ของธุรกิจ	องค์กรธุรกิจทั่วไป	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทชุมพร คาบาน่าฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทพิบูลย์ชัยฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทโสภณฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทนิธิฟู๊ดส์ฯ
		นำไปใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง และการสร้างประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน - เน้นจ้างแรงงานในพื้นที่ ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ความ เข้าใจ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง จากฐานการเรียนรู้ในสวน เพลิน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต -ขยายผลการส่งเสริมการ เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปสู่ชุมชน ให้ลูกค้า หรือบุคคลภายนอกมาเรียนรู้	และกัน ไมโลภ ไม่เบียดเบียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	สอดคล้องกับวิถีชีวิตของ พนักงาน - ขยายผลการส่งเสริมการ เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปสู่ชุมชน ให้ลูกค้า หรือบุคคลภายนอกมาเรียนรู้ เพื่อสร้างอาชีพ	การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เช่นการสร้าง จิตสำนึกที่ดีของพนักงานใน การรักษาสิ่งแวดล้อม
3)ด้านกลยุทธ์การตลาด และลูกค้า	- เสริมสร้างความพึง พอใจให้ลูกค้า - ให้ความสำคัญกับ กลุ่มตลาดและลูกค้า เป้าหมาย - การปรับเปลี่ยนแนว	- สร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงให้กับลูกค้าเพื่อการ ขยายผลแนวคิดสู่การปฏิบัติ ในสังคม เช่น จัดกิจกรรมให้	- สร้างความไว้วางใจสูงสุด และความพึงพอใจภายใต้ มาตรฐานการผลิตที่ทันสมัย ปลอดภัยจากสารเคมี ถูก สุขอนามัย - มีกลยุทธ์การพัฒนา	- เนื่องจากเป็นบริษัทรับผลิต จึงไม่ประกอบการในเชิงขยาย ฐานที่เกินกว่ากำลังการผลิต ของตนเอง ไม่รับจันลอน - มีกลยุทธ์การสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชนรอบ	- สร้างความพึงพอใจให้แก่ ลูกค้า ดำเนินการแก้ไขปัญหา ทันทีเมื่อลูกค้าร้องเรียน - มีกลยุทธ์การสร้างผลผลิต ใหม่ขึ้นในชุมชนท้องถิ่นใหม่ ๆ ที่มีเอกลักษณ์โดยใช้วัสดุ

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการในองค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการ

นำปริญญาศรชฎกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ องค์ประกอบเชิงระบบ ของธุรกิจ	องค์กรธุรกิจทั่วไป	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทชุมพร คาบาน่าฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทพิบูลย์ชัยฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทโสมภัสฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทนิธิฟู๊ดส์ฯ
	<p>ทางการจัดบริการที่จะนำไปสู่การเพิ่มยอดขายและเพิ่มกำไรขั้นต้นขององค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เน้นความเติบโตของตลาดและกลยุทธ์การสร้างกำไร <p>คำนึงถึงรายได้จากทุก ๆ กิจกรรมการดำเนินการ</p>	<p>ลูกค้าได้ศึกษาธรรมชาติเพื่อเผยแพร่วิธีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในองค์กรธุรกิจเพื่อการต่อยอดและขยายผลต่อไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีกลยุทธ์การตลาดที่สร้างบริการให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการทำ ความดี เช่น โครงการสินลยน้ำ เก็บขยะเพื่อทำความสะอาดชายหาดและทะเล 	<p>ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ สนองความต้องการของลูกค้า ขยายการตลาดด้านอาหารไปสู่ฐานการตลาดเพื่อส่งออก สร้างความโดดเด่นในด้านรสชาติและคุณภาพ และทำการตลาดด้วยตนเอง</p>	<p>ข้างอย่างต่อเนื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ <p>เน้นการเชื่อมโยงการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับลูกค้าโดยปฏิบัติระบบมาตรฐานคุณภาพ ISO9001:2008 	<p>ท้องถิ่น สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการผลิตสินค้าด้วยตนเอง ด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ปรับปรุงพัฒนาขึ้นเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์การกระจายความเสี่ยงเพื่อบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดกับการประกอบธุรกิจ เช่น การสร้างแบรนด์สินค้าใหม่ Urban Farm เพื่อเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภค ด้วยสินค้าที่ได้มาตรฐานสากลและเป็นภูมิคุ้มกันของบริษัท โดยการแสวงหารายได้และลดความเสี่ยง

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเชิงระบบของการดำเนินการในองค์กรธุรกิจทั่วไปกับองค์ประกอบเชิงระบบขององค์กรธุรกิจที่มีการ
 นำอำนวยการบริหารธุรกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ 4 กรณีศึกษา (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ องค์ประกอบเชิงระบบ ของธุรกิจ	องค์กรธุรกิจทั่วไป	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทชุมพร คาบาน่าฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทพิบูลย์ชัยฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทโสภณฯ	องค์กรธุรกิจพอเพียง กรณี บริษัทนิธิฟู้ดส์ฯ
4)ด้านสถานภาพการเงิน การลงทุนและระบบการ รายงานผลการ ดำเนินการ	- ตี้อู่รู้สถานภาพทาง การเงินในการดำเนิน กิจการทางธุรกิจ - การควบคุมและการ จัดการด้านการเงิน เพื่อให้องค์กรอยู่รอด โดยเฉพาะการควบคุม ต้นทุนและค่าใช้จ่ายใน การดำเนินงาน	- มีการสำรวจสถานะการเงิน ของตนเองโดยการเรียนรู้ ตนเองจากความผิดพลาด - มีความพยายามลดการใช้ จ่ายและต้นทุนการบริหาร จัดการเพื่อการอยู่รอดโดย ประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงมาในทุกกิจกรรมของ การดำเนินธุรกิจ - ลดการพึ่งพิงการกู้เงินจาก ภายนอก ใช้เงินเหมาะสมกับ ศักยภาพของตนเอง	- มีการรายงานยอดขายใน ระบบการประเมินผลการ ดำเนินงานขององค์กรอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้รู้ปัญหาและ สามารถแก้ไขได้ทัน - มีการประหยัดทรัพยากร ประหยัดต้นทุน เช่นการ ประหยัดการใช้พลังงานไฟฟ้า ประหยัดน้ำโดยการบำบัดน้ำ เสียแล้วนำมาใช้ประโยชน์อีก ครั้ง - ไม่ทำการกู้เงินจากภายนอก มาประกอบการหรือขยายการ ลงทุน	- มีการมอบหมายให้ฝ่าย ทรัพยากรบุคคลเป็นหน่วยเฝ้า ระวังติดตามงานและรายงาน ผลการปฏิบัติงาน มีการนำ ระบบมาตรฐานคุณภาพมาใช้ - มีการวางแผนการลงทุนโดย ไม่เพิ่มภาระเงินกู้ - มีการควบคุมต้นทุนและ ค่าใช้จ่ายในการผลิต ด้วยการ ประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ลด การพึ่งพาวัตถุดิบจาก ต่างประเทศในการผลิต อุปกรณ์ ส่งเสริมการใช้ พลังงานอย่างเหมาะสม ประหยัดการใช้พลังงาน	- มีการรายงานผลการ ดำเนินงานตามระบบ มาตรฐานคุณภาพ มีระบบ การสื่อสารภายใน เช่น กิจกรรม morning talk ที่ นำมาใช้ในการติดตามงาน - มีการวางแผนการลงทุนโดย ใช้เงินทุนภายใน ขยายกิจการ ตามกำลังทุนและ ความสามารถที่มีอยู่ในอัตราที่ เหมาะสม - มีการควบคุมต้นทุนและ ค่าใช้จ่ายในการผลิตเพื่อลด การสูญเสีย ใช้ทรัพยากรด้วย ความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และการจัดการอย่างฉลาด คำนึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่สร้างปัญหาให้แก่ผู้อื่น

จากตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างองค์กรธุรกิจทั่วไปและองค์กรธุรกิจที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยนำกรอบแนวคิดเชิงระบบธุรกิจของ Mendez (2008) มาศึกษาทั้ง 4 กรณีศึกษา สามารถสังเคราะห์ประเด็นองค์ประกอบหลัก 4 ด้านของธุรกิจ พบความคล้ายคลึงในองค์ประกอบหลักขององค์กรธุรกิจที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นความแตกต่างกับองค์ประกอบหลักในการดำเนินธุรกิจขององค์กรธุรกิจทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1) ด้านเป้าหมายขององค์กร องค์กรธุรกิจที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มีการมุ่งเน้นกำไรเพื่อการพึ่งตนเองได้เป็นหลัก การเจริญเติบโตของธุรกิจค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาให้องค์กรอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

2) ด้านระบบการจัดการและการพัฒนาบุคลากร ระบบการจัดการในองค์กรธุรกิจที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ด้วยระบบบริหารจัดการคุณภาพตามมาตรฐานสากล พัฒนาองค์กรให้ก้าวสู่ความมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของลูกค้ามากขึ้น พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะพนักงาน ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรและให้ดำรงตนอยู่บนวิถีชีวิตพอเพียง โดยให้พนักงานมีความรู้และตระหนักในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองเพื่อการปฏิบัติงาน นำองค์กรสู่การบรรลุวิสัยทัศน์สอดคล้องกับระบบบริหารจัดการคุณภาพและเพื่อการดำรงชีวิต

3) ด้านกลยุทธ์การตลาดและลูกค้า องค์กรธุรกิจที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มีการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เน้นให้ลูกค้าได้เรียนรู้และเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นฐานในการเข้าใจธุรกิจที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มีกลยุทธ์การใช้แหล่งวัตถุดิบจากท้องถิ่นและชุมชนเป็นหลัก เพื่อเป็นการสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชน มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดการโยกย้ายแรงงานข้ามถิ่น

4) ด้านสถานภาพการเงิน การลงทุนและระบบการรายงานผลการปฏิบัติการ มีการวางแผนการลงทุนโดยใช้เงินทุนของตนเองเป็นหลัก ลดการกู้ยืมและการแสวงหาจากภายนอก ลดความเสี่ยงจากการดำเนินงาน และป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น ด้วยการสร้างจิตสำนึกพนักงานบนฐานความคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับการปฏิบัติงานและลงทุนตามกำลังความสามารถของตนเอง การผลิตใช้หลักความพอประมาณโดยพิจารณาจากศักยภาพขององค์กรก่อนเสมอ และมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตโดยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก

แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

บทนี้เป็นการนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นและข้อชี้แนะ เพื่อพัฒนาไปสู่การนำไปประยุกต์ใช้ทั่วไป โดยมีขั้นตอน ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การตรวจสอบแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ตอนที่ 1 การตรวจสอบแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน พิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในประเด็นดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน
2. ความคิดเห็นต่อการนำแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนไปประยุกต์ใช้

ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

1) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปขับเคลื่อนในภาคธุรกิจเอกชน แสดงให้เห็นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม การศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากมักจะมีคนพูดว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่สวนทางกับเป้าหมายด้านธุรกิจที่ยึดเอากำไร เป็นเป้าหมายสำคัญ ดังนั้นงานวิจัยเรื่องนี้จึงสามารถเป็นการตอบใจข้อสงสัยนี้ได้เป็นอย่างดีว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำหลักคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการคิดการทำงานได้อย่างเหมาะสม และเข้ากับวัฒนธรรมประเพณี

และวิถีชีวิตการทำงานของคนไทย ได้เป็นอย่างดีโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ และผลจากการจากนำปรัชญานี้มาใช้ทำให้บริษัทมีความเจริญรุ่งเรือง และประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เป็นอย่างยิ่ง

2) ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร ประเด็นสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ควรมีการนำเสนอแนวทางที่มีลักษณะเป็นการตั้งประเด็นให้วิเคราะห์ถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในธุรกิจที่เชื่อมโยงถึงการบรรลุเป้าหมายและความอยู่รอดของธุรกิจที่เผชิญกับความผันผวนทางเศรษฐกิจด้วย เพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ทางการบริหาร หากมีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนก็จะรู้ถึงกลยุทธ์การพัฒนาหน่วยงานก่อนที่จะนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจตามหลักแห่งความพอเพียงและเมื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ก็จะทำให้ธุรกิจนั้นสามารถดำเนินการได้ในเชิงบูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะปัจจัยด้านความเชี่ยวชาญ ความถนัด ประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจ ลักษณะการทำธุรกิจว่ามีผลกระทบต่อภาระจะดำเนินธุรกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร รวมทั้งสภาพแวดล้อมภายในในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เช่นการจัดสถานที่ให้เหมาะสมในการทำงาน และเชื้อต่อผู้ปฏิบัติงาน สะอาดและแบ่งปันเป็นสัดส่วน สร้างสภาพแวดล้อมภายในให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร

ประเด็นสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร มีความคิดเห็นว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกเชิงลบต่อการบริหารกิจการซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ จะทำได้ก็แต่เพียงการนำโอกาสมาเป็นปัจจัยเสริมให้ธุรกิจดำเนินการได้ดีขึ้น ในขณะที่ปัจจัยด้านภาวะคู่คู้ความเป็นปัจจัยที่ธุรกิจต้องหลีกเลี่ยง ดังนั้นแนวทางในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกต้องคำนึงถึงประเด็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาระดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจนจากปัจจัยที่ระบุในแนวทางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่นำเสนอเห็นว่าจะมีความเหมาะสม หากสามารถระบุแนวทางที่ชัดเจนจะทำให้ส่งผลกระทบต่อกำหนดกลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมายโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี

3) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่าการกำหนดกลยุทธ์ที่นำเสนอในแนวทางดังกล่าว มีความเหมาะสมดี โดยภาพรวมนำเสนอระบุประเด็นการดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชนว่าจะใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ควรบูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงไปในการบวนการให้ชัดเจน

กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย ผู้ประกอบการจึงควรมีแนวทางในการหาผู้สืบทอดเจตนาหรือทายาท เพื่อความต่อเนื่องในการบริหารจัดการที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารองค์กรภาคธุรกิจเอกชน

4) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมที่นำเสนอมีความเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นรูปธรรมของการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ธุรกิจกำหนด อย่างไรก็ตามอาจต้องคำนึงถึงแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในธุรกิจเอกชนพร้อมกับการสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มพนักงานเพื่อสร้างความยั่งยืนในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

5) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสม แต่อาจเพิ่มแนวทางในการติดตามและประเมินผลที่มีความต่อเนื่องอาจทำตารางเวลา(time table) ในการติดตามผลงาน กำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผล เช่นอาจติดตามทุก 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี เป็นต้น และนำผลการประเมินกลับมาทบทวนปรับปรุงการดำเนินการในขั้นต่อไปจะมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

6) การเรียนรู้ขององค์กร ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสมและเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการดังกล่าว

7) ปัจจัยในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ควรแก้ไขปัจจัยในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนโดยระบุหัวข้อเป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าเป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กรควรมีปัจจัยการบริหารองค์กร เช่นบริหารคน บริหารเวลา บริหารเงิน บริหารบริการ เป็นต้น เพราะความสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการบริหารในภาพรวมทั้งหมด อีกทั้งปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสม ชัดเจนและเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการดังกล่าว

เป็นที่น่าสังเกตว่า ทุกบริษัทที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหาร ล้วนจะเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคน เป็นพื้นฐานก่อนที่จะพัฒนาในเรื่องอื่นๆ โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน อย่างมาก โดยเห็นว่าการทำงานและองค์กรจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืน บริษัทจะต้องดูแลและเอาใจใส่พนักงาน ในทุกเรื่อง ทั้งในเรื่องส่วนบุคคล โดยเฉพาะการให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะจะทำให้

พนักงานมีหลักในการดำเนินชีวิตที่ดี มีผลไปสู่การอยู่ดีมีสุขครอบครัวด้วย และบริษัทจะดูแลเรื่องสวัสดิการต่างๆ เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้พนักงานเห็นว่าบริษัทไม่ได้เอาเปรียบพนักงาน แต่เป็นการทำงานอย่างร่วมทุกข์ร่วมสุข ด้วยกัน เป็นผลให้พนักงานเกิดความรักและความผูกพันกับองค์กร ทำให้เกิดการ ทำงานอย่างทุ่มเท และพัฒนาการทำงานตลอดเวลา ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บริษัทพัฒนาเรื่องอื่นๆต่อไปได้ง่ายและเป็นอย่างดี และพบว่า คุณธรรมและทัศนคติในการมอง “คน” ในองค์กรของผู้บริหารเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การบริหารอย่าง มีคุณธรรม และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นอย่างดี น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในภาคธุรกิจ และทำให้แพร่ขยายไปสู่ชุมชนได้ โดยง่าย

1.2 แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจ เอกชนสู่ชุมชน

1) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรมีการขยายการน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ที่ภาคธุรกิจเอกชนมีเป้าหมายที่จะบริหารองค์กรให้สามารถอยู่รอดท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ให้มาสู่ชุมชน ให้ธุรกิจเลือกที่จะอยู่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความยั่งยืนให้ชุมชน สังคมอย่างยั่งยืนเป็นสุข โดยเน้นการขยายแนวคิดประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม และการสร้างความยั่งยืนและสังคมน่าอยู่ อย่งไรให้ภาคธุรกิจได้ตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคม หากเป็นไปได้ เพราะเป็น หลักการที่ดี

2) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการสู่ชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเหมาะสม ชัดเจนและเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางดังกล่าว และควรมีการดำเนินกิจกรรมที่ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

3) การเรียนรู้ของชุมชนจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรมีวิทยากรมาแนะนำบรรยายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีความเหมาะสม ชัดเจนและเป็นไปได้ในการนำเสนอแนวทางดังกล่าว

4) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าบริษัทหรือภาคธุรกิจเอกชนควรจัดเป็น Pilot Project ก่อนว่าชุมชนยินดีร่วมในลักษณะใด และปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนพร้อม

ทั้งหลักปฏิบัติ โดยรวมปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสม ชัดเจนและเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการดังกล่าว

ตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนาจากผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วสังเคราะห์เป็นแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ที่มีประสิทธิภาพและสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จสอดคล้องกับแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีแนวทาง 5 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) แนวทางเชิงกลยุทธ์ ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนจะเกิดผลสำเร็จได้ ผู้นำองค์กรต้องให้ความสำคัญและเป็นผู้ริเริ่มอย่างเอาใจจริงเอาใจใส่ ภาคธุรกิจเอกชนต้องทำความเข้าใจองค์กร มีข้อมูลช่วยสนับสนุนองค์กร สนับสนุนผู้บริหารพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพราะการดำเนินธุรกิจเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการภายใต้ความเสี่ยง ต้องรู้ว่าตัวเองมีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไร มีโอกาส อุปสรรคอะไรในการที่จะทำธุรกิจ บริบทสภาพแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีผลหรืออิทธิพลต่อการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ สำหรับการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ที่จะต้องวิเคราะห์ปัจจัยจุดแข็ง จุดอ่อนในการดำเนินงานขององค์กร มีประเด็นที่ควรพิจารณาประกอบด้วย

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ที่จะต้องวิเคราะห์ว่าอะไรคือจุดแข็ง จุดอ่อนในการดำเนินงานของบริษัท ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารองค์กร เป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ทิศทางทางการบริหารองค์กร เป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญในความสำเร็จในการดำเนินการองค์กร

2) ประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจที่สนับสนุนในการประกอบธุรกิจที่มีความชำนาญมาก่อน เช่น บริษัทชุมพรฯ อยู่ในแวดวงธุรกิจการท่องเที่ยว บริษัทโสมภาสฯ มีความรู้ ความถนัดด้านอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทพิบูลย์ชัยฯ มีความสามารถในการทำน้ำพริก บริษัทนิธิ

ผู้ட்சฯ ผู้ประกอบการอยู่แวดวงธุรกิจอาหารกว่า 20 ปี ซึ่งจะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้บนหลักการพึ่งตนเอง

3) การมีส่วนร่วมของพนักงาน พนักงานมีความภาคภูมิใจ เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมต่างๆขององค์กร

สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร อะไรคือโอกาส ภาวะคุกคามในการดำเนินงานของบริษัทประกอบด้วย

1) สภาพเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2) สภาพสังคมและวัฒนธรรม ในปัจจุบันที่รูปแบบการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงทำให้คนในสังคมให้ความสนใจในสุขภาพ ใส่ใจการดูแลตัวเอง การพักผ่อน ทำให้องค์กรต้องพยายามสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค

3) ระบบมาตรฐานสากล ที่สร้างการยอมรับในการบริหารธุรกิจ ที่มีมาตรฐานตามเงื่อนไขระบบเศรษฐกิจโลก

เมื่อพิจารณาบริบทสภาพแวดล้อมแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดเป็นทิศทางเป้าหมายขององค์กร เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน อันเป็นการแสดงถึงความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจ และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารตลอดจนสมาชิกขององค์กร ต้องรู้ว่าจะทำอะไรในปัจจุบันและจะทำอะไรในอนาคต โดยสรุปกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรประกอบด้วย

1) การประกาศเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนเพื่อแสดงความมุ่งมั่นและเป็นจุดเริ่มต้นอย่างมีเป้าหมาย

2) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์เป้าหมายการดำเนินธุรกิจและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องเชิงกลยุทธ์

3) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจในกระบวนการหรือขั้นตอนที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติตามแนวคิดได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติแล้วนำสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกภาคส่วนขององค์กร

ทั้งนี้แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่กล่าวมาคือ การเน้นความสำคัญในการน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นกลยุทธ์

ขององค์กรแล้วนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีการถ่ายทอดสื่อสารเพื่อแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน

2) แนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกับกลยุทธ์การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร เป็นการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านกิจกรรมโครงการ เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำเร็จขององค์กรนั้นเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ปฏิบัติ ผู้บริหารจะต้องมีการมอบหมายและกำหนดแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างดี และที่สำคัญต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม

ในการดำเนินกิจกรรมโครงการตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบกับเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม ที่เป็นองค์ประกอบหลักของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์กรภาคธุรกิจอาจมีการประยุกต์หลักการในภาพรวมเพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการตอบสนองเป้าหมายและกลยุทธ์ที่ธุรกิจกำหนดหรืออาจประยุกต์เอาหลักการใดหลักการหนึ่งที่สามารถดำเนินเป็นกิจกรรมที่จุดประกายแนวคิดแล้วขยายผลไปสู่การสร้างความสำเร็จเชิงระบบกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมขององค์กรและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร

3) แนวทางการติดตามประเมินผลการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กรธุรกิจ เพื่อให้เกิดการติดตามผลการดำเนินอย่างเป็นระบบ ต้องมีการกำหนดกลไกผู้รับผิดชอบชัดเจน และสร้างระบบการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ดังนี้

1) การกำหนดตัวชี้วัดผลผลิตจากการดำเนินการ โดยพิจารณาจากความสำเร็จที่ได้ผลผลิตเป็นรูปธรรม

2) การรายงานความก้าวหน้า โดยการกำหนดให้มีการรายงานแก่ผู้บริหารตามวันเวลาที่กำหนดไว้

3) การประชุมติดตามผลการดำเนินการอย่างเป็นทางการ โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน

4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการพูดคุยซักถามแลกเปลี่ยนแบ่งปันเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการ สามารถดำเนินการสอบถามพูดคุยอย่างเป็นกันเองจากการเข้าร่วมกิจกรรม

6) มีการนำระบบการบริหารงานคุณภาพ หรือระบบมาตรฐานต่างๆ มาสนับสนุนการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

4) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของพนักงานในองค์กรธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จ เพื่อการสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกภาคส่วน และนำสู่ผลการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนรู้ขององค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติงานความชำนาญที่เหมาะสมในการทำงานและเพื่อนำความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนรู้แนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ขององค์กรในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรูปแบบดังนี้

1) เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ด้วยตนเอง เพราะเมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ มาก

2) เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก ลองทำและดูผลว่าเป็นอย่างไร โดยทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำ และเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้น ถือเป็น การสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

3) เรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง การเรียนรู้โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างของผู้อื่น แล้วนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้งข้อสังเกต ซึ่งมักทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ในอนาคต

4) เรียนรู้การทำตามแบบ หรือต้นแบบ การมีต้นแบบที่มีการดำเนินการสำเร็จและเห็นผลผลิต ผลลัพธ์ หนึ่งตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าล้านคำสอน ทำให้เข้าใจ เข้าถึง คิดได้ เป็นแรงบันดาลใจให้พนักงาน ได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้

5) เรียนรู้จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีการพูดคุยกันกล้าแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้

6) เรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อพนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีในตัวพนักงาน และผู้บริหาร

7) การฝึกอบรมพัฒนาพนักงาน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต บนทางสายกลาง

5) แนวทางการขยายผลสู่ชุมชนเพื่อการสร้างเครือข่าย (network) เพื่อสร้างความยั่งยืนของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมดุลทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่โดยเฉพาะชุมชนรอบข้าง และการสร้างต้นแบบเพื่อขยายผลความเป็นรูปธรรมของการปฏิบัติที่เป็นไปได้โดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบกับเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม เป็นองค์ประกอบหลักต่อไป

องค์กรธุรกิจควรมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชน สร้างความยั่งยืนให้ชุมชน การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการสู่ชุมชน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) การจัดตั้งเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์การเรียนรู้หรือต้นแบบ เป็นการขยายผลองค์ความรู้แบบองค์รวม เป็นแหล่งเรียนรู้เช่นการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ การทำเกษตรอินทรีย์ ที่ทำให้เห็นเป็นรูปธรรม เปิดให้เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย เข้าร่วมงานและให้การสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมกับชุมชน ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สังคมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) การสนับสนุนทุนการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชน

การเรียนรู้ของชุมชนในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิต เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชน สังคม ที่อาศัยอยู่ ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติ ปัญญา มีความรอบรู้ และรอบคอบในการคิด พุด ทำ โดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ มีภูมิคุ้มกันในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วย ความรอบคอบ

ระมัดระวัง ปฏิบัติตนบนฐานของคุณธรรม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ขยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง เชื้อเพื่อ เผื่อแผ่ เกื้อกูล มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมโดยรวมต่อไป

การนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในองค์กร องค์กรต้องคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ดังนี้

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร

1) ความศรัทธาในหลวงและหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต่อแนวทางของพระองค์ท่าน ที่สามารถนำไปสู่การดำรงชีพได้อย่างแท้จริง ทำให้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมที่มีเป้าหมายสูงสุดให้สังคมสมดุล ยั่งยืน จึงนำไปสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารได้

2) ผู้บริหารองค์กร มีภาวะผู้นำ เป็นผู้จุดประกายทางความคิดที่สำคัญที่สุด เป็นผู้ที่ทำให้องค์กรสามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อุทิศตนด้วยความอดทน มุ่งมั่น เป็นคนช่างเรียนรู้ มีความสนใจ ใฝ่รู้ เป็นผู้ฟังที่ดี เป็นคนที่ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพนักงาน นอกจากนี้ยังเป็นกันเองกับพนักงาน ช่วยแก้ปัญหาและสนับสนุนการทำงานให้แก่พนักงาน

3) การมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินการ ส่งเสริมพนักงานได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาศักยภาพพนักงานในการปฏิบัติงาน โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมีความอดทน มีความเพียรพยายาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความภาคภูมิใจ

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร

1) ความเป็นผู้ประกอบการที่มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีความตระหนักในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมต่อพนักงาน ชุมชนและสังคม เป้าหมายทำธุรกิจอย่างมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค มีความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี ที่จะสะท้อนไปยังตัวพนักงานให้พบกับแรงบันดาลใจ มาเป็นแนวร่วมในการพัฒนา เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนในสังคม

2) ต้นแบบความสำเร็จในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้เป็นเพียงการทำกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม แต่เป็นการนำไปประยุกต์ใช้เข้าไปในหัวใจ เป็นวิถีการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง จึงจะเป็นต้นแบบที่ดีได้

การทำเป็นแบบอย่าง ให้ได้เป็นผลผลิตออกมาทำให้พนักงานเห็นผลผลิตเป็นรูปธรรม เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์ ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของพนักงาน พนักงานมีความต้องการ มีแรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ ตามสิ่งที่ได้เห็น จึงเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิถีชีวิตสู่การดำรงชีวิตที่สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3) การสนับสนุนของภาครัฐในการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จัดหลักสูตรการศึกษาให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เป็นการปลูกฝังความคิด ค่านิยมในการดำรงชีวิตบนฐานการประพฤติปฏิบัติชอบ วางแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พัฒนาให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ

4) เครือข่ายความร่วมมือ ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่ภายนอก โดยต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งบุคคล ชุมชน หรือหน่วยภาครัฐ ภาคเอกชน ช่วยเสริมพลังกัน การขยายผลการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

5) ทูตทางสังคม ไม่ว่าจะเป็วัด วิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมของคนในสังคม วัฒนธรรมที่งดงามของไทย ต้องมีการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงรักษา ส่งต่อไปยังรุ่นต่อไปและสร้างเสริมให้คนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทูตทางสังคม ให้การดำรงชีวิต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สำนึกส่วนรวม สร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม

การขยายผลสู่ชุมชน ต้องคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชนสู่ชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

1) ผู้นำชุมชน ต้องมีภาวะผู้นำ มีความซื่อสัตย์ เสียสละให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคนในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน จัดหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินการ จัดพื้นที่สำหรับทำเป็นตัวอย่างเป็นศูนย์เรียนรู้

2) ทูตทางสังคม มีทรัพยากรในชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความพร้อมเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการในการส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจร่วมกันลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมีความอดทน เห็นผลผลิตจากการได้ปฏิบัติ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีความเพียรพยายาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ความสามัคคีกันระหว่างชุมชน

4) คนในชุมชนที่พร้อมรับการพัฒนา มีความกระตือรือร้น ชยัน อดทน มีวินัย สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ที่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับบริษัทฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต จะต้องอาศัยความอดทน ความเพียรพยายาม จากกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ค่านิยมของคนในสังคมปัจจุบัน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

1) ต้นแบบความสำเร็จของการดำเนินการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์ เป็นแรงบันดาลใจ แรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ เป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิถีชีวิตสู่การดำรงชีวิตที่สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2) เครือข่ายความร่วมมือ สร้างพลังความร่วมมือขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม ทุกระดับ สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย เสริมศักยภาพให้ชุมชนมีแนวร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างความสามัคคีและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างเครือข่าย ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ขยายผลการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3) การสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนวิชาการที่จำเป็นในการดำเนินการ สนับสนุนการศึกษา จัดหลักสูตรที่พร้อม เหมาะสมในแต่ละระดับการเรียนรู้ ส่งเสริม ปลุกฝังให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่างต่อเนื่อง เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ นำสู่แนวทางการดำรงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเป็นนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน พัฒนาให้สามารถพึ่งตัวเอง พึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนและเพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) โดยทำการวิจัยภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ส่วนแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิผลการวิจัยกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน : การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา ทั้ง 4 กรณีศึกษา ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

1.1 กรณีศึกษาที่ 1 บริษัทชุมพรคานา รีสอร์ทและศูนย์กีฬา ดำน้ำ จำกัด จังหวัดชุมพร

บริษัทดำเนินธุรกิจโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรจากการที่บริษัทได้ประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 เริ่มด้วยหลักความพอประมาณ ลดต้นทุนในการบริหารองค์กร โดยไม่กู้ ไม่จ้างนักบริหาร มาบริหารงานด้วยตัวเอง จัดตั้งศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ เป็นฐานการเรียนรู้ ที่พนักงานทุกคนจะต้องผ่านการเรียนรู้จากศูนย์ฯ สร้างการมีส่วนร่วมของพนักงาน พัฒนาโรงแรมให้เป็นเรือนแรม ที่ได้พักผ่อนและเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พนักงานทุกคนจะต้องเข้าห้องกัลดกระดุม เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจปลูกฝังความคิดชอบ เรียนรู้จากการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พนักงานจะหมุนเวียนเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติในฐานการเรียนรู้ของฐานการเรียนรู้ในสวนเพลิน องค์กรมีการบริหารธุรกิจเอง ไม่พึ่งพิงนักบริหารจากภายนอก ทำตามศักยภาพของตนเอง ทำให้ลดต้นทุนการผลิตเกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายบนฐานของความรู้และคุณธรรม พนักงานรู้จักที่จะพึ่งตัวเอง โดยการไม่พุ่มพวย ประหยัด อดออม รู้จักการใช้ชีวิต

บริษัทขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน หนองใหญ่ จากการใช้ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผู้นำต้นแบบอีก 7 อำเภอของจังหวัดชุมพร บริษัทเป็นตัวแทนของอำเภอปะทิวที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการขยายผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทได้จำลองศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลินมาเป็นฐานการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยความคิดด้วยตัวอย่างแห่งความสำเร็จ (Leading by Example) นำศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน เป็นศูนย์เรียนรู้ครบวงจร เปิดให้ศึกษาดูงาน อบรม และการลงปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียน เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปประยุกต์ใช้จนเป็นวิถีชีวิตใช้หลักความพอประมาณ ลดการใช้จ่าย เน้นการพึ่งตัวเอง ทำการเกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ปลูกผักสวนครัว ประหยัดค่าใช้จ่าย ดีต่อสุขภาพและได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือ

1.2 กรณีศึกษาที่ 2 บริษัทพิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด กรุงเทพมหานคร

บริษัทน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร จากพื้นฐานมาจากผู้ประกอบการที่มีความศรัทธาในหลักพระพุทธศาสนา และการนำระบบมาตรฐานคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในองค์กร ผู้บริหารเป็นผู้นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ และให้การสนับสนุน เพราะเป็นแนวคิดที่ยึดหลักคุณธรรมซึ่งเป็นที่ผู้บริหารยึดมั่นในการบริหารองค์กร เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพนักงาน บริษัทเริ่มที่หลักความพอประมาณ พัฒนาพนักงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ประหยัดต้นทุน ประหยัดการใช้ทรัพยากรทุกประเภท การรักษาสีเงาดี ล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน ดำเนินการฝึกอบรมให้พนักงานใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับพนักงาน เกิดการประหยัดการใช้ทรัพยากรทุกประเภทเพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนในการผลิต ใช้เทคโนโลยีการผลิตโดยคนไทย การปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปประยุกต์ในการดำรงชีวิต ทำให้รู้จักประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายการใช้ชีวิต ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการดำรงชีพในเมือง

บริษัทขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ (วศ.ทร.) ความเป็นสมาชิกของประชาคมเขตทวีวัฒนา สร้างเครือข่ายการพัฒนาต่อยอดสนับสนุนวัดฤทธิเพื่อการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเข้าร่วมกิจกรรมในประชาคม เรียนรู้การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล เข้าอบรมแล้วมีปฏิบัติจริง ทดลองทำ มีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม พบปะ ผู้นำชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ กับประชาคมในเขต เริ่มจากความมีเหตุและผล เรียนรู้ประโยชน์สิ่งของที่เหลือใช้ เป็นการสร้างนิสัยให้รู้จักนำ

สิ่งของใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ได้ สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับประชาคมเขตที่วิวัฒนาการเกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณี

1.3 กรณีศึกษาที่ 3 บริษัทโสภณาสเอ็นจีเนียริงส์ (2005) จำกัด จังหวัดมหาสารคาม

บริษัทน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร พื้นฐานมาจากผู้ประกอบการที่นำหลักธรรมมาประยุกต์ในการบริหารงาน และจากการเข้าร่วมประกวดของสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ผู้บริหารเป็นผู้กำหนด แนวทางกลยุทธ์ แล้วถ่ายทอดเป็นกิจกรรมโครงการ ผู้บริหารเป็นผู้ที่สนับสนุนและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง เริ่มด้วยการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อการพึ่งตนเอง โดยมีกิจกรรมการทำเกษตรอินทรีย์เน้นประยุกต์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานอย่างเต็มที่ สร้างการมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรม โดยการฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยการทำการเกษตรอินทรีย์ อาทิการปลูกไม้ การเลี้ยงหมู การทำปุ๋ยหมัก ส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านระบบเสียงตามสายขององค์กร สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้บริหารองค์กร มีการวางแผนการลงทุน ไม่เพิ่มภาระเงินกู้ การเติบโตค่อยเป็นค่อยไป การรับผลิตจะดูกำลังการผลิต และความพร้อมของพนักงาน การเป็นบริษัทรับจ้างผลิต ต้องทำความเข้าใจวงจรธุรกิจ ที่อาจจะพบกับปัญหาในการทำธุรกิจ จึงต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวองค์กร ลดการใช้จ่าย ประยุกต์ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น สร้างอาชีพเพื่อการพึ่งตนเอง

บริษัทขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชนบ้านดอนหวาน ผู้ประกอบการเป็นคนในพื้นที่และต้องการพัฒนาคนในชุมชนให้พึ่งตัวเองได้ โดยต้องสร้างอาชีพให้กับชุมชนจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเปิดให้เข้าศึกษาดูงาน อบรม จากการเข้าร่วมกิจกรรม พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป้าหมายในการเป็นต้นแบบ เพื่อขยายผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ เริ่มจากการมีภูมิคุ้มกันที่ดี สร้างอาชีพให้สามารถพึ่งตัวเองได้ การทำการเกษตรอินทรีย์ ลดการพึ่งพาปุ๋ย สารเคมี ดีต่อสุขภาพ และประหยัด เป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน ขยายผลให้คนในชุมชนเป็นแนวร่วมพัฒนา

1.4 กรณีศึกษาที่ 4 บริษัทนิธิฟู้ดส์ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

บริษัทน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรผู้ก่อตั้งมีความสนใจในหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่เริ่มก่อตั้งและการนำระบบ

มาตรฐานคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในองค์กร ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดกิจกรรมโครงการและให้การสนับสนุน เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของพนักงานให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์เป็นทิศทางเป้าหมายขององค์กร เริ่มด้วยหลักเหตุผลที่เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชน เป็นโรงงานผลิตอาหารแปรรูป ต้องทำโรงงานที่รักษาสิ่งแวดล้อมมีการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้มาตรฐานไม่ทิ้งกากของเสียสู่ชุมชน จัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการพบปะกับผู้บริหาร ผ่านกิจกรรม Morning talk ก่อนการทำงานเป็นประจำทุกวัน ให้ความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและพนักงานมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นใช้เงินทุนภายในเป็นหลัก สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อกระจายความเสี่ยง และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค พนักงานกล้าแสดงความคิดเห็น มีความภาคภูมิใจจากการได้พูดคุยกับผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้บริหารดี

บริษัทขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชนเทศบาลตำบลบ้านกลาง การเข้ามาตั้งโรงงานผลิตในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี บริษัทได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน พัฒนาชุมชนรอบข้างบริษัทโดยสนับสนุนทุนการศึกษา สนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม การสนับสนุนทุนการศึกษา การได้พบปะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้รู้จักกัน ร่วมกันพัฒนาคนในชุมชน เริ่มจากความมีเหตุมีผล เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้เรียนรู้อาชีพตามความต้องการที่องค์กรให้การสนับสนุน เช่น การทำปุ๋ยหมัก ลดค่าใช้จ่าย ในการทำการเกษตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจากกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 กรณีศึกษาพบข้อสรุปกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ดังนี้

1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

1.1) กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดการเชิงกลยุทธ์

1.1.1) การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร

ธุรกิจต้องมีการสำรวจตัวเองให้รู้ว่าตัวเองมีจุดแข็ง จุดอ่อนตรงสิ่งที่ต้องพิจารณา คือสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ที่ต้องคำนึงถึงประกอบด้วย (1) ผู้บริหาร (2) ความเชี่ยวชาญ ความถนัด ประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจ (3) สถานที่ตั้งของบริษัท (4)

ลักษณะการดำเนินธุรกิจ (5) การมีส่วนร่วมของพนักงานและ (6) ตัวของพนักงาน และมีวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกว่ามีโอกาสหรืออุปสรรคอะไรที่จะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย (1) แรงงาน (2) ชุมชนโดยรอบขององค์กร (3) สภาพธรรมชาติและความสมบูรณ์ในพื้นที่ (4) วัตถุดิบ (5) สภาพสังคมและวัฒนธรรม (6) การมีส่วนร่วมของชุมชน (7) เครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจ (8) กลุ่มลูกค้า (9) ระบบมาตรฐานสากลและการสนับสนุนของภาครัฐบาล

1.1.2) กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีทิศทางเป้าหมายชัดเจน โดย (1) การประกาศเป็นองค์การที่ดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการดำเนินธุรกิจและ (3) น้อมนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ

1.1.3) การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

เมื่อบริษัทได้กำหนดทิศทาง เป้าหมายการดำเนินธุรกิจ จะต้องมีการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านกิจกรรมโครงการ ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดและให้การสนับสนุนงบประมาณ ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการดำเนินการ เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำเร็จขององค์การนั้นเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ปฏิบัติ เนื่องจากผู้บริหารมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างดี

1.1.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ

เป็นการควบคุมติดตามงานกิจกรรมโครงการที่ดำเนินการ โดย (1) การดูผลผลิตจากการดำเนินการ (2) การรายงานความก้าวหน้า (3) การประชุม (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการและ (6) การใช้ระบบการบริหารงานคุณภาพ มาตรฐานต่างๆ ติดตามงาน

1.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในองค์กร

การเรียนรู้ขององค์กร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติงาน เป็นการเสริมสร้างทักษะและความชำนาญที่เหมาะสมในการทำงาน

2. การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต นำความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้ขององค์กรในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

1. จากการลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ด้วยตนเอง เพราะเมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ มาก

2. จากการลองผิดลองถูก ลองทำและดูผลว่าเป็นอย่างไร โดยทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำ และเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้น ถือเป็น การสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

3. จากการสังเกตและไตร่ตรอง การเรียนรู้โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างของผู้อื่น แล้วนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้งข้อสังเกต ซึ่งมักทำให้ได้ความคิด บทเรียน หรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ในอนาคต

4. การทำตามแบบ หรือต้นแบบ การมีต้นแบบที่มีการดำเนินการสำเร็จ และเห็นผลผลิต ผลลัพธ์ หนึ่งในตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าล้านคำสอน ทำให้เข้าใจ เข้าถึง คิดได้ เป็นแรงบันดาลใจให้พนักงาน ได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้

5. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีการพูดคุยกัน กล้าแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้

6. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อพนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีในตัวพนักงาน และผู้บริหาร

7. การฝึกอบรมพัฒนาพนักงาน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต บนทางสายกลาง

2) การขยายแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

2.1) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรธุรกิจเอกชนไปสู่ชุมชน

การขยายแนวคิดจากองค์กรธุรกิจสู่ชุมชนได้ 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านจัดตั้งเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) ด้านการอนุรักษ์ศิลป วัฒนธรรม ประเพณีไทย (3) ด้านการสนับสนุนทุนการศึกษาและ (4) ด้านการสนับสนุนทุนการศึกษา สนับสนุนวัตถุดิบวัสดุอุปกรณ์

2.2) การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปการเรียนรู้ของชุมชนในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตนเอง โดยทำความเข้าใจ ทดลองปฏิบัติ เรียนรู้คิดจากประสบการณ์การปฏิบัติ เมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ
- 2) การทำตามต้นแบบที่ดี เป็นแรงบันดาลใจ ทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ที่เห็นจากต้นแบบที่ทำสำเร็จ
- 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ภาคธุรกิจเอกชนให้การสนับสนุน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น
- 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีการพูดคุยกัน กล้าแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้
- 5) การเป็นแหล่งศึกษาดูงานและถ่ายทอดความรู้ กรณีศึกษาเป็นศูนย์เรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้พร้อมเปิดให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้สนใจ ชาวบ้าน ชุมชนได้เข้าศึกษาดูงาน พร้อมให้ความรู้

3. การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

เอกชน

แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอแนวทางที่มีประสิทธิภาพและสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จสอดคล้องกับแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีแนวทาง 5 ประการ สรุปได้ดังนี้

- 1) แนวทางเชิงกลยุทธ์ ผู้นำองค์กรต้องให้ความสำคัญและเป็นผู้ริเริ่มอย่างเอาใจจริงเอาใจ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพราะการดำเนินธุรกิจเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการภายใต้ความเสี่ยง ต้องรู้ว่าตัวเองมีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไร มีโอกาส อุปสรรคอะไรในการที่จะทำธุรกิจ เมื่อพิจารณาบริบทสภาพแวดล้อมแล้ว ขั้นตอนต่อไปควรกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดเป็นทิศทางเป้าหมายขององค์กร เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน อันเป็นการแสดงถึงความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจ และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารตลอดจนสมาชิกขององค์กร ต้องรู้ว่าจะทำอะไรในปัจจุบันและจะทำอะไรในอนาคต โดยสรุปกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรประกอบด้วย

- 1) การประกาศเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนเพื่อแสดงความมุ่งมั่นและเป็นจุดเริ่มต้นอย่างมีเป้าหมาย
- 2) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เป้าหมายการดำเนินธุรกิจและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องเชิงกลยุทธ์
- 3) การน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจในระบบงานหรือขั้นตอนที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติตามแนวคิดได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติแล้วนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกภาคส่วนขององค์กร

ทั้งนี้แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชนที่กล่าวมาคือ การเน้นความสำคัญในการน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์กรแล้วนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีการถ่ายทอดสื่อสารทำความเข้าใจเพื่อแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน

 - 2) แนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกับกลยุทธ์การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กร เป็นการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านกิจกรรมโครงการ เพื่อการดำเนินกิจกรรมโครงการตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบกับ เงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม ที่เป็นองค์ประกอบหลักของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์กรภาคธุรกิจอาจมีการประยุกต์หลักการในภาพรวมเพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการตอบสนองเป้าหมายและกลยุทธ์ที่ธุรกิจกำหนดหรืออาจประยุกต์เอาหลักการใดหลักการหนึ่งที่สามารถดำเนินเป็นกิจกรรมที่จุดประกายแนวคิดแล้วขยายผลไปสู่การสร้างความสำเร็จเชิงระบบกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมขององค์กร และสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร
 - 3) แนวทางการติดตามประเมินผลการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในองค์กรธุรกิจ เพื่อให้เกิดการติดตามผลการดำเนินอย่างเป็นระบบ ต้องมีการกำหนดกลไกผู้รับผิดชอบชัดเจน และสร้างระบบการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
 - 4) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จ เพื่อการสร้างความสำเร็จและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วน และนำไปสู่ผลการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนรู้ขององค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติงานความ

ชำนาญที่เหมาะสมในการทำงานและเพื่อนำความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนรู้แนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ขององค์กรในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาจมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง 2) เรียนรู้จากการลงมือทดลอง 3) เรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง 4) เรียนรู้การทำตามแบบ หรือต้นแบบ 5) เรียนรู้จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) เรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 7) การฝึกอบรมพัฒนาพนักงาน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต บนทางสายกลาง

5) แนวทางการขยายผลสู่ชุมชนเพื่อการสร้างเครือข่าย (network) เพื่อสร้างความยั่งยืนของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมดุลทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่เป็นชุมชนรอบข้าง และการสร้างต้นแบบเพื่อขยายผลความเป็นรูปธรรมของการปฏิบัติที่เป็นไปได้โดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบกับเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม เป็นองค์ประกอบหลักต่อไป

องค์กรธุรกิจควรมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชน สร้างความยั่งยืนให้ชุมชน การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการสู่ชุมชน 3 ด้าน คือ 1) การจัดตั้งเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจ 2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย เข้าร่วมงานและให้การสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมกับชุมชน ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สังคมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 3) การสนับสนุนทุนการศึกษา วัสดุอุปกรณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ เอกชน สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในองค์กร

- 1) ความศรัทธาในหลวงและหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ผู้บริหารองค์กร มีภาวะผู้นำ อุทิศตนด้วยความอดทน มุ่งมั่น
- 3) การมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินการ

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกองค์กร

- 1) จิตสำนึกของนักธุรกิจ มีความตระหนักในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรม
- 2) ต้นแบบความสำเร็จในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) การสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4) เครือข่ายความร่วมมือ ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่ภายนอก

5) การใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจเอกชน
สู่ชุมชน สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายในชุมชน

1) ผู้นำชุมชน ต้องมีภาวะผู้นำ มีความซื่อสัตย์ เสียสละให้ความร่วมมือ

2) การใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม

3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมกันดำเนินการ

4) คนในชุมชนที่พร้อมรับการพัฒนา มีความกระตือรือร้น ชยัน อดทน

ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน

1) ต้นแบบความสำเร็จของการดำเนินการหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

2) เครือข่ายความร่วมมือ สร้างพลังความร่วมมือขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาคส่วนของ

สังคม

3) การสนับสนุนจากภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจเอกชนนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อมาประยุกต์ใช้ในองค์กร ปัจจุบันการดำเนินการต้องดำเนินการภายใต้ความเสี่ยง ต้องรู้ว่าตัวเองมีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไร มีโอกาส อุปสรรคอะไรในการที่จะทำธุรกิจ บริบทสภาพแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีผลหรืออิทธิพลต่อการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ เมื่อตัดสินใจที่จะทำธุรกิจจึงต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร คือสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ที่จะต้องวิเคราะห์หว่าอะไรคือจุดแข็ง จุดอ่อนในการดำเนินงานขององค์กร ช่วยให้ประเมินอดีตและแนวโน้มในปัจจุบัน การวิเคราะห์ภายในสามารถทำได้โดยการ

วิเคราะห์ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จในการดำเนินการองค์กรที่จะนำมาขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการบริหารธุรกิจ สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ว่าอะไรคือโอกาส ภาวะคุกคามในการดำเนินงานขององค์กร อาทิสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันที่รูปแบบการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงทำให้คนในสังคมให้ความสนใจในสุขภาพ ใส่ใจการดูแลตัวเอง การพักผ่อน ทำให้องค์กรต้องพยายามสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค ที่อาจจะเป็นโอกาสที่ทำให้องค์กรมีสมรรถนะที่จะดำเนินการบางอย่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง หรือเป็นอุปสรรคถ้าเกิดขึ้นก็จะทำความเสียหายให้แก่องค์กรถ้าองค์กรขาดการติดตามสังคม สภาพ แวดล้อมจึงนับเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กร กำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจหรือกรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจน ช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินธุรกิจจะต้องมีทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางในระยะยาว อีกทั้งยังแสดงถึงความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจที่ต้องระบุภารกิจและเป้าหมายหลักที่สำคัญของบริษัท เป็นการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหาร ผู้นำองค์กร ผู้ก่อตั้งที่กำหนดว่าจะทำอะไรในปัจจุบันและจะทำอะไรในอนาคต ตามแนวทางการดำเนินธุรกิจตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้ง 4 กรณีศึกษาเป็นต้นแบบความสำเร็จที่นำมาแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหาร ถึงแม้ว่าบริษัททั้ง 4 กรณีศึกษาจะมีการก่อตั้งที่แตกต่างกันกล่าวคือ บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัดเป็นบริษัทที่ก่อตั้งมายาวนานที่สุดคือตั้งแต่ปีพ.ศ. 2502 ต่อมาคือบริษัท ชุมพรคานาน้ำรีสอร์ทและศูนย์กีฬาต้าน้ำ จำกัด ปี พ.ศ. 2525 ต่อมาบริษัท โสมภัสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัด ปี พ.ศ. 2539 สุดท้ายคือบริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด ปี พ.ศ. 2541 สำหรับบริษัท ชุมพรคานาน้ำ แต่เดิมจะบริหารเช่นธุรกิจทั่วไป คือต้องการกำไร มีการลงทุน กระทั่งปี 2540 มาเจอวิกฤติเศรษฐกิจ บริษัทต้องมีภาระหนี้สินมาก ทำให้ผู้บริหารพบกับจุดเปลี่ยนในการดำเนินธุรกิจ ในปี พ.ศ. 2541 ได้พบกับอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ซึ่งทำงานในโครงการตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เดินทางมาพักและได้มีโอกาสพูดคุยกับอาจารย์วิวัฒน์ ซึ่งอาจารย์วิวัฒน์ได้ให้คำแนะนำว่า ถ้าอยากให้อธุรกิจอยู่รอดต่อไป ถ้าจะให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้ ต้องหันมาใช้แนวทางพระราชดำริทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดรับเป็นที่ปรึกษาให้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ทิศทางการพัฒนา การบริหาร ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท นำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างจริงจัง และปี พ.ศ. 2543 จึงประกาศให้พนักงานและผู้เข้าใช้บริการได้รับทราบว่าองค์กรได้

ดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเต็มรูปแบบ ภายใต้การบริหารของ วริศร รัชทรัพย์ เป็นผู้ริเริ่มนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ แก้ไขวิกฤต จนสามารถพลิกฟื้นธุรกิจให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน อีก 3 บริษัทที่เหลือมีเป้าหมายการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการ เริ่มจากผู้ก่อตั้งที่การบริหารองค์กรมีเป้าหมายสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของพนักงาน ชุมชน และท้องถิ่น มีคุณภาพ ศักยภาพ และคุณธรรม มีชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ดำรงชีพสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ประสานอุตสาหกรรมเข้ากับเกษตรกรรม บริษัท พิบูลย์ชัยนำพริกเผาไทยแม่ประนอม จำกัด ให้ความสำคัญกับลูกค้า ยึดหลักซื่อสัตย์ ยุติธรรมไม่เอาเปรียบผู้บริโภค บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด กำหนดเป้าหมายว่าเป็นผู้ผลิตอาหารที่ลูกค้าคิดถึงเป็นอันดับหนึ่ง เดินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนแก่ผู้ร่วมงาน วิสัยทัศน์นี้กำหนดในปี พ.ศ. 2545 หลังจากบริษัทเปิดดำเนินการได้ 4 ปี และทั้ง 3 บริษัทนี้ ในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจไม่ได้รับผลกระทบใดๆ แสดงให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจได้ แม้ไม่ได้ประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจต่อมาในปี 2549 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ(กปร.) จัดประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเฉลิมพระเกียรติ “80 พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสันต์” บริษัทส่งประกวดและได้รับรางวัล เป็นรางวัลความสำเร็จที่ดำเนินธุรกิจสอดคล้องตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้บริษัท มีความภาคภูมิใจ และสร้างความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มากยิ่งขึ้น และตระหนักถึงแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ สามารถดำเนินการได้ในธุรกิจทุกระดับทำให้สามารถผ่านพ้นช่วงวิกฤตต่าง ๆ มาได้ และสามารถดำเนินธุรกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมกับช่วงสถานการณ์ ต่างๆ ได้ จึงมีความมุ่งมั่นโดยน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร และเมื่อมีโอกาส ก็ขยายผลสู่สังคมในลำดับต่อไป การขับเคลื่อนจากภาครัฐจึงควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายที่ต้องดำเนินการอย่างมีขั้น มีตอน กระตุ้น ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเป็นเครือข่ายความร่วมมืออย่างแข็งแกร่ง มีใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์เพียงอย่างเดียว

หลังจากบริษัทได้กำหนดกลยุทธ์ ทิศทาง เป้าหมายการดำเนินธุรกิจ ทุกบริษัท ต้องมีการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านกิจกรรมโครงการ เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำเร็จขององค์กรนั้นเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ปฏิบัติ ผู้บริหารมีการมอบหมายหน้าที่ในการดำเนินการชัดเจน ให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ รวมทั้งคำแนะนำ คำปรึกษา ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง

เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างให้กับพนักงานและกำหนดแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารควรต้องพิจารณาตัวผู้รับการถ่ายทอดกลยุทธ์ คือผู้ปฏิบัติจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างดี กิจกรรมโครงการ ต้องสอดคล้องประสานกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้ทราบว่า เป้าหมายของตนเองที่ชัดเจนนั้นคืออะไร และควรจะดำเนินการที่เรื่องใดก่อน ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างสุดเข้าใจเป้าหมายที่ไม่คลาดเคลื่อนแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อกระบวนการในการประเมินผลที่เหมาะสมด้วย ทั้งยังช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมพอดี เพียงเพื่อให้บรรลุผลในแต่ละกลุ่มหรือแต่ละกิจกรรมโครงการที่มาจากกลยุทธ์ในการนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตามกลยุทธ์ที่มีการดำเนินการ เช่น ด้านส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ การดำเนินการด้วยต้องคำนึงถึงความพร้อมในระดับพื้นที่ สถานที่ตั้ง และลักษณะการดำเนินธุรกิจ การดำเนินกิจกรรมโครงการในองค์กร ทุกๆกิจกรรมโครงการที่ดำเนินการจะมีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ เพื่อให้การดำเนินการสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการต่างๆ ว่าการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นมักจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการปรับปรุงเพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้ พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการอะไรหรือไม่ อย่างไรก็ตาม กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความสอดคล้องกับ Thomas L. Wheelen and J.David Hunger.(2000 : 8-21) ที่มีกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นขั้นเป็นตอน ที่ประกอบด้วย (1) การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร (2) การกำหนดกลยุทธ์ (3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ (4) การประเมินผลและการควบคุม ควรนำเอาหลักปรัชญาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ขององค์กร และนำไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ มีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ในรูปของแผนปฏิบัติการ จึงจะนำความสำเร็จในการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะเชื่อมโยงในการติดตามประเมินผล ทำให้เกิดความชัดเจนในหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

การเรียนรู้ขององค์กรจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพนักงานที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ ที่เหมาะสมในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป เพื่อนำความรู้ ความเข้าใจจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน พัฒนาการเรียนรู้สู่การสามารถพึ่งตัวเองได้ ผลการศึกษาวิจัย พบว่าองค์กรพนักงานจะเรียนรู้และเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้ง เข้าถึง เข้าใจ ปฏิบัติได้ พนักงานจะมีความสนใจ กระตือรือร้น ในการเข้าร่วมฝึกอบรม เปิดใจ ได้เห็น

ตัวอย่าง เห็นแบบอย่างจากผู้บริหาร ผู้นำ ได้เห็นคุณค่า เสริมสร้างแรงบันดาลใจ จึงตัดสินใจนำไปใช้กับตัวเอง ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ด้วยตนเอง เพราะเมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ มาก เช่นการทำปุ๋ยหมัก การปลูกผักสวนครัว เป็นต้น การเรียนรู้ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติ สอดคล้องกับ David A. Kolb (2001) ซึ่ง Kolb กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จึงจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด และจากการศึกษาวิจัยของฉัตรวรัญ องค์กรสิงห์(2545) พบว่าการเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้นเกิดขึ้นเมื่อชาวนาสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริงแล้วเห็นผลจากการปฏิบัติ ซึ่งองค์กรธุรกิจได้ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เป็นผลดีกับบริษัท แต่ต้องพิจารณาปัจจัยหลายด้านประกอบด้วย และต้องใช้เวลาในการพัฒนา การลองผิดลองถูก ลองทำและดูผลว่าเป็นอย่างไร โดยทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำ และเรียนรู้จากผลของการทำสิ่งนั้น ถือเป็น การสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เช่นการนำความรู้การปลูกไม้ ของบริษัท โสมภาสเอ็นจิเนียริง(2005) จำกัดที่ให้พนักงานมีส่วนร่วมได้ลงมือทำ เมื่อทำเองจะเข้าใจปัญหาในการผลิต ว่าควรจะมีปริมาณเท่าไรถึงจะเหมาะสม ไม่ควรลดน้ำช่วงเวลาใด ถึงแม้จะมีคู่มือการปลูก การดูแล แต่ความแตกต่างในพื้นที่ สภาพอากาศ อาจไม่เหมือนกัน ก็ค่อยๆ เรียนรู้กันไป เป็นต้น อีกทั้งต้องมีการสังเกตและไตร่ตรองอยู่เสมอ การเรียนรู้โดยการสังเกตจากกรณีตัวอย่างของผู้อื่นดูผลสำเร็จ แล้วนำมาคิดใคร่ครวญไตร่ตรอง ตั้งข้อสังเกต ซึ่งมักทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนับเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันขององค์กร เมื่อพนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมที่มีการพูดคุยกัน กล้าแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างสายสัมพันธ์ที่ดีในตัวพนักงานและผู้บริหาร ส่งเสริมให้การทำงานประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ นับเป็นปัจจัยความสำเร็จที่ไม่ควรมองข้าม การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีการบูรณาการการเรียนรู้เป็นองค์รวม หากองค์กรใดเน้นที่จะเรียนรู้โดยอาศัยเพียงวิธีหนึ่งใดแต่อย่างเดียวก็น่าจะก่อให้เกิดผลเสียได้ เช่น องค์กรที่มุ่งแต่การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเองอย่างเดียว ก็จะเป็นองค์กรที่ขาดความกล้าในการริเริ่มทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ สิ่งที่เคยเป็นสิ่งที่ถูกต้องมาในประสบการณ์ในอดีต อาจกลายเป็นสิ่งที่ผิดไปแล้วก็ได้ในปัจจุบัน หรือองค์กรที่ใช้แต่การสังเกตและเลียนแบบ จากผู้อื่นอย่างเดียว ก็จะพบว่าตนเองได้เพียงแคผู้ตามเท่านั้น ส่วนองค์กรที่เรียนรู้ด้วยการคิดเชิงนามธรรม โดยไม่ได้นำมาปฏิบัติ ก็เปรียบเสมือนคนที่ฝันเพื่องเพื่อเจอโดยไม่ลงมือทำอะไรจริงๆ และองค์กรที่มุ่งแต่การทดลองทำแบบลองผิดลองถูกแต่เพียงอย่างเดียว ก็อาจจะทำผิดพลาดซ้ำกับที่คนอื่นเขาเคยพลาด

มาแล้ว เพราะขาดการศึกษาตัวอย่างและขาดการคิดคาดการณ์ให้รอบครอบ(ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา, 2543 : 4-8)

ภาคธุรกิจเอกชนประกอบธุรกิจสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดกรอบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548 : 4-5) ประกอบด้วย ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ การไม่ลงทุหน้าที่เกินตัว ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องของตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อ ประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ จะเห็นว่าเป็นการ เรียนรู้ที่ยึดโยงกันทุกองค์ประกอบ บูรณาการเป็นความพอเพียงอย่างสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่นไม่ ลงทุหน้าที่เกินตัว เริ่มจากความพอประมาณ การที่รู้จักว่าพอประมาณ ต้องได้มีการพิจารณาตัดสินใจ อย่างรอบคอบจากข้อมูลที่มีอยู่ ใช้หลักเหตุและผล ตัดสินใจลงทุนแต่พอดี ยังเหลือสภาพคล่องที่เป็น ภูมิคุ้มกันให้องค์กร การปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นผลจากผู้บริหารต้องใช้ความรู้ความสามารถ มีความใส่ใจพิจารณาอย่างถี่ถ้วน มีสติ ไม่ประมาท ยึดหลักคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติที่ทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน จากจิตสำนึกที่ดีของผู้ประกอบการ ที่ต้องการตอบแทนคุณแผ่นดิน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาธุรกิจควบคู่กับการ สร้างสรรค์ชุมชนและเศรษฐกิจไทยให้พัฒนาสู่ความยั่งยืน เป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อน ธุรกิจ ภาคธุรกิจเอกชนมีการปรับมุมมองความคิดให้เป็นชุมชน เพื่อที่จะได้เข้าใจ เข้าถึง ชุมชน นำแนวคิดกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์มาวิเคราะห์ตัวชุมชน ร่วมพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่าน

โครงการต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ความพร้อมของชุมชน ศักยภาพของชุมชน แก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของชุมชน การเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์การเรียนรู้หรือต้นแบบ เป็นการขยายผลองค์ความรู้แบบองค์รวม เช่น การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ การทำเกษตรอินทรีย์ ที่ทำให้เห็นเป็นรูปธรรม เปิดให้เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน ฝึกอบรม เผยแพร่ ขยายผล เข้าร่วมงานประเพณี วัฒนธรรมกับชุมชน ร่วมอนุรักษ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สังคมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ร่วมสนับสนุนทุนการศึกษา การเรียนรู้ของชุมชน พบว่าเป็นการเรียนรู้บนฐานของการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน จากประสบการณ์จริงด้วยตนเอง โดยทำความเข้าใจ ทดลองปฏิบัติ เรียนรู้คิดจากประสบการณ์การปฏิบัติ เมื่อมีประสบการณ์จากการดำเนินการในด้านใด ๆ ก็จะได้บทเรียน ข้อคิด ข้อปฏิบัติจากประสบการณ์นั้น ๆ การทำตามต้นแบบที่ดี เป็นแรงบันดาลใจ ทำให้ได้ความคิด บทเรียนหรือตัวแบบที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ที่เห็นจากต้นแบบที่ทำสำเร็จ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ประเพณีวัฒนธรรม สร้างความสัมพันธ์กันในชุมชน ศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้ การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต สร้างสรรค์สิ่งใหม่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่น เกิดความตระหนักในคุณค่า สำนึกรักในท้องถิ่น ผูกพันกันในชุมชน ตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิต เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่ และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชนสังคม ที่อาศัยอยู่ ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติ ปัญญา มีความรอบรู้ และรอบคอบในการคิด พูด ทำ โดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ มีภูมิคุ้มกันในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วย ความรอบคอบ ระมัดระวัง ปฏิบัติตนบนฐานของคุณธรรม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน ชยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เกื้อกูล มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีผู้นำทำเป็นแบบอย่างของคนในชุมชน ชักชวน เชิญชวนคนในชุมชน สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนของ Mezirow ประกอบด้วย 3 ส่วนร่วมกันคือ 1) ประสบการณ์ 2) การคิดไตร่ตรอง และ 3) การสนทนาอย่างมีเหตุผล(Jack Mezirow, 1995. อ้างถึงใน พจนานุกรมศัพท์, 2544 : 90-92) เพราะจะเห็นได้ว่าการที่คนในชุมชนได้เห็นต้นแบบที่ดีและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เห็นคุณค่าในการดำรงชีวิตที่นำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ เห็นประโยชน์ที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น เข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักใช้ ประหยัด อดออม อย่างน้อยได้ปลูกพืชผักสวนครัว ไว้บริโภคเอง ลดการใช้จ่าย เพิ่มความ

ปลอดภัย ดีต่อสุขภาพ เรียนรู้ร่วมกันทั้งในชุมชนและระหว่างชุมชน เกิดเครือข่ายความร่วมมือ โดยการดำรงชีพบนฐานวิถีความพอเพียง บูรณาการเข้าสู่วิถีชีวิต ชีวิตคุณภาพคือชีวิตที่พอเพียง สร้างสังคมที่สมดุลและยั่งยืน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาจากการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมโดยรวมต่อไป

2. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการประยุกต์ใช้แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

การประยุกต์ใช้ต้องคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

2.1) ความศรัทธาแนวคิด

ในแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ทุกระดับ ตั้งแต่บริษัทขนาดเล็ก จนถึงบริษัทขนาดใหญ่ ประชาชนทุกระดับ(จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2548 : 41-47.) จิตสำนึกของนักธุรกิจในการเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณธรรม รวมทั้งการมีต้นแบบที่น่าแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปฏิบัติจริงจนเป็นวิถีชีวิต เชื่อมโยงไปยังภาคส่วนต่างๆของสังคมให้มีความสมดุล ความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความศรัทธาทำให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจ ความเพียรพยายาม สร้างแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ผลตลอดเวลา

2. 2) ผู้บริหารองค์กร

เป็นผู้มีภาวะผู้นำ คือมีจิตสำนึกความเป็นผู้ประกอบการที่ดี ที่มีคุณลักษณะของคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มุ่งความสำเร็จ ผูกพันต่อเป้าหมาย ยืนหยัดต่อสู้ทำงานหนัก มีความอดทน อดกลั้น มีบทบาทหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้พนักงาน คนในชุมชนได้ตระหนักถึงการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า พอกิน พอใช้ ไม่เบียดเบียนใคร อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.3) ผู้นำชุมชน

ให้ความร่วมมือ เป็นผู้จุดประกายทางความคิดที่สำคัญ คนในชุมชนให้การยอมรับนับถือ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคนในชุมชน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินการ จัดพื้นที่สำหรับทำเป็นตัวอย่างเป็นศูนย์เรียนรู้ หากในชุมชนไม่มีศูนย์เรียนรู้มีทางเลือกอื่นคือศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

2.4) ต้นแบบความสำเร็จ

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้เป็นเพียงการทำกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม แต่เป็นการนำไปประยุกต์ใช้เข้าไปในหัวใจ เข้าไปเป็นวิถีการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง จึงจะเป็นต้นแบบที่ดีได้ การทำเป็นแบบอย่าง ให้ได้เป็นผลผลิตออกมาทำให้พนักงานเห็นผลผลิตเป็นรูปธรรม เมื่อเห็นตัวอย่างและเห็นประโยชน์ ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของพนักงาน พนักงานมีความต้องการ มีแรงจูงใจอยากทำตามต้นแบบ ตามสิ่งที่ได้เห็น จึงเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับวิถีชีวิตสู่การดำรงชีวิตที่สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกใหม่ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมการเรียนรู้ ความรู้ต่างๆ ควรมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ ความพร้อมและความต้องการของผู้เรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ และที่สำคัญคือการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

2.5) การมีส่วนร่วมของพนักงาน

การกำหนดกิจกรรมและโครงการควรให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือคำนึงถึงความต้องการของพนักงาน เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของพนักงานได้เรียนรู้กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าแสดงออกได้อย่างมีเหตุมีผล และสร้างความภาคภูมิใจ เสริมพลังในการพัฒนาจากเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวตนเองได้อย่างยิ่งใหญ่มาก ทำให้การต่อยอดองค์ความรู้ขยายผลต่อไปได้ รวมทั้งพนักงานและผู้เข้าร่วมในกิจกรรมในการร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจร่วมกันลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากใจตนเองที่ต้องมีความอดทนเห็นผลผลิตจากการได้ปฏิบัติ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีความเพียรพยายาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ความสามัคคีกัน ภาคธุรกิจเอกชนต้องมีความจริงใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานอย่างจริงจัง

2.6) การสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องจริงจังและต่อเนื่อง ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง เป็นการปลูกฝังความคิด ค่านิยมในการดำรงชีวิตบนฐานการประพฤติปฏิบัติชอบ ภาครัฐควรวางแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนนาระบบการศึกษาที่มีหลักสูตรที่พร้อมจะปลูกฝังในทุกระดับการเรียนรู้ จัดหลักสูตรที่พร้อม เหมาะสมในแต่ละระดับการเรียนรู้ ส่งเสริม ปลูกฝังให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และถูกต้อง ปลูกฝังอยู่ในตน ทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา ต่อแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดำเนินการอย่าง

ต่อเนื่อง เพราะการนำไปปฏิบัติต้องอาศัยความอดทน ความพยายาม การเข้าใจอย่างแท้จริงจึงจะเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ช่วยแก้ปัญหาแบบยั่งยืน แนวทางให้ยึดหลักพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นต้นคือ การพออยู่ พอกิน พอใช้ เมื่อชุมชนพึ่งตนเองได้แล้ว ก็หมายถึงว่าได้พ้นจากความยากจนแล้ว จากนั้นก็จะสามารถก้าวต่อไปในระดับที่ก้าวหน้าได้ โดยนำผลผลิตที่เหลือใช้มาแปรรูปให้เกิดเป็นการต่อยอด สร้างรายได้เพิ่มเติม ชุมชนอาจรวมกลุ่มมาดำเนินการ พัฒนาให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้

2.7) เครือข่ายความร่วมมือ

ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่ภายนอก โดยต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งบุคคล ชุมชน บริษัท หรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ช่วยเสริมพลังกันการขยายผลการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ สร้างพลังความร่วมมือขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม ทุกระดับ สร้างความร่วมมือ/อกับทุกฝ่าย เสริมศักยภาพให้ชุมชนมีแนวร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างความสามัคคีและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างเครือข่าย ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ขยายผลการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.8) ทูตทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นวัด วิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมของคนในสังคม วัฒนธรรมที่ดิงามของไทย ต้องมีการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงรักษา ส่งต่อไปยังรุ่นต่อไปและสร้างเสริมให้คนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทูตทางสังคม ให้การดำรงชีวิต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สำนึกส่วนรวม สร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ภาครัฐควรมีหน่วยงานรวบรวมกรณีศึกษาในภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคธุรกิจ เอกชน ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำวิจัยและค้นคว้าเพิ่มเติม และเพื่อเป็นตัวอย่างให้บริษัทหรือภาคส่วนอื่นๆ ศึกษาหรือใช้ปรัชญาเป็นแนวทางในการทำธุรกิจบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2) ขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคธุรกิจเอกชนผ่านการทำธุรกิจพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคม CSR หรือ Corporate Social Responsibility เป็นแนวคิดที่เป็นกระแสไปทั่วโลก องค์กรหรือบริษัทต่างๆ ได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม การเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมโดยไม่ไปเบียดเบียนฝ่ายใด ย่อมไม่ชู้ตริตแรงงาน ลูกจ้าง ไม่ข่มขู่ลูกค้า ไม่เอาเปรียบลูกค้า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำร้ายชุมชนบนพื้นฐานธรรมาภิบาลและอาศัยจริยธรรมในการทำธุรกิจ

1.3) ควรกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคธุรกิจเอกชน ให้มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง นำเสนอกรณีศึกษาที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในองค์กร นำไปปฏิบัติใช้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม ชุมชนเมือง ชุมชนชนบทและกลุ่มประชาชนที่ยากจน การขับเคลื่อนขยายผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงนับเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.4) เผยแพร่องค์ความรู้ ที่เป็นความสำเร็จของธุรกิจทุกขนาดบริหารจัดการสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบความสำเร็จในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร และต่อสังคมส่วนรวม ให้สาธารณชนได้รับรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งส่งเสริมงานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างองค์ความรู้เฉพาะสำหรับการพัฒนาภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทย

1.5) ควรมีศูนย์ให้คำแนะนำปรึกษาด้านการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจ เพื่อให้บริการ ให้คำแนะนำแก่นักธุรกิจต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจและพัฒนาธุรกิจของตนให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1) ควรสร้างการสื่อสารทำความเข้าใจร่วมกันในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งรับทราบการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นกลไกสำคัญที่ร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางที่จะร่วมกันทำงานในลักษณะบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพของสังคมให้เข้มแข็งโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะทำให้เกิดความประหยัด ลดความซ้ำซ้อน และลดความเข้าใจที่สับสนให้เกิดขึ้นได้ในสังคม

2.2) ภาคธุรกิจเอกชน ควรแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ วิชาการ ที่ปรึกษา หรืออื่นๆ ในกิจกรรมต่าง ร่วมดำเนินการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างจริงจังสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อสร้างสังคมเพื่อการพึ่งพาตนเอง เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม

2.3) ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีโครงการที่เน้นการพัฒนาขีดความสามารถของคนในการพึ่งตนเองทั้งในกิจกรรมการผลิต การสร้างวินัยในการใช้จ่าย และการจัดการป้องกันความเสี่ยงต่างๆ อย่างรอบคอบ ถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้ที่เป็นต้นแบบของคนในชุมชน

2.4) สนับสนุนให้เกิดเครือข่าย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเสริมสร้างพลังการขับเคลื่อนเพื่อเป็นแนวร่วมในการพัฒนาองค์กร ชุมชนต่อไป ที่ปัจจุบันเครือข่ายการพัฒนาเป็นความร่วมมือที่มีศักยภาพสูงมากในการพัฒนา

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรมีการศึกษาวิจัยในแต่ละบริบทสภาพแวดล้อม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษา เพราะการศึกษาวิจัยแต่ละกรณีศึกษามีข้อจำกัดในแต่ละบริบทสภาพแวดล้อมของภาคธุรกิจเอกชนที่มีความแตกต่างกัน ในขนาดของธุรกิจ ลักษณะของธุรกิจ ลักษณะของชุมชน รวมทั้งผลการศึกษาที่ได้เมื่อนำไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงบริบทสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและชุมชนสังคม

3.2) การวิจัยศึกษานี้เป็นข้อค้นพบที่พิสูจน์ถึงผลการดำเนินธุรกิจที่เป็นรูปธรรมในการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ เป็นบทสรุปที่สามารถนำกระบวนการ กิจกรรม แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงขยายผลการวิจัยไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม โดยการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิจัยพัฒนาเพื่อทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อสร้างจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ ปรับเปลี่ยนวิถีคิด สุวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง จนเป็นวิถีแห่งการดำรงชีวิตอย่างแท้จริงในทุกพื้นที่ของประเทศไทย

3.3) ควรมีการศึกษาวิจัยประสิทธิผลของการดำเนินงานธุรกิจภาคเอกชนที่เน้นทุนทางเศรษฐกิจกับทุนทางสังคมว่ามีผลแตกต่างหรือเหมือนกันในเรื่องอะไร อย่างไร

3.4) ควรมีการศึกษาการดำเนินธุรกิจภาคเอกชนที่เน้นปัจจัยทุนทางเศรษฐกิจจะมีการสอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปสู่ระบบการบริหารจัดการได้หรือไม่อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2550. เศรษฐศาสตร์ธรรมภิบาล. คณะเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กองบรรณาธิการ. เศรษฐกิจพอเพียงที่ ชุมพร คาบาน่า. Engineering Today (เมษายน พ.ศ.

2550)

กองบรรณาธิการ POSITIONING. 2550. เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

ตะวันออก.

การแถลงนโยบายรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2549

[Online]. แหล่งที่มา รัฐบาลไทย: <http://www.thaigov.go.th/index.aspx>. [2550

, ธันวาคม 25]

คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ. 2551. [Online]. แหล่งที่มา : http://poverty.nesdb.go.th/poverty_new/doc/NESDB/.

[2550, ธันวาคม 15]

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ, 2549 “เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร”. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา กระทรวง

ศึกษาธิการ. 2543. แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของ

ชุมชน. กทม: ประสานการพิมพ์.

จันทนา สุทธิจารี. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตาม

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : วีเจ พีริ้นติ้ง.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (5 กรกฎาคม 2549) “รณรงค์เศรษฐกิจพอเพียงฉลองครบ 80 พรรษา”.

กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพธุรกิจ.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (พ.ย. – ธ.ค. 2548). “การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้ปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 42(6) : 41-47.

จินดา มณีเนตร. 2540. การมีส่วนร่วมของตำรวจป่าไม้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล.

- จุฬา สุคตบรรทัด. 2548. คุณธรรมในธุรกิจ : การศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการทำประโยชน์เพื่อสังคมของบริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน). กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
- จุมพล หนีพพานิช. 2550. การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : แอคทีฟ พรินท์.
- ฉัตรวรรณี องคสิงห์. 2545. กระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชาวนา วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิกานต์ ต้นวิไล. สัมภาษณ์ คุณวิวิธ รัชพันธ์. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.csrthaicenter.com/csrwebsite/index.php?name=port&file=readport&id=2> [2553, มกราคม 12]
- ชยันต์ วรรณระภูติ. 2544. ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ, ใน อุทัย ดุลยเกษม, บรรณาธิการ. 2544. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยรินทร์ ชัยสิทธิ์. 2542. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2542. เอกสารประกอบการสอนกระบวนการนิเวศรัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2542. จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย : จากโลกาภิวัตน์สู่ชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาศรีรัฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดูลยา จิตตะยโสธร. 2545. จิตวิทยาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชา เลิศวิสัย. 2540. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาลชุมชน จ.พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทีศนา แคมณี. 2544. กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนา ปัญหาข้อใจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทีมข่าวเศรษฐกิจ. “เศรษฐกิจพอเพียงฉบับประชาชนคนไทยเข้าใจความหมายของคำนี้ดีแล้วจริงหรือ”, ไทยรัฐ, (12 กุมภาพันธ์ 2550 :8)

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น :

โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

น้ำพริกแม่ประนอม. มติชนรายวัน, ปีที่ 31 ฉบับที่ 11207 (15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551)

น้ำพริกเงินล้าน รสเสน่ห้ไทยๆ ที่แปรความอร่อยเป็นทุน. ผู้จัดการรายวัน, (4 พฤศจิกายน 2551)

นิธิฟู๊ด ถอดรหัส "พอเพียง"เสริมภูมิคุ้มกัน สกัดความเสี่ยง. บิสิเนสไทย (27 ธันวาคม 2550)

บัณฑิตา ทรัพย์กมล. 2544. “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ : ศึกษากรณีโรงงาน
อุตสาหกรรม เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ประชาชาติธุรกิจ. 6 ทิศทาง CSR ปี 2551. ประชาชาติธุรกิจ. วันที่ 04 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ปีที่ 31
ฉบับที่ 3972

ปรีชา เปี่ยมพงสานต์และคนอื่น ๆ. 2550. สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.อภิชัย
พันธเสน,บรรณาธิการ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปริญานูช พิบูลสรารุท. 2549. หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง [Online]. แหล่งที่มา :

[http://www.sufficiencyeconomy.org.\[2550. ธันวาคม 28\].](http://www.sufficiencyeconomy.org.[2550. ธันวาคม 28].)

ปัดนรศ มาลากุล ณ อยุธยา. 2543. แนวคิดองค์การที่เรียนรู้. เอกสารประกอบการฝึกอบรมนัก
บริหาร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่น ๆ. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

พงษ์พิสิฐวิญญู วิเศษกุล. 2551. เศรษฐกิจเขียวและใส. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

พจนา เอื้องไพบูล. 2546. การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจน์ เทียมศักดิ์ . 2544. “ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน”. วารสารวิจัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2544), 65 – 82.

พรรณทิพย์ เพชรมาก และคนอื่นๆ.2550. สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ : ได้เรียนรู้และปรับปรุงอะไรบ้าง? รายงานที่ตีพิมพ์. สถาบันการพัฒนาประเทศไทย. ฉบับที่ 44 มีนาคม 2550.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2546. การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พัชรี นวัตกรรมชัยกุล. 2546. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัทเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ไอที จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พัฒนาสังคม,คณะ. ม.ป.ป. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน คาบานา วีลอร์ด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ สถาบันไทยพัฒนา. 2550. เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร. กรุงเทพมหานคร : วนิตการพิมพ์.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. บทบาทของธุรกิจ-อุตสาหกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.thaingo.or.th>. [2551, ธันวาคม 22.].

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. 2541. ประชาคมตำบล: หมายเหตุจากนักคิด. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

มาชะ ภูจินดา. “กระแสคน กระแสโลก : ความจำเป็นและความต่อเนื่องในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในองค์กร”, มติชนสุดสัปดาห์. (14 - 20 กันยายน 2550 : 37).

มณฑิยา บุญช้างเผือกและคนอื่นๆ. 2550. การพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลลวงเหนือ อำเภอต๋อยสะเท็ด จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.(อัสสำเนา).

มนตรี เลิศสกุลเจริญ.2547. แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มัญญ มุกข์ประดิษฐ์. 2549. การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาดไทย,กระทรวง,พัฒนาชุมชน,กรม. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.cdd.go.th/index.html>. [2551,ธันวาคม 9]
- มหาดไทย,กระทรวง,พัฒนาชุมชน,กรม. 2543. การพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล๊อค.
- มหาดไทย,กระทรวง,พัฒนาชุมชน,กรม. 2543.การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท. : บางกอกบล๊อค.
- มหาดไทย,กระทรวง,พัฒนาชุมชน,กรม. 2543. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตฉบับชุมชน. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ยุทธนา การะนันท์. 2550. องค์กรพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : เกียวโต พรินติ้ง.
- ยุวรัตน์ จงใจรักษ์. 2547.การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2534. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.
- ลีลาภรณ์ บัวสายและคนอื่นๆ. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วรรณดี บัวภาและคนอื่นๆ. 2550. การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง ศึกษากรณี กรมราชทัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม.
- วัชรีย์ สุวรรณวัฒน์.การพัฒนาองค์กร. [Online] แหล่งที่มา : <http://www.sahaunion.com/hrm5/> [2552, มกราคม 24].
- วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. วริสร รัชพันธุ์ แห่งชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท. สารคดี ปีที่ 22 ฉบับที่ 261 (พฤศจิกายน 49)
- วิทยาศาสตร์ทหารเรือ,กรม. แผนที่กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ. [Online], แหล่งที่มา :<http://www.navy.mi.th/science/images/> [2553,ธันวาคม 12]

- วิมลลักษณ์ ชูชาติ. 2540. การนำเสนอรูปแบบของกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศก.พอเพียง” มาแรง ธุรกิจไทย-เทศใช้ได้ผล. ผู้จัดการรายสัปดาห์. (15 มกราคม 2550.)
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. 2542. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริณา สถาพรจนา. 2541. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษา กลุ่มคนรักเมืองเพชร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2545. ทฤษฎีองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th>. [2551, ธันวาคม 11]
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ศธ. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.sufschoo.net/> [2553, ธันวาคม 12]
- เศรษฐกิจพอเพียงปฏิบัติได้ทุกระดับ [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.thaicool.com/news/detail> [2552, ตุลาคม 05].
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). 2542. เศรษฐกิจพอเพียง เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2542, เสนอที่โรงแรมแอมบาสเซอร์ซิตี จอมเทียน พัทยา ชลบุรี. วันที่ 18-19 ธันวาคม 2542.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2551. บทบาทของธุรกิจและรัฐวิสาหกิจในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชน. รายงานที่ตีพิมพ์ออนไลน์ ฉบับที่ 58 เดือนพฤษภาคม 2551.
- สถาบันเศรษฐกิจพอเพียง. วิธธี รักรักษ์พันธุ์ : ชายผู้หาญกล้าทำวิกฤตด้วยศรัทธา. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.ise.in.th/khorkhon011.php> [2554, มกราคม 12]
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ปี 2550 : 40 . กรุงเทพมหานคร.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจเอกชน. 2549 ผู้จัดการ. 26 เมษายน 2549.

- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “เศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจเอกชน” ผู้จัดการ (26 เมษายน 2549) : 8.
- สมบัติ กุสุมาวลี.2549. ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนกับการพัฒนาตามแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สมศรี จินะวงษ์. 2544. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ลาดี.2543. การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมเศียร จันทร์หล้า. 2544. บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สหทัย พลบัณฑิ. 2548. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม . พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2553. การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย(PMAT).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). 2550. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,ม.ป.ป. ความหมาย การมีส่วนร่วม [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th>. [2550, ธันวาคม 28].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,ม.ป.ป. หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน[Online]. แหล่งที่มา : <http://poverty.nesdb.go.th>. [2550, ธันวาคม 28]

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550. นานาสาระเกี่ยวกับ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ม.ป.ป. ความหมายการมีส่วนร่วม [Online].
แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th>. [2550, ธันวาคม 28].
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน
กปร.) [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.rdpb.go.th/enough2/uploads/> [2553,
ธันวาคม 10].
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). 2551. เข้มทิศธุรกิจเพื่อ
สังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไอคอนพริ้นติ้ง
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. 2550. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง [Online]
แหล่งที่มา : <http://www.sufficiencyeconomy.org>. [2550, ธันวาคม 20].
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. 2550. กรอบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง[Online]. แหล่งที่มา :
<http://www.sufficiencyeconomy.org/show.php?id=310> [2551, ธันวาคม 25].
- สนง.ทรัพย์สิน 4 บริษัท ต้นแบบขับเคลื่อน ศก.พอเพียง บริษัทมีกำไร พนักงานแฮปปี้. ผู้จัดการ
รายสัปดาห์ (28 สิงหาคม - 3 กันยายน 2549) : A1
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคล. ม.ป.ป. [Online].
แหล่งที่มา : <http://www.tqa.or.th/th/node/242>. [2551, กุมภาพันธ์ 20].
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอยู่ดีมีสุข
ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- สีลาภรณ์ นาคทรรพ. 2541. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. 2550. แนวทางการปฏิบัติ 7 ขั้น สุทธิเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวปฏิบัติสู่
แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. 2543. "การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง" วารสารข้าราชการ. 45 (2) :
1-6.
- สุรางค์ลักษณ์ โรจน์พาณิช 2545. การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์ เด็กและ
เยาวชน บ้านเบธานี อำเภอลำปาง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
คณะ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เสนห์ จามริก. 2540. ฐานคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- เสนห์ จามริก. 2540. ฐานคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- เสนห์ จามริก. 2542. ชุมชนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- เสรี พงศ์พิศ. 2546. วิถีคิด วิธีทำแผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2549 HPI กับเศรษฐกิจพอเพียง. มติชนรายวัน. กรุงเทพมหานคร: (25 กรกฎาคม 2549)
- เสรี พงศ์พิศ. 2550. เกณฑ์ ตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง.คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม. [Online] แหล่งที่มา : <http://www.ndcthinktank.org>. [2550, ธันวาคม 28].
- อดิณ รพีพัฒน์. 2542. ชุมชนแออัด องค์ความรู้จากความเป็นจริง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. 2546. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. 2547. พุทธเศรษฐศาสตร์: วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์ สาขาต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์,
- อภิชัย พันธเสน. 2549. สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อภิชัย พันธเสน. 2550. โครงการสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเสนอแนะ และบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรทัย รวยอาจิม. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารโรงพยาบาลของรัฐ. รายงานการวิจัยคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรสุดา เจริญรัต .2543. การเกิดขึ้นการดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริยา เศวตามร์.2542. นักพัฒนากับบทบาทในการสร้างความหมายใหม่ของชุมชนใน เศรษฐศาสตร์การเมือง NGO2000. ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อุทัย ดุลยเกษม. 2545. “เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน”. ใน เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการอบรมบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ตามโครงการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก (ภูมิภาคใต้ตอนบน). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- เอกวิทย์ ณ ถกลาง. 2540. ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของ ชาวบ้านไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

- Czech, C., Abha, M., and Ajay, R. 2002. Learning from self-initiated community forest management. National Resources Institute, Universities of Greenwich, Chatham, Kent, ME4TB,UK.
- Jensen, K. M.1989. “Strategies Utilized by School Superintendents in Establishing Participatory Linkages with the district Community. U.M.I. Dissertation Information Service. The University of Wisconsin.
- Kolb, D. A., Irwin, M. R. and Joyce M.O. 2001. Organization Behavior: An Experiential Approach. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kreitner and Kinicki. 2000. Organization behavior. 7th Ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Mendez ,M. Jr. Business : Strategic Planning. [online] 2008. Available from : http://EzineArticles.com/?expert=Miguel_Mendez_Jr.,_Esq.[2011, March 17]
- Oxford University. 2003. Oxford Advanced Learner’s Dictionary. (8th ed.). Oxford:Oxford University Press.
- Smylle, M.A., Lazarus, 1996. Virginia and Brownlee Conyers, Jean. “Instructional Outcome of School Based Participative Decision Making.” Educational Evaluation & Policy Analysis. Vol. 18 Full : 181-198.
- Thomas L. W.and David, J. H. 2000.Strategic Management Business Policy entering 21st century. 7th Ed. New Jersey : Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

1. ศาสตราจารย์ ดร.สันทัต เสริมศรี สำนักงานคณะกรรมการวิจัยกรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญณ์ ศิริธรรมิรัฎฐ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย(ตรวจสอบแนวทาง)

1. รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. อาจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แย้มนิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญณ์ ศิริธรรมิรัฎฐ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)
แนวคำถามสำหรับภาคธุรกิจเอกชน

ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล..... อายุ..... ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์...../...../..... เวลา..... สถานที่.....

บุคคลที่ร่วมในการสัมภาษณ์

.....

การสังเกตที่พบเห็นขณะให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

ข้อมูลชุดนี้ถูกเก็บบันทึก แบบสัมภาษณ์ ภาพถ่าย วิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง

บุคคลที่ร่วมในการสัมภาษณ์ อื่นๆ ระบุ.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ ครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. กระบวนการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรมโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

แนวคำถาม

- 1.1 การดำเนินการเพื่อได้มาซึ่งยุทธศาสตร์ ทิศทางการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร
- 1.2 ในทัศนะของท่าน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้เป็นนโยบายในการดำเนินธุรกิจขององค์กรท่านได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมทางธุรกิจท่านอย่างไร เพราะเหตุใด
- 1.3 แนวทางในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการในองค์กรโดยผ่านกระบวนการดำเนินการธุรกิจอย่างไร
- 1.4 การดำเนินกิจกรรมโครงการในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอะไรบ้าง มีการดำเนินการอย่างไร ผลของการดำเนินการเป็นอย่างไร
- 1.5 การติดตามการดำเนินการ หรือประเมินผลโครงการ กิจกรรมที่มีการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรอย่างไร

2. ด้านการเรียนรู้ขององค์กร ความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่อุปกรณ์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ

- แนวคำถาม
- 2.1 ดำเนินการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรอย่างไร
 - 2.2 พนักงานได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร
 - 2.3 จากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กร พนักงานมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลประสิทธิภาพในการทำงานอย่างไร

3. ท่านคิดว่าจากการดำเนินธุรกิจโดยการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรทำนุส่งเสริมชุมชนส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชน หรือไม่ อย่างไร ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- แนวคำถาม
- 4.1 มีการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนอย่างไร
 - 4.2 การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไร
 - 4.3 การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์กระบวนทัศน์และค่านิยมเกี่ยวกับวิถีคิด วิธีการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชน
 - 4.4 ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการที่องค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
- 4 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จอะไรบ้างที่ทำให้องค์กรขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำไปสู่ความสำเร็จ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามประกอบการสนทนากลุ่ม Focus Group

ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ..... ตำแหน่ง.....

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ..... ตำแหน่ง.....

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ..... ตำแหน่ง.....

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ..... ตำแหน่ง.....

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ..... ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์...../...../..... เวลา..... สถานที่.....

การสังเกตที่พบเห็นขณะให้สัมภาษณ์.....

.....

ข้อมูลชุดนี้ถูกเก็บบันทึก แบบสัมภาษณ์ ภาพถ่าย วิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง

บุคคลที่ร่วมในการสัมภาษณ์ อื่นๆ ระบุ.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ ครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

- กระบวนการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การดำเนินกิจกรรมโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

แนวคำถาม

- 1.1 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาในองค์กร มีการดำเนินการอย่างไร
- 1.2 การดำเนินกิจกรรมโครงการในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอะไรบ้าง ทำอย่างไร ผลของการดำเนินการเป็นอย่างไร
- 1.3 การติดตามการดำเนินการ หรือประเมินผลโครงการ กิจกรรมที่มีการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรอย่างไร

2. ด้านการเรียนรู้ขององค์กร ความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ

แนวคำถาม

- 2.1 การดำเนินการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรอย่างไร
- 2.2 การเรียนรู้และเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

2.3 ได้นำหลักการปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตรประจำวัน การทำงานอย่างไร เพราะอะไร ส่งผลถึงประสิทธิผลประสิทธิภาพในการทำงานอย่างไร

2.4 การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน ชีวิตรประจำวัน การดำเนินชีวิตรอย่างไร

3. ท่านคิดว่าจากการดำเนินธุรกิจโดยการใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรท่าน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชน หรือไม่ อย่างไร ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

แนวคำถาม

3.1 มีการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนอย่างไร

3.2 การดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไร

3.3 กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์กระบวนทัศน์และค่านิยมเกี่ยวกับวิถีคิด วิธีการดำรงชีวิตรของผู้คนในชุมชน

3.4 ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการที่องค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

5. ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จใดที่ทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

สำหรับชุมชน

ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ-สกุล.....อายุ..... อาชีพ.....

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์...../...../..... เวลา..... สถานที่.....

บุคคลที่ร่วมในการสัมภาษณ์

.....

การสังเกตที่พบเห็นขณะให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

ข้อมูลชุดนี้ถูกเก็บบันทึก แบบสัมภาษณ์ ภาพถ่าย วิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง

บุคคลที่ร่วมในการสัมภาษณ์ อื่นๆ ระบุ.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ ครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

การเรียนรู้ของชุมชน

แนวคำถาม

1. ท่านคิดว่าภาคธุรกิจเอกชนมีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนอย่างไร
2. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากภาคธุรกิจเอกชน ชุมชนได้มีส่วนร่วมอะไร
อย่างไร
3. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร
4. การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากภาคธุรกิจเอกชน ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต
อย่างไร
5. ท่านคิดว่าอะไรคือปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการที่องค์กร
เข้าไปขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แบบสังเกต

งานวิจัย กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

: การวิเคราะห์เชิงพหุกรณีศึกษา

สังเกตครั้งที่..... วัน /เดือน/ ปี ที่สังเกต...../...../.....

1. สถานที่ตั้ง ที่อยู่ที่ติดต่อ แผนที่บริษัท /ชุมชน
2. สภาพแวดล้อมทั่วไปของบริษัทชุมชน
การเดินทาง สิ่งก่อสร้าง ห้องทำงาน บรรยากาศองค์กร การจัดสถานที่ พื้นที่กิจกรรม
การจัดบอร์ด
3. บรรยากาศการทำงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสารของของบริษัท /ชุมชน
4. การเชื่อมโยงการดำเนินธุรกิจกับชุมชน กิจกรรมโครงการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายภัทร์ พลอยแหวน เกิดวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ที่ตำบลนครเดิฐ อำเภอสรีนคร จังหวัดสุโขทัย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2537 วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเวชระเบียน คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปีการศึกษา 2539 และปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาระดับปริญญาเอกในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายสารสนเทศและการจัดการความรู้ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเวชระเบียน ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย